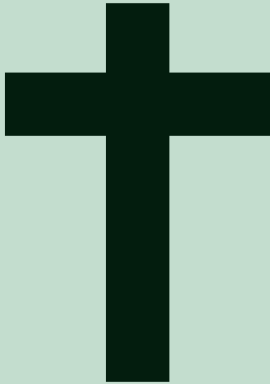

YYAUBADA A WOGATALA
WOUNA

The New Testament in the Tawala language of Papua New Guinea

Yaubada a Wogatala Wouna
The New Testament in the Tawala language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tawala long Niugini

copyright © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc. and Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tawala

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Text © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.; 2014 print edition © Bible Society of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

03dd8e7f-64f4-5464-abd5-5e08202f0f29

Contents

Matiu	1
Maki	77
Luka	123
Yoni	200
Bagibagi	255
Loma	325
1 Kolinito	357
2 Kolinito	386
Galatiya	406
Epeso	417
Pilipai	427
Kolosi	434
1 Tesalonika	441
2 Tesalonika	447
1 Timoti	451
2 Timoti	460
Taitasi	466
Pilimoni	470
Hibulu	472
Yamesa	495
1 Pita	503
2 Pita	512
1 Yoni	517
2 Yoni	525
3 Yoni	526
Yuda	527
Wogeletana	530

MATIU

Yesu Keliso Googana (Luka 3:23-38)

¹ Geka gilumana naka Yesu Keliso googana ubeihi, Yesu gogana Dawita ma Dawitana a goga i nenei naka Abelaham a guguni uyahinei. ² Abelaham natuna Isako, ma Isako natuna Yakobo, ma Yakobo natunatuna Yuda walewalehina mitehi. ³ Yuda natunatuna Pelesi ma Dela, hinahi Tema. Pelesi natuna Esiloni, ma Esiloni natuna Lama, ⁴ ma Lama natuna Amidana, ma Amidana natuna Nahasoni, ma Nahasoni natuna Salimoni, ⁵ ma Salimoni natuna Bowasa. Bowasana hinana Lehaba, ma Bowasana agona Luti. Luti ma Bowasa natuhi Obedi, ma Obedi natuna Yese. ⁶ Yese natuna Dawita, tauna tu wasawasa.

Dawitana Ulaiya hiwapena i lawagi po natuhi Solomona hi guni. ⁷ Solomona natuna Lebom, ma Lebom natuna Abiya, ma Abiya natuna Esa. ⁸ Esa natuna Yosepata, ma Yosepata natuna Yolam, ma Yolam natuna Usaya. ⁹ Usaya natuna Yotam, ma Yotam natuna Ahasa, ma Ahasa natuna Hesekeya. ¹⁰ Hesekeya natuna Manase, ma Manase natuna Amoni, ma Amoni natuna Yosaya. ¹¹ Yosaya natunatuna Yekonaya walewalehina mitehi, tauhi hai houga uyahina, ma mi Babiloni hi nei po mi Yudeya hi panipanihi po hi niyehi u Babiloni, po hi wihewahewa.

¹² Hougana u Babiloni hi memae po Yekonaya natuna Satiyeli i guni, ma Satiyeli natuna Selubabe, ¹³ ma Selubabe natuna Abiuda, ma Abiuda natuna Eliyakim, ma Eliyakim natuna Eso. ¹⁴ Eso natuna Sadoka ma Sadoka natuna Ekim, ma Ekim natuna Eliuda. ¹⁵ Eliuda natuna Eliyesa ma Eliyesa natuna Matani, ma Matani natuna Yakobo. ¹⁶ Yakobo natuna Yosepa tauna agona gowana Maliya, po Maliyana uyahinei Yesu i guni po Yesuna hi wigowaya po hi pa, Besinana lawana.*

¹⁷ Apo Abelaham a houga uyahina ma ta hiyawu po ina nei Dawita a houga uyahina naka hapa magouhi 14. Ma Dawita a houga uyahina, ma ta hiyawu po ina nei po hi niniyehi u Babiloni hougana uyahina naka hapa magouhi 14. Ma hai mae Babiloni uyahinei ta hiyawu po ina nei Besinana lawana a houga guni uyahina naka hapa magouhi 14.

Yesu Keliso a houga wawala (Luka 2:1-7)

* **1:16:** Giliki ponahiyei hi pa 'Keliso', ma Hibulu ponahiyei 'Mesaiya'.

18 Geka pitenana Yesu Keliso a houga wawala tahayana. Yesu hinana Maliya, ma guguhinina hewali gowana Yosepa uyahina hi bigeya, ma yohola ega hita meluwaga ma Maliya i koiba. Ma a koibana ma Alugo Woiyawa a wawala Maliya uyahina. 19 Ma agona Yosepa lawa dumadumaluna po ega ipa Maliya i koikoiba ina wiyahonena niyeya a lawa uyahihi, ma i nugohiyahiyawa po ipa ina wihinigigiyena gowadeya.

20 Yosepa nugonugona i bagibagi po i eno hilage, ma Guyau a tu winoyanoya gehouna luboni uyahinei i paliweleya i pa, 'Yosepa, Dawita gogana, ega una matomatouta Maliya i koikoiba binei, naka Alugo Woiyawa uyahinei, yaka kidahi ma agom una lawagi. 21 Apo natuna olotona ina guni yaka una wigowaya Yesu*, babana tauna apo a lawa hai apapoe uyahihiyei ina wiluyagohanihi.'

22 Ginouli geke hi gelegeleta matababahi ipa Guyau a bahapiko ina lugeleteya tu bahapiko odubona i bahebaheya pite i pa, 23 'Guguhini totopana apo ina koiba po natuna olotona ina guni yaka gowana hina hiyawu Imanuwela.' Gowana a bui, Yaubada miteta.

24 Yosepa ani eno uyahinei i eno towolo po Guyau a tu winoyanoya a baha i wotagoya po Maliya i lawagi. 25 Ma Yosepa ega Maliya hinina ita wodadani a sigana i wigunaguna po tewelana i wigowaya po gowana Yesu.

2

Tu hanahanapu tupo kaluwabugei hi nae Yesu uyahina

1 Yesu a guni u Betelehem Yudeya u tuPONANA Heloda a houga wiwasawasa uyahina. Naka houkana uyahina tu hanahanapu hi nei tupo kaluwabugei po hi nae u Yelusalem, 2 po hi lubayada hi pa, 'Meka mi Yudeya omi wasawasa wouna hi guni? Amaka to hanapugeya babana hoi tupo kaluwabu a wekiwekilala ubona i geleta po to galeyaya yaka to nei uyahina ipa to wotalagiyeya.'

3 Hai baha wasawasa Heloda i noonoli po i nugohelolele duma po gasi tanitaniwaga Yelusalem atapuhi hi nugohelolele baha geke binei. 4 Ega yaka Heloda mi Yudeya hai tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi i baha po hi'mboina gogona ma i lubayadehi i pa, 'Meka hotana Besinana lawana hi guni?'

5 Ega yaka hi paliweleya hi pa, 'U Betelehem naka Yudeya meyageina gehouna, mei tu bahapiko gehouna a baha i bahebaheya i pa,

6 "Betelehem meyageina apo meyagai baneina po wasawasana Yudeya dobuna

* 1:21: Yesu a bui 'Tu wiluyagohana'.

atapuna uyahina apo una gelagonihi,
babana uyahimgei mi Isalaela omi wasawasa apo ina geleta.
Tauna u lawa omi tu galena itete.” ’

⁷ Ega yaka tu hanahanapu Heloda i otugena gowadehi po i lubayadehi i pa, ‘Meyanai a ubona i geleta po o galeyā?’
⁸ Tu hanahanapu hai wibaabani atapuna Heloda i noonoli po i kokoe, ma i paliwelehi i pa, ‘Ona nae u Betelehem po ona bihena imahiyeya po tewelana ona tuhagaya yaka ona gunawilena memi po ona paliweleu po apo tau a nae po a wotalagiyeya.’

⁹ Wasawasa ponana hi nonoli ma hi’mhoe po hi nena ma ubonana lolowa hoi tupo kaluwabu hi gagaleyā u matahi i geleta po i gegae yaka hi wotagoya po tewelana anani mae i lidumaluya po uyahina hi geleta. ¹⁰ Hougana ubona hi galeyā ma hi kaoha labatana. ¹¹ Ma hi lui numa u hinena po tewelana hinana Maliya mitehi hi galehi, ma hi polou tewelana uyahina po hi wotalagiyeya. Ma hai ani’mbenena humahi hi hoenihi po tewelana uyahina hi hounihi naka gole ma mayau dimudimumuna talaguyaba binei ma wakatu dimudimumuna. ¹² Ma Yaubada luboniyei i guduhi po i pa, ‘Ega Heloda uyahina ona gunagunawilemi.’ Yaka tahaya tapunei hi gunawilena mehi po hi nae hai dobu uyahina.

Yosepa tewela hinana mitehi i lowogehi po hi nae Isipita

¹³ Tu hanahanapu hi nena ma uguwana Yosepa i eneno ma Guyau a tu winoyanoya yadei i geleta po eno luboniyei i paliweleya i pa, ‘Yosepa, una towolo po tewela hinana mitehi una lowogehi po ona nae u Isipita po noka hotanana ona memae a sigana a paliwelemi yaka apo ona gunawilemi. Omi lowo matababana Heloda tewela e bibiheyā ipa ina lihilageni.’

¹⁴ Ega yaka uguwana uyahina Yosepa i eno towolo po tewela hinana mitehi hi’mhoe po ipa hina nae u Isipita.
¹⁵ U Isipita hi memae a sigana Heloda i hilage ma apoma hi gunawilena mehi. Hai mae u Isipita ipa Guyau a baha ina lugeleteya tu bahapiko odubona i bahebaheya pite i pa, ‘Isipitagei natuwe a otugena meya.’

¹⁶ Ma Heloda tu hanahanapu i ototonihi po i otona awehi ma ega hita gunawilehi. Yaka i luyogigai po tu wigawiya i himilihi po hi nae Betelehem anani taniwagana atapuna uyahina po logaloga ololotohi hai bolima luwaga ma i hopuhopu hi laihilagenihi. Babana tu hanahanapu hai baha Heloda i nugonugotuhuya po ipa houga awai uyahina tewelana hi guni. ¹⁷ Uyahinei tu bahapiko Yelemaya a bahapiko i limoineya i pa,

18 ‘Lama u dobuna tou bahabaha a nonoli wiyuwa ma diligwegwe i tou bahebahehi.

Lahela a guguni ubeihi i tou ega emoemotana po lawa hina woidedeli babana logaloga hi hilage.’

Yesu i gunawileya u Nasaleta

19 Isipita hi memae ma Heloda i hilage, ma Guyau a tu winoyanoya i himili Yosepa uyahina po i paliweleya eno luboni uyahinei ²⁰ i pa, ‘Yosepa, una towolo po tewela hinana mitehi una weluwinihi po ona gunawilena memi Isalaela, babana tewelana tu wigawiyena amaka i hilage.’

21 Ega yaka Yosepa i towolo po tewela hinana mitehi i weluwinihi po hi gunawilena mehi Isalaela u tupona. 22 Hougana hi gunagunawilena mehi ma lawa tuwega hi paliwelehi hi pa, ‘Heloda amaka i hilage, ma natuna Ake-liyo iyawena i peli po e tanitaniwaga mi Yudeya uyahita.’ Yaka Yosepa ega ita luhogaley a ipa ina nae Yudeya babana i matouta, ega yaka luboniyei nugotuhu i weleya po ipa ina nae Galili u tupona. ²³ Ega yaka Nasaleta u dobuna hi mae. Hai mae Nasaleta ipa Guyau a bahapiko ina lugeleteya tu bahapiko odubona i bahebaheya pite i pa, ‘Tauna hi wigowaya po hi pa, lawa Nasaletagei.’

3

Yoni tu wibapatiso a guguya

(Maki 1:1-8; Luka 3:1-18; Yoni 1:19-28)

1 Naka hougana uyahina Yoni tu wibapatiso i geleta Yudeya u balabalana po i lauguguya ² i pa, ‘Ona nugobui, babana kikina ma Yaubada a taniwaga uyahita ina geleta po ina taniwageta.’ ³ Geka bahana naka tu bahapiko odubona gowana Isaiya Yoni binei i ibaabani i pa, ‘Lawa gehouna hoi balabala yabayababa e iototu i pa, “Guyau a tahaya ona wononogogeya. A tahaya ona lidumaluhu.” ’

4 Yoni a mae ega ita dewadewa babana a kaleko kamela apalana, ma a dagilolo gamogamo opina ma a yam madimadi ma tuwoya i ananihi. ⁵ Yoni hoi balabala i lauguguya ma Yelusalem tu miyehi po Yudeya meyageihi gehouhi po gasi Yodani u liyaliyana tu mae hi liya nae Yoni uyahina, ⁶ po hai apapoe hi bahena geletehi ma Yoni i bapatisohi goila Yodani uyahina.

7 Mei gasi Palisi lawahi po gasi Sadusi hai bolu gehouhi hi nae Yoni uyahina po ipa ina bapatisohi. Ma Yoni i galehi yaka i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi ani galenami mei mota, uyahinei Yaubada a luuyogigai iyetana ipa ona lowo

haleya. ⁸ Tamogi ega emoemotami babana omi nugobui anona ega ota wogeletaya. ⁹ Ma ega tunawami ona pa, “Gogiyai Abelaham,” naka ginouli yabayababa babana a paliwelemi Yaubada emoemotana po geka gaimahi ina dewahi po Abelaham googana. ¹⁰ Geka hougana Yaubada ilama i wononogogeya ipa mayau u dedena ina taleya. Uyahinei ma mayau atapuna ega ita ugugo apo ina tala halehi po mayau alalatana uyahina in’ompugehi.

¹¹ ‘Apo ona nugobui yaka tau goilei a ibapatisomi. Ma lawa gehouna muliugei e nenei tauna i gelagoniu, ma tau ega u dewadewa awai po ipa apo a aehumahuma an’awali. Tau tu nugobui goilei a bapatisomi. Tauna muliugei e nenei apo Alugo Woiyawei po wipoya mei mayau alalatanei ina bapatisomi. ¹² Anani luhapu hipana u nimana po aniani mei pegapega ina tuweluhi po a hanali u hinena ina tuupumi. Ma nudanudahi apo mayau alalata tuwetuweneina uyahina in’apuhi.’

Yoni Yesu i bapatisoya
(Maki 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Houga noka uyahina Yesu Galili tuponana i nehaleya po i nae Yoni uyahina, po ipa ina bapatisoya Yodani u goilana. ¹⁴ Yoni a wileta ipa Yesu ina paliguduya ega yaka i pa, ‘Tam emoemota dumam po una bapatisou ma iyowai po u nei uyahiu po ipa tau a bapatisom?’

¹⁵ Ma Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Eega, geka hougana tam i linanam una wibapatisou, po Yaubada a dewadumaluna ta wotagoya.’ Ega yaka Yoni i palihalena meya po Yesu i wibapatisoya.

¹⁶ Ma Yesu goila uyahinei i togotogo geleta ma yada i gunahoeya ma Yesu Yaubada Alugona i gagaleya mei bunebune ma i hopu mai po uyahina i yato. ¹⁷ Ma pona yadei i hopu mai i pa, ‘Natuwe geka a luhogaleya, tauna binei a kaoha.’

4

Tomodulele Yesu i ludadani
(Luka 4:1-13; Maki 1:12-13)

¹ Alugo Woiyawa Yesu i weluwaya po i niyeni hoi balabala yabayababa, ipa Tomodulele a ludadana ina wialoni. ² Iyeta ma uguwa magouhi 40 ega aniani ita waya po u mulina am i hilage. ³ Ma tu ludadana i geleta po i baha i pa, ‘Yesu, inapa tam Yaubada Natuna yaka geka gaimahi una baha po hina liyaniyanihi.’

⁴ Yesu a bahana i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka u hinena giluma e memae i pa, “Lawa apega yaniyani tunawana

uyahinei hina luyagohana. Ma baha Yaubada gamonei he nenei tauna lawa hai ani luyagohana.” ’

⁵ Ega yaka Tomodulele Yesu i niyeya Yelusalem, po numa dalabu baneina u moyana i houni ⁶ ma i baha i pa, ‘Inapa tam Yaubada Natuna yaka una lupa hopu, matababana Yaubada a Buka u hinena i baheya i pa,

“Yaubada a tu winoyanoya mi yadena apo ina baha po hina galena itetem,
ma apo nimahiyei hina wohepam
po apega hoi gaima aem una toneya.” ’

⁷ Yesu a bahana i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka i bahena meya i pa, “Guyau om Yaubada ega una laudadani.” ’

⁸ Houga gehouna Tomodulele Yesu iludadana meya po i giyeya oya baneina u tepana ma hipuli tupo wohepali ani taniwagahi po gapolahi Yesu i wiatatiyeya. ⁹ Ma i baha nae i pa, ‘Inapa una polou uyahiu po una wotalagiyeu, yaka ani taniwaga atapuna geke apo a welem.’

¹⁰ Ega yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘Tomodulele, una nehaleu. Yaubada a Buka u hinena i baheya i pa, “Guyau om Yaubada tam una wotalagae uyahina po tunawana una pupouleya.” ’

¹¹ Ega yaka Tomodulele Yesu i nehaleya ma tu winoyanoya mi yadena hi nei po hi haguya.

*Yesu a bagibagi i wiwawali
(Maki 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Hougana Yesu tuwega i nonoli ipa Yoni amaka hi numa panipani po hoi numa panipani hi houni, yaka i gunawilena meya po i nae Nasaleta Galili u tuponana. ¹³ Ma Nasaleta i nehaleya po i nae Kapaneum boga u liyaliyana po noka hotanana i memae, naka dobuna Sebuloni ma Napatali hai hipuli. ¹⁴ I nena ipa Guyau a bahapiko ina lugeleteya tu bahapiko Isaiya i bahebaheya pite i pa,

¹⁵ ‘Sebuloni ma Napatali hai dobu boga u liyaliyana ma Yodani goilana u tuponei tauhi ega mi Yudeya hai dobu gowana Galili.

¹⁶ Noka dobuna uyahina lawa hoi uguwa hi memae ma yayata baneina,
uyahihi amaka i geleta po hi galeyama tauhi hilage
meyageina hi meliyaliyani po hi memae
ma yayata uyahihi i lugeleteya.’

¹⁷ Naka houganana Yesu a bagibagi i wiwawali po i guguya lawa uyahihi ma i ibaabani i pa, ‘Ona nugobui, babana kikina ma Yaubada a taniwaga uyahimi ina geleta po ina taniwagemi.’

*Tu ebaebaga wohepali Yesu i otugehi
(Maki 1:16-20; Luka 5:1-11)*

¹⁸ Iyeta gehouna Yesu Galili bogana liyalianyane i nenaē po tu ebaebaga luwaga i tuhagahi, tauhi hi ebebaga u boga. Gehouna gowana Simona tauna hi wigowaya po hi pa, Pita ma walehina gowana Andulu. ¹⁹ Ega yaka i otugehi i pa, 'Ona wimulitagou po lawa ebagahi a wiatatiyemi.' ²⁰ Naka hougana hai hagida hi nehalehi ma Yesu hi wotagoya.

²¹ Ma i tutunae po Sebedi natunatuna luwaga Yamesa ma a tewela Yoni i galehi tauhi hai hagida hi woononogogehi amahi mitehi hai wam uyahina. Ega yaka Yamesa walehina mitehi Yesu i otugehi. ²² Ma hi wotowolo yagiyagina po amahi hoi wam ma hi nehaleya po Yesu hi wotagoya.

*Yesu lawa boluhi i haguhi
(Luka 6:17-19)*

²³ Yesu Galili meyageina atapuna i wiwileya ma i guguya hai numa tapalolo uyahihi, ma tuwega dewadewana i atatiyeneya Yaubada a witaniwaga lawa uyahihi binei i paliweleneya ma lawa tootogohi i lauyawahihhi totogo tapuna po tapuna uyahihiyei. ²⁴ Yesu noyana hi nohaya Siliya meyageina atapuna uyahihi, ega yaka tu tootogo gehouhi hi nei uyahina. Tauhi hai totogo hi lata duma po gasi hi witai duma, ma gehouhi gasi alugo apapoehi hi luinihi ma gehouhi wobadebadehi, ma gehouhi gasi waigwameyameyahi atapuhihhi Yesu i widewadewahi. ²⁵ Yesu a wipoya hi gagaleya po bolu baneina hi wotagoya, mi Galiliyena po mi Dekapoliyena po mi Yelusalem po mi Yudeya po gasi Yodani goilana tuponana tu miyena tauhi gasi hi wotagoya.

5

*Yesu tu wotagona hoi oya i wiatatiyehi
(Luka 6.20-23)*

¹ Yesu bolu baneina i galehi ma i gae hoi oya po i tugula ma a hewahewali hi gae uyahina. ² Ma Yesu i wiwawala po uyahihi i wiatatiyana i ibaabani i pa,

³ 'Taumi iyawoi nawa nugonugomi o idayadayabugena mehi a kawaidewedewemi, babana yada taniwagana galimiyei.

⁴ Tu nugodubu lawami ona kaoha babana Yaubada apo ina likaoha dumami.

⁵ Taumi iyawoi o palihalena memi ona kaoha, babana Yaubada hipuli a taniwaga atapuna apo ina welemi.

⁶ Taumi iyawoi dewadumalu binei ma o weluwelu-omhilage po o weluweluuyopopo haleyana a kawaidewedewemi

babana apo on'omhiyougo.

⁷ Tu lunugotootogo lawami ona kaoha,
babana Yaubada apo ina lunugotootogogemi.

⁸ Tu nugoyeuyeu lawami ona kaoha,
babana Yaubada apo ona galeyau.

⁹ Tu wihaahalana lawami ona kaoha,
babana Yaubada apo ina kawainatunemi.

¹⁰ Taumi iyawoi apo dewadumalu binei ma lawa hina
igawiyemi yaka ona kaoha,

babana Yada taniwagana apo ina wigalimiyei.

¹¹ 'Taumi iyawoi apo biugei ma lawa hina palipaliwiya-
lutugemi po hina igawiyemi po hina kawakawaikoyakoy-
amemi yaka ona kaoha labatana. ¹² Ona kaoha po ona
gwaugwauyala, babana hoi yada mihami apo ina lata duma.
Geka pite apo lawa hina dewadewami mei lawa odubohi tu
bahapiko hi laipilipilihi.'

Niha ma yayata bahahi

(Maki 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ 'Taumi mei niha tu mehikuti ubeihi. Niha ginouli de-
wadewana ma dagihana ina kokoe ega emoemotana po ina
dagiha meme yaka apo ta wihinigigiyeya po ta haleya.

¹⁴ 'Taumi mei yayata tu mehikuti ubeihi, taumi mei meya-
gai oya u tepana po uguwei omi yayata lawa atapuhi hina
gagalehi. ¹⁵ Ega iyai lampa ita apuya ma gaebagei ita lau-
tataya, tamogi anani tugula uyahina e houni po numa hinena
atapuna e yaayahi. ¹⁶ Taumi tu mehikuti hai yayata yaka ipa
omi yayata ona houna geletehi lawa magomagouhi u matahi
po omi bagibagi dewadewahi lawa hina gagalehi, po Amami
hoi yada lawa hina wotalagiyeya.'

Lugagayo bahana

¹⁷ 'Ega ona inugonugotuhu powa po ona pa, a nenei po
apo Mose a lugagayo po tu bahapiko hai wiatatiyana a wi-
halehi. Ega naka pitenana, tau a nenei ipa lugagayo anohi a
wogetena imahiyeya. ¹⁸ A baha duma uyahimi, apo hipuli
ma yada hina yababa ma lugagayo baneina ma u tipolina po
habulu wahagana apega hina kokoe ma anohi hina geleta.
¹⁹ Apo tam iyai lugagayo habulu hotana una tulagoni po
lawa una wiatatiyana powahi, yaka Yaubada anani taniwaga
uyahina apo gowam ina hopu duma, ma inapa taniwaga una
wiponawogogeya po una iatatiyaneya yaka apo gowam ina
lata duma Yaubada anani taniwaga u hinena. ²⁰ Palisi po
lugagayo tanitaniwagahi lawa u matahi hi dumalu tamogi
a paliwelemi apega Yaubada anani taniwaga uyahina hina
lui babana hai dewa ega hita dewadewa. Inapa taumi ona

luhogaleya Yaubada anani taniwaga uyahina ona lui yaka taumi omi dewa tauhi hai dewa ona dewadewa lagonihi.'

Uyogigai Wiatatiyanana
(Luka 12:57-59)

²¹ 'Amaka ta hanapugeya lugagayo Yaubada googata i welehi ma i baheya ipa, "Ega ona yamunugo; apo iyai ina yamunugo yaka libahibahi apo ina wialoni." ²² Geka tau a palipaliwelemi apo tam iyai tulam uyahina uyom ina wogigai yaka apo tam libahibahi una wialoni. Ma tulam una hapohaponi yaka taniwaga witewiteina apo una tuhagaya tani-taniwaga uyahiyei. Apo tulam una kawakawaibuubuweni yaka mayau ebebalana una wialoni.

²³ 'Tam iyai om luhogala ipa om ani'mbenena una niyeya po Yaubada una weleya, ma u nugonugom ina lugeleteya ipa tulam gehouna a nugodubuna e memae om dewa binei, ²⁴ yaka dumadumaluna ipa om ani'mbenena una houni ani witalaguyaba u liyaliyana ma una gunawilena mem po tulam uyahina una lidumalu tahaya, ma apoma una gunawilena mem po om ani'mbenena una houni Yaubada u matana.

²⁵ 'Apo lawa gehouna ina wigoum po ona nae luhetala binei, yaka naka ipa dumalu ona waya po apapoe ona lidumaluya. Ma inapa ega yaka tu wigoum lawana apo ina niyem tu luhetala u nimana po ina houna luiyem ho'i numa pani-pani. ²⁶ A baha duma uyahimi, noka hosi apo una memae a sigana om yaga atapuna una laidumaluya ina hopu po toea emosi uyahina una wikokowi.'

Luhogala gowagowada

²⁷ 'Amaka ta hanapugeya lugagayo Yaubada googata i welehi, i baheya i pa, "Ega ona matamatamaga." ²⁸ Ma geka tau a palipaliwelemi, apo lawa awai wawine gehouna uyahina ina luhogala gowagowada, yaka naka lawana amaka u nugonugona apapoe i geleta. ²⁹ Ma apo mata hinebawam ina laipeunim yaka una wahi haleya, po ega hinim atapuna mayau ebebalana ina ialoni ma tamogi wiyuwa baneina gutam emosi hota binei apo una wialoni. ³⁰ Mei gasi awala hinebawam apo ina laipeunim yaka una boli haleya po ega hinim atapuna mayau ebebalana ina ialoni ma tamogi wiyuwa baneina gutam emosi hota binei apo una wialoni.'

Wihulu binei
(Matiu 19:9; Maki 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ 'Lugagayo gehouna Mose i gilugilumi i pa, "Apo lawa awai a luhogala ipa agona ina haleya yaka, a wihulu wekiwekilalana giluma gehouna ina gilumi po ina weleya ma

apoma agona ina haleya.”³² Ma tau a paliwelemi, apo oloto gehouna agona ega ina wihola ma ina haleya, ma apoma wawinena ina nae po oloto tapuna ina lawagi naka e matamatamaga, uyahinei olotona i ihulu tauna a gou babana agona i lipeuya po i tawine damana. Mei gasi oloto gehouna apo ina nae po wawinena ina lawagi yaka naka e matamatamaga.’

Wigwala koyakoyama binei

³³ ‘Lugagayo odubona amaka o hanapugeya hi baheya hi pa, “Apo una igwala yaka om bahana ega nugom ina guluguluwi ma awai Guyau uyahina u palipaliwitumaganeya una dewaya po ina lugeleteya.”³⁴ Ma tau a paliwelemi ega ona igwala gae yada binei, matababana Yaubada anani mae.³⁵ Ma a paliwelena memi ega hipuli binei ona igwala matababana Yaubada aena ani hounana. Ma ega Yelusalem ona igwaleya, matababana Wasawasa baneina tauna Yaubada a dobu.³⁶ Ega ununum una igwaleya babana geegeka, ega emoemotam una baha po apalam emosi ina wakeke bo una baha po ina wididibaleya, bo? ³⁷ Ona ibaabani po ona bahabaha dumalu yaka ona pa, “Ee”, ma apo nugonugomi ona bowi yaka ona pa, “Eega”. Apo omi baha ona lauwitani yaka naka tu apapoe a nugotuhugei e nenei.’

Tu wiapapoenim ega uyahina una laubigo
(Luka 6:29-30)

³⁸ ‘Lugagayo odubona uyahina amaka o hanapugeya hi baheya hi pa, “Mata emosi bigona mata emosi, ma niwo emosi bigona niwo emosi.”³⁹ Ma tau u lugagayo a paliwelemi ega ona laubigo, apo lawa awai nawatata hinebawam ina launi yaka nawatata kehakeham una weleya po ina launi.⁴⁰ Inapa iyai om gupouma luiluina ina waya yaka om luilui hota una palihaleya uyahina.⁴¹ Apo lawa awai ina wihinihinim po a gapola una awala po una nae meyagai tahatahayana uyahina yaka gasi meyagai wiluwagana uyahina una niyeya po una houni.⁴² Iyawoi uyahim he laupali hai luhogala atapuna una welewelehi po iyai om gapola ina lupaliyeya po ina wibagibagi yaka ega una nugonugoneya.’

Omi gawiya ona luhogalehi
(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ ‘Googata hai baha amaka o hanapugeya hi bahebaheya hi pa, “Omi lawa ona luhogalehi ma omi gawiya ona wihinigiyehi.”⁴⁴ Ma tau u lugagayo a paliwelemi omi gawiya ipa ona luhogalehi, ma tu lipilipilimi ubeihi ona laupali Yaubada uyahina.⁴⁵ Po geke dewana uyahinei Yaubada Amata hoi yada ina kawainatunemi, matababana tauna e

lauhogaleta po tauna uyahinei kabudala e laalana hopu mai tu apapoe po tu dewadewa uyahihi, po gasi gadiwewe i palihaleya tu dumalu lawahi po ega hita dumadumalu uyahihi. ⁴⁶Inapa tu luhogalem lawahi tunawahi una lauhogalehi yaka naka apo a dewadewa awai tam uyahim? Matababana takisi tu tama gasi tu luhogalehi he lauhogalehi. ⁴⁷Apo gasi omi lawa dumahi tunawahi ona maamalihi ma lawa gehouhi eega, omi dewana mei tu meuputa hai dewa po ega ita dewadewa babana tupo magomagouhi geke dewana he meme tagoya. ⁴⁸Hoi hipuli omi dewa hina dewadewa imahi po mei Amami hoi yada a dewa.'

6

Ombenena wiatatiyanana

¹Yesu i baha meme i pa, 'Hougana omi dewa dewadewahi ona dewahi ega ipa lawa u matahi po hina hunemi. Inapa omi dewa naka pitenana yaka Amami hoi yada apega uyahinei maiha dewadewana ona tuhagaya.

²Hougana tu dayadayabu ipa uyahihi on'ombenena ega himogo ona huwehuwena tahaeya, po mei tauhi tu wikoyakoyama hoi numa tapalolo po hoi meyagai hai ombenena u mulina ma himogo he huweni po ipa lawa hina hunehi. A baha dumalu uyahimi hai kawaidewadewa houga geke he tutuhagaya naka hai meiha. ³Ma taumi omi houga ombenena houganana ipa on'ombenena gowagowada, po awala hinebawami a ombenena awala kehakehami ega ina hanahanapugeya ⁴po lawa ega hina gagalemi tamogi Amami omi ani'mbenena gowagowadahi ina galehi po uyahihiyei omi meiha ina welemi.'

Lupali wiatatiyanana

(Luka 11:2-4)

⁵'Omi lupali ona galena imahiyehi apo ona laupali Yaubada uyahina ega mei tu wikoyakoyama hai lupaligei ona laupali, matababana gegeka, tauhi hai winugonugotuhu ipa hoi numa tapalolo po hoi ani libolu lawa boluhi u matahi hina towolo ma hina laupali. A baha duma uyahimi tauhi lawa hai kawaidewadewa houga geke he tutuhagahi naka hai meiha. ⁶Ma taumi omi houga lupali uyahina ona lui omi numa u hinehi po omi babanoya ona guduhi ma Amami uyahina ona laupali gowagowada. Omi lupali gowagowadahi Yaubada ina galehi po uyahinei omi meiha ina welemi. ⁷Ma omi houga lupali uyahihi ega mei tu wipalilougo hai pali. Tauhi hai winugonugotuhu ipa apo baha yawa uyahinei ginouli hina tuhagaya. ⁸Hai dewa taumi ega ona wootagoya, babana

taumi Amami e memae po tauna omi nugohine atapuhi i hanapugehi ma apoma muliyei o laupali.

⁹‘Geka pitenana ona laupali ona pa,

Amiyai, tam hoi yada e memae.

Gowam to wiyateyateya.

¹⁰Om ani taniwaga una wogeleteya.

Om nugotuhu to dewaya hoi hipuli
mei yada tu miyena he dewedeweya pite.

¹¹I yam iyeta geke binei una weliyai.

¹²I apapoe una paligigilihi po mei iyawoi tu wiapapoeniyai to paligigilihi.

¹³Ma ega una palihaliyai po ludadana baneihni tona ialonihni.

Ma apapoe uyahineihni tam una haloiyai,

[babana tam om ani taniwaga po om manini po om wasawasa amalai po houga tuwetuwenai. Moina].

¹⁴‘Apo taumi lawa hai apapoe ona paligigilihi yaka Amami hoi yada apo omi apapoe ina paligigilihi. ¹⁵Ma inapa lawa hai apapoe uyahimi ega ona paligigilihi, yaka Amami hoi yada omi apapoe apega ina paligigilihi.’

Wiyohi binei

¹⁶‘Hougana tapalolo binei ma ona iyohi, yaka ega tepami hina woapapoe po mei tu nugodubu. Naka tu wikoyakoyama hai dewa dumana babana galenahi hi wiapapoenihni po ipa hai wiyohi lawa hina hanapugehi po hina kawaidewedewehi naka hai meihni amaka he tutuhagahi. ¹⁷Ma taumi inapa tapalolo binei ona iyohi yaka ona itepaoga ma apalami ona ineulihni po galenami hina dewadewa lawa uyahihni ¹⁸po omi wiyohi lawa ega hina hanahanapugehi, ma u nugonugomi awai e memae Amami tauna tunawana ina hanapugeya po apo om maiha ina welemi.’

Tu waigapola hoi yada

(Luka 12:33-34, 11.34-36)

¹⁹‘Omi gapola ega hoi hipuli ona upupuma, matababana motamota po buda gapola he iapapoenihni ma tu danene apo hina lui po omi numa u hinehni omi gapola hina danenehni. ²⁰Ma a dumalu ipa omi gapola hoi yada ona biheya, matababana hoi yada ega motamota po buda hita memae. Uyahineihni omi gapola apega hina wiapapoenihni po ega tu danene hita memae. ²¹Ma meka hosi omi gapola he memeyana naka hosi apo nugonugomi hina mae.’

Hini yayatana

(Luka 11:34-36)

²² ‘Matam tauna hinim anani liyayata. Hougana matam a dewadewahi hinim atapuna apo yayata ina hogoya. ²³ Ma matam hai apapoe hougana hinim atapuna apo hoi uguwa. Inapa yayata uyahim ina wigahugahu yaka naka uguwa ina mewiiwilena dumam.

²⁴ ‘Ega emoemotana tu bagibagi emosi babada luwaga ina poulehi. Matababana emosi apo ina wihinigigiyea ma gehounana ina luhogaleya. Ma apo emosi ina latuya ma gehounana ina galena iapapoea. Apega Yaubada ma gapola una poulena luwagehi.’

Yaubada ta witumaganeya
(Luka 16:13, 12:22-31)

²⁵ ‘Uyahinei a paliwelemi, ega ona genogeno omi mae hoi hipuli binei. Awai apo on’anani bo awai on’umumaya bo hinimi awai in’ototeni ega ona genogenogeya. Matababana omi luyagohana hi geduma ma apoma aniani, ma hinimi hi geduma ma apoma kaleko. ²⁶ Heki, kiu ona galehi, tauhi ega hita laupehi po ega hita yaba po hoi hanali hita huhouna. Ma tamogi Amami hoi yada e ianianihi. Ma taumi o geduma ma apoma kiu. ²⁷ U hayami iyai emoemotana a nugotuhugei apo a luyagohana ita lidaoya? Ega emoemotami.

²⁸ ‘Matababana awai po kaleko binei o inugonugotuhu дума? Heki, hipuli wihiyahi iyowai he lahalahahi ona galehi. Tauhi ega hita wobagibagi bo hita diidina. ²⁹ Tamogi a paliwelemi, Solomona a gapola atapuhi u hinehi a kaleko ega hai haki mei geke wihiyahi. ³⁰ Hiyamoni amalai e lauyagohana ma mali’inatom po amaka e nae. Hoi mayau he’mapugeya po e alalahi. Tamogi Yaubada tauna hiyamonihi galenahi e idewadewahi, yaka Yaubada omi kaleko dewadewahi apo ina wiotenimi? Omi witumagana hi habulu hota! ³¹ Uyahinei ega ona inugonugotuhu powa po ona pa, “Meka ata yam, ma meka ata goila, ma meka ata kaleko?” ³² Matababana geke hipulina uyahina tu meuputa geke ginoulihi he bibihehi. Ma Amami hoi yada i hanapugeya naka geke ginoulihi o lauhogalehi. ³³ Tamogi tauna anani taniwaga po a dewa dumadumaluhi ona bibihena tahaehi yaka geke ginoulihi apo hina wigalimiyei. ³⁴ Iyeta emosi po emosi a winugonugotuhu he memae amalai binei ma hoimalatom binei. Yaka amalai ega ona inugonugogotuhu hoi malatom binei.’

7

Lawa ega ta laibahibahihi
(Luka 6:37-38, 41-42)

¹ ‘Ega lawa gehouhi ona laibahibahihi meka po apo Yaubada ina libahibahimi. ² Lawa hai apapoe ega ona inimayooyogehi babana omi winimayooyogana Yaubada apo ina wotagoya po ina winimayooyogemi.

³ Awai binei walehim u matana dubudubu e gagaleya ma tam u matam mayau tipolina ega uta genogeya? ⁴ Apo iyowai walehimna uyahina una baha nae una pa, “Una nei po u matam dubudubu a wihaleya,” inapa tam u matam mayau tipolina ega una galeya? ⁵ Tam tu wikoyakoyama. U matam mayau tipolina una wihalena tahaeya po una galena imahi ma apoma walehim u matana dubudubu una wihaleya.

⁶ ‘Yaubada a gapola ega ona hahalena yabayababaya kedewa u matahi, apo ona liyahiyahihi ma hina luhagawilehi po hina kimami. Mei gasi omi kahi matana ega polo ona weleweleya apo ina tuibaabaya.’

Lupali wiatatiyanana
(Luka 11:9-13)

⁷ ‘Ona lupali yaka apo Yaubada ina welemi. Ona bibeiha yaka apo ona tuhagaya. Ma ona laitutou yaka Yaubada apo taumi bimiyei gudu ina hoeya. ⁸ Matababana tu lupali atapuhi hai luhogala Yaubada e welewelehi. Ma tu beiha hai luhogala he tutuhagahi po tu litutou ubeihi Yaubada gudu e hoehoeya.

⁹ Itapa geka u hayamina tam olotom po natum olotona ita kawayaniyani, apo gaima uta weleya? ¹⁰ Bo ita kawaiyana, apo mota uta weleya? ¹¹ Taumi tu apapoe ma o hanapugeya po natunatumi ginouli dewadewana o yambenehi, yaka Amata hoi yada tu lupali ginouli dewadewana e welewelemi. ¹² Ma awai u luhogaleya ipa lawa uyahim hina dewadewaya naka dewana emosina uyahihi una dewadewaya, naka pite-nana Mose po tu bahapiko hai wiatatiyana anona.’

Mateta dinadinana
(Luka 13:24)

¹³ ‘Ona wileta po mateta dinadinana uyahinei ona luilui ma ega mateta yawayawatana uyahinei ona luilui, naka tahaya teyateyana po lawa magomagouhi nugohi i waya ma uyahinei he nena anani kokoe uyahina wiyuwa e memae. ¹⁴ Ma tahaya dinadinana i witai ma matetana i dinadina, po lawa ega hita maga ma uyahinei he nena anani kokoe uyahina yautu tuwetuwenai.’

Tu wiatatiyana koyakoyama hai dewa
(Luka 6:43-44, 13.25-27)

¹⁵ ‘Tu wiatatiyana koyakoyama ona galena imahiyehi. Babana apo gehouhi hina nehi uyahimi po gagalenahi mei

sipi malamalagamahi ma tamogi u nugonugohi mei kedewa woyahiyahihi. ¹⁶ Lawa hai ugo uyahihiyei apo ta galena tuhagahi. Apega gologolowa gowana wine ugonona donadona u tuyana una lohi po apega sitaniya u toyana kiyaha ugonona una lohi. ¹⁷ Mayau dewadewana ugonona dewadewana, mayau kakai ugonona apapoena. ¹⁸ Mayau dewadewana apega ugonona kakai ina houni ma mayau kakai apega ugo dewadewana ina houni. ¹⁹ Inapa mayau ega hina ugugo imahi yaka apo Yaubada ina tala halehi po ina apuhi. ²⁰ Yaka apo lawa dewadewahi po apapoehi ona galena tuhagahi hai bagibagi uyahihiyei.

²¹ ‘Lawa hi maga duma uyahihi he kawakawaiguyau, ma tamogi atapuhi apega hina lui Amau anani taniwaga uyahina, ma iyawoi tauhi Amau hoi yada a nugotuhu tu wiponawogogena tauhi tunawahi. ²² Iyeta he nenei uyahihi lawa magomaoguhi apo hina baha hina pa, “Guyau, Guyau, i bagibagi gowamgei to dewahi: to baha piko po alugo apapoehi to iyagahi po manini magomagouhi to dewadewahi.” ²³ Ma apo a baha nae uyahihi ana pa, “Lolowa ega ata hana-pugemi taumi tu bagibagi apapoehi ona nehaleu.” ’

Tu lunuma luwaga
(Luka 6:47-49)

²⁴ ‘U wibaabani geke apo taumi iyawoi ona nonola imahiyeya po ona wiponawogogeya yaka apo taumi mei tu lunuma hanahanapuna po hoi gaima a numa amaka i wogoya. ²⁵ Ma hougana apapoena ina nei apo gadiwewe ina atuna po goila ina hopu ma togowa baneina ina togo mai numana uyahina ma apega ina guli, matababana gaima u tepana i witowoli po i kadilili. ²⁶ Apo taumi iyawoi u wibaabani geke ega ona nonola imahiyeya po ega ona wiponawogogeya, yaka apo taumi mei tu lunuma buubuwana a numa hoi bubu i wogowogoya pite. ²⁷ Ma hougana gadiwawewe baneina ina atuna po goila hina hopu ma togowa baneina ina togo mai numana uyahina, yaka apo ina dubali po ina lugolugoluhi.’

²⁸ Yesu a wibaabani i wikokowi ma lawa magomagouhi hi nugogohola duma a wiatatiyana binei, ²⁹ babana a baha hi wipoya ipa lawa hina wotagoya, ma ega mei lugagayo tanitaniwagahi hai wiatatiyana.

8

Yesu lepele lawana i widewadewaya
(Maki 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Yesu oyagei i hopu mai po bolu baneina hi wotagoya. ² Ma lawa lepelepelona i nei Yesu uyahina po anai wiyateyatena

i polou ma i baha i pa, ‘Guyau, inapa nugonugom yaka una luyawahiu.’

³ Yesu nimana i lodomi po lawana i wodadani ma i pa, ‘Apo a luyawahim. Amaka ma una dewadewa.’ Mala emosi ma a lepelo i kokoe. ⁴ Yesu i baha nae lawana uyahina i pa, ‘Ega lawa gehouna una palipaliweleya, ma una nae tu witalaguyaba uyahihi po una bahena mem una pa, “Amaka a dewadewa” ma om ani’mbenena una houni mei Mose a lugagayo bukana uyahina i gilugilumi pite, po hina hanapugem tam amaka u luyagohana.’

Gawiya taniwagana a witumagana
(Luka 7:1-10)

⁵ Yesu i nei meyagai gehouna gowana Kapaneum ma Loma lawana tauna tu wigawiya tu galena itetehi i nei po i lubayadeya ⁶ i pa, ‘Guyau, u hewali gehouna a totogo i lata po i wiyuwa duma po hoi numa eneno ma ega emoemotana po ina widagudagu.’

⁷ Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Apo a nehi po a widewadewaya.’

⁸ Tu galena itetena i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, ega u dewadewa awai ipa a winim po una lui mai u numa u hinena tamogi baha yawa una baheya ma apo u hewali ina luyagohana. ⁹ Ma tau gasi witaniwaga gehouna a tu bagibagi po tu wigawiya u nimau hi hounihi po a gagalena itetehi. Ma apo tu wigawiya emosi uyahina ana pa, “Una nae,” ma e nae. Ma apo gehouna uyahina ana pa, “Una nei,” ma e nei. Ma gasi apo u tu bagibagi uyahina ana pa, “Geka una dewaya,” ma e dewaya.’

¹⁰ Hougana geke bahahi Yesu i noonolihi po i goholi ma hi imulitagoya uyahihi i baha nae i pa, ‘A baha duma uyahimi, yohola mi Isalaela u hinemi ega lawa awai a witumagana ata galeya po mei geke lawana. ¹¹ A paliwelemi, kabudala anani geleta po anani yoli lawa magomagouhi hina nei po hina tugula gogona hoi ani am Yaubada anani taniwaga uyahina, Abelaham ma Isako po Yakobo mitehi. ¹² Ma taumi Isalaela googana gehoumi anani taniwaga u hinena o memae apo ina wihulu hopunemi hoi tupu uguwa po tou ma omhanakidiyana ona tuhagaya.’

¹³ Yesu tu wigawiya hai taniwaga uyahina i baha nae i pa, ‘Una nae om hewali apo ina luyagohana om witumagana binei.’ Houga naka uyahina tu tootogona a kadidili i tuhaga meya.

Yesu lawa magomagouhi i widewadewahi
(Maki 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu i nae Pita a numa uyahina po pohiyana i hinigugupouma i galeyā hoi ani eno i eneno ¹⁵ yaka Yesu nimana i lodomi po wawinena i wogoya po a gupouma i kokoe, ma i towolo po i poulehi.

16 Aipompom ma tu tootogo lawa hi neihinimai Yesu uyahina, tauhi alugo apapoehi i luiluinihi ma Yesu i galehi yaka i paliyehi po hi lowo ma gasi tootogohi i widewadewahi. ¹⁷ Geka dewahi hi gelegeleta naka tu bahapiko Isaiya a baha i limoineya. Geka pitenana a wibaabani i pa, 'Tauna ata wigwameyameya ma ata totogo witeihi ina awalihī.'

Yesu lawa ipa hina wotagoya
(Luka 9:57-62)

18 Naka hougana uyahina Yesu bolu banei dumana hi mewiwileya ma i galehi, yaka a hewahewali i baha nae uyahihi po ipa wam uyahina hina gelu po hina woe damana u tupona. ¹⁹ Lugagayo taniwagana gehouna i nei Yesu uyahina po i baha i pa, 'Bada, om nae atapuhu uyahihi ipa a wotagom.'

²⁰ Yesu i baha lawana uyahina i pa, 'Gamogamo mi pitepitena waidomohi po kiu moyanei waipatahi. Ma Lawa Moinau ega meka nawatatau ani wienona gehouha.'

²¹ Yesu tu wotagona gehouna i nei uyahina po i lubayada i pa, 'Guyau, una palihaleu po a nae amau a guluwa tahaeya ma apoma a wotagom.'

²² Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Lawa hai luyagohana mei tu hilahilage una palihalehi po tu hilahilage uyahihi hina galena nae.'

Yesu togowa baneina i palidumoli
(Maki 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu a hewahewali mitehi wam uyahina hi gelu po hi damadamana ²⁴ po mala emosi ma togowa baneina hi wialoni po guletutu i hulugeleteya wam u hinena ma apo hita yoli. Ma Yesu amaka i eno hilage. ²⁵ Yesu a hewahewali hi nei po hi limaamahi po i towolo ma hi pa, 'Guyau, una luyawahita, kikina ma apo ta yoli.'

²⁶ Yesu i baha nae a hewahewali uyahihi i pa, 'Awai binei o matomatouta? Omi witumagana hi habulu hota,' ma i towolo po togowa ma guletutu i paliyehi po noka hougana dumola baneina.

²⁷ A hewahewali hi gohola dumahi ma tunawahi hi ibaabani hi pa, 'Geka lawana iyai, po togowa ma guletutu he iponawogogeya?'

Yesu alugo apapoehi i wiyagahi
(Maki 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Galili bogana u tuponei dobu gowana Gadala apoma uyahina hi lugeleta. Hougana hi laugeleta lawa luwaga hi tuhagahi naka tauhi alugo apapoehi hi luinihi po kokowaga u domohi hi memae. Hai dewa hi apapoe duma po ega emoemotana lawa gehouna tupo noka uyahina tunawana ina nae. ²⁹ Hai luwagahi Yesu hi galeya yaka hi otu hopu uyahina hi pa, 'Yaubada Natuna tam. Awai ipa una dewaya uyahiyai? Yohola ega libahibahi hougana ma ipa hiniwiyuwa una weliyai?'

³⁰ Ma polo boluhi hi banibani, ega balana ita dao Yesu uyahinei. ³¹ Ega yaka alugo apapoehi Yesu uyahina hi lupali gonugonuwa hi pa, 'Inapa una iyagiyai yaka to luhogaleya ipa una himiliyai po noka polohi uyahihi to lui.'

³² Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Ona hopu.' Lawahi luwaga uyahihiyei alugo apapoehi hi hopu po hi nae polo uyahihi po hi lui, ma polohi boluhi hi nohanoha mehi po hoi gubala hi holuholugehi hoi boga po hi halele atapuhi. ³³ Ma polo tu galena itetehi hi lowo po hi nae dobu baneina uyahina hi wibenabenama awai hi gelegeleta ma lawahi alugo apapoehi hi luiluinihi ubeihi hi wibenabenama. ³⁴ Ega yaka lawa atapuhi meyageina hi'mboina nae Yesu uyahina po hi galeya ma hi baha gonugonuwa uyahina po ipa tupo noka ina nehaleya.

9

*Yesu gwameyameya lawana i widewadewayaya
(Maki 2:1-12; Luka 5:17-26)*

¹ Yesu hoi wam i gelu po hi damana meme a dobu uyahina. ² Bolu gehouhi lawa waigwameyameyana hoi ani eno hi neiyai Yesu uyahina. Hougana Yesu hai witumagana i galeya po i baha nae totogo lawana uyahina i pa, 'Natuwe, om apapoe amaka a paligigilihi.'

³ Yesu a wibaabani lugagayo tanitaniwagahi hi noonoli po tunawahi ma hi ibaabani hi pa, 'Geka lawana Yaubada e idibogi.'

⁴ Hai winugonugotuhu Yesu amaka i hanapugeya ega yaka i baha nae uyahihi i pa, 'Awai binei o inugonugotuhu powa?'

⁵ Meka baha dewadewana ega ita ipilipili? Om apapoe a paligigili bo una towolo po una nae? ⁶ Apo uyahimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya Yaubada i weleu po hoi hipuli apo apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha nae lawa waigwameyameyana uyahina i pa, 'Una towolo po om ani eno una awali po una nae om meyagai uyahina.' ⁷ Ega yaka lawana i wotowolo po i nae anu meyagai. ⁸ Ma bolu hi

gagaleya po hi matouta duma ma Yaubada hi wotalagiyeya po hi pa, ‘Nugote Yaubada a wipoya atapuna Yesu i weleya.’

*Yesu Matiu i otugeya
(Maki 2:13-17; Luka 5:27-32)*

⁹ Yesu tupo noka i nehaleya po i nena ma lawa gehouna gowana Matiu takisi tu tama anani bagibagi numana uyahina i tugutugula ma i galeya. Ega yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Una wotagou.’ Matiu i towolo po Yesu i wotagoya.

¹⁰ Houga naka uyahina Yesu mitehi hi tugula Matiu anu numa po hi’mam, ma takisi tu tama po tu apapoe po Yesu a hewahewali hi nei po mitehi hi’mam. ¹¹ Ma Palisi lawahi Yesu hi gagaleya po ega yaka a hewahewali hi lubayadehi hi pa, ‘Awai binei omi tu wiatatiyana takisi tu tama po tu apapoe mitehi he yam gogona?’

¹² Yesu hai baha i noonoli po i baha nae uyahihi i pa, ‘Lawa ega hita tootogo ega tu lumulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi tu lumulamula. ¹³ Yaubada a baha hoi Buka hi gilugilumi o hanapugeya, bo eega? Geka pitenana hi baheya hi pa, “A luhogaleya lunugotootogo ma ega ata luhogaleya witalaguyaba.” A nenei ega ipa tu dewadumalu a otugehi ma tu apapoe a otugehi po hina nugobui.’

*Wiyohi lubayadana
(Maki 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁴ Yoni a hewahewali hi nei Yesu uyahina po hi lubayadeya hi pa, ‘Awai binei tauyai ma Palisi lawahi i tapalolo binei to iyohi ma tam om hewahewali mitehi o’mam?’

¹⁵ Ma Yesu i’mpaliluwaluwa uyahihi i pa, ‘Itapa tu tawine olotona a tawine tolehana uyahina tauna ita memae, moina apo a toumana hita iyohi? Apega. Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya hina wihaleya ma noka iyetahi uyahihi apoma apo hina wiyohi.

¹⁶ ‘Ega iyai luilui wouna ita papaya po luilui odubona uyahina ita hilahilama lawiteya. Inapa ina dewaya yaka naka luiluina wouna amaka i wiapapoeya ma gasi apo gunalolona ina lata. ¹⁷ Ma ega iyai wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya tala gigoila gamogamo opihiyei hi dewadewaya odubona uyahina. Inapa ina dewaya yaka apo winena wouna ina hahana po tala gigoilana ina gunahaiya po wine ina kolologeya. Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna ipa tala gigoila wouna uyahina hina hiwohiwoga hopuneya po atapuna ina dewadewa pahi.’

*Yesu wiwine luwaga i widewadewahi
(Maki 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁸ Yesu i ibaabani ma taniwaga gehouna i nei uyahina po i polou ma i baha nae uyahina i pa, 'Natuwe wawinena amalai i hilage. Ma a luhogalem ipa una nei po una wogodadani po ina luyagohana.' ¹⁹ Yesu a hewahewali mitehi hi wotowolo po taniwagana hi wotagoya.

²⁰ Po hi nenaе ma wawinena gehouna tootogona, tauna a totogo naka tala i kolokololo bolima magouhi 12. Wawinena mulihiyei i nei po Yesu a kaleko mutuna i wodadani. ²¹ Matababana u nugonugona i lugeleteya i pa, 'Apo Yesu a kaleko yawa a wogodadani yaka a luyagohana.'

²² Hougana Yesu a kaleko i wodadani, ma i luhagawileya po i baha nae uyahina i pa, 'Natuwe, una kaoha om witumagana i luyawahim.' Mala emosi wawinena a dewadewa i tuhagaya.

²³ Yesu a hewahewali mitehi hi nae po taniwagana a numa uyahina hi geleta, po hi gagalena naka tu widilehu hi dilehu, hai nugowiyuwa binei ma hi tutou labalabatana. ²⁴ Ega yaka Yesu i paliyehi i pa, 'Atapumi tewela geka ona nehaleyа po ona hopu hoi uputa; tewela geka ega ita hilage ma e'nenо.' Geka bahana uyahina ma lawa atapuhi hi winameya. ²⁵ Bolu atapuhi numana hi hopu haleya ma Yesu i lui po tewelana u nimana i wogo ma i witowoli. ²⁶ Ma u mulina Yesu tuwegana hi nohaya tupo atapuna uyahihi.

Yesu matakeke lawahi luwaga i widewadewahi

²⁷ Yesu numa noka i nehaleyа po tahayagei i nenaе ma tu matakeke luwaga hi wotagoya po hi ototu hi pa, 'Yesu, Dawita gogana, apo uta lunugotootogoeiyai.'

²⁸ Yesu numa u hinena i lui po i memae, ma tu matakekehi hi nei uyahina po i lubayadehi i pa, 'O witumaganеu ipa apo matami a widewadewahi?'

Tauhi a baha hi wimiheya hi pa, 'Guyau, to witumaganem.'

²⁹ Ega yaka matahi i wodadanihi ma i baha nae uyahihi i pa, 'Omi witumagana binei apo matami hina lugiigilihi.' ³⁰ Yaka matahi hi lugiigilihi. Ma Yesu i lugagayogehi i pa, 'Ega lawa gehouna uyahina ona bahebaheu.' ³¹ Hai luwagahi hi nenaе po Yesu a baha ega hita wotagoya ma a bagibagi tuwegana hi deedeniyeya tupo atapuna uyahina.

Yesu badebade gehouna i widewadewaya

³² Yesu a hewahewali mitehi hi nenaе ma lawa gehouna menana alugo apapoena i wobuiya po ega ita ibaabani ma hi neiyai uyahina, ³³ po Yesu i wiyagaya ma lawana i dewadewa meme po i ibaabani. Ma lawa boluhi hi kaoha duma po Yesu hi kawaidewedeweya po hi pa, 'Ega kikina lawa gehouna a bagibagi tata galeyа Isalaela u hinena geka pitenana.' ³⁴ Ma Palisi lawahi hi gagaleyа po ega yaka hi baha hi pa, 'Ega

naka tauna a wipoyagei ita wobagibagi ma Tomodulele balau i weleya po uyahinei alugo apapoehi e iyagahi.’

Yesu lawa i galena lunugotoogogehi

³⁵ Yesu dobu po meyagai uyahihi i wiwila nae, ma hai numa tapalolo uyahihi i iatatiyana, ma Yaubada anani taniwaga tuwegana i bahebaheya ma gasi tu tootogo magomagouhi i lauyawahihi. ³⁶ Ma lawa boluhi i gagalehi po i lunugotoogogehi, babana witai atapuhi uyahihi ega kikina hai tu hagu gehouna, galenahi mei gamogamo hi neneyabayababa ega hai tu galena itete. ³⁷ Ega yaka Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Mahula i lauliligeya ma tu yaba luemoemotahi. ³⁸ Uyahinei ona lupali mahula Guyouna uyahina po tu yaba gehouhi ina himilihi po hina nae mahula hina tuwaluhi.’

10

Yesu a hewahewali gowahi

(Maki 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po wipoya i welehi, po apo alugo apapoehi lawa uyahihi hina iyagahi ma totogo galenahi tapuhi po tapuhi hina luyawahihi.

² Geka a hewahewalihi magouhi 12 i wigowahi po tu wituwetuwega, lawa tahatahayana Simona tauna gowana hi buiya po Pita, ma walehina Andulu, ma Yamesa ma walehina Yoni tauhi Sebedi natunatuna. ³ Pilipo ma Batolomiu, Tomasi ma Matiu tauna takisi tu tama ma gasi Yamesa gehouna tauna Alipi natuna ma Tadiyesi, ⁴ ma Simona gehouna tauna tu’mgudugudu mi Loma hai ani taniwaga uyahinei, ma Yudas Isakaliyota Yesu tu nugohalenana.

Yesu a hewahewali hai bagibagi

(Maki 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Yesu a hewahewali magouhi 12 i himihimilihi ma hai lugagayo i paliwelehi i pa, ‘Tauhi ega mi Yudeya uyahihi ega ona nena, po gasi Samaliya meyageihi uyahihi ega ona lului. ⁶ Ma ata lawa mi Isalaela uyahihi ona nae, babana tauhi galenahi mei gamogamo weluwelupowahi ⁷ po uyahihi ona wipaliwelena ona pa, ‘Kikina ma Yaubada a taniwaga ina geleta uyahita po ina taniwageta!’ ⁸ Tu tootogo ona widewadewahi po mei gasi hilahilagehi ona witowolo mehi, ma gasi tu lepelo ona liyeuyeuhi. Ma alugo apapoehi lawa u nugonugohi ona wiyagahi. Yaubada a manini i weleyababami yaka taumi gasi lawa uyahihi ona hagu yababa. ⁹ Omi kadau binei ega mone, kina bo toea, ona pohapohahi omi outu u hinena. ¹⁰ Omi kadau binei geke ginoulihi ega ona tamita-mihi, omi outu, omi kaleko wiluwagana, oma ae humahuma

po gasi omi digona, matababana tu bagibagi apo a iligona ina tuhagaya.

¹¹ ‘Hougana dobu po meyagai uyahihi ona luilui ona lubayada tahaya po lawa awai a dewa wodewadewana ina baha uyahimi, yaka ona lui a numa u hinena po ona memae a sigana omi houga omhoe yaka apoma ona nehaleya. ¹² Hougana ona luilui numa u hinena yaka ona wimaamala tahaya lawana uyahina ona pa, “Yaubada a nugodumola mitehi ona memae,” ma apoma ona lui. ¹³ Apo gugunihi omi baha wimaamala ina linanahi yaka omi wimaamala ina memae, ma inapa ega ina linanahi yaka omi baha wimaamala ina gunawilena meya uyahimi. ¹⁴ Ma inapa lawa ega hina kaohemi po omi baha hina nonoli. Yaka naka meyagaina bo numana ona nehaleya. Ma ona nenaie houga aemi dubudubuna ona lihooholi u matahi. ¹⁵ A baha duma uyahimi, Libahibahi Iyetana uyahina apo hai wiyuwa ina lata duma ma mi Sodom ma mi Gomola hai wiyuwa ina habulu.’

Wiyuwa houga u matata binei

(Maki 13:9-13; Luka 21:12-17, 12.2-9)

¹⁶ ‘Tau a himihimilimi gagalenami mei sipi, ma kedewa woyahiyahihi u hayahi o nenaie, yaka ipa ona nugohana-hanapu po mei mota, ma ona nugohegoya po mei bunebune. ¹⁷ Ma lawa ona galena imahiyehi, babana tauhi apo hina niyemi po hina libahibahimi hai omboina uyahihi ma hai numa dalabu uyahihi apo hina wilawimi. ¹⁸ Ma gowau binei apo hina niyemi taniwaga po wasawasa baneihy uyahihi. Ma naka omi gaogao apo tuwega dewadewana ona nohaya tu meuputa u matahi. ¹⁹ Hougana apo hina panimi po hina niyemi libahibahi binei ega ona genogeno ipa apo awai ona baheya uyahihi. Yaubada tauna apo omi baha ina woogeleteya u nugonugomi, ²⁰ babana awai o bahebaheya ega tunawami, ma Amami Alugona apo ina wiatatiyemi omi wibaabani uyahihi.

²¹ ‘Houga noka uyahina lawa apo gugunihi yawa apo hina igawigawiya biugei po walehina ina palihaleya po hina lihila-geni. Mei gasi lawa natuna apo ina nugohaleya po hina lihila-geni ma logaloga amamahi po hinahinahi hina palihalehi po hina lihilagenihi. ²² Apo gowau binei ma lawa atapuhi hina wihinigiyemi. Ma apo taumi iyawoi on’omtaibagibagi ma ona towolo kadidili po a sigana houga anani kokoe uyahina yaka apo luyagohana ona tuhagaya. ²³ Apo dobu awai uyahina wiyuwa hina welewelemi yaka ona lowo nae dobu gehouna uyahina. A baha duma uyahimi Isalaela dobuna

atapuna apega ona wikokowi ma tau Lawa Moinau apo a gunawilena meu.

²⁴ ‘Tu lunonola a tu wiatatiyana apega ina gelagoni. Mei gasi tu bagibagi a bada apega ina taniwageya. ²⁵ Taumi tu wotagotagou apega ona gelagoniu geke amaka omi dewa ipa mei u dewa. Lawa hi igowau hi pa tau Tomodulele yaka apo gasi hina wigowami po Tomodulele a lawa.

²⁶ ‘Lawa ega ona matumatutehi, babana ginouli awai humahumana apo ina lugeleteya, bo gowagowadana apo lawa hina hanapugeya. ²⁷ Awai hoi uguwa a bahebaheya apo hoi yayata lawa ona paliwelehi, ma awai a iyaguhaya-hayageya dobu atapuna ona iototugeya.

²⁸ ‘Iyawoi hinimi hin’ununi ega ona matumatutehi babana alugomi apega hina lihilagenihi. Ma tamogi Yaubada ona matuteya, babana emoemotana apo hinimi po alugomi mayau alalatana uyahina ina houni. ²⁹ Kiu muhomuhohi luwaga mihahi 10 toea tamogi Yaubada e gagalena itetehi po gehouna ina hilage naka Amami hoi yada a nugotuhugei. ³⁰ Ma gasi ununumi apala atapuhi Yaubada i hiyawa pahi. ³¹ Yaka ega ona matomatouta, taumi o geduma ma apoma kiu boluhi.

³² ‘Iyai bolu u matahi ma ina bahena geleteu naka tau e itumaganeu yaka tau Amau hoi yada u matana apo tauna a bahena geleteya. ³³ Ma iyai ina bowiyeu bolu u matahi yaka tau Amau hoi yada u matana apo tauna a bowiyeya.’

Ega witulatulana tunawana Yesu ita neiyai ma gawiya gasi (Luka 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ ‘Omi nugotuhu o pa nugodumola ata neiyai hoi hipuli, bo? A paliwelemi, eega. Ega nugodumola ata neiyai ma tamogi gawiya. ³⁵ Tau amaka a nei yaka apo wikahakaha ina wawala.

Apo lawa natuna olotona ina towolo po amana ina wigawiyeya.

Apo natuna wawinena ina towolo po hinana ina wigawiyeya. Pohiyana wawinena apo ina towolo po pohiyana wawinena ina wigawiyeya.

³⁶ Po gasi lawa a guguni dumahi apo hina wigawiyeya.

³⁷ ‘Apo lawa awai amana ma hinana ina luhogalena dumahi ma tau tupo hotana tauna ega emoemotana po ina wotagou. Ma apo lawa awai natuna olotona bo wawinena ina luhogalena dumahi ma tau tupo hotana naka lawana ega emoemotana po ina wimulitagou. ³⁸ Apo iyai anani take ega ina awali po ina wotagou tauna ega emoemotana po ina wotagou. ³⁹ Apo lawa awai a luyagohana ina nugoneya yaka

apo ina haleya ma apo iyawoi tau biugei hina hilage yaka apo yautuhi hina tuhagahi.’

Maiha binei
(Maki 9:41)

⁴⁰ ‘Apo lawa awai ina kaohemi yaka naka tau i likaohau po tu himiliu i likaohaya. ⁴¹ Apo lawa awai tu bahapiko ina likaohaya babana tauna tu bahapiko yaka a meiha ma tu bahapikona a meiha emoemotahi. Ma apo lawa awai tu dumalu lawana ina likaohaya babana tauna tu dumalu po una yaka a meiha ma tu dumaluna a meiha emoemotahi. ⁴² Apo tu witumaganeu wouna uyopopona ina haleya po ina nei uyahim ma goila wayowayouna una weleya, babana e wotagou a paliwelem tam meiha apo una tuhagaya.’

11

Yoni bapatiso Yesu tuwegana i nonoli
(Luka 7:18-35)

¹ Yesu a hewahewali magouhi 12 uyahihi a wiatatiyana i wikokowi, ma tupo noka i nehaleya po i wiiwila tupo emosi po emosi uyahihi ma i guuguya.

² Houga naka uyahina Yoni tu wibapatiso amaka hi houna luyeya hoi numa panipani, ma Keliso a bagibagi tuwegana i nonoli ma ega yaka a hewahewali i himilihi po hi nae Yesu uyahina po hi lubayada, ³ hi pa, ‘Tam iyai? Besinana lawana bingei to iotonana ipa apo una nenei bo ega tam ma lawa gehouna to iotonaneya?’

⁴ Ega yaka Yesu hai lubayadana i wimihena meya i pa, ‘Awai o gagalehi po o noonolihi ona gunawilemi po Yoni ona paliweleya. ⁵ Tu matakeke he gagalena imahi po tu aeapapoe he neneimahi po lepelu lawahi he wodewadewa meme po tu tanigapupu he launonola po lawa hilahilagehi hi towolo meme po tu dayadayabu tuwega dewadewana he noonoli. ⁶ Iyai ega ita inugomagomagougeu tauna a kawaidewedeweya.’

⁷ Yoni a hewahewali hi gunawilena mehi po hi memae, ma Yesu i wiwawala po bolu uyahihi i ipaliwelena Yoni binei i pa, ‘Hougana o nena hoi balabala yabayababa Yoni uyahina omi nugotuhu ipa awai ona galeyaya? Ega togowa didiyala ita kwadikwadiyeya ma ota galeyaya. ⁸ Ma omi nugotuhu ipa awai ona galeyaya? Ega ipa lawa a wihiya gegena, bo? Babana lawa noke pite hai wihiya po hai wigapola naka tauhi wasawasa hai u numa he tugutugula. ⁹ Ona paliweleu awai ipa ona galeyaya? Tu bahapiko, bo? Moina tauna tu bahapiko tamogi tu bahapiko atapuhi i gelagonihi. ¹⁰ Matababana Yaubada a Buka uyahina tauna binei hi baha i pa,

“Apo u tu winoyanoya a himila tahaeyem po om tahaya ina wononogogeya.”

¹¹ A baha duma uyahimi, ega meka lawa hita guni po a gae mei Yoni bapatiso. Tamogi Yaubada anani taniwaga uyahina iyawoi hina idayadayabu tauhi hi geduma ma apoma Yoni.

¹² Yoni bapatiso a houga uyahina ma i nei po amalai tu kadidili hai kadidiliyei Yaubada anani taniwaga he luiluiya.

¹³ Odubona tu bahapiko atapuhi hai wibaabani po gasi Mose a lugagayo uyahihyei Yaubada anani taniwaga hi wogeleteya anani kokoe Yoni i nei. ¹⁴ Ma Yoni a nei mei tu bahapiko odubona i bahebaheya Guyau ina nenei apo Elaisiya ina tahaya, ma o luhogaleya ipa ona hanapugeya. A paliwelemi Elaisiyana naka tauna Yoni. ¹⁵ Apo uyahimiyei lawa awai waitanigana yaka baha geka ina nonola imahiyeya.

¹⁶ ‘Lawa geka hapanana apo awai uyahina a wiluweluwena niyehi? Po galenahi awai? Tauhi mei logaloga ani gimala meyageina uyahina he tugula ma he yampalidamadamana he pa,

¹⁷ “Ubeimi to lauinainaga ma ega ota hala.

Ma to tutou ma ega ota tou haguiai.”

¹⁸ Ma Yoni i nei naka a omhilagena po ega wine ita umaya ma lawa hi ibaabani hi pa, “Tauna alugo apapoena u hinena.”

¹⁹ Tau Lawa Moinau a nenei anai omniu po anai umau po lawa hi pa, “Geka lawana ona galeya, tauna tu’m labatana po tu umabuubuwa po a lawa takisi tu tama po tu apapoe.” Tamogi Yaubada a hanapu bagibagi dewadewana uyahina naka hanapu moinana.’

*Dobu apapoehi gehouhi apo libahibahi hina tuhagaya
(Luka 10:13-15)*

²⁰ Dobu gehouhi uyahihi Yesu a manini hi galeya ma ega hita nugobui yaka i paliyehi i pa, ²¹ ‘Kihoni Kolasini tu nugodubu lawami. Kihoni Besaida tu nugodubu lawami. Itapa manini u hinemi hi dewadewahi u Taya po u Saidoni hita dewahi amaka lolowa lawahi hita nugobui. Ma hai nugobuina apo hita wogeleteya po kaleko apapoehi hita otenu ma hita lugobu. ²² Tamogi Libahibahi Iyetana uyahina apo Yaubada Taya ma Saidoni ina lunugotootogogena dumahi ma apoma taumi. ²³⁻²⁴ Ma taumi Kapaneum lawami omi nugotuhu o pa ona wohepa memi po ona gae hoi yada, bo? Apo Yaubada ina halena hopunemi mayau alalatana uyahina. Ma mi Sodom hai libahibahi ina habulu babana itapa odubona mi Sodom u manini hita galeya, apo hita nugobui po apega Yaubada ita hamaga halehi.’

*Wiyagohina Yesu uyahina
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Naka houganana Yesu i baha i pa, ‘Amau yada po hipuli hai Guyau, a wotalagiyem babana lawa hanahanapuhi po wainugonugotuhi uyahihi awai u gowagowadi naka tu winugoneina uyahihi u wogeleteya. ²⁶ Moina Amau geke pite ipa om lunugotootogei ina wawala.

²⁷ ‘Amau ginouli atapuhi i weleu. Ega iyai tau ita hanapugeu ma Amau tunawana. Gasi ega iyai Amau ita hanapugeya, ma tau Natuna po iyawoi a inaganihi uyahihi Amau a woogeleteya tunawiyai to hanapugeya.

²⁸ ‘Taumi iyawoi omi awala po omi bagibagi hina witai, yaka ona nei uyahiu po apo alugomi wiyagohina hina tuhagaya, ²⁹⁻³⁰ po u bagibagi ona dewaya babana u bagibagi awalana i teyateya gasi u memae ona lubuya po alugomi wiyagohina hina tuhagaya, matababana tau u dewa nugohegoya ma nugohopuhopu.’

12

Yesu dalabu taniwagana

¹ Hoi dalabu Yesu a hewahewali mitehi yaniyani mei pegapega tanona tipolinei hi nena e po am hi hilage yaka pegapega ugohi hi’mgomugomu po hi’mam. ² Ma Palisi lawahi hi galehi yaka Yesu hi paliweleya hi pa, ‘I lugagayo i baheya ipa ega hoi dalabu to wobagibagi, ma iyowai po om hewahewali geke pite he dewadewaya?’

³ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Dawita po iyawoi tauna mitehi am hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawi, bo eega?’

⁴ Tauna i lui po Yaubada a numa u hinena palawa wailugagayona i waya po i ani ma a hewahewali i welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega iyai ina anani ma tu witalaguyaba tunawahi. ⁵ Ma Lugagayo bukana u hinena giluma e memae i pa, dalabu iyetana uyahihi tu witalaguyaba he wobagibagi po dalabu lugagayona he lagolagoni naka ega genona po gasi ega apapoena. ⁶ A baha uyahimi lawa gehouna u hayami e memae tauna numa dalabu i gelagoni. ⁷ Yaubada a baha ega ota hanapugeya i pa, “Talaguyaba ega ginouli baneina ma lunugotootogo naka ginouli baneina.” Yaka ega u hewahewali ona igouhi. ⁸ Tau Lawa Moinau dalabu taniwagana.’

*Lawa nimana wogiyogiyona
(Maki 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ Yesu i nae po hai numa tapalolo uyahina i lui, ¹⁰ po lawa nimana wogiyogiyona i memae ma i galeya ega yaka tanitaniwaga hi lubayadeya hi pa, ‘Emoemotana apo dalabugei lawa

tata widewadewahi?' Hai lubayada babana ipa iyowai ma Yesu hina wigouya.

¹¹ Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Iyowai taumi apo lawa gehouna a gamogamo emosi hota iyeta dalabu uyahina ma ina peu hoi domo apo ina wihalena meya, bo eega? Nugote apo ina haguya. ¹² A paliwelemi gamogamo ginouli habuluna ma lawa geke ginouli baneina yaka iyeta dalabu uyahina emoemotana apo lawa ta widewadewayaya.'

¹³ Yesu lawana i paliweleya i pa, 'Nimam una lodomi,' ega yaka lawana nimana i lodolodomi po i dewadewa po mei nimana gehouna. ¹⁴ Palisi lawahi hi nehaleyaya po hi wiwogatala hi pa, 'Apo iyowai ma Yesu ta lihilageni?'

Yaubada a tu bagibagi

¹⁵ Ma hai wiwogatala gowagowada Yesu amaka i hana-pugeya, ega yaka tupo noka i nehaleyaya po i nae tupo gehouna uyahina ma lawa boluhi hi wotagoya po hai totogo i wide-wadewa mehi. ¹⁶ Ma i paliwelehi i pa, 'Ega ona palipaligele-teu lawa uyahihi.' ¹⁷ A bagibagi geke hi gelegeleta mataba-bana Yaubada a baha Isaiya i bahebaheya i pa,

¹⁸ 'Ona galeyaya u tu bagibagi a winagani.

Tauna u ani kaoha po u ani luhogala.

Alugou a hiwoga haleya uyahina

po dewa dumadumaluna ina wituwetuwegeya lawa magomagouhi uyahihi.

¹⁹ Tauna ega emoemotana po ina wogalahi

po gasi apega in'omlahalaha uheiyaya lawa ponana apega hina nonoli.

²⁰ Tu tapitapiya apega ina wihinigigiyehi,

tu lunugoluwaluwaga hai yayata apega ina bohoya,

a siga a taniwaga dumadumaluna ina kadidili,

²¹ po tauna gowanei hipuli atapuna hai luhogala hina wialona imahiyeya.'

Yesu a wibaabani Tomodulele binei (Maki 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Lawa gehouna alugo apapoehi matana hi likekeya po menana hi wobuiya po ega ita ibaabani, ma hi neiyai Yesu uyahina po i widewadewayaya ma i wibaabani imahi ma gasi i galena meme. ²³ Lawa magomagouhi hi gohola dumahi po ega yaka hi ibaabani hi pa, 'Nugote geke Besinana lawana tauna Dawita gogana?'

²⁴ Palisi lawahi tuwegana hi nonoli po tunawahi ma hi ibaabani hi pa, 'Palouma hai bada Tomodulele Yesu balau i weleyaya po uyahineiy alugo apapoehi e iyagahi.'

²⁵ Yesu hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka uyahihi i baha i pa, 'Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina

gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. Mei gasi apo guguni emosi ma ina gunakahaya po hina igawiyena mehi apega hina towolo kadidili. ²⁶ Uyahinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga ina gunakahaya po bolu ina luluwageya po hina igawigawiyena mehi apo iyowai a kadidili galenana. ²⁷ Taumi o baha o pa, Tomodulele a wipoya uyahinei a wobagibagi po alugo apapoehi a iyagahi, yaka taumi omi lawa iyowai he iyaga. Tauhi uyahihiyei nugotuhu dumaluna apo ona tuhagaya. ²⁸ Tamogi inapa Yaubada Alugona uyahinei alugo apapoehi ana iyagahi yaka Yaubada anani taniwaga amaka i nei uyahimi.

²⁹ 'Ani galena gehouna ipa a paliwelemi, ega emoemotana lawa kadikadidilina a numa ta luyia po a gapola ta danenehi. Inapa numana taniwagana ta womomohi po aena ma ni-mana ta panipanihi yaka apo ta lui a numa u hinena po a gapola ta danenehi.

³⁰ 'Iyai ega tau miteu yaka tauna e igawiyeu. Ma iyai ega tau miteu to nugoemota yaka tauna tu'mnoha. ³¹ Uyahinei a paliwelemi lawa hai apapoe po gasi hai baha woapapoehi atapuhi Yaubada apo ina paligigilihi. Ma Alugo Woiyawa uyahina ta baha apapoe ega emoemotana po ita apapoe ina paligigilihi. ³² Apo lawa gehouna ina baha apapoe tau Lawa Moinau uyahiu yaka apo Yaubada ina paligigili. Tamogi iyai Alugo Woiyawa ina paliguyoguyougeya yaka geke hougana po houga he nenei uyahihi tauna apega Yaubada ina paligigili.'

Mayau ma ugonā
(Luka 6:43-45)

³³ 'Mayau dewadewana ugo dewadewana e ugugogeya, ma mayau kakai ugo apapoena e ugugogeya. Yaka ugo emosi po emosi uyahinei apo ta galena tuhagaya. ³⁴ Taumi tu apapoe mei mota natunatuna, yaka ega emoemotana po baha dewadewahi ona bahehi, babana taumi tu apapoe po omi winugonugotuhu u nugonugomi he memae naka tauhi gamomiyei o bahebahena geletehi. ³⁵ Lawa dewadewana u nugonugona ginouli dewadewahi he memae apo ina hauhop-unehi. Ma lawa apapoena u nugonugona ginouli apapoehi he memae apo ina hauhopunehi. ³⁶ A paliwelemi iyeta libahibahi uyahina lawa hai baha apapoehi atapuhi ubeihi Yaubada apo ina lubayadehi po anohi hina bahena geletehi. ³⁷ Omi baha uyahihiyei Yaubada apo ina kawaidewedewemi, ma omi baha uyahihiyei Yaubada apo ina kawaiapapoenimi.'

Yesu a manini
(Maki 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Bada, to luhogaleya ipa om manini wekiwekilalana una dewaya po to galeya.'

39 Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Taumi geke hapanana hapa apapoena po matami hi maga. Omi luhogala ipa manini Yaubada uyahimi ina woogeleteya. Tamogi apega manini gehouna ina wogeleteya uyahimi ma wekiwekilala tu bahapiko Yona i woogeleteya tunawana. 40 Babana Yona tauna iyana baneina i lumehaya po u koibana i memae iyeta tonuga ma ididibala tonuga, mei tau Lawa Moinau apo iyeta tonuga ma ididibala tonuga hipuli ina lumehau po u hinena a memae. 41 Libahibahi Iyetana uyahina apo Ninewa lawahi hina towolo po hina wigoumi. Matababana Yona a guguya hi noonoli po hai apapoe hi palihalehi. Ma a paliwelemi, geke hosi lawa gehouna i geduma ma apoma Yona. 42 Tupo yawana hai wasawasa wawinena apo Libahibahi Iyetana uyahina ina towolo po ina libahibahimi. Matababana hipuli anani kokoe uyahina ma i nei po Solomona a wiatatiyana hanahanapu i nonoli. Ma a paliwelemi, geke hosi lawa gehouna i geduma apoma Solomona.'

*Alugo apapoena a gunawilana
(Luka 11:24-26)*

43 'Hougana alugo apapoena lawa ina hopu haleya naka dobu ega ita igoila e yayahi po e nenaie ani wiyagohina e bibeiha. Ma inapa ega emosi ina tuhagaya 44 yaka apo tunawana ina baha ina pa, "Apo a gunawilena meu u numa a nenehaleya uyahina." Ma hougana i gunagunawileya po numana kokoena po yeuyeuna po ginouli hi houna imahiyehi ma i galeya. 45 Yaka apoma apo ina nae po alugo apapoe dumahi magouhi 7 ina weluwinihi po hina lui po noka hosi hina mae. Uyahinei mehougana hina meyato po ina kokoe yaka naka lawana a mae apo ina apapoe duma ma apoma lolowa. Galenana mei geke taumi hapanana apo omi apapoe hina lata lagona duma.'

*Yesu hinana ma walewalehina
(Maki 3:31-35; Luka 8:19-21)*

46 Yesu bolu uyahihi i ibaabani ma walewalehina hinahi mitehi hi nei po hoi uputa hi towolo ma hi laubayadeya, hai luhogala ipa mitehi hina wibaabani. 47 Ega yaka lawa gehouna i nae po Yesu i paliweleya i pa, 'Walewalehim hinami mitehi hi luhogalem ipa ona wibaabani.'

48 Yesu lawana a baha i wimiheya i pa, 'Hinau iyai? Ma walewalehiu iyawoi nawa?' 49 Ega yaka tu wotagona atapuhi

i winimayoyogehi i pa, ‘Geka taumi hinahinau ma walewalehiu. ⁵⁰ Matababana apo iyai Amau hoi yada a nugotuhu ina dewadewayana naka tauna walehiu po nouwe po hinau.’

13

Pehi tu liholina

(Maki 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Noka iyetana uyahina Yesu numa hinenei i hopu po i nae boga u liyaliana po i memae. ² Ma bolu baneina hi'mboina mai uyahina ma ega yaka wam uyahina i gelu po i tugula imahi ma bolu hoi dedeyani hi towotowolo, ³ ma ega yaka baha wiluwaluwagei ginouli magomagouhi i wiatatiyehi i pa, ‘Tu lupehi i nae a tano uyahina po a pehi polahi i nohanohahi. ⁴ I ihulu po pola gehouhi hi peu tahaya u liyaliana ma kiu hi nei po hi anihhi. ⁵ Ma pola gehouhi hi peu dobu waigaigaimana uyahina po hi laha yagiyaginehi babana hipulina ega ita potopoto. ⁶ Ma kabudala a houga lalana uyahina mala emosi ma hi kokodila, babana dedehi ega hipuli dewadewana hita tuhagaya. ⁷ Ma pola gehouhi hiyamoni waidonadonana u hayahi hi peu po houkana hi lahalahahi naka donadona i numa panipani unihhi. ⁸ Ma pola gehouhi hipuli dewadewana uyahina hi peu po hi lata po hi ugo. Hai houga ugo naka gehouhi hi ugo labatana ma gehouhi ega hit'ugo duma ma gehouhi ega hit'ugo imahi. ⁹ Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.’

Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa

(Maki 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi lubayadeya hi pa, ‘Awai binei bolu uyahihi baha wiluwaluwagei u wiatatiyehi?’

¹¹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Taumi Yaubada anani taniwaga baha gowagowadana i lugeleteya uyahimi. Ma geka boluhihi baha wiluwaluwa geka hi nonoli ma anona ega hita hanapugeya. ¹² Matababana iyai uyahina awai dewadewana e memae apo Yaubada ina luwitani tauna uyahina yaka luwitana baneina ina tuhagaya. Ma iyai uyahina ega ginouli gehouna ita memae, awai habuluna e memae apo Yaubada ina wihaleya. ¹³ Geka binei ma baha wiluwaluwagei a iatatiyana babana

‘Apo hina ihalugeya ma apega hina galena tuhaga po apo hina lutanigana ma apega hina hanapugeya.’

¹⁴ Uyahinehi ma odubona Isaiya baha i bahebaheya i lugeleteya i pa,

‘Apo ona nonoli ma tamogi apega ona hanapugeya.

Apo ona galeyana ma tamogi apega u nugonugomi ina lugiigili.

¹⁵ Matababana lawahi tanigahi hi pota,

po palihi hi bagibagi,
 yaka apega tanigahiyei hina nonoli
 ma matahi hi keke
 po apega hina galeyā
 ma u nugonugohi apega ina lugiigili,
 yaka apega hina nugobui
 po a wiluyagohanihi.”

¹⁶ ‘Ma taumi ona kaoha duma babana matamiyei o galeyā ma tanigamiyei o nonoli. ¹⁷ A baha duma uyahimi, naka awai o gagalehi tu bahapiko po tu dewadumalu odubohi hai luhogala ipa hina galehi ma ega hita galehi. Ma awai o noonolihi hai luhogala ipa hina nonolihi ma ega hita nonolihi.’

Yesu a wiatatiyana pegapega polana baha wiluwaluwana binei

(Maki 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ ‘Pehi tu wihuluna baha wiluwaluwana anona ona nonoli. ¹⁹ Apo lawa awai Yaubada anani taniwaga bahana ina nonoli ma ega nugonugona ina lugiigili naka galenana mei Tomodulele i nei po bahana u nugonugona i wihaleya, bahana anona naka pola hoi tahaya hi pipeu. ²⁰ Ma pola dobu waigaigaimana uyahina hi pipeu naka anona iyai amaka anai kaohana Yaubada a baha i nonoli, ²¹ tamogi ega dedena uyahinei ma e itumagana po ega daona ma witai po pilipili i wialonihi naka amaka e peu. ²² Ma pola hiyamoni waidonadonahi u hayahi hi pipeu anona naka iyai amaka Yaubada a baha i nonoli ma tamogi hipuli genona ma gapola wasawasahi nugona i waya po bahana ega ita luhogaleyā yaka ega emoemotana po ugonā ina houni. ²³ Ma pola hipuli dewadewana uyahina hi pipeu anona naka lawa tauhi baha hi nonoli po hi hanapugeya yaka apo hin’ugugo. Gehouhi hi ugo labatana ma gehouhi ega hit’ugo duma ma gehouhi ega hit’ugo imahi.’

Pehi apapoena baha wiluwaluwana

²⁴ Yesu baha wiluwaluwa gehouna i paliwelehi i pa, ‘Yaubada a taniwaga galenana mei lawa gehouna a pehi dewadewana i nae po a tano uyahina i ugohi. ²⁵ Ma uguwei i eneno ma upom bolinai a gawiya lawana i nei po a tanona uyahina pehi apapoena i ugohi ma i nehaleya po i nae. ²⁶ Ma hi laha gogonehi po hi lata apoma ugohi gagalenahi uyahihiyei ma hi galena tuhagahi.

²⁷ ‘Ega yaka badana a tu bagibagi hi nae po hai taniwaga hi paliweleya hi pa, “Bada, lolowa pehi dewadewana u nei po ugohi om tano uyahina, ma iyowai po pehi apapoehi mitehi hi laha gogonehi po hi lata?”’

28 ‘Ma tano taniwagana i paliwelehi i pa, “Nugote u gawiya gehouna i nei po i ugohi.”

‘Ega yaka a tu bagibagi hi baha nae hi pa, “Iyowai, apo pehi apapoehi to hapuhapuhalehi?”

29 ‘Ma hai badana i baha i pa, “Amaka ma hina lata gogona babana apo ona’mhapuhapu po pehi dewadewahi mitehi ona hapu gogonehi. 30 Ma houga omlohi houkana uyahina tu bagibagi apo a paliwelehi po pehi apapoehi hina hapuhapuhalehi ma hina lugogonihi po hina apuhi, ma pehi dewadewahi hina tuwaluhi po hina houna luiyehi hanali u hinena.” ’

*Ihagila polana baha wiluwaluwana
(Maki 4:30-32; Luka 13:18-19)*

31 Baha wiluwaluwa gehouna i paliwelehi i pa, ‘Yaubada anani taniwaga galenana mei lawa ihagila polana e waya po a tano uyahina e ugohi. 32 Ma ihagilana polana i habulu duma ma a houga lata uyahina i wimayau baneina po i lata lagona ma kiu he liya mai uyahina po hai pata he wogowogohi.’

*Ani lihaahana baha wiluwaluwana
(Luka 13:20-21)*

33 Baha wiluwaluwa gehouna i paliwelehi i pa, ‘Yaubada anani taniwaga galenana mei palawa ani lihaahanana wawine e waya po palawa humahi tonuga uyahihi e houna hop-unehi. Ma e mudamudaya po palawana atapuna e hahana pahi.’

*Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa
(Maki 4:33-34)*

34 Yesu a wibaabani atapuna naka baha wiluwaluwa uyahinei bolu i atatiyehi babana tauna a dewa dumana baha wiluwaluwa wiatatiyanana. 35 Geka dewana uyahinei ma ipa tu bahapiko gehouna a baha anona ina lugeletena imahiyeya. ‘Baha wiluwaluwagei uyahihi a ibaabani, po Yaubada hipuli i iwawali ma ginouli i huhouna gowadihi a paligeletehi.’

Pehi apapoena baha luwaluwana anona

36 Yesu bolu i nehalehi po i lui hoi numa, ma a hewahewali hi nae uyahina po hi lubayadeya hi pa, ‘Pehi apapoena baha wiluwaluwana anona una liyayahi po to hanapugeya.’

37 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Pehi dewadewana tu liholina naka tau Lawa Moinau. 38 Ma tano naka hipuli tupo wohepali ma pehi dewadewahi naka Yaubada a taniwaga tu wotagona ma pehi apapoehi naka Tomodulele a taniwaga tu wotagona. 39 Ma pehi apapoehi tu ugohina naka Tomodulele,

ma houga om lohina naka houga anani kokoe, ma tu houn-
aboiboina naka tu winoyanoya hoi yada.

⁴⁰ ‘Apo houga anani kokoe uyahina tu apapoe lawahi gale-
nahi mei pehi apapoehi apo hina lugogonihi po hina apu
halehi. ⁴¹ Apo tau Lawa Moinau u tu winoyanoya mi yadena
a himilihi po apapoe tu dewana po tu nugogobu atapuhi
hina lugogonihi mai u ani taniwaga u upuna, ⁴² po hina
wihulu hopunehi mayau alalatana u hinena, naka tuponana
uyahina tou po omhanakidiyana hina tuhagahi. ⁴³ Houga
naka uyahina tauhi tu dumalu lawahi apo hina lui Amau
anani taniwaga u hinena po hina namanamalihi, gagalenahi
mei kabudala namalana. Apo iyai waitanigana yaka u baha
geka ina nonoli po ina nonola imahiyeya po ina hanapugeya.

Gapola gowagowadana baha wiluwaluwana

⁴⁴ ‘Yaubada a taniwaga galenana mei gapola gegena hoi
hipuli i memae ma lawa gehouna i tuhugaya po i gowada
imahiyeya ma anai kaohana i nae po a gapola atapuhi i
gimalena halehi ma a gapolahi mihahi uyahinei tanona i
gimaleya po gapola gegena i wialoni.

Giniuba matana baha wiluwaluwana

⁴⁵ ‘Yaubada a taniwaga mei giniuba matana dewadewana e
memae ma lawa gehouna a luhogala ipa hilaki ita tuhugaya.
⁴⁶ Yaka apo a gapola ina halehi po iyawe pelina giniuba
matana dewadewa dumana ina waya.

Hagida baha luwaluwana

⁴⁷ ‘Ma Yaubada anani taniwaga galenana mei tu ebaebaga
hagida u boga he teleteleneya ma iyana atapuhi he onona,
⁴⁸ ma hagidana ina hogoya ma hina teina geleteya po hoi
hayahaya hina tugula ma iyana hi onona hina wikahahi
po dewadewahi hoi gaeba hina hounihi ma apapoehi hina
wihulu hopunehi. ⁴⁹ Apo naka pitenana houga anani kokoe
uyahina tu winoyanoya mi yadena hina nei po tu apapoe hina
kahahi tu dewadewa u hayahi ⁵⁰ po hina wihulu hopunehi
mayau alalatana u hinena po tou ma omhanakidiyana hina
tuhagaya.’

Gapola wouna odubona

⁵¹ Yesu i lubayada nae uyahihi i pa, ‘Geka baha luwaluwahi
a palipaliwelemi amaka o hanapugehi, bo eega?’

Ma hi baha hi pa, ‘Ee.’

⁵² Ega yaka i paliwelena mehi i pa, ‘Lugagayo tanitani-
wagahi atapuhi baha gilugilumana odubona hi hanapugeya
ma Yaubada a taniwaga hi wotagoya, yaka tauhi mei tu
waigapola lawana a hanali gapolana wouna po odubona i
houna geletehi a numa hinena uyahinei.’

Mi Nasaleta Yesu hi wihinigiyeya
(Maki 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Yesu a baha wiluwaluwa geka i wikokowi ma tupo noka i nehaleya, ⁵⁴ po i nae tauna a meyagai dumana uyahina po hai numa tapalolo uyahina i lui po i atatiyana lawa uyahihi. Ma nugonugohi hi gohola dumahi ma hi ibaabani hi pa, 'Geka lawana meka hotanana a hanapu po a manini i tuhagahi?' ⁵⁵ Geka lawana amana kamda ma hinana Maliya ma walewalehina Yamesa ma Yosepa ma Simona ma Yuda, ⁵⁶ ma nounouna mitehi ta memae ma iyowai po a hanapu geka pitenana gagalenahi?' ⁵⁷ Ega yaka Yesu hi wihinigiyeya.

Ma i paliwelehi i pa, 'Tu bahapiko u tupo geha lawa hi wiyateyateya ma a meyagai po a guguni ega hita wiyateyateya.'

⁵⁸ Yaka Yesu a manini i dewadewahi ega hita maga babana ega hita witumaganeya.

14

Yoni tu bapatiso a hilage
(Maki 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Houga noka uyahina Heloda tu wasawasa Yesu a bagibagi tuwegana i nonoli. ² Ega yaka a tu bagibagi i paliwelehi i pa, 'Nugote Yoni tu bapatiso hilage uyahinei i towolo meme po manini geka e dewadewahi.'

³ Tauna Yonina lolowa Heloda i numa panipani po hoi numa panipani i houni, a lui babana wawine gowana Helodiyasi naka Pilipo agona. ⁴ Helodana walehina Pilipo ma agona i haloya. Uyahinei Yoni i gagaleya po ega ita dumalu yaka i baha nae Heloda uyahina i pa, 'Ega naka ita dumalu babana tulam agona ma u lawagi.' ⁵ Hougana Yoni hoi numa panipani i memae Heloda i luhogaleya ipa Yoni in'uni ma ega emoemotana babana lawa magomagouhi Yoni hi kawatubahapikogeya po Heloda i matouta po ega it'uni.

⁶ Ma hi memae po Heloda a houga guni iyetana i geleta, po a houga gunina tolehana i dewaya. Ma Helodiyasi natuna wawinena i hopu po Heloda u matana i halahala ipa ina kaoha. ⁷ Guguhinina a hala binei ma Heloda i kaoha duma po i baha gwala natuna guguhinina uyahina i pa, 'Inapa awai om luhogala yaka apo geka hougana a welem.'

⁸ Ega yaka guguhinina i nae po hinana uyahina i baha i pa, 'Apo awai u luhogala Heloda uyahina a baheya?'

Ega yaka hinana i pa, 'Una nae po una baha una pa, "A luhogaleya ipa Yoni tu wibapatiso unununa hoi gaeba una houni ma una weleu." ' ⁹ Geka bahana Wasawasa i noonoli po nugonugona i wiyuwa duma, ma tamogi a bahagwala tu witoumanena amaka hi nonoli ega yaka i palihaleya. ¹⁰ Yaka

tu bagibagi i himilihi po hi nae hoi numa panipani po Yoni gadouna hi boli ¹¹ po hoi gaeba hi houni ma hi niyeya po guguhinina hi weleya, ma guguhinina i waya po i niyeya hinana uyahina. ¹² Ma Yoni a hewahewali hi nei po hinina hi waya po hoi kokowaga hi guluwi, ma hi nae Yesu hi paliweleya.

Yesu bolu i wianihi

(Maki 6.30-44; Luka 9.10-17; Yoni 6.1-14)

¹³ Yesu tuwega geka i nonoli yaka wam uyahina i gelu po i nae hoi balabala yabayababa. Ma bolu Yesu a naena amaka hi hanapugeya hai meyagai hi nehalehi po tahayagei hi nae po Yesu uyahina hi geleta. ¹⁴ Yesu wam uyahinei i huhopu po bolu baneina i gagalehi po i galena lunugotootogogehi yaka tu tootogo i widewadewahi.

¹⁵ Ma amaka aipompom ma ega yaka a hewahewali hi nae po Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Bada, geka dobuna naka balabala yabayababa, ma kabudala amaka i yoli yaka geka lawahi boluhi una himilihi po hina nae hoi meyagai po hai am hina gimala.'

¹⁶ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Apega hina nae; taumi aniani ona welehi po hina am.'

¹⁷ A hewahewali hi baha hi pa, 'I am ega ita lata palawa magouna nimitutu ma iyana luwaga.'

¹⁸ Yesu i baha i pa, 'Palawa ma iyana ona weleu.' ¹⁹ Ma i baha po bolu hi tugula hoi hiyamoni ma Yesu palawahi nimitutu ma iyanahi luwaga i winihi po i galena gae hoi yada ma Yaubada uyahina i wimaamala. Ma i'mtomutomu po i kokoe ma a hewahewali i welehi po hi gutaya bolu uyahihi. ²⁰ Lawa atapuhi hi'mam po hi'mhiyogo ma yaniyani tupotupona hi tutuwaluta meya naka poha magouhi ¹² hi lihogohi, ²¹ Lawa hi'mam hi hiyahiyawi ololoto magouhi tausana nimututu ma wiwine po logaloga ega hita hiyawihhi.

Yesu boga tepanei i nенаe

(Maki 6:45-52; Yoni 6:16-21)

²² A hewahewali i paliwelehi i pa, 'Wam ona geluya po ona tahatahaya noka u tuponana ma tau lawa a himilihi po hina nae hai u dobu.' ²³ A hewahewali hi gelu po hi nенаe ma Yesu bolu i himilihi po hi nенаe ma tauna tunawana i gae hoi oya ipa ina lupali. Ma amaka aipom ma Yesu tunawana hoi oya i memae. ²⁴ A hewahewali tunawahi wamgei hi woe hopu po boga u tipolina, ma togowa po guletutu hi wialonihi, ma gasi togowana hai wam naonei i togo mai po hai wam i laududu meya.

²⁵ Kikina ipa apo malinatom, ma Yesu i nei po boga tepanei i nенаe po a hewahewali u liyaliyahi i geleta. ²⁶ Yesu hi

gagaleya ma boga tepanei i nenei uyahihi ma hi matouta duma po hi taatawa ma hi iototu hai nugotuhu hi pa lawa hilahilagena alugona hita tuhagaya.

²⁷ Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Awai matoutana? Ona nugomotu, Tau.’

²⁸ Ega yaka Pita i baha nae uyahina i pa, ‘Guyau, inapa tam yaka una baha po boga tepanei a nehi uyahim.’

²⁹ Yesu i pa, ‘Una nei.’

Ega yaka Pita wam uyahinei i hopu po ipa boga tepanei ina nae Yesu uyahina, ³⁰ i tunae kikeina ma guletutu i gagalehi po i matouta ma i halehalele, yaka i otu i pa, ‘Guyau, una haguwe.’

³¹ Yesu i wogo nae Pita uyahina po i lunimani, ma i baha i pa, ‘Om witumagana i habulu duma awai binei e lauluwaluwaga.’

³² Hai luwagahi hi gelu geleta hoi wam ma togowa i dumoli.

³³ Wam tu gelugeluna atapuhi Yesu hi wotalagiyeya hi pa, ‘Moina dumana tam Yaubada Natuna.’

Tu tootogo Genesaleta u meyageina i widewadewahi
(Maki 6:53-56)

³⁴ Hi damana po Genesaleta u tuponana hi gota. ³⁵ Ma meyageina tu miyena Yesu hi galena tuhagaya yaka hi nae po hai tu tootogo meyagai atapuhi uyahihi hi paliwelehi po hi neihini mai Yesu uyahina, ³⁶ po hi lubayada hi pa, ‘Bada, emoemotana apo tu tootogo geke om kaleko hita wogodadani?’ Ega yaka i baha po a kaleko hi wodadani ma hi luyagohana meme hai totogo uyahihiyei.

15

Googahi hai wiatatiyana
(Maki 7:1-13)

¹ Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi nei po hi lubayada Yesu uyahina hi pa, ² ‘Awai binei po om hewahewali am binei ega hita inimaoga ma googata hai lugagayo he tutulagoni?’

³ Yesu hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Taumi Yaubada a lugagayo o tutulagoni, babana taumi Yaubada a lugagayo o wihinigiyeya ma omi lugagayogei o iatatiyana. ⁴ Yaubada a lugagayo i baheya i pa, “Amam ma hinam una wiyateyatehi, apo lawa awai hinana ma amana ina kawaiapapoehi yaka hina lihilageni.” ⁵ Naka lugagayona o wihinigiyeya ma taumi omi lugagayogei o baheya o pa, apo lawa awai hinana ma amana ina palihalehi po ina pa, “U gapola atapuna amaka a palihaleya Yaubada uyahina po ega emoemotau a hagumi.”

⁶ Yaka naka lawana a hagu po a wiyateyate amana ma hinana

uyahihi i kokoe. Omi babada hai lugagayo uyahinei Yaubada a baha o laiababaya. ⁷ Taumi tu wikoyakoyama dumami, naka binei Yaubada a baha Isaiya tu bahapiko i gilumi i pa,

⁸ “Geka lawahi gamohi yawa e bahabaha wiyateyateu ma nugonugohi hi mebala dao uyahiugei.

⁹ Uyahu he tapatapololo yababa, babana hai wiatatiyana ega tau uyahiugei ma tauhi hai winugonugotuhugei.” ’

Lawa hai apapoe
(Maki 7:14-23)

¹⁰ Ega yaka Yesu a lawa i otugehi po hi nei uyahina ma i paliwelehi i pa, ‘Ona lutanigana po ona hanapugeya. ¹¹ Yaniyani emosi po emosi gamomiyei o anani ega emoemotana po ina wiapapoenimi, ma awai gamomiyei e gelegeletai naka tauna e iapapoenimi.’

¹² Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi baha hi pa, ‘Amaka u hanapugeya geka om bahana binei ma Palisi lawahi he nugonugoapapoe uyahim?’

¹³ Yesu i baha i pa, ‘Amau yadei mayau ega ita ugugohihi apo yohola ina hapuhapuhalehi. ¹⁴ Palisi lawahi hawehi hina memae a sigana hina peu, babana tauhi taniwaga matahi i likekeya. Inapa tu matakeke tulana ina weluwaya yaka apo hoi domo hina peu gogona.’

¹⁵ Pita i lubayadeya nae i pa, ‘Om baha wiluwaluwa gamo binei anona una paliweliyai po u nugonugoiyai ina lugiigila imahiyeya.’

¹⁶ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi gasi nugote yohola ega nugonugomi hita lugiigilihi? ¹⁷ Anona gegeka yaniyani awai o ani po e luilui u amamohi houga kukuna ma apo ina hopu meme hoi nudanuda. ¹⁸ Ma baha awai gamomiyei e gelegeleta naka nugonugomi hi nenei e gelegeletai naka tauna apo ina wiapapoenimi. ¹⁹ Geka ginoulihi nugonugomi hinehiyei he gelegeleta nugogobu, omunugo, wihola, mata-maga, danene, baha koyakoyama, widibodiboga. ²⁰ Geka ginoulihi tauhi lawa he iapapoenihi, ma inapa ega ta winima oga ma tan’omam naka apega alugota ina wiapapoeya.’

Wawinena gehouna a witumagana
(Maki 7:24-30)

²¹ Mi Isalaela hai tupo Yesu i nehaleya po i nae Taya ma Saidoni tupohihi uyahihi. ²² Ma Kanani wawinena gehouna i nei Yesu uyahina po i baha i pa, ‘Guyau, tam Dawita gogana, una lunugotootogogeu, babana natuwe wawinena alugo apa-poena i luyia po i totogo.’

²³ Yesu wawinena a baha ega ita wimiheya, ma a hewahewali hi nei po uyahina hi baha nae hi pa, 'Wawinena una himili po ina nae babana i wihinigaligali duma.'

²⁴ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Tau u nei Isalaela u hinena sipi hi laugowadehi a bihehi, ma ega tupo gehouhi ubeihi ata nei.'

²⁵ Wawinena i nae po Yesu u aena i polou ma i baha i pa, 'Guyau, una haguwe.'

²⁶ Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Ega a dumalu po logaloga hai yam kedewa ta welehi.'

²⁷ Ma wawinena Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Guyau, naka baha dumana, ma kedewa logaloga hai am hamomouna he lemolemoya.'

²⁸ Yesu i baha nae wawinena uyahina i pa, 'Tinani baneina wawine, tam tu witumagana wawinem, yaka om witumagana anona apo ina lugeleteya.' Houga naka uyahina wawinena natuna i luyagohana meme.

Yesu tu tootogo atapuhi i wiluyagohanihi

²⁹ Yesu tupo noka i nehaleya po Galili bogana liyaliyanei i nena po i gae hoi oya yaka i tugula. ³⁰ Ma bolu baneina lawa tootogohi hi nehinimai Yesu uyahina, daladalahi, po matahi keekehi po nimahi habehabeluhi po wobadebadehi, po gasi totogo gehouhi. Tauhi hi nehinimai Yesu aena u babana po i widewadewahi. ³¹ Ma lawa magomagouhi hi gagalena po badebade lawahi hi ibaabani ma nimahi habehabeluhi hi kadidili, ma daladalahi hi towolo po hi nena, ma matahi keekehi matahi hi lugiigilihi, lawa mi Isalaela hai Yaubada hi wotalagiyeya.

Yesu patala baneina i wiyanihi

(Maki 8:1-10)

³² Yesu a hewahewali i otugehi po hi nae uyahina ma i baha uyahihi i pa, 'Lawa geke nugonugou i wiyuwena dumahi, babana iyeta tonuga uyahita hi memae ma ega kikina hai yam, yaka ega ata luhogaleya ipa anai omhilagehi ta himila mehi po hina nae babana apo hoi tahaya kamnahi hina apapoe.'

³³ Ma a hewahewali hi baha nae uyahina hi pa, 'Geka balabala yabayababa ma iyowai apo yaniyani ta tuhagaya po bolu geke ta wianihi?'

³⁴ Yesu i lubayadena mehi i pa, 'Omi palawa wabihaga he memae.'

Ega yaka hi paliweleya hi pa, 'Palawa magouhi 7 he memae, ma iyana muhomuhohi ega hita maga.'

³⁵ Ega yaka i baha po lawa boluhi hi tugula hoi hiyamoni.

³⁶ Ma palawa magouhi 7 i winihi ma iyana, ma Yaubada

uyahina i wimaamala. Ma i'mtomutomu po i kokoe ma a hewahewali i welehi po hi gutaya lawa uyahihi. ³⁷ Lawa atapuhi hi'mam po hi'mhiyougo ma yaniyani tupotupona hi tutuwaluhi naka poha magouna 7 hi lihogohi. ³⁸ Lawa hi'mam a lata hi hiyahiyawi naka ololoto magouhi tausana wohepali, ma wiwine po logaloga ega hita hiyawihhi. ³⁹ Yesu lawa boluhi i himilihi po hi nena ma wam uyahina hi gelu po hi nae Magadini u tupona.

16

*Yesu a manini wekiwekilalana
(Maki 8:11-13; Luka 12:54-56)*

¹ Houga gehouna Palisi lawahi ma Sadusi hai bolu hi nei Yesu uyahina po hina ludadani po hi lubayadeya ipa wekiwekilala yadei gehouna ina dewaya.

² Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Heki, kabudala a yoli ona galeya hoi tupo yalasi e imagomagololo yaka o pa, "Hoimalatom apo houga dewadewa." ³ Ma inapa malatomtomgei ma kabudala ina geleta po yada ina kaya yaka o pa, "Noka gadiwewe a wekiwekilala." Taumi houga apo galenana iyowai naka yada o galehi ma o ipikogehi. Tamogi iyowai po geke hougana Yaubada a bagibagi anona ega emoemotami ona baheya. ⁴ Taumi geke hapanana hapa apapoena po matami hi maga. Omi luhogala ipa manini wekiwekilalana Yaubada uyahimi ina woogeleteya. Tamogi apega manini gehouna ina wogeleteya uyahimi ma wekiwekilala Yona i woogeleteya tunawana.' Ma Yesu i nehalehi po i nae.

*Palisi ma Sadusi hai palawa ani lihaahanana
(Maki 8:14-21)*

⁵ A hewahewali mitehi hi damana u tuponei, ma hai palawa nugohi i guluwi po ega hita waya. ⁶ Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Ona gagalena imahi Palisi po Sadusi hai palawa ani lihaahanana naka nugohine gowagowada.'

⁷ Yesu a hewahewali tunawihhi ma hi ibaabani hi pa, 'Geka a nugotuhuna binei ma ata palawa nugota i guluwi po ega tata waya.'

⁸ Ma Yesu hai wibaabani gowada amaka i hanapugeya, ega yaka i lubayadehi i pa, 'Awai o ibaabaniyeniya, ega omi palawa, bo? Nugote ega ota witumaganeu, po yohola ega ota galena tuhagau. ⁹ Ona nugotuhuya lolowa palawa magouhi nimitutu uyahinei lawa magouhi tausana nimitutu iyanihi ma tupotupona o tuwaluta meya po poha magouhi 12 o leihogohi. ¹⁰ Ma gasi lawa magouhi tausana wohepali palawa magouhi 7 uyahinei a ianihi, ma tupotupona o tutuwaluhi

poha magouhi 7 o leihogohi? ¹¹ Ma taumi iyowai po ega nu-gonugomi hita lugiigilihi, palawa binei ega ata ibaabani? Ma tamogi a baha wiluwaluwa Palisi po Sadusi hai ani lihaahana ona matuteya.’ ¹² Geka a bahana uyahina ma a hewahewali nugonugohi hi lugiigilihi, ega palawa binei ita ibaabani ma Palisi po Sadusi hai wiatatiyana koyakoyama ipa uyahinei hi lowolowo.

*Pita i baha dumalu Yesu binei
(Maki 8:27-30; Luka 9:18-21)*

¹³ Yesu mitehi hi nae Sisaliya Pilipai u tuponana, ma a hewahewali i lubayadehi i pa, ‘Ona paliweleu, lawa hi pa Lawa Moinau tau iyai?’

¹⁴ Ma a baha hi wimiheya hi pa, ‘Lawa gehouhi hi pa tam Yoni bapatiso, ma lawa gehouhi hi pa tam Elaisiya, ma lawa gehouhi hi pa tam Yelemaya bo tu bahapiko odubona gehouna.’

¹⁵ Apoma a hewahewali uyahihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi omi nugotuhu o pa tau iyai?’

¹⁶ Ma Simona Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam Yaubada Lauyagohanana Natuna ma a Besinana lawana.’

¹⁷ Yesu i baha nae Simona uyahina i pa, ‘Simona, tam Yoni natuna, a baha duma uyahim, tam lawa kaokaoham, babana om hanapu geke ega tam uyahimgei, ma Amau hoi yada a hanapu i welem. ¹⁸ Yaka a paliwelem, tam gowam Pita, anona gaima kadikadililina, apo gaima geke u tepana u bolu a witowolihi po hilage apapoena a kadidili ega ina wogowogodadanihi. ¹⁹ Apo Yaubada anani taniwaga ani’mhoena a welem, po ginouli hoi hipuli una hoeya yaka hoi yada hina hoeya, ma ginouli hoi hipuli una guduya yaka hoi yada hina guduya.’ ²⁰ Naka hotanana ma Yesu i baha kadidili uyahihi i pa, ‘Ega kikina lawa gehouna ona palipaliweleya ona pa, “Yesu Besinana lawana.” ’

*Yesu a hilage yohola ma bahana i bahena tahaeya
(Maki 8:31-9:1; Luka 9:22-27)*

²¹ Naka hougana uyahina i wiwawala po a hewahewali i wiatatiyehi i pa, ‘Apo ta nae Yelusalem po noka hotanana wiyuwa galenahi magomagouhi a wialonihi, mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi uyahihiyei. Ma apo hin’uniu po iyeta witonugana uyahina a towolo meme.’

²² Ega yaka Pita i weluwaya po hi tunae uheiya ma i baha kadidili uyahina i pa, ‘Guyau, ega a dumalu ipa geke dewana uyahim ina geleta.’

²³ Yesu i luhagawileya po i baha nae Pita uyahina i pa, ‘Tomodulele, geke hougana una nehaleu, ega una laipeuniu

om winugonugotuhu mei lawa hota hai winugonugotuhu, ma ega mei Yaubada a nugotuhu.’

²⁴ Ega yaka Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Inapa lawa awai nugonugona ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani take ina awali ma ina wotagou. ²⁵ Apo iyai ega biugei ina hilage yaka apo yautuna ina halehi. Ma iyai tau biugei ina hilage apega yautuna ina halehi. ²⁶ Inapa iyai ina wigapola дума yaka Yaubada a dewa apo ina winugoguluwi, naka apo awai dewadewana ina tuhagaya? Ma lawa a luyagohana naka ginouli baneina. ²⁷ Babana yohola apo tau Lawa Moinau u tu winoyanoya mitehi to nenei Amau a wasawasa namanamalinei ma lawa atapuhi hai bagibagi mihana a welehi. ²⁸ A baha дума uyahimi, lawa gehoumi geke hosi o towotowolo apega ona hilage a sigana tau Lawa Moinau u taniwaga waiwasawasanei ona galeu.’

17

*Yesu a wasawasa namanamalina i wogeleteya hoi oya
(Maki 9:2-13; Luka 9:28-36)*

¹ Iyeta magouhi 6 hi kokoe, Pita ma Yamesa walehina Yoni mitehi tunawahi weluwinihi po hi gae oya baneina u tepana. ² Oyana uyahina hi memae, ma Yesu tepana galenana i buiia a hewahewali u matahi po i namanamali mei kabudala namalana, ma a kaleko wakekena i wimatatona. ³ Ma mala emosi ma babada odubohi hi lugeletehi po tauna mitehi hi ibaabani. Babadahi naka Mose ma Elaisiya.

⁴ Pita i baha Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, i haki дума po tauyai geke hosi. U luhogaleya ipa kape tonuga a wogohi, emosi tam bingei, ma emosi Mose binei, ma emosi Elaisiya binei?’

⁵ Pita yohola i ibaabani ma gahu yayatana i lutatahi, ma gahuna u hinena baha hi noonoli i pa, ‘Natuwe geke a luhogaleya, tauna binei a kaoha дума; a baha ona iponawogogeya.’

⁶ Ma a hewahewali baha geke hi noonoli po hi matouta дума, yaka hi guli hoi hipuli po hi lautalapupugehi. ⁷ Ma Yesu i nei po i limaamahihi i pa, ‘Ona towolo, ega ona matomatouta.’ ⁸ A hewahewali hi lauwatatehi po ega lawa gehouna hita galeya ma Yesu tunawana i towotowolo.

⁹ Oyagei hi hopuhopu mai ma Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ega lawa uyahihi ona bahebaheu, awai o gagalehi, a sigana tau Lawa Moinau hilage uyahinei apo a towolo meme.’

¹⁰ A hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Awai binei lugagayo tanitaniwagahi hi baheya hi pa, apo Elaisiya ina tahaya mai ma u mulina apo Besinana lawana ina nei?’

¹¹ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Naka moina dumana, Elaisiya ipa ina tahaya mai po ginouli atapuhi ina lidumaluhi. ¹² A paliwelemi Elaisiyana amaka i nei, ma lawa ega hita hanapugeya, po hi wihinigigiyeya ma tau Lawa Moinau gasi apo hina wihiniwiyuwau.’ ¹³ Yaka a hewahewalihi hi hana-pugeya Elaisiya anona Yoni tu wibapatiso.

Tewela olotona alugo apapoena i luiya ma Yesu i luyawahi 17.14:

(Maki 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Yesu a hewahewali mitehi oyagei hi hopu mai bolu uyahihi, ma lawa gehouna i nei po anai wiyateyatena i polou Yesu uyahina ¹⁵ ma i baha i pa, ‘Guyau, natuwe una lunugotootogogeya po una luyawahi. Houga magomagouna alugo apapoena e tapeibadebadeya po u hinina wiyuwa he lalata duma. Houga gehouhi mayau alalatana uyahina e pipeu, ma houga gehouhi goila uyahina e yoliyoli. ¹⁶ Ma om hewahewali uyahihi a neneiyai po ega emoemotahi hina widewadeway.’

¹⁷ Yesu i baha i pa, ‘Taumi geke hapana ega omi witumagana po apapoe lawami. Houga a dao awai apo a meme liyaliyanimi po a genogenogemi? Tewelana ona neiyai uyahiu.’ ¹⁸ Yesu alugo apapoena i paliyeya po tewelana i hopu haleya, ma naka kabudalana i dewadewa meme.

¹⁹ Ma Yesu a hewahewali tunawahi hi nei Yesu uyahina po hi lubayadeya hi pa, ‘Iyowai po ega emoemotiyai alugo apapoena to wiyagaya?’

²⁰ ‘Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Ega alugo apapoehi ota iyagahi babana omi witumagana ega ita lata. A baha duma uyahimi, itapa omi witumagana a lata mei ihagila polana apo oya uyahina ota baha ota pa, “Una nae noka hosi,” apo ita wiponawogogemi. Tu witumagana uyahimi ginouli magomagouhi hi teyateya. [²¹ Ega tahaya gehouna po ipa apo dewa geke pitenana ta dewahi, tahaya emosi hota naka lupali po wiyohi.]’

Yesu a hilage bahana i wiluwigaya uyahihi

(Maki 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²² U Galili atapuhi hi mboina gogona ma Yesu i paliwelehi i pa, ‘Lawa Moinau apo hina houna damaneu lawa u nimahi ²³ po hina lihilageniu, ma iyeta tonuga hina kokoe ma apo a towolo meme.’ Yesu a baha geke binei ma nugonugohi hi wiyuwa duma.

Hai numa dalabu monena hounana

²⁴ Hi nae po Kapaneum u meyageina hi memae ma numa dalabu monena tu tama hi nei po Pita uyahina hi baha hi pa, ‘Iyowai apo omi tu wiatatiyana mone ina houni, bo apegga?’

²⁵ Ega yaka Pita i baha i pa, 'Ee, apo mone ina houni.'

Pita i gunawilena meya hoi numa, ma Yesu Pita i lubayadeya i pa, 'Simona, om winugonugotuhu hipuli wasawasahi uyahihi iyawoi, hai mone he tamatama natunatuhi uyahihiyei, bo lawa tapuhi uyahihiyei?'

²⁶ Pita i baha i pa, 'Lawa tapuhi uyahihiyei ma ega natunatuhi uyahihiyei.'

Yesu i baha i pa, 'Moina dumana, tauhi natunatuhi ega hai witai gehouhi. ²⁷ Ma tauta uyahita apo hina nugoapapoe, yaka geke hougana sili una waya ma una nae u boga po una wisili, po iyana tahatahayana un'ununi naka u gamona mone una waya, po apo ita hagu una houni tam ma tau ubeita.'

18

Iyai lawa baneina Yaubada u matana

(Maki 9:33-37, 42-48; Luka 9:46-48, 17.1-2, 15.3-7)

¹ Naka hougana Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi lubayadeya hi pa, 'Iyai tauna lawa gegena Yaubada anani taniwaga uyahina?'

² Yesu tewela gehouna i otugeya po i nei u matahi po i towolo, ³ ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'A baha duma uyahimi, inapa ega ona nugobui po mei logaloga yaka apega Yaubada anani taniwaga ona luiya. ⁴ Apo iyai ina nugohopuhopu po mei geke tewelana yaka apo tauna ina geduma Yaubada anani taniwaga uyahina. ⁵ Apo u hayami lawa awai gowauegi logaloga mei geke tewelana ina likaohaya yaka naka tau i likaohau.

⁶ 'Apo tu witumaganeu lawana a winugonugotuhu mei geke tewelana, ma lawa awai ina lipeuya, yaka a dumalu itapa gaima baneina u gadouna hita duli ma u boga dum dum hita halena hopuneya po ita yoli. Ma ega ita dewadewa geke tu tapitapiyana ina dewaya po apapoe ina dewadewaya. ⁷ Kihoni tu mehipuli taumi tu nugodubu ani peu ludadanahi binei. Moina ani peu ludadanahi apo hina nei, tamogi iyai i dewahi po he waawala tauna tu nugodubu. ⁸ Apo tam lawa awai aem bo nimam ina laipeunim, yaka una boli haleya. Naka ega apapoe awai, babana apo aem emosi bo nimam emosi yaka luyagohana una tuhagaya. Tamogi woapapoe dumana naka aem po nimam luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau alatana ega sigasigana uyahina. ⁹ Mei gasi matam naka pite apo ina laipeunim yaka una wahi haleya, babana ega apapoe awai apo matam emosi hota, yaka om luyagohana ina dewadewa, tamogi woapapoe dumana uyahim naka apo matam luwaga a dewadewahi ma hina halena hopunem meyagai waipoyana uyahina.

¹⁰ ‘Logaloga mei geka tewelana ega ona gagalena hopuhop-unehi. Tauhi hai tu winoyanoya hoi yada he memae houga magomagouna Amau u matana. [¹¹ Ma Lawa Moinau a nenei ipa tu welupowa lawahi a wiluyagohanihi.]

¹² ‘Omi winugonugotuhu awai? Apo lawa gehouna a sipi magouhi handele emosi ma emosi ina welupowa, apo awai ina dewaya? Apo hoi oya atapuhi hina memae ma ina nae po emosina ina bibiheya a sigana ina tuhagaya. ¹³ A baha duma uyahimi, apo ina tuhagaya yaka a kaoha ina lata duma, ma magomagouhihi uyahihi ega ita kaoha duma po mei geka emosina. ¹⁴ Naka pitenana Amau hoi yada e memae ega ita luhogaleya ipa tewela emosi apapoe ina wialoni po ina welupowa.’

Walehita a apapoe binei

¹⁵ Yesu i baha meme i pa, ‘Apo walehim gehouna uyahim apapoe ina dewaya, yaka una wileta po omi luwaga ona lidumalu a apapoe binei. Ma ponam ina nonoli yaka naka i dewadewa duma, babana amaka walehim u tuhagaya po mitehi o witulana meme. ¹⁶ Ma inapa ega ponam ina nonoli, yaka lawa emosi bo luwaga una winihi po mitehi walehimna uyahina ona wibaabani po a apapoe ina galena tuhaga imahiyeya. ¹⁷ Ma ega ina luhogaleya ipa omi baha ina nonoli, yaka tu tapalolo hai bolu uyahihi ona paligeleteya, po bolu hai baha ega ina nonoli, yaka ona palihaleya po tauna galenana mei tu meuputa bo takisi tu tama woapapoena.

¹⁸ ‘A baha duma uyahimi, hoi hipuli ginouli awai ona numa panipani yaka hoi yada hina numa panipani. Ma ginouli awai hoi hipuli ona hoeya, yaka hoi yada hina hoeya.

¹⁹ ‘Geka houkana a paliwelemi apo taumi iyawoi omi luwaga hota hoi hipuli ona nugoemota omi luhogala binei po Amau hoi yada uyahina ona laupali, yaka apo ina dewaya bimiyei. ²⁰ Babana tupo awai uyahina lawa luwaga bo tonuga tau gowauegi hin’omboina gogona naka tau mitehi to memae.’

Paligigila baha luwaluwana

²¹ Pita i nae Yesu uyahina po i baha nae i pa, ‘Guyau, apo walehiu gehouna houga magomagouna uyahiu apapoe ina dewadewaya, ma mala wabihaga apo a apapoe a paligigilihi mala 7 bo mala wabihaga?’

²² Ega yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Ega una pa mala 7 hota, ma tamogi 7 magouhi 70.’

²³ Ega yaka Yesu baha wiluwaluwagei i paliwelehi i pa, ‘Yaubada a taniwaga mei tu wasawasa banei dumana, ma i luhogaleya ipa a tu bagibagi hai yaga hina lidumaluhu uyahina. ²⁴ Ega yaka i wiwawala po lawa gehouna a yagayaga

mone magouhi tausana 10 i bahena geleteya. ²⁵ Geka lawana a yagayaga ega emoemotana po ipa ina lidumaluya, ega yaka tu wasawasana i baha po ipa lawana ma agona po natunatuhi, po gasi a gapola atapuhi hina gimalena halehi po mihahi tu wasawasana ina waya, ma a hewalina a yaga hina dumalu.

²⁶ ‘Ma a tu bagibagina a nugodubuna i polou u matana, ma i lupali a bada uyahina i pa, “Bada, una lunugotootogogeu ma apo u yagayaga atapuna houga he nenei uyahihi a lidumaluhi.” ²⁷ Ega yaka tu wasawasana a hewalina i lunugotootogogeuya po a yagayaga atapuhi i paligigilihi ma a hewalina i hopu po i nae.

²⁸ ‘Ma lawana i hopu po i nena, ma tulana gehouna mone magouhi 10 i weleya po i bagibagi ega ita wimihena yagiyagineya ma i memae, ma lawana i tuhagaya po i lugadouni ma i pa, “Geka houkana om yaga uyahiu una lidumaluya.”

²⁹ ‘Ma tulana i polou uyahina po i lupali i pa, “Tulau, una lunugotootogogeu, ma houga he nenei apo u yaga uyahim a lidumaluya.”

³⁰ ‘Ma tulana a lupali ega ita genogeya po ponana ega ita nonoli, ma i houna luiyeya hoi numa panipani po i memae a sigana a yaga atapuna i lidumaluya. ³¹ Ma hai lawa hai dewa hi gagalehi po hi nugoapapoe, yaka hi nae po tu wasawasana hi paliweleya hai lawa hi itona binei.

³² ‘Ega yaka badana a hewalina i otugeya po i paliweleya i pa, “Tam tu bagibagi apapoem babana om yagayaga uyahiu ubeihi u lupali po a lunugotootogogem po a paligigilim, ³³ awai binei tulam ega uta lunugotootogogeuya po a yaga uyahim uta paligigili?” ³⁴ Tu wasawasana uyona i gigai duma yaka i baha po numapani tu galena itetena hi paliweleya, po a tu bagibagi hi niyeya po hi houna luiyeya hoi numa panipani, po i memae a sigana a yagayaga atapuhi i lidumaluhi.

³⁵ ‘Amau hoi yada apo naka pitenana uyahimi ina dewaya, inapa omi lawa hai apapoe ega ona lunugotootogogehi po ona paligigilihi yaka apega ina paligigilim.’

19

*Yesu wihulu binei i iatatiyana
(Maki 10:1-12)*

¹ Yesu a wiatatiyana i wikokowi ma tupo Galili i nehaleya po i nena Yudeya Yodani goilana i damani u tupona. ² Ma bolu baneina Yesu hi wotagoya po hai totogo i widewadewahi.

³ Ma Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina ipa hina ludadani hi pa, ‘Apo lawa agona a dewa binei ega ita kaoha, iyowai a dumalu, ipa ina haleya bo ega?’

⁴ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Yaubada a Buka uyahina gilugilumana amaka o hanapugeya, “Houga a wawala uyahina tu wiwawala lawa luwaga i wiwawalihi oloto ma wawine.” ⁵ Ma baha gehouna i pa, “Oloto amana ma hinana ina nehalehi po agona ina waya po mitehi hina megogona po hai luwaga hinihi emosi hota.”

⁶ ‘Yaka hai luwaga hina wihiniemosi ma ega hini luwaga. Oloto ma wawine hai tawine Yaubada i popo emotehi, uyahinei ega emoemotana po ta lupena halehi.’

⁷ Ega yaka hi lubayadeya hi pa, ‘Matababana awai po Mose lugagayo i houni i pa, “Apo lawa agona ina hahaleya yaka giluma gehouna ina gilumi po wawinena ina weleya ma apoma ina wihulu”?’

⁸ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Naka omi palibagibagi tepanei ma Mose lugagayo geke i baheya uyahimi po ipa wihulu wekiwekilalana ona gilumi, yaka apoma agagomi ona hahalehi. Tamogi houga a wawala uyahinei i nenei ega geke pitenana. ⁹ Ma a paliwelemi apo oloto awai agona ega ina wihola ma ina haleya, po ina tawine damana wawine gehouna uyahina, yaka naka lawana e matamatamaga.’

¹⁰ Ega yaka a hewahewali hi baha nae uyahina hi pa, ‘Inapa oloto ma wawine ita lugagayo geke pitenana yaka ega ta tawitawine.’

¹¹ Ma hai baha i wimiheya i pa, ‘Wiatatiyana geke ega lawa magomagoumi ubeimi, ma iyawoi Yaubada nugotuhu i welewelehi tauhi tunawahi. ¹² Matababana ololoto gehouhi hi gunigunihi po ega tawine luhogalana uyahihi ita memae. Ma ololoto gehouhi he hapihapihi po ega emoemotahi hina tawine. Ma ololoto gehouhi Yaubada anani taniwaga binei ma luhogalahi tauhi hi gudu mehi, po tawine ega hita luhogaleya. Inapa lawa awai geke dewana emoemotana yaka ina wotagoya.’

*Yesu logaloga i baha lunugotootogogehi
(Maki 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Ega yaka lawa gehouhi logaloga hi neihini mai Yesu uyahina ipa ina wotepanihi, ma ina lupali ubeihi. Ma a hewahewali hi paliyehi.

¹⁴ Ma Yesu i baha i pa, ‘Logaloga ona palihalehi po hina nenei uyahiu ma ega ona guduguduhi. Matababana lawa mei geke logalogahi apo Yaubada anani taniwaga hina luiya.’

¹⁵ Yesu nimana i lodomi po logaloga i wotepanihi, ma i nehalehi.

*Hewali waigapolana**(Maki 10:17-31; Luka 18:18-30)*

¹⁶ Tu waigapola gehouna i nei Yesu uyahina po i baha i pa, ‘Bada, bagibagi dewadewana awai a dewaya po luyagohana tuwetuwenai a tuhagaya?’

¹⁷ Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Awai binei e laubayadeu bagibagi dewadewana binei? Tu dewadewa emosi hota e memae, inapa luyagohana tuwetuwenai una luhogaleya yaka Yaubada a lugagayo una wotagohi.’

¹⁸ Hewalina Yesu i lubayadeya i pa, ‘Lugagayo awai?’

Yesu i baha i pa, ‘Ega una yamunugo, ega una mata-matamaga, ega una danedanene, ega una igou koyakoyama. ¹⁹ Amam ma hinam una wiyateyatehi” ma “U liyaliam tu mae una luhogalehi po mei tam e lauhogalena mem.”’

²⁰ Ma hewalina i baha i pa, ‘Geka lugagayohi a wotagohi, ma apo awai a dewaya?’

²¹ Yesu i baha nae hewalina uyahina i pa, ‘Apo om luhogala ipa om dewa atapuna ina dewadewa, yaka om gapola mago-magouhi una gimalena halehi po mihahi tu dayadayabu una welehi. Apo hoi yada una wigapola ma una nei po una wimulitagou.’

²² Hewalina Yesu a baha i noonoli po a nugodubuna i gunawilena meya, babana a gapola hi maga duma.

²³ Ega yaka Yesu a hewahewali tauhi i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi, tu wigapola lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga uyahina i witai. ²⁴ A paliwelena memi, kamela ega emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola lawana a lui Yaubada anani taniwaga uyahina i wipilipili lagona ma apoma naka gamogamona a honoga.’

²⁵ Yesu a hewahewali baha geka hi noonoli po nugonugohi hi gohola dumahi po hi pa, ‘Heki, iyai apoma apo luyagohana ina tuhagaya?’

²⁶ Yesu i gagalehi po i kokoe ma i pa, ‘Lawa uyahihi luyagohana tuhagana ega emoemotahi ma Yaubada uyahina ginouli atapuhi emoemotana.’

²⁷ Ega yaka Pita i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘U galeya i gapola atapuhi to nehalehi po to wootagom, tauyai apo awai to tuhagaya?’

²⁸ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, yohola apo hipuli wouna uyahina tau Lawa Moinau, u ani wiwasawasa namanamalina uyahina a tugula, ma taumi tu wotagou magoumi 12, ani luhetala ona tugulehi, ma Isalaela gugunina magouhi 12 ona luhetalehi. ²⁹ Apo iyawoi hai meyagai bo walewalehihi bo nounouhi bo amamahi po hinahinahi bo natunatuhi bo hai tano, tau biugei ma hina

nehalehi, tauhi apo mihahi hina tuhaga lagoneya ma luyagohana tuwetuwenai hina tuhagaya. ³⁰ Ma amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi he imuli apo hina tahaya.

20

Tano tu bagibagi baha luwaluwahi

¹ ‘Yaubada anani taniwaga mei lawa gehouna a tano. Malatomtom kikina ma i nae po a tu bagibagi i weluwinihi po ipa a tano uyahina hina bagibagi. ² Ma a lugagayo i baheya i pa, “Iyeta emosi mihana naka kina emosi omi bagibagi mihana,” po hi kaoha ega yaka i himilihi po hi nae hoi tano po hi wobagibagi.

³ ‘Kabudala i gegei ma gasi i nae hoi ani gimala po lawa gehouhi i gagalehi ega hai bagibagi ma hi meme yabayababa, ⁴ ega yaka i paliwelehi i pa, “Emoemotana apo ota nae u tano uyahina po ota bagibagi? Po omi bagibagi a lata naka pitenana ata wimihena tagoya,” ega yaka hi nae hoi tano po hi wobagibagi.

⁵ ‘Iyeta bolinai po ibigei i nenememe po lawa gehouhi hi memae ma i galehi, yaka i paliwelehi po hi nae a tano uyahina po hi bagibagi. ⁶ Kabudala i yoliyoli ma i nena po lawa gehouhi i tuhagahi, ega yaka i baha nae uyahihi i pa, “Awai binei bagibagi iyetana o halena yababaya?”

⁷ ‘Ma hi baha hi pa, “Babana ega lawa gehouna ita paliweliyai ipa apo a bagibagi to dewaya.”

‘Ega yaka badana i baha i pa, “Taumi ona nae u tano uyahina po ona bagibagi.”

⁸ ‘I uguguwi, ma tanona tu galena itetena i paliweleya i pa, “Tu bagibagi atapuhi una liwoloehi po hai meiha hina tama. Tu bagibagi waimulihi uyahihi una wiwawala po tu bagibagi tahatahayahi uyahihi una liwoloe.”

⁹ ‘Tauhi kabudala i yoliyoli ma hi nei po hi wobagibagi noka mihahi kina emosi i welehi naka pitenana lawa atapuhi apo gasi kina emosi po emosi hina waya. ¹⁰ Ma lawa tu bagibagi tahatahayahi hai winugonugotuhu hi pa, apo maiha baneina hina waya, tamogi ega atapuhihi mihahi galenana emosi. ¹¹ Hai meiha hi tama po i kokoe, ma mihahi a lata hi gagaleya po hi nugoapapoe tano taniwagana uyahina. ¹² Ega yaka hi baha nae taniwaga uyahina hi pa, “Lawa wouhi ega hita luhilage, po mei tauyai to lauhilage, tauyai iyeta atapuna to bagibagiyeya, ma i meiha atapuyeina emoemotiyai.”

¹³ ‘Ma taniwagana i paliwelehi i pa, “Ulawa, ega u taniwaga ita apapoe, ma kina emosi mihana o lueeneya yaka naka amaka. ¹⁴ Omi meiha kina emosi po emosi ona waya ma ona

nae. Ma u taniwaga lawa waimulihi hai bagibagi mihana a lata mei mihami a lata. ¹⁵ Tau u mone a tanitaniwageya, yaka u ani'mbenena lawa a welewelehi ega binei ona nugonugoa-papoe."

¹⁶ 'Amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi he imuli apo hina tahaya.'

Yesu a hilage bahana i witonugaya

¹⁷ Yesu a hewahewali magouhi 12 mitehi hi gegae Yelusalem po hoi tahaya ma i paliwelehi i pa, ¹⁸ 'Tauta ta nena u Yelusalem apo Lawa Moinau hina palihaleu tu witalaguyaba babadahi, po lugagayo tanitaniwagahi u nimahi, po u hilage binei hina taniwaga. ¹⁹ Ma hina palihaleu tu meuputa hai tu wigawiya u nimahi po apo hina paliguyoguyougeu ma gulawa uyahinei hina kodikodiliu po ina kokoe ma hoi ani take hina tutulawiteu. Ma iyeta tonuga hina kokoe apo a towolo meme.'

Yamesa ma Yoni hinahi a lupali Yesu uyahina

(Maki 10.35-45)

²⁰ Sebedi agona ma natunatuna luwaga hi nei Yesu uyahina, po i polou ma i lupali Yamesa ma Yoni ubeihi.

²¹ Ega yaka Yesu i lubayadeya i pa, 'Awai om luhogala?'

Ma wawinena i baha i pa, 'A luhogaleya ipa om ani taniwaga una tutuhagaya hougana, natunatuwe mitehi apo ota tugula gogona, gehouna u awala hinebawam ma gehouna u keham.'

²² Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Omi lupali anona ega ota hanapugeya. Emoemotami apo wiyuwa ani umana a umumaya taumi on'umaya?'

Ma hi baha hi pa, 'Emoemotiyai.'

²³ Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Naka moina apo wiyuwana a umumaya taumi on'umaya. Ma tamogi ega emoemotau po a winaganimi po ipa apo iyai u awala hinebawau ina tugula ma iyai u kehau ina tugula. Amau tauna e woononogo iyawoi apo hina tugula.'

²⁴ Ma a hewahewali magouhi 10, Yamesa ma Yoni hai lubayada hi noonoli po hi luuyogigai duma. ²⁵ Ega yaka Yesu i boinihi po i baha nae uyahihi i pa, 'O hanapugeya tanitaniwaga hipuligei lawa uyahihi hi taniwaga kadidili duma, po tauhi mei tu wasawasa. ²⁶ Ma taumi ega ipa naka pitenana ona dewadewaya, apo u hayami tam iyai ipa una witaniwaga, yaka una witubagibagi om lawa ubeihi. ²⁷ Apo iyai u hayami ipa ina tahaemi, yaka tauna a lawa ubeihi ina witupupoula. ²⁸ Mei tau Lawa Moinau a nenei hoi hipuli ega ipa lawa biugei hina bagibagi, ma tau ipa a witubagibagi lawa ubeihi, po

apo yautuwe a palihaleya lawa magomagouhi ubeihi ipa a lupenihi.’

*Matakeke luwaga Yesu i widewadewahi
(Maki 10.46-52; Luka 18.35-43)*

²⁹ Yeliko hi nehaleya po hi nena ma bolu banei dumana hi wotagohi. ³⁰ Ma lawa luwaga matahi keekehi hoi tahaya hi tugutugula, ma Yesu i nei po i nena ma tuwegana hi nonoli, yaka hi otu hi pa, ‘Yesu, Dawita gogana, uta lunugotootogogeyai.’

³¹ Ma bolu hi paliyehi hi pa, ‘Hei, ona genuwana.’

Ma apoma hi otutu labalabatana hi pa, ‘Guyau, Dawita gogana, una lunugotootogogeyai.’

³² Ega yaka Yesu i tutowolo ma i otugehi po hi nei uyahina po i lubayadehi i pa, ‘Omi luhogala ipa awai bimiyei a de-waya?’

³³ Ma tauhi hi pa, ‘Guyau, nugonugoiyai to galena meme.’

³⁴ Yesu i lunugotootogogehi yaka matahi i wodadanihi po mala emosi ma matahi hi galeneya, ma Yesu hi wotagoya.

21

*Yesu i luilui Yelusalem
(Maki 11.1-11; Luka 19.28-40; Yoni 12.12-19)*

¹ Yesu a hewahewali mitehi hi nae Yelusalem u liyaliana po hi geleta u Betepage, naka oya Oliweta uyahina po noka hota ma Yesu a hewahewali luwaga i himila tahaehi po ² i pa, ‘Meyagai u naomi ona nae po ona luiluiya naka hota doniki ma natuna olotona ona tuhagahi. Ona lupenihi po ona neihi mai uyahiu. ³ Apo ona lupelupenihi ma hina laubayademi yaka ona pa, “Guyau ipa ina wibagibagi, ma apo ina gunawileya.” ’

⁴ Geka dewahi hai geleta odubona tu bahapiko amaka i bahena nonogogeya i pa,

⁵ ‘Saiyoni lawahi ona paliwelehi ona pa, “Omi wasawasa ona galeya e nenehi uyahimi anai nugohopuhopuna doniki i geluya. Naka donikina natuna olotona i geluya.” ’

⁶ Yesu a hewahewali a baha hi wotagoya po hi nae. ⁷ Apoma donikina natuna mitehi hi niyehi Yesu uyahina, ma hai kalekoge doniki upuna wihiyeya ma Yesu i gelu. ⁸ Ma bolu baneina hai kalekoge tahayana hi lutouli, ma lawa gehouhi mayau lagahi anai luguluguhi hi bolih po a tahaya hi lutouli. ⁹ Bolu gehouhi u naonei ma bolu gehouhi mulinei hi nena, ma lawa atapuhi hi otu labatana ma hi wotalagae hi pa, ‘Tam Dawita gogana, to wotalagiyem!’ ‘Guyau gowanei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!’

'Ani'mhuna duma tam Gegewahagam uyahim!'

¹⁰ A luina uyahina Yelusalem tu miyena hi goholihi po hi ibaabani hi pa, 'Noka tauna iyai?'

¹¹ Ma lawa boluhi Yelusalem tu miyena hai lubayada hi imiheya hi pa, 'Tu bahapiko lawa Nasaletagei gowana Yesu, Galili anani taniwaga uyahinei i nei.'

Yesu numa dalabu i liyeyeyeya

(Maki 11.15-19; Luka 19.45-48; Yoni 2.13-22)

¹² Yesu numa dalabu baneina i luiya, po i tugudu po tu gimagimala i wiyagahi, ma mone tu wiyawepeli hai pata i lugoluhi, ma bunebune tu gimalahalenahi hai ani tugula i lubuiya. ¹³ Ma i baha nae uyahihi i pa, 'Yaubada a Buka hi gilugilumi uyahina i baheya i pa, "U numa lawa hai ani lupali numana." Ma taumi o buiya po tu danedanene hai ani megowada.'

¹⁴ Matakeke lawahi po lawa daladalahi hi nei numa dalabu u hinena po Yesu i widewadewahi. ¹⁵ Tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi Yesu a bagibagi maninina hi galeyaya, ma logaloga hi ototu numa dalabu u hinena hi pa, 'Dawita gogana ta wotalagiyeya.'

¹⁶ Tanitaniwaga hi luuyogigai po hi pa, 'Awai binei logaloga hai wiototu ega uta liwoloeya?'

Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Yaubada a Buka o hiyahiyawi babana iyowai? I pa, "Apo logaloga muhomuhohi uyahihiyei om wotalagae una wiatatiyehi." '

¹⁷ Ega yaka Yesu Yelusalem i nehaleyaya po i nae u Betani po noka hotanana i eno.

Yesu mayau i paligubaya

(Maki 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Yesu malatomtom kikina ma i gunawilena meya po i nena Yelusalem po hoi tahaya ma am i hilage. ¹⁹ Ma hoi tahaya mayau i towotowolo ma i galeyaya po i nae u liyaliyana ma tamogi ega ugonana ita tuhagaya ma lugu yawa, ega yaka Yesu mayouna i paliyeya i pa, 'Apega una ugo meme.' Mala emosi ma mayouna i kokodila.

²⁰ Ma Yesu a hewahewali mayouna hi gagaleyaya po hi gohola dumahi po tunawahi hi ibaabani hi pa, 'Iyowai po mayouna a hilage i bulili duma?'

²¹ Ma Yesu i paliwelehi i pa, 'A baha duma uyahimi ona witumagana ma ega ona launugoluwaluwaga mayau geke uyahina awai a dewadewayaya binei, taumi ipa ona dewaya po mei awai a dewadewayaya pite. Ma inapa geke oyana uyahina ona baha apo ina gunawotowi po u boga ina yoli

yaka apo ina wiponawogogemi. ²² Inapa omi luhogala awai a witumaganami ona laupali yaka apo ona tuhagaya.'

Yesu tauna a taniwaga

(Maki 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Yesu i lui hoi numa dalabu baneina uyahina po i iatatiyana ma tu witalaguyaba babadahi, po Yudeya tani-taniwagahi hi nei po Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Witaniwaga awai u waya po geke ginoulihi e dewadewahi, bo iyai geke witaniwagana i welem?'

²⁴ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Hapali tau lubayada a welemi po ona wimiheya yaka apo omi lubayada a wimiheya, po iyai geke witaniwagana i weleu. ²⁵ Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa uyahihiyeyi i nei po i ibapatiso?'

Ma tunawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, 'Apo awai ta baheya! Apo tana pa, "Yadei," apo ina pa, "Awai binei ega ota witumaganeya?" ²⁶ Ega emoemotana tana pa, "Lawa uyahineiyeyi," babana lawa boluhi ta matutehi, ma hai win-ugonugotuhu naka tu bahapiko gehouna.' ²⁷ Ega yaka a baha hi wimiheya hi pa, 'Ega tota hanapugeya miyeyi i nei.'

Ma Yesu uyahihi i baha i pa, 'Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga awai a waya po geke ginoulihi a dewadewahi.'

Lawa natunatuna luwaga baha luwaluwahi

²⁸ Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'Apo lawa natunatuna ololotohi luwaga, ma tutuwoga i paliweleya i pa, "Natuwe, amalai apo una nae hoi tano una bagibagiyeya." ²⁹ Ma i luhinigigai, ma tamogi muliyeyi i nugobui po i nae i bagibagi.

³⁰ 'Ma natuna habuluna i paliweleya i pa, "Natuwe, una nae hoi tano una bagibagi," ma natuna habuluna i pa, "Ee, i haki apo a nae," ma tamogi ega ita nae.

³¹ 'Hai luwagahi iyai amahi a nugotuhu i wiponawogogeya?'

Ma tauhi hi baha hi pa, 'Tutuwoga.'

Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'A baha duma uyahimi tauhi tu apapoe po tauhi t matamaga wiwinehi apo hina lui Yaubada anani taniwaga uyahina, ma taumi apega ona lui. ³² Yoni lolowa tahaya dumadumaluna i atatiyemi, ma ega ota witumaganeya, ma takisi tu tama po tu matamaga wiwinehi hi witumaganeya po hai witumagana o gagalehi ma taumi ega kikina ota witumagana po ota nugobui.

Wine tanona tu galena itetehi paliluwaluwahi

(Maki 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ 'Paliluwaluwa gehouna tano taniwagana binei ona nonoli. Tano taniwagana gologolowa ugonu uyahina wine he dewadewaya i lupehiyeya, ma gali i dewaya po i wiwila,

ma wine pihagana i dewaya, ma gasi tanona u hinena ani luwiyau numana i wogoya, ma tu galena itete hai ututu i lawi ma i nehalehi po i nae bala daodaona. ³⁴ Ma wine i ugo po i magula, ma houga omlohina houkana a hewahewali i himilihi po hi nae ipa ugonu tupona hina welehi.

³⁵ ‘Ma tano tu galena itete baha tu hihiwa hi womomohi po gehouna hi kodikodili ma wiluwagana hi lihilageni, ma witonugana gaimehi hi wilawi. ³⁶ Ega yaka taniwagana hewahewali gehouhi i himilihi kikina hi maga ma gasi naka pitenana tu galena itete hi dewaya. ³⁷ Anani kokoe naka tauna natuna dumana i himili ma i pa, “Geka tauna natu hotau yaka apo hina wiyateyateya.”

³⁸ ‘Tamogi houkana tano tu galena itete natunana hi gagaleya po tunawahi hi ibaabani hi pa, “Tanona muliyei tu witaniwagana geegeka. Ta uni po geka tanona ipa ina nenaeyahina naka apo ina wigalitiyei.” ³⁹ Ega yaka hi womomohi, po hi halena hopuneya tanona uputana po hi uni.’

⁴⁰ Yesu i lubayada i pa, ‘Houga awai apo tanona taniwagana ina gunagunawileya tu galena itete iyowai ina dewahi?’

⁴¹ Ma hi baha hi pa, ‘Tu leihilage apo ina wiapapoe dumahi, ma tano tu galena itete gehouhi u nimahi tanona ina houni, tauhi apo tanona ugougonu tupona tano taniwagana hina weleya.’

⁴² Ega yaka Yesu i baha nae babadahi uyahihi i pa, ‘Nugote Yaubada a Buka hi gilugilumi, yohola ega ota nugotuhu tuhagaya i pa,

“Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.

Naka Guyau a bagibagi u matata ani nugogohola.”

⁴³ Yaka a paliwelemi Yaubada anani taniwaga uyahimi ina wihaleya po bolu tapuhi ina welehi po tauhi uyahihiyei ugo dewadewana ina geleta. [⁴⁴ “Iyai ina peu po noka ogolana uyahina ina yato apo ina lauhedalena meya po tupotupona. Ma inapa noka ogolana ina guli po iyai ina lutataya apo ina lumutumutuya.”]

⁴⁵ Yesu a paliluwaluwa geka tu witalaguyaba babadahi po gasi Palisi lawahi hi noonoli po hi nugohanapu po hi pa, tauhi ubeihi ita’mpaliluwaluwa. ⁴⁶ Ega yaka Yesu hi iletaya ipa hina numa panipani, ma tamogi bolu hi matutehi, matababana Yesu hi kawatubahapikogeya.

22

*Tawine tolehana baha luwaluwana
(Luka 14.15-24)*

¹ Baha luwaluwa gehouhi Yesu i paliwelehi i pa, ² ‘Yaubada anani taniwaga mei tu wasawasa baneina toleha i dewaya natuna olotona a tawine tolehana binei. ³ Ma a tu bagibagi i himilihi iyawoi tauhi i utanehi ipa hina weluwinihi po hina nei tolehana uyahina, ma tauhi hi luhinigigai.

⁴ ‘Ega yaka a tu bagibagi gehouhi i himilihi po ipa hina paliwelehi hina pa, “Bada a toleha amaka hougana i geleta, a bulamakau amaka i unihi po gasi aniani atapuhi amaka hi wononogogehi. Ona nei po ta nae a tolehana uyahina.”

⁵ ‘Ma hai baha ega hita wiponawogogeya po gehouhi hi nae hai tano uyahihi, ma lawa gehouhi hi nae tauhi hai bagibagi uyahihi. ⁶ Ma gehouhi tu wasawasana a tu bagibagi hi womomohihi po hi wilawihi, ma hi wiapapoenihi ma hi lihilagenihi. ⁷ Wasawasana uyona i gigai yaka a tu wigawiya i himilihi po hi nae po tu munugohi hi uni pahihi ma hai dobu hi apuya.

⁸ ‘Ega yaka taniwagana a tu bagibagi uyahihi i baha i pa, “Tawine tolehana amaka i nonogo, ma tamogi lawa a iutanehi tauhi ega emoemotahi ipa hina nei toleha uyahina babana tauhi tu apapoe. ⁹ Ona hopu po tahayagei ona nena, ma lawa awai ona tuhagahi yaka ona wiutanehi po hina nei tawine tolehana uyahina po hina am.” ¹⁰ Ega yaka hi hopu po tahayagei hi nena, ma lawa hi tamitamihhi tauhi, tu dewadewa po tu apapoe po tawine numana hi wihogoya.

¹¹ ‘Hougana tu wasawasana i nei po a toumana i gagalena niyehi po lawa gehouna i galena tuhagaya tauna ega tawine kalekona ita oteni. ¹² Ega yaka i lubayadeya i pa, “Tulau, awai binei ega tawine tolehana kalekona uta oteni, ma awai binei u lui mai?” Lawana geke lubayada ega emoemotana po ina wimiheya.

¹³ ‘Ega yaka wasawasana a tu bagibagi i baha uyahihi i pa, “Geka lawana ona womomohi, po aena ma nimana ona panihi po ona halena hopuneya hoi dobu uguwa po noka hotanana tou ma omhanakidiyana ina tuhagaya.”

¹⁴ ‘Babana Yaubada lawa magomagouhi i iutanihi ma ega hita maga i winaganihi.’

Sisa takisi taniwaga baneina
(Maki 12.13-17; Luka 20.20-26)

¹⁵ Palisi lawahi tunawahi hai omboina uyahina hi wogatala hi pa, ‘Iyowai ma apo Yesu a baha powa ta tuhagaya?’ ¹⁶ Hi inugonugotuhu po ega yaka hai hewahewali po Heloda a bolu mitehi hi himilihi po hi nae Yesu uyahina po hi pa, ‘Bada, to hanapugem tam lawa dumadumalum, po Yaubada a tahaya dumana e iatatiyaneya, ma lawa kadikadidilihi ega uta genogenogehi ma baha e bahebahehi lawa magomagouhi

uyahihi.’¹⁷ Ega yaka hi lubayada hi pa, ‘Om winugonugotuhu iyowai? Mi Loma hai taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni Sisa binei, bo ega?’

¹⁸ Yesu hai wiwogatala gowagowada amaka i hanapugeya, yaka i baha i pa, ‘Taumi tu wikoyakoyama, awai binei o laudadaniu?’¹⁹ Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Heki, takisi monena ona weleu po a galeya,’²⁰ po i wiatatiyehi ma i lubayadehi i pa, ‘Yyai tepana galenana po gowana geke monena uyahina?’

²¹ Ma hi baha hi pa, ‘Sisa galenana.’

Ega yaka Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei Sisa ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’

²² Yesu a baha hi noonoli hi gohola dumahi. Ega yaka hi nehaleya po hi nae.

Yesu towolo meme binei hi lubayadeya

(Maki 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³ Noka iyetana uyahina Sadusi hai bolu tauhi hi nei Yesu uyahina, tauhi hilage towolo memena ega hita itumaganeya.

²⁴ Tauhi hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, Mose geke lugagayona ubeiyai i gilumi i pa, “Oloto awai ina tawine po ega ina winatuna ma ina hilage apo walehina hiwapena ina lawagi po hina winatuna naka popoyana galinei.”²⁵ Lawa gehouna natunatuna ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega natuna ma i hilage. Ma walehina i haulatuya hiwapena i lawagi,²⁶ po ega natuna ma i hilage. Po gasi witonugahi ma atapuna magouhi 7 emoemotahi.²⁷ Muliyei apoma wawinena i hilage.²⁸ Uyahinei ma hoi towolo meme wawinena apo agona iyai? Matababana atapuhi magouhi 7 i lawaga pahihi?’

²⁹ Ma Yesu hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Taumi naka o koyakoyamena memi babana Yaubada a Buka gilugilumana ega ota hanapugeya, ma gasi a wipoya ega ota hanapugeya.

³⁰ Towolomeme hougana uyahina lawa apega hina tawitawine po apega hina itawinehi, tamogi hai mae yada uyahina tauhi ani galenahi mei tu winoyanoya mi yadena.³¹ Ma Yaubada a baha hi gilugilumi towolo meme binei amaka o hiyawa tuhagaya i pa,³² “Abelham a Yaubada tau, po Isako a Yaubada tau, po Yakobo a Yaubada tau.” Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada, ma lawa lauyagohanahi hai Yaubada.’

³³ Yesu a wiatatiyana bolu hi noonoli po hi gohola dumahi.

Lugagayo banei dumana

(Maki 12.28-34; Luka 10.25-28)

³⁴ Palisi lawahi Yesu noyana hi nonoli ipa Sadusi hai lubayada amaka i wimiheya po ega hai ani baha gehouna,

ega yaka Palisi hi'mboina gogona ma hi nei Yesu uyahina, ³⁵ po Palisi uyahihiyei lawa gehouna lugagayo tu hanapugena Yesu i ludadani i pa, ³⁶ 'Bada, lugagayo atapuhi uyahihiyei lugagayo awai i lata duma?' ³⁷ Ma Yesu a lubayadana i wimiheya i pa, 'Guyau om Yaubada luhogalam atapunei po alugom atapunei po nugonugom atapunei una luhogaleya. ³⁸ Geka lugagayo tahatahayana po gasi i lagona duma. ³⁹ Ma lugagayo wiluwagana geke pitenana i baheya i pa, "Lawa u liyaliyama tu mae una luhogalehi po mei e lauhogalena mem." ⁴⁰ Geka lugagayohi luwaga naka, lugagayo mago-magouhi po tu bahapiko hai wibaabani magomagouhi hai baba.'

*Yesu i lubayadehi Dawita gogana binei
(Maki 12.35-37; Luka 20.41-44)*

⁴¹ Naka hougana Palisi hi'mboina gogona mai ma Yesu i lubayadehi ⁴² i pa, 'Iyowai omi winugonugotuhu, Besinana lawana gogana iyai?'

Ma hi baha hi pa, 'Gogana Dawita.'

⁴³ Ega yaka Yesu i baha i pa, 'Ma iyowai po lolowa Alugo Woiyawa nugotuhu Dawita i weleya po Besinana lawana i kawaiguyougeya i pa,

⁴⁴ "Yaubada i baha u Guyau uyahina i pa, 'U awala hinebawau una memae a sigana om gawiya a houna hopunehi po aem ani luhanatanahi.' "

⁴⁵ Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaiguyougeya. Uyahinei Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.'

⁴⁶ Yesu a lubayada geke ega emoemotana po lawa awai ina wimiheya, geke uyahinei Yesu hi lowogeya po ega hita lubayabayadana gawahi.

23

*Yesu lugagayo tanitaniwagahi po Palisi lawahi i paliyehi
(Maki 12.38-40; Luka 11.39-44, 46, 52, 20.45-47)*

¹ Yesu a hewahewali po gasi bolu mitehi ma uyahihi i baha i pa, ² 'Omi lugagayo tanitaniwagahihi po Palisi lawahi, tauhi Mose a lugagayo odubohi he iatatiyanehi mi Isalaela uyahimi. ³ Yaka awai he iatatiyemi ona wotagoya, ma tamogi hai bagibagi ega ona itutupoganehi, babana he iatatiyana hota ma ega hita wootagohi. ⁴ Hai lugagayo hi witai duma po lawa he laiwitenihi, ma ega kikina hita wileta po lugagayo geke hita wotagohi.

⁵ 'Hai bagibagi atapuhi ipa lawa hina galehi ma hina hunehi, po Yaubada a Buka uyahinei hi gilumihi po u tepahi hi numa panipani lawitehi po nimahi uyahihi po hai ani

lupali kalekahi hi lidaohi ma he ototenihi. ⁶ Ma tauhi hai luhogala ani tugula gegehi toleha uyahihi po gasi ani tugula dewadewahi hoi numa dalabu. ⁷ Hai luhogala ipa ani gimala uyahina lawa wiyateyategei hina mamalihī ma hina kawaiguyougehi.

⁸ ‘Ma taumi tu wotagou yaka apega naka pite hina kawaiguyougemi babana omi Guyau emosi hota po atapumina emoemotami. ⁹ Hoi hipuli ega iyai uyahina ona kawakawaiamana, babana Amami emosi hota hoi yada e memae. ¹⁰ Lawa ega hina kawakawaitaniwagemi, babana Besinana lawana tau tunawau omi taniwaga. ¹¹ Ma apo uyahimi lawa awai ina tahaemi, yaka tauna ina witubagibagi uyahimi. ¹² Matababana iyai e wohepa meya apo ina hopu ma iyai e wohopunena meya po ina gae.

¹³ Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama binei lawa o guduhu po apega Yaubada anani taniwaga uyahina hina lui. Taumi ega ota lui yaka lawa ega hita lui, babana o guduguduhu. ¹⁵ Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama gehouna boga ma hipuli uyahihi o kadakadau wiwila dobu magomagouhi uyahihi, ipa omi hewali emosi hota ona waya po omi wiatatiyana powa binei apo a apapoe omi apapoe ina lata lagoni po tauna ma taumi dobu ebebalana ona wialoni.

¹⁶ Kihoni tanitaniwaga matami keekehi taumi tu nugodubu. O baha o pa, “Apo iyai numa dalabu gowanei ina igwala naka ega ginouli baneina, ma apo lawa awai gapola numa dalabu u hinena he memae uyahihiyei ina igwala, yaka naka ginouli banei dumana po apo ginoulina ina dewaya.” ¹⁷ Taumi o buuwa duma po matami hi keke. Ginouli awai i dewadewa duma, numa dalabu bo gapola? Nugote numa dalabu babana numa dalabu u hinena gapola he memae tauhi hi wiwoiyawa babana numa dalabu u hinena. ¹⁸ Ma o baha o pa, “Apo iyai ani talaguyaba gowanei ina igwala naka ega ginouli baneina, ma tamogi ina igwala anani’mbenena ani talaguyaba uyahina, po ginouli awai i pikogeya apo ina dewaya.” ¹⁹ Taumi matami hi keke, ginouli awai i dewadewa, ani’mbenena bo ani witalaguyaba tauna ombenena e iwoiyaweya? ²⁰ Uyahinei apo lawa awai ani talaguyaba gowanei ina igwala, yaka tauna gasi ginouli atapuhi ani talaguyaba uyahihi e igwalehi. ²¹ Ma apo lawa awai gasi numa dalabu gowanei ina igwala, yaka tauna gasi numa dalabu gapolahī gowanei e igwala. ²² Ma apo lawa awai yada gowanei ina igwala tauna Yaubada anani mae gowanei po gasi Yaubada gowanei e igwala.

²³ ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Yaubada uyahina omi koyamagei o yambenena ma omi ani’mbenenahi omi ginouli atapuhi baneih po habuluhi uyahihiyei, tamogi lugagayo dumahi o winugoguluwihi, dewa dumadumaluna ma lunugotootogo ma witumagana tauhi o winugoguluwihi, emoemotami ginouli baneih geke ona dewahi, ma gasi ginouli habuluhi ega ipa ona inugoguluwihi. ²⁴ Taumi tanitaniwaga matami keekehi, omi gulai u hinena nabugala o wihaleya po ega ota umaya, ma gamogamo baneih o laumehahi.

²⁵ ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama binei, omi keyaka po omi gaeba upuhi o laiyeuyeuhi ma tamogi u hinemi omboho po dewa apapoe i wihogomi. ²⁶ Taumi Palisi matami hi keke duma omi keyaka po omi gaeba hinehi ona liyeuyeuhahaehi, yaka apo upuhi hina yeuyeuh.

²⁷ ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama binei taumi mei kokowaga, tepana o wihiyeya po i yeuyeuh po galenana i haki, ma tamogi u hinena lawa geyamihi bowabowahi po gobugobuhi he memae. ²⁸ Taumi lawa u matahi galenami mei tanitaniwaga dumadumalumi, ma nugonugomi u hinena koyama po apapoe hi maga duma ma he memae.

²⁹ ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. O ikoyakoyama, babana tu bahapiko odubohi kokowagahi o dewahi ma tu dewadumalu odubohi ani nugomomotahi o wononogogehi, ³⁰ ma o baha o pa, “Itapa odubona googata hai houga uyahina tata memae apega tata haguhauguhi, ma tu bahapikohi hita laihilagenihi.” ³¹ Omi wibaabani uyahina ma o bahena memi, o pa, “Tu’munugo googahi tauyai.” ³² Yaka hai bagibagina taumi apo ona wotagoya.

³³ ‘Baha dumana taumi ani galenami mei mota deewa yaka ega emoemotami ipa dohu ebebalana ona lowo haleya. ³⁴ Tu bahapiko po tu dewadewa po tu wiatatiana apo gehouhi a himihimilihi po ona unihi po hina hilage, ma gehouhi ani take uyahina ona tutulawitehi, ma gehouhi omi numa tapalolo u hinehi ona wilawih ma meyagai emosi po emosi uyahihi ona iyaga niyehi. ³⁵ Houga a kokoe uyahina tu dumalu atapuhi hai hilage bigona taumi apo ona waya, Abele tu dumalu a hilage uyahina i wawali ma i nei po amalai Belekiya natuna Sekaliya numa dalabu ma ani talaguyaba u tipolinana o lihilageni naka bigohi apo ona waya. ³⁶ A baha duma uyahimi taumi geke hapanana apo bigo geke ona wialoni.

*Yesu Yelusalem binei i tou
(Luka 13.34-35)*

³⁷ ‘Aee, Yelusalem, Yelusalem, tam tu bahapiko e ununihi po Yaubada a tu baha e laugaimahi. Houga i dao ipa natu-natum a lugoogonihi po mei kamkam apapenei natunatuna e talatalahagauhi. Ma ega uta palihaleu po ata dewaya. ³⁸ Uyahinei apo Yaubada om meygai ina nehaleya po ina apapoe wahaga. ³⁹ Ma a paliwelem, apega una galeu a sigana u houga a gunawileu po una pa, “Tam Guyau gowanei e nenei to kawaidewedewem.” ’

24

*Houga witai apo yohola ina geleta
(Maki 13.1-13; Luka 21.5-19)*

¹ Yesu numa dalabu baneina i nehaleya po ipa ina nae u oya ma a hewahewali hi nae uyahina po numa dalabu ani galenana binei hi laiatatiyeya. ² Po Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Geka numahi gaima uyahihiyei hi wogohi po o gagalehi a baha duma uyahimi, houga he nenei apo gaima emosi ega u uyawena ina memae. Atapuna apo hina dubadubalena pahi.’

³ Hi ibaabani ma hi nenaie po Oliweta u oyana hi geleta po tunawahi hi tugula, ma a hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Una paliweliyai meyanai apo numa dalabuna hina goluta haleya, ma houga awai apo om houga gunawilana po iyeta anani kokoe, wekiwekilalana awai una paliweliyai po to hanapugeya.’

⁴ Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ona gagalena imahi po apega iyai ina wihahaya powami ⁵ Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowauegi hina koyama hina pa, “Tau Besinana lawana,” po lawa magomagouhi hina koyamehi. ⁶ Hougana gawiya po wogalahi tuwegahi ona noonolihi ega ona matomatouta babana geke dewahi apo hina wawala tahaya. Tamogi houga sigasigana yohola. ⁷ Tupo geha ma tupo geha apo hina wigawiya po gasi ani taniwaga geha ma ani taniwaga geha apo hina wigawiya ma houga gomala po guhuguhu hina geleta tupo magomagouhi uyahihi. ⁸ Geka ginoulihi naka houga witai anani wawala dumana.

⁹ ‘Taumi apo lawa hina womomohimi po hina wihini-wiyuwami, ma hina laihilagenimi. Apo gowau binei ma tupo atapuhi uyahihi lawa apo hina wihinigigiyemi. ¹⁰ Houga witai uyahina apo lawa gehouhi hina peu po hai lawa hina nugohalehi po hina wigawiyehi. ¹¹ Apo tu bahapiko koyakoyama hina nei po lawa gehouhi hina tahaena powahi. ¹² Apo dewa apapoena a lata binei ma lawa hai luhogala u nugonugohi hina tapiya. ¹³ Ma inapa iyai in’omtaibagibagi,

ma ina nae po houga a sigasiga uyahina tauna apo luyagohana ina tuhagaya. ¹⁴Ma Yaubada anani taniwaga tuwegana hina guguyeni hipuli tupo wohepali uyahina po hina nonola tahaeya, ma apoma houga sigasigana iyetana ina geleta.

Houga woapapoe dumana

(Maki 13.14-23; Luka 21.20-24)

¹⁵‘Apo yohola wekiwekilala tu bahapiko Daniyela i bahebaheya ina geleta, i pa, “Ginouli waigola dumana tupo waiwoiyawana uyahina e towotowolo.”’ (Taumi tu’mhiyawa ona wileta po baha geke anona ona hanapugena imahiyeya.) ¹⁶‘Ma iyawoi Yudeya u tupona ona memae yaka ona lowo po ona nae u oya. ¹⁷Iyai a numa uputana e memae apega ina lui po a ginouli ina tamatama. ¹⁸Emoemotana gasi iyai hoi tano ina wobagibagi, apega ina gunawileya a kaleko binei. ¹⁹Ma wiwine he igugu po koikoibahi noka hougana, tauhi tu nugodubu. ²⁰Ona laupali omi lowo iyetana binei, po ega houga wayau bo dalabu iyetahi uyahihi ona memae. ²¹Houga witai banei dumana, babana hipuli a wawala uyahinei ma i nei po amalai, ega kikina witai mei geke pitenana, ma houga he nenei uyahihi apega witai hina geleta meme. ²²Iyeta witai noka itapa Yaubada ega hougana ita likukuya apo lawa atapuhi hita hilage pahih, ma Yaubada hougana apo ina likukuya, babana a lawa i inaganihi ubeihi. ²³Apo lawa gehouna ina paliwelemi ina pa, “Ona galey, geke bo noka Besinana lawana,” ega ona itumaganeya, ²⁴matababana Besinana koyakoyama po, tu bahapiko koyakoyama apo hina geleta po wekiwekilala waipoyahi po manini lawa u matahi hina wogeletehi, po Yaubada a bolu i inaganihi kikina apo gasi hita koyamehi. ²⁵Yaka taumi geke dewahi ubeihi ma amaka a palipaliwelena tahaemi.

²⁶‘Apo hina paliwelemi hina pa, “Keliso u pitapita e memae,” ega ona nena u pitapita. Apo hina baha hina pa, “Keliso numa u hine dumana e memae,” ega ona itumaganehi. ²⁷Babana tau Lawa Moinau u gunawilana galenana mei namanamala baneina, namalana hoi tupo kaluwabu po a siga tupo yalasi. ²⁸Meka hotanana waewae hina yamtuboina naka hosi popoya.

Lawa Moinana a houga gunawilana

(Maki 13.24-27; Luka 21.25-28)

²⁹‘Houga witai u mulina, Kabudala a kadidili apo ina tapiya, ma wamaahiya yayatana ina wigahugahu, ma yada ubonahi hina peu hopu mai, ma yada ginoulihi atapuhi hai kadidili apo hina tapiya.’

³⁰ Naka hougana apo tau Lawa Moinau u wekiwekilala hoi yada ina lugeleteya, po lawa tupo wohepali uyahihi nu-gonugohi hina launihi po hina tou bahabaha apoma apo Lawa Moinau a wipoyau po a diidiga lagonau ona gagaleu ma yaloigei a nei. ³¹ Ma himogo apo hina huweni po u tu winoyanoya a himilihi hipuli atapuna, togowa mata wohepali uyahihi po u lawa a inaganihi hina welugogonihi po hina nei uyahiu hipuli anani wawala po anani kokoe uyahinei.

I galugalu gehouna

(Maki 13.28-31; Luka 21.29-33)

³² 'Ani galena a paliwelemi po ona nugonugotuhuya, i galugalu hougana uyahina ta hanapugeya naka ega daona ma apo higolo ina wawala. ³³ Yaka wekiwekilala awai a palipaliwelemi hina wawala ma ona galehi yaka ona hanapugeya u houga gunawilana ega daona ma apo ina geleta babana hoi mateta a towotowolo. ³⁴ A baha duma uyahimi, geke ginoulihi atapuhi apo hina wawala tahaya ma apoma geke hapanana lawahi hina hilage pahihi. ³⁵ Yada ma hipuli apo hina yababa ma tau u baha apega ina yababa.'

Hougana ega iyai gehouna ita hanapugeya

(Maki 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

³⁶ 'Ega iyai gehouna ita hanapugeya iyetana po kabudalana apo ina geleta mei gasi tu winoyanoya mi yadena ega hita hanapugeya. Tau gasi ega ata hanapugeya, Amau tunawana i hanapugeya. ³⁷ Mei Nowa a houga emoemotana mei gasi apo Lawa Moinau u houga nei, ³⁸ babana Nowa a houga uyahina lawa hi'mam, po hi umuma po hi tawitawine po hi itawitawine ma Nowa wam uyahina i gelu, ³⁹ ma goila i hopu i ligohogoholihi, po lawa atapuhi hi hilage pahihi yaka tau Lawa Moinau, u houga gunawilana naka pitenana. ⁴⁰ Naka hougana apo lawa luwaga hoi tano, yaka emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina memae. ⁴¹ Wiwine luwaga apo pegapega hina yamapu po emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina memae.

⁴² 'Uyahinei ona gagalena, babana tau omi Guyau u houga gunawilana iyetana ega ota hanapugeya. ⁴³ Ma gegeka ona hanapugeya, itapa numa taniwagana uguwei tu danedanene a nei kabudalana ita hanapugeya apo matana ita kayakaya po apega a numa ita lupapaya po ita lui. ⁴⁴ Taumi ipa gasi ona wononogo babana kabudala awai o pa apega a nenei naka u hinena apo Lawa Moinau a nei.

Tu bagibagi waiponawogona bo waiponahahalena

(Luka 12.41-48)

⁴⁵ ‘Iyai waiponawogona po wainugonugotuhuna? Tauna apo a bada ina witowoli po numa u hinena ina witaniwaga, ma tu bagibagi gehouhi aniani kabudala dumalunei ina welewelehi. ⁴⁶ Inapa badana ina gunagunawileya po geka dewana ina dewedeweya ma ina tuhagaya naka tu bagibagina tauna tu kaohadiidiga. ⁴⁷ A baha duma uyahimi noka badana apo tu bagibagina ina witowoli po ginouli atapuhi ina gagalena itetehi. ⁴⁸ Tamogi inapa tu bagibagina a dewa ina apapoe ma ina paliwelena meya ina pa, “U bada, a gunawilana i wihinihinibiga, ⁴⁹ ma ina wiwawala po tu bagibagi gehouhi ina kodikodilihi, ma in’omam ma in’umuma buuwa. ⁵⁰ Noka tu bagibagina a bada iyeta emosi apo ina nei. Ma a neina naka tu bagibagina ipa apega ina nei po kabudalana apega ina hanapugeya. ⁵¹ Ma apo kwasikwasi daodaonei ina talatala mutuya po tu wikoyakoyama mitehi ina houna emotehi po noka hotanana tou ma omhanakidiyana ina tuhagaya.

25

Guguhini magouhi 10 baha luwaluwahi

¹ ‘Yaubada anani taniwaga galenana mei guguhini magouhi 10, hai lampa hi tama, ma hi nae ipa tu tawine olotona i nenei mitehi hina witutuhaga a tawine tolehana uyahina. ² Uyahihiyei magouhi nimitutu buubuwahi, ma nimitutu hanahanapuhi. ³ Tu buubuuwa hai lampa bunamahi a luwitana ega hita waya, ⁴ ma tauhi hanahanapuhi hai bunamahi luwitanana hi waya hai lampa binei. ⁵ Tu tawine olotona i hinihinibiga, ma atapuhi hi otonana po hi eno hilage.

⁶ ‘Ma amaka i wiupom bolina ma lawa gehouna i otu i pa, “Hei, tu tawine olotona amaka e nenei, ma ona towolo po mitehi ta witutuhaga.”

⁷ ‘Ega yaka guguhinihi atapuhi hi towolo po hai lampa hi wononogogehi. ⁸ Ma guguhini buubuwahi, hai lawa uyahihi hi baha hi pa, “I lawa, omi lampa a bunamahi tuponei ona weliyai babana kikina ma apo i lampa hina boho.”

⁹ ‘Ma hanahanapuhi hi baha nae hi pa, “Nugote ega emoe-motana po i lampa bunamahi tupohi to welemi amaka emoe-motiyai, yaka taumi ona nae tu gimala uyahihi po omi lampa bunamahi ona gimala.”

¹⁰ ‘Yaka hi nena ipa hina gimala, ma tu tawine olotona i nei po tauhi amaka hi woononogo mitehi hi lui tawine tolehana uyahina, ma mateta hi guduya.

11 ‘Ma hai lawa hi gimala po i kokoe, ma hi gunagunawilehi po hoi uputa hi mae, ega yaka hi baha hi pa, “Bada, bada, gudu una hoeya ma to lui mahi.”

12 ‘Ma hai baha i wimiheya i pa, “A baha duma uyahimi taumi bolu tapuna, ega ata hanapugemi.”

13 ‘Uyahinei ipa ona gagalena babana u houga gunawilana iyetana po kabudalana ega ota hanapugeya.

*Bada a hewahewali hai ani bagibagi i gutaya
(Luka 19.11-27)*

14 ‘Galenana mei bada gehouna ipa ina nae ina kadau ma a tu bagibagi i otugehi po hai ututu i lawi, ma awai i lainanahi apo anani taniwaga tupona hina galena iteteya. 15 Ega yaka a tu bagibagi gehouha mone a lata tausana nimitutu i weleya ma a hewali wiluwagana, tausana luwaga i weleya, ma a hewali witonugana tausana emosi i weleya. Emosi po emosi a hanapu a lata uyahinei ma hai guta i welehi, ma i nehalehi po i nae bala daodaona. 16 Ma lawana a bada mone tausana nimitutu i weleweleya i nae po i ibagibagi po a luwitana tausana nimitutu i tuhagahi. 17 Mei lawa wiluwagana a bada mone tausana luwaga i weleweleya i nae po i ibagibagi po tausana luwaga i tuhagaya. 18 Ma lawa witonugana a bada mone tausana emosi i weleweleya, i nae po a bada a mone ega ita wibagibagi ma hipuli i halaya ma i guluwi.

19 ‘Ma hai badana a kadau houkana i dao, apoma i gunawilena meya po a hewahewali hai bagibagi anohi ina galehi ma ina lubayadehi. 20 Yaka lawana tausana nimitutu i weleweleya, naka i nei a tausana nimitutu i luwitani po u nimana ma i nei a bada uyahina i baha i pa, “Bada, geke tausana nimitutu u weleu po a ibagibagi geke gasi tausana nimitutu a tuhagaya po a luwitani ma a neiyai.”

21 ‘A bada i baha i pa, “I dewadewa. Tam tu bagibagi dewadewam po dumadumalum, apo ginouli baneihi una galena itetehi matababana ginouli habuluhi emoemotana a witumaganem, po u ani kaoha uyahina apo una memae.”

22 ‘U mulina lawa wiluwagana i nei tauna tausana luwaga i weleweleya, po i baha i pa, “Bada, tausana luwaga u weleu ma a nae po a ibagibagi po geke tausana luwaga a luwitana a tuhagaya po a neiyai.”

23 ‘Yaka a bada i baha i pa, “I dewadewa. Tam tu upuhegoya dumam po dumadumalum. Amaka u wileta ginouli habuluhi uyahihi, yaka apo a taniwagem po ginouli baneihi a welem po una taniwagehi, po u ani kaoha uyahina una memae.”

24 ‘Ma lawana witonugana tauna tausana emosi i weleweleya i nei po i baha i pa, “Bada, a hanapugem tam ega lawa uta genogenogehi yaka om gapola e tamatama lawa gehouhi

hai bagibagi uyahihiyei. ²⁵ Uyahinei a matouta po om mone tausana emosi u weleweleu hipuli u hinena a gowadi, po amaka a tuhaga meya yaka geka om mone una waya.”

²⁶ ‘Ega yaka a bada i baha nae uyahina i pa, “Upum i dodola duma po tam tu bagibagi apapoem. U hanapugeu u gapola lawa gehouhi hai bagibagi uyahihiyei a tamatama, ²⁷ awai binei u mone hoi banika ega uta houni? U gunawilana hougana uyahina u mone anai luwitanana ata waya?”

²⁸ ‘Ega yaka a hewahewali uyahihi i baha i pa, “Kina tausana emosi ona wihaleya po lawana iyai kina tausana 10 uyahina tauna ona weleya. ²⁹ Lawa atapuhi uyahihi awai e memae apo Yaubada ina luwitanihi po hina lata duma. Ma iyai uyahina ega awai ita memae, hawena habulu hotana ma Yaubada apo ina wihalena pahi. ³⁰ Yaka hewalina apapoena ona halena hopuneya hoi uputa, tupo uguguwana uyahina po noka hotanana tou ma omhanakidiyana ina tahagaya.”

Hipuli tupo wohepali lawahi Yesu apo ina libahibahihi

³¹ ‘Apo yohola tau Lawa Moinau tu winoyanoya mago-magouhi mitehi yada to nehaleya po to nenei u didiga hoi hipuli po u ani mae wasawasana uyahina a tugula. ³² Naka hougana apo ani taniwaga magomagouhi hin’omboina gogona mai u matau, ma lawa a wikahahi mei gamogamo gowahi sipi tu galena itetehi e kahakahahi goti u hayahiyei, ³³ po sipi a houna liyehi u awala hinebawaugei, ma goti u awala kehakehauegi.

³⁴ ‘Tau hai wasawasa yaka apo lawa u awala hinebawau a paliwelehi ana pa, “Taumi Amau i kawakawaidewedewemi, ona nei omi ani taniwaga hipuli i iwawala tahaeya, ma ubeimi i wononogogeya ona waya. ³⁵ Matababana taumi odubona am a hilage, ma yaniyani o weleu mei gasi uyopopou i haleeya, ma goila o weleu. A ihewahewa omi dobu uyahina ma o weluwiniu po a nehi omi numa uyahina, ³⁶ ma ega u kaleko, ma taumi kaleko o weleu, a totogo ma o galena iteteu, hoi numa panipani a memae, ma o daadaniu.”

³⁷ ‘Uyahinei tu dumalu lawahi apo uyahiu hina baha hina pa, “Guyau, ega tota hanapugeya meyanai to gagalem ma am u hilage, ma yaniyani to welem, bo uyopopom i haleeya, ma goila to welem, ³⁸ bo u ihewahewa ma to otugem po u nei i numa uyahina, bo ega om kaleko ma kaleko to welem, ³⁹ bo u totogo ma to galena itetem ma hoi numa panipani u memae ma to weluweludadanim.”

⁴⁰ ‘Yaka tau tu wasawasa apo a paliwelehi ana pa, “A baha duma uyahimi, tam iyai walewalehiu tapitapiyahi emosi hota uyahina u ihaguhagu naka tau amaka u haguwe.”

⁴¹ Uyahinei apo u awala kehakehau tu mae a paliwelehi ana pa, “Taumi tu apapoe ona nehaleu po ona nae mayau alalata wahagana uyahina, tauna Yaubada i wononogogeya Tomodulele a bolu ubeihi, ⁴² matababana lolowa am a hilage, ma ega yaniyani ota weleu, uyopopou i haleeya, ma ega goila ota weleu; ⁴³ a ihewahewa omi dobu uyahina ma ega ota otugeu po ata nehi omi numa uyahina, ega u kaleko, ma kaleko ega ota weleu. A totogo ma ega ota galena iteteu, ma hoi numa panipani a memae ma ega ota weluweludadaniu.”

⁴⁴ ‘Apo tauhi u mulina hina baha hina pa, “Guyau, ega tota hanapugeya meyanai to gagalem ma am u hilage, bo uyopopom i haleeya, bo i dobu uyahina u wihewahewa, bo ega om kaleko, bo u totogo bo hoi numa panipani u memae ma ega tota haguahagum?”’

⁴⁵ ‘Ma apo a baha uyahihi ana pa, “A baha duma uyahimi, hougana omi luyagohana u hinehi ega tu wotagou tapi-tapiyahi ota haguahaguhi, naka tau gasi ega ota haguwe.”’

⁴⁶ ‘Uyahinei tauhi apo hina nae wiyuwa memewahagana uyahina. Ma tu dumalu lawahi apo luyagohana tuwetuwenai hina tuhagaya.’

26

*Babada hai luhogala ipa Yesu hina lihilageni
(Maki 14.1-2; Luka 22.1-2; Yoni 11.45-53)*

¹ Yesu a wiatatiyana i wikokowi ma a hewahewali i paliwelehi i pa, ² ‘O hanapugeya iyeta luwaga ma apo Welulagona tolehana ta dewaya, po tau Lawa Moinau tu nugohaleu in’omweleneu tu wigawiya uyahihi po hoi ani take hina tutulawiteu.’

³ Naka hougana tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwaga po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi’mboina gogona Kayapa a numa baneina u hinena, babana Kayapa tauna talaguyaba taniwagana. ⁴ Ma tunawahi hi wiwogatala ipa iyowai ma Yesu hina numa panipani gowadi po hin’uni. ⁵ Hi ibaabani po hi pa, ‘Ega toleha u hinena Yesu ta panipani apo lawa hina wigawiyeta.’

*Wawine Yesu i wineuli u Betani
(Maki 14.3-9; Yoni 12.1-8)*

⁶ Yesu u Betani i memae, Simona lepelo a numa uyahina, ⁷ ma wawine gehouna wedu gaimei hi dewadewaya u hinena wakatu dimudimumuna i awali po i nei wakatuna mihana i lata duma ma weduna galenana i haki wahaga, ma Yesu uyahina i hiwogi.

⁸ Ma Yesu a hewahewali wawinena hi gagaleya po uyohi i gigai po hi baha hi pa, ‘Babana awai po wakatu geka u dewa

guyougeya? ⁹ Wakatu geke emoemotana hita gimalena haleya po mone baneina hita waya po dayadayabu hita welehi.’

¹⁰ Ma Yesu hai wibaabani amaka i hanapugeya yaka i baha nae uyahihi i pa, ‘Geka wawinena ega ona genogenogeya. Awai uyahiu i dewadewayaya naka i haki duma. ¹¹ Tu dayadayabu hai hagu binei apo houga magomagouna u liyaliyami hina memae ma tau apega houga daodaona ta memae. ¹² Wawinena i bunabunamiu naka hiniu i wononogogeya apo hoi kokowaga hina huhouniu binei. ¹³ A baha duma uyahimi yohola apo tuwegau hina guuguyeya lawa atapuhi uyahihi po hina noonoli ma gasi wawine geke a bagibagi uyahiu i dewadewayaya apo hina deedeaya ani nugomomota tauna binei.’

*Yudasa i palihalena meya apo Yesu ina nugohaleya
(Maki 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ Ega yaka Yesu a hewali gehouna gowana Yudasa Isakaliy-ota i nae witalaguyaba babadahi uyahihi ¹⁵ po i paliwelehi i pa, ‘Mone a lata awai apo ona weleu, ma Yesu uyahimi a palihaleya?’ Ega yaka mone bibitutuna magouhi 30 hi weleya. ¹⁶ Naka hougana Yudasa a gaogao i biheiha ipa iyowai ma apo Yesu ina nugohaleya.

*Welulagona tolehana hi dewaya
(Maki 14.12-21; Luka 22.7-14, 21-23; Yoni 13.21-30)*

¹⁷ Welulagona tolehana uyahina palawa ega ani lihaahanana houga amna, noka iyeta emosi hota i iotonana, ma Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi pa, ‘Meka tuponana u luhogaleya apo uyahina toleha bingei to wononogogeya?’

¹⁸ Yesu i pa, ‘Meyagai baneina ona luyia po lawana amaka o hanapugeya ona paliweleya ona pa, “Bada geke pita a baha uyahim, i pa u houga dumana i tuliyaliyani, yaka apo u hewahewali mitehi welulagona tolehana om numa uyahina ton’ani.” ’ ¹⁹ Ega yaka Yesu a baha hi wotagoya po Welulagona tolehana hi wononogogeya.

²⁰ Aipompom Yesu a hewahewali magouhi 12 mitehi hi lui po hi duhuna po hi’mam. ²¹ Ma hai amna u hinena Yesu i baha i pa, ‘A baha duma uyahimi uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu.’

²² Yesu a baha geke binei ma hi nugodubu, yaka emosi po emosi Yesu i laubayadeya i pa, ‘Guyau iyai? Nugote tau?’

²³ Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Lawana mitehi gaeba emosi uyahina to wohopu gogona tauna apo ina nugohaleu. ²⁴ Lawa Moinau apo a hilage, mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite, tamogi lawa awai Lawa Moinau ina nugonugohaleu naka tauna tu nugodubu. Itapa lolowa ega hita guni po

ita lata apo ita haki wahaga, ma apo ina winugototogo duma a apapoe binei.’

²⁵ Ega yaka Yudasa Yesu tu nugohalenana i baha i pa, “Guyau, nugote tau?”

Ma Yesu i baha i pa, ‘Amaka u bahena mem.’

Guyau a am

(Maki 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Kolinito 11.23-25)

²⁶ Hai am uyahina Yesu aniani i waya po i wimaamala ma i tomutomuya po a hewahewali i welewelehi ma i baabani i pa, ‘Geka hiniu ona waya po on’ani.’

²⁷ Ma keyaka i waya po i wimaamala ma i welehi, ma i baha i pa, ‘Magomagoumi on’umaya, ²⁸ geka talau Yaubada a wogatala binei lawa atapuhi hai apapoe paligigilana binei apo ina kololo. ²⁹ Ma a paliwelemi amalai ma i wawala po i nena apega wine a umaya a sigana taumi ma tau Amau anani taniwaga uyahina, wine wouna apo tan’umaya.’

³⁰ Ega yaka hi lulougo ma hi hopu po hi gae Oliweta oyana uyahina.

Pita apo ina bowibowi Yesu i bahena wahagi

(Maki 14.27-31; Luka 22.31-34; Yoni 13.36-38)

³¹ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Ididibala geka atapumi apo ona lowo haleu, mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, “Tu galena itete sipi ana ilawi ma sipi magomagouhi hina nohanoha mehi.”

³² Ma u towolo meme u mulina apo a tahatahaya nae u Galili ma taumi muliugei ona nei.’

³³ Pita i baha kadidili i pa, ‘Atapuhi apo hina lowo halem, ma tau apega a lowo halem.’

³⁴ Ma Yesu Pita uyahina i baha nae i pa, ‘A baha duma uyahim, kamkam olotona apega ina tou, a sigana mala tonuga una bowiyeu.’

³⁵ Ma Pita i baha i pa, ‘Apega. Apo hina laihilagenim, yaka tau gasi hina lihilageniu. Apega a bowiyem.’

Ma atapuhi hi baha hi pa, ‘Tauyai gasi, apega to lowo halem.’

Yesu a lupali tano Gesemani uyahina

(Maki 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶ Yesu a hewahewali tauhi mitehi hi nae tano Gesemani uyahina, ma i paliwelehi i pa, ‘Geka hotanana ona memae ma tau kikina a tunae po a lupali.’ ³⁷ Ega yaka hai tonuga i weluwinihi po mitehi hi nae, Pita ma Sebedi natunatuna luwaga, ma Yesu anai nugowiyuwana po anai nogohelelena.

³⁸ Ega yaka i paliwelehi i pa, ‘Nugonugou i wiyuwa duma nugote kikina ma apo a hilage, uyahinei geka hotanana ona memae ma ta gagalena imahi.’

³⁹ Ma Yesu tupona i tunae ma i polou hoi hipuli ma i lupali i pa, 'Amau, apo emoemotana yaka geke wiyuwa keyakana uyahiu una wihaleya. Tau u nugotuhu hawena ma tam om nugotuhu una dewa tagoya.'

⁴⁰ Ma i gunawileya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i tuhagahi, ega yaka Pita uyahina i baha nae i pa, 'Pita, ega emoemotam kabudala gaogaona emosi ma ta gagalena? ⁴¹ Ona gagalena ma ona laupali po ipa ega ludadana ona ialoni. O luhogaleya ipa ona haguwe ma hinimi hi begabega.'

⁴² Yesu i gunawilena meya po i lupali i pa, 'Amau, wiyuwa keyakana ega ata luhogaleya an'umaya, tamogi ipa om nugotuhu a wotagoya.'

⁴³ Ma i gunawilena meya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i tuhagahi, babana matahi hi pota. ⁴⁴ Ega yaka i nehalena mehi po i nae a lupali i witonugaya, ma a lupali i lilugo meya.

⁴⁵ Ma i gunawilena meya po a hewahewali uyahihi i baha nae i pa, 'Iyowai yohola o eneno, ma o iyagohina? Ona galeya u houga amaka i geleta po tau Lawa Moinau hina nugohaleu tu apapoe u nimahi. ⁴⁶ Ona towolo po ta nae babana tu nugohaleu amaka e nenei.'

Yesu hi numa panipani

(Maki 14.43-50; Luka 22.47-53; Yoni 18.3-12)

⁴⁷ Yesu yohola i ibaabani ma Yudasa i geleta tauna a hewali gehouna. Ma lawa hi nenei naka witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi himilihi po Yudasa mitehi hi nei ipa Yesu hina numa panipani, a nimagawiya gapolahi anai kwasikwasihi po anai dabalumahi hi nei Yesu uyahina.

⁴⁸ Ma Yudasa wekiwekilala gehouna uyahihi i baheya i pa, 'Apo ona gagaleu ma lawana a nae po niuna a yagoyagoni, naka tauna Yesu apo ona womomohi.' ⁴⁹ Ega yaka i dumalu po i nae Yesu uyahina po niuna i yagoni ma i mamali i pa, 'Tinani Guyau.'

⁵⁰ Ma Yesu i baha nae Yudasa uyahina i pa, 'Tulau, awai binei u nei?'

Ma tu wigawiya hi nei po Yesu hi womomohi. ⁵¹ Ma Yesu a bolu uyahihiyei lawa gehouna nimana i wohopuneya po a kwasikwasi i holi po tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi i lubuya po tanigana i talutuiya.

⁵² Ma Yesu lawana uyahina i baha nae i pa, 'Amaka ma om kwasikwasi ani hounana uyahina una houna meya, babana tu wigawiya witona hai ani hilage. ⁵³ A paliwelem inapa a lupali Amau uyahina hagu binei, yaka apo tu winoyanoya yadei bolu banei dumana ina himilihi. ⁵⁴ Tamogi apeegea,

babana geke tahayana amaka Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya ipa limoinana ina geleta.’

⁵⁵ Naka hougana Yesu bolu uyahihi i baha nae i pa, ‘Iyowai po nimagawiya gapolami o nei biugei mei tau tu danene?’

⁵⁶ Ma iyowai po iyeta magomagouna numa dalabu baneina uyahina a iyatatiyana ma ega ota paniu, ma geke dewahi ipa hina geleta po tu bahapiko hai wibaabani atapuhi Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumihi anohi hina limoinehi.’ Ega yaka Yesu a hewahewali atapuhi hi lowo haleya.

Yesu i luhetala tanitaniwaga u matahi

(Maki 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yoni 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Tu wigawiya boluhi Yesu hi numa panipani po hi niyeya tu witalaguyaba hai taniwaga gowana Kayapa uyahina, ma Kayapana a numa u hinena naka lugagayo tanitaniwagahi po mi Isalaela hai tanitaniwaga hi’mboina gogona po hi memae.

⁵⁸ Ma Pita mulihiyei i wotago po i nae tu witalaguyaba hai taniwaga a numa u gali hinena i lui po tu galena itete mitehi hi tugutugula, ma i lautanigana ipa apo Yesu a taniwaga awai hina weleya.

⁵⁹ Ma tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi Yesu hi gou koyakoyameya ipa iyowai ma Yesu a baba awai hina tuhagaya po hin’uni. ⁶⁰ Ma tu wigou koyakoyama hi nei po Yesu hi igouya ma ega kikina lawa luwaga hai wigou nonolahi emosi.

Ma muliyei lawa luwaga hi nei po ⁶¹ hi baha hi pa, ‘Yesu lolowa i baha i pa, “Emoemotau apo numa dalabu geke a hoe haleya ma iyeta tonuga u hinena ma apo a wogo meya.” ’

⁶² Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i towolo po i baha i pa, ‘Iyowai? Ega emoemotana po noka lawahi hai wigou una wimiheya? Hai limoinana amaka ta nonoli ma om baha awai?’ ⁶³ Ma Yesu i genuwana.

Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga Yesu i paliweleya i pa, ‘A taniwagem Yaubada Memewahagana u matana, una baha dumalu, tam Besinana lawana, Yaubada Natuna?’

⁶⁴ Ma Yesu i baha i pa, ‘Naka amaka u baheya, ma a paliwelemi apo yohola tau Lawa Moinau, Tu maninidumana u awala hinebawana a tugutugula ma ona gagaleya, ma yaloi uyahinei a hopu mai.’

⁶⁵ Uyahinei tu witalaguyaba hai taniwaga uyona i gigai ma a kaleko i loloya ma i baha i pa, ‘A baha o nonoli, Yaubada i widibogi. Amaka ma ega tu wigou hina ibaabani a powa binei. ⁶⁶ Ma iyowai taumi omi winugonugotuhu Yesu binei?’

Ma tauhi hi baha hi pa, ‘Yesu ina hilage.’

67 Ma hi howaya ma hi lunawatatani ma gehouhi hi kodikodili 68 ma hi laubayadeya hi pa, 'Inapa tam Besinana lawana yaka una wipiko iyai i launim?'

Pita Yesu i bowiyeya

(Maki 14.66-72; Luka 22.56-62; Yoni 18.15-18, 25-27)

69 Ma Pita hoi galihine i memae ma tu bagibagi guguhinina gehouna i hopu mai po i baha nae i pa, 'Tam lawa Galiligei lolowa Yesu mitehi u memae.'

70 Ma lawa magomagouhi u matahi ma i bowi i pa, 'Om wibaabani anona ega ata hanapugeya.'

71 Ega yaka Pitana i tudeiwa nae gali u matetana, ma guguhini gehouna Pita i galeya yaka lawa hi towotowolo uyahihi i baha i pa, 'Naka lawana lolowa Yesu lawa Nasaletagei mitehi hi memae.'

72 Pita i bowi meme ma i wigwala i pa, 'Naka lawana tau ega ata hanapugeya.'

73 Hi memae houga kukuna ma lawa gehouhi hi nei Pita uyahina po hi pa, 'Baha dumana tam Yesu a bolu gehouna, babana ponam gololona mei mi Galili ponahi gololona.'

74 Ega yaka Pita i wigwala labatana i pa, 'U gwala amau, naka lawana tau ega ata hanapugeya.'

Naka kabudalana uyahina kamkam olotona i tou. 75 Ma Pita, Yesu a baha i nugotuhuya i pa, 'Apega kamkam olotona ina tou, a sigana mala tonuga una bowiyeu.' Ma i hopu hoi uputa po i tou duma.

27

Yesu hi niyeya Pilato uyahina

(Maki 15.1; Luka 23.1-2; Yoni 18.28-32)

1 Malitom ma tu witalaguyaba babadahi atapuhi po gasi mi Yudeya hai tanitaniwaga hi baha gogona ipa Yesu hina lihilageni. 2 Ega yaka Yesu hi numa panipani po hi niyeya Pilato uyahina, babana tauna mi Loma hai taniwaga.

Yudasa a hilage

(Bagibagi 1.18-19)

3 Yesu tu nugohalenana Yudasa i hanapugeya ipa apo kiki-ina ma Yesu hina lihilageni, yaka nugonugona i buiya, po a mone bibitutuna magouhi 30 i waya ma i gunawilena meya tu witalaguyaba babadahi po gasi mi Yudeya hai tanitaniwaga uyahihi. 4 Po i baha i pa, 'Amaka a powaya, babana lawa dewadewana uyahimi a nugohaleya.'

Ma hi baha hi pa, 'Tauyai uyahiyai ega genona, ma tam tunawam om geno.'

⁵ Ega yaka mone bibitutuna magouhi 30 numa dalabu u hinena i nohaya ma i nae po gulawa uyahinei i take po i hilage.

⁶ Ma tu witalaguyaba babadahi monena hi tuwaluhi po hi pa, 'Ega a dumalu ipa numa dalabu ombenenana binei ta houni, babana geke monena lawa a hilage mihana.' ⁷ Ega yaka tunawahi ma hi nugonugotuhu po geke monena hi waya po walata tu bagibagiyena a hipuli hi gimaleya, po ipa hipulina tauhi tu wihewahewa hai kokowaga. ⁸ Ma hipulina hi wigowaya po hi pa, 'Tala Hipulina', geke gowanana yohola e memae. ⁹ Noka uyahina ma tu bahapiko Yelemaya Yaubada a baha uyahina i bahebaheya anona i lugeleteya, i pa, 'Mi Isalaela mihana hi baheya, ma naka monena bibitutuna magouhi 30 hi waya, ¹⁰ po walata tu bagibagiyena a hipuli hi gimaleya, mei Guyau a taniwaga uyahiu.'

Pilato Yesu i luhetaleya

(Maki 15.2-5; Luka 23.3-5; Yoni 18.33-38)

¹¹ Pilato mi Loma hai taniwaga baneina Yesu u matana i towolo. Ma Pilato Yesu i lubayadeya i pa, 'Tam mi Yudeya hai wasawasa, bo?'

Ma Yesu i baha i pa, 'Tam, om baha naka pite.'

¹² Tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga Yesu hi igouya ma ega kikina awai ita baheya. ¹³ Ega yaka Pilato i baha i pa, 'Iyowai geke bahahi uyahihiyei hi igoum amaka u nonolihi?' ¹⁴ Ma Yesu ega kikina baha awai ita baheya, ma i genugenuwana. Uyahinei ma Pilato nugonugona i gohola dumaya.

Pilato i taniwaga po Yesu hina lihilageni

(Maki 15.6-15; Luka 23.13-25; Yoni 18.39-19.16)

¹⁵ Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana uyahina mi Loma hai taniwaga a dewa apo lawa hoi numa panipani he memae, apo lawa boluhi ma iyai hina nugotuhuya po hina baheya yaka apo ina lupena haleya hoi po ina hopu. ¹⁶ Ma naka hougana lawa gehouna hoi i memae ma lawa mago-magouhi gowana hi hanapugeya, Balaba tauna lawa apapoe dumana. ¹⁷ Ega yaka lawa boluhi hi'mboina mai Pilato uyahina ma Pilato i lubayadehi i pa, 'Lawa awai o luhogaleya apo a lupena haleya hoi, Balaba bo Yesu hi igowaya Besinana lawana?' ¹⁸ Pilato hai matababana amaka i hanapugeya, Yesu hi'mgenagenaliliyeya yaka hi numa panipani po ipa hina lihilageni.

¹⁹ Noka hougana Pilato yohola luhetala i noonoli, ma agona baha i himili uyahina i pa, 'Naka lawana uyahina ega awai una dewadewayaya, tauna lawa dumadumaluna, babana uguwei a luboniyeya po a matouta duma.'

²⁰ Hi ibaabani ma tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga lawa hi lihunahi po Pilato uyahina hi bahabaha gawata, ipa Balaba ina hoe haleya m Yesu hina lihilageni.

²¹ Ega yaka Pilato i lubayadehi i pa, 'Hai luwaga, ma iyai o luhogaleya apo a lupena haleya bimiyei?'

Ma hi baha hi pa, 'Balaba.'

²² Ma Pilato i lubayadehi i pa, 'Yesu hi igowaya Besinana lawana iyowai apo a dewaya?'

Ma lawa atapuhi hi otu labatana hi pa, 'Una witakeya!'

²³ Ega yaka Pilato i lubayadena mehi i pa, 'Ma powa awai i dewaya?'

Ma hi otu labatana hi pa, 'Ona witakeya!'

²⁴ Yaka Pilato amaka i nugotuhuya ega a kadidili gehouna, babana bolu baneina hi wihigihigili duma po galenahi mei hina itona, ega yaka goila i waya po u matahi nimana i ogaya ma i baha i pa, 'Apega awai gehouna a dewaya geke lawana uyahina po a hilage binei a taniwaga, taumi tunawami apo ona taniwageya.'

²⁵ Ma lawa boluhi hi baha hi pa, 'To baha ipa ina hilage, ma a hilage witeina tauyai po natunatuyai uyahiyai ina memae.'

²⁶ Geka bahana u mulina Pilato i baha po Balaba hi lupena haleya ma Yesu gulawa metametanana uyahinei hi wilawi ma ipa hina niyeya po hoi ani take hina tutulawiteya.

Tu wigawiya Yesu hi lauguyoguyougeya

(Maki 15.16-20; Yoni 19.2-3)

²⁷ Ega yaka mi Loma hai tu wigawiya Yesu hi luyi taniwaga a numa baneina u hinena, ma tu wigawiya hai bolu atapuna hi'mboina gogona mai Yesu uyahina, ²⁸ po a kaleko hi wihaleya ma wasawasa hai kaleko kayakayana hi wiluiya.

²⁹ Ma a unuhau gologolowa waidonadonana hi dewaya po u unununa hi houni ma digona u awala hinebawana hi houni, ma u matana hi polou ma hi lauguyaguyau hi pa, 'Tinani, tam mi Yudeya hai wasawasa?' ³⁰ Ma hi howaya ma digona hi waya po uyahinei unununa hi ilawi. ³¹ Hi luguyoguyougena woloeya ma wasawasa hai kaleko hi wihaleya ma tauna a kaleko dumana hi wiluiya, ma hi niniyeya ipa hina witakeya.

Yesu hi tutulawiteya hoi ani take

(Maki 15.21-32; Luka 23.26-43; Yoni 19.17-27)

³² Yelusalem hi nehaleya po hi nena, ma Simona lawa Sailinigei hi tuhagaya po ega yaka hi baha po Yesu anani take mayouna i awala haguya. ³³ Hi nae po hi geleta u Gologota, a bui naka Ununu Dobuna. ³⁴ Ega yaka wine mulamula waigolana mitehi hi wila emoteya ma hi weleya, ma Yesu

wine noka i uma dadani ma i wihinigigiyeya. ³⁵ Ma Yesu hoi ani take hi tutulawiteya po i kokoe ma a kaleko hi wikibugehi po hi tamihi. ³⁶ Gohagohana i kokoe ma hi tugula po hi gagalena iteteya. ³⁷ Ma ani take u tepana ani wigouna hi giluma geleteya hi pa:

YESU GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

³⁸ Tu danene luwaga mitehi hi witake gogonehi gehouna u awala hinebawana ma gehouna u awala kehana. ³⁹ Lawa liyaliyanei hi nena ma hi bahabaha gae ma hi ununu kwadikwadiyana ma hi palipaliyeya hi pa, ⁴⁰ ‘U baha u pa emoemotam apo numa dalabu una hoe haleya, ma iyeta tonuga u hinena una wogo meya, ma heki, tam tunawam una luyawata mem po ani take uyahinei una hopu mai apo inapa tam Yaubada Natuna yaka.’

⁴¹ Mei gasi tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi palipaliguyaguyau hi pa, ⁴² ‘Lawa gehouhi i wiluyagohanihi hapali tauna ina wiluyagohana meya? Ipa tauna Isalaela ata wasawasa, heki, geka hougana ani take uyahinei ita hopu mai po tata galeyana ma tata witumaganeya. ⁴³ Tauna Yaubada i witumaganeya po i pa, “Tau Yaubada Natuna.” Heki, geka hougana Yaubada ina haloya po ta galeyana.’ ⁴⁴ Mei tu danene Yesu mitehi hi take gogonehi tauhi gasi Yesu hi widibogi.

Yesu i hilage

(Maki 15.33-41; Luka 23.44-49; Yoni 19.28-30)

⁴⁵ Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna i uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. ⁴⁶ Houga noka uyahina Yesu i otu i pa, ‘Eloi, Eloi, lama Sabatani?’ anona ‘U Yaubada, u Yaubada, awai binei u nehaleu?’

⁴⁷ Ma lawa gehouhi u liyaliyana hi towotowolo geka bahana hi nonoli po hi pa, ‘Geka lawana nugote Elaisiya e ototugeya.’

⁴⁸ Mala emosi ma lawa gehouna i bulili nae po baloi i waya po wine waitululuwana uyahina i wiyoli ma hige uyahinei i tupahigeya po i wiyoyoga giyeya u gamona ipa ina hanaguguya. ⁴⁹ Ma lawa gehouhi hi baha hi pa, ‘Heki, una wohouna ma tana iononana ma apo Elaisiya ina nei po ina wiluyagohani.’

⁵⁰ Ma Yesu i otu labatana meme ma yautuna i kokoe.

⁵¹ Ma numa dalabu baneina libulibuna kaleko baneina i taketake i gunalolo luwageya u moyana ma i hopu po u babana, ma guhuguhu i geleta po gaima baneihi hi gunahedalihi. ⁵² Ma kokowaga lobodahi hi gunahoenihi po tu wiwoiyawa magomagouhi odubona hi hilage po hoi kokowaga

hi memae hi towolo meme. ⁵³ Ma Yesu a towolo meme u mulina tauhi hi nae Yelusalem po lawa magomagouhi uyahihi hi laugeletehi.

⁵⁴ Ma tu wigawiyahi hai taniwaga mitehi Yesu hi gagalena iteteya ma guhuguhu po gasi awai po awai hi gelegeleta ma hi gagalehi po hi matouna duma po hi pa, 'Baha dumana geka Yaubada Natuna.'

⁵⁵ Wiwine gehouhi uheiya hi towolo ma Yesu hi gagaleya, tauhi lolowa u Galili ma hi wotagoya po a hagu hi dewadewayaya. ⁵⁶ Gehouna gowana Maliya Magadalagei, ma a waligeha Yamesa ma Yosepa hinahi, ma gasi Sebedi natu-natuna luwaga hinahi.

Yesu hoi kokowaga hi houni

(Maki 15.42-47; Luka 23.50-56; Yoni 19.38-42)

⁵⁷ Ma amaka aibiga yaka lawa Alimatiyagei tu waigapola lawana gowana Yosepa tauna Yesu tu wotagona gehouna i nae ⁵⁸ Pilato uyahina po Yesu hinina i lupaliyeya ipa ina waya po ega yaka i palihaleya po ipa ina waya. ⁵⁹ Apoma Yesu hinina i waya po kokowaga kalekonei i humaya ⁶⁰ ma hoi kokowaga i houni. Kokowagana naka tapatapana hi hedali po i lui ma yohola ega hita houneya, ma guduna gaima baneina hi buileya po uyahinei kokowagana hi lutomgeya ma i nae. ⁶¹ Ma Maliya Magadalagei a waligeha mitehi kokowaga matetana u liyaliyana hi tugutugula.

Kokowaga hi galena iteteya

⁶² Yesu hi itakeya naka mi Yudeya hai iyeta wononogo, ma malitom po hai dalabu iyetana uyahina tu witalaguyaba babadahi po gasi Palisi lawahi hi nae Pilato uyahina. ⁶³ Po hi baha hi pa, 'Bada, tu wikoyakoyamana lolowa a yautuna ma i bahabaha to nugotuhuya i pa, "Iyeta tonuga ma apo hilagei a towolo meme." ⁶⁴ Ma emoemotana apo uta baha po kokowaga tu galena itetehi hita galena itete imahiyeya iyeta tonuga u hinehi, meka po apo a hewahewali hina nei po Yesu hinina hina waya po hina houna gowadi ma lawa hina koyamehi po hina pa, "Yesu amaka hilage uyahinei i towolo meme," po Yesu a hewahewali hai koyama waimulina a koyama tahatahayana ina lata lagoni.'

⁶⁵ Ega yaka Pilato i paliwelehi i pa, 'Omi tu galena itete he memae, ona niyehi po kokowaga hina galena itete imahiyeya.' ⁶⁶ Yaka hi nae kokowaga u matetana po guduna hi pupu imahiyeya ma tu galena itete hi witowolihi.

28

Yesu hilage uyahinei i towolo meme

(Maki 16.1-10; Luka 24.1-12; Yoni 20.1-10)

¹ Mi Yudeya hai dalabu i kokoe, ma gaogao a iyeta tahatahayana uyahina malatomtom kikina Maliya Magadalagei, a waligeha mitehi hi nae ipa kokowaga hina galeyā. ² Ma guhuguhu baneina i gelete, naka Guyau a tu winoyanoya gehouna yadei i hopu mai po kokowaga matenanei gaima i buileya ma u tepana i tugula. ³ Tu winoyanoya galenana i namanamali ma a kaleko i wakeke duma. ⁴ Ma kokowaga tu galena itetena tu winoyanoya hi gagaleyā po hi matouta, po hi taatawa ma hi guli mei lawa hilahilagehi.

⁵ Ma tu winoyanoya wiwinehi i paliwelehi i pa, ‘Ega ona matomatouta. A hanapugemi taumi Yesu hi laihilageni o bibiheya. ⁶ Tauna ega geke hotana ita memae amaka i towolo meme, mei lolowa i palipaliwelemi pite. Ona nei po anani eno ona galeyā kokoena. ⁷ Ma ona nae po a hewahewali ona paliwelena yagiyaginehi ona pa Yesu amaka hilage uyahinei i towolo meme po e tahatahaya nae u Galili, ma taumi noka hota apo ona galeyā. Geka omi tuwega amaka a paliwelemi.’

⁸ Ega yaka wiwinehi hi matouta ma gasi hi kaoha, ma kokowaga hi nehaleyā po hi neyagiyagina po hi nae Yesu a hewahewali uyahihi po awai hi gelegeleta hi paliwelehi. ⁹ Mala emosi ma Yesu i tuhagahi po i mamalihi i pa, ‘Tinani,’ ma hi polou po aena hi wogoya ma hi wotalagiyeya. ¹⁰ Ma Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega ona matomatouta ma ona nae po walewalehiu ona paliwelehi po hina nae u Galili po noka hotana apo hina galeu.’

Kokowaga tu galena itetena hai wipaliwelena

¹¹ Geka wiwinehi yohola tahayagei hi nenaē, ma kokowaga tu galena itete hi nae Yelusalem po awai hi gelegeleta tu witalaguyaba babadahi hi paliwelehi. ¹² Ega yaka tu witalaguyaba po mi Yudeya hai tanitaniwaga mitehi hi mboina ma hi wiwogatala po mone baneina kokowaga tu galena itetena hi welehi ma hi lugagayogehi, ¹³ po ipa ega lawa hina palipaliwelehi, ma hina baha hina pa, ‘Uguwei to eneno ma Yesu a hewahewali hi nei po hinina hi daneneya.’ ¹⁴ Ma gasi hi paliwelehi hi pa, ‘Inapa mi Loma hai taniwaga tuwega geke ina nonoli yaka apo to koyameya po ega ina lauuyogigai uyahimi.’ ¹⁵ Ega yaka hai mone hi tama, ma babadahi hai baha hi wiponawogogeya po hai widededena hi nohaya mi Yudeya atapuhi uyahihi po amalai he ibaabanিয়েya.

Yesu a hewahewali hai bagibagi i welehi

(Maki 16.14-18; Luka 24.36-49; Yoni 20.19-23; Bagibagi 1.6-8)

¹⁶ Ega yaka Yesu a hewahewali magouhi 11 hi nae u Galili po hi gae oya Yesu i bahebaheya uyahina. ¹⁷ Po Yesu hi

galeya ma hi wotalagiyeya, tamogi uyahihi gehouhi yohola hi launugoluwaluwaga. ¹⁸ Ega yaka Yesu i nei uyahihi po i paliwelehi i pa, 'Amau taniwaga atapuna hoi yada po hoi hipuli amaka i weleu, ¹⁹ yaka ona nae tupo atapuna uyahina po ona lauguguya lawa uyahihi po hina wotago uyahiu. Ma Amau gowanei, po tau Natuna gowauegi, po Alugo Woiyawa gowanei ona ibapatisohi. ²⁰ Ma wiatatiyana atapuna amaka a welemi, ma lawa ona wiatatiyehi po hina wiponawogo. A baha duma uyahimi apo tau houga magomagouna mitemi ta memae, amalai po a siga hipuli anani kokoe uyahina.'

MAKI

Yoni tu wibapatiso a guguya

(Matiu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yoni 1.19-28)

¹ Geka tuwega dewadewana i waawala Yesu Keliso binei, tauna Yaubada Natuna.

² Tu bahapiko gehouna gowana Isaiya Yaubada a baha i bahebaheya i pa,

‘U tu winoyanoya apo a himila tahaem po om tahaya ina wononogeya.’

³ ‘Lawa gehouna hoi balabala yabayababa e iototu i pa, “Guyau a tahaya ona wononogeya.

A tahaya ona lidumaluhi.” ’

⁴ Uyahinei Yoni tu wibapatiso i geleta Yudeya balabalana uyahina apapoe paligigilana binei nugobui bapatisona i lauguguyeya. ⁵ Lawa boluhi tupo Yudeyagei po dobu Yelusalemgei hi liya mai Yoni uyahina. Hai apapoe hi bahena geletehi ma Yoni i bapatisohi goila Yodani uyahina. ⁶ Yoni a mae ega ita dewadewa babana a kaleko kamelo apalana, ma a dagilolo gamogamo opina ma a yam madimadi ma tuwoya i ananihi. ⁷ Yoni a guguya Yesu binei i pa, ‘Lawana muliugei e nenei naka i gelagoniu ma ega u dewadewa awai ipa apo a polou po a aehumahuma a lupeni. ⁸ Tau goilei a bapatisomi ma tauna apo Alugo Woiyawei ina wibapatisomi.’

Yesu a bapatiso

(Matiu 3.13-17; Luka 3.21-22)

⁹ Noka hougana Yesu Nasaletagei i nei Galili tuponanei. Yesu i nei Yoni uyahina po Yoni Yesu i bapatisoya goila Yodani uyahina. ¹⁰ Goila uyahinei Yesu i togo geleta po yada i gagaleyaya ma i gunahoeya po Alugo Woiyawa mei bunebune i hopu mai tauna uyahina. ¹¹ Ma pona yadei i hopu mai i pa, ‘Tam Natuwe a luhogalem, ma bimgai a kaoha.’

Yesu a ludadana

(Matiu 4.1-11; Luka 4.1-13)

¹² Naka hougana Alugo Woiyawa Yesu i himili po i nae balabala yabayababa uyahina, ¹³ po noka hota i memae iyeta magouhi 40, ma Tomodulele Yesu i laudadani. Ma balabalana uyahina gamogamo woyahiyahihi hai ani mae ma tu winoyanoya mi yadena Yesu hi galena iteteya.

Yaubada a taniwaga ina wawala

(Matiu 4.12-22; Luka 4.14-15, 5.1-11)

¹⁴ Heloda Yoni i numa panipani po hoi numa panipani po houni, ma u mulina Yesu i nae tupo Galili uyahina po

tuwega dewadewana i guguyeya Yaubada uyahinei i pa, ¹⁵ ‘Houga amaka i geleta Yaubada a taniwaga kikina apo ina wawala, uyahinei omi apapoe uyahihiyei ona luhagawilemi po tuwega dewadewana nugonugomiyei ona witumaganeya.’

Yesu a hewahewali wohepali i otugehi

¹⁶ Iyeta gehouna Yesu Galili bogana liyaliyane i nena po tu ebaebaga luwaga i tuhagahi, tauhi hi ebebaga. Gehouna gowana Simona ma walehina gowana Andulu ¹⁷ Ega yaka Yesu i otugehi i pa, ‘Ona wimulitagou po lawa ebagahi a wiatatiyemi.’ ¹⁸ Ega yaka hai hagida hi nehalehi ma Yesu hi wotagoya.

¹⁹ Ma i tutunae po Sebedi natunatuna luwaga Yamesa ma a tewela Yoni i galehi tauhi hai hagida hi wononogo wam uyahina. ²⁰ Naka hougana Yesu i otugehi i pa, ‘Ona wimulitagou.’ Ma hi towolo yagiyagina po amahi ma a tu bagibagi mitehi hi nehalehi hai wam uyahina ma Yesu hi wotagoya.

Lawa gehouna alugo apapoena u hinena

(Luka 4.31-37)

²¹ Yesu i nae Kapaneum u meyageina. Iyeta dalabu uyahina hi lui hoi numa dalabu po Yesu i wiatatiyana. ²² Ma lawa hi nugogohola duma a wiatatiyana binei babana a baha hi wipoya ipa lawa hina wotagoya. Ma ega mei lugagayo tanitaniwagahi hai wiatatiyana.

²³ Naka hougana lawa gehouna alugo apapoena u hinena i memae ma i otu i pa, ²⁴ ‘Yesu tam Nasaletagei. Awai ipa uyahiyai una dewaya? U nenei ipa una wiapapoeniyai? Ma a hanapugem tam iyai. Tam Yaubada galinei waiwoiyawam.’

²⁵ Yesu i paliyeya i pa, ‘Una genuwana ma una nehaleya!’ ²⁶ Yesu i baha yaka alugo apapoena lawana i tapeitatawa dumaya ma i otu labatana apoma lawana i nehaleya.

²⁷ Lawa atapuhi hi gohola dumahi po tunawahi hi lulubayadena mehi hi pa, ‘Geka awai? Geka nugote wiatatiyana wouna. Tauna a wipoyagei alugo apapoehi i taniwagehi po hi wiponawogogeya.’ ²⁸ Noka hougana Yesu tuwegana hi nohaya meyagai atapuhi uyahihi Galili u tuponana.

Yesu lawa hai totogo i widewadewahi

(Matiu 8.14-17; Luka 4.38-41)

²⁹ Kapaneum numa dalabuna hi hopu haleya po hi nae Simona ma Andulu hai numa uyahina ma gasi Yamesa ma Yoni mitehi. ³⁰ Hi geleta po Yesu hi paliweleya hi pa, ‘Simona pohiyana i wihinigugupouma po ani eno uyahina e’nenno.’

³¹ Yaka Yesu i nae Simona pohiyana uyahina po u nimana i

wogo po i witowoli. Ma a gupouma i kokoe. I wotowolo po i poulehi.

³² Kabudala i yoli po i uguguwi ma lawa tootogohi po tauhi alugo apapoena i luiluinihi hi nehi mai Yesu uyahina. ³³ Tauhi meyageinei hi nei po numa u liyaliyana hi towolo. ³⁴ Yesu lawa hai totogo tapuhi po tapuhi i luyawahihhi ma alugo apapoehi i wiyagahi ma i paliwelehi ipa hina genuwana po Yesu ega hina palipaligeleteya.

*Yesu i guguya u Galili
(Luka 4.42-44)*

³⁵ Yesu numa i nehaleya po i weludidibala nae hoi balabala po tunawana i laupali. ³⁶ Simona a lawa mitehi hi'mhoe po hi nae Yesu hi biheya. ³⁷ Hougana hi tuhagaya po hi paliweleya hi pa, 'Lawa atapuhi he bibihem.'

³⁸ Ma Yesu i baha i pa, 'Amaka ma ta nae dobu gehouhi uyahihi po a guguya. Geka bagibagina binei a nei.' ³⁹ Ma ega yaka Galili atapuna hi wiwileya po i guguya hai numa dalabu uyahihi ma alugo apapoehi i wiyagahi.

*Yesu lepelu lawana i widewadewayu
(Matiu 8.1-4; Luka 5.12-16)*

⁴⁰ Lawa lepelepelona i nei Yesu uyahina po i polou ma i baha gonugonuwa i pa, 'Inapa nugonugom yaka una wiluyagohaniu.'

⁴¹ Yesu i lunugotootogogeya yaka nimana i lodomi po lawana i wodadani ma i pa, 'Nugonugou a luyawahim. Amaka ma una dewadewa.' ⁴² Mala emosi ma a lepelu i kokoe ma i dewadewa meme.

⁴³ Naka hougana Yesu i himihimili ma i baha kadidili uyahina i pa, ⁴⁴ 'Ega lawa gehouna una palipaliweleya, ma una nae tu witalaguyaba uyahihi po una bahena mem una pa, "Amaka a dewadewa," ma om ani'mbenena una houni mei Mose a lugagayo bukana uyahina i gilugilumi pite om yeuye binei po hina hanapugem tam amaka u luyagohana.'

⁴⁵ Ma lawana Yesu a lugagayo ega ita wiponawogogeya ma i nae po lawa boluhi uyahihi i ibaabaniyeya. Uyahinei Yesu ega emoemotana ina nae meyagai uyahihi babana lawa hi maga duma po hoi balabala i memae, ma lawa tupo atapunei hi nenei Yesu uyahina.

2

*Yesu aeapapoe lawana i luyawahihhi
(Matiu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yoni 1.19-28)*

¹ Iyeta wabihaga hi kokoe ma Yesu i gunawileya Kapaneum po hoi numa i memae ma tuwegana lawa hi nonoli. ² Ma bolu baneina hi'mboina nae po numa hinena matetana hi

wihogoya, ma Yesu i guguya uyahihi. ³ Lawa wohepali lawa waigwameyameyana hi awali po hi nei hoi numa ma ega emoemotahi po hina lui babana numana i hogoya. ⁴ Ega yaka tetegei hi'mgeina gae wogo tabataba uyahina ma numa gatowana hi hoeya, ma tu tootogo anai ani enona ma hi houna hopuneya Yesu u matana. ⁵ Hougana Yesu lawahi hai witumagana i gagaleya po i baha nae totogo lawana uyahina i pa, 'Natuwe, om apapoe amaka a paligigilihi.'

⁶ Ma lugagayo tanitaniwagahi Yesu a baha hi nonoli ma u nugonugohi hi nugowilawila hi pa, ⁷ 'Awai binei geke lawana Yaubada e palipaliguyoguyougeya? Ega emoemotana lawa awai apapoe ina paligigili ma Yaubada tunawana.'

⁸ Mala emosi ma Yesu u nugonugona hai nugotuhu gowagowada i lugeleteya yaka i baha nae uyahihi i pa, 'Awai binei o inugowilawila? ⁹ Meka baha dewadewana po apo tu tootogona a paliweleya? Om apapoe a paligigili bo una towolo po om ani eno una waya po una nae? ¹⁰ Apo uyahimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya Yaubada i weleu po hoi hipuli apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha nae lawa waigwameyameyana uyahina i pa, ¹¹ 'A bahabaha uyahim, una towolo po om ani eno una awali ma una nae om meyagai uyahina.' ¹² U matahi ma i towolo po anani eno i awali po i nae, ma lawa atapuhi nugonugohi hi goholihi ma Yaubada hi wotalagiyeya hi pa, 'Geka mala emosi hota apoma ta galeya.'

Libai Yesu i wotagoya

(Matiu 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ Yesu i gunawilena meya Galili u bogana ma bolu baneina hi'mboina mai uyahina po i wiatatiyana uyahihi. ¹⁴ Ma i nena po lawa gowana Libai amana Alipi, naka lawana tauna takisi tu tama anani bagibagi numana uyahina i tugutugula ma Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Una wotagou.' Libai i towolo po Yesu i wotagoya.

¹⁵ Hougana naka uyahina Yesu mitehi hi tugula Libai anu numa po hi'mam, ma takisi tu tama po tu apapoe po Yesu a hewahewali mitehi hi tugutugula babana lawa mago-magouhi Yesu hi wotagoya. ¹⁶ Ma lugagayo tanitaniwagahi naka tauhi Palisi lawahi hi gagaleya tu apapoe po takisi tu tama mitehi hi'mam ma a hewahewali hi lubayadehi hi pa, 'Awai binei omi bada takisi tu tama po tu apapoe mitehi he'mam?'

¹⁷ Yesu hai baha i nonoli yaka i paliwelehi i pa, 'Lawa ega hita tootogo ega tu lumulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi tu lumulamula. A nenei ega ipa tu dewadumalu a otugehi, ma tu apapoe a otugehi po hina nugobui.'

Tapalolo hudina

(*Matiu 9.14-17; Luka 5.33-39*)

¹⁸ Houga gehouna Yoni tu bapatiso a hewahewali po Palisi lawahi hai tapalolo uyahina aniani atapuhi ega hita ananihi babana hi hudihudi. Ma Yesu a hewahewali ega hita hudi-hudi. Lawa gehouhi hi nei Yesu uyahina po hi lubayada hi pa, 'Awai binei Yoni po Palisi hai hewahewali he hudihudi ma tam om hewahewali ega hita hudihudi?'

¹⁹ Ma Yesu i'mpaliluwaluwa i pa, 'Itapa tu tawine olotona a tawine tolehana uyahina tauna ita memae, moina apo a toumana hita iyohi? Apega. Hougana tu tawine olotona mitehi hina memae apega hina iyohi. ²⁰ Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya hina wihaleya ma noka iyetana uyahina apoma apo hina wiyohi.'

²¹ Ma i baha meme uyahihi i pa, 'Ega iyai luilui wouna ita papaya po luilui odubona uyahina ita hilahilama lawiteya. Inapa ina dewaya yaka naka luiluina wouna amaka i wiapa-poeya ma apo gunalolona ina lata. ²² Ma ega iyai wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya talagigoila gamogamo opihiyei hi dewadewaya odubona uyahina. Inapa ina dewaya yaka apo winena wouna ina hahana po talagigoilana ina gunahaiya po wine ina kolologeya. Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna ipa talagigoila wouna uyahina hina hiwohiwoga hopuneya.'

Yesu Dalabu i taniwageya

(*Matiu 12.1-8; Luka 6.1-5*)

²³ Dalabu gehouna Yesu a hewahewali mitehi yaniyani mei pegapega tanona tipolinei hi nena, ma a hewahewali hi nae po pegapega ugohi hi'mgomugomu po hi'mam. ²⁴ Ma Palisi lawahi hi gagalehi po hi pa, 'Una galey. Ata lugagayo i baheya ipa ega hoi dalabu ta wobagibagi ma om hewahewali geke pite he dewadewaya.'

²⁵ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Dawita po iyawoi tauna mitehi am hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawa bo eega? ²⁶ Naka hougana Abiyata tu witalaguyaba taniwagana Dawita i lui po Yaubada a numa u hinena palawa wailu-gagayona i waya po i ani, ma a hewahewali i welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega iyai ina anani ma tu witalaguyaba tunawahi.'

²⁷ Ega yaka Yesu i baha i pa, 'Yaubada iyeta dalabu lawa i welewelehi tauhi galihiyei, ma dalabu ega lawa ita tanitaniwagehi. ²⁸ Tau Lawa Moinau dalabu taniwagana.'

3

Lawa nimana habehabeluna (Matiu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Yesu i gunawileya numa tapalolo uyahina po lawa nimana habehabeluna i memae ma i galeyā. ² Ma Palisi lawahi tahaya hi bibeiha ipa Yesu hina wigouya po hi todi ma hi gagaleyā hi pa, apo dalabugei lawana ina luyawahi bo eega. ³ Ega yaka Yesu lawana nimana habehabeluna i otugeya i pa, ‘Una nei geka u tipolinana.’

⁴ Ma Yesu i pa, ‘A lubayademi, ata lugagayo uyahina i baheya ipa hoi dalabu awai ta dewadewaya? Lawa tana idewadewahi bo tana iapapoenihi, bo lawa ta lauyawahihhi bo ta ununihi?’ Ma hi genugenuwana.

⁵ Yesu anai uyogigeina i gagalena wilawila uyahihi ma nugonugona i wiyuwa duma babana ega hai lunugotootogo, ega yaka lawana uyahina i pa, ‘Nimam una lodomi,’ ma nimana i lodolodomi po i dewadewa. ⁶ Uyahinei Palisi Heloda hai bolu mitehi hi wiwogatala hi pa, apo iyowai ma Yesu hina lihilageni.

Bolu baneina boga u liyaliyana

⁷ Houga gehouna Yesu a hewahewali mitehi hi hopu Galili u bogana ma bolu baneina hi wotagohi. ⁸ Bolu geka dobuhiigei hi nenei naka tupo Galili ma Yudeya ma Yelusalemegei hi nei, Idumeya tuponana uyahinei hi nei, Yodani goilana u tuponanei hi nei, ma gasi meyagai baneihhi, Saidoni ma Taya u liyaliyahigei hi nei. ⁹ Ma bolu i lata duma yaka i baha nae a hewahewali uyahihi i pa, ‘Wam ona neiyai ma lawa he pitapita mehi ma hoi wam apo a gelu. ¹⁰ Babana Yesu tu tootogo uyahihi i wobagibagi. Ma lawa hi pitapita mehi po Yesu hi wodadani. ¹¹ Bolu u hayahi lawa gehouhi alugo apapoehi hi luinihi ma Yesu u matana hi polopolou ma hi ototu hi pa, ‘Tam Yaubada Natuna.’

¹² Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega ona palipaligeleteu lawa uyahihi.’

Yesu a hewahewali i winaganihi (Matiu 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Yesu a bagibagi u boga i luwegahi ma i gae u oya, po bolu uyahihiyei lawa i lauhogalehi i otugehi po hina nae uyahina. ¹⁴ Ma magouhi 12 i witowolihi ma i wigowahi tu wituwetuwege ipa apo mitehi hina memae po ina himilihi tupo gehouhi uyahihi po hina luguguya. ¹⁵ Ma hai wipoyagei apo alugo apapoehi lawa uyahihi hina wihalehi. ¹⁶ Yesu a hewahewali magouhi 12 i naganihi gowahi gegeka: Simona, Yesu i wigowaya Pita, ¹⁷ Yamesa ma walehina Yoni tauhi Sebedi

natunatuna, ma Yesu i igowahi Palele natunatuna, tauhi ponahiyei i baheya Bowanati, ¹⁸ Andulu, Pilipo, Batolomiu, Matiu, Tomasi, Yamesa Alipi natuna, Tadiyesi, Simona tauna tu'mgudugudu mi Loma hai ani taniwaga uyahinei, ¹⁹ ma Yudasa Isakaliyota Yesu tu nugohalenana.

Yesu a kadidili

(Matiu 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10)

²⁰ Yesu a hewahewali mitehi numa gehouna uyahina hi lui ma bolu gehouhi hi'mboina mai po ega emoemotahi hin'omagotupo babana lawa hai gaogo ega hita welehi. ²¹ Yesu a guguni noyana hi nonoli po binei hi nae po ipa hina weluwaya, babana lawa hi baheya hi pa Yesu ita badebade.

²² Ma lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi hopu mai po hi paliguyoguyougeya hi pa, 'Ega naka tauna a kadidiligei ita wobagibagi ma Tomodulele, palouma hai bada, a manini uyahinei alugo apapoehi e iyagahi.'

²³ Yesu lugagayo tanitaniwagahi hai baha i nonoli, yaka paliluwaluwagei i baha nae uyahihi i pa, 'Omi bahahi ega baha dumahi. Awai binei apo palouma tulana ina wigawiyeya? Tauna tulana. ²⁴ Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. ²⁵ Apo gasi guguni emosi ma u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi, apo hai gugunina ina apapoe. ²⁶ Uyahinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai boluna apega ina kadidili ma apo hina kokoe. ²⁷ Ega emoemotana lawa kadikadidilina a numa ta luyi po a gapola ta danenehi. Inapa numana taniwagana ta womomohi po aena ma nimana ta panipanihi yaka apo ta lui a numa u hinena po a gapola ta danenehi. ²⁸ A baha duma uyahimi, lawa hai apapoe po hai baha apapoehi Yaubada emoemotana apo ina paligigilihi. ²⁹ Ma apapoe emosi hota, inapa lawa awai Alugo Woiyawa ina paliguyoguyougeya yaka tauna apega Yaubada ina paligigili ma a apapoe apo ina mewahaga.'

³⁰ Yesu geka i bahabaha nae matababana lawa hi wigouya hi pa, tauna alugo apapoena i luyi.

Hinana ma walewalehina hi geleta Yesu uyahina

(Matiu 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Hinana ma walewalehina hi geleta Yesu uyahina po numa u uputana hi towotowolo ma Yesu hi giigimeya ipa ina hopu uyahihi. ³² Bolu Yesu u liyaliyana hi memae hi paliweleya hi pa, 'Hinam ma walewalehim hoi uputa he bibihem.'

³³ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Hinau iyai? Ma walewalehiu yawoi nawa?'

³⁴ Ma bolu i galehi ma i baha i pa, ‘Geka taumi hinahinau po walewalehiu. ³⁵ Apo iyai Yaubada a nugotuhu ina dewadewaya, naka tauna walehiu po nouwe po hinau.’

4

*Yesu i'mpaliluwaluwa pehi binei
(Matiu 13.1-9; Luka 8.4-8)*

¹ Yesu i gunawileya Galili u bogana ma i wiwawala po i guuguya ma bolu banei dumana hi'mboina mai uyahina, ega yaka Yesu wam uyahina i gelu po i tugula imahi ma bolu hoi dedeyani hi towotowolo. ² Ma ega yaka baha wiluwaluwagei i wiatatiyehi i pa, ³ ‘Ona lutanigana, tu lupehi i nae a tano uyahina po a pehi polahi i nohanohahi. ⁴ I ihulu po pola gehouhi hoi tahaya hi peu po kiu hi anihi. ⁵ Ma pola gehouhi hi peu dobu waigaigaimana uyahina po hi laha yagiyaginehi babana hipulina ega ita potopoto. ⁶ Ma kabudala a houga lalana uyahina mala emosi ma hi kokodila, babana dedehi ega hipuli dewadewana hita tuhagaya. ⁷ Ma pola gehouhi hiyamoni waidonadonana u hayahi hi peu po houkana hi lahalahahi naka donadona i numa panipani unihi. ⁸ Ma pola gehouhi hipuli dewadewana uyahina hi peu po hi lata po hi ugo. Hai houga ugo naka gehouhi ega hit'ugo imahi ma gehouhi ega hit'ugo duma. Ma gehouhi hi ugo labatana.’

⁹ Uyahinei Yesu i pa, ‘Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.’

*Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa
(Matiu 13.10-17; Luka 8.9-10)*

¹⁰ Yesu a guguya i luwegahi po bolu hi'mtuhagola ma a hewahewali po tu wotagona gehouhi mitehi hi memae po hi lubayada hi pa, ‘Nugonugoiyai ipa om baha wiluwaluwa una liyayahihi uyahiyai.’ ¹¹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Taumi amaka Yaubada anani taniwaga anona i lugeleteya uyahimi. Ma tauhi tu meuputa baha wiluwaluwa geke hi nonoli ma anona ega hita hanapugeya. ¹² Geka binei ma baha wiluwaluwagei i iatatiyana babana, “Apo hina wihalugeya ma apega hina galena tuhagaya po apo hina lutanigana ma apega hina hanapugeya. Ma itapa hita hanapugeya apo hai apapoe hita wihinigigiyehi po Yaubada ita paligigilihi.” ’

*Pehi paliluwaluwana anona
(Matiu 13.18-23; Luka 8.11-15)*

¹³ Yesu i lubayadehi i pa, ‘Pehi paliluwaluwana ega ota hanapugeya? Yaka baha wiluwaluwa gehouhi apega ona hanapugehi. ¹⁴ Tu wihulu Yaubada a baha e laiholi lawa u nugonugohi. ¹⁵ Pola hoi tahaya hi pipeu naka lawa Yaubada

a baha hi nonoli ma Tomodulele bahana u nugonugohi i wihaleya. ¹⁶ Ma pola dobu waigaigaimana uyahina hi pipeu, anona naka iyawoi Yaubada a baha anai kaohahi hi nonoli, ¹⁷ tamogi ega dedehi uyahinei ma he itumagana po ega daona ma witai po pilipili he wialonihi naka bahana binei ma amaka he peu. ¹⁸ Pola hiyamoni waidonadonana u hayahi he pepeu anona naka lawa Yaubada a baha hi nonoli ¹⁹ ma tamogi hipuli genona ma gapola wasawasahi nugohi i waya po tauhi hai luhogala gowagowadagei bahana hi winugoguluwi po ega ugohi. ²⁰ Ma pola hipuli dewadewana uyahina hi pipeu anona naka lawa tauhi baha hi nonola tuhagaya yaka apo hin'ugugo. Gehouhi ega hit'ugo imahi, gehouhi naka hi ugo duma ma gehouhi hi ugo labatana.'

Paliluwaluwa lampa binei

(Luka 8.16-18)

²¹ Yesu a baha wiluwaluwa gehouna yayata omgowadana binei, i baha i pa, 'Ega iyai lampa ita apuya ma gaebagei ita lautataya bo ani eno u gaboulina ita huhouni, tamogi anani tugula uyahina e huhouni. ²² Awai gowagowadana apo ina wihabuhabuluna po lawa hina nonoli. Ma awai gowagowadana apo hina tuhagaya po hina neiyai hoi yayata po lawa hina galey. ²³ Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.

²⁴ 'Iyawoi o lautanigana ipa ona gagalena imahi. Babana awai o dewadewaya apo Yaubada bimiyei ina dewaya po ina luwitani. ²⁵ Matababana iyai uyahina awai dewadewana e memae apo Yaubada ina luwitani tauna uyahina. Ma iyai uyahina eega, awai habuluna e memae apo Yaubada ina wihaleya.'

Paliluwaluwa pehi lahana binei

²⁶ Yesu i baha i pa, 'Yaubada anani taniwaga naka mei pehi lawa a tano uyahina i ugohi, ²⁷ ma uguwei lawana i eno po malatomtomgei i towotowolo po pehihi hai laha po hai lata a baba ega ita hanapugeya. ²⁸ Hipuli tauna tu wilata lugu ma ugo hai dewadewa tu welehi, ²⁹ ma a houga magula uyahina apo ugonana hina lohi.'

Paliluwaluwa pola habuluna binei

(Matiu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

³⁰ Yesu i baha meme i pa, 'Yaubada anani taniwaga galenana awai? Ma apo awai uyahina a paliluweluweya? ³¹ Galenana mei ihagila polana habuluna, ³² ma apo lawa e ugohi po e lahaya po e lata ma lagalagana baneihi e hounihi ma kiu hai pata he wogowogohi.'

Yesu a paliluwaluwa hi maga duma

³³ Yesu a guguya uyahina paliluwaluwa hi maga duma ma uyahihiyei Yaubada a baha i bahebaheya lawa uyahihi ma awai lawa emoemotahi po hina hanapugeya naka tauna Yesu i luwaluwageya. ³⁴ A luguguya lawa uyahihi houga mago-magouna ompaliluwaluwagei i iatatiyana ma a hewahewali uyahihi i palipaligeletehi paliluwaluwahi anohi.

*Yesu a taniwagagei togowa ma guletutu i palidumolihi.
(Matiu 8.23-27; Luka 8.22-25)*

³⁵ Ibigei a hewahewali i paliwelehi i pa, 'Ta gelu po ta woe damana u tupona.' ³⁶ Hi gelu ma bolu hoi gadowa hi nehalehi po hi yamkuka ma wam gehouhi gasi hi wotagohi. ³⁷ Hi'mkuka po hi damadamana ma togowa a guletutuna hi wiyaloni po guletutu i hulugeleteya wam u hinena ma apo hita yoli. ³⁸ Ma Yesu wam u mulina i eneno ma a hewahewali hi limaamahi po hi pa, 'Bada, ega uta genogeta, kikina ma apo ta hilage.'

³⁹ Yesu i welutowolo po togowa ma boga anai guligulina i paliyehi i pa, 'Amaka ma ona todi,' po ega yaka togowa i todi ma noka houkana dumola baneina.

⁴⁰ Ma a hewahewali i paliwelehi i pa, 'Awai binei o matomatouta? Yohola ega Yaubada ota witumaganeya?'

⁴¹ A hewahewali hi matouta duma, ma tunawahi hi lubayadena mehi hi pa, 'Geka lawana awai? Togowa po guletutu he iponawogogeya.'

5

*Lawana alugo apapoehi hi nehaleya
(Matiu 8.28-34; Luka 8.26-39)*

¹ Galili bogana u tuponei dobu gowana Gelasene apoma uyahina hi lugeleta. ² Yesu wamgei i huhopu po badebade gehouna alugo apapoehi hi luiluiya kokowagei i nei po mitehi hi witutuhaga. ³⁻⁴ Lawana i memae kokowaga domohi uyahihi. Ma lawa hi letaya ipa gulawa pawapawasigei aena po nimana hina panipanihi ma ega emoemotahi matababana i lautuinihi ma i lowo po u pitapita i memae ma ega emoemotana po hina womomohi. ⁵ Ma iyeta po uguwa hoi kokowaga po hoi oya i ototu nae ma hinina gaima kamkamna uyahinei i hapihapihi.

⁶ Ma lawana i galena nae po Yesu i galeyama i bulili po u matana i tupeu ma i polou. ⁷ Ega yaka lawana i otu labatana i pa, 'Yesu, Yaubada Gegewahagana Natuna tam. Awai uyahiu una dewaya? Ipa Yaubada gowanei una paligubau ega una ihiniwiyuwau.' ⁸ Geka bahana i bahebaheya babana Yesu amaka i baha nae uyahina i pa, 'Alugo palopaloumam, lawana una hopu haleya!'

⁹ Ma Yesu i lubayadeya, i pa, ‘Gowam iyai?’

Ma i pa, ‘Gowau Bolu, babana boluiyai to memae.’ ¹⁰ Ilupali hihigihigili i pa, ‘Ega tupo geke uyahinei una iyagiyai.’

¹¹ Ma polo boluhi oya u hadana hi banibani, Yesu u liyaliyana. ¹² Alugohi hi lupali gonugonuwa hi pa, ‘Una himiliyai po polo uyahihi to lui.’ ¹³ Ega yaka Yesu i pali-halehi po alugo apapoehi lawana hi hopu haleya po polohi hi luinihi. Polo magouhi mei tausana luwaga naka pitenana ma atapuhihi oyana yapanei hi haha hopu po bogana uyahina hi halele.

¹⁴ Ma polo tu galena itetehi hi lowo po hi nae dobu baneina po pitapita tu miyehi uyahihi hi wibenabename awai hi gelegeleta. Apoma lawa hi hopu po hi nae ipa awai i waawala hina galeya. ¹⁵ Lawa Yesu uyahina hi geleta. Ma lawana alugo apapoehi boluhi hi nenehaleya hi tuhagaya Yesu aena u labena i tugutugula. Tauna i lukaleko po nugonugona a dumadumaluna ma hi gagaleya po hi matouta. ¹⁶ Lawahi Yesu a bagibagi hi galeya po hi wituwega hi pa, ‘Alugo apapoehi lawa hi hopu haleya po hi lui polo uyahihi, po hi yoliyoligehi.’ ¹⁷ Yaka hi lupali gonugonuwa Yesu uyahina ipa tupo noka ina nehaleya.

¹⁸ Hougana Yesu ipa hoi wam ina gelu ma lawana alugo apapoehi hi hopuhopu haleya i baha gonugonuwa Yesu uyahina ipa mitehi hina nae. ¹⁹ Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Eega, ma tamogi una nae om meyagai uyahina po om guguni una paliwelehi Guyau i lunugotootogogem po i hagum.’ ²⁰ Yaka lawana i nae a tupo uyahina dobuna gowana Dekapoli, po i wituwega po lawa hi nonoli ma hi gohola dumahi.

Yesu wiwine luwaga i widewadewahi
(*Matiu 9.18-26; Luka 8.40-56*)

²¹ Yesu a hewahewali mitehi hi damana meme hai u tupo po bolu hi'mboina meme gadowa uyahina. ²² Apoma numa dalabu taniwagana gowana Yailo i nei Yesu uyahina po u aena i polou, ²³ ma i lupali gonugonuwa i pa, ‘Natuwe wawinena kikina ma apo ina hilage. Ma a luhogalem ipa una nei po una wodadani po ina luyagohana ma ina memae.’

²⁴ Ega yaka hi nena a numa uyahina ma bolu baneina hi wotagohi po hi tataliyana mehi. ²⁵ Ma noka boluna u hinena wawine gehouna tootogona. Tauna a totogo naka tala i kolokololo bolima magouhi 12. ²⁶ Wawine geke tu ulaula gehouhi uyahihi a gapola i halehi po ipa luyagohana ina tuhagaya po ega ma tamogi a tootogona i lalata. ²⁷ Tauna Yesu tuwegana i nonoli yaka i wimulitagoya po a kaleko i wodadani. ²⁸ Babana wawinena a nugotuhu i pa, ‘Apo Yesu

a kaleko a wodadani yaka a luyagohana.’²⁹ Yaka wawinena Yesu a kaleko i wodadani po mala emosi ma talana a kololo i wohouna ma mayana i wimeya amaka i dewadewa.

³⁰ Yesu mayana i wimeya naka manini i hopuhopu yaka i luhagawileya po i lubayada, i pa, ‘Iyai u kaleko i wodadani?’

³¹ Ega yaka a hewahewali hi paliweleya hi pa, ‘Heki, bolu una galeyā, he tataliyana mehi. Awai binei e laubayada upa iyai i wodadanim?’

³² Ma ega yaka Yesu tauna i itotolana lawa u hayahi ipa ina galeyā iyai i wodadani. ³³ Ma wawinena i hanapugeya tauna i dewaya yaka i matouta po i taatawa ma i nei Yesu u matana po i polou po i wibenabenama i pa, ‘Tau a wodadanim.’
³⁴ Yesu wawinena i paliweleya i pa, ‘Natuwe, om witumagana i wiluyagohanim; a nugodumolam una nae, om wiyuwa i kokoe.’

³⁵ Yesu yohola geka bahana i bahebaheya ma Yailo a numagei lawa gehouna i nei po Yailona uyahina i baha i pa, ‘Natum amaka i hilage ma ata bada ega una laigeno gawahi.’

³⁶ Yesu noya i nonoli ma Yailo i paliweleya i pa, ‘Ega una matomatouta tamogi una witumagana.’

³⁷ Ega yaka Yesu lawa atapuhi i talagagalihi po ega hita wotagohi ma Pita ma Yamesa walehina Yoni tunawahi i weluwinihi po mitehi hi nae Yailo a numa uyahina.

³⁸ Hougana hi gelegeleta meyagai uyahina ponapona hi nonoli naka lawa hi tutou po hi lauhiyawa. ³⁹ Ega yaka Yesu i lui numa u hinena po tu tou i paliwelehi i pa, ‘Awai binei o tutou ma o lauhiyawa? Tewela geka ega ita hilage ma e eneno.’
⁴⁰ Geka bahana uyahina ma lawa atapuhi hi winameya.

Ma Yesu i baha po lawa atapuhi hi huhopu numa hinenei po hi nae hoi uputa. Ma tewelana hinana ma amana ma gasi a hewahewali tonuga mitehi hi lui po hi nae tewelana anu ani eno. ⁴¹ Yesu tewelana u nimana i wogo ma ponahiyei i baha i pa, ‘Talida kum,’ ponatiyei a bui i pa, ‘Kenuna una towolo.’
⁴² Ma tewelana i wotowolo po i nae, babana a bolima magouhi 12. Amana po hinana ma a hewahewali hi galeyā ma hi nugogohola duma. ⁴³ Yesu i lugagayogehi i pa, ‘Ega lawa gehouhi ona palipaliwelehi u bagibagi geka binei, ma tewela a yam ona weleya po ina am.’

6

*Mi Nasaleta Yesu hi wihinigigiyeya
(Matiu 13.53-58; Luka 4.16-30)*

¹ Yesu a hewahewali mitehi hi gunawilehi a meyagai duma uyahina, ² po Yesu hoi dalabu i wiwawala po i wiatatiyana hoi

numa tapalolo. Ma lawa magomagouhi hi nonoli po nugonugohi hi goholihi hi pa, 'Meka hotanana a hanapu i tuhagaya? Iyai i wiatatiyeya, po manini e dewadewaya?' ³ Geka Maliya natuna, tauna kamda, walewalehina Yamesa, Yosa, Yuda ma Simona po nounouna mitehi ta memae.' Uyahinei Yesu hi luhinidoodoleya.

⁴ Ega yaka i paliwelehi i pa, 'Tu bahapiko u tupo geha lawa hi wiyateyateya ma a meyagai po a guguni po a manago ega hita wiyateyateya.' ⁵⁻⁶ Yesu i nugogohola duma babana a lawa ega hita witumagana uyahina po ega emoemotana a wipoya atapuna ina haleya, yaka lawa ega hita maga ma i wodadanihi po hi luyagohana.

Yesu a hewahewali i himilihi po hina bagibagi
(*Matiu 10.5-15; Luka 9.1-6*)

Ega yaka Yesu i wiwila meyagai gehouhi uyahihi po i wiatatiyana. ⁷ Apoma Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po hi nei uyahina ma i paliwelehi ipa luwaga luwaga hina nena. Ma wipoya i welehi ipa alugo apapoehi lawa uyahihi hina iyagahi.

⁸ Hai ututu i lawihi i pa, 'Ega awai ona wiwaya omi kadau binei. Ega aniani po ega poha po ega mone, ma omi digona yawa ona waya. ⁹ Omi ae humahumagei ae yapayapami ona humahi ma ega luilui wiluwagana ona wiwaya. ¹⁰ Apo ona nena meyagai gehouna uyahina ona gelegeleta ma numa taniwagana ina otugemi a numa uyahina ona lui, yaka naka numana ega ona nenehaleya, ma uyahina ona memae po a sigana meyageina ona nehaleya. ¹¹ Ma inapa meyagai gehouna uyahina lawa ega hina kaohemi po omi guguya hina wihinigiyeyaya yaka meyageina ona nehaleya. Ma ona nena hougana aemi dubudubuna ona lihooholi po ani galena u matahi ona dewaya po hai dewa apapoehi hina hanapugehi.'

¹² Yesu a hewahewali i himilihi po hi nae meyagai uyahihi po hi guguya ma lawa hai apapoe uyahihiyei hina nugobui. ¹³ Gasi alugo apapoehi lawa uyahihi hi wiyagahi ma bunama uyahinei tu tootogo hi bunamihi po hi luyagohana.

Yoni tu bapatiso a hilage
(*Matiu 14.1-12; Luka 9.7-9*)

¹⁴ Yesu a wipoya tuwegana hi nohaya tupo atapuna uyahina po Heloda wasawasa i nonoli. Ma lawa gehouhi hi pa, 'Nugote Yoni tu bapatiso hilage uyahinei i towolo meme po manini geke e dewadewahi.'

¹⁵ Ma lawa gehouhi hi pa, 'Tu bahapiko odubona Elaisiya i gunawilena meya.'

Ma lawa gehouhi hi pa, 'Ega Elaisiya ma nugote tu bahapiko odubona gehouna.'

¹⁶ Ma Heloda wasawasa Yesu a wipoya noyana i nonoli po i pa, 'Baha dumana Yoni tu wibapatiso gadouna a boliboli tauna hilagei i towolo meme.'

¹⁷ Babana tauna Yonina lolowa Heloda i baha po hi numa panipani po hoi numa panipani hi houni. A lui babana wawine gowana Helodiyasi naka Pilipo agona ma tamogi Heloda i'mhalohalo po walehina agona i lawagi. ¹⁸ Uyahinei Yoni i gagaleya po ega ita dumalu yaka i baha nae Heloda uyahina i pa, 'Ega ita dumalu babana walehim agona u lawagi.'
¹⁹ Naka binei ma Helodiyasi i luuyogigai Yoni uyahina po ipa Yoni in'uni. Ma ega emoemotana, ²⁰ babana Heloda Yoni i matuteya po i galena teteya babana i hanapugeya naka Yoni tu dumalu po tu wiwoiyawa. Houga magomagouna Heloda Yoni a guguya i nonoli ma i launugoluwaluwaga tamogi ipa hilaki Yoni ponana ita noonoli.

²¹ Heloda a houga guni iyetana ma agona a gaogao i tuhagaya ipa Yoni ina hilage. Tolehana hi dewaya po toumana hi otugehi am binei. Toumanahi gabemani tanitaniwagahi po gawiya tu tahaehi po Galili tupona tanitaniwagahi. ²² Hougana Heloda a toumana mitehi hi'mam ma mahiyana wawinena i lui po u matahi i halahala ipa i laikaohahi.

Tewelana a hala hi gagaleya po hi kaoha duma yaka Heloda mahiyana i otugeya po i baha uyahina i pa, 'Ani'mbenena apo a welem? Awai om luhogala?' ²³ Ma wasawasa i baha i pa, 'Moina dumana a baha gwala uyahim om luhogala awai apo a welem. Inapa ani taniwaga una luhogaleya emoemotana apo tupo gehouna bimegi a palihaleya.'

²⁴ Ma ega yaka guguhinina i nae po hinana uyahina i baha i pa, 'Apo awai u luhogala Heloda uyahina a baheya?'

Ega yaka hinana i pa, 'Una nae po una baha una pa, "A luhogaleya ipa Yoni tu wibapatiso unununa una weleu."'

²⁵ Ega yaka tewelana i bulili po i gunawileya wasawasa a toumana mitehi uyahihi po i pa, 'A luhogaleya geka houmana Yoni tu wibapatiso unununa hoi gaeba una houni ma una weleu.'

²⁶ Geka bahana wasawasa i noonoli po nugonugona i wiyuwa duma, ma tamogi a bahagwala tu witoumanena amaka hi nonoli yaka ega emoemotana ina nugoneya. ²⁷ Mala emosi ma numa panipani tu galena itetena i paliweleya i pa, 'Una nae po Yoni gadouna una boli.' Yaka tu galena itete naka pitenana i dewaya po Yoni gadouna i boli, ²⁸ po hoi gaeba i houni ma i niyeya po guguhinina i weleya, ma guguhinina i waya po i niyeya hinana uyahina. ²⁹ Yoni a hewahewali noyana hi nonoli yaka hi nei po hai popoya hi niyeya po hoi wikokowaga hi houni.

*Yesu bolu i wianihi**(Matiu 14.13-21; Luka 9.10-17; Yoni 6.1-14)*

³⁰ Yesu a tu wituwetuwega hi gunawilehi po hai bagibagi po hai wiatatiyana atapuna hi wibenabenama. ³¹ Ma ega hai gaogao ipa hina am babana lawa hai geleta po hai hopu ega hita wohouna. Ega yaka Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Tupo geka ta nehaleya po ta nae hoi balabala po kikina ta wiyagohina.’

³² Ega yaka wam tunawahi hi geluya po hi nae hoi balabala. ³³ Ma hi gelugelu bolu hi galehi. Yaka lawa tahayagei hi ibulibulili ma hi nena. Ma hai wibulibulili binei meyagai emosi po emosi lawahi mitehi hi negogona po dobuna uyahina hi geleta tahaya. ³⁴ Yesu wam uyahinei i huhopu po bolu baneina i gagalehi po i galena lunugotootogogehi babana galenahi mei sipi ega hai tu galena itete ega yaka i wiwawala po lawa uyahihi i wiatatiyana.

³⁵ Ma Yesu a wiatatiyana i lidaoya bolu uyahihi, ma a hewahewali hi galeyana naka amaka ibiga i geleta, ega yaka Yesu hi paliweleya hi pa, ‘Geka hoi balabala yabayababa ma kabudala e yoliyoli. ³⁶ Lawa una himilihi po hina nae hoi tano po hoi meyagai po hai am hina gimala.’

³⁷ Yesu i paliwelehi i pa, ‘Taumi aniani ona welehi po hina am.’

Ma a hewahewali a baha hi wimiheya hi pa, ‘Guyau, ega emoemotiyai. Nugote apo to nae po hai am to gimala, yaka mone baneina to haleya mei kina handele luwaga apo uyahinei ta wianihi.’

³⁸ Yesu i baha i pa, ‘Palawa wabihaga uyahim? Ona nae lawa uyahihi po palawa ona lupali.’

Yaka a hewahewali hi bibeiha po palawa magouhia numitutu ma iyana luwaga hi tuhagaya.

³⁹ Ega yaka Yesu i baha po hiyamoni waiidaidagana uyahina hi duhuna. ⁴⁰ Ega yaka hi duhuna bolu po bolu uyahinei mei 50 po 100. ⁴¹ Yesu palawa nimitutu ma iyana luwaga i wihini po i galena gae hoi yada ma Yaubada uyahina i wimaamala. Ma palawa i tomutomuya po a hewahewali i welehi po hi gutaya bolu uyahihi. Mei gasi iyana luwaga i tomutomuya po i welehi. ⁴² Ma lawa hi’mam po atapuhi hi’mhiyugo ⁴³ po ega yaka a hewahewali palawa ma iyana omtelenana hi tuwaluta meya po hi lauemoteya poha magouhi 12 hi lihogohi. ⁴⁴ Yesu ololoto i ianihi magouhi tausana nimitutu.

*Yesu boga tepanei i nena**(Matiu 14.22-33; Yoni 6.16-21)*

⁴⁵ Naka hougana Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, 'Wam ona geluya po ona tahatahaya Besaida ma tau lawa a himilihi po hina nae hai u dobu.' ⁴⁶ Ma Yesu bolu i himilihi po hi nena ma tauna i gae u oya ipa ina lupali.

⁴⁷ Yesu tunawana oya u tepana ma upom i geleta po a hewahewali boga u tipolina hi woewoe. ⁴⁸ Yesu a hewahewali i gagalehi ma hi ileta babana togowa i tupamatamatanihi po ega emoemotahi hina woe yagiyagina po hina damana hoi dobu. Kikina ipa malinatom, ma Yesu i nei po boga tepanei i nena po i nei a hewahewali u liyaliyahi ipa ina weluwilehi. ⁴⁹ Yesu hi gagaleya ma boga tepanei i nenei uyahihi ma hi iototu hai nugotuhu hi pa lawa hilahilagena alugona hita tuhagaya. ⁵⁰ Babana a hewahewali atapuhi hi gagaleya po hi matouta duma.

Mala emosi ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Awai matoutana, ona nugomotu, tau.' ⁵¹ Ma Yesu hoi wam i gelu geleta ma togowa i wohouna ma a hewahewali hi gohola dumahi, ⁵² babana bolu Yesu i anihia ega hita nugotuhu tuhagaya matababana nugonugohi matahi hi keke.

Yesu tu tootogo Genesaleta i luyawahihia
(Matiu 14.34-36)

⁵³ Hi damana po Genesaleta u tuponana hi gota po hai wam hi hepaya. ⁵⁴ Ma hi huhopu wam uyahinei po hi gegae ma lawa Yesu hi galeya. ⁵⁵ Yaka lawa hi wibulibulili nae meyagai atapuhi uyahihi po tu tootogo ani enogei hi awalihi po hi nehi mai Yesu uyahina ma apo noyana hina nonoli meka u tuponana e nena gasi lawa hi wotagoya. ⁵⁶ Yesu a wiwila tupo atapuna uyahina dobu po meyagai po tano uyahihi, ma lawa hai tu tootogo hi niyehi po hai ani gimala dohuhi uyahihi hi otonaneya po hi laupali gonugonuwa ipa tu tootogo Yesu a kaleko hina wogo dadani. Ma tauhi hi wodadani yaka hi luyagohana meme.

7

Yudeya hai dewa
(Matiu 15.1-9)

¹ Houga gehouna Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi nei po Yesu u liyaliyana hi towotowolo ma hi ihalugeya. ² Yesu a hewahewali hi galena tuhagahi ega nimahi hita oga tahaehi ma apoma hit'omam. Ma hi baha hi pa, 'Yesu a hewahewali hi gobu.' ³ Hai baha babana Palisi lawahi po mi Yudeya atapuhi hai tapalolo dewana naka yeuye u po nimahi he oga imahi apoma apo he'mam. ⁴ Ma gasi apo ani gimala uyahinei he nenei naka he togo tahaya apoma

he'mam. Ma lugagayo atapuna googahi uyahihiyei i nenei hi wotagohi gaeba po keyaka po nau hi ogogahi.

⁵ Ega yaka Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Awai binei om hewahewali googata hai lugagayo ega hita wiyateyatehi, ma a nima gobugobuhi he'mam?'

⁶ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Baha dumana taumi tu wikoyakoyama dumami, naka binei ma Yaubada a baha tu bahapiko Isaiya i gilumi i pa,

"Geka lawahi gamohi yawa e bahabaha wiyateyateu ma nugonugohi hi mebala dao uyahiugei.

⁷ Uyahiu he tapatapalolo yababa,

babana hai wiatatiyana ega tau uyahiugei ma tauhi hai winugonugotuhugei."

⁸ Omi dewa hi apapoe babana Yaubada a lugagayo o houna gowadihi ma lawa hai lugagayo o wotagohi.

⁹ 'O hanapu дума po omi dewa uyahinei Yaubada a lugagayo o wihinigigiyehi, ma lawa hai lugagayo o iponawogogehi. ¹⁰ Geka Yaubada a lugagayo Mose i weleweleya i baha i pa, "Amam ma hinam una wiyateyatehi. Apo lawa awai hinana ma amana ina kawaiapapoehi yaka hina lihilageni."

¹¹ Naka lugagayona o wihinigigiyeya ma taumi omi lugagayogei o baheya o pa, apo lawa awai hinana ma amana ina palihalehi po ina pa, "U gapola atapuna amaka a palihaleya Yaubada uyahina po ega emoemotau a hagumi."

¹² Yaka lawana o paliguduguduya po uyahinei amana po hinana apega ina haguhi. ¹³ Geka omi wiatatiyana apapoehi googami uyahihiyei o laudamanehi, po Yaubada a baha o laiwayaunihi ma gasi ginouli gehouhi uyahinei Yaubada a lugagayo o tulagonihi.'

Lawa hai apapoe

(Matiu 15.10-20)

¹⁴ Yesu lawa i otugehi po hi liya mai uyahina ma i paliwelehi, i pa, 'Ona lutanigana imahi u wiatatiyana uyahina. ¹⁵ Yaniyani emosi po emosi gamomiyei o anani ega emoemotana po ina wiapapoenimi, ma awai gamomiyei e gelegeletai naka tauna e iapapoenimi. ¹⁶ [Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.]'

¹⁷ Ma Yesu bolu i nehalehi po i lui numa u hinena, ma a hewahewali hi lubayadeya hi pa, 'Emoemotana baha wiluwaluwa geka uta liyayahi uyahiyai?'

¹⁸ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'O winugoneina hota? Ona lutanigana, lawa aniani hi ani po koibahi u hinena i luilui ega ita iapapoenihi ¹⁹ matababana ega ita hopu u nugonugohi, ma i lui u amamohi houga kukuna ma apo ina

hopu meme hoi nudanuda.’ (Geka uyahinei Yesu i paliweleta po i pa aniani atapuhi ta ananihi.)

²⁰ ‘Ma awai gamomiyei e gelegeleta naka tauna e iapapoenimi. ²¹ Nugotuhu apapoehi lawa nugonugohiyei e gelegeletai naka: matamaga, danene, omunugo, wihola, ²² omboho, nugogobu, koyama, wotutawine, omgenagenalili, wiyalutu, nugogegae, tanigapota, ²³ geka dewahi lawa nugonugohi he iapapoenihi.’

Wawine gehouna a witumagana
(*Matiu 15.21-28*)

²⁴ Apoma Yesu i nae tupo gehouna Taya meyageina u liyaliyana po i lui numa uyahina, babana ega nugonugona po ipa lawa hina hanapugeya a geleta binei ma tamogi lawa hi tuhagaya. ²⁵⁻²⁶ Ma wawine gehouna a geleta noyana i nonoli po i nei. Wawinena ega Yudeyagei ma tauna a dobu Ponisiya tupo Siliya uyahina ma a nei matababana natuna wawinena alugo apapoena i luiya po nugonugona ipa Yesu ina galeyapa po ina wiyagaya. I nei po Yesu aena u babana i polou po i lupali Yesu uyahina i pa, ‘Alugo apapoena una wiyagaya natuwe uyahina.’

²⁷ Yesu wawinena a lupali i wimiheya, i pa, ‘Lawa mi Yudeya a hagu tahaehi apoma tupo gehouhi. Ega emoemotana po logaloga hai yam kedewa a welehi.’

²⁸ Wawinena Yesu a paliluwaluwa i wimeheya, i pa, ‘Guyau, naka baha dumana ma kedewa logaloga hai yam hamomouna he lemolemoya.’

²⁹ Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Tinani, om baha binei, un’omhoe po una nae om numa uyahina alugo apapoena natum amaka i hopu haleya po i dewadewa.’

³⁰ Ma wawinena i wotowolo po i nae a numa uyahina, hougana i geleta anu numa po i luilui ma natuna hoi ani eno ma alugo apapoena amaka i hopu haleya.

Yesu gumgum lawana i widewadewayapa

³¹ Yesu Taya i nehaleyapa po i nae Saidoni po i nehaleyapa po i nae Dekapoli tuponana uyahina naka Galili bogana tupona. ³² Hougana Yesu i geleta u Galili lawa waigumgumna hi neiyai Yesu uyahina po hi lupali hi pa, ‘Yesu, lawa geka una wodadani.’

³³ Yesu lawana mitehi bolu hi nehalehi po hi nae uheiyapa. Ma Yesu nima gigina luwaga lawana u tanigana i houna luyehi po i kokoe. Ma nimana i luhowayapa ma lawana menana i wodadani. ³⁴ Ma Yesu anai nugowiyuwana i galena watata hoi yada ma i yautu halena ma i paliweleyapa i pa, ‘Epapata,’ ponata, ‘Ona gunahoenimi!’ ³⁵ Yaka mala emosi

ma lawana tanigana hi gunahoenihi ma menana i teyateya po emoemotana ina baha dumalu.

³⁶ Yesu bolu i paliwelehi i pa, 'Ega tuwegana ona bahebaheya lawa uyahihi.' Ma lawa ega hita geno, Yesu tuwegana hi dedeya lawa atapuhi uyahihi.

³⁷ Ma lawa hi nonoli ma hi gholihi, ega yaka hi pa, 'Yesu a bagibagi hi dewadewa duma. Emoemotana taniga pupu ina baha po hina nonola ma menahi witewiteihi apo ina lidumaluhi po hina baha.'

8

Yesu bolu gehouna i wianihi
(*Matiu 15.32-39*)

¹ Ega houga ita dao ma bolu baneina gehouna hi nei Yesu uyahina ma ega hai am. Ega yaka Yesu a hewahewali i otugehi po i paliwelehi i pa, ² 'Lawa geka a lunugotootogogena dumahi, babana iyeta tonuga mitehi ta memae ma ega hai yam. ³ Ma inapa anai omhilagehi a himilihi apo hoi tahaya kannahi hina apapoe, babana gehouhi bala daodao-hiyei hi nei.'

⁴ Ma a hewahewali hi pa, 'Guyau, u hanapugeya tauta geka hoi balabala ta memae ma apo meka aniani ta tuhagaya po lawa ta wianihi?'

⁵ Ega yaka Yesu i lubayadehi i pa, 'Omi palawa wabihaga he memae?'

Hi pa, 'Palawa magouhi 7 he memae.'

⁶ I baha po lawa hoi hipuli hi tugula. Ma palawahi i winihi po Yaubada uyahina i wimaamala. Ma i'mtomutomu po a hewahewali i welehi po hi gutaya lawa uyahihi. ⁷ Yesu iyana muhomuhohi ega ita maga ma i winihi po i wimamala Yaubada uyahina ma a hewahewali i welehi po hi guta wiwila lawa uyahihi. ⁸ Lawa hi'mam po hi'mhiyougo ma yaniyani tupotupona hi tutuwaluhi naka poha magouhi 7 hi lihogohi. ⁹ Ma ololoto magouhi mei tausana wohepali i himili. ¹⁰ Ma Yesu a hewahewali mitehi wam hi geluya po hi damana Damanuta u tuponana.

Palisi lawahi nugonugohi ipa wekiwekilala hina galey
(*Matiu 16.1-4*)

¹¹ Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina po hi ludadani hi pa, 'Nugonugoiyai wekiwekilala gehouna una wiatatiyeiyai po to hanapugem tam Yaubada uyahinei u nei.'

¹² Yesu i yautu halena ma i pa, 'Awai binei geka hapanana manini wekiwekilalana o bibiheya? A baha duma uyahimi, apega wekiwekilala gehouna a wogeleteya uyahimi.' ¹³ Ega yaka, i nehalehi po wamgei i damana u tupona.

Lupali wiatatiyanana
(*Matiu 16.5-12*)

¹⁴ A hewahewali hai palawa ega hita waya babana nugohi i guluwi ma hai palawa emosi hota hoi wam. ¹⁵ Yesu i baha i pa, ‘Ona galena imahi Palisi po Heloda lawahi hai palawa ani lihaahanana naka nugohine gowagowada.’

¹⁶ Yesu a hewahewali tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Geka a nugotuhuna binei ma ata palawa nugota i guluwi po ega tata waya.’

¹⁷ Yesu hai wibaabani i hanapugeya yaka i baha uyahihi i pa, ‘Awai binei o ibaabani palawa, bo? Ega palawa binei ata bahabaha, ma nugote nugonugomi hi kapala yaka u baha anohi ega ota nugotuhu tuhagahi.

¹⁸ “Waimatami ma ega ota ihalu, waitanigami ma ega ota launonola.”

¹⁹ Nugomi i guluwi? Hougana tausana nimitutu a ianihi palawa nimitutu uyahinei ma o laugogona meya poha wabi-haga?’

Hi pa, ‘Poha magouhi 12.’

²⁰ Ma i baha meme i pa, ‘Hougana tausana wohepali a ianihi palawa magouhi 7 uyahihiyei, naka o tutuwaluhi poha wabihaga o lihogohi?’

A hewahewali hi pa, ‘Poha magouhi 7.’

²¹ Ega yaka i baha i pa, ‘Iyowai nugonugomi yohola ega hita lugiigilihi?’

Matakeke lawana Yesu i luyawahi u Besaida

²² Yesu a hewahewali mitehi hi damana po hi gota Besaida u meyageina, ma lawa matana keekena hi neiyai Yesu uyahina po hi lupali hi pa, ina wodadani. ²³ Ega yaka Yesu matakeke lawana u nimana i wogo ma meyagai hi nehaleya po hi nae uheiya, ma Yesu lawana matana luwaga i howahi ma nimana i hounihi u matana po i wihalehi ma i baha i pa, ‘Ginouli awai e gagalehi?’

²⁴ Ma tu matakeke i pa, ‘Lawa a gagalehi ma amaka mei mayau hina nena.’

²⁵ Ega yaka Yesu nimana i houna mehi u matana po nimana i wihalehi ma lawana i lumatabohoboho ma matana hi lugigilihi po ginouli atapuhi i galena imahiyehi. ²⁶ Ega yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘Ega una nena bolu uyahihi, ma una dumalu po una nae om numa uyahina.’

Pita i baha dumalu Yesu binei
(*Matiu 16.13-20; Luka 9.18-21*)

²⁷ Yesu a hewahewali mitehi tupo Sisaliya Pilipai tahayanei hi nena ma i lubayadehi i pa, ‘Lawa hai winugonugotuhu hi pa tau iyai?’

²⁸ A hewahewali hi pa, ‘Lawa hi pa tam Yoni bapatiso, ma gehouhi hi pa tam Elaisiya lawa odubona, ma gehouhi hi pa tam tu bahapiko odubona gehouna.’

²⁹ Apoma a hewahewali uyahihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi, omi nugotuhu o pa tau iyai?’

Ma Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam, Yaubada a Besinana lawana.’

³⁰ Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega iyai gehouna ona palipaliwelelya.’

Yesu a hilage bahana i baha

(Matiu 16.21-28; Luka 9.22-27)

³¹ Yesu tauna i bahena meya i pa, ‘Apo Lawa Moinau wiyuwa galenahi magomagouhi a wialonihi. Apo mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hina wihinigigiyeu. Ma apo hina uniu po iyeta tonuga u mulina a towolo meme.’

³² Yesu a baha dumalu binei Pita i weluwaya po hi tunae uheiya ma i’mpaligudugudu uyahina ³³ Yesu i luhagawileya po a hewahewali i galehi ma Pita i paliyeya i pa, ‘Tomodulele, una nehaleu om winugonugotuhu mei lawa hota hai winugonugotuhu, ma ega mei Yaubada a nugotuhu.’

³⁴ Yesu bolu po a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Inapa lawa awai nugonugona ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani take ina awali ma ina wotagou. ³⁵ Apo iyawoi ega biugei hina hilage yaka apo yautuhi hina halehi. Ma iyawoi tau biugei ma tuwega dewadewana binei hina hilage apega yautuhi hina halehi. ³⁶ Inapa iyai ina wigapola duma yaka Yaubada a dewa apo ina winugoguluwi, naka apo awai dewadewana ina tuhagaya? ³⁷ Ma lawa a luyagohana naka ginouli baneina. ³⁸ Apo lawa awai tau ma u baha ubeihi ina ihinimaya geke hapana u matahi babana tu apapoe apo hina paliguyoguyougeya yaka tau Lawa Moinau u houga nei uyahina apo tauna a wihinimaeya. Naka houkana uyahina tau ma Amau po a tu winoyanoya waiwoiyawahi hai wasawasa namanamalinei a nei.’

9

Yesu galenana i buiyya

(Matiu 17.1-13; Luka 9.28-36)

¹ Yesu bolu i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi, gehoumi geke hosi o towotowolo apega ona hilage a sigana Yaubada a taniwaga waipoyana ina geleta po ona galeya.’

² Iyeta magouhi 6 hi kokoe ma Pita ma Yamesa ma Yoni tunawahi Yesu i weluwinihi po hi gae oya baneina u tepana. Hai mae uyahina ma Yesu galenana i buiyya u matahi, ³ po

a luilui galenana i wakeke lagona duma po i namanamali ega mei iyai hoi hipuli kaleko ina deoya po wakekena. ⁴ Ma babada odubohi hi lugeletehi po Yesu mitehi hi ibaabani. Babadahi naka Mose ma Elaisiya.

⁵ Ma Pita i baha Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, i haki duma po tauyai geke hosi. Apo kape tonuga to wogohi, emosi tam bingei ma emosi Mose binei ma emosi Elaisiya binei.’ ⁶ Pita a matouta binei ma i baha yababa.

⁷ Ma gahu i lutatahi ma gahuna u hinena pona hi noonoli i pa, ‘Natuwe geke, a luhogaley; tauna ona wiponawogogeya.’

⁸ Mala emosi ma a hewahewali hi haghagawila po ega lawa gehouna hita galey ma Yesu tunawana i towotowolo.

⁹ Oyagei hi hopuhopu mai ma Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ega lawa uyahihi ona bahebaheu, awai o gagalehi, a sigana tau Lawa Moinau hilage uyahinei apo a towolo meme. ¹⁰ Yesu a baha hi wiponawogogeya po ega hita wiyahoneya ma tamogi hi nugonugotuhu hi pa, ‘Hilage uyahinei towolo memena anona awai?’

¹¹ Ma Yesu uyahina hi lubayada hi pa, ‘Awai binei lugagayo tanitaniwagahi hi baheya hi pa, apo Elaisiya ina tahaya mai ma u mulina apo Besinana lawana ina nei?’

¹² Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Naka moina dumana, Elaisiya ipa ina tahaya mai po ginouli atapuhi ina lidumaluhi. Ma awai binei ma Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi hi pa, Lawa Moinau apo wiyuwa a tuhagahi po paliguyaguyau. ¹³ Ma tamogi Elaisiyana amaka i nei, ma hi wihinigigiyeya, mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya.’

*Alugo apapoena tewela uyahina Yesu i wiyagaya
(Matiu 17.14-21; Luka 9.37-43a)*

¹⁴ Yesu a hewahewali tonuga mitehi oyagei hi hopu mai po a hewahewali gehouhi hi tuhagahi ma lugagaya tanitaniwagahi mitehi he laugamobagibagi ma bolu baneina hi'mboina. ¹⁵ Hougana bolu Yesu hi galey ma hi goholihi ega yaka hi bulili po hi witutuhaga ma hi mamali.

¹⁶ Ma i lubayadehi i pa, ‘Awai binei o laugamobagibagi?’

¹⁷ Bolu u hayahi lawa gehouna Yesu i paliweleya i pa, ‘Bada, natuwe alugo apapoena i luiya ma a neneiyai uyahim po tam ega geke hota. Natuwe geke ega emoemotana po ina baha ¹⁸ ma hougaga gehouhi alugo apapoena e luiya ma e guli hoi hipuli po pulopulo gamonei he gelegeleta ma niwona e yamhanakidiyana ma e yamtatamomota. Ma om hewahe-wali uyahihi a baha ipa alugo apapoena hina wiyagaya ma ega emoemotahi.’

¹⁹ Yesu i baha i pa, 'Taumi hapa geke ega omi witumagana. Houga a dao awai apo a meme liyanimi po a genogenogemi? Tewelana ona neiyai uyahiu.'

²⁰ Apoma tewelana hi neiyai Yesu uyahina ma alugona Yesu i galeyama i wimatauguuguwa po i peu hoi hipuli po i taatawama gamonei pulopulo hi gelegeleta.

²¹ Yesu tewelana a totogo i galeyama i lubayada amana uyahina i pa, 'Iyowai a totogo a dao?'

Tewela amana Yesu a baha i wimiheya i pa, ²² 'A habuluna ma i nei po geke hougana, ma alugo apapoena e ileta ipa ina lihilageni ma e haleya mayau ebebalana uyahina po gasi goila u hinena. Yaka emoemotam una lunugototogogeyai po una haguiai.'

²³ Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Awai binei u baha u pa, "Emoemotam"? Ginouli atapuhi witumaganagei emoemotahi.'

²⁴ Mala emosi tewela amana i baha gonugonuwa i pa, 'A witumaganem, ma u witumagana ega ita lata yaka una haguwe.'

²⁵ Yesu bolu i gagalehi ma hi bulibulili mai u liyaliyana yaka alugo apapoena i paliyeya i pa, 'Alugo gumgum geke hougana una hopu haleya ega una luilui meya!'

²⁶ Ega yaka alugo i otu labatana ma tewelana i wimatauguuguwa po i guli hoi hipuli, ma alugo apapoena i hopu haleya, ma bolu tewelana hi galeyama hi pa, 'Amaka i hilage!' ²⁷ Ma ega yaka Yesu tewela u nimana i wogo po i woiwoli po mitehi hi towotowolo.

²⁸ Yesu a hewahewali mitehi lawa hi nehalehi po hi nae numa u hinena po tunawahi ma hi lubayadeya hi pa, 'Iyowai po ega emoemotiyai alugo apapoena to wiyagaya?'

²⁹ Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Lupaligei emoemotana alugo apapoehi lawa u hinehi hina lupa hopu, ma ega awai gehouna.'

Yesu a hilage bahana i wiluwagaya

(Matiu 17.22-23; Luka 9.43b-45)

³⁰ Dobu naka hi nehaleya po hi damana Galili u tupona. Yesu ega nugonugona ipa lawa hai ani nae hina hanapugeya,

³¹ babana ipa a hewahewali ina wiatatiyehi. Ma i baha nae uyahihi i pa, 'Lawa Moinau apo hina houna damaneu lawa u nimahi po hina lihilageniu ma apo iyeta witonugana uyahina hilagei apo a towolo meme.' ³² A baha uyahihi ega hita nugotuhu tuhagaya ma hi nugolowo yaka ega hita lubayada meme uyahina.

Tu tahaya tauhi tu wimuli

(Matiu 18.1-9; Luka 9.46-50, 17.1-2)

³³ Hi geleta Kapaneum po hi lui hoi numa po Yesu a hewa-hewali i lubayadehi i pa, 'Awai hoi tahaya o yampaliwilewileya?' ³⁴ Atapuhi hi genuwana, matababana hoi tahaya tunawahi ma hi wigamogahigahi wibadabada binei po hi wihinimaya.

³⁵ Yesu i tugula ma magouhi 12 i otugehi, po i baha uyahihi i pa, 'Apo iyai nugonugona po ina tahaya, tauna ina nugohopuhopu ma ina witubagibagi a lawa ubeihi.'

³⁶ Ega yaka tewela gehouna i waya po u naohi i witowoli ma i talahagauya ma i baha uyahihi ipa, ³⁷ 'Iyai gowauegi geka tewelana ina likaohaya yaka tau i likaohau. Ma iyai ina likaohau yaka ega tau tunawau ma tu himiliu i likaohaya.'

³⁸ Yoni i baha Yesu uyahina i pa, 'Bada, lawa gehouna gowamgei ma alugo apapoehi i iyagahi ma to baha po ipa ina wohouna, matababana tauna ega ata bolu u hinena.'

³⁹ Yesu i baha i pa, 'Ega ona yamgudugudu apo iyai manini ina dewadewahi gowauegi naka tauna ega ita palipalidibogiu, ⁴⁰ babana iyai ega ita igawiyeta naka tulata. ⁴¹ A baha duma uyahimi, apo iyai goila ina welemi babana taumi Keliso a bolu, yaka a meiha apo ina tuhagaya.

⁴² 'Apo tu witumaganeu lawana a winugonugotuhu mei geka tewelana, ma lawa awai ina lipeuya, yaka a dumalu itapa gaima baneina u gadouna hita duli ma u boga dum-dum hita halena hopuneya. Ma ega ita dumalu ipa geka tu tapitapiyana ina dewaya po apapoe ina dewadewaya. ⁴³ Apo nimam ina laipeunim yaka una boli haleya. Naka ega apapoe awai babana nimam emosi yaka luyagohana apo una tuhagaya. Tamogi woapapoe dumana naka nimam luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana ega sigasigana uyahina. ⁴⁵ Ma apo aem ina laipeunim yaka una boli haleya. Naka ega apapoe awai, babana apo aem emosi yaka luyagohana una tuhagaya. Tamogi woapapoe dumana naka aem luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana uyahina. ⁴⁷ Apo gasi matam ina laipeunim yaka una wahi haleya. Naka ega apapoe awai babana matam emosi yaka Yaubada anani taniwaga una luiya. Tamogi woapapoe dumana naka matam luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana uyahina. ⁴⁸ Tupo noka uyahina,

"Motamota hai ani mae
ma mayau ebalana ega ita bohobocho."

⁴⁹ 'Gasi atapumi mayau ebebalana apo ina widewadewami, mei niha aniani e idewadewaya.

⁵⁰ 'Niha ginouli dewadewana ma dagihana ina kokoe ega emoemotana po ina dagiha meme. Niha naka omi dewa.

Dewa dewadewana ona wibagibagi po omi lawa mitehi ona nugoemota.’

10

*Yesu a wiatatiyana wihulu binei
(Matiu 19.1-12; Luka 16.18)*

¹ Yesu a hewahewali mitehi Galili hi nehaleya po hi nae Yudeya u tupona po Yodani goilana hi damani po lawa hi galeya yaka bolu hi'mboina nae ma a dewa tauna bolu uyahihi i iatatiyana.

² Ma Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina ipa hina ludadani hi pa, 'Iyowai apo lawa agona ina nehaya naka apapoe?'

³ Yesu i lubayadehi i pa, 'Iyowai Mose a lugagayo uyahimi?'

⁴ Palisi lawahi hi pa, 'Mose lugagayo i pa, apo lawa agona ina hahaleya yaka giluma gehouna ina gilumi po wawinena ina weleya ma apoma ina wihulu.'

⁵ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Mose lugagayona i welewelemi matababana omi nugokapala tepanei. ⁶ Houga a wawala uyahina Yaubada lawa luwaga i wiwawalihi oloto ma wawine. ⁷ Oloto amana ma hinana ina nehalehi po agona ina waya po mitehi hina megogona. ⁸ Yaka hai luwaga hina wihiniemosi ma ega hini luwaga. ⁹ Oloto ma wawine hai tawine Yaubada i popo emotehi, ega lawa hina lupelupena halehi.'

¹⁰ Yesu bolu uyahihi a wiatatiyana i luwegahi ma hi gunawilehi hai numa uyahina, ma a hewahewali Yesu hi lubayadeya a baha wihulu binei. ¹¹ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Oloto awai agona ina haleya ma wawine gehouna ina lawagi naka e matamatamaga. ¹² Ma wawine awai agona ina haleya ma oloto gehouna ina lawagi naka e matamatamaga.'

*Yesu logaloga i kawaidewedewehi
(Matiu 19.13-15; Luka 18.15-17)*

¹³ Ma lawa gehouhi logaloga hi nehi mai Yesu uyahina ipa ina wotepanihi ma a hewahewali hi paliyehi. ¹⁴ Ma Yesu i gagalehi po nugonugona i apapoe hai baha binei yaka i baha i pa, 'Logaloga ona palihalehi po hina nenei uyahiu ma ega ona guduguduhi. Matababana lawa mei geke logalogahi apo Yaubada anani taniwaga hina luyia. ¹⁵ A baha duma uyahimi, apo iyai Yaubada anani taniwaga ina luyia ipa nugonugona ina dewaya po mei logaloga hai winugonugotuhu.' ¹⁶ Yesu logaloga i gunihi po u nimana ma i kawaidewedewehi.

*Tu wigapola
(Matiu 19.16-30; Luka 18.18-30)*

¹⁷ Yesu i wotowolo po tahayagei i nena ma tu wigapola lawana i bulili mai po i tutunei i'mtutonetonena u matana

ma i lubayada i pa, ‘Bada dewadewam, apo awai a dewaya po luyagohana tuwetuwenai Yaubada ina weleu?’

¹⁸ Ma Yesu i paliweleya i pa, ‘Om winugonugotuhu awai binei u kawaidewadewageu? Ega iyai ita dewadewa ma Yaubada tunawana. ¹⁹ Lugagayo u hanapugehi hi pa, “Ega una yamunugo, ega una matamatamaga, ega una danedanene, ega una igou koyakoyama, ega koyamagei una laugapola, amam ma hinam una wiyateyatehi.”’

²⁰ Ma lawana i baha i pa, ‘Bada, geke lugagayohi a habuluwe a wootagoi ma i nei po amalai.’

²¹ Yesu lawana i galena lunugotoogogeya ma i pa, ‘Ginouli emosi hota ega uyahim. Om gapola magomagouhi una gimalena halehi po monehi tu dayadayabu una welehi, ma una nei po una wotagou. Yaka apo hoi yada una wigapola.’

²² Hewalina Yesu a baha i noonoli po anai nugodubuna i gunawilena meya, babana a gapola hi maga duma.

²³ Yesu i luhagawileya po a hewahewali uyahihi i pa, ‘Tu wigapola lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga uyahina i witai.’

²⁴ A baha geke uyahina ma a hewahewali hi goholihi yaka Yesu i pa, ‘U logaloga Yaubada anani taniwaga luina i witai duma. ²⁵ Kamela ega emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola lawana a lui Yaubada anani taniwaga uyahina i wipilipili lagona apoma noka kamela a honoga.’

²⁶ Yesu a baha uyahina ma a hewahewali hi nugogohola duma po hi lubayada hi pa, ‘Heki, iyai apo luyagohana ina tuhagaya?’

²⁷ Yesu i galehi po i kokoe ma i baha uyahihi i pa, ‘Lawa uyahihi luyagohana tuhagana ega emoemotahi ma Yaubada uyahina ginouli atapuhi emoemotana.’

²⁸ Ega yaka Pita i baha nae i pa, ‘Una galey a gapola atapuhi to nehalehi po to wootagom.’

²⁹ Ma Yesu i baha uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, apo iyai a meyagai bo walewalehina bo nounouna bo hinana po amana bo natunatuna bo a tano tau biugei po gasi tuwega dewadewana binei ina nehalehi, ³⁰ tauna geke hougana ginouli magomagouhi ina tuhagahi Yaubada uyahinei, a numa ma walewalehina ma nounouna ma hinahinana ma natunatuna ma a tano apo ina tuhagahi ma lawa apo hina widibogi ma tamogi houg a nenei luyagohana ega sigana apo ina tuhagaya. ³¹ Ma amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi he imuli apo hina tahaya.’

*Yesu a hilage bahana i witonugaya
(Matiu 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² Noka hougana hi nenaē u Yelusalem po Yesu i tahaya ma a hewahewali hi nugohēle ma tu wotagona gehouhi hi matouta duma hi gegae Yelusalem binei. Hoi tahaya ma a hewahewali i paliwelehi apo awai hina gelegeleta uyahina binei i pa, ³³ ‘Tauta ta nenaē u Yelusalem apo Lawa Moinau hina palihaleu, tu witalaguyaba babadahi ma lugagayo tanitaniwagahi u nimahi apo u hilage binei hina taniwaga. Ma hina palihaleu tu meuputa hai tu wigawiya u nimahi po ³⁴ apo hina paliguyoguyougeu ma hina howahowau po hina kodikodiliu po ina kokoe ma apo hina lihilageniu. Ma iyeta tonuga hina kokoe apo a towolo meme.’

*Yamesa ma Yoni hai lupali Yesu uyahina
(Matiu 20.20-28)*

³⁵ Yamesa ma Yoni, Sebedi natunatuna, hi nei Yesu uyahina po hi baha hi pa, ‘Bada, to nei uyahim po to lubayadem.’

³⁶ Yesu i pa, ‘Awai nugonugomi?’

³⁷ Hi baha uyahina hi pa, ‘Apo om wasawasa una tutuhagaya hougana, ma emoemotana apo tata tugula gogona gehouna u awala hinebawam ma gehouna u keham.’

³⁸ Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Omi lupali anona ega ota hanapugeya. Emoemotami apo wiyuwa ani umana a umumaya taumi gasi on’umaya? Emoemotami apo hilage bapatisona a wiwaya taumi ona waya?’

³⁹ Ma hi pa, ‘Emoemotiyai.’

Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Naka moina, apo wiyuwana a umumaya taumi on’umaya po hilage a tutuhagaya apo taumi ona tuhagaya. ⁴⁰ Ma tamogi ega emoemotau po a taniwaga po ona tugula u awala hinebawau bo u awala kehau. Yaubada tauna e woononogo iyawoi apo hina tugula.’

⁴¹ Ma a hewahewali magouhi 10, Yamesa ma Yoni hai lubayada hi noonoli po hi luuyogigai. ⁴² Yesu i boinihi po i baha nae uyahihi i pa, ‘O hanapugeya tanitaniwaga hipuligei lawa uyahihi hi taniwaga kadidili duma, po tauhi mei tu wasawasa. ⁴³ Ma taumi ega ipa naka pitenana ona dewadewayā. Apo u hayami tam iyai ipa una witaniwaga, yaka una witubagibagi om lawa ubeihi. ⁴⁴ Apo gasi iyai u hayami ipa ina tahaemi, yaka tauna a lawa ubeihi ina witupupoula. ⁴⁵ Mei gasi tau Lawa Moinau a nenei hoi hipuli ega ipa lawa biugei hina bagibagi, ma tau ipa a witubagibagi lawa ubeihi, po yautuwe a palihaleya lawa magomagouhi ubeihi ipa a lupenihi.’

*Batimeyo matana i lugiigili
(Matiu 20.29-34; Luka 18.35-43)*

⁴⁶ Yesu a hewahewali mitehi hi geleta Yeliko po ipa hina nehaleyama lawa matana keekena gowana Batimeyo babana Timeyo natuna tahaya u liyaliyana i tugutugula, ma gapola i lulupali. ⁴⁷ Ma tuwega i nonoli ipa Yesu lawa Nasaletagei, yaka i otu i pa, ‘Yesu, Dawita gogana, hilaki uta lunugotoogogeu!’

⁴⁸ Ma lawa magomagouhi hi paliyeya hi pa, ‘Hei, una genuwana!’

Tamogi i otu labatana i pa, ‘Tam Dawita gogana, una lunugotoogogeu!’

⁴⁹ Yesu i tutowolo ma i baha i pa, ‘On’otugeya.’

Ega yaka tu matakeke hi otugeya hi pa, ‘Una kaoha! Una towolo, Yesu e ototugem.’ ⁵⁰ Mala emosi ma a lupulu i halehi ma i wotowolo po i nae Yesu uyahina.

⁵¹ Yesu i lubayadeya i pa, ‘Om luhogala awai uyahim a dewaya?’

Tu matakeke i pa, ‘Guyau, u luhogala ipa matau hina dewadewa.’

⁵² Ma Yesu uyahina i baha i pa, ‘Una nae. Om witumagana i luyawahim.’ Mala emosi ma matana i galeneya ma Yesu hoi tahaya i wotagoya po hi nae.

11

Yesu a lui Yelusalema

(Matiu 21.1-11; Luka 19.28-40; Yoni 12.12-19)

¹ Hi nae Yelusalema u liyaliyana po hi geleta u Betepage po u Betani naka oya Oliweta uyahina. Yesu a hewahewali luwaga i himila tahaehi i pa, ² ‘Meyagai u naomi ona nae po ona luiluiya naka hota doniki wouna yohola ega hita geluya ma e memae, apo ona tuhagaya. Ona lupeni po ona neiyai geke hosi. ³ Ma inapa iyai ina lubayademi ina pa, “Awai binei o lupelupeni?” yaka ona pa, “Guyau ipa ina wibagibagi ma apo ina gunawileya.”’

⁴ Hai luwaga hi nae po hi geleta meyagai uyahina. Ma hi galeyadoniki anai lutamina i memae numa u matetana. Ega yaka doniki lutamina hi lupelupeni. ⁵ Ma lawa hi pa, ‘Hei, awai binei doniki naka o lupelupeni?’

⁶ Ega yaka hi pa, ‘Guyau i pa houga kuku hotana ina wibagibagi ma apo ina himila meya,’ po ega yaka hi palihaleyama.

⁷ Apoma donikina hi niyeya Yesu uyahina, po hai kalekogeidonikina upuna hi lutouli ma Yesu i gelu. ⁸ Ma lawa magomagouhi hai kalekogeitahayana hi lutouli ma lawa gehouhi mayau luguluguhi hi bolihi po a tahaya hi lutouli. ⁹ Ma lawa u naonei po mulinei hi nenaema hi ototu po hi wotalagae hi pa,

‘To wotalagiyem!’

‘Guyau gowanei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!’

¹⁰ ‘Gogata Dawita anani taniwagegei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!’

‘Ani’mhuna duma tam Gegewahagam uyahim!’

¹¹ Hougana Yesu i geleta Yelusalem po i lui numa dalabu baneina uyahina po ginouli atapuhi i galehi numa dalabu u hinena. Ma amaka aibiga yaka a hewahewali magouhi ¹² mitehi hi gunawilehi u Betani po noka hotanana hi eno.

Yesu mayau i paligubaya

(Matiu 21.18-19)

¹² Malatomtomgei Yesu a hewahewali mitehi Betanigei hi gunagunawilehi, po hoi tahaya Yesu am i hilage. ¹³ Ma i gagalena nae po mayau mei mabewa i galeya yaka i nae u liyaliyana ipa apo ugonana ina tami. Ma mayouna ega ugonana ma lugu yawa babana ega hai houga ugo. ¹⁴ Ega yaka Yesu mayau i paliyeya i pa, ‘Apega ugomgei lawa hina am a sigana.’ Ma a hewahewali hi nonoli mayau uyahina i bahabaha nae.

Yesu tu gimala i wiyagahi numa dalabu u hinena

(Matiu 21.12-17; Luka 19.45-48; Yoni 2.13-22)

¹⁵ Hougana hi geleta Yelusalem po Yesu numa dalabu baneina i luyi ma i wiwawala po tu gimagimala i wiyagahi ma gasi mone tu wiyawepeli hai pata i lugoluhu ma bunebune tu gimalahalenahi hai ani tugula i lubuiya. ¹⁶ Ma i taniwaga po ipa ega iyai hai gapola numa dalabu u hinena ina awawala. ¹⁷ Ega yaka Yesu lawa i guguyahi i pa, ‘Yaubada a Buka gilugiluma uyahina i baheya i pa, “U numa tupo wohepali hai ani lupali binei.”

Ma taumi o buiya po tu danedanene hai ani megowada.’

¹⁸ Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi a baha hi nonoli po hi luuyogigai ma hi pa, mata awai uyahinei ma apo hina lihilageni. Ma lawa atapuhi Yesu a guguya nugohi i waya po tanitaniwaga lawa hi matutehi po ega Yesu hita womomohi. ¹⁹ Ma amaka aibiga yaka Yesu a hewahewali mitehi Yelusalem hi nehaleya po hi nae Betani u tuponana.

Yesu mayau i palipaligubaya i kokodila

(Matiu 21.20-22)

²⁰ Yesu a hewahewali mitehi malatomtom kikina hi wotowolo po hi nena Yelusalem po hoi tahaya ma Yesu mayau i palipaligubaya hi gagaleya atapuna amaka i kokodila. ²¹ Ega yaka Pita Yesu a wogalahi i nugotuhuya yaka i baha i pa, ‘Guyau, mayau una galeya u palipaliyeya po amaka i kokodila.’

²² Yesu a hewahewali hai wibaabani i nonoli yaka i baha uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, ²³ apo iyai

oya geke uyahina ina baha po ina gunawotowi po u boga ina yoli, apega anai nugoluwaluwagana ma inapa anai witumaganana yaka apo ina wiponawogogeya. ²⁴ A baha uyahimi, anai witumaganami ona laupali po omi luhogala awai Yaubada uyahina ona paligeletehi yaka apo ona tuhagaya. ²⁵ Ma omi lupali hougahi uyahihi lawa hai apapoe uyahimi ona nugotuhuya yaka ona paligigilihi. Uyahinei Amami hoi yada apo omi apapoe ina paligigilihi. [²⁶ Inapa lawa hai apapoe uyahimi ega ona paligigilihi yaka Amami hoi yada omi apapoe apega ina paligigilihi.]’

*Yesu a bagibagi taniwagana
(Matiu 21.23-27; Luka 20.1-8)*

²⁷ Yesu a hewahewali mitehi hi geleta Yelusalem po i lui numa dalabu u hinena i lautowolo nae ma mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi nei uyahina, po Yesu hi lubayadeya hi pa, ²⁸ ‘Witaniwaga awai u waya po geke ginoulihi e dewadewahi, bo iyai geke witaniwagana i welem?’

²⁹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Hapali tau gasi u lubayada a welemi, po ona wimiheya yaka apo omi lubayada a wimiheya, po iyai geke witaniwagana i weleu. ³⁰ Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa uyahihiyei i nei po i ibapatiso? Ona paliweleu.’

³¹ Ma tunawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, ‘Apo awai ta baheya? Apo tana pa, “Yadei,” apo ina pa, “Awai binei ega ota witumaganeya?” ³² Ma apo tana pa, “Lawa uyahihiyei,” yaka apo bolu hina luyogigai uyahita.’ (Babana lawa hai winugonugotuhu naka Yoni tu bahapiko gehouna.)

³³ Ega yaka a baha hi wimiheya hi pa, ‘Ega tota hanapugeya miyei i nei.’

Ma Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga awai a waya po geke ginoulihi a dewadewahi.’

12

*Bada a tano tu bagibagiyena
(Matiu 21.33-46; Luka 20.9-19)*

¹ Apoma Yesu i wiwawala po paliluwaluwahi lawa i paliwelehi i pa, ‘Lawa gehouna gologolowa ugonu uyahina wine he dewadewayaya i lupehiyeya. Ma gali i dewaya po i wiwila, ma wine pihagana i dewaya, ma tanona u hinena ani luwiyau numana i wogoya, ma tu galena itete hai ututu i lawi ma i nehalehi po i nae bala daodaona. ² Omlohina hougana uyahina badana a hewali i himili po i nae tano tu galena itete uyahihi ipa ugonu tupona hina weleya. ³ Tamogi tano

tu galena itete badana a hewali hi wilawi ma a nima kwakwawina hi himili po i gunawileya. ⁴Ega yaka badana a hewali wiluwagana i himili po i nae uyahihi po unununa hi hedali po anai wihinimayana i gunawileya. ⁵Ma gehouna i himili po hi lihilageni ma atapuhi naka dewana uyahinei hi dewahi gehouhi hi wilawihi ma gehouhi hi lihilagenihi.

⁶‘A hewahewali atapuhi i himilihi po hi kokoe. Ma tauna natu hotana i lauhogaleya tunawana i tupo. Ega yaka i himili tano tu galena itete uyahihi i pa, “Geka natuwe yaka apo hina wiyateyateya.”

⁷‘Tamogi hougana tano tu galena itete natunana hi galeya yaka tunawahi hi ibaabani hi pa, “Tanona muliyei tu witaniwagana geegeka. Tan’uni po geka tanona ipa ina nenaeyahina naka apo ina wigalitiyei.” ⁸Ega yaka hi womomohi, po hi lihilageni po hi halena hopuneya tanona uputana.’

⁹Yesu i lubayada i pa, ‘Tanona taniwagana apo tano tu galena itete iyowai ina dewahi? Apo ina nei po ina unihi ma tano tu galena itete gehouhi u nimahi tanona ina houni. ¹⁰Nugote Yaubada a Buka hi gilugilumi, yohola ega ota nugotuhu tuhagaya i pa,

“Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya
amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.

¹¹Naka Guyau a bagibagi uyahita ani nugogohola u matata.”

¹²Yesu a paliluwaluwa hi noonoli po uyahinei tanitaniwaga hi pa tauhi ubeihi ita’mpaliluwaluwa ma ipa hina numa panipani ma tamogi bolu hi matutehi. Ega yaka hi nehaleya po hi nae.

*Sisa mi Loma hai wasawasa a takisi
(Matiu 22.15-22; Luka 20.20-26)*

¹³Ega yaka Palisi lawahi po Heloda hai bolu hi nei Yesu uyahina po ipa hina lubayadeya po a baha powa hina tuhagaya. ¹⁴Ma hi liya nae Yesu uyahina po hi pa, ‘Bada, to hanapugem tam lawa dumadumalum ma lawa kadikadidilihi ega uta genogenogehi. Ma Yaubada a tahaya dumadumaluna e bahebaheya lawa atapuhi u matahi. Ma iyowai, mi Loma hai taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni, bo ega? ¹⁵Sisa ta weleweleya bo ega?’

Ma Yesu amaka hai lubayada koyakoyama i hanapuya yaka i pa, ‘Awai binei o laudadaniu? Ipa lubayada geka uyahinei ma ona paniu. Ma heki, naka monena ona weleu po a galeya.’ ¹⁶Ega yaka mone hi weleya po i lubayadehi i pa, ‘Iyai tepana galenana po gowana geka monena uyahina?’

Hi baha uyahina hi pa, ‘Sisa galenana.’

¹⁷ Ega yaka Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei Sisa ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’

Yesu a baha hi nonoli po hi nugogohola duma.

Hilage towolo memena

(*Matiu 22.23-33; Luka 20.27-40*)

¹⁸ Sadusi hai bolu lawahi hilage towolo memena ega hita itumaganeya. Tauhi hi nei Yesu uyahina, ¹⁹ po hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, Mose geke lugagayona ubeiyai i gilumi i pa, “Oloto awai ina tawine po ega ina winatuna ma ina hilage, apo walehina hiwapena ina lawagi po hina winatuna yaka naka popoyana galinei.” ²⁰ Lawa gehouna natunatuna ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega natuna ma i hilage. ²¹ Ma ega yaka tu hulatuna hiwapena i lawagi po ega gasi natuna ma i hilage. Ma witonugahi hai hiwapena i lawagi po gasi ega natuna ma i hilage. ²² Atapuhina magouhi 7 ega hita winatuna. Ma wawinena tunawana i memae po i hilage. ²³ Uyahinei ma hoi towolo meme wawinena apo agona iyai? Matababana magouhi 7 i lawaga pahih.’

²⁴ Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi naka o koyakoyamena memi babana Yaubada a Buka gilugilumana ega ota hanapugeya, ma gasi a wipoya ega ota hanapugeya. ²⁵ Ma houga towolo meme uyahina apo tauhi tu hilage hina towolo apega hina tawitawine po apega hina itawinehi, tamogi hai mae yada uyahina tauhi ani galenahi mei tu winoyanoya mi yadena. ²⁶ Ega Mose a buka ota hiyawa tuhagaya. Mayau towotowolona i alalahi hougana Mose i limoineya naka lawa hoi hilage he towotowolo meme. Noka hougana Yaubada i baha nae uyahina i pa, “Abelham a Yaubada tau, po Isako a Yaubada tau, po Yakobo a Yaubada tau.” ²⁷ Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada ma lawa lauyagohanahi hai Yaubada. Yaka taumi omi baha ega hita dumalu.’

Taniwaga baneihi

(*Matiu 22.34-40; Luka 10.25-28*)

²⁸ Lugagayo taniwagana gehouna lubayadahi anohi i nonolihi po Yesu a baha hi dumalu duma. Ega yaka lawana i nae Yesu uyahina po i lubayada i pa, ‘Yaubada a lugagayo awai geduma?’

²⁹ Ega yaka Yesu i pa, ‘Geke lugagayo baneina: taumi mi Isalaela ona lutanigana imahi, Yaubada tunawana ata Guyau. ³⁰ Guyau om Yaubada luhogalam atapunei po alugom atapunei po nugonugom atapunei po omi kadidili atapunei una luhogaleya. ³¹ Ma geke lugagayo wiluwagana: lawa u liyaliyam tu mae una luhogalehi po mei e lauhogalena mem.’

³² Lugagayo taniwagana Yesu a baha i nonoli po i baha i pa, 'Bada, om baha atapuna nonolana uyahiyai i dewadewa duma po gasi hi dumalu duma matababana Yaubada tunawana ata Guyau ma ega Guyau gehouna ita memae. ³³ Nugote gamogamo po ani'mbenena atapuhi ta italaguyabehi Yaubada uyahina naka ginouli habuluhi, ma ginouli baneihhi naka Yaubada nugonugota atapunei ta luhogaleya po ata hanapu atapunei ta luhogaleya. Ata kadidili atapunei ta luhogaleya ma ata lawa ta luhogalehi po mei ta lauhogalena meta.'

³⁴ Yesu lawana a baha hanahanapu i nonoli yaka i pa, 'Tam Yaubada anani taniwaga uyahinei ega uta mebala dao.' Ma lawa hi lowoгеya po ega hita lubayabayadena gawahi.

Besinana lawana Dawita guguninei
(Matiu 22.41-46; Luka 20.41-44)

³⁵ Hougana Yesu i iatatiyana numa dalabu u hinena po lubayada gehouna i welehi i pa, 'Iyowai ma lugagayo tanitaniwagahi hi pa Besinana lawana naka apo Dawita gogana?'

³⁶ Ma Alugo Woiyawa nugotuhu Dawita i weleya po Besinana lawana i kawaiгuyougeya i pa,

'Yaubada i baha u Guyau uyahina i pa,
'U awala hinebawau una memae
a sigana om gawiya a houna hopunehi
po aem ani luhanatanahi.' "

³⁷ Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaguyougeya. Uyahinei Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.'

Bolu Yesu a baha hi nonoli po hi kaoha duma.

Yesu lugagayo tanitaniwagahi i kawaiapapoenihi
(Matiu 23.1-36; Luka 20.45-47)

³⁸ Ma a wiatatiyana uyahinei i paliwelehi i pa, 'Lugagayo tanitaniwagahi ona gagalena imahiyehi. Tauhi hai luhogala ipa luilui daodaohi hina otenihhi ma hina nenaе, ma ani gimala dobuna uyahina lawa wiyateyategei hina maamalihi.

³⁹ Tauhi hai luhogala hoi numa dalabu ani tugula dewadewahi po hoi toleha hai ani tugula gegehi. ⁴⁰ Ma koyamagei hiwahiwape hai numa gapolahi he danedanenehi ma lupali daodaohigei galena koyakoyama he dewadewaya. Tauhi hai wimeiha apo ina lata duma.'

Hiwape anani'mbenena
(Luka 21.1-4)

⁴¹ Yesu i nei hoi numa dalabu mone ani hounana u liyaliyana i duhuduhuna, ma lawa hi yambenena ma Yesu tu wigapola hai ombenena baneihhi hi houna ma i gagalehi.

⁴² Ma gasi i gagalena ma hiwape wodayadayabuna mone luwaga habuluhi mei toea emosi i hounihhi.

⁴³ Ma Yesu a hewahewali i boinihi ma i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi geke hiwapena wodayadayabuna i houna lagona ma apoma atapuhina. Matababana atapuhina hai omteletelenagei hi houna ma tauna a widayadayabu u hinena ma mone atapuna i tutuhagaya i houna pahi.’

13

Yesu a bahapiko waisigana
(*Matiu 24.1-2; Luka 21.5-6*)

¹ Yesu a hewahewali mitehi numa dalabu baneina uyahinei hi hopu mai po a hewali gehouna Yesu uyahina i pa, ‘Bada, numa geke galenahi hi dewadewa duma, gaima baneihi uyahihiyei hi dewahi.’

² Ega yaka Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Geke numahi gaima uyahihiyei hi dewahi po o gagalehi, houga e nenei apega gaima gehouna u uyawena ina memae. Atapuna apo hina dubadubalena pahi.’

Pilipili po hiniwiyuwa
(*Matiu 24:3-14; Luka 21:7-19*)

³ Yesu i gae oya Oliweta u tepana po i tugula, ma i gagalena damana Yelusalem numa dalabu baneina uyahina. Pita ma Yamesa ma Yoni ma Andulu tunawahi hi nei Yesu u liyaliyana, ⁴ po hi pa, ‘Una paliweliyai om baha anona meyanai apo ina geletai? Ma wekiwekilala awai una baheya po to galeya yaka apo to hanapugeya ginoulihi u bahebahehi apo kikina ma hina geleta?’

⁵ Ega yaka Yesu uyahihi i pa, ‘Ona gagalena imahi po ega iyai ina inepowami. ⁶ Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowaugei hina koyama hina pa, “Tau Yaubada a Besinana lawana,” ma lawa magomagouhi hina koyamehi po hina wotagohi. ⁷ Hougana gawiya po witona tuwegahi ona noonolihi ega ona matomatouta babana geke dewahi apo hina wawala tahaya. Tamogi houga sigasigana yohola. ⁸ Tupo geha ma tupo geha apo hina wigawiya po ani taniwaga geha ma ani taniwaga geha apo hina wigawiya. Ma apo guhuguu tupo gehouhi uyahihi hina geleta ma gomala baneihi. Geke ginoulihi naka houga witai anani wawala dumana.

⁹ ‘Ma lawa ona galena imahiyehi, babana tauhi apo hina niyemi po hina libahibahimi hai omboina uyahihi ma hai numa dalabu uyahihi apo hina wilawimi. Ma gowau binei apo hina niyemi taniwaga baneihi po wasawasa uyahihi. Ma naka omi gaogao ipa tuwega dewadewana ona nohaya. ¹⁰ Ma tuwega dewadewana ona noha tahaeya hipuli atapuna uyahihi ma apoma muliyei houga apapoe ina geleta.

¹¹ Hougana apo hina panimi po hina niyemi libahibahi binei ega ona genogeno ipa apo awai ona baheya uyahihi. Yaubada tauna apo omi baha ina woogeleteya u nugonugomi naka hougana uyahina baha awai o bahebaheya ega tunawami, ma Alugo Woiyawa apo ina wiatatiyemi omi wibaabani uyahihi.

¹² 'Houga naka uyahihi apo lawa walehina ina wihinigigiyeya po tanitaniwaga ina weleya po hina lihilageni mei amamahi naka pitenana apo natunatuhi hina wihinigigiyehi, apo gasi natunatuhi amamahi hina wihinigigiyehi. ¹³ Apo gowau binei ma lawa atapuhi hina wihinigigiyemi. Ma apo iyawoi uyahimiyei hin'omtaibagibagi ma hina towolo kadidili po houga a siga uyahina, luyagohana apo hina tuhagaya.

Houga woapapoe dumana

(*Matiu 24:15-28; Luka 21:20-24*)

¹⁴ 'Apo yohola wekiwekilala naka ginouli waigola dumana ona galeyua tupo waiwoiyawana uyahina e towotowolo (taumi tu'mhiyawa ona wileta po baha geke anona ona hanapugena imahiyeya) ma iyawoi Yudeya u tupona ona memae yaka ona lowo gae u oya. ¹⁵ Apo tam iyai om numa uputana una memae, yaka una lowo yagiyagina, ma ega una luilui hoi numa om gapola ubeihi. ¹⁶ Apo tam iyai hoi tano una wobagibagi, yaka ega om luilui binei una gunagunawilem. ¹⁷ Ma wiwine tu koikoiba po tu wigugu houga noka uyahina tauhi tu nugodubu. ¹⁸ Ma ona laupali omi lowo hougana binei, po ega houga wayau uyahina ona nena. ¹⁹ Houga witai banei dumana, babana Yaubada a wiwawala uyahinei ma i nei po amalai ega kikina witai mei geke pitenana, ma houga he nenei uyahihi apega witai hina geleta meme. ²⁰ Iyeta witai noka itapa Guyau hougana ega ita likukuya apo lawa atapuhi hita hilage pahihi, ma Guyau hougana apo ina likukuya, babana a lawa i inaganihi ubeihi. ²¹ Apo lawa gehouna ina paliwelemi ina pa, "Ona galeyua, geke bo noka Besinana lawana," ega ona itumaganeya, ²² Matababana Besinana koyakoyama po tu bahapiko koyakoyama apo hina geleta po wekiwekilala po manini lawa u matahi hina wogeletehi, po Yaubada a bolu i inaganihi kikina apo hita koyamehi. ²³ Uyahinei ona galena itete memi dewa geke uyahihi babana palihanapu atapuna amaka a bahehi uyahimi.

Yelusalem a peu binei Yesu i baheya

(*Matiu 24:29-31; Luka 21:25-28*)

²⁴ 'Houga witai u mulina,

"Kabudala a kadidili apo ina tapiya

ma wamaha yayatana ina wigahugahu.

²⁵ Ma yada ubonahi apo hina peu hopu mai
 ma yada ginouli atapuhi hai kadidili apo hina tapiya.”
²⁶ Apoma apo Lawa Moinau anai wipoyau po anai wa-
 sawasau ona gagaleu ma yaloigei a nei. ²⁷ Ma apo u tu
 winoyanoya a himilihi hipuli atapuna, togowa mata wohep-
 ali i nae po yada a siga uyahihi po u lawa a inaganihi hina
 welugogonihi po hina nei yahiu.

I galugalu gehouna

(*Matiu 24:32-35; Luka 21:29-33*)

²⁸ Ani galena a paliwelemi po ona nugonugotuhuya, i
 galugalu hougana uyahina ta hanapugeya naka ega daona
 ma apo higolo ina wawala. ²⁹ Yaka wekiwekilala awai a
 palipaliwelemi hina wawala ma ona galehi yaka ona hana-
 pugeya u houga gunawilana ega daona ma apo ina geleta
 babana hoi mateta a towotowolo. ³⁰ A baha duma uyahimi,
 geka ginoulihi atapuhi apo hina wawala tahaya ma apoma
 geka hapanana lawahi hina hilage pahihi. ³¹ Yada po hipuli
 apo hina yababa ma tau u baha apega ina yababa.

A houga nei kabudalana ega tata hanapugeya

(*Matiu 24.36-44*)

³² Iyeta awai bo kabudala gaogaona awai apo a gunagu-
 nawilena meu ega iyai gehouna ita hanapugeya. Tu winoy-
 anoya hoi yada ega hita hanapugeya, tau gasi ega ata hana-
 pugeya; Amau tunawana i hanapugeya. ³³ Uyahinei ona
 gagalena imahi po ega on'enido babana houga awai apo a
 geletai, ega ota hanapugeya. ³⁴ Galenana mei bada gehouna
 ipa ina nae ina kadau, ma a tu bagibagi i otugehi po hai ututu
 i lawi. Ma emosi po emosi hai bagibagi i welehi, ma numa
 matetana tu galena itetena i paliweleya i pa, “Una gagalena
 imahi.”

³⁵ Uyahinei ona gagalena babana ega ota hanapugeya
 meka hougana apo numa taniwagana ina geletai: iyeta
 bolinai, bo ibigei, bo uguwa bolinai, bo malinatomtomi, bo
 malatomtomgei, ³⁶ apo ina nei po anai enonomi ma ina
 ligoholimi. ³⁷ Awai a palipaliwelemi mei naka pitenana lawa
 atapuhi ona paliwelehi, ipa hina gagalena imahi.’

14

Yesu wogana hi talatalaya

(*Matiu 26.1-5; Luka 22.1-2; Yoni 11.45-53*)

¹ Iyeta luwaga hi otonana, ma apo Welulagona a nugo-
 hepa tolehana uyahina hina geleta, po tolehana uyahina
 apo palawa ega ani lihaahanana hina dewaya. Ma tu wita-
 laguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi nugow-
 ilawila hi pa apo iyowai ma Yesu hina numa panipani gowadi

po hina lihilageni. ² Hi ibaabani po hi pa, 'Ega toleha u hinena Yesu ta panipani apo lawa hina wigawiyeta.'

Yesu u Betani hi wineuli
(*Matiu 26.6-13; Yoni 12.1-8*)

³ Yesu u Betani i memae, Simona lepelu a numa uyahina hi'mam, ma wawine gehouna wedu gaimehi hi dewadewayu u hinena wakatu dimudimumuna i waya po i nei, wakatuna gowana nadi ma mihana i lata duma. I neiyai po weduna i hedali po i hiwogi Yesu unubolina po i wineuli.

⁴ Ma hai bolu uyahinei gehouhi hi nugoapapoe, po hi pa, 'Wawine geke matababana awai ma wakatu geke i dewa guyougeya?' ⁵ Wakatu geke emoemotana hita gimalena haleya po mihana kina handele tonuga hita waya po dayadayabu uyahihi hita welehi,' po ega yaka wawinena hi paliyeya.

⁶ Yesu i baha uyahihi i pa, 'Geke wawinena ega ona palipaliwiyalutugeya. Awai uyahiu i dewadewayu naka i haki duma. ⁷ Taumi apo dayadayabu mitehi houga magomagouna ona memae po houga awai nugonugomi yaka apo ona haguhi; ma tau apega houga daodaona ta memae. ⁸ Wawinena awai i dewadewayu naka emoemotana babana i bunabunamiu hiniu i wononogogeya apo hoi kokowaga hina huhouniu binei. ⁹ A baha duma uyahimi, yohola apo tuwegau hina guuguyeya lawa atapuhi uyahihi po hina noonoli ma gasi wawine geke a bagibagi uyahiu i dewadewayu apo hina deedeaya ani nugomomota tauna binei.'

Yudasa Yesu i nugohaleya
(*Matiu 26.14-16; Luka 22.3-6*)

¹⁰ Yudasa Isakaliyota Yesu a hewahewali magouhi 12 uyahihiyei i nae tu witalaguyaba babadahi uyahihi po Yesu wogana i talaya ipa ina nugohaleya. ¹¹ Yudasa a baha hi nonoli ma hi kaoha labatana ma hi paliwitumaganeya hi pa, 'Apo mone to welem,' yaka Yudasa a gaogao i bibeiha ipa iyowai ma apo Yesu ina nugohaleya.

Yesu a hewahewali mitehi hi'mam Welulagona a nugohepa tolehana
(*Matiu 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yoni 13.21-30*)

¹² Welulagona tolehana uyahina ma palawa ega ani lihaahanana ma sipi hai houga omunugohi i geleta. Yesu a hewahewali hi lubayadeya hi pa, 'Meka tuponana u luhogaleya apo uyahina Welulagona tolehana bimegi to wononogogeya?'

¹³ Yesu a hewahewali luwaga i himilihi i pa, 'Meyagai baneina ona luiluiya houkana oloto gehouna goila talagigoilana i awawali apo ona itutuhaga, tauna ona wotagoya. ¹⁴ Ma numa awai o luiluiya, numana taniwagana

ona paliweleya ona pa, “Bada geke pite a baha uyahim i pa, Meka toumana hai babanoya naka uyahina apo u hewahewali mitehi Welulagona tolehana ton’ani?” ¹⁵ Ma tauna apo babanoya baneina u moyana ina wiatatiyemi po uyahina ginouli atapuna ona wononogogeya ubeita.’

¹⁶ Ma a hewahewali meygai baneina hi luiluiya po Yesu awai atapuna i bahebaheya naka pitenana ma hi tuhagaya yaka hai Welulagona tolehana hi wononogogeya.

¹⁷ Ma amaka aibiga, yaka Yesu a hewahewali mitehi hi nae hoi numa, hi lui po hi’mam. ¹⁸ Ma hai amna uyahina ma Yesu i pa, ‘A baha duma uyahimi, uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu tauna mitehi to’mam.’

¹⁹ Yesu a baha geke binei ma hi nugodubu duma, ma emosi po emosi Yesu i laubayadeya i pa, ‘Iyai, nugote tau?’

²⁰ Yesu i baha i pa, ‘Apo magoumi 12 uyahimiyei tauna mitehi gaeba emosi uyahina to wohopu gogona tauna apo ina nugohaleu. ²¹ Lawa Moinau apo a hilage mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite ma iyai tu nugohaleu naka tauna tu nugodubu, itapa lolowa ega hita guni po ita lata apo ita haki wahaga, ma apo ina winugotootogo duma a apapoe binei.’

Guyau a am

(Matiu 26.26-30; Luka 22.14-20; Kolinito 11.23-25)

²² Hai am uyahina ma Yesu aniani i waya po i wimaamala ma i tomutomuya po a hewahewali i welewelehi ma i ibaa-bani i pa, ‘Geke hiniu ona waya.’

²³ Mei gasi keyaka i waya, po i wimaamala, ma i welehi po atapuhi hi uma.

²⁴ Yesu i baha i pa, ‘Geke talau lawa atapuhi ubeihi Yaubada a wogatala binei apo ina kololo. ²⁵ A baha duma uyahimi amalai ma i wawala po i nena apega wine a umaya a sigana Yaubada anani taniwaga uyahina wine wouna apo tan’umaya.’

²⁶ Ega yaka hi lulougo ma hi hopu po hi gae Oliweta oyana uyahina.

Yesu Pita a bowi i paligeletaya

(Matiu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yoni 13.36-38)

²⁷ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Atapumi apo ona lowo haleu, mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

“Tu galena itete sipi ana ilawi ma sipi magomagouhi hina nohanoha mehi.”

²⁸ Ma u towolo meme u mulina apo a tahatahaya nae u Galili ma taumi muliugei ona nei.’

²⁹ Pita i baha i pa, ‘Atapuhi apo hina lowo halem ma tau apega a lowo halem.’

³⁰ Yesu i baha i pa, 'A baha duma uyahim, uguwa geka uyahina kamkam olotona a tou apega ina wiluwagaya a sigana mala tonuga una bowiyeu.'

³¹ Ma Pita i baha kadidili i pa, 'Apeega, apo hina laihilagenim, yaka tau gasi hina lihilageniu, apega a bowiyem.'

Ma atapuhi hi baha hi pa, 'Tauyai gasi, apega to lowo halem.'

*Yesu a lupali Gesemani uyahina
(Matiu 26.36-46; Luka 22.39-46)*

³² Tauhi hi nei tano gehouna gowana Gesemani, po Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, 'Geka hotanana ona memae ma tau tupona a tunae po a lupali.' ³³ Ma a hewahewali tonuga i weluwinihi naka Pita ma Yamesa ma Yoni, hai wohepali tupona hi tu nae, ma Yesu i nugohelole duma ma gasi i nugowiyuwa. ³⁴ Ega yaka i paliwelehi i pa, 'Nugonugou i wiyuwa duma nugote kikina ma apo a hilage, uyahinei geka hotanana ona memae ma ona gagalena imahi.'

³⁵ Ma Yesu i tunae tupona ma i polou hoi hipuli ma i lupali i pa, 'Amau, emoemotam wiyuwa geka una wihaleya. ³⁶ Aba, Amau, ginouli atapuna emoemotam, yaka geka wiyuwa keyakana uyahiu una wihaleya. Tau u nugotuhu hawena ma tam om nugotuhu una dewa tagoya.'

³⁷ Yesu i gunawileya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i tuhagahi, po ega yaka Pita uyahina i baha nae i pa, 'Simona, awai binei e eneno? Ega emoemotam kabudala gaogaona emosi una wiyaugeya?' ³⁸ Ona kadidili po ona laupali ipa ega ludadana ona ialoni. Alugomi i luhogala ma hinimi hi begabega.'

³⁹ Yesu i gunawilena meya po a lupali i lilugo meya. ⁴⁰ Ma i gunawilena meya a hewahewali uyahihi po hi eneno meme ma i tuhagahi, babana matahi hi pota duma.

⁴¹ Ma a gunawilana i witonugaya, ma i baha nae i pa, 'Iyowai yohola o eneno, ma o iyagohina, bo? Ona galeyau houga amaka i geleta po tau Lawa Moinau hina nugohaleu tu apapoe u nimahi. ⁴² Ona towolo po ta nae babana tu nugohaleu amaka e nenei.'

*Yesu hi pani
(Matiu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yoni 18.3-12)*

⁴³ Yesu yohola i ibaabani ma Yudasa i geleta tauna a hewali gehouna. Ma lawa hi nenei naka tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi himilihi po Yudasa mitehi hi nei ipa Yesu hina numa panipani, a nimagawiya gapolahi kwasikwasi po anai dabalumahi hi nei Yesu uyahina.

⁴⁴ Ma Yudasa wekiwekilala gehouna uyahihi i baheya i pa, ‘Apo ona gagaleu ma lawana a nae po niuna a yagoyagoni, naka tauna Yesu apo ona womomohi po ona numa panipani.’

⁴⁵ Hougana hi geleta po Yudasa Yesu uyahina i nena ma i pa, ‘U Guyau,’ ma i tala hagauya. ⁴⁶ Ma tu wigawiya hi nei po Yesu hi womomohi. ⁴⁷ Ma Yesu a bolu uyahihiyei lawa gehouna a kwasikwasi i holi po tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi i lubuya po tanigana i talutuiya.

⁴⁸ Yesu bolu i paliwelehi i pa, ‘Iyowai po a nimagawiya gapolami o nei biugei mei tau tu danene? ⁴⁹ Ma lolowa iyeta emosi hoi numa dalabu baneina uyahina a iatatiyana u hayami ma ega ota panu, ma Yaubada a Buka odubona i bahebaheya geke amaka u houga i geleta.’ ⁵⁰ Ega yaka Yesu a hewahewali atapuhi hi lowo haleya.

⁵¹ Ma hewali gehouna i lukaleko hota ma Yesu i witu-lani, po tu wigawiya nugonugohi ipa hina womomohi, po hi tapeilowoya. ⁵² Ma a kaleko hi teinagagi ma hipun’awa i lowo.

Yesu hi libahibahi

(Matiu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yoni 18.13-14, 19-24)

⁵³ Ma tu wigawiya Yesu hi niyeya, po hi luiyeya tu witalaguyaba hai taniwaga anu numa. Numana uyahina tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi hi’mboina po ipa Yesu hina luhetaleya. ⁵⁴ Ma Pita mulinei i wotago po i nae tu witalaguyaba hai taniwaga a numa u gali hinena, po mayau i ebebala i galeya. Ma numana tu galena itetena hi lalana yaka i nae uyahihi po i tugula ma ipa ina wilalana.

⁵⁵ Ma tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi Yesu hi igouya ipa iyowai ma a baba awai hina tuhagaya po hin’uni ma ega hita tuhagaya. ⁵⁶ Ma tu wigou koyakoyamahi hai wibaabani ega hita dumalu, babana lawa luwaga ega hai baha emosi.

⁵⁷ Ega yaka lawa gehouhi hi towolo po Yesu hi wigou koyakoyameya tanitaniwaga u matahi, hi pa, ⁵⁸ ‘Yesu iyeta gehouna to nonoli ma i pa, “Numa dalabu geke lawa hi wogowogoya apo a hoe haleya ma iyeta tonuga u hinena a wogo meya, ega lawa nimahiyei.” ’ ⁵⁹ Po lawa hai wibaabani ega galenahi emosi, yamoha po yamoha a nugotuhu.

⁶⁰ Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i towolo u hayahi po i baha i pa, ‘Iyowai? Ega emoemotana po noka lawahi hai wigou una wimiheya?’ ⁶¹ Ma Yesu ega ponana ma i genuwana.

Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i lubayada meme i pa, ‘Iyowai, tam Besinana lawana, Yaubada Natuna, bo?’

⁶² Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Ee, tau Lawa Moinau, ma yohola apo Tu maninidumana u awala hinebawana a tugutugula, ma ona gagaleu ma yaloi uyahinei a hopu mai.’

⁶³ Uyahinei tu witalaguyaba hai taniwaga uyona i gigai ma a kaleko i loloya ma i baha i pa, ‘A baha amaka o nonoli? Amaka ma ega tu wigou hina ibaabani a powa binei, ⁶⁴ babana a baha widiboga Yaubada uyahina amaka ta nonoli, ma omi nugotuhu awai Yesu binei?’

Ega yaka a boluhi hi pa, ‘A baha powa binei ina hilage.’

⁶⁵ Ega yaka Yesu hi howaya, ma matana hi humaya kalekegei ma hi launawatatani hi pa, ‘Una wipiko iyai e ilawim?’ Ma tu wigawiya hi numa panipani po hi lawi ma hi niyeya.

Pita a bowi koyakoyama

(Matiu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yoni 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ma Pita mayau uyahina i lalana, ma tu witalaguyaba hai taniwaga a tu poula wawinena i nei, ⁶⁷ po Pita i gagaleya ma i lalana yaka i pa, ‘Tam Yesu lawa Nasaletagei a bolu.’

⁶⁸ Ma Pita i bowi i pa, ‘Om wibaabani ega ata hanapugeya.’

Ega yaka Pita i lowo hopu gali matetana u liyaliyana. ⁶⁹ Ma wawinena Pita i gagaleya mateta u liyaliyana i towotowolo, ma lawa hi lalana i paliwelehi i pa, ‘Noka lawana naka Yesu a hewali gehouna.’

⁷⁰ Ma Pita i nonoli yaka i bowi meme i pa, ‘Tau eega.’

Ega yaka lawa hi towotowolo u liyaliyana hi pa, ‘Moina dumana, tam Yesu a bolu babana tam lawa Galiligei.’

⁷¹ Ega yaka Pita i wigwala labatana i pa, ‘U gwala amau, naka lawana binei o ibaabani, tau ega ata hanapugeya.’

⁷² Hougana naka kamkam olotona a tou i luwagaya, ma Yesu a baha Pita nugonei i gae, Yesu a baha i pa, ‘Kamkam olotona a tou apega ina wiluwagaya a sigana mala tonuga una bowiyeu.’ Pita i nugotuhuya ma i tou duma.

15

Yesu i luhetala Pilato u matana

(Matiu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yoni 18.28-38)

¹ Malatmtom kikina tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi po tu wiwogatala atapuhi hi lueeneya yaka Yesu hi numa panipani po hi niyeya Pilato uyahina.

² Pilato mi Loma hai gawana tauna Yesu i lubayadeya i pa, ‘Tam mi Yudeya hai wasawasa, bo?’

Yesu i pa, ‘Tam om baha naka pite.’

³ Ma tu witalaguyaba babadahi Yesu ginouli atapuna uyahinei hi wigouya. ⁴ Ega yaka Pilato Yesu i lubayadena

meya i pa, 'Ega om baha awai hi goum ginouli atapuhi ubeihi?'

⁵ Ma Yesu i genuwana, yaka Pilato nugonugona i goholi.

Yesu a hilaga tuwegana

(Matiu 27.15-26; Luka 23.13-25; Yoni 18.39-19.16)

⁶ Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana uyahina lawa hoi numa panipani he memae ma bolu lawa awai hai luhogala uyahina apo hina winagani yaka gawana lawana apo ina lupena haleya hoi numa pani. ⁷ Bolima geke Welulagona tolehana iyetana ma hoi numa panipani lawa gehouna i memae gowana Balaba tauna witona i liwawali po omunugo binei hoi numa panipani i memae. ⁸ Bolu hi'mboina nae Pilato uyahina, po hi baha hi pa, 'Nugonugoiyai lawa gehouna una lupena haleya hoi numa panipani.'

⁹ Ega yaka Pilato hai baha i wimiheya i pa, 'O luhogaleya mi Yudeya omi wasawasa a lupena haleya, bo?' ¹⁰ Pilato hai matababana amaka i galena tuhagaya, naka tu witalaguyaba babadahi, Yesu hi'mgenagenaliliyeya yaka hi numa panipani po ipa hina lihilageni. ¹¹ Tu witalaguyaba babadahi lawa u nugonugohi hi wohouni ipa Balaba ina lupena haleya.

¹² Pilato i lubayada meme i pa, 'Awai nugonugomi ipa mi Yudeya omi wasawasa uyahina a dewaya?'

¹³ Bolu atapuhi hi otu labatana hi pa, 'Una witakeya!'

¹⁴ Pilato i lubayada i pa, 'Ma powa awai i dewaya?'

Ma bolu hi otu meme hi pa, 'Una witakeya!'

¹⁵ Pilato nugonugona ipa bolu ina winugohegoyahi. Pilato i baha po Balaba hi lupena haleya ma Yesu hi wilawi ma ipa hina niyeya po hoi ani take hina tutu lawiteya.

Tu wigawiya Yesu hi lauguyoguyougeya

(Matiu 27.27-31; Yoni 19.2-3)

¹⁶ Ega yaka mi Loma hai tu wigawiya Yesu hi luiyeya taniwaga a numa baneina u hinena, ma tu wigawiya hai bolu atapuna hi'mboina gogona mai Yesu uyahina. ¹⁷ Ma tu wigawiya Yesu tu wasawasa hai luilui hi wiluiya, ma a unuhau gologolowa waidonadonana hi dewaya po u unununa hi houni. ¹⁸ Ma Yesu hi lauguyoguyougeya hi pa, 'Tinani tam mi Yudeya hai wasawasa.' ¹⁹ Ma unubolina hi kodili digona uyahinei, ma hi howaya ma hi tupolou po hi wotalagae koyakoyama. ²⁰ Hi luguyoguyougena woloeya ma wasawasa hai luilui hi wihaleya ma tauna a kaleko dumana hi wiluiya, ma hi niniyeya ipa hina witakeya.

Yesu hi tutulawiteya hoi ani take

(Matiu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yoni 19.17-27)

²¹ Tahayagei hi nenaē po lawa gehouna hi tuhagaya, gowana Simona tanogei i nenei ipa ina nae meyagai baneina uyahina. Ma tu wigawiya hi utani po Yesu anani take i awali. Simona tauna lawa Sailinagei natunatuna ololotohi luwaga Alesana ma Lupasi. ²² Yesu hi niyeya oya gowana Gologota, a bui naka ‘Ununu Dobuna.’ ²³ Ega yaka wine mulamula waigolana mitehi hi wila emoteya ma hi weleya, ma Yesu wine noka i wihinigigiyeya. ²⁴ Ma Yesu hoi ani take hi tutulawiteya ma a kaleko hi wikibugehi po hi tamihi.

²⁵ Hougana Yesu hi tutulawiteya ani take uyahina mei iyeta bolina ina lauliyaliyani. ²⁶ Tauna ani wigouna hi giluma geleteya hi pa:

GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

²⁷ Tu danene luwaga mitehi hi witake gogonehi gehouna u awala hinebawana ma gehouna u awala kehana. ²⁹ Lawa liyaliane i hi nenaē ma hi bahabaha gae ma hi ununu kwadikwadiyana, ma hi palipaliyeya hi pa, ‘Ee, u baha u pa emoemotam apo numa dalabu una hoe haleya, ma iyeta tonuga u hinena una wogomeya. ³⁰ Heki, tam una luyawihi mem po ani takegei una hopu.’

³¹ Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi tunawahi ma Yesu hi inameya hi pa, ‘Lawa gehouhi i wiluyagohanihi ma iyowai po tauna ega ita wiluyagohana meya? ³² Itapa tauna Besinana lawana po mi Yudeya ata wasawasa, heki, geke hougana ani take uyahinei ita hopu mai po tata galeyā ma tata witumaganeya.’ Tu danene luwaga Yesu mitehi hi take gogonehi tauhi gasi Yesu hi widibogi.

Yesu i hilage

(Matiu 27.45-56; Luka 23.44-49; Yoni 19.28-30)

³³ Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna i uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. ³⁴ Hougā noka uyahina Yesu i otu i pa, ‘Eloi, Eloi, lama Sabatani?’ anona ‘U Yaubada, U Yaubada, awai binei u wihinigigiyeu?’

³⁵ Ma lawa gehouhi u liyaliyana hi towotowolo, geke bahana hi nonoli po hi pa, ‘Geke lawana Elaisiya e ototugeya.’

³⁶ Ega yaka lawa gehouna uyahihiyei i bulili nae po baloi i waya po wine waitululuwana uyahina i wiyoli ma hige uyahinei i tupahigeya po i wiyoyoga giyeya u gamona ipa ina hanaguguya, ma i pa, ‘Heki, ona wohouna ma tana iotonana ma apo Elaisiya ina nei po ina wiluyagohani.’

³⁷ Yesu ponana i lata apoma i hilage.

³⁸ Ma numa dalabu baneina u hinena kaleko baneina i taketake i gunalolo luwageya, u moyana ma i hopu po u babana. ³⁹ Ma tu wigawiya hai taniwaga, Yesu u naona i

towotowolo ma i gagaleya, ma Yesu a otu i nonoli, u mulina apoma i hawalele, yaka lawana i kawamoina i pa, 'Baha dumana geke lawana Yaubada Natuna.'

⁴⁰ Wiwine gehouhi uheiya hi towolo ma hi gagalena nae. Gehouna gowana Maliya Magadalagei ma gasi Maliya gehouna tauna Yamesa a waligehe ma walehina Yosa hinahi, ma Salome. ⁴¹ Geke wiwinehi tauhi Yesu hi wotagoya po hi haguahaguya a wiwila tupo Galili uyahina. Ma gasi wiwine gehouhi Yesu mitehi Galiligei hi nei Yelusalem, tauhi Yesu a hilage matahiyei hi galeya.

Yesu hoi kokowaga hi houni

(Matiu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yoni 19.38-42)

⁴² Amaka aibiga po hai wononogo iyetana mi Yudeya hai dalabu binei. ⁴³ Ega yaka Yosepa Alimatiyagei i nei, tauna mi Yudeya hai tu wiwogatala dewadewana, ma i otonana Yaubada a taniwaga a houga nei. Yosepa tauna lawa nungonugomotuna yaka i nae Pilato uyahina po Yesu hinina i lupaliyeya ipa ina waya. ⁴⁴ A baha uyahina ma Pilato i goholi, po i pa, 'Moina amaka i hilage?'

Ega yaka Pilato gawiya taniwagana i himili ipa Yesu a hilage ina limoineya. ⁴⁵ Ega yaka gawiya taniwagana i baha i pa, 'Ee, amaka i hilage.' Apoma hinina i palihaleya Yosepa uyahina. ⁴⁶ Apoma hoi ani take i telehopuneya po kokowaga kalekonei i humaya. Kokowagana naka tapatapana hi hedali po i lui. Ma guduna gaima baneina, hi buiya po matetana hi lutomgeya. ⁴⁷ Ma wiwine luwaga hi gagalehi ma Yesu hi houni hoi kokowaga, naka Maliya i nei Magadalagei, ma a waligehe Yosa hinana.

16

Yesu i towolo meme

(Matiu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yoni 20.1-10)

¹ Mi Yudeya hai dalabu iyetana i kokoe ma malatomtomgei Maliya Magadala, ma a waligehe tauna Yamesa hinana, ma Salome, geke wiwinehi bunama dimudimumuna hi gimalaya po ipa Yesu hinina hina wineuli. ² Malatomtom kikina, gaogao a iyeta tahatahayana uyahina kabudala i gelegeleta ma wiwinehi hi nae Yesu kokowagana uyahina. ³ Tahayagei hi nena ma tunawahi hi ibaabani hi pa, 'Iyawoi hita haguta po gaima hita beuli kokowaga matetanei?'

⁴ Hougana hi geleta kokowaga uyahina, ma hi galena nae po gaimana hi gagaleya naka amaka hi beula liyeni kokowaga matetanei. ⁵ Yaka wiwinehi hi lui kokowaga u hinena, ma hewali gehouna a lului wakewakekena u awala hinebawana i tugutugula, ma hi matouta duma. ⁶ Ma

hewalina i paliwelehi i pa, 'Ega ona matomatouta. Yesu lawa Nasaletagei hi tutulawiteya ani take uyahina, tauna o bibiheya, ega geke hotana ita memae amaka i towolo meme, anani eno o galeyā kokoena.' ⁷ Ma hewalina i paliwelehi i pa, 'Ona gunawilemi po ona nae, ma tuwegana a lawa ona paliwelehi, ma Pita ona paliweleya, ona pa, "Yesu e tahatahaya nae u Galili ma taumi noka hota apo ona galeyā mei lolowa uyahimi i bahabaha pite." '

⁸ Ma wiwinehi kokowaga hinenagei hi weluhopu anai nu-gohēlelehi po anai matoutahi hi bulibulili ma ega iyai hita paliweleya, babana matouta u nogonugohi.

[Yesu i laugeletēya a lawa uyahihi

(Matiu 28.9-10, 16-20; Luk 24.13-49; Yoni 20.11-23; Bagibagi 1.6-8)

⁹ Gaogao a iyeta tahatahayana uyahina Yesu malatomtom kikina ma i towolo meme po i lugeletena tahaeya Maliya Magadala uyahina, tauna Maliyana lolowa alugo apapoehi magouhi ⁷ Yesu i lilupa hopunehi ma i dewadewa. ¹⁰ Tauna tuwega i niyeya po a hewahewali i paliwelehi. Hi nugodubu po hi tutou Yesu binei. ¹¹ Ma Maliya tuwega i palipaliwelehi i pa, 'Yesu amaka i towolo meme po mitehi to witutuhaga.' Ma ega hita witumaganeya.

¹² Naka u mulina a hewahewali luwaga, tauhi tahayagei hi nēnae, ma Yesu i lugeletēya tepa tapunehi uyahihi. ¹³ Tauhi naka hi gunawilehi po hai lawa hi paliwelehi awai hoi tahaya ma hi gelegeleta. Ma hai baha ega hita witumaganeya.

¹⁴ U mulina Yesu i lugeletēya a hewahewali magouhi 11 uyahihi, tauhi hi'mam ma Yesu i geleta u tipolihi po i towolo ma i paliyehi i pa, 'Awai binei u towolo meme lawa hi bahebaheya ega ota witumaganehi? Nugonugomi awai he guduguduhi?'

¹⁵ Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Hipuli tupo wohepali uyahihi ona nae po tuwega dewadewana ona guguyeya lawa atapuhi uyahihi. ¹⁶ Ma apo iyawoi hina witumaganeu yaka ona bapatisohi po Yaubada ina wiluyagohanihi ma iyawoi ega hina witumagana yaka apo Yaubada ina kawaiapapoenihi. ¹⁷ Apo iyawoi hina witumagana yaka wekiwekilala uyahihi ina geleta po gowaugei alugo apapoehi lawa uyahihi hina wiyagahi ma apo pona gehouhi uyahihiyei hina ibaabani. ¹⁸ Apo mota apapoehi hina wohepahi ma apega hina wiyuwa, apo kakai hin'umahi apega hina hilage. Ma apo tu tootogo hina wotepanihi yaka hina dewadewa.'

Yesu a gae hoi yada

(Luka 24.50-53; Bagibagi 1.9-11)

¹⁹ Guyau Yesu a baha i wikokowi a hewahewali uyahihi, ma i gae hoi yada po Yaubada u awala hinebawana i tugula.
²⁰ Yesu a hewahewali hi hopu po hi nae tupo atapuhi uyahihi hi luguguya, ma Guyau a baha i laimoineya wekiwekilala uyahihiyei.]

LUKA

¹ Tiyopilasi tam taniwaga dewadewam. Awai u hayata hi waawala naka lawa hi maga дума hi wileta ipa hina giluma hopunehi. ² Yesu a baha tu limoinena po tu bagibagiyena anani wawala ugolina hi bahebaheya hi giluma hopunehi. ³ Geka ginoulihi hai ani wawala ugolihi a todi ma a inugohiyahiyawehi po i nenei naka i dewadewa дума yaka a giluma dumaluhi tam Tiyopilasi bingei. ⁴ Ma geka a dewadewaya naka apo ginouli atapuhi hi palipaliwelem moimana una hanapugeya.

Yoni bapatiso houga gunina hi wipaliweleneya

⁵ Heloda a houga wiwasawasa u Yudeya ma tu witalaguyaba gehouna gowana Sakaliya tauna Abiya a bagibagi tu woiteyana i mamae. Agona gowana Elisabeta tauna Alona gugunigei i nei. ⁶ Hai luwaga Yaubada matana hi dumalu po a lugagayo po a palihanahanapu atapuhi hi iponawogogehi. ⁷ Tamogi ega natuhi babana Elisabeta naka alinawa ma i wikeduluma po Sakaliya amaka i wibada.

⁸ Iyeta gehouna Sakaliya witalaguyaba bagibagina i laidumaluya Yaubada u matana. ⁹ Ma tu witalaguyaba hai dewa naka wikibu po wikibugei i welutahaya po ipa apo tauna dadi ina apuya. Ega yaka i lui gae Guyau a numa dalabu baneina u hinena. ¹⁰ Ma lawa atapuhi noka houkana dadi i apapuya naka u uputa hi laupali.

¹¹ Ma Guyau a tu winoyanoya dadi ani'mapuna u awala hinebawanei i lugeleteya. ¹² Houkana Sakaliya i gagaleya po i goholi ma matouta i geini. ¹³ Ma Yaubada a tu winoyanoya i baha i pa, 'Sakaliya, ega una matomatouteu. Yaubada amaka am lupali i nonoli po agom Elisabeta apo natum olotona ina guni. Apo gowana Yoni una hiyawī. ¹⁴ Apo ina tutupeiili houkana una kaoha po una kaoha дума ma gasi lawa magomagouhi apo hina kaoha. ¹⁵ Matababana Guyau u matana apo tauna lawa baneina. Apega wine po umauma kadikadidilihi ina umuma. Ma hina guniguni houkana apo Alugo Woiyawa ina wihogoya po ina mamae po houga magomagouna. ¹⁶ Ma tauna apo Isalaela lawahi ina buinihi po hina luhagawilehi Guyau Yaubada ugolina. ¹⁷ Tauna apo Guyau u naonei ina tahaya mai a nugotuhu po a wipoya mei tu bahapiko Elaisiya. Ama po natu tauna apo ina winugoemotahi po tu wiponahahalena dewadumaluna ugolina ina hounihi. Ma Guyau ubeina lawa ina wononogogehi.'

¹⁸ Sakaliya i baha nae tu winoyanoya ugolina i pa, 'Iyowai apo geke a wikawamoineya babana tau amaka a wibada ma agou i wikeduluma.'

¹⁹ Ma tu winoyanoyana a baha i wimiheya i pa, 'Tau Gabeliyela houga magomagouna Yaubada u matana a towotowolo. Ma tauna i himiliu po a nei ugolim geke tuwega dewadewana ipa a paliwelem. ²⁰ Tamogi u baha ega uta kawamoineya ma agom a houga wigunaguna ugolina apo una limoineya. Ma ega uta kawamoineru yaka apo una wigungum po ega ponam a sigana iyeta noka ugolina anona ina lugeleteya.'

²¹ Lawa boluhi u uputa hai wiotonana ugolina ma hi pa, 'Iyowai po Sakaliya a mae i dao numa dalabu baneina u hinena?' ²² Hi otonana ma Sakaliya i hopu mai po hi pa, 'Nugote Sakaliya numa dalabu baneina u hinena awai i galeyaya, po ega emoemotana ina baha ma nimanei e ibaabani.'

²³ Iyeta wabihaga hi nae ma apoma Sakaliya a bagibagi atapuhi i wikokowihi ma apoma i gunawileya a u meyagai. ²⁴ Ma a bagibagi hi kokoe po gaogao ega ita dao ma agona Elisabeta i koiba po tuawana hau numa i mamae wamaahiya nimitutu hi kokoe ma i pa, ²⁵ 'Amalai apoma Guyau i haguwe po u wialinawa wihinimayana lawa u matahi i wihaleyaya.'

Yesu houga gunina tu winoyanoya Maliya i paliweleya

²⁶ Elisabeta i koiba po i mamae a wamaahiya magouna 6 ma Yaubada a tu winoyanoya gowana Gabeliyela i himila hopu neiyai u Nasaleta, Galili u tupona. ²⁷ Tu winoyanoyana guguhini gowana Maliya a tuwega i neiyai. Maliya tauna hi bigeya wasawasa Dawita a guguni hewalina gehouna gowana Yosepa ugolina. ²⁸ Tu winoyanoyana i nei po Maliya ugolina i pa, 'Tinani tam. Guyau a winagana po gasi tauna tam mitehi.'

²⁹ Tu winoyanoyana a baha ugolina ma Maliya nugonugona i helele duma po a bahahi anohi i inugonugotuhugehi. ³⁰ Ma tu winoyanoyana i pa, 'Maliya, ega una matomatouta babana amaka Yaubada i hagu lagonem. ³¹ Tam apo natum olotona una koibeya po una guni po gowana Yesu una hiyawii. ³² Tauna apo lawa baneina gehouna ma lawa apo hina wootalagiyeya hina pa, "Yaubada Gegewahagana Natuna." Ma Guyau Yaubada apo tauna ina dewaya po wasawasa mei gogana Dawita i wasawasa pite, ³³ po apo Yakobo a guguni u hinehi ina iwasawasa houga magomagouna ina nae po ega a siga ma anani taniwaga apega ina kokoe.'

³⁴ Ma Maliya tu winoyanoyana ugolina i baha i pa, 'Tau ega ata tawine ma apo iyowai a wigunaguna?'

³⁵ Ma tu winoyanoyana i pa, 'Alugo Woiyawa apo ina nei po Yaubada a wipoya ina welem po ugolinei tewela waiwoiyawana una guni po gowana hina hiyawawi, Yaubada Natuna. ³⁶ Am guguni wawinena Elisabeta gasi i koiba a houga wikeduluma ugolina. Tauna ipa ega emoemotana ina wigunaguna ma amalai a wamaahiya magouna 6. ³⁷ Matababana Yaubada ginouli atapuhi emoemotana.'

³⁸ Ma Maliya i baha nae tu winoyanoyana ugolina i pa, 'Tau Guyau tu wiponawogogena ma amalai awai u palipaliweleu ugoliu ina wawala.' Ma tu winoyanoyana Maliya i nehaleyaya.

Maliya i witoumana nae Elisabeta ugolina

³⁹ Geka u mulina Maliya i wononogo ma i wotowolo po i nae dobu waioyana i tutani po i nae Yudeya u hinena. ⁴⁰ I nae po Sakaliya a u numa i geleta po Elisabeta i mamali. ⁴¹ Ma Elisabeta pona i noonoli po natuna managona u hinena i'ntuilupa po Elisabeta Alugo Woiyawa i wihogoya. ⁴² Ma ponana i lata ma i wootu i pa, 'Wiwine atapuhi u hinehi tam tu kaoha lagona po tewelana apo una guniguni tauna tu kaoha. ⁴³ Aee, awai binei lunugotootogo geka pite i wawala po u Guyau hinana i witoumana mai ugoliu. ⁴⁴ Matababana am baha wimaamala a noonoli po tewela u managou i kaoha po i'ntuilupa. ⁴⁵ Guyau a baha u itumaganeya binei apo ina laimoineya naka tam tu kaoha.'

Maliya Guyau i huneya

⁴⁶ Maliya i pa,
'Guyau a hunena dumaya
⁴⁷ ma nugonugou hinena i wotalagae
babana u Yaubada Tu wiluyagohaniu.
⁴⁸ Tau a tu bagibagi yabayababa ma i galena tuhagau tau.
Ugolinei lawa atapuhi amalai ma i wawala po i nena apo
hina pa tau tu kaoha.
⁴⁹ Matababana Yaubada manininagei ginouli gegehi bi-
ugei i dewahi.
Tauna gowana i wiwoiyawa.
⁵⁰ A lunugotootogo i mewahaga hapana po hapana
ugolihi iyawoi Yaubada hi matumatuteya.
⁵¹ Tauna nimana kadikadidilina i lodomi
po tu nugogegae hai wiwogatala i lunohahi.
⁵² Wasawasa gegehi hai ani tugula ugolihi i hauhopunehi
ma tu nugohopuhopu i houna geletehi.
⁵³ Tu omhilage lawahi i wiomhiyougohi,
ma tu wigapola lawahi a nima kwakwawahi i himilihi.
⁵⁴ A paliwitumagana googata ugolihi i womomota emoteya,
ma i nei Isalaela lawahi ina haguta.

55 A lunugotootogo Abelaham ugolina i woogeleteya po gasi googana,
po ataputa ugolita apo ina nae po ega a siga.'

56 Ma Maliya Elisabeta mitehi hi mamae wamaahiya tonuga hi kokoe ma i gunawilena meya a u numa.

Yoni hi guni

57 Elisabeta upuna i wiyuwa po i igunaguna po natuna olotona. 58 Ma a lawa po a guguni hi noonoli po tauna mitehi hi kaoha babana Guyau a hagu dewadewa dumana i weleya.

59 Natuna i guni po iyeta magouhi 8 hi kokoe ma lawa hi'mboina mai. Ma hai dewa hi deweya po tewelana a wekiwekilala naka hinina hi hapi ma ipa Sakaliya hina wiwaligeheya. 60 Ma tamogi hinana i pa, 'Apega. Apo gowana Yoni.'

61 Ma a lawa hi pa, 'Ega ita dewadewa ipa Yoni una hiyaw i babana ega am bada gehouna gowana Yoni.'

62 Apoma amana nimahiyei hi paliweleya gowana apo iyai ina hiyaw i, babana tauna naka i wigumgum. 63 Ma Sakaliya ani'mgiluma i lupaliyeya po i'mgiluma i pa 'Gowana Yoni.' Ma lawa nugonugohi hi goholihi. 64 Ma noka houngana Sakaliya a wigumgum i kokoe po i wibaabani meme ma Yaubada i wotalagiyeya. 65 Lawa u liyaliyahi tu mae matouta i wihogohi. Ma geka dewana atapuna tuwegana naka Yudeya oyana i weluyayata pahi. 66 Lawa iyawoi tuwegana hi noonoli naka hai nugohine ma hi pa, 'Geka tewelana apo tauna iyai?' Matababana i lugeletana dumaya naka Yaubada a wipoya tauna ugolina.

Sakaliya a bahapiko

67 Yoni amana Sakaliya Alugo Woiyawa i wihogoya po Yaubada tuwegana i baheya i pa,

68 'Isalaela lawahi ata Guyau Yaubada ta wotalagiyeya.

Tauna a lawa haguta binei i nei po hau panipani i lupena haleta.

69 Yaubada a tu wiponawogo lawana gowana Dawita gogana i himiliyai

Tu wiluyagohanita kadikadidilina.

70 Tu bahapiko waiwoiyawahi hi palipaliwitumaganeta hi pa,

71 Tu wiluyagohana apo ina himili yaka tauta ata gawiya po tu wihinigigiyeta hai manini ugolih i ina luyawahita.

72 Ma i baha i pa apo googata ina lunugotootogogehi po a wiwogatala waiwoiyawana nugonei ina gae.

73 Mei gogata Abelaham ugolina i igwala, naka pite i paliwitumaganeta.

74 Tauna ata gawiya u nimahi apo ina halota po tauna apo ta pupouleya ma apega ta lowogeya.

- 75 Yaka houga magomagouna ata luyagohana iyetahi ugolihi ata dewa apo hina wiwoiyawa po ina dumalu tauna u matana.
- 76 Ma tam natuwe, Yoni, apo Yaubada Gegewahagana a tu bahapiko.
- Apo Guyau u naonei una tahaya po a tahaya una diuya.
- 77 Ma lawa una paliwelehi naka Yaubada apo hai apapoe ina paligigilihi ma luyagohana hina tuhagaya.
- 78 Ata Yaubada a lunugotootogo po a woideedeyana, apo luyagohana yayatana namanamalina ina dewaya po ina lalanita.
- 79 Apo yadei ina lalana hopu mai iyawoi hilage loguna u hinena ta mamae ataputa u golita, po dumola tahayana u golina aeta hounana ina laidumaluya.'
- 80 Tewelana Yoni i lalata ma a winugonugotuhu hi lalata. Ma hau balabala yabayababa i meme nae a sigana a houga i geleta po Isalaela lawahi u matahi i wogeletena meya.

2

Yesu hi guni

(Matiu 1.18-25)

¹ Noka houngana Sisa Ogasito a houga witaniwaga Loma u hinena ma i baha ipa apo tupo atapuna lawa gowahi hina giluma hopunehi. ² Geka naka omgiluma tahatahayana Kwiliniya a witaniwaga u Siliya houngana. ³ Ugolinei ma lawa atapuhi yamoha po yamoha i nena a meyangai u golina po gowana hi gilugilumi.

⁴ Tupo Galili u hinena u Nasaleta Yosepa i wotowolo po i gae u Yudeya, meyangai gowana Betelehem u golina. Yosepa i nae noka hosi babana gogana Dawita noka dobunei i nei.

⁵ Ma tauna Maliya u golina hi bigebigeya mitehi hi nae po gowahi hi gilumihi. Maliya a koibana ⁶ ma u Betelehem hi mamae po a houga wigunaguna i geleta. ⁷ Ma i wigunaguna po a tutuwoga olotona i guni po lupulugei i huma imahiyeya ma gamogamo hai gaeba u hinena i wienoya. Matababana ani wiyagohina numana u hinena ega meka babanoya kwakwawina.

Tu winoyanoya tuwega hi niyeya sipi tu galena itete ugolihi

⁸ Dobuna u liyaliyana naka sipi tu galena itete u pitepitei hai sipi upomgei hi gagalena itetehi. ⁹ Ma Guyau a tu winoyanoya i lugeleteya ugolihi po yayata namanamalina i yayata wiiwilehi po lowo i geinihi. ¹⁰ Ma ega yaka tu winoyanoyana i pa, 'Ega ona matomatotouta. Ami tuwega dewadewana

waikaohana a neiyai lawa atapuhi ubeihi. ¹¹ Geka amalai Dawita a meyagai u hinena Tu wiluyagohanimi hi guni. Tauna Guyau, Yaubada a Besinana lawana. ¹² Ma ani limoina naka tewelana apo a humahumana gamogamo hai ani am u hinena e eneno ma apo ona tuhagaya.'

¹³ Mala emosi ma tu winoyanoya boluhi yadei hi lugeletehi tulahina u liyaliana po Yaubada ugolina hi yamhuna hi pa, ¹⁴ 'Yaubada Gegewahagana ta wotalagiyeya po iyawoi hau hipuli i kaokaöhehi ugolihi nugodumola ina mae.'

¹⁵ Hougana tu winoyanoyana i wotowolo po i gae hau yada ma sipi tu galena itete tuawahi hi pa, 'Guyau geka ginoulina ugolita i woogeteeya ta nae u Betelehem po ta galeyaya.'

¹⁶ Ega yaka yagiyagina hi nae po Maliya po Yosepa po tewelana gamogamo hai gaeba u hinena i eneno ma hi tuhagahi. ¹⁷ Ma hi gagalehi po hi paliwelehi iyowai tewelana binei ma tu winoyanoya ugolihi i bahabaha. ¹⁸ Iyawoi sipi tu galena itete hai bahana hi noonoli po hi gohola dumahi. ¹⁹ Ma Maliya geka ginoulihi atapuhi nugonei hi gae ma i toditodi naka bala tapuna. ²⁰ Ma sipi tu galena itete Yaubada hi wotalagiyeya po hi hunehuneya ma hi gunawilehi. Matababana awai atapuna hi noonoli po hi gagaleyaya naka i laimoineya mei tu winoyanoyana i palipaliwelehi pite.

Yesu hi wigowaya

²¹ Iyeta magouhi 8 hi kokoe ma tewelana a wekiwekilala naka hinina hi hapi ma hi wigowaya po Yesu. Gowana geka yohola ega hita guni ma tu winoyanoya hi palipaligeleteya tauna hi hiyawoi.

Numa dalabu baneina u hinena Yesu hi wogeteeya

²² Mose a lugagayo i baheya i pa, tutuwau hai wigunaguna u mulina hina laiyeuyeu mehi. Ega yaka Yosepa ma Maliya tewelana hi weluwaya po hi nae u Yelusalem ipa Yaubada ugolina hina wogeteeya. ²³ Matababana Mose a lugagayo ugolina i baheya i pa, 'Tutuwoga ololotohi atapuhi hina palipaligwalehi Guyau ugolina.' ²⁴ Ma Mose a lugagayo i baheya i pa, 'Bunebune luwaga bo natunatuhi luwaga ugolihiyei hai ani witalaguyaba hina dewadewahi.'

²⁵ Noka hougana lawa gehouna dewadewana gowana Simona Yaubada tu wiponawogogena u Yelusalem i mae. Tauna Isalaela Tu witowolo mena i ototoni ma Alugo Woiyawa i luiya. ²⁶ Ma Alugo Woiyawa i paliweleya naka apega ina hilage a sigana Guyau a Besinana lawana ina galeyaya ma apoma ina hilage. ²⁷ Tewelana Yesu tu gunina hi geleteya numa dalabu baneina u hinena ipa Mose a lugagayo

hina wotagoya ma Alugo Woiyawa Simona i tahaeya po i nae numa dalabuna u hinena. ²⁸ Ma Simona tewelana i guni po u nimana ma a wimaamala Yaubada ugolina i dewaya i pa, ²⁹ ‘Guyau Wasawasa, am paliwitumagana amalai u limoineya yaka

amaka ma tau am tu bagibagi nugodumolagei una pali-haleu po a hilage.

³⁰⁻³¹ Matababana amaka am Tu wiluyagohana lawa atapuhi ubeihi u wononogogeya matougei a galey.

³² Tauna tu meuputa hai yayata am nugotuhu galena tuha-gana binei.

Ma am lawa mi Isalaela hai wasawasa binei.’

³³ Simona Yesu binei ma awai i bahebahehi naka amana po hinana hi nugogohola duma. ³⁴⁻³⁵ Ma i kawaidewedewehi ma Maliya ugolina i baha nae i pa, ‘Apo nugonugom ina wiyuwa duma babana geke tewelana tauna wekiwekilala Isalaela lawahi ugolihi, ma apo hina wihinigigiyeya. Lawa hai nugotuhu gowagowadahi apo ina wogeletehi tepanei ma lawa boluhi apo hina peu ma gehouhi hina towolo.’

³⁶ Noka hougana keduluma odubona gowana Ana tauna tu bahapiko gehouna ma amana Penuweli ma a guguni Asa. Tauna a guguhinina ma i tawine po i mamae agona mitehi naka bolima magouhi 7, ³⁷ ma i hiwape po i mamae naka bolima magouhi 84. Tauna numa dalabu baneina ega ita nenehaleya. Uguwa po iyeta i wootalagae po am i iyohiyeya ma i laupali. ³⁸ Noka hougana emosina i lui gae hau numa dalabuna tewelana ubeina po Yaubada ugolina i wimaamala. Ma iyawoi Yelusalem Tu luyawahina hi ototoni atapuhi ugolihi i wibaabani.

³⁹ Hougana tewelana hinana po amana Mose a lugagayo dewana atapuna hi ikokowi naka hi gunawilehi Galili u tupona, hai meyagai dumana Nasaleta ugolina. ⁴⁰ Ma tewelana i lata po i kadidili ma nugonugona i holahola po Yaubada a nugohegoya tauna ugolina.

Tewelana Yesu numa dalabu baneina u hinena

⁴¹ Bolima emosi po emosi Yesu tu gunina hi gegae u Yelusalem Welulagona tolehana ubeina. ⁴² Hougana Yesu a bolima magouhi 12, hinana po amana mitehi hi gae toleha binei mei bolima emosi po emosi. ⁴³ Ma hougana tolehana i kokoe po hai houga gunawilana ugolina tewelana Yesu u Yelusalem ma hi nehaleya. Hinana po amana ega hita hanapugeya. ⁴⁴ Hai nugotuhu hi pa, bolu mitehi hi nene naka tauna mitehi. Ugolinei ma iyeta atapuna hi negeya ma apoma hi tugudu po hai guguni po hai lawa u hayahi hi beiha. ⁴⁵ Ma ega hita tuhagaya yaka hi beiha po hi gunawilehi

u Yelusalem. ⁴⁶ Iyeta tonuga hi kokoe ma apoma numa dalabu baneina u hinena hi tuhagaya. Tu wiatatiyana u hayahi i tugula ma i launonola ma i laubayabayada. ⁴⁷ Tu lunonolena atapuhi a hanapu po baha wimihana ugolina hi gohola dumahi. ⁴⁸ Hougana hinana po amana hi gagaleya po hi gohola dumahi. Ma hinana i baha nae ugolina i pa, ‘Natuwe, iyowai po geke u dewiyai? Amam po tau a nugodubuiyai to bibihem.’

⁴⁹ Ma tauna ugolihhi i baha i pa, ‘Awai binei uheiya o bibiheu? Moina ega ota hanapugeya naka tau Amau a numa u hinena?’ ⁵⁰ Ma awai ugolihhi i bahebaheya naka ega hita hanapugeya.

⁵¹ Tauna mitehi hi hopu po hi nae u Nasaleta po iponawogogehi. Ma geke ginoulihi atapuhi naka hinana a nugohine. ⁵² Yesu i lalata ma a winugonugotuhu hi lalata po Yaubada po lawa hi kawaidewedeweya.

3

Yoni bapatiso a luguguya

(*Matiu 3.1-12; Maki 1.1-8; Yoni 1.19-28*)

¹ Sisa Tibeliya u Loma i iwasawasa bolima magouna 15 u hinena naka Ponitiyo Pilato mi Yudeya hai taniwaga. Ma Heloda Galili tupona i gagalena iteteya ma walehina Pilipo Ituleya tupona i gagalena iteteya, ma gasi Talakoniti tupona i gagalena iteteya. Ma Lisaniya Abilini tupona i gagalena iteteya. ² Ma Anase po Kayapa tauhi tu witalaguyaba tanitaniwagahi. Geke tauna hougana Yaubada a baha i nei Sakaliya natuna Yoni ugolina hau balabala yabayababa. ³ Yoni tauna i lui po i nae Yodani tupona atapuna u hinena apapoe paligigilana ubeina nugobui bapatisona i lauguguyeya. ⁴ Mei tu bahapiko Isaiya a baha bukana u hinena i gilugilumi i pa, ‘Lawa gehouna hau balabala yabayababa e iototu i pa,

“Guyau a tahaya ona wononogeya.

A tahaya ona lidumaluhi.”

⁵ Guguba atapuhi apo hina hogohi.

Oya baneihhi po habuluhi apo hina hopu.

Tahaya waiwilowilowahi apo hina dumalu.

Ani nae waitupitupihi apo hina wihabuhabuna.

⁶ Ma lawa atapuhi apo Yaubada anani wiluyagohana hina galeya.’

⁷ Bolu hi hopu mai po Yoni ipa ina bapatisohi naka ugolihhi i baha i pa, ‘Taumi ani galenami mei mota, ugolinehi Yaubada a luuyogigai iyetana ipa ona lowo haleya. ⁸ Tamogi ega emoemotami babana ami nugobui anohi ega ota wogele-tahi. Ma ega tuawami ona pa, “Gogiyai Abelaham,” naka

ginouli yabayababa babana a paliwelemi Yaubada emoe-motana po geka gaimahi ina dewahi po Abelaham googana.
 9 Geka houkana Yaubada ilama i wononogogeya ipa mayau u dedena ina taleya. Ugolinei ma mayau atapuna ega ita ugugo apo ina talahalehi po mayau alalatana ugolina in'omapugehi.'

10 Ma bolu hi lubayadeya hi pa, 'Iyowai apo to dewa?'

11 Ma hai baha i wimiheya i pa, 'Iyai ugolina luilui luwaga yaka ina gutaya lawa gehouna ega ita iluilui mitehi. Ma iyai ugolina aniani yaka dewana emosina ina dewaya.'

12 Takisi tu tama hi nei po ipa bapatiso hina waya tauhi gasi hi baha ugolina hi pa, 'Bada, apo awai to dewaya?'

13 Ma tauna i baha i pa, 'Gapola mihana a lata awai mi Loma hi bahebaheya naka ega ona huhouna lagoneya.'

14 Tu wigawiya hi lubayadeya hi pa, 'Ma tiyai apo iyowai to dewa?'

Ma ugolih i baha i pa, 'Lawa hai gapola ega ona halohalohi bo koyamagei ona tamitamih i. Ma ami bagibagi mihahi ona kaohehi tamogi.'

15 Lawa hai witumagana hi lata po hi nugowilawila hi pa, nugote Yoni tauna Yaubada a Besinana lawana. 16 Yoni atapuhi ugolih i baha nae i pa, 'Tau eega; tau goilagei a ibapatisomi ma tauna tu gelagoniu naka e nenei. Tau ega u dewadewa awai ipa apo a aehumahuma a lupeni. Tauna apo Alugo Woiyawei po wipoya mei mayau alalatanei ina bapatisomi. 17 Anani luhapu hipana u nimana po aniani mei pegapega ina tuwaluhi po a hanali u hinena ina tuupumi. Ma nudanudahi apo mayau alalata tuwetuweneina ugolina ina apuhi.' 18 Luguguya galenahi tapuhi po tapuhigei Yoni tuwega dewadewana i lauguguyeya lawa ugolih i.

19 Ma Yoni taniwaga Heloda i palihopuhopuneya babana walehina agona gowana Helodiyasi i lawalawagi binei. Ma gasi dewa apapoe atapuhi Heloda i dewadewahi bihiyei. 20 Apoma apapoe banei dumana Heloda i dewadewaya naka Yoni hau numa panipani i tuguduya.

Yesu a bapatiso

(Matiu 3.13-17; Maki 1.9-11)

21 Lawa atapuhi hi bapatiso po u mulina Yesu i bapatiso. Ma houkana Yesu i laupali naka yada i gunahoeya 22 po Alugo Woiyawa i libunebuneya ma i hopu mai tauna ugolina. Ma pona yadei i hopu mai i pa, 'Tam Natuwe a luhogalem, ma bingei a kaoha.'

Yesu googana

(Matiu 1.1-17)

²³ Yesu hougana a bagibagi i wawali naka a bolima magouna 30. Tauna lawa hi pa amana Yosepa, ma Yosepa Heli natuna.

²⁴ Heli Matati natuna ma Matati Libai natuna. Libai Meleki natuna ma Meleki Yanai natuna, ma Yanai Yosepa natuna.

²⁵ Yosepa Matiyasi natuna ma Matiyasi Eimosi natuna.

Eimosi Nahum natuna ma Nahum Esili natuna.

Esili Nagai natuna ma ²⁶ Nagai Mata natuna.

Mata Matatiya natuna ma Matatiya Semeina natuna.

Semeina Yoseka natuna ma Yoseka Yoda natuna.

²⁷ Yoda Yowanani natuna ma Yowanani Lesa natuna.

Lesa Selubabe natuna ma Selubabe Satiyeli natuna.

Satiyeli Neli natuna ma ²⁸ Neli Meleki natuna.

Meleki Adi natuna ma Adi Kosam natuna.

Kosam Elumadam natuna ma Elumadam Elu natuna.

²⁹ Elu Yosuwana natuna ma Yosuwana Eliyesa natuna.

Eliyesa Yolim natuna ma Yolim Matati natuna.

Matati Libai natuna ma ³⁰ Libai Simiyona natuna.

Simiyona Yuda natuna ma Yuda Yosepa natuna.

Yosepa Yonam natuna ma Yonam Eliyakim natuna.

³¹ Eliyakim Meleya natuna ma Meleya Mena natuna.

Mena Matata natuna ma Matata Natani natuna.

Natani Dawita natuna ma ³² Dawita Yese natuna.

Yese Obedi natuna ma Obedi Bowasa natuna.

Bowasa Sala natuna ma Sala Nahasona natuna.

³³ Nahasona Amidana natuna ma Amidana Adimana natuna ma Adimana Ani natuna.

Ani Heselona natuna ma Heselona Pelesa natuna.

Pelesa Yuda natuna ma ³⁴ Yuda Yakobo natuna.

Yakobo Isako natuna ma Isako Abelaham natuna.

Abelaham Tela natuna ma Tela Naho natuna.

³⁵ Naho Seluga natuna ma Seluga Leu natuna.

Leu Pelega natuna ma Pelega Ebe natuna.

Ebe Sila natuna ma ³⁶ Sila Kainana natuna.

Kainana Apakada natuna ma Apakada Sem natuna.

Sem Nowa natuna ma Nowa Lameka natuna.

³⁷ Lameka Metusela natuna ma Metusela Enoka natuna.

Enoka Yaledi natuna ma Yaledi Mahalali natuna.

Mahalali Kainana natuna ma ³⁸ Kainana Enosi natuna.

Enosi Seta natuna ma Seta Adam natuna ma Adam Yaubada natuna.

4

Yesu a ludadana

(Matiu 4.1-11; Maki 1.12-13)

¹ Yesu Yodani u goilana Alugo Woiyawa i wihogoya ma i gunagunawileya naka Alugo Woiyawa tauna i niyeya hau

balabala yabayababa. ² Iyeta magouhi 40 u hinehi Tomodulelele i laudadani. Noka iyetahi ugolihi ega it'omam po u mulina ma am i hilage.

³ Ma Tomodulelena i baha nae ugolina i pa, 'Inapa tam Yaubada Natuna yaka geke gaimahi una baha po hina liani-anihi.'

⁴ A bahana Yesu i wimiheya i pa, 'Yaubada a Buka u hinena giluma e mamae i pa, "Lawa apega aniani tuawana ugolinei hina lauyagohana." '

⁵ Apoma Tomodulelele Yesu i weluwaya po hi gae. Kabudala kukuna u hinena hipuli tupo wohepali i wogeleteya ugolina po i galey. ⁶ Ma i baha nae ugolina i pa, 'Geke dohuhi hai witaniwaga po hai wiwasawasa apo atapuhi tam a welem. Matababana i damanai u witaniwaga ugolina po tau apo iyai a lauhogaley an'ombeneneya ugolina. ⁷ Inapa una polopolou ugoliu yaka geke atapunana apo ina wigalimgei.'

⁸ Ma Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Yaubada a Buka u hinena i baheya i pa, "Guyau am Yaubada tam una polopolou ugolina po tuawana una pupouleya." '

⁹ Apoma Tomodulelele Yesu i weluwaya po hi nae u Yelusalem numa dalabu baneina u moyana i houni ma i baha i pa, 'Inapa tam Yaubada Natuna yaka geke hosi ma una lupa hopu. ¹⁰ Matababana Yaubada a Buka u hinena i baheya i pa,

"Yaubada a tu winoyanoya mi yadena apo ina baha po hina galena itetem,

¹¹ ma apo nimahiyei hina wohepam po apega aem una toneya." '

¹² Yesu a bahana i wimiheya i pa, 'Yaubada a Buka u hinena i pa, "Guyau am Yaubada ega una laudadani." ' ¹³ Hougana Tomodulelele ludadana atapuhigei Yesu i ludadani po i kokoe ma i nehaley po i nae gaogao gehouna i wiotonaneya.

Yesu a bagibagi u Galili i wiwawali

(Matiu 4.12-17; Maki 1.14-15)

¹⁴ Ma Alugo Woiyawa a wipoyagei Yesu i gunawileya u Galili. Tuwegana i gunanohaya po noka tuponana atapuna i hogoya. ¹⁵ Ma tauna hai numa dalabu u hinehi i iatatiyana po lawa atapuhi hi huneya.

Yesu u Nasaleta hi wihinigigiyeya

(Matiu 13.53-58; Maki 6.1-6)

¹⁶ Apoma Yesu i nae u Nasaleta, naka anani lata meyageina. Iyeta dalabu ugolina tauna hau numa dalabu i lui mei houga daodaona i dewadewa pite. Ma i towolo po ipa in'omhiyawa. ¹⁷ Ma tu bahapiko Isaiya a buka hi weleya po i lagahi po i nae po omgiluma geke pite ugolina i geleta i pa,

18 ‘Guyau Alugona Waiwoiyawana tau ugoliu.

Tauna i wotepaniu ipa tuwega dewadewana tu daya-dayabu ugolihi a guguyeya.

Tauna i himiliu ipa lawa hau panipani a paliwelehi apo panipani hina nehaleya.

Ma tu matakeke hina galena meme,

po iyawoi witai u hinena he mamae apo a wikaohahi.

19 Bolima awai apo Guyau a lawa ina iluyagohanihi ipa a baheya.’

20 Yesu bukana i lukukumi po numa dalabu a tu wihaguh-agu i weleya ma i tugula. Ma lawa atapuhi numa dalabu u hinena hi todi ma hi halugeya. 21 Ma i tugudu po lawahi ugolihi i baha nae i pa, ‘Baha kukuna o noonoli Yaubada a Buka u hinena naka amalai i lugeleteya.’

22 Lawa atapuhi hi kawaidewedeweya po gamonei baha waikamnahi i bahebahehi naka hi hunena dumaya. Ma hi pa, ‘Iyowai ma Yosepa natuna geke pite u ibaabani?’

23 Ma ugolihi i baha nae i pa, ‘A hanapugeya naka apo ona paliweleu geke baha hanahanapuhi, “Tu lumulamula, una wiluyagohana mem.” Ma gasi apo ugoliu ona baha ona pa, “Awai u Kapenaum i waawala ma to noonoli geke am meyagai ugolina una dewahi.”’

24 Ma i baha meme i pa, ‘A baha duma ugolimi, ega tu bahapiko gehouna a meyagai ugolina hita luhogaleya.

25 Tamogi moina a paliwelemi naka Elaisiya a u houga hiwape i maga duma u Isalaela. Hougana gadiwewe ega ita atatuna naka bolima tonuga ma tupona po gomala baneina tupo atapuna hi wialoni. 26 Tamogi Elaisiya ega ita nae hiwahiwape mi Isalaela emosi ugolihi ma i nae hiwape Salepatagei Saidoni u tupona tuawana ugolina po i haguya.

27 Ma Elaisa a u houga lepelu lawahi hi maga duma ma ega gehouna ita luyawihi. Ma Neamana lawa Siliyagei tuawana i widewadeway.’

28 Hougana lawa geke bahahi hi noonolihi po hau numa dalabu uyogigai i wihogohi. 29 Ma hi welutowolo po Yesu hi teina niyeya hai meyagai u uputana. Oya u tepana hai meyagai hi dewadewayu ugolina hi giyeya po ipa apo hau gubala hina dubali. 30 Ma tamogi tipolihigei i honoga po i nae.

*Lawa u hinina alugo apapoena i mamae Yesu i wiyagaya
(Maki 1.21-28)*

31 Yesu i hopu po i nae Galili meyageina gehouna gowana Kapenaum ugolina po noka hosi hau dalabu lawa i wiatatiyehi. 32 Ma hi nugogohola duma a wiatatiyana binei babana a baha hi wipoya ipa lawa hina wotagoya.

³³ Noka numa dalabuna u hinena lawa gehouna alugo apapoena u hinena i mamae po ponana i lata ma i otu i pa, ³⁴‘Oo Yesu, tam Nasaletagei, awai ipa ugoliyai una dewaya? U nei ipa una uniyai, bo? A hanapugeya tam iyai. Tam Yaubada galinei Waiwoiyawam.’

³⁵ Tamogi Yesu alugona i lahatuutuneya i pa, ‘Ega ponam ma naka lawana una hopu haleya.’ Alugona lawana i dewaya po bolu u matahi ma i guli ma i hopu haleya. Tamogi lawana ega ita wihiniwiyuwaya.

³⁶ Lawa atapuhi hi gohola dumahi po tuawahi hi ibaabani hi pa, ‘Geka wiatatatiyanana awai? Matababana a taniwagei po maninigei alugo apapoehi e taniwagehi po he laupa hopu.’ ³⁷ Noka tuponana ugolina Yesu tuwegana i gunanohaya po tupo atapuna i waya.

Yesu lawa boluhi i luyawahih
(*Matiu 8.14-17; Maki 1.29-34*)

³⁸ Yesu numa dalabu i nehaleya po i nae Simona a numa ugolina. Ma Simona pohiyana wawinena i totogo. Tauna hinigugupouma baneina i waya po binei ma Yesu hi paliweleya. ³⁹ I nae po wawinena u liyaliana i towolo ma hinigugupouma i lahaya. Ma a hinigugupouma i kokoe ma mala emosi i welutowolo po i poulehi.

⁴⁰ Kabudala i yoliyoli ma iyawoi hai lawa ugolihi totogo galenahi tapuhi po tapuhi hi neihi mai Yesu ugolina. Atapuhi ugolihi nimana i hounihi po i luyawahih. ⁴¹ Lawa hi maga alugo apapoehi hi luinihi naka gasi hi laupa hopu ma hi ototu hi pa, ‘Tam Yaubada Natuna.’ Ma Yesu i lahazi po ega emoemotahi hina ibaabani babana hi hanapugeya naka tauna Besinana lawana.

Yesu Yudeya i luguguya
(*Maki 1.35-39*)

⁴² Yayata hau hipuli i lauhedaleya hougana Yesu noka dobuna i nehaleya po i nae meyagai ega lawa hita mimiyeya ugolina. Ma lawa hi biheya po hi tutuhagaya naka hi nugoneya po ipa ega ina nenehalehi. ⁴³ Tamogi ugolihi i baha nae i pa, ‘Tau ipa tuwega dewadewana Yaubada anani taniwaga binei a lauguguya meyagai gehouhi ugolihi gasi. Matababana geke tauna binei Yaubada i himiliu po a nei.’ ⁴⁴ Ega yaka Yudeya u tupona numa dalabuh

5

Yesu a hewahewali tahatahayahi i otugehi
(*Matiu 4.18-22; Maki 1.16-20*)

¹ Genesaleta bogana u hadana Yesu i towotowolo ma lawa hi yamliyana gae ugolina ipa Yaubada a baha hina nonoli. ² Tauna wam luwaga hi hepahi po hi mamae i galehi ma tamogi tu ebagahi amaka hi lupa hopu halehi po hai hagida hi lauoga. ³ Yesu wam gehouna i geluya naka Simona a wam ma i baha po i lududuya po hi hopu u bogei po noka hosi i tugula ma lawa i wiatatiyehi.

⁴ Ma hougana baha i woohouni po Simona ugolina i baha nae i pa, 'Wamna una woeya po ta hopu boga daodaona ugolina po ami hagida ona telenehi po ona ebaga.'

⁵ Ma Simona Yesu a baha i buiya i pa, 'Bada, to luhilage malatom ma ega awai tota onaya. Ma am baha binei apo hagidahi to telena mehi.'

⁶ Hougana iyana a maga hi ononaya naka mei hagidahi hina gunagunalolohi. ⁷ Ega yaka hai lawa wamna gehouna ugolina hi luhapiyehi ipa hina haguhi. Hi nei po wamhi luwaga hi lihogohi po mei hina yoliyoli.

⁸ Hougana Simona Pita i gagalena po i tutunei Yesu u naona i'mtutonetonena ma i pa, 'Una nehaleu, Guyau, babana tau tu apapoe lawau.' ⁹ A baha babana tauna po a lawa iyana a maga hi ononaya hi gagaleya po, hi gohola dumahi. ¹⁰ Sebedi natunatuna Yamesa ma Yoni Simona tu haguna tauhi gasi hi gohola dumahi.

Ma Yesu Simona ugolina i baha nae i pa, 'Ega una matomatouta. Amalai ma i wawala po i nena apo lawa una ononahi.' ¹¹ Ma wamhi hi hepa geletehi hau hayahaya po ginouli atapuna hi nehaleya ma Yesu hi wotagoya.

Yesu lepelu lawana i luyawahi

(Matiu 8.1-4; Maki 1.40-45)

¹² Yesu meyagai gehouna ugolina ma lawa lepelu hinina i hogoya i nei ugolina. Ma hougana lawa Yesu i gagaleya po u naona i guli hopu hau hipuli ma i lupali gonugonuwa i pa, 'Guyau, inapa nugonugom yaka una luyawahiu.'

¹³ Yesu nimana i lodomi po lawana i wodadani ma i pa, 'Ee, nugonugou. Amaka ma una dewadewa.' Mala emosi ma a lepelu i kokoe. ¹⁴ Ma Yesu i baha kadidili lawana ugolina ipa ega lawa ina palipaliwelehi. Tamogi i pa, 'Dumalu una nae po tu witalaguyaba hina galem. Ma am luyagohana binei witalaguyaba una dewaya mei Mose i bahebaheya po lawa hai ani kawamoina naka u luyagohana.' ¹⁵ Tamogi Yesu tuwegana i gunanohaya po i lalata. Ma bolu hi liya mai po ipa hina lunonola po gasi hai totogo ugolihi ma ina luyawahihhi. ¹⁶ Tamogi i'mhoe po i nae po dobu ega lawa hita mimiyehehi ugolihi i laupali.

*Yesu lawa tu tootogona i luyawahi
(Matiu 9.1-8; Maki 2.1-12)*

¹⁷ Iyeta gehouna Yesu i iatatiyana ma Palisi lawahi gehouhi po lugagayo tanitaniwagahi hi tugutugula. Tauhi Galili po Yudeya meyageihi atapuhi po Yelusalem ugolihiyei hi nei. Ma Guyau a manini Yesu ugolina po tu tootogo ipa ina luyawahihi. ¹⁸ Ma lawa gehouna waigwameyameyana hau liyapa ma hi awala neiyai po hi leta ipa hina luiyeya numa u hinena po Yesu u naona hina wienoya. ¹⁹ Tamogi ega emoe-motahi ipa tahaya hina tuhagaya po hina luiyeya babana lawa hi maga duma. Ega yaka hi awala geleteya hau gatowa po domo hi dewaya ma lawana anani enona mitehi hi houna hopuneya bolu u tipolihi Yesu u naonei.

²⁰ Hougana Yesu lawahi hai witumagana i gagaleya po i baha nae lawana ugolina i pa, 'Tulau, am apapoe amaka a paligigilihi.'

²¹ Palisi po lugagayo tanitaniwagahi tauhi hi ibaabani hi pa, 'Geka lawana iyai po Yaubada e palipaliguyoguyougeya? Ega emoemotana lawa awai apapoe ina paligigili ma Yaubada tuawana.'

²² Yesu hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka ugolihii i baha nae i pa, 'Awai binei o inugowilawila?' ²³ Memeka baha dewadewana ega ita ipilipili? Am apapoe a paligigili bo una towolo po una nae? ²⁴ Apo ugolimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya Yaubada i weleu po hau hipuli apo apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha nae lawa wai gwameyameyana ugolina i pa, 'A bahabaha ugolim, una towolo po am ani eno una awali ma una nae ma meyagai ugolina.' ²⁵ Mala emosi ma lawana u matahi i welutowolo po ani eno i enenogeya i awali po Yaubada i hunehuneya ma i nae a u dobu.

²⁶ Tauhi atapuhi hi gohola dumahi po matouta i wihogohi ma Yaubada hi hunehuneya hi pa, 'Ginouli ega tota gagalehi amalai to galehi.'

*Yesu Libai i otugeya
(Matiu 9.9-13; Maki 2.13-17)*

²⁷ Geka dewana u mulina Yesu i hopu po i nena po takisi tu tama gowana Libai i galeya. Tauna anani bagibagi numana ugolina i tugutugula ma Yesu i baha nae ugolina ipa, 'Una wotagou.' ²⁸ Libai ginouli atapuhi i nehalehi ma Yesu i wotagoya.

²⁹ Ma Libai a u numa toleha baneina Yesu binei i dewaya po takisi tu tama po lawa gehouhi mitehi hi tugula am binei. ³⁰ Ma lugagayo tanitaniwagahi po Palisi gehouhi Yesu a hewa-hewali mitehi hi pilipilihi hi pa, 'Awai binei takisi tu tama po tu apapoe mitehi o'mam po o umuma gogona?'

³¹ Ma Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Lawa ega hita tootogo ega tu lumulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi tu lumulamula. ³² A nenei ega ipa tu dewadumalu a otugehi ma tu apapoe a otugehi po hina nugobui.’

Wiyohi bahabahana
(*Matiu 9.14-17; Maki 2.18-22*)

³³ Ma hi baha nae ugolina hi pa, ‘Yoni a hewahewali po Palisi hai hewahewali he iyohi po aniani atapuhi ega hita ananihi po he laupali houga daodaona ma am hewahewali he’mam po he umuma.’

³⁴ Ma Yesu i’mpaliluwaluwa i pa, ‘Itapa tu tawine olotona a tawine tolehana ugolina tauna ita mamae, moina apo a toumana hita iyohi? Apega. ³⁵ Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya hina wihaleya ma noka iyetahi ugolihi apoma apo hina wiyohi.’

³⁶ Yesu gasi geke paliluwaluwana i paliwelehi i pa, ‘Ega iyai luilui wouna ita papaya po luilui odubona ugolina ita hilahilama lawiteya. Inapa ina dewaya yaka naka luiluina wouna amaka i wiapapoeya ma gasi kalekona henahenam-ina apega luiluina odubona ina linanaya. ³⁷ Ma gasi ega iyai wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya talagigoila gamogamo opihiyei hi dewadewaya odubona ugolina. Inapa ina dewaya yaka apo winena wouna ina hahana po talagigoilana ina gunahaiya po wine ina kolologeya. ³⁸ Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna ipa talagigoila wouna ugolina hina hiwohiwoga hopuneya po atapuna ina dewadewa pahi. ³⁹ Apega iyai wine odubona ina umumaya po u mulina ma wine wouna ina umaya. Matababana apo ina pa, “Odubona i dewadewa.” ’

6

Iyeta dalabu bahabahana
(*Matiu 12.1-8; Maki 2.23-288*)

¹ Hau dalabu Yesu a hewahewali mitehi aniani mei pegapega tanona tipolinei i nena ma a hewahewali pegapega anohi hi’mgomugomu po u nimahi hi gohohi po hi ananihi.

² Ma Palisi lawahi hi baha hi pa, ‘Ata lugagayo i baheya ipa ega hau dalabu ta wobagibagi ma iyowai po geke pite o dewadewa?’

³ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Dawita po iyawoi tauna mitehi am hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawoi, bo eega?’

⁴ Tauna i lui po Yaubada a numa u hinena palawa wailugagayona i waya po i ani ma a hewahewali i welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega iyai ina anani ma tu

witalaguyaba tuawahi.’ ⁵ Ma i baha i pa, ‘Tau Lawa Moinau dalabu taniwagana.’

Lawa nimana wogiyogiyona
(Matiu 12:9-14; Maki 3:1-6)

⁶ Dalabu gehouna Yesu i lui hau numa dalabu po i iatatiyana. Ma noka hosi lawa gehouna awala hinebawana i habelu. ⁷ Palisi po lugagayo tanitaniwagahi tahaya hi bibeiha ipa Yesu hina wigouya po hi todi ma hi gagaleya hi pa, apo lugagayo ina tulagoni po dalabugei lawana ina luyawahi, bo eega. ⁸ Tamogi Yesu hai nugotuhu amaka i hanapugehi po i baha nae tu nimahabelu ugolina i pa, ‘Una nei po lawa u matahi una towolo.’ Yaka lawana u matahi i towolo.

⁹ Ma Yesu ugolihhi i baha i pa, ‘Ipa a lubayademi, ata lugagayo ugolina awai i baheya ipa hau dalabu lawa tana idewadewahi bo tana iapapoenihi, bo lawa ta lauyawahihhi bo ta ununihi?’

¹⁰ Yesu i galena wiwila po atapuhi i galehi ma lawana ugolina i pa, ‘Nimam una lodomi,’ ma nimana i lodolodomi po i dewadewa meme. ¹¹ Tamogi tanitaniwaga uyogigai i wi-hogohi po awai ipa Yesu ugolina hina dewadewaya tuawahi hi ibaaban iyeya.

Yesu a hewahewali winaganihi
(Matiu 10.1-4; Maki 3.13-19)

¹² Noka hougana Yesu i gae po u oya i laupali. Ma uguwa daodaona naka Yaubada ugolina i laupali ma malitom. ¹³ I lauyayahi hougana Yesu tu wotagona i otugehi po u hinehi lawa magouhi 12 i winaganihi ma i wigowahi po tu wituwe-tuwegu. ¹⁴ Tauhi naka Simona ma Yesu i wigowaya Pita ma walehina Andulu po Yamesa po Yoni po Pilipo po Batolomiu. ¹⁵ Ma Matiu po Tomasi po Yamesa Alipi natuna po Simona hi wigowaya po tu palihalena mena. ¹⁶ Ma Yudasa Yamesa natuna po Yudasa Isakaliyota Yesu apo ina nugohaleya.

Yesu i iatatiyana po lawa i lauyawahihhi
(Matiu 4.23-25)

¹⁷ Oya tepanei hi hopu mai po a hewahewali boluhi mitehi hi towolo. Ma lawa bolu baneina i liyaliya mai Yudeya tupona atapuna po Yelusalem po Taya ma Saidoni niha labehi meyageihhi ugolihhiyei hi nei. ¹⁸ Hi nei ipa a baha hina nonolihi po tootogohi ina luyawahihhi. Ma iyawoi alugo apapoena i iapapoenihi hi nei po hi luyagohana. ¹⁹ Ma atapuhi hi ileta ipa hina wodadani babana ugolinehi wipoya i hopu po lawa tu tootogo atapuhi i lauyawahihhi.

Kaoha po nugodubu
(Matiu 5.1-12)

- 20 Yesu a hewahewali i galehi ma i baha i pa,
 ‘Taumi tu dayadayabu a kawaidewedewemi,
 babana Yaubada anani taniwaga galimiyei.
- 21 Taumi iyawoi amalai am o hilahilage a kawaidewedewemi,
 babana apo on’omhiyougo.
 Taumi iyawoi amalai o tutou a kawaidewedewemi,
 babana apo ona winama.
- 22 Taumi iyawoi hougana apo lawa hina lauuyogigiyemi po
 hina ihinigigiyemi po hina hapohaponimi po gowami
 hina iapapoenihi
 babana tau Lawa Moinau biugei taumi tu kaohadiidiga.
- 23 ‘Yaka omi houga witai ugolina ona kaoha po ona ilu-
 palupa gae babana hau yada mihami apo ina lata duma. Geka
 pite apo lawa hina dewadewami mei googata hi dewedewehi
 tu bahapiko ugolih.
- 24 ‘Ma kihoni tu nugodubu taumi waimonemi amalai,
 babana amaka kamnami o idewadewahi.
- 25 Kihoni tu nugodubu taumi iyawoi amalai o yamhiyougo,
 apo am ona hilage.
 Kihoni taumi tu nugodubu iyawoi amalai o inama,
 apo ona tou.
- 26 Kihoni taumi tu nugodubu lawa atapuhi he
 kawakawaidewedewemi,
 mei googata tu bahapiko koyakoyama hi
 kawakawaidewedewehi.

Tu wigawiyeta luhogalana
 (Matiu 5.38-48, 7.12a)

27 ‘Tamogi tu lunonoleu a paliwelem. Tu wigawiyemi
 ona luhogalehi po tu luuyogigiyemi ona dewa imahiyehi.
 28 Iyawoi tu paliapapoenimi ona kawaidewedewehi. Ma
 iyawoi tu paliguyoguyougemi ubeihi ona laupali. 29 Inapa
 iyai nawatatam ina launi yaka nawatatam tupo gehouna una
 weleya po ina launi. Inapa iyai am gupouma luiluina ina
 waya yaka am luilui hota una palihaleya ugolina. 30 Iyawoi
 ugolim he laupali atapuhi hai luhogala una welewelehi po
 iyai am gapola ina winihi yaka ega una tamitami mehi. 31 Ma
 awai u luhogaleya ipa lawa ugolim hina dewadewaya naka
 dewana emosina ugolih una dewadewaya.

32 ‘Inapa tu luhogalem lawahi tuawahi una lauhogalehi
 yaka naka apo a dewadewa awai tam ugolim? Matababana
 tu apapoe lawahi gasi tu luhogalehi he lauhogalehi. 33 Ma
 inapa tu dewa imahiyem tuawahi una dewadewa imahiyehi
 yaka naka apo a dewadewa awai tam ugolim? Matababana
 tu apapoe lawahi naka dewana he dewedeweya. 34 Ma inapa
 iyawoi am ginouli apo hina laidumaluhi tuawahi ugolih una

welewehehi yaka naka apo a dewadewa awai tam ugolim? Matababana tu apapoe lawahi hai lawa ugolihi he lauguta babana apo hai ginouli latana emoemotana hina lidumalu meya. ³⁵ Tamogi tu wigawiyemi ona luhogalehi po ona dewa imahiyehi. Ma ona luguta po ega wimihana ona nungonugotuhuya. Ugolinei ami meiha apo ina lata duma po taumi apo Yaubada Gegewahagana natunatuna. Matababana lawa yabayababa po tu'mboho ugolihi i lunugodewadewa. ³⁶ Taumi ona lunugotootogo po mei Amami e launugotootogo.

Lawa geha libahibahina
(Matiu 7.1-5)

³⁷ 'Ega lawa gehouhi ona laibahibahihi meka po apo Yaubada ina libahibahimi. Ma ega lawa gehouhi ona igouhi babana apo Yaubada ina wigoumi. Lawa geha hai apapoe ugolimi ona winugoguluwihi po apo Yaubada ami apapoe ina winugoguluwihi. ³⁸ On'ambenena yaka apo Yaubada in'ombenena ugolimi. Awai hogohogona po i lautepanena meya apo ina woliligeya u alomi. Matababana ginouli a lata awai u yambeneneya apo una tuhaga meya.'

³⁹ Ma gasi Yesu geke paliluwaluwana i paliwelehi i pa, 'Lawa matana keekena apega tu matakeke tulana ina weluwaya. Inapa ina weluwaya yaka apo hau domo hina peu gogona. ⁴⁰ Tu lunonola a tu wiatatiyana apega ina gelagoni. Tamogi tu wisikuluna houga awai a sikulu ina wikokowi tauna apo mei a tu wiatatiyana.

⁴¹ 'Awai binei walehim u matana dubudubu e gagaleya ma tam u matam mayau tipolina ega uta genogeya? ⁴² Apo iyowai walehimna ugolina una baha nae una pa, "Walehiu, una nei po u matam dubudubu a wihaleya," inapa tam u matam mayau tipolina ega una galeya? Tam tu wikoyakoyama. U matam mayouna tipolina una wihalena tahaeya po una galena imahi ma apoma walehim u matana dubudubu una wihaleya.

Mayau ma ugonu
(Matiu 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ 'Mayau dewadewana apega ugonu kakai ina houni. Ma kakai mayouna apega ugonu dewadewana ina houni. ⁴⁴ Matababana mayau atapuhi hai ugo ugolihiyei ma ta gagalena tuhagahi. Apega sitaniya u toyana kiyaha ugonu una lohi po apega gologolowa gowana wine ugonu donadona u toyana una lohi. ⁴⁵ Lawa dewadewana u nungonugona ginouli dewadewahi he mamae apo ina hauhopunehi. Ma lawa apapoena u nungonugona ginouli apapoehi he mamae

apo ina hauhopunehi. Matababana lawa nugonugona awai i wihogoya po e mamae apo gamonei ina baheya.

Tu lunuma luwaga

(Matiu 7.24-27)

⁴⁶ ‘Awai binei o pa, “Guyau, Guyau,” ma awai a palipaliwelemi ega ota wootagohi. ⁴⁷ Iyai ina nei ugliu po u baha ina nonolihi ma ina dewa tagohi apo a wogeleteya ugolimi tauna galenana mei iyai. ⁴⁸ Tauna mei tu lunuma. I ludomo hopu po dobu waigaigaimana ugolina a ogola i pati tatahi po hougana goila i hopuhopu po numana i launi. Tamogi ega ita guhuya babana i wogo imahiyeya. ⁴⁹ Ma iyai u baha ina nonolihi ma ega ina dewa tagohi, tauna mei lawa numa i wogowogoya po ega ogola ita pati tatahi. Hougana goila i hopu po numana i laulauni naka mala emosi ma i guli po i laugolutena haleya.’

7

Yesu mi Loma hai tu wigawiya tu galena itetehi a tu bagibagi i luyawahi

(Matiu 8.5-13)

¹ Yesu geke bahahi atapuhi i ibaabaniyehi lawa ugolihhi po i kokoe ma i nae u Kapenaum. ² Noka hosi mi Loma hai tu wigawiya tu galena itetehi a tu bagibagi upuna hegohegoyana i totogo po mei ina hilahilage. ³ Hougana lawana Yesu noyana i noonoli po mi Yudeya hai tanitaniwaga i himilihi, ipa hina nae po Yesu hina baha po ina nei po tu bagibagina ina luyawahi. ⁴ Tu tahayahi hi nae po Yesu ugolina hi bahabaha gonugonuwa i pa, ‘Geka lawana to bahebaheya a dumalu ipa una haguya. ⁵ Matababana tauta mi Yudeya i luhogaleta po ata numa dalabu i witowoli.’ ⁶ Ega yaka Yesu mitehi hi nae.

Hougana hi nae po tu galena itetena a numa hi tutuliyaliyani ma tu galena itetena a lawa i himilihi po hi nei Yesu ugolina ipa a baha hina paliweleya. A bahana geke pite i pa, ‘Guyau, ega una laigeno mem, babana tau ega u dewadewa awai ipa a winim po una lui mai u numa u hinena. ⁷ Geka binei ma tau ega ata nehi ugolim. Tamogi baha awa una baheya po apo u hewali ina luyagohana. ⁸ Babana tau gasi tanitaniwaga hai tu bagibagi taniwagana po tu wigawiya u nimau hi hounihi po a gagalena itetehi. Ma apo tu wigawiya emosi ugolina ana pa, “Una nae,” ma e nae. Ma apo gehouna ugolina ana pa, “Una nei,” ma e nei. Ma apo u tu bagibagi ugolina ana pa, “Geka una dewaya,” ma e dewaya.’

⁹ Hougana geke bahahi Yesu i noonolihi po i goholi ma i luhagawileya po bolu hi imulitagoya ugolihhi i baha nae i pa, ‘A paliwelemi, yohola mi Isalaela u hinemi ega lawa awai a witumagana ata galey a po mei geke lawana.’ ¹⁰ Lawana a

hewahewali hi gunawilehi po hi nenaē tu galena itetena a u numa po tu bagibagina a kamna dewadewana hi tuhagaya.

Yesu hiwape natuna olotona hau hilage i witowolo meya

¹¹ Geka dewana u mulina Yesu i'mhoe po i nenaē meyagai gowana Naina ugolina naka a hewahewali po bolu mitehi hi nae. ¹² Meyageina matetana i tutuliyaliyani ma popoya hi awali po hi hopuhopu mai. Popoyana naka keduluma hiwahiwapena natuna amaka emosi hotana olotona. Ma lawa meyaginei boluhi hi wotago po tauna mitehi. ¹³ Guyau hougana hiwapena i gagaleya po nugonugona i wiyuweya ma i baha nae ugolina i pa, 'Ega una tutou.'

¹⁴ Ma apoma i nae po halawina i wodadani po tu wikeyauga hi tutowolo ma i baha i pa, 'U hewali ugolim a bahabaha, una towolo.' ¹⁵ Ma popoyana i welutowolo po i tugudu po i ibaabani ma apoma Yesu wawinena natuna u nimana i palihaleya.

¹⁶ Matouta lawa atapuhi nugonugohi i hogoya po Yaubada hi wootalagiyeya hi pa, 'U hayata tu bahapiko gegena i lugeleteya,' po gasi hi pa, 'Yaubada a lawa i tudadanita ipa ina haguta.' ¹⁷ Ma Yesu tuweganana i gunanohaya po Yudeya tuponana atapuna po meyagai Yudeya u liyaliyana hi nonoli.

Baha tu hihwi Yoni bapatiso i himilihi po hi nae Yesu ugolina

(Matiu 11.2-19)

¹⁸ Yoni a hewahewali geke ginoulihi atapuhi tauna hi paliweleya. ¹⁹ Ega yaka a hewahewali luwaga i otugehi po i himilihi po hi nae Guyau ugolina po ipa hina pa, 'Tam iyai? Tu wiluyagohana bimgei to iotonana ipa apo una nenei, bo ega tam ma lawa gehouna to ototonaneya?'

²⁰ Ma hi nae po hougana Yesu ugolina hi laugeleta po hi baha hi pa, 'Yoni bapatiso i himiliyai ipa to lubayadem. Moina tam i bahebhem ipa apo una nenei bo ega tam ma lawa gehouna to ototoni?'

²¹ Noka kabudalana ugolina lawa hai totogo po hai hilitani i wihalehi. Ma gasi lawa alugo apapoehi u hinehi i wiyagahi po tu matakeke i luyawahih. ²² Ma hai baha i wimiheya i pa, 'Awai o gagalehi po o noonolihi ona gunawilemi po Yoni ona paliweleya. Tu matakeke he gagalena imahi po tu aeapapoe he neneimahi po lepelu lawahi he wodewadewa meme po tu tanigapupu he launonola po lawa hau hilage ma he towotowolo meme po tu dayadayabu tuwega dewadewana he noonoli. ²³ Iyai ega ita inugomagomagougeu tauna a kawaidewedeweya.'

24 Yoni a baha tu hihiwa hougana hi'mhoe po hi nena ma Yesu i wiwawala po bolu ugolihi i ipaliwelena Yoni binei i pa, 'Hougana o nena hau balabala yabayababa Yoni ugolina ami nugotuhu ipa awai ona galeyaya? Ega togowa didiyala ita kwadikwadiyeya ma ota galeyaya. 25 Ma ami nugotuhu ipa awai ona galeyaya? Ega ipa lawa a wihiya gegena, bo? Babana lawa noka pite hai wihiya po hai wigapola naka tauhi wasawasa hai u numa he tugutugula. 26 Ona paliweleu awai ipa ona galeyaya? Tu bahapiko, bo? Moina tauna tu bahapiko tamogi tu bahapiko atapuhi i gelagonihi. 27 Matababana Yaubada a Buka ugolina tauna ubeina hi baha hi pa, "Una galeyaya, u tu winoyanoya apo a himila tahaeyem po am tahaya ina wononogogeya."

28 A paliwelemi, ega meka lawa hita guni po a gae mei Yoni. Tamogi Yaubada anani taniwaga ugolina lawa muhomuhohi tauhi hi geduma ma apoma Yoni.'

29 (Hougana lawa tapuhi po takisi tu tama geke bahahi hi noonolihi po Yaubada a tahaya hi kawamoineya. Naka tauhi lolowa Yoni i bapatisohi. 30 Tamogi Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yaubada a nugotuhu ubeihi hi wi-hinigigiyeya, po tauhi Yoni ega ita wibapatisohi.)

31 Yesu i baha i pa, 'Lawa geke hapanana apo awai ugolina a wiluweluwena niyehi po galenahi awai? 32 Tauhi mei logaloga ani gimala meyageina ugolina he tugula ma he yampalidamadamana he pa,

"Ubeimi to lauinainaga ma ega ota hala.

Ma to tutou ma ega ota tou haguiai."

33 Ma Yoni bapatiso i nenei naka a omhilagena po ega wine ita umaya ma o ibaabani o pa, "Tauna alugo apapoena u hinena." 34 Tau Lawa Moinau a nenei a omniu po a umau ma o pa, "Geke lawana ona galeyaya, tauna tu'mlabatana po tu uma buuwa po a lawa takisi tu tama po tu apapoe." 35 Tamogi Yaubada a hanapu iyawoi ugolihi apo hina baheya naka hanapu moinana.'

Yesu i lui lugagayo tu wiatatiyana gowana Simona a numa ugolina

36 Palisi gehouna gowana Simona Yesu i igigimeya po ipa mitehi hina am. Yaka i lui Simona a u numa po hau ani am i tugula. 37 Ma noka u meyageina tu apapoe wawinena gehouna i mamae. Tauna Yesu tuwegana i nonoli naka Simona a u numa i'mam. Ega yaka wedu gaimehi hi dewadewayaya u hinena wakatu dimudimumuna i awali po i nei. 38 Ma i nae po Yesu u mulina i towolo, aena u liyaliyana ma i tutou naka matadiligwegwena Yesu aena i lainigi. Apoma apalanei

Yesu aena i hamagi po aenana i yagoni ma ugolina wakatu dimudimumuna i howogi.

³⁹ Ma Simona i gagaleya po tuawana u nugonugona i pa, 'Itapa geke lawana tu bahapiko apo geke wawinena a luyagohana galenana waiigohina apo ita hanapugeya. Ma tauna Yesu e wodadani po apo ita hanapugeya naka wawinena wawine apapoena.'

⁴⁰ Ma Yesu Simona a winugonugotuhu i wimiheya i pa, 'Simona, ginouli gehouna ugolim ipa a baheya.'

Ma Simona i pa, 'Bada, ginouli awai?'

⁴¹ Ma Yesu i pa, 'Lawa gehouna ugolina lawa luwaga mone hi tama yageya. Lawa emosi a yaga naka 5 kina ma gehouna a yaga 50 kina. ⁴² Hai yagahi ega emoemotahi ipa hina lidu-maluhi yaka lawana i kawahawenehi. Ma geke hai luwagahi naka apo iyai tulahina ina luhogalena dumaya?'

⁴³ Ma Simona a baha i wimiheya i pa, 'Nugote lawana a yaga baneina apo tulahina ina luhogalena dumaya.'

Ma Yesu i pa, 'Naka u baha moina.'

⁴⁴ Apoma i luhagawileya wawinena ugolina ma Simona ugolina i baha nae i pa, 'Geka wawinena u galeya. A geletai am u numa po ega aeu goilana uta weleu ma tauna matadiligwegwenei aeu i linigi ma apalanei i hamagi. ⁴⁵ Tam ega niuwe uta yagoni ma tauna a gelegeletai naka aeu i yagoyagoni ma i nei po geke. ⁴⁶ Ega wakatugei apalau uta wololoya ma tauna wakatu dimudimumunei aeu i wololoya. ⁴⁷ Ugolinei ma a paliwelem naka a apapoe magomagouhi amaka a paligigilihi. Matababana a luhogala i lata duma. Ma iyai a paligigila ina habulu ugolinei a luhogala i habulu.'

⁴⁸ Apoma wawinena ugolina Yesu i baha i pa, 'Am apapoe a paligigilihi.'

⁴⁹ Ma iyawoi tauna mitehi hau ani am hi tugutugula tuawahi hi ibaabani hi pa, 'Geka iyai tauna, po apapoe e paligigilihi?'

⁵⁰ Ma Yesu wawinena ugolina i baha nae i pa, 'A nugodumolam una nae, am witumagana i wiluyagohanim.'

8

Wiwine Yesu hi itulani

¹ Geka u mulina Yesu i kadau po i nae meyagai baneihi po habuluhi Yaubada anani taniwaga tuwegana dewadewana i guuguyeya. Ma a hewahewali magouhi 12 tauna mitehi hi nae. ² Ma gasi wiwine gehouhi hai hilitani po alugo apapoehi ugolihhi ma lolowa i lauyawahihhi mitehi hi nae. Geka wiwinehi naka Maliya (gowana gehouna Magadala) tauna ugolina alugo apapoehi magouhi 7 i wiyagahi. ³ Ma Heloda

a tu poula gowana Kusa ma agona gowana Yowana Yesu i wotagoya. Ma Susana ma gasi wiwine gehouhi. Tauhi hai gapolagei Yesu a hewahewali mitehi hi haguhi.

*Yesu tu lupehi i'mpaliluweluwewa
(Matiu 13.1-9; Maki 4.1-9)*

⁴ Lawa meyagai emosi po emosi ugolihyei hi liyaliya nae po hougana bolu baneina hi yamtuboina naka Yesu geka paliluwaluwana i baheya i pa, ⁵ 'Tu lupehi i nae a tano ugolina po a pehi polahi i nohanohahi. I nohahi po i nena naka gehouhi hau tahaya hi peu po lawa hi tutanihi po kiu hi anihahi. ⁶ Ma gehouhi dobu waigaigaimana ugolina hi peu po hougana hi lahalahahi naka kabudala i lalana unihi, babana hipulina ega ita niginigi. ⁷ Ma pola gehouhi hiyamoni waidonadonana u hayahi hi peu po hougana hi lahalahahi naka donadona i numa panipani unihi. ⁸ Ma pola gehouhi hipuli dewadewana ugolina hi peu po hi lata po hi ugo. Hai hougana ugo naka hi ugo duma.'

Apoma Yesu i pa, 'Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.'

*Om paliluwaluwa hai baba awai
(Matiu 13.10-17; Maki 4.10-12)*

⁹ Geka ompaliluwaluwana anona awai binei Yesu a hewahewali hi lubayadeya. ¹⁰ Ma Yesu i pa, 'Yaubada anani taniwaga hanapuna gowagowadana taumi ugolimi amaka i lugeleteya. Ma gehouhi ompaliluwaluwagei apo a bahabaha nae ugolihi.

'Ma apo hina ihalu ma apega hina galena tuhaga po apo hina launonola ma apega hina hanapugeya.' '

*Tu lupehi paliluwaluwana anona Yesu i dedeya
(Matiu 13.18-23; Maki 4.13-20)*

¹¹ Yesu i baha i pa, 'Geka ompaliluwaluwana anona. Pola anona naka Yaubada a baha. ¹² Pola hau tahaya hi pipeu naka iyawoi amaka Yaubada a baha hi nonoli ma Tomodulele i nei po bahana u nugonugohi i wihaleya. Ma naka tauhi apega hina witumagana po hina luyagohana. ¹³ Pola dobu waigaigaimana ugolina hi pipeu anona naka iyawoi amaka anai kaohahi Yaubada a baha hi nonoli, tamogi ega dedehi ugolinei ma he itumagana po ega daona ma hai ludadana kabudalana ina geleta naka amaka he peu. ¹⁴ Hiyamoni waidonadonahi u hayahi pola hi pipeu anona naka iyawoi amaka Yaubada a baha hi nonoli, ma tamogi winugopilipili po wigapola po ani kaoha gehouhi he lui mai hai luyagohana ugolihi po e panihi po ugohi ega hita gugou. ¹⁵ Pola hipuli dewadewana ugolina hi pipeu naka anona iyawoi amaka

Yaubada a baha hi nonoli po nugonugohi moinahi po dumadumaluhi ugolihhi hi houna emotehi. Ma hai upuhegoyagei apo hina ugo.'

*Yayata paliluwaluwana
(Maki 4.21-25)*

¹⁶ Yesu i baha i pa, 'Ega iyai lampa ita apuya ma gaebagei ita lautataya bo ani eno u gaboulina ita huhouni, tamogi anani tugula ugolina e houni po lawa he luilui apo yayatana hina galeyā. ¹⁷⁻¹⁸ Awai gowagowadana apo ina wihabuhabuna po lawa hina nonoli. Ma awai gowagowadana apo hina tuhagaya po hina neiyai hau yayata po lawa hina galeyā. Iyowai o lautanigana ipa ona gagalena imahi. Matababana iyai ugolina awai dewadewana e mamae apo Yaubada ina luwitani tauna ugolina. Ma iyai ugolina eega, ma a nugotuhu ipa awai habuluna e mamae apo Yaubada ina wihaleyā.'

*Yesu hinana po walewalehina
(Matiu 12.46-50; Maki 3.31-35)*

¹⁹ Yesu hinana po walewalehina hi nae ugolina tamogi ega hita geleta babana bolu i lata duma. ²⁰ Ma lawa gehouna Yesu i paliweleya i pa, 'Hinam po walewalehim u uputa ma hai luhogala ipa hina galem.'

²¹ Tamogi Yesu lawa atapuhi ugolihhi i baha i pa, 'Hinau po walewalehiu naka tauhi Yaubada a baha hi nonoli po he iponawogogeya.'

*Yesu houga apapoe i lidumoli
(Matiu 8.23-27; Maki 4.35-41)*

²² Iyeta gehouna Yesu a hewahewali ugolihhi i baha i pa, 'Ta damana po ta nae geke bogana u tupona.' Ega yaka hi gelu hopu ²³ po hi'mkuka po hi nenaē ma Yesu i eno. Ma togowa baneina bogana i launi po hai wam i higuaya po mei hina yoliyoli.

²⁴ Yesu a hewahewali hi nei po hi limaamahi po i towolo ma hi pa, 'Bada, Bada, ega daona ma apo ta hilage.'

Yesu i welutowolo po togowa ma boga anai guligulina i lahahi po hi todi ma noka hougana dumola baneina. ²⁵ Apoma a hewahewali ugolihhi i baha i pa, 'Meka ami witumagana o hounihhi?'

Ma tauhi hi goholihhi po tuawahi hi yamhuna hi pa, 'Geka lawana iyai po e baha nae togowa po boga ugolihhi ma he iponawogogeya?'

*Yesu lawa alugo apapoehi hi luiluiya i luyawahi
(Matiu 8.28-34; Maki 5.1-20)*

²⁶ Galili bogana u tuponei dobu gowana Gelasene ugolina hi lugeleta. ²⁷ Hougana Yesu i hauhopu hau hipuli naka lawa

noka meyageinei alugo apapoehi hi luiluiya tauna ma Yesu hi witutuhaga. Houga i dao ega kaleko ita oteni po ega hau numa ita mamae ma hau kokowaga i mamae. ²⁸ Hougana Yesu i gagaleya po i wootu ma u aena i guli hopu po ponana i lata ma i pa, 'Yesu, Yaubada Gegewahagana Natuna tam. Awai ipa ugoliu una dewaya? A laupali gonugonuwa ega una ihiniwiyuwau.' ²⁹ Geka bahana i bahebaheya babana Yesu i baha ipa alugo apapoena lawana ina hopu haleya. Houga magomagouna hinina hi luiluiya po hawena hau numa pani-pani gulawa pawasigei he panipani ma apo ina lautuiya ma alugona e weluwaya po e niyeya hau balabala yabayababa.

³⁰ Apoma Yesu lawana i lubayadeya i pa, 'Gowam iyai?'

Ma tauna i pa, 'Boluiyai,' babana alugo apapoehi boluhi tauna u hinena hi lui. ³¹ Alugohi apapoehi Yesu hi lupaliyeya po ipa ega ina himihimilihi domo daodaona u hinena.

³² Ma polo boluhi oya u hadana hi banibani, Yesu u liyaliyana. Alugohi hi lupali gonugonuwa ipa ina palihalehi po polohi ugolihi hina lui. Ega yaka Yesu i palihalehi.

³³ Apoma alugo apapoehi lawana hi hopu haleya po polohi hi luinihi. Ma polohi oyana yapanei hi haha hopu po bogana u golina hi halele.

³⁴ Polohi tu galena itetehi awai hi gagaleya po hi lowo po hi nae dobu baneina po pitapita tu miyehi ugolihi hi wiben-abenama awai hi gelegeleta. ³⁵ Apoma lawa hi hopu po hi nae ipa awai i waawala hina galeya po Yesu u golina hi geleta. Ma lawana alugo apapoehi hi nenehaleya naka hi tuhagaya Yesu aena u labena i tugutugula. Tauna i lukaleko po nugonugona a dumadumaluna ma hi gagaleya po hi matouta. ³⁶ Ma iyawoi geka dewana hi gagaleya naka lawa hi paliwelehi iyowai Yesu lawana i lauyawahi. ³⁷ Gelasene u tupona meyagai habuluhi lawahi Yesu hi lupaliyeya ipa ina nehalehi. Matababana matouta nugonugohi i wihogoya po ega yaka Yesu hau wam i gelu po i gunawileya.

³⁸ Lawana alugo apapoehi hi hopuhopu haleya i baha gonugonuwa Yesu u golina i pa, 'Una baha po tam ma tau ta nae.'

Ma Yesu i wihinigigiyeya i pa, ³⁹ 'Una gunawilem am meyagai u golina po awai Yaubada i dewadewayaya u golim lawa una paliwelehi.' Yaka lawana i'mhoe po i nena naka Yesu awai i dewadewayaya tauna u golina lawa i palipaliwelehi ma dobu baneina i yayahi po i nae.

*Yesu wiwine luwaga i luyawahihhi
(Matiu 9.18-26; Maki 5.21-43)*

⁴⁰ Hougana Yesu i gunagunawileya bogana u tupona naka lawa boluhi hi kaoheya babana tauna hi ototoni. ⁴¹ Apoma

numa dalabu tu galena itete gowana Yailo i lugeleta. I nae po Yesu u aena i polou ma i lupali gonugonuwa ipa mitehi hina nae a u numa. ⁴² Matababana natuna wawinena emosi hotana a bolima magouhi 12 i totogo duma po mei ina hilahilage.

Hougana i'mhoe po hi nena naka lawa hi yamliyana gae po hi meme wiwileya. ⁴³ Ma noka boluna u hayana wawine gehouna tootogona. Tauna a totogo naka tala i kolokololo bolima magouhi 12, ma ega iyai ita luyawahi. ⁴⁴ Wawinena bolu hinehiyei i gae po Yesu u upuna ma a kaleko hadana i wodadani po mala emosi ma a talakololo i wohouna.

⁴⁵ Ma Yesu i pa, 'Iyai i wodadani?'

Lawa atapuhi hi bowi ma Pita i pa, 'Bada, bolu hi mewiwilem po he tutugehi ugolim.'

⁴⁶ Ma Yesu i pa, 'Lawa gehouna i wodadani babana u hiniu manini i hopuhopu ma mayana a waya.'

⁴⁷ Wawinena i hanapugeya naka amaka hi tuhagaya yaka i taatawa ma i gae po Yesu u aena i polou hopu. Ma bolu u matahi i bahena geleteya awai binei Yesu i wodadani po iyowai ma mala emosi ma i lauyagohana. ⁴⁸ Yesu wawinena ugolina i baha nae i pa, 'Natuwe, am witumagana i wiluyagohanim, a nugodumolam una nae.'

⁴⁹ Yesu yohola geka bahana i bahebaheya ma Yailo a numagei lawa gehouna i nei po Yailona ugolina i baha i pa, 'Natum amaka i hilage ma ata Tu wiatatiyana ega una laigeno gawahi.'

⁵⁰ Tamogi Yesu bahana i nonoli po Yailo ugolina i baha i pa, 'Ega una matomatouta, tamogi una witumagana ma apo ina luyagohana.'

⁵¹ Hougana Yesu numana ugolina i laugeleta naka lawa atapuhi i talagagalihi po ega tauna mitehi hita lui. Ma Pita po Yoni po Yamesa po tewelana hinana po amana tuawahi mitehi hi lui. ⁵² Lawa atapuhi noka hosi tewelana hi tutougeya po hi lauhiyaweya. Ma Yesu i baha i pa, 'Ega ona tutou, babana tewelana ega ita hilage ma e eneno hota!'

⁵³ Geka bahana ugolina ma lawa atapuhi hi winameya babana hi hanapugeya tewelana i hilage. ⁵⁴ Tamogi Yesu tewelana u nimana i wogo ma i otu i pa, 'Tewela, una towolo!' ⁵⁵ Tewelana alugona i gunawilena meya po mala emosi ma i welutowolo. Ma Yesu i baha i pa, 'Aniani ona weleya po ina am.' ⁵⁶ Ma hinana po amana hi gohola dumahi. Tamogi Yesu i baha kadidili ipa awai i waawala ega iyai hina palipaliweleya.

9

*Yesu a hewahewali i himilihi ipa hina bagibagi
(Matiu 10.5-15; Maki 6.7-13)*

¹ Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po hi'mtuboina. Ma kadidili po manini i welehi po apo alugo apapoehi lawa ugolihhi hina iyagahi po tu tootogo hina lauyawahihhi. ² Apoma i himilihi po hi nae ipa Yaubada anani taniwaga hina guguyeya po tu tootogo hina luyawahihhi. ³ Ma ugolihhi i baha nae i pa, 'Ega awai ona wiwaya ami kadau ubeina. Ega digona po ega poha po ega aniani po ega mone po gasi ega lului wiluwagana ona wiwaya. ⁴ Meka hina kaohemi yaka naka numana emosina ugolina ona mamae a sigana naka meyageina ona nehaleya. ⁵ Meka lawa ega hina kaohemi yaka naka meyagaina ona nehaleya. Ma ona nena hougana aemi dubudubuna ona lihoholi po ani galena u matahi ona dewaya po hai dewa apapoehi hina hanapugehi.' ⁶ Apoma a hewahewalihhi hi'mhoe po meyagai muhomuhohi hi yayahihhi po hi nae. Tuwega dewadewana hi guuguyeya po lawa hi lauyawata niyehi.

*Heloda a nugopilipili
(Matiu 14.1-12; Maki 6.14-29)*

⁷ Tupo Galili tu galena itetena gowana Heloda ginouli atapuhi hi waawala naka tuwegahi i nonolihi. Ma tauna nugonugona i wipilipili babana lawa gehouhi hi pa Yoni bapatiso hau hilage i towolo. ⁸ Lawa gehouhi hi pa, Elaisiya lawa odubona i lugeleteya ma gehouhi hi pa tu bahapiko gehouna odubona i luyagohana meme. ⁹ Heloda i pa, 'A baha po Yoni unununa hi boli haleya ma geke lawana tuwegana a noonoli naka iyai?' Ma tauna i ileta gawata ipa Yesu ina galey.

*Lawa tausana nimitutu Yesu i wianihhi
(Matiu 14.13-21; Maki 6.30-44; Yoni 6.1-14)*

¹⁰ Tu wituwetuwega hai gunawilana ugolina awai atapuhi hi dewadewahi Yesu hi paliweleya. Ma i weluwinihi po tu-awahi hi meliya po hi nae meyagai baneina gowana Besaida u liyaliana. ¹¹ Hougana lawahi boluhi geke nugotuhuna hi hanapugeya po hi wotagoya. Ma tauna i kaohehi po ugolihhi Yaubada anani taniwaga i guguyeya, po tu tootogo kamana dewadewa hi lauhogaley.

¹² Hougana kabudala i yoliyoli ma a hewahewali magouhi 12 hi nei ugolina po hi pa, 'Lawahi una himilihi po hina nae meyagai muhomuhohi po tano ugolihhi geke tuponana ugolina. Tauhi apo aniani po ani eno hina beiha babana geke dobuna ega lawa hita mimiyea.'

¹³ Ma Yesu i baha nae ugolihi i pa, ‘Taumi aniani ona welehi po hina am.’

Tauhi a baha hi wimiheya hi pa, ‘I am ega ita lata palawa magouna nimitutu ma iyana luwaga hota. Nugonugom to nae po bolu geke ubeihi aniani to gimala?’ ¹⁴ (Matababana loloto nugote tausana nimitutu noka hosi.)

Ma tauna a hewahewali ugolihi i pa, ‘Lawa ona baha po bolugei hina tugula po ina nae. Bolu emosi po emosi u hinehi naka lawa magouhi 50.’ ¹⁵ A hewahewali hi wiponawogo po lawa atapuhi hi witugula pahihi. ¹⁶ Yesu palawahi nimitutu ma iyanahi luwaga i winihi po i galena gae hau yada ma Yaubada ugolina i wimaamala. Ma i’mtomutomu po i kokoe ma a hewahewali i welehi po hi gutaya bolu ugolihi. ¹⁷ Ma atapuhi hi am po hi’mhiyougo. Ma Yesu a hewahewali omtelena hi tutuwaluhi naka poha magouhi 12.

Pita Yesu i paligeleteya

(*Matiu 16.13-19; Maki 8.27-29*)

¹⁸ Hougana Yesu tuawana i laupali ma a hewahewali hi nei ugolina po i lubayadehi i pa, ‘Lawa hai nugotuhu hi pa tau iyai?’

¹⁹ Ma tauhi hi pa, ‘Lawa gehouhi hi pa tam Yoni bapatiso, ma gehouhi hi pa tam Elaisiya lawa odubona po gehouhi hi pa tam tu bahapiko odubona u towolo meme.’

²⁰ Apoma a hewahewali ugolihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi ami winugonugotuhu o pa tau iyai?’

Ma Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam Yaubada a Besinana lawana.’

²¹ Ma Yesu a hewahewali i talagagalihi ipa ega iyai hina palipaliweleya. ²² Apoma i baha meme i pa, ‘Apo Lawa Moinau wiyuwa galenahi magomagouhi a wialonih. Apo mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hina wihinigigiyeu. Ma apo hina uniu po iyeta witonugana u mulina a towolo meme.’

Yesu tu wotagona hai ani awala

(*Matiu 16.21-28; Maki 8.31-9.1*)

²³ Ma i baha a hewahewali ugolihi i pa, ‘Inapa lawa awai nu-gonugona ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani take iyeta emosi po emosi ina awali ma ina wotagou.

²⁴ Apo iyawoi yautuhi hi nugonehi yaka apo yautuhi hina halehi. Ma iyawoi tau biugei hina hilage apega yautuhi hina halehi. ²⁵ Inapa iyai ina wigapola duma yaka Yaubada a dewa apo ina winugoguluwi naka apo awai dewadewana ina tuhagaya? ²⁶ Apo lawa awai tau ma gasi u baha ubeihi ina ihinimaeya yaka tau Lawa Moinau u houga nei ugolina apo tauna a wihinimaya. Hougana a nenei tau ma Amau po a tu

winoyanoya waiwoiyawahi hai wasawasa namanamalinei. ²⁷ Tamogi a baha duma ugolimi, lawa gehoumi geke hosi o towotowolo apega ona hilage a sigana Yaubada a taniwaga ona galeyā.’

*Yesu galenana i gunabuiya
(Matiu 17.1-8; Maki 9.2-8)*

²⁸ Bahahi geke Yesu i bahehi po hi kokoe, ma iyeta magouhi 8 u mulihi, Pita ma Yoni ma Yamesa i winihi po tauna mitehi hi gae u oya hi lupali. ²⁹ Hougana Yesu i laupali ma galenana i gunabuiya po a lului i wakewakeke po i namanamali. ³⁰ Ma mala emosi ma babada odubohi luwaga hi lugeletehi po tauna mitehi hi ibaabani. Babadahi naka Mose ma Elaisiya. ³¹ Tauhi a namanamalihi ma hi lugeletehi po Yesu mitehi hi ibaabani iyowai apo u Yelusalem Yesu ina hilage Yaubada a nugotuhu limoinana binei. ³² Pita a lawa mitehi hi eno hilage ma tamogi hi eno towolo. Ma Yesu a wiwasawasa po babadahi luwaga Yesu mitehi hi towotowolo gasi hi galehi. ³³ Hougana babadahi Yesu hi nenehaleya ma Pita i baha Yesu ugolina i pa, ‘Bada, i haki duma po tiyai geke hosi. Apo kape tonuga to wogohi, emosi tam bingei ma emosi Mose binei ma emosi Elaisiya binei.’ Awai Pita i bahebaheya naka i bahena yababaya.

³⁴ Pita yohola i ibaabani ma gahu i hopu mai po i lutatahi. Ma gahuna i lautatahi naka Yesu a hewahewali hi matouta duma. ³⁵ Gahuna ugolinei pona geke pite hi nonoli i pa, ‘Natuwe geke tauna a inagani, tauna ona iponawogogeya.’ ³⁶ Hougana pona i kookoe po Yesu tuawana i towotowolo. A hewahewalihi ega ponahi po awai hi gagalehi ega iyai hita paliweleya noka iyetahi ugolihi.

*Yesu tewela ugolina alugo apapoena i wiyagaya
(Matiu 17.14-18; Maki 9.14-27)*

³⁷ Malitom po Yesu a hewahewalihi tonuga mitehi u oyana hi mamae hi hopu po hi nae. Ma lawa boluna baneina i'mboina mai Yesu ugolina. ³⁸ Lawa gehouna boluna u hinena i otu i pa, ‘Bada, a lupaliyem ipa natuwe emosi hotana olotona una galeyā. ³⁹ Tauna alugo apapoena e geluya po mala emosi ma e tapeiotuya po e ilougo nae po gamonei pulopulo he hopuhopu. Ma houga daodaona e ihiniwiyuwaya ma ega ita nenehaleya. ⁴⁰ Ma am hewahewali a lupaliyehi ipa hina widewadewayā po ega emoemotahi.’

⁴¹ Yesu lawana a baha i wimihena niyeya i pa, ‘Taumi geke hapanana ega ami witumagana po apapoe lawami. Houga a dao awai apo a meme liyalianimi po a genogenogemi?’ Apoma lawana ugolina i pa, ‘Natumna una neiyai ugolii.’

⁴² Tewelana i nenei ma alugona tewelana i tapedubali po hau hipuli i taatawa nae. Tamogi Yesu alugona i baha po i nae ma tewelana i luyawahi po i kokoe ma amana u nimana i houni. ⁴³ Lawa atapuhi Yaubada a wipoya ugolina hi'mhuna duma.

*Yesu a hilage ubeina i baha meme
(Matiu 17.22-23; Maki 9.30-32)*

Ginouli atapuhi Yesu i dewadewahi naka yohola hi hune-huneya ma a hewahewali ugolihhi i baha i pa, ⁴⁴ 'Geka bahahi apo a bahebahehi ega ona inugoguluwihi. Lawa Moinau apo hina houna damaneu lawa u nimahi.' ⁴⁵ Tamogi a hewahewali geke bahana ega anona hita hanapugeya. Tauhi ugolihhi geke bahana anona i lugowadeya po ega hita hanapugeya. Geka binei ipa Yesu hina lubayadeya ma hi matouta.

*Iyai i geduma?
(Matiu 18.1-5; Maki 9.33-40)*

⁴⁶ Yesu a hewahewali u hayahi wigamogahigahi i wawala. Hai wigamogahigahina a wawala babana hi pa u hayahi iyai i geduma. ⁴⁷ Yesu hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka tewela i waya po u liyaliyana i witowoli. ⁴⁸ Ma i baha nae ugolihhi i pa, 'Iyai gowaugei geke tewelana ina lunugotoogogeya yaka tau i lunugotoogogeu. Ma iyai ina kaoheu yaka ega tau tuawau tu himiliu gasi i kaoheya. Matababana iyai u hayami i hopu duma naka tauna i geduma.'

⁴⁹ Yoni ponana i lata ma i pa, 'Bada, lawa gehouna gowamgei ma alugo apapoehi i iyagahi ma to baha po ipa ina wohouna. Matababana tauna ega ata bolu u hinena.'

⁵⁰ Yesu i baha Yoni ugolina i pa, 'Ega ona yamgudugudu, babana iyai ega ita igawiyeta naka tulata.'

Samaliya Meyageina gehouna lawahi Yesu hi wihiniggi-iyeya

⁵¹ Houga i kukuku ipa apo Yaubada Yesu ina wohepaya po ina gae hau yada. Ma Yesu a nugotuhu i houna emoteya ipa ina nae u Yelusalem, ⁵² po baha tu hihiwa i himilihi po hi tahaya nae. Tauhi hi nae po Samaliya meyageina gehouna ugolina ipa tauna ubeina hina wononogo. ⁵³ Tamogi meyageina lawahi Yesu hi wihiniggiyeya babana nugonugona i nena u Yelusalem. ⁵⁴ Hougana a hewahewali Yamesa po Yoni geke bahana hi noonoli po hi pa, 'Guyau, nugonugom yaka mayau yadei to otugeya po ina hopu mai po geke lawahi ina alahihhi?'

⁵⁵ Ma Yesu i luhagawileya po i paliyehi i pa, 'Ega naka pite.'
⁵⁶ Ugolinei hi nehalehi po hi nae meyangai gehouna ugolina.

*Yesu hi luhogaleya ipa hina wotagoya
(Matiu 8.19-22)*

⁵⁷Hougana tahayagei hi nenae ma lawa gehouna i baha nae Yesu ugolina i pa, 'Am nae atapuhi ugolih i apo a wotagom.'

⁵⁸Yesu i baha lawana ugolina i pa, 'Gamogamo mi pitepitena waidomohi po kiu moyanei waipatahi. Ma Lawa Moinau ega meka nawatatau ani wienona gehouna.'

⁵⁹Yesu i baha nae lawa gehouna ugolina i pa, 'Una wotagou.'

Ma lawana i pa, 'Guyau, una palihaleu po a nae po amau a ototoni ma ina hilage po a guluwa tahaeya ma apoma a wotagom.'

⁶⁰Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Lawa hai luyagohana mei tu hilahilage una palihalehi po tu hilahilage ugolih i hina galena nae. Ma tam una nae po Yaubada anani taniwaga una guuguyeya.'

⁶¹Lawa gehouna Yesu ugolina i baha i pa, 'Guyau, apo a wotagom. Tamogi una palihaleu po a nae po u guguni a mamala tahaehi.'

⁶²Ma Yesu i baha ugolina i pa, 'Apo iyai Yaubada binei ina wobagibagi ma ina luhagawileya po uyawena ina gagaleya yaka tauna ega a dewadewa awai Yaubada anani taniwaga ugolina.'

10

*Yesu tu wotagona magouhi 72 i himilihi po hi nae hi bag-
ibagi*

¹Geka u mulina Guyau lawa magouhi 72 i winaganihi po luwaga luwaga ma i himilihi po hi tahaya nae meyagai baneih i po habuluhi atapuhi ugolih i. Tauna noka meyageih i apo ina luinihi. ²Ma Yesu i paliwelehi i pa, 'Mahula i lauliligeya ma tu yaba luemoemotahi. Ugolinei ona lupali po mahula Guyouna ugolina po tu yaba gehouhi ina himilihi po hina nae mahula hina tuwaluhi. ³Ona nae. Tau a himihimilimi galenami mei sipi natunatuhi kedewa woyahiyahi u hayahi. ⁴Ega mone po outu po ae humahuma ona wiwinihi. U tahaya ega ona tutowolo po iyai ona maamali.

⁵'Numa awai ona luiya yaka ginouli tahatahayana ona pa, "Yaubada a nugodumola geke u numana ina mae." ⁶Inapa tu nugodumola lawana naka hosi yaka am wimaamala ugolina ina mae. Ma inapa eega yaka am wimaamala una wimeya. ⁷Ma numa emosi ugolina ona mamae ma awai he welewelemi on'omam po ona umuma babana tu bagibagi waimihana. Ega ona inuma maga.

⁸ ‘Hougana meyagai baneina awai ona luyawa po lawa hina kaohemi po u naomi aniani hina huhouna ona ani. ⁹ Naka u meyageina tu tootogo ona luyawahihhi ma lawa ugolihi ona baha ona pa, “Yaubada anani taniwaga amaka i tuliyaliyanimi.” ¹⁰ Tamogi meyagai awai ona luyawa po ega hina kaohemi yaka ona nae po hau tahaya ona pa, ¹¹ “Ami meyagai dubudubuna u aeyai i yampati gasi mitehi to lihooholaitani taumi ugolimi. Hawena ma tamogi Yaubada anani taniwaga amaka i tuliyaliyanimi.”

¹² ‘A paliwelemi, Libahibahi Iyetana ugolina apo hai wiyuwa ina lata duma ma mi Sodom hai wiyuwa ina habulu.

*Dobu apapoehi gehouhi apo libahibahi hina tuhagaya
(Matiu 11.20-24)*

¹³ ‘Aee, kihoni, Kolasini lawami apo wiyuwa ona wialoni. Aee, kihoni, Besaida lawami apo wiyuwa ona wialoni. Itapa manini u hinemi hi dewadewahi u Taya po u Saidoni hita dewahi amaka lolowa lawahi hita nugobui. Ma hai nugobuina apo hita wogeletaya po kaleko apapoehi hita otana ma hita lugobu ma hita tugutugula. ¹⁴ Tamogi Libahibahi Iyetana ugolina apo Yaubada Taya ma Saidoni ina lunugotootogogena dumahi ma apoma taumi. ¹⁵ Ma taumi Kapaneum lawami ami nugotuhu o pa ona wohepa memi po ona gae hau yada, bo? Apega, apo Yaubada ina halena hopunemi hiyoyowa ugolina.’

¹⁶ Yesu a hewahewali ugolihi i baha i pa, ‘Iyai ugolimi e launonola naka ugoliu e launonola. Iyai i wihinigigiyemi naka i wihinigigiyeu. Ma iyai ina wihinigigiyeu naka tu himiliu i wihinigigiyeya.’

¹⁷ Ega yaka Yesu a hewahewali magouhi 72 hi nae po hi gunagunawilena mehi a kaohahi po hi pa, ‘Guyau, alugo apapoehi gowamgei hi wiponawogoeiyai.’

¹⁸ Ma Yesu ugolihi i baha i pa, ‘Tomodulele a gagaleya ma yadei i peu po i hopuhopu mai mei namanamala. ¹⁹ Ona launonola, amaka wipoya a welemi po apo mota waitonahi tepahigei ona nae po tanala ona tutepanihi po Tomodulele a wipoya atapuhi ona lagonihi ma apega wiyuwa ona wialonihhi. ²⁰ Tamogi alugo apapoehi he iponawogogemi binei ega ona kaokaoha. Ma ona kaokaoha babana amaka hau yada Yaubada gowami i gilumihhi.’

*Yesu i kaoha
(Matiu 11.25-27, 13.16-17)*

²¹ Noka hougana Yesu Alugo Woiyawa i wihogoya po i kaoha ma i pa, ‘Amau yada po hipuli hai Guyau. A wotalagiyem babana lawa hanahanapuhi po wainugonugotuhuhi ugolihi awai u gowagowadi naka tu winugoneina ugolihi u

wogeleteya. Moina Amau geke pite ipa am lunugotootogoei ina wawala.

²² ‘Amau ginouli atapuhi u weleu. Ega iyai tau ita hanapugeu ma Amau tuawam. Gasi ega iyai Amau ita hanapugem, ma tau Natum po iyawoi a inaganihi ugolihi Amau a woogeletem tuawiyai to hanapugem.’

²³ Hougana Yesu a hewahewali mitehi hi lutuwanehi ma apoma i luhagawileya po ugolihi i baha i pa, ‘Taumi tu kaoha babana ginouli dewadewahi amaka o galehi. ²⁴ Matababana a paliwelemi naka awai o gagalehi tu bahapiko po wasawasa odubohi hai luhogala ipa hina galehi ma ega hita galehi. Ma gasi awai o noonolihi hai luhogala ipa hina nonolihi ma ega hita nonolihi.’

Yesu lawa Samaliyagei i'mpaliluweluweya

²⁵ Lugagayo taniwagana i towolo po Yesu a hanapu i ludadani i pa, ‘Bada, awai apo a dewaya po luyagohana tuwetuwenai a tuhagaya?’

²⁶ Yesu i baha nae ugolina i pa, ‘Hau lugagayo Mose awai i gilumihi? Ma anohi awai e hiyahiyawa tuhagahi?’

²⁷ Lawana Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Guyau am Yaubada luhogalam atapunei po alugom atapunei po kadidilim atapunei po nugonugom atapunei una luhogaleya. Ma lawa u liyaliam tu mae una luhogalehi po mei e lauhogalena mem.’

²⁸ Yesu lawana ugolina i baha i pa, ‘Am baha i dumalu duma. Geke una metagohi yaka apo luyagohana tuwetuwenai una tuhagaya.’

²⁹ Ugolinei lugagayo taniwagana ipa ina houna idumalu meya po i lubayada i pa, ‘Lawa awai naka u liyaliyau tu mae?’

³⁰ Ma Yesu a bahana i wimiheya i pa, ‘Lawa gehouna Yelusalemgei i hopuhopu u Yeliko po tu danedanene u nimahi i houna meya. A gala hi gagigagi ma hi ilawi po mei ina hilahilage ma hi nehaleya. ³¹ Noka kabudalana ugolina tu witalaguyaba gehouna noka tahayanei i hopuhopu. Tamogi i galeya ma tahayana hadana gehouna i waya po i nae po i weluwileya. ³² Mei gasi Libai lawana gehouna. I nei u dobuna po lawana i galeya ma i weluwileya po i nae. ³³ Ma lawa gehouna Samaliyagei noka tahayanei i kadau po i nenei po lawana ugolina i lugeleta. Hougana i gagaleya po nugonugona i wiyuweya. ³⁴ Ega yaka i nae po kelona ugolihi wakatu po wine i hiwogihhi ma i humahi. Apoma a gamogamo u upuna i touli po i niyeya tu kadakadau hai u numa po i galena iteteya. ³⁵ Ma malitom po mone i waya po numana taniwagana i weleya ma i pa, “Geke lawana una gagalena iteteya. Ma ugolina mone a lata awai u hahaleya meka hougana a gunawileu apo a lidumalum.”

³⁶ ‘Geka lawahi tonuga ugolihi meka lawana i wogeletena meya tauna lawana tu danedanene hi lawi u liyaliyana tu mae?’

³⁷ Lugagayo taniwagana i pa, ‘Lawana Samaliyagei tauna i launugotootogogeya.’

Ma Yesu i pa, ‘Amaka, ma una nae po una metagoya.’

Yesu Maleta ma Maliya i dadanihi

³⁸ Hougana Yesu po a hewahewali tahayagei hi nena. Ma meyagai gehouna hi luiya po wawine gowana Maleta Yesu i weluwaya po hi nae a u numa. ³⁹ Ma tauna walehina gowana Maliya Guyau aena u labena i tugula ma a wiatatiyana i noonolihi. ⁴⁰ Maleta a bagibagi a maga ugolina ma nugonugona i apapoe po i nei Yesu ugolina po i pa, ‘Guyau, iyowai po walehiu i palihaleu po tuawau a pupoula ma ega ita geno? Una baha po ina nei po ina haguwe.’

⁴¹ Guyau Maleta a baha i wimiheya i pa, ‘Maleta, Maleta, ginouli magomagouhi ugolihi e genogeno po e inugopilipili, ⁴² tamogi ginouli emosi waianona. Maliya ginouli moinana i winagani po apega iyai ina wihaleya.’

11

Yesu i wiatatiyana lupali ubeina (Matiu 6.9-13, 7.7-11)

¹ Iyeta gehouna Yesu dobu gehouna ugolina i laupali. Hougana i laupali woloe po a hewali gehouna Yesuna ugolina i baha i pa, ‘Guyau, lupali una wiatatiyeiyai po mei Yoni bapatiso a hewahewali.’

² Yesu i baha ugolihi i pa, ‘Ona laupali ona pa:
Amiyai,

Gowam to wiyateyateya.

Am ani taniwaga una wogeleteya.

³ Iyeta emosi po emosi i am ubeina una weliyai.

⁴ I apapoe una paligigilihi po mei iyawoi tu wiapa-poeniyai to paligigilihi.

Ma ega una palihaliyai po ludadana baneih i tona ialonihi.’

⁵ Ma Yesu a hewahewali ugolihi i pa, ‘Itapa iyai gehoum uta nae upom tipolinei po tulam ugolina uta pa, “Tulau palawa ugolim yaka piyana tonuga una weleu. ⁶ Matababana tulau i kadakadau nae po ugoliu i lugeleta po ega a yam ma ega aniani awai ugoliu ipa apo a weleya.”

⁷ ‘Ma tulomna numa u hinena ita pa, “Ega una laigenou. Amaka mateta a guduya po natunatuwe mitehi to eneno. Apega a wotowolo po awai a welem.” ⁸ A paliwelemi, hawena apega ina wotowolo po awai ina welem babana tauna tulam.

Ma tamogi am wihigihigili binei apo ina wotowolo po awai atapuhi u lauhogalehi ina welem.

⁹ ‘Ma a paliwelemi, ona lupali yaka apo Yaubada ina welemi. Ona bibeiha yaka apo ona tuhagaya. Ma ona laitutou yaka Yaubada apo taumi bimiyei gudu ina hoeya. ¹⁰ Matababana tu lupali atapuhi hai luhogala Yaubada e welewelehi. Ma tu beiha hai luhogala he tutuhagahi po tu litutou ubeihi Yaubada gudu e hoehoeya.

¹¹ ‘Itapa geke u hayamina tam tu winatuna ma natum olo-tona ita kawayana, apo mota uta weleya? ¹² Bo ita kawapou, apo tanala uta weleya? ¹³ Taumi tu apapoe ma o hanapugeya po natunatumi ginouli dewadewana, o yambenehi, yaka Amata hau yada tu lupali Alugo Woiyawa e welewelehi.’

*Yesu ma Tomodulele
(Matiu 12.22-30; Maki 3.20-27)*

¹⁴ Alugo apapoena lawa e laigumgumnihi Yesu i wiyagaya lawa gehouna ugolina. Hougana alugo lawana i nenehaleya naka lawana i tugudu po i wibaabani. Bolu hi gagalena naka hi gohola dumahi. ¹⁵ Tamogi lawa gehouhi hi pa, ‘Palouma hai bada Tomodulele Yesu balau i weleya po ugolinei alugo apapoehi e iyagahi.’ ¹⁶ Ma gehouhi hai luhogala ipa Yesu hina ludadani po hi laupaliyeya ipa manini wekiwekilalana yadei ina wogeleteya po hina galey.

¹⁷ Tamogi hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka ugolihhi i baha i pa, ‘Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. ¹⁸ Ugolinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi, apo iyowai a kadidili galenana? Taumi o pa Tomodulele a wipoyagei alugo apapoehi a iyagahi. ¹⁹ Taumi o baha o pa Tomodulele a wipoya ugolinei a wobagibagi po alugo apapoehi a iyagahi yaka taumi ami lawa iyowai he iyaga. Tauhi ugolihhiyei nugotuhu dumaluna apo ona tuhagaya. ²⁰ Tamogi inapa Yaubada a wipoyagei alugo apapoehi ana iyagahi yaka Yaubada anani taniwaga amaka i nei ugolimi.

²¹ ‘Inapa lawa kadikadilina anani witona ginoulihi ina wononogogehi ma a numa ina ototoni, apega a ginouli hina danenehi. ²² Tamogi meka hougana lawa kadikadidili dumana lawana ina huluya apo ina uni. Ma anani witonahi i itumaganehi lawana kadikadidili dumana ina tamihi po ina nohaya.

²³ ‘Iyai ega tau miteu yaka tauna e igawiyeu. Ma iyai ega tau miteu tona nugoemota yaka tauna tu’mnoha.

*Alugo apapoena a gunawilana
(Matiu 12.43-45)*

²⁴ ‘Hougana alugo apapoena lawa ina hopu haleya naka dobu ega ita igoila e yayahi po e nena e ani wiyagohina e bibeiha. Ma inapa ega emosi ina tuhagaya yaka apo tuawana ina baha ina pa, ‘Apo a gunawilena meu u numa a nenehaleya ugolina.’ ²⁵ Ma hougana i gunagunawileya po numana i yeuyu po ginouli hi houna imahiyehi ma i galeya. ²⁶ Yaka apoma apo ina nae po alugo apapoe dumahi magouhi 7 ina weluwinihi po hina lui po noka hosi hina mae. Ugolinei mehougana hina meyato po ina kokoe naka noka lawa a mae apo ina apapoe duma ma apoma lolowa.’

Kaoha moinana

²⁷ Hougana Yesu geka i baheya po i kokoe ma wawine gehouna bolu u hinena ponana i lata ma i baha Yesu ugolina i pa, ‘Wawine iyai tu gunim po tu wigugum tauna tu kaohadiidiga.’

²⁸ Ma a baha Yesu i wimiyeya i pa, ‘Tamogi iyawoi Yaubada a baha hina nonoli po hina wiponawogogeya tauhi tu kaohadiidiga.’

Bolu hai luhogala baneina ipa Yesu manini ina wogeleteya (Matiu 12.38-42)

²⁹ Bolu hougana i lalata ma Yesu i tugudu po i pa, ‘Geka hapanana hapa apapoena. Hai luhogala ipa manini wekiwekilalana Yaubada ugolihi ina woogeteleaya. Tamogi apega manini gehouna ina wogeleteya ugolihi ma wekiwekilala Yona i woogeteleaya tuawana. ³⁰ Tu bahapiko Yona tauna wekiwekilala Ninewa lawahi ugolihi. Naka pitenana gasi tau Lawa Moinau wekiwekilala geka hapanana lawami ugolimi. ³¹ Tupo yawana hai wasawasa wawinena apo Libahibahi Iyetana ugolina ina towolo po ina wigoumi. Matababana hipuli anani kokoe ugolina ma i nei po Solomona a wiatatiyana hanahanapu i nonoli. Ma a paliwelemi, geka hosi lawa gehouna i geduma apoma Solomona. ³² Libahibahi Iyetana ugolina apo Ninewa lawahi hina towolo po hina wigoumi. Matababana Yona a guguya hi noonoli po hai apapoe hi palihalehi. Ma a paliwelemi, geka hosi lawa gehouna i geduma ma apoma Yona.

Hini yayatana

(Matiu 5.15, 6.22-23)

³³ ‘Apega iyai ani liyayata ina tunuya ma ina gowadi bo nau u hinena ina talapupuya. Tamogi ani tugulana ugolina e wituguli po numana lawa he luluiya apo yayatana hina galeya. ³⁴ Matam tauna hinim anani liyayata. Hougana matam a dewadewahi hinim atapuna apo yayata ina hogoya. Ma matam hai apapoe hougana hinim atapuna apo hau

uguwa. ³⁵ Ugolinei ma ipa una galena imahi naka yayatana ugolim ega ina uguguwi. ³⁶ Inapa hinim atapuna yayata ina hogoya po ega tupom gehouna hau uguwa naka apo ina yayata pahim. Galenana mei yayata baneina e nenehi ugolim.'

Yesu Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi i kawaapa-poehi

(Matiu 23.1-36; Maki 12.38-40)

³⁷ Yesu hougana i ibaabani woloe po Palisi lawana gehouna i gigimeya po ipa hina am yaka i lui gae po hau ani am i tugula. ³⁸ Palisi lawana i gohola dumaya babana Yesu ega ita oga tahaya ma apoma ita am.

³⁹ Yaka Yesu i baha nae ugolina i pa, 'Taumi Palisi lawami ami keyaka po ami gaeba upuhi o laiyeueuhi, ma tamogi u hinemi omboho po dewa apapoe i wihogomi. ⁴⁰ Taumi buuwa. Yaubada ginouli atapuhi uputahi i dewahi yaka tauna gasi hinehi i dewahi. ⁴¹ Ma am lounugotootogoei tu dayadayabu hagu ona welewelehi yaka apo taumi tu yeueu.

⁴² 'Kihoni Palisi lawami taumi tu nugodubu. Ami ginouli magouhi 10 ma u hinehi emosi Yaubada o weleweleya, ginouli mei naiya po tupatago po aniani ani widewadewahi atapuhi. Tamogi dewadumalu po Yaubada luhogalana ega ota genogenogeya. Geka dewahi naka ginouli baneihi ipa ona wootagoi ma ami ombenena Yaubada ugolina ega nugomi ina guluguluwi.

⁴³ 'Kihoni Palisi lawami taumi tu nugodubu. Ami luhogala ani tugula dewadewahi hau numa dalabu. Ami luhogala ipa ani gimala ugolina lawa wiyateyategei hina maamalimi.

⁴⁴ 'Taumi tu nugodubu babana galenami mei kokowaga ega wekiwekilalahi ma tepahiyei lawa he nena.'

⁴⁵ Lugagayo taniwagana gehouna Yesu ugolina i baha i pa, 'Bada, geka bahahi u bahebahehi naka gasi tiyai u paliguyoguyougeiyai.'

⁴⁶ Ma Yesu i pa, 'Taumi lagagayo tanitaniwagahi gasi tu nugodubu. Matababana lawa witai baneihi ega emoemotahi hina awalihhi ma o iawalihhi. Ma taumi ega kikeina nima gigimi emosi ota lodomi po noka witeihi ota wodadanihi.

⁴⁷ 'Taumi tu nugodubu babana taumi googami tu bahapiko hi ununihi kokowagahi o wogo imahiyehi. ⁴⁸ Ugolinei taumi tu baha moina po tu lueena googomi hai dewa ugolihi babana hi ununihi ma taumi kokowagahi o wogo imahiyehi. ⁴⁹ Geka binei ma Yaubada a hanapu i baheya i pa, "Ugolihi apo tu bahapiko po tu wituwetuwega a himila niyehi. Gehouhi apo hina unihhi ma gehouhi apo hina wihiniwiyuwahi." ⁵⁰ Yaka hipuli i wawala po i nenei ma tu bahapiko atapuhi hi ununi

talahi mihana apo geke hapanana hina waya. ⁵¹ Keini tulana Abele i ununi ugolina i nei po Sakaliya ani witalaguyaba babanoyana wailugagayona u tipolina hi ununi ugolina. Moina dumana a paliwelemi, atapuhi bihiyei geke hanapana lawahi apo wimeihana hina waya.

⁵² 'Kihoni lugagayo tanitaniwagahi taumi tu nugodubu. Matababana hanapu numana an'imhoena o wihaleya. Taumi apega ona lui po gasi iyawoi he ileta ipa hina lui naka o luguduhi.'

⁵³ Hougana Yesu noka dobuna i nenehaleya ma Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi hi tugudu po hi palipaliguyoguyougeya. Ma ginouli boluhi bihiyei hi laubayadeya, ⁵⁴ po hi ileta ipa hina wintahaya powaya po ina baha powa ma hina nonoli.

12

*Nugotuhu gowagowada binei Yesu i baha
(Matiu 10.26-27)*

¹ Lawa magouhi tausana po tausana hi yamtuboina mai naka hi tututata mehi. Ma Yesu i baha tahaya a hewahewali ugolihi i pa, 'Ona gagalena imahi Palisi lawahi hai palawa ani lihaahanana binei naka hai nugohine gowagowada. Taumi ega noka pite ona dewedeweya. ² Babana ginouli awai humahumana apo ina lugeleteya, bo gowagowadana apo lawa hina hanapugeya. ³ Ugolinei ma ginouli awai hau uguwa o bahebaheya apo hau yayata hina nonoli. Ma awai babanoya guduguduhi u hinehi o iyaguhaehaehi apo dobu atapuna hina iototugeya.

*Yaubada ipa ta matouteya
(Matiu 10.28-31)*

⁴ 'U lawa, a paliwelemi, iyawoi hinita he uni po u mulina ma apega awai apapoe dumana hina dewaya ega ona matomatoutehi. ⁵ Tamogi iyai ipa ona matomatouteya apo a wiatatiyemi. Yaubada ona matouteya, tauna omunugo u mulina a wipoyagei emoemotana apo tu hilahilage hau mayau alalatana ina wihulu niyehi. Moina tauna emosina ona matomatouteya. ⁶ 'Lawa atapuhi hi hanapugeya naka kiu muhomuhohi nimituhu mihahi 20 toea. Ma ega kiuna emosi Yaubada ita inugoguluwi. ⁷ Ma gasi ununumi apala atapuhi Yaubada i hiyawa pahi. Ugolinei ega ona matomatouta, taumi o geduma ma apoma kiu boluhi.

*Keliso winoyanoyana po wihinigigiyanana
(Matiu 10.32-33, 12.32, 10.19-20)*

⁸ 'Ma a paliwelemi, iyai bolu u matahi ma ina bahena geleteu naka tau e itumaganeu, yaka Lawa Moinau Yaubada

a tu winoyanoya u matahi apo tauna a bahena geleteya. ⁹ Ma iyai ina bowiyeu lawa u matahi yaka Lawa Moinau Yaubada a tu winoyanoya u matahi apo tauna a bowiyeya. ¹⁰ Ma iyai ina baha apapoe Lawa Moinau ugoliu yaka apo Yaubada ina paligigili. Tamogi iyai Alugo Woiyawa ina paliguyoguy-ougeya yaka tauna apega Yaubada ina paligigili.

¹¹ 'Hougana apo hina niyemi hau numa dalabu po hina lauhetalemi bo babada po tanitaniwaga u matahi ega ona genogeno ipa apo iyowai ona wibaabani po awai ona baheya. ¹² Matababana noka hougana Alugo Woiyawa apo awai ina wiatatiyemi po ona baheya.'

Tu wigapola buubuuwana ompaliluwaluwana

¹³ Bolu u hinena lawa gehouna i baha i pa, 'Bada, walehiu una paliweleya po amiyai gapola i hilahilage haleya ina gutaya tau mitehi.'

¹⁴ Ma a baha Yesu i wimiheya i pa, 'Tulau, iyai i dewau po ipa a wituluhetala bo a wituguta ugolimi?' ¹⁵ Ma ugolihi i baha nae i pa, 'Ona gagalena imahi po omgaganu gale-nana tapuna po tapuna ugolina ona wola imahi. Matababana hawena lawa i wigapola lagona tamogi a luyagohana moinana ega gapola ugolihi.'

¹⁶ Apoma Yesu geke om paliluwaluwana i paliwelehi i pa, 'Lawa waigapolana gehouna a hipuli ugolina aniani baneina i tutuhagaya. ¹⁷ Ma tuawana i nugonugotuhu ipa, "Apo awai a dewaya babana ega meka u yam ani hounahi?"

¹⁸ 'Ma i paliwelena meya i pa, "Geka pite apo a dewa. Apo u hanali a goluhihi po baneihi a dewahi po ugolihi apo u pegapega po u ginouli gehouhi atapuhi a hounihi. ¹⁹ Apoma apo a paliwelena meu ana pa, a woimahi duma. Ginouli atapuhi ugoliu apo ana ibagibagihi ma hina mamae, bolima magamaga. Kamnau apo a laidewadewayaya. A am po a uma ma a kaokaoha."

²⁰ 'Tamogi Yaubada i baha nae ugolina i pa, "Tam buuwa. Geka upomna apo alugom a wihaleya. Ma geke ginoulihi u noonogogehi apo iyai galinei?"'

²¹ Yesu ompaliluwaluwana i laiwoloeya i pa, 'Iyawoi tauhi bihiyei gapola he iupuma gae ma Yaubada u matana ega hita igapola geke pite dewa apo ugolihi ina wawala.'

Yaubada ta witumaganeya

(Matiu 6.25-34)

²² Apoma Yesu i baha nae a hewahewali ugolihi i pa, 'Ugolinei ma a paliwelemi, ega ona genogeno ami mae hau hipuli binei, awai apo ona anani, Ma ega hinimi binei ona genogenogeya ipa awai apo ona ototeni. ²³ Matababana ami luyagohana hi geduma ma apoma aniani, ma gasi hinimi hi

geduma ma apoma kaleko. ²⁴ Hapali waewae ona galehi, tauhi ega hita laupehi po ega hita yaba po hau hanali hita huhouna. Ma tamogi Yaubada e ianianihi. Ma taumi o geduma ma apoma kiu. ²⁵ Iyai u hayami emoemotana a nugotuhugei a luyagohana ita lidaoya? Ega emoemotami. ²⁶ Inapa ega emoemotami ginouli habuluna mei nonokahi ona dewaya yaka awai bihiyei o genogeno?

²⁷ 'Hapali wihiya iyowai he lahalahahi ona galehi. Tauhi ega hita wobagibagi bo hai kaleko hita yamdewa. Tamogi a paliwelemi, Solomona a gapola atapuhi u hinehi a kaleko ega hai haki mei geke wihiyahi. ²⁸ Hiyamoni amalai e lauyagohana ma malinatom po amaka e nae. Hau mayau he'mapugeya po e alalahi. Tamogi Yaubada tauna hiyamonihi galenahi e idewadewahi. Baha dumana Yaubada apo ami kaleko dewadewahi ina wiotenimi? Ami witumagana hi habulu hota! ²⁹ Awai apo ona anani po awai apo ona umumaya binei ega ona inugonugotuhu po ega ona nugonugogeno. ³⁰ Matababana geke hipulina ugolina tu meuputa geke ginoulihi he bibihehi. Ma Amami i hanapugeya naka geke ginoulihi o luhogalehi. ³¹ Yaka tauna anani taniwaga ona bibiheya po geke ginoulihi apo hina wigalimiyei gasi.

Tu waigapola hoi yada
(Matiu 6:19-21)

³² 'Taumi bolu habulumi ega ona matomatouta babana Amami a nugodewadewa ipa anani taniwaga ina welemi. ³³ Ami ginouli ona gimalena halehi po monehi tu dayadayabu ona welehi. Ami mone ani'mpohapohahi ega hita woapapoe ona winihi po hau yada mone memewagahi ona tuupumihi. Noka hosi apega tu danedanene hina winihi po apega pitala hina tonahi. ³⁴ Ma meka hosi ami gapola he memeyana naka hosi apo nugonugomi hina mae.

Tu bagibagi yamhipohi

³⁵ 'Ami ani bagibagi kalekohi ona lumomohihi ma ami ani liyayata ona tunuhi ma ona wononogo, ³⁶ mei tu bagibagi hai bada tawine tolehana ugolina a gunawilana he ototoni. Tauhi apo mala emosi ma a gudu hina hoeya inapa ina gunawileya po ina ilulougo yaka. ³⁷ Noka tu bagibagihi tauhi tu kaoha inapa hai bada ina gunawileya po ina tuhagahi naka ega hita meme hota. A baha duma ugolimi apo badana a kaleko ina lumomohi ma ina baha po hau ani am hina tugula ma ina nei po ina poulehi. ³⁸ Inapa upom tipolinei bo malatomtomgei ina nenei po tu bagibagihi a nonogohi ma ina tuhagahi naka tauhi tu kaohadiidiga. ³⁹ Ma gegeka ona hanapugeya, itapa numa taniwagana tu danedanene a

nei kabudalana ita hanapugeya apo matana ita kayakaya po apega a numa ita lupapaya po ita lui. ⁴⁰ Taumi ipa gasi ona wononogo babana kabudala awai o pa apega a nenei naka u hinena apo Lawa Moinau a nei.'

*Tu bagibagi waiponawogona bo waiponahahalena
(Matiu 24:45-51)*

⁴¹ Pita i baha i pa, 'Guyau, geke paliluwaluwana e bahebaheya naka tuawiyai ubeiyai bo lawa atapuhi ubeihi?'

⁴² Ma Guyau i pa, 'Iyai waiponawogona po wainugonugotuhuna? Tauna apo a bada ina witowoli po numa u hinena ina witaniwaga, ma tu bagibagi gehouhi hai guta aniani kabudala dumalunei ina welewelehi. ⁴³ Inapa badana ina gunagunawileya po geke dewana ina dewedeweya ma ina tuhagaya naka tu bagibagina tauna tu kaohadiidiga. ⁴⁴ A baha duma ugolimi noka badana apo tu bagibagina ina witowoli po ginouli atapuhi ina gagalena itetehi. ⁴⁵ Tamogi noka tu bagibagina inapa ina paliwelena meya ina pa, "U bada a gunawilana i wihinihinibiga," ma ina wiwawala po tu bagibagi ololotohi po wiwinehi ina kodikodilihi. Ma in'omam ma ina umuma buuwa. ⁴⁶ Noka tu bagibagina a bada iyeta emosi apo ina nei. Ma a neina naka tu bagibagina ipa apega ina nei po kabudalana apega ina hanapugeya. Ma apo ina wimiheya po tu bagibagi waiponahahalehi mitehi ina houna emotehi.

⁴⁷ 'Ma inapa noka tu bagibagina a bada a nugotuhu ina hanapugeya ma ega ina wononogo po ina dewa tagoya. Tauna apo kodikodila baneina ina waya. ⁴⁸ Ma tu bagibagi iyai a bada a nugotuhu ega ita hanapugeya ma i dewa powaya po apo kodikodila ina ialoni tauna apega kodikodila baneina ina waya. Iyai awai baneina i tutuhagaya ipa gasi baneina ina palihaleya. Ma iyai ugolina banei dumana lawa hi huhouni tauhi apo hai lupali banei dumana hina dewaya.

*Yesu tauna wikahakaha a baba
(Matiu 10.34-36)*

⁴⁹ 'A nei ipa hipuli a tunuya po ina alahi. Hilaki amaka ita luebaleya po ita alalata. ⁵⁰ Ma tau gasi u bapatiso waiyuwana apo a waya ma hilaki wiyuwana ita kokoe. ⁵¹ Ami nugotuhu o pa nugodumola ata neiyai hau hipuli, bo? A paliwelemi, eega. Tamogi wikahakaha a neiyai. ⁵² Amalai ma i wawala po i nena apo numa emosi u hinena lawa nimitutu hina mamae. Ma tonuga apo hina towolo po luwaga hina igawiyehi, bo luwaga hina towolo po tonuga hina igawiyehi. ⁵³ Apo hina wikahakaha po ama natuna olotona ina igawiyeya ma natu olotona amana ina igawiyeya. Apo hina natuna wawinena ina igawiyeya ma natu wawinena hinana ina igawiyeya.

Keduluma apo pohiyana wawinena ina igawiyeya ma wawine apo pohiyana waikedulumana ina igawiyeya.’

Houga galenana hanapuna
(Matiu 16.2-3)

⁵⁴ Yesu i baha nae bolu ugolih i pa, ‘Taumi kabudala anani yoli ugolina yaloi wopotopotona e wohepa ma o galey a po mala emosi ma o pa, ‘Apo ina atuna,’ ma e atuna. ⁵⁵ Ma yawana e togotogo ma o galey a yaka o pa, ‘Apo dobu ina wipoya,’ ma e wipoya. ⁵⁶ Taumi galena koyakoyama o dewadeway a. Houga apo galenana iyowai naka hipuli po yada o galehi ma o ipikogehi. Tamogi iyowai po geke hougana Yaubada a bagibagi anona ega emoemotami ona baheya?’

Am gawiya mitehi ona nugoemota
(Matiu 5.25-26)

⁵⁷ ‘Ma dewa awai dumadumaluna iyowai po tuawami ega ota ikahaya? ⁵⁸ Ma inapa iyai ina wigoum po ina niniyem hau luhetala yaka una wileta duma hau tahaya po tauna mitehi ona winugoemota. Ma inapa ega ona inugoemota yaka apo ina niyem tu luhetala baneih i ugolih i. Tauhi apo numa panipani tu galena iteteh i u nimahi hina hounim po hau numa panipani hina tugudum. ⁵⁹ A paliwelemi, noka hosi apo una mamae a sigana am yaga atapuna una lidumaluya ina hopu po toea emosi ugolina una wikokowi.’

13

Inapa ami apapoe ega ona palihalehi yaka apo ona hilage

¹ Noka hougana lawa gehouhi Yesu hi paliweley a tu witalaguyaba mi Galili ubeih i. Tauhi Yaubada ugolina hai witalaguyaba hi dewadeway a ma Pilato i ununihi ma talahi gamogamo talahi mitehi i wilawila emoteya, Yesu hi paliweley a. ² Ma Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘O nugotuhuya naka geke pite mi Galilih i hi ununihi naka tauhi hi apapoe lagona ma apoma mi Galili gehouhi, bo? ³ Eega duma. Ma a paliwelemi, inapa ami apapoe ega ona palihalehi yaka atapumi apo ona hilage po mei tauhi hi hilahilage. ⁴ Lawa magouhi 18 u Silowam numa gahina daodaona i guli po i lutatahi. Ma tauhi o nugonugotuhuh i naka iyowai? Ami nugotuhu o pa tauhi hi apapoe lagona ma apoma Yelusalem tu miyena gehouhi, bo? ⁵ Eega duma. Ma a paliwelemi, inapa ami apapoe ega ona palihalehi yaka apo atapumi ona hilage po mei tauhi hi hilahilage.’

Yesu mabewa loyaloya i’mpaliluweluweya

⁶ Ma geke paliluwaluwana i baheya i pa, ‘Lawa gehouna a wine tanona ugolina mabewa i lahaya po i lata po i mamae.’

Ma lawana i nae po mabewana ugonā i bibiheyā po ega ita tuhagahi. ⁷ Ega yaka a tano tu bagibagiyena ugolina i baha i pa, “U galeyā, geka mabewana a nei po ugonā a bibiheyā naka bolima tonuga ma ega ata tutuhagahi. Una tala dubali babana hipuli a dewadewa e ibagibagi yababaya.”

⁸ ‘Ma tano tu bagibagiyena i pa, “Bada, una palihaleyā po ina towotowolo geka bolimana emosi hotana. Apo babana a tawi wiiwileyā ma nudanuda budabudahi a hounihi. ⁹ Ma inapa bolima gehouna ina ugo yaka i dewadewa duma. Ma inapa eega yaka apoma una baha po ta tala dubali.” ’

Hau dalabu Yesu keduluma habehabeluna i luyawahi

¹⁰ Dalabu gehouna Yesu hau numa dalabu i iatatiyana. ¹¹ Ma noka hosi keduluma gehouna u hinena alugo apa-poenā i mamae. Alugonā tauna kedulumana i witotogoya po i mamae naka bolima magouhi 18. Kedulumana upuna i gunayouni po ega ita towotowolo dumadumalu. ¹² Ma hougana Yesu kedulumana i gagaleyā po i baha ugolina i pa, ‘Keduluma, am totogo amaka i nehalem.’ ¹³ Ma nimana Kedulumana ugolina i hounihi po mala emosi ma i towolo dumadumalu po Yaubada i wotalagiyeaya.

¹⁴ Tamogi numa dalabu tu galena itete uyona i gigai babana Yesu hau dalabu lawa i luyawahi. Binei ma lawa ugolihī i baha i pa, ‘Iyeta magouhi 6 u hinehi ta woobagibagi. Yaka noka iyetahi ugolihī ona nei po Yesu ina lauyawahimi ma ega hau dalabu.’

¹⁵ Apoma a baha Guyau i wimiheyā i pa, ‘Taumi galena koyakoyama o dewadewayā. Ega iyai gehouna a bulumakau bo a doniki hau dalabu ita lupeni po ita iumaumaya, bo? ¹⁶ Ma gegeka Abelham gogana Tomodulele i numa panipani po i mamae bolima magouhi 18, ma apega hau dalabu a panipani a lupeni, bo?’

¹⁷ Geka i bahebaheyā po tu wigawiyena hi wihinimaya. Ma ginouli dewadewahi atapuhi i dewadewahi naka lawa hi kaokaohehi.

Ithagila polana paliluwaluwana

(Matiu 13.31-32; Maki 4.30-32)

¹⁸ Yesu i lubayada i pa, ‘Yaubada anani taniwaga mei awai? Ma apo awai ugolina a wiluweluweya? ¹⁹ Amaka mei lawa ithagila polana e waya po a u tano e ugohi po e lata po mayau baneina. Ma lagalagana ugolihī kiu hai pata he wogowogohi.’

Palawa ani lihaahanana paliluwaluwana

(Matiu 13.33)

²⁰ Ma Yesu i baha meme i pa, ‘Yaubada anani taniwaga awai ugolina apo a wiluweluweya? ²¹ Amaka mei palawa

ani lihaahanana wawine e waya po palawa humahi tonuga ugolihi e houana hopunehi. Ma e mudamudaya po palawana atapuna e hahana pahi.’

Mateta wodinadinana
(*Matiu 7.13-14, 21-23*)

²² Yesu meyangai baneihi po habuluhi i yayahihi po i nena e tahayagei. Ma i iatatiyana ma Yelusalem binei i haleya po i nae. ²³ Ma lawa gehouna i lubayada i pa, ‘Guyau, apo lawa luemoemota hotahi hina luyagohana?’

Ma lawa ugolihi i baha nae i pa, ²⁴ ‘Ona wileta kadidili duma po mateta wodinadinana ugolina ona honoga lui. Matababana lawa boluhi apo hina wileta ipa hina lui ma apega emoe-motahi. ²⁵ Mehougana numa taniwagana ina wotowolo po mateta ina guduya, apo ona tugudu po u uputa ona laitutou ma ona pa, “Bada, ubeiyai gudu una hoeya.”

‘Ma apo ami baha ina wimiheya ina pa, “Miyei o nei? Ega ata hanapugemi.”

²⁶ ‘Apoma apo taumi ona tugudu po ona pa, “Tam po tiyai tamam po ta umuna gogona. Ma i u meyangai u iatatiyana.”

²⁷ ‘Tamogi tauna apo ina pa, “A paliwelemi ega ata hanapugemi; miyei o nei. Amaka ma ona nehaleu, taumi tu dewaapapoe.”

²⁸ ‘Hougana Abelaham po Isako po Yakobo po tu bahapiko atapuhi apo noka hosi Yaubada anani taniwaga u hinena ona gagalehi ma taumi apo u uputa po tou ma omhanakidiyana ona tuhagaya. ²⁹ Kabudala anani geleta po anani yoli po tupo bauli po tupo yawana ugolihi apo lawa hina nei. Ma apo hina tugula gogona hau ani am Yaubada anani taniwaga ugolina. ³⁰ Amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalal gehouhi he imuli apo hina tahaya.’

Yesu a luhogala Yelusalem ubeina
(*Matiu 23.37-39*)

³¹ Noka hougana ugolina Palisi lawahi gehouhi hi nei po Yesu ugolina hi baha nae hi pa, ‘Geka dobuna una nehaleya babana Heloda nugonugona ipa ina unim’

³² Ma tauna ugolihi i baha nae i pa, ‘Ona nae po noka gamogamona ona paliweleya ona pa, “Amalai po haumalatom alugo apapoehi a iyagahi po lawa a lauyawahihi. Ma iyeta witonugana ugolina apo u bagibagi a wikokowi.”

³³ Tamogi amalal po haumalatom po haumalatom meme ipa u tahaya a wotagoya po a nena. Matababana Yaubada a tu bahapiko ipa ega uheiya hina ununi ma u Yelusalem.

³⁴ ‘Aee, kihoni Yelusalem, kihoni Yelusalem, tam tu bahapiko e ununihi po Yaubada a tu baha e laugaimahi. Houga i dao ipa natunatum a lugoogonihi po mei kamkam apapenei

natunatuna e talatalahagauhi. Ma ega uta palihaleu po ata dewaya. ³⁵ Ugolinei ma apo Yaubada am numa dalabu baneina ina nehaleya. Ma a paliwelemi, apega ona galeu a sigana u houga a gunawileu po ona pa, “Tam Guyau gowanei e nenei to talahiyougem.” ’

14

Yesu lawa tootogona i luyawahi

¹ Dalabu gehouna Yesu i nae Palisi lawahi hai tu tahaya a u numa po ipa hina am. Noka hougana lawa hi todi ma hi gagalena imahiyeya. ² Ma lawa gehouna nimana po aena haahanahi i nei Yesu ugolina. ³ Ma Yesu Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi i lubayadehi i pa, ‘Ata lugagayo i baheya i pa lawa hau dalabu ta lauyawahihhi, bo eega?’ ⁴ Ma tauhi ega awai hita baheya. Apoma Yesu lawana i waya po i luyawahi ma i himili po i nae.

⁵ Ma ugolihi i baha nae i pa, ‘Itapa iyai gehoum natum bo am gamogamo ita peu hopu domo u hinena hau dalabu, moina apega mala emosi ma ota teina hepaya?’ ⁶ Tamogi geke a bahana ega ipa hina wimiheya.

Nugohopuhopu ma wilawalawa

⁷ Yesu i galena tuhagaya naka iyawoi hi otugehi po hi nenei ani tugula dewadewahi hi iteina. Ega yaka geke paliluwaluwana i paliwelehi i pa, ⁸ ‘Mehougana iyai ina otugem po una nena tawine tolehana ugolina, ega ani tugula gegena ugolina una tugutugula. Meka po lawa katugaena ma apoma tam hi otugena po e nenei, ⁹ ma lawana iyai ami luwaga i ototugemi apo ina nehi po ugolim ina baha ina pa, “Geke ani tugulana geke lawana una weleya.” Ma tam apoma a wihinimayam ani tugula apapoena ugolina una tugula. ¹⁰ Tamogi mehougana iyai ina otugem yaka una nae po ani tugula apapoena ugolina una tugula, yaka tu otugem apo ina nehi po ugolim ina pa, “Tulau, una towolo po una megeleta ani tugula dewadewana ugolina.” Ee, apoma apo iyawoi mitehi o tugutugula hina galena hepam. ¹¹ Matababana iyai e wohepa meya apo ina hopu ma iyai e wohopunena meya apo ina gae.’

¹² Yesu gasi i baha nae lawana iyai i ototugeya ugolina i pa, ‘Am baneina una dewadewaya iyetei bo ibigei hougana, ega am lawa bo walewalehim bo am guguni lawahi bo tu wigapola lawahi una ototugehi. Meka po apo hina otugem gasi po am yam hina lidumaluya. ¹³ Tamogi hougana una toletoleha, tu dayadayabu po tu habehabelu tu ae apapoe po tu matakeke una ototugehi. ¹⁴ Yaka Yaubada apo ina

kawaidewedewem babana tauhi ega emoemotahi hina lidu-malum. Tu dewadumalu hai towolo meme iyetana ugolina apo Yaubada ina lidumalum.’

Toleha baneina paliluwaluwana
(Matiu 22.1-10)

¹⁵ Lawa gehouna Yesu mitehi hi tugutugula hougana geke bahahi i noonolihi po i baha nae ugolina i pa, ‘Yawoi Yaubada anani taniwaga u hinena tu am tauhi tu kaohadi-idiga.’

¹⁶ Ma Yesu i baha lawana ugolina i pa, ‘Houga gehouna lawa gehouna toleha baneina i dewaya ma bolu i otugehi. ¹⁷ Hougana apo am ma a tu bagibagi i himili po i nae a tu am ugolihi i wipaliwelena i pa, “Ona nei babana ginouli atapuna amaka i nonogo.”

¹⁸ ‘Tamogi atapuhina emoemotahi hi yampalibui ma i nae po hi kokoe. Lawa tahatahayana tu bagibagina i paliweleya i pa, “Hipuli a gimaleya po apo a nae po a galey. Tinani baneina ma ega ona nugonugotuhuwe.”

¹⁹ ‘Ma lawa gehouna i pa, “Bulumakau basiyawa luwaga a gimalehi po apo a nae po a galena imahiyehi. Tinani baneina ma ega ona nugonugotuhuwe.”

²⁰ ‘Ma gehouna i pa, “Geka amalai hotana a tawine po a pega a nehi.”

²¹ ‘Ega yaka tu bagibagina i gunawileya po ginouli atapuhi a bada i paliweleya. Apoma badana i luuyogigai po a tu bagibagina ugolina i baha nae i pa, “Bulibulili una hopu geke meyageina tahayana baneina po habuluna ugolihi. Ma tu dayadayabu po tu habehabelu po tu matakeke po tu aeapa-poe una neihi mai.”

²² ‘Ma tu bagibagina i nae po i gunawileya po i baha i pa, “Bada, awai u bahebaheya amaka a dewaya ma gaogao baneina e mamae ega lawana.”

²³ ‘Ega yaka badana a tu bagibagina ugolina i baha i pa, “Una hopu po una nae meyagai balahi daodaohi po hau pitapita po una tahaehi. Noka hosi lawa una weluwinihi po hina nei po apo u numa hina wihogoya. ²⁴ Ma a paliwelem, yawoi atapuhi a ototugehi a pega u yam hin’omdadani.” ’

Yesu wotagona mihana
(Matiu 10.37-38)

²⁵ Houga gehouna bolu baneina Yesu mitehi hi nena ma i luhagawileya po ugolihi i baha nae i pa, ²⁶ ‘Inapa iyai ina nei ugoliu po ina witubagibagi ma amana po hinana po agona po natunatuna po walewalehina po nounouna ega ina wihinigiyehi, ma gasi a luyagohana ega ina wihinigiyeya

yaka tauna apega u hewali. ²⁷ Iyai anani take ega ina awali po ina wotagou tauna apega u hewali.

²⁸ ‘Ma iyai e inugonugotuhu ipa numa gahina daodaona ina wogoya? Ginouli tahatahayana apo ina tugula ma miha ina winugonugotuhugeya. Mone emoemotana apo bagibagi ina wikokowi bo eega? ²⁹ Inapa ega a mone yaka apo ogola awa ina witowolihi ma ega emoemotana ina wikokowi. Lawa atapuhi hina gagaleya po hina winameya. ³⁰ Ma hina pa, “Geka lawana wogo i tugudugeya ma ega emoemotana ina wikokowi.”

³¹ ‘Inapa wasawasa gehouna a tu witona tausana 10 ina winihi po wasawasa gehouna a tu witona tausana 20 ina huluhuluya. Yaka apo ina tugula ma ina winugonugotuhu tahaya a kadidili emoemotana bo eega? ³² Ma inapa eega yaka wasawasa tulana a mawa daodaona ma apo baha tu hihwi ina himili po nugodumola tahayahi ina lubayadeya. ³³ Ugolinei ma iyai ginouli atapuhi galinei ega ina winigigiyehi yaka tauna apega u hewali.

Niha bahana
(*Matiu 5:13; Maki 9:50*)

³⁴ ‘Niha ginouli dewadewana ma dagihana ina kokoe ega emoemotana po ina dagiha meme.

³⁵ ‘Hipuli binei bo mayau tobutobuna binei ega ita dewadewa yaka apo hina haleya. Tam iyai waitanigam una lautanigana.’

15

Sipi weluwelupowana
(*Matiu 18.12-14*)

¹ Houga gehouna takisi tu tama po tu apapoe gehouhi hi nei ipa Yesu a baha hina nonolihi. ² Ma Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi hi yampili hi pa, ‘Geka lawana tu apapoe e kaokaohehi po mitehi he’mam.’

³ Ega yaka Yesu geka paliluwaluwana ugolihi i baheya i pa, ⁴ ‘Apo lawa gehouna a sipi magouhi 100 ma emosi ita welupowa, apo awai ina dewaya? Apo hau balabala magouhi 99 hina mamae ma ina nae po emosina ina bibiheya a sigana ina tuhagaya. ⁵ Hougana i tutuhagaya apo ina kaoha дума po ina wohepaya po u awalana ina houni ⁶ ma ina awali po ina gunawileya. Apoma apo a lawa po lawa u liyaliyana tu mae ina otugehi po ina baha ina pa, “Taumi miteu ta kaoha babana u sipi i weluwelupowa amaka a tuhagaya.” ⁷ A paliwelemi, yada galenana geka pitenana. Tu apapoe emosi a nugobui binei kaohana apo ina lata lagona дума ma apoma

tu dewadumalu magouhi 99 hai nugobui binei. Matababana tauhi apo awai binei ma hina nugobui?

Mone laugowadena

⁸ ‘Apo wawine gehouna a kina bibitutuhi magouhi 10, ma emosi ina lugowadeya, apo awai ina dewaya? Apo lampa ina tunuya ma a numa ina wotamitami. Ma dobu atapuna ina bibiheya a sigana ina tuhagaya. ⁹ Hougana i tutuhagaya apo a lawa po lawa u liyaliyana tu mae ina otugehi po ugolihi ina baha ina pa, “Taumi miteu ta kaoha babana u mone i laugowadeya amaka a tuhagaya.” ¹⁰ A paliwelemi, geke ani galenana mei hau yada. Tu apapoe emosi a nugobui ugolina apo Yaubada a tu winoyanoya hina kaoha.’

Tewela olotona neneyabayababana

¹¹ Ma Yesu i baha i pa, ‘Lawa gehouna natunatuna ololotohi luwaga. ¹² Ma habuluna amana ugolina i baha nae i pa, “Amau, ginouli awai apo una woodamaneya ugoliu una weleu.” Ega yaka lawana a ginouli i kahaya natunatuna luwaga ugolihi.

¹³ ‘Hi mae po iyeta wabihaga ma natunana habulunana a ginouli i gimalena halehi. Ma monena i waya po i nae dobu mawana daodaona ugolina. Noka hosi a nugowai i meme tagohi ma a mone i lauguyoguyougeya. ¹⁴ Hougana mone atapuna i ihulu pahi ma gomala baneina noka dobuna i launi po tauna ugolina ega awai gehouna. ¹⁵ Ega yaka i nae po noka dobuna lawana gehouna ugolina i kawabagibagi. Ma hi himili po i nae po polo i ianihi. ¹⁶ A luhogala baneina ipa polo hai amgei in’omam babana am i hilage ma ega iyai aniani ita weleya.

¹⁷ ‘Apoma a winugonugotuhu i dumalu ma i baha i pa, “Aee, Amau a tu bagibagi hai yam i lata duma ma geke hosi omhilage i tapetapeuniu. ¹⁸ Apo a wotowolo po a nae amau ugolina po ana pa, ‘Amau, Yaubada u matana po tam u matam apapoe a dewaya. ¹⁹ Tau amaka ma ega una kawakawainatuneu babana ega u dewadewa awai. Ma una winiu po mei am tu bagibagi gehouna.’ ” ²⁰ Ega yaka i wotowolo po i nae amana ugolina.

‘Tauna yohola uheiya ma amana i gagalena nae po nu-gonugona i wiyuweya. Ma i wibulibulili nae po natuna i talahagauya ma niuna i yagoni.

²¹ ‘Ma natunana i baha i pa, “Amau, Yaubada u matana po u matam apapoe a dewaya. Amaka ma ega una kawakawainatuneu babana ega u dewadewa awai gehouna.”

²² ‘Tamogi amana a tu bagibagi ugolihī i baha i pa, “Bulibulili! Kaleko dewadewa dumana ona neiyai po ona wioteni. Ma nima kope u nima giginā ona houni ma ae humahuma u aena ona giyehe. ²³ Apoma ona nae po bulumakau yaubona haahanana ona unī po tan’omgogona ma ta kaoha. ²⁴ Matababana geke natuwena i hilage ma amalai i luyagohana. Tauna i lugowadeya ma amalai i gunawileya.” Ee, apoma hi tugudu po hina kaoha.

²⁵ ‘Geke dewahi hi nēnae ma lawana natuna baneina hau tano i wobagibagi. Hougana i gunawileya po i nei po numana i tutuliyaliyani naka lougo po hala gololohi i nonolihi. ²⁶ Ega yaka tu bagibagi gehouna i otugeya po i lubayadeya i pa, “Noka awai he dewadewayā?” ²⁷ Ma tu bagibagina i baha i pa, “Walehim i gunawilena meya po amami i baha po bulumakau haahanana to unī. Matababana a lauyagohanana po a dewadewana ma i tuhaga meya.”

²⁸ ‘Ma tugona uyona i gigai duma po lui i wihinigigiyeya. Ega yaka amana i hopu mai po i wihinigali ipa ina lui. ²⁹ Ma tauna amana ugolina i baha nae i pa, “U galeya geke bolimahi magomagouhi a puloulem po ega ata iponahahalenem. Ma ega muhala gehouna uta wele dadaniu po u lawa mitehi tota am ma tota kaoha gogona. ³⁰ Ma geke natumna am ginouli tu matamaga ugolihī i luguyoguyougehi. Ma i gunagunawileya po a bulumakau haahanana u unī.”

³¹ ‘Ma lawana natuna ugolina i baha i pa, “Natuwe, tam houga daodaona tau miteu po ginouli atapuhi galiugei naka gasi tam galingei. ³² Ma i dewadewa tan’omgogona po ta kaoha. Matababana geke walehimna i hilage ma amalai i luyagohana. Ma gasi i lugowadeya ma amalai i gunawilena meya.” ’

16

Gapola tu galena itete apapoena

¹ Yesu gasi a hewahewali ugolihī i baha i pa, ‘Lawa waigapolana a tu bagibagi a gapola i gagalena itetehi. Ma lawa tu wigapola hi paliweleya naka a tu galena itetena a mone i lauguyoguyougeya. ² Ega yaka a tu galena itetena i otugeya po ugolina i baha i pa, “Geke am dēwa awai a noonoli? Am galena itete u hinena ma mone a lata awai i luilui mai po i hopuhopu atapuna una giluma hopuneya po a galeya, matababana apega una itugalena itete meme.”

³ Ma tu bagibagina i paliwelena meya i pa, “U bada apo u bagibagi ugolina ina telehopuneu ma awai apo a dewaya? Hau omhala ega ata kadidili ma lupali a wihinimaeya. ⁴ Oo, a hanapugeya apo awai a dewaya po u bagibagi ugolina

ina teletelehopeneu apo lawa hina kaoheu po hai u numa a luilui.”

⁵ ‘Ega yaka tu tama yaga a badana ugolina atapuhi i otugehi po emosi emosi ma i laubayadehi. Lawa tahatahayana ugolina i baha i pa, “U bada ugolina am yaga, a lata awai?”

⁶ ‘Ma tauna i pa, “Bunama mihana kina 1,000.”

‘Ma tu galena itetena i pa, “Geka am yaga pepana. Bulibulili una tugula ma kina 500 una gilumihi.”

⁷ ‘Apoma gehouna i lubayadeya i pa, “Ma tam am yaga a lata awai?”

‘Ma tauna i pa, “Palawa baekihi 1,000.”

‘Tu galena itetena i pa, “Geka am yaga pepana una waya po baeki 800 una gilumihi.”

⁸ ‘Badana a tu galena itetena waikoyakoyamana a winugonugotuhu imahi binei i huneya. Matababana geke hipulina lawahi u hanapu duma gapola bagibagina ubeina ma apoma yayata lawahi. ⁹ Ma a paliwelemi, taumi ami witulana ona dewaya hipuli gapolana ugonei po mehougana ina kokoe po tam apo Yaubada ina winim ani mae memewahagana ugolina.

¹⁰ ‘Yai ginouli habuluna ugolina a galena itete i dewadewa yaka ginouli banehi lawa hina weleya po ina galena iteteya. Ma yai ginouli habuluhi ugolihi a galena itete i apapoe yaka apega ginouli banehi ina galena itetehi. ¹¹ Inapa hipuli gapolahi ugolihi ega una galena itete imahi, yaka apega yai gehouna gapola moinahi u nimam ina hounihi? ¹² Ma inapa lawa gehouna a ginouli ugolim ega una galena itete imahiyeya yaka apega yai gehouna ginouli galimgei u nimam ina houni?

¹³ ‘Ega emoemotana tam tuawam ma babada luwaga hai bagibagi una pouleya. Matababana emosi apo una luhogaleya ma gehounana una wihinigigiyeya. Ma apo emosi una ilataya ma gehounana una galena iapapoeya. Apega Yaubada ma gapola una poulena luwagehi.’

Yesu a wibaabani gehouhi

(Matiu 11.12-13, 5.31-32; Maki 10.11-12)

¹⁴ Palisi lawana gehouna geke bahahi atapuhi hi noonolihi po Yesu hi lumutubougeya babana tauhi mone tu luhogalenana. ¹⁵ Yaka Yesu i baha nae ugolihi i pa, ‘Taumi lawa u matahi o bahena memi po o pa tu dumalu. Tamogi Yaubada nugonugomi i hanapugeya. Matababana lawa u hayahi awai hi gagalena hepaya naka Yaubada u matana ginouli yabayababa.

¹⁶ ‘Mose a lugagayo po tu bahapiko hai omgiluma i bagibagi po i nei po Yoni bapatiso a u houga. Noka hosi ma i

wawala po i nenei naka Yaubada anani taniwaga tuwegana dewadewana he guuguyeya, ma tu kadidili hai kadidiligei he luiluiya. ¹⁷ Tamogi yada ma hipuli hai yababa ega hita wipilipili lagona ma apoma ginouli awai habulu hotana hau lugagayo wihalenana.

¹⁸ ‘Oloto awai agona ina haleya ma wawine gehouna ina lawagi naka e matamatamaga. Ma oloto awai ihabana ina lawagi naka e matamatamaga.’

Tu wigapola lawana ma Lasalo

¹⁹ Yesu i ibaabani i pa, ‘Tu wigapola lawana gehouna kaleko mihahi baneina i otenihi ma i meimahi po iyeta emosi po emosi i toletoleha ma i mamae. ²⁰ Ma a u mateta tu dayadayabu gehouna gowana Lasalo hinina kelo i hogoya ma i mamae. ²¹ I itumagana ipa apo tu wigapola a pata ugolina aniani tupotupohi hina holuholu ina anihi. Tauna kedewa hi nei po kelona hi lemolemoya.

²² ‘Tu dayadayabuna i hilage po Yaubada a tu winoyanoya hi awali po Abelaham u hadana hi wituguli. Tu wigapolana gasi i hilage po hi guluwi ²³ po u hiyoyawa ma mayau alalata u hinena matana i tahepaya po Abelaham uheiya duma Lasalo u hadana ma i galehi. ²⁴ Ega yaka i otu labatana i pa, “Gogau Abelaham, una lunugotootogoge, ma Lasalo una himili po hau goila nimana ina taiyoli po menau ina linigi, babana wiyuwa a wohilahilage duma geke alatana u hinena.”

²⁵ ‘Ma Abelaham i pa, “Gogau, am luyagohana iyetahi una nugotuhui. Tam ginouli dewadewahi u winihi ma Lasalo ginouli apapoehi i winihi. Tamogi tauna amalai i mehinihegoya ma tam hau wiyuwa. ²⁶ Ma noka ega tuawana. Tam ma tiyai ma u tipolita naka domo daodaona e mamae. Iya-woi nugonugohi geke hosi ma hina damanahi ugolim apega emoemotahi. Ma gasi apega iyai naka hosi ma ina damanai ugoliyai.”

²⁷ ‘Ma tu wigapolana i baha i pa, “Heki, gogau Abelaham, a laupaliyem. Lasalo una himili po ina nae amau a u numa. ²⁸ Matababana walewalehiu nimitutu noka hosi tauna ina paliwelehi po u mae ega hina meme tagoya. Meka po tauhi gasi apo hina nei geke wiyuwana meyageina ugolina.”

²⁹ ‘Tamogi Abelaham i baha i pa, “Mose po tu bahapiko hai giluma walewalehim ugolihi tauna tu paliwelehi. Awai hi bahebahehi hilaki hita nonolihi.”

³⁰ ‘Ma tu wigapolana i pa, “Gogau Abelaham, naka ega emoemotana. Tamogi inapa lawa gehouna hau hilage ma ina towolo meme po ina nae ugolihi apo hina nugobui.”

³¹ ‘Abelham ugolina i baha nae i pa, “Inapa Mose po tu bahapiko hai baha ega hina nonolihi yaka apega hina nugotona. Hawena lawa hau hilage ma i towolo meme ma apega hina nugotona.” ’

17

Apapoe

(*Matiu 18.6-7, 21-22; Maki 9.42*)

¹ Yesu a hewahewali ugolih i pa, ‘Ani peu ludadanahi apo hina nei, tamogi iyai i dewahi po he waawala tauna tu nugodubu. ² Apo ita dewadewa duma itapa gaima baneina u gadouna hita duli ma u boga hita halena hopuneya. Ma ega ita dewadewa geke tu tapitapiya ina dewaya po apapoe ina dewadewaya. ³ Awai o dewadewahi ipa ona gagalena imahi.

‘Inapa walehim apapoe ina dewaya yaka una paliyeya. Ma inapa paligigila ina laupaliyeya yaka una paligigili. ⁴ Ma inapa ugolim apapoe mala 7 iyetei ina dewaya ma ina luha-gawileya po mala 7 ina pa, “A mamala dumam ma una paligigiliu,” tam ipa una paligigili.’

Witumagana

⁵ Tu wituwetuwega Guyau ugolina hi baha hi pa, ‘I witumagana una wilatahi.’

⁶ Ma Guyau i pa, ‘Itapa ami witumagana mei ihagila polana apo geke mayouna ugolina ota pa, “Una gunahapum po u boga una ugota mem,” apo ita wiponawogogemi.’

Tu poula a bagibagi

⁷ Yesu i baha nae ugolih i pa, ‘Iyai gehouna a tu poula hau tano ita laidogo bo sipi ita gagalena itete po ita gunagunawileya ma apo ugolina ita pa, “Una bulili mai po una am,” bo?

⁸ Apega. Tamogi apo ita pa, “U yam una wononogogeya ma am ani poula kalekona una oteni ma una pupouleu a sigana a am ma a uma woloe. Ma muliyei apoma una am ma una uma.” ⁹ Tu poulana apega ina mamali babana a baha tuawana i wiponawogogehi. ¹⁰ Ugolinei emoemotana mei taumi. Hougana ami bagibagi atapuna a bahebaheya ona wikokowi ona pa, “Ega i dewadewa awai binei ipa una maa-maliyai babana tiyai tu poula hota. Ma i bagibagi tuawana to dewaya.” ’

Yesu lawa magouhi 10 i luyawahih i

¹¹ Yesu Yelusalem binei i nena nae naka Samaliya sigana ma Galili sigana ma tipolihiyei i honoga po i nae. ¹² Ma meygai gehouna ugolina i lului po ooloto lepelepelohi magouhi 10 uheiya hi towotowolo ma i galehi. ¹³ Tauhi hi otu hi pa, ‘Bada Yesu, una lunugotooteiyai.’

¹⁴ Hougana i gagalehi po ugolihi i baha nae i pa, ‘Ona nae po Yaubada tu witalaguyaba ugolihi ona wogeletena memi.’ Ma hougana tauhi hi nena ma kelohi hi poi.

¹⁵ Apoma tulahi gehouna i gagalena meya po i luyagohana yaka ponana i lata ma Yaubada i wotalagiyeya ma i gunawileya. ¹⁶ I nei po Yesu u aena i polou hopu ma i mamali. Tauna lawa Samaliyagei.

¹⁷ Apoma Yesu i pa, ‘Lawa magouhi 10 hi luyagohana. Ma magouhi 9 meka?’ ¹⁸ Iyowai po geka tu wihewahewa tuawa hotana i gunawileya po Yaubada i wotalagiyeya?’ ¹⁹ Ma i baha nae lawana ugolina i pa, ‘Una towolo po una nae. Amaka am witumagana i wiluyagohanim.’

Yaubada anani taniwaga a nei
(Matiu 24.23-28, 37-41)

²⁰ Yaubada anani taniwaga a nei binei Palisi lawahi Yesu hi lubayadeya po tauna hai baha i wimiheya i pa, ‘Yaubada anani taniwaga a nei apega wekiwekilalana awai hina galeya. ²¹ Apega iyai ina pa, “Gegeka ona galeya,” bo “Nonoka ona galeya.” Matababana Yaubada anani taniwaga naka taumi u hayami.’

²² Apoma i baha nae a hewahewali ugolihi i pa, ‘Iyeta he nenei apo ami luhogala ipa Lawa Moinau u houga nei hilaki ota galeya, ma apega ona galeya. ²³ Ma apo u nei binei ugolimi hina ibaabani hina pa, “Noka hosi ona galena nae,” bo “Geka hosi ona galena mai.” Tamogi ega ona nena po ega ona wotagohi. ²⁴ Matababana mei namanamala e lunamaleya po yada u aliyana e yayahi naka e nei po e nae po u tupona. Naka pitenana apo Lawa Moinau u iyeta ugolina. ²⁵ Tamogi wiyuwa magomagouhi apo a wialonihi po geka hapanana lawahi apo hina wihinigiyeu.

²⁶ ‘Mei Nowa a houga emoemotana mei gasi apo Lawa Moinau u houga, ²⁷ babana Nowa a houga ugolina lawa hi’mam po hi umuma po hi kawakawalulu po hi tawitawine ma Nowa wam ugolina i gelu. Ma goila i hopu po atapuhi i unihi.

²⁸ ‘Emoemotana mei gasi Lota a u houga. Lawa atapuhi hi’mam po hi umuma po hi gimagimala po hilaupahi po hi launuma. ²⁹ Iyetana Lota Sodom i nenehaleya, Yaubada mayau alalatana yadei i himila hopu neiyai po atapuhi i unihi.

³⁰ ‘Noka pitenana apo Lawa Moinau u iyeta lugeletana hougana ugolina. ³¹ Noka iyetana ugolina iyai a numa uputana e mamae apega ina lui po a ginouli ina tamatama. Emoemotana gasi iyai hau tano ina wobagibagi, apega ina gunawileya a kaleko binei. ³² Lota agona ona nugotuhuya.

³³ Iyai a luyagohana ina bibiyeha yaka apo ina haleya. Ma iyai a luyagohana ina haleya yaka apo ina womomohi. ³⁴ A paliwelemi, noka upomna apo lawa tulana mitehi hau liyapa hina eneno po emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina mamae. ³⁵ Wiwine luwaga apo pegapega hina yamapu po emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina mamae. [³⁶ Ololoto luwaga apo hau tano, po emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina mamae.]

³⁷ Yesu a hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Guyau meka hosi?’

Ma tauna i pa, ‘Meka hosi waewae hina yamtuboina naka hosi popoya.’

18

Hiwape ma tu luhetala paliluwaluwana

¹ Apoma Yesu a hewahewali geke paliluwaluwana i paliwelehi po ipa ina wiatatiyehi naka houga daodaona hina laupali ma ega hina nugonugotapiya. ² Ma i pa, ‘Meyagai baneina gehouna ugolina tu luhetala gehouna i mamae. Tauna ega Yaubada ita matouteya po lawa ega ita iyateyatehi. ³ Ma noka meyageina emosina ugolina hiwape gehouna i nenei tu luhetalana ugolina ma i bahabaha gawata i pa, “Hau luhetala ega u gawiya una hagu haguya ma dumalugei una luhetala.”

⁴ “Tu luhetalana i lauhinigigai ma i mae po ega daona ma tuawana i baha i pa, “Hawena Yaubada ega ata matomatouteya bo lawa ega ata iyateyatehi, ⁵ ma geke hiwapena e ihinigaliu binei apo dumalugei a luhetala. Ma inapa ega yaka apo ina nenegawatai po kamnau ina wiapapoeya.”

⁶ Ma Guyau i baha i pa, ‘Noka tu luhetalana woapapoena awai i bahebaheya ona nonoli. ⁷ Yaubada a lawa i winaganihi yaka apo hai pilipili ugolihiyehi ina haguhi? Tauhi iyawoi hagu binei iyeta po uguwa ugolina he tutou nae, yaka apo ina hagu yagiyaginehi. ⁸ A palipaliwelemi hai pilipili ugolihiyehi apo ina hagu yagiyaginehi po dumalu ina welehi. Tamogi houkana Lawa Moinau apo a nenei hau hipuli witumagana a tuhagaya, bo eega?’

Palisi lawana ma takisi tu tama paliluwaluwana

⁹ Lawa gehouhi hai dewadumalu hi witumaganehi ma lawa atapuhi he gagalena iapapoenihi. Tauhi ugolihhi gasi Yesu geke paliluwaluwana i baheya i pa, ¹⁰ ‘Lawa luwaga hi lui numa dalabu baneina u hinena ipa hina lupali. Emosi Palisi lawana ma gehounana takisi tu tama. ¹¹ Palisi lawana tuawana i towolo nae u hiyei ma i lupali i pa, “Yaubada a mamalim babana tau ega mei lawa gehouhi. Tauhi hi’mboho

po he ikoyakoyama po he matamatamaga. A mamalim babana tau ega mei noka takisi tu tamana. ¹² Tau dalabu emosi po emosi u hinena iyeta luwaga u hinena a iyohi ma ega at'omam. Ma u mone a hiyawī po magouna 10 a tuhagaya yaka emosi a houna liyeya po tam a welewelem."

¹³ 'Ma takisi tu tamana uheiya i towotowolo ega emoe-motana ipa ina luwatateya hau yada. Ma tamogi nugonugona i ilawi ma i bahabaha i pa, "Yaubada, tu apapoe tau, una lunugotootogoeu."

¹⁴ 'A paliwelemi, geke tauna lawana Yaubada u matana i dumalu ma apoma gehounana, ma apoma i hopu po i nae a u numa. Matababana iyai e wohepa meya apo ina hopu ma iyai e wohopunena meya apo Yaubada ina wohepaya.'

Yesu logaloga i kawaidewedewehi

(Matiu 19.13-15; Maki 10.13-16)

¹⁵ Lawa gehouhi logaloga hi neihi mai Yesu u golina ipa ina wotepanihi ma a hewahewali hi gagalehi po hi paliyehi. ¹⁶ Ma tamogi Yesu logalogahi i otugehi po hi nae u golina ma i baha i pa, 'Logaloga ona palihalehi po hina nenei u golio ma ega ona guduguduhi. Matababana lawa mei geke logalogahi apo Yaubada anani taniwaga hina luiya. ¹⁷ A baha duma u golimi, apo iyawoi Yaubada anani taniwaga hina luiluiya ipa nugonugohi mei logaloga hai winugonugotuhu.'

Tu wigapola lawana

(Matiu 19.16-30; Maki 10.17-31)

¹⁸ Taniwaga gehouna Yesu i lubayadeya i pa, 'Bada dewadewam, apo awai a dewaya po Yaubada luyagohana tuwetuwēnai ina weleu?'

¹⁹ Ma Yesu i baha u golina i pa, 'Am winugonugotuhu awai binei u kawaidewadewageu? Ega iyai ita dewadewa ma Yaubada tuawana. ²⁰ Lugagayo u hanapugehi ma hi baheya hi pa, "Ega una matamatamaga, ega una yamunugo, ega una danedanene, ega una igou koyakoyama, amam po hinam una wiyateyatehi."'

²¹ Ma lawana i baha i pa, 'Geka lugagayohi atapuhi a habuluwe a wootagohi ma i nei po amalai.'

²² Yesu geke bahana i noonoli po i baha nae u golina i pa, 'Ginouli emosi hotana ega u golim. Gapola atapuhi u golim una gimalena halehi po monehi tu dayadayabu una welehi. Apo hau yada una wigapola. Ma una nei po una wotagou.'

²³ Tamogi lawana geke babahi i noonolihi po i nugodubu duma babana tauna i wigapola duma. ²⁴ Yesu lawana i gagaleya po i pa, 'Tu wigapola lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga u golina i witai. ²⁵ Kamela ega emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola lawana a lui Yaubada

anani taniwaga ugolina i wipilipili lagona ma apoma noka gamogamona a honoga.'

²⁶ Lawa iyawoi geka bahana hi noonoli po hi lubayada hi pa, 'Ma heki, iyai apoma apo luyagohana ina tuhagaya?'

²⁷ Ma Yesu i pa, 'Lawa ugolihi luyagohana tuhagana ega emoemotahi ma Yaubada ugolina emoemotana.'

²⁸ Apoma Pita i baha i pa, 'U galeyā, i meyangai to nehalehi ma to wootagom.'

²⁹ Ma Yesu ugolihi i baha i pa, 'A baha duma ugolimi, apo iyai a meyangai bo agona bo walewalehina bo amana po hinana bo natunatuna Yaubada anani taniwaga binei ma ina nehalehi, ³⁰ tauna geka hougana apo mihana ina tuhaga lagoneya ma hougā he nenei luyagohana ega sigana apo ina tuhagaya.'

*Yesu a hilage i bahena meya
(Matiu 20.17-19; Maki 10.32-34)*

³¹ Yesu a hewahewali magouhi 12 i winihi po hi meliya ma ugolihi i baha i pa, 'Ona lautanigana, tauta ta nenaē u Yelusalem, ma tu bahapiko ginouli atapuna Lawa Moinau ubeu ma hi gilugilumi apo ina limoineya. ³² Tu meuputa lawahi ugolihi apo hina houna damaneu, ma tauhi apo hina paliguyoguyougeu po hina dewa guyougeu po hina howa-howau. ³³ Ma apo hina kodikodiliu po ina kokoe ma apo hina wihilageniu. Ma iyeta witonugana ugolina apo a towolo meme.'

³⁴ Tamogi a hewahewali geka bahahi ega hita nugotuhu tuhagahi. Bahahi anohi ega hita lugeletehi tauhi ugolihi po awai i ibaabanিয়েya ega hita hanapugeya.

*Yesu tu lupali matana keekena i luyawahi
(Matiu 20.29-34; Maki 10.46-52)*

³⁵ Yesu Yeliko i tutuliyaliyani ma lawa matana keekena tahaya u hadana i tugula ma i laupali. ³⁶ Hougana bolu hi nei po hi weluwileya ma i lubayada i pa, 'Geka awai?'

³⁷ Ma hi paliweleya hi pa, 'Yesu Nasaletagei i nei po e nenaē.'

³⁸ Ma tauna i otu i pa, 'Yesu Dawita gogana, hilaki uta lunugotootogogeu!'

³⁹ Ma iyawoi bolu u naohi hi lahaya ma hi paliyeya hi pa, 'Hei, una genuwana.'

Tamogi tauna i otu labatana i pa, 'Dawita gogana, hilaki uta lunugotootogogeu!'

⁴⁰ Ega yaka Yesu i tutowolo ma i baha po ipa tu matakekena hina neiyai ugolina. Hougana i nei po u liyaliyana ma Yesu i lubayadeya i pa, ⁴¹ 'Am luhogala ipa bimgei a dewaya?'

Ma tauna i pa, 'Guyau, u luhogala ipa matau hina de-wadewa.'

⁴² Ma Yesu ugolina i baha i pa, 'Una galena meme. Am witumagana i luyawahim.' ⁴³ Mala emosi ma matana i galeneya po Yaubada i maamali ma Yesu i wotagoya po hi nae. Ma lawa atapuhi geka dewana hi gagaleya po Yaubada hi wotalagiyeya.

19

Yesu ma Sakiyasi

¹ Yesu Yeliko i luyaya po i nena. ² Ma noka hosi takisi tu tama hai bada waigapolana gowana Sakiyasi i mamae. ³ Tauna i ileta ipa Yesu ina galeya naka iyowai ma ega emoemotana babana gahina i kuku duma ma bolu hi itugaagali. ⁴ Ega yaka i bulili tahatahaya po Yesu apo tahayanei ina nena mayau gehouna i geini.

⁵ Ma houkana Yesu i nei po mayouna ugolina ma i luwatateya po Sakiyasi ugolina i baha i pa, 'Una hopu yagiyagina mai babana amalai apo am u numa a mae.'

⁶ Ega yaka Sakiyasi i hopu yagiyagina po a kaohana Yesu i weluwaya.

⁷ Ma lawa atapuhi hi gagaleya po hi'mpili ma hi pa, 'Geka lawana i witoumana nae tu apapoe a u numa.'

⁸ Ma Sakiyasi i towolo po Guyau ugolina i baha i pa, 'Guyau, una galeu. U gapola a kahaya po tupona apo tu dayadayabu a welehi ma tupona galiugei. Ma inapa iyai amaka koyamagei ma a ginouli a tamihi yaka apo ginoulihi hai lata mala wohep-ali a weleya.'

⁹ Ma Yesu i baha nae ugolina i pa, 'Tam Abelaham gogana gehouna ma amalai luyagohana i nei om numana u hinena.'

¹⁰ Ma Lawa Moinau a nei ipa lawa tu welupowa a bihehi po a luyawahihhi.'

Mone gole paliluwaluwana

(Matiu 25.14-30)

¹¹ Yesu amaka Yelusalem i tutuliyaliyani yaka tu lutanigana hai lunonola powa ipa apo ega daona ma Yaubada anani taniwaga ina wogeleteya yaka geka paliluwaluwana i pali-welehi ¹² i pa, 'Tu tahaya lawana gehouna dobu mawana dao-daona ugolina i nae ipa ina wiwasawasa ma ina gunawileya.'

¹³ Yohola ega ita nae ma a tu bagibagi magouhi 10 i otugehi po emosi po emosi mone gole i welewelehi. Ma ugolihi i baha i pa, 'Geka ugolihiyei ona gimagimala ma mone ona yamdewa a sigana a gunawileu.'

14 “Tamogi a dobu lawahi ega hita luhogaleya po mulinei baha tu hihiwa po ipa ina pa, “Geka lawana ega nugonugoiyai ipa ina wiwasawasa ubeiyai.”

15 “Tamogi lawana i wiwasawasa ma i gunawileya po a tu bagibagihi, iyawoi mone i welewelehi i otugehi ipa hina nae ugolina. Ma mone awai hi dewadewayaya ipa ina hanapugeya.

16 “Tu bagibagi tahatahayana i nei ugolina po i pa, “Bada, am mone gole emosi u weleweleu naka mone gole yagahi magouhi 10 a dewaya.”

17 “Ma tauna ugolina badana i baha i pa, “I haki duma. Tam tu bagibagi dewadewam. Apo meyagai baneihi magouhi 10 una galena itetehi, matababana ginouli habuluhi ugolihhi emoemotana a witumaganem.”

18 “Ma tu bagibagi wiluwagana i nei po i baha i pa, “Bada, mone gole emosi u weleweleu naka mone gole yagahi nimitutu a dewaya.”

19 “Geka tu bagibagina ugolina i baha i pa, “Tam apo meyagai baneihi nimitutu una galena itetehi.”

20 “Apoma gehouna i nei po i baha i pa, “Bada, gee am mone gole u weleweleu naka kaleko henahenamina ugolinei a humaya ma a houna gowadi po i mamae. ²¹ Ma a lowogem babana tam lawa lauhinidoodolam. Ginouli awai ega galimgei ma apo una waya po gasi awai ega uta ugohi ma apo anona una waya.”

22 “Geka tu bagibagina ugolina i baha i pa, “Tam tu bagibagi apapoena. Baha awai gamomgei hi hopuhopu ugolihhiyei apo a wigoum. U hanapugeya naka tau lawa lauhinidoodolau. Awai ega galiugei a wiwaya po awai ega ata ugugohi a wiwaya. ²³ Ugolinei ma awaka po u mone ega hau banika uta houni? U gunawilana hougana ugolina u mone anai luwitanana ata waya.”

24 “Apoma iyawoi u liyaliyana hi towotowolo ugolihhi i baha i pa, “Monena gole emosi ugolina ona wihaleya po lawana iyai mone gole magouhi 10 ugolina tauna ona weleya.”

25 “Ma tauhi hi baha hi pa, “Bada, geke tauna ugolina amaka mone gole magouhi 10 memehi.”

26 “Ma wasawasana i pa, “A paliwelemi, lawa atapuhi ugolihhi awai e mamae apo Yaubada ina luwitanihi. Ma iyai ugolina ega awai ita mamae, hawena habulu hotana ma Yaubada apo ina wihalena pahi. ²⁷ Ma noka lawahi tu wigawiyeu iyawoi ega nugonugohi ipa ubeihhi ana iwasawasa ona neihi mai po u matau ona unihhi.” ’

Yesu i gegae u Yelusalem

(Matuu 21.1-11; Maki 11.1-11; Yoni 12.12-19)

28 Yesu a wibaabani i kokoe ma i welutahaeya po hi gae Yelusalem ubeina. 29 Hougana Betepage ma Betani oya Oliweta ugolina i tutuliyaliyanihi ma a hewahewali luwaga i himila tahaehi po i baha 30 i pa, 'Meyagai u naomi ona nae po ona luluiya naka hota doniki wouna yohola ega hita geluya ma e mamae, apo ona tuhagaya. Ona lupeni po ona neiyai geke hosi. 31 Ma inapa iyai ina lubayademi ina pa, "Awai binei o lupelupeni?" yaka ona pa, "Guyau ipa ina wibagibagi." '

32 Ega yaka iyawoi i himihimilihi hi nae po iyowai i palipaliwelehi naka pitenana ma hi tuhagaya. 33 Ma hi lupelupeni hougana donikina taniwagana ugolihhi i baha i pa, 'Awai binei o lupelupeni?'

34 Ma tauhi hi pa, 'Guyau ipa ina wibagibagi.'

35 Apoma hi niyeya Yesu ugolina po hai kalekogegei gamogamona upuna hi lutouli ma Yesu hi wigeluya. 36 Ma i gelu po i nena ma lawa hai kalekogegei tahayana hi lutouli. 37 Hougana Yelusalem i tutuliyaliyani tahaya Oliweta u oyana ma i hopu po i nena ugolina tu wotagona atapuhi hi'mtuboina. Ma manini po wipoya atapuhi hi gagalehi bihiyei ponahi i lata ma hi tugudu po Yaubada hina wotalagiyeya 38 hi pa, 'Tam Wasawasa, Guyau gowanei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!' 'Nugodumola hau yada po ani'mhuna duma tam Gegewahagam ugolim!'

39 Apoma bolu u hinena Palisi lawahi gehouhi Yesu ugolina hi baha hi pa, 'Bada, am hewahewali una lahahi po hina genuwana.'

40 Ma Yesu i baha i pa, 'A paliwelemi, inapa hina genuwana yaka gaima apo hina tugudu po hina iototu.'

Yesu i tou Yelusalem binei

41 Hougana Yesu Yelusalem i tutuliyaliyani ma i gagaleya po i tougeya. 42 Ma i pa, 'Hilaki tam gasi awai nugodumola e dewadewayaya uta hanapugeya. Tamogi amalai u matam i lugowadeya. 43 Hougana e nenei apo am gawiya anai lagenahi hina mewiiwilem ma hada atapuna ugolina hina huluhulum, 44 po hina lugoluhim po una hopu hau hipuli. Ma lawa u hinem apo hina wiapapoenihi. Numa atapuhi apo hina kokoe, apega gaima emosi u uyawena ina mamae, babana hougana Yaubada u hagumgei i nenehi ega uta galena tuhagaya.'

Numa dalabu baneina u hinena tu gimagimala Yesu i wiya-gahi

(Matiu 21.12-17; Maki 11.15-19; Yoni 2.13-22)

45 Apoma Yesu numa dalabu baneina i luyia po i tugudu po tu gimagimala ina wiyagahi. 46 Ma ugolihhi i baha i pa,

‘Yaubada a Buka gilugilumana ugolina i baheya i pa, “U numa lawa hai ani lupali ubeina.” Ma taumi o buiyya po “Tu danedanene hai ani megowada.” ’

⁴⁷ Iyeta emosi po emosi numa dalabu baneina u hinena Yesu i iatatiyana. Ma tu witalaguyaba babadahi po luga-gayo tanitaniwagahi po lawa tu tahaehi nugonugohi ipa hina uni. ⁴⁸ Tamogi ega tahaya awai hita tuhagaya babana lawa atapuhi hi launonola gawateya po ega baha emosi ipa hina lauemuli.

20

*Yesu a bagibagi taniwagana
(Matiu 21.23-27; Maki 11.27-33)*

¹ Iyeta gehouna numa dalabu baneina u hinena Yesu lawa iatatiyehi po ugolihhi tuwega dewadewana i guuguyeya, ma tu witalaguyaba babadahi po luga-gayo tanitaniwagahi, mi Yudeya hai tanitaniwaga mitehi hi nei, ² po ugolina hi pa, ‘Una paliweliyai, witaniwaga awai u waya po geke ginoulihi e dewadewahi, bo iyai geke witaniwagana i welem?’

³ Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Hapali tau gasi u lubayada a welemi. Ona paliweleu, ⁴ Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa ugolihhiyei i nei po i ibapatiso?’

⁵ Ma tuawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, ‘Apo awai ta baheya? Apo tana pa, “Yadei,” apo ina pa, “Awai binei ega ota witumaganeya?” ⁶ Ma apo tana pa, “Lawa ugolihhiyei,” apo lawa atapuhi hina lugaimata. Matababana u nugonugohi i kadidili duma naka Yoni tauna tu bahapiko gehouna.’

⁷ Ega yaka a baha hi wimiheya hi pa, ‘Ega tota hanapugeya miyei i nei.’

⁸ Ma Yesu ugolihhi i baha i pa, ‘Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga awai a waya po geke ginoulihi a dewadewahi.’

*Lawa gehouna a tano tu bagibaiyena ompaliluwaluwana
(Matiu 21.33-46; Maki 12.1-12)*

⁹ Apoma Yesu i tugudu po geke paliluwaluwana lawa i paliwelehi i pa, ‘Lawa gehouna gologolowa ugonu ugolina wine he dewadewaya i lupehiyeya. Ma tano tu galena itete u nimahi i houni ma i nae dobu mawana daodaona ugolina. ¹⁰ Omlohina hougana ugolina badana a hewali i himili po i nae tano tu galena itete ugolihhi ipa ugonu tupona hina weleya. Tamogi tano tu galena itete baha tu hihiwa hi wilawi ma a nima kwakwawina hi himili po i gunawileya. ¹¹ Ega yaka badana a hewali gehouna i himili po tauna gasi hi wilawi po i wihinimaya ma a nima kwakwawina hi himili po i gunawileya. ¹² Ma a tu bagibagi witonugana i himili

po gegeka naka kelo hi weleya ma tano u putana hi dubala hopuneya.

¹³ ‘Apoma tanona taniwagana i baha i pa, “Apo awai a dewaya? Heki, natu hotau a lauhogalena dumaya a himili, nugote apo hina wiyateyateya.”

¹⁴ ‘Tamogi hougana tano tu galena itete natunana hi gageleya po tuawahi hi ibaabani hi pa, “Tanona muliyei tu witaniwagana geegeka. Ta uni po geke tanona ipa ina nenaugolina naka apo ina wigalitiyei.” ¹⁵ Ega yaka hi halena hopuneya tanona uputana po hi uni.’

Yesu i lubayada i pa, ‘Tanona taniwagana apo tano tu galena itete iyowai ina dewahi? ¹⁶ Apo ina nei po ina unihi ma tano tu galena itete gehouhi u nimahi tanona ina houni.’

Hougana geke lawa hi noonoli po hi pa, ‘Apega duma.’

¹⁷ Ma tauna i galehi ma i pa, ‘Heki, geke bahana Yaubada a Buka ugolina anona awai? I baheya i pa, “Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.”

¹⁸ Iyai ina peu po noka ogolana ugolina ina yato apo ina lauhedalena meya po tupotupona. Ma inapa noka ogolana ina guli po iyai ina lutataya apo ina lumutumutuya.’

*Taksi wimihana bahabahana
(Matiu 22.15-22; Maki 12.13-17)*

¹⁹ Lugagayo tanitaniwagahi po tu witalaguyaba babadahi ipa noka kabudalana hina numa panipani. Matababana geke paliluwaluwana i bahena niyeya ugolihhi ma tamogi lawa hi lowogehi.

²⁰ Ega yaka gaogao hi beiha po lawa tu wibenabenama gowagowada hi himilihi ipa hina witepa naka tauhi tu winugonugotuhu dumalu. Ma tauhi ipa Yesu hina laubayabayadeya po ina baha powa ma mi Loma hai taniwaga baneina a witaniwaga po a wipoya ugolina hina houni. ²¹ Tu wibenabenama gowagowadahi Yesu hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, to hanapugeya naka awai e bahebahehi po e iatatiyanehi hi dumalu. Ma gasi to hanapugeya naka lawa ega uta ikahahi ma tamogi Yaubada a nugotuhu moinana lawa ubeihi e iatatiyanehi. ²² Apo mi Loma hai taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni Sisa binei, bo eega?’

²³ Tamogi Yesu amaka hai lubayada koyakoyama i hanapugeya yaka ugolihhi i baha i pa, ²⁴ ‘Mone emosi ona wogeleteya po a galeyana. Iyai tepana galenana po gowana geke monena ugolina?’

Ma tauhi hi pa, ‘Sisa galenana.’

²⁵ Ega yaka Yesu ugolihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei Sisa ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’

²⁶ Lawa u matahi ega emoemotahi ipa Yesu hina dewaya po ina baha powa. Ega yaka hi genuwana ma a baha binei nugonugohi i goholi.

Towolomeme bahabahana
(*Matiu 22.23-33; Maki 12.18-27*)

²⁷ Sadusi hai bolu lawahi hilage towolo memena ega hita itumaganeya. Tauhi hi nei Yesu ugolina, ²⁸ po hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, Mose geke lugagayona ubeiyai i gilumi i pa, “Oloto awai ina tawine po ega ina winatuna ma ina hilage apo walehina hiwapena ina lawagi po hina winatuna naka popoyana galinei.” ²⁹ Lawa gehouna natunatuna ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega natuna ma i hilage. ³⁰ Ma tu hulatuna wawinena i lawagi. ³¹ Po gasi tu witonugahi ma atapuhina magouhi 7 emoemotahi. Ega hita winatuna ma hi hilage pahihhi. ³² Muliyei apoma wawinena i hilage. ³³ Ugolinei ma hau towolo meme wawinena apo agona iyai? Matababana atapuhi magouhi 7 i lawaga pahihhi.’

³⁴ Ma Yesu ugolihi i baha i pa, ‘Lawa geke u hougana he mamae he tawitawine po natunatuhi he itawinehi. ³⁵ Ma tamogi iyawoi noka u hougana Yaubada u matana hi dewadewa po hau hilage he towotowolo meme lawa apega hina tawitawine po apega hina itawinehi. ³⁶ Matababana apega hina hilage meme babana tauhi apo mei tu winoyanoya po tauhi Yaubada natunatuna hai towolo meme binei. ³⁷ Mayau towotowolona i alalahi hougana Mose i limoineya naka lawa hau hilage he towotowolo meme. Noka hougana Guyau i bahena meya tauna Abelaham a Yaubada po Isako a Yaubada po Yakobo a Yaubada. ³⁸ Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada ma lawa lauyagohanahi hai Yaubada. Matababana tauna ugolina lawa atapuhi he lauyagohana.’

³⁹ Ma lugagayo tanitaniwagahi gehouhi hi baha hi pa, ‘Bada, i lubayada u wimihena imahiyena dumaya.’ ⁴⁰ Ma atapuhi hi lowogeya po ega hita lubayadena meya.

Dawita gogana Besinana lawana
(*Matiu 22.41-46; Maki 12.35-37*)

⁴¹ Tamogi Yesu i lubayadehi i pa, ‘Iyowai ma lawa hi pa Besinana lawana naka apo Dawita gogana? ⁴² Matababana Dawita tauna buka Sam ugolina i baheya i pa, “Yaubada i baha u Guyau ugolina i pa,

U awala hinebawau una mamae
⁴³ a sigana am gawiya a houna hopunehi
po aem ani luhanatanahi.”

44 Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaguyougeya. Ugolinei Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.’

Lugagayo tanitaniwagahi Yesu i kawaapapoenihi
(Matiu 23.1-36; Maki 12.38-40)

45 Lawa atapuhi Yesu hi lautaniganeya ma a hewahewali ugolihi i baha i pa, 46 ‘Lugagayo tanitaniwagahi ona gagalena imahiyehi. Tauhi hai luhogala ipa luilui daodaohi hina otenihi ma hina nena, ma ani gimala dobuna ugolina lawa wiyateyategei hina maamalihi. Tauhi hai luhogala hau numa dalabu ani tugula dewadewahi po hau toleha hai ani tugula gegehi. 47 Ma gasi koyamagei hiwahiwape hai numa gapolahi he danedanenehi ma lupali daodaohigei galena koyakoyama he dewadewaya. Tauhi hai wimeiha apo ina lata duma.’

21

Hiwape anani'mbenena
(Maki 12.41-44)

1 Yesu numa dalabu baneina u hinena i mamae ma i gagalena ani'mbenena gaebana ugolina tu wigapola lawahi hai ani'mbenena hi huhouna. 2 Ma gasi i gagalena ma hiwape wodayadayabuna mone luwaga habuluhi mei toea emosi i hounihi. 3 Ma Yesu i baha i pa, ‘A baha duma ugolimi, geke hiwapena wodayadayabuna i houna lagona ma apoma atapuhina. 4 Matababana atapuhina hai omteletelenagei hi houna ma tauna a wodayadayabu u hinena ma mone atapuna i tutuhagaya i houna pahi.’

Pilipili po hiniwiyuwa
(Matiu 24.1-14; Maki 13.1-13)

5 Yesu a hewahewali lawa hai ani'mbenena gaima dewadewahiyei numa dalabu baneina hi wogowogoya ani galenana hakina hi bahebaheya. Ma Yesu i baha nae ugolihi i pa, 6 ‘Geka numahi gaima ugolihiyei hiwogohi po o gagalehi, hougana e nenei apo gaima emosi ega u uyawena ina mamae. Atapuna apo hina dubadubalena pahi.’

7 Ma tauhi hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, meyanai apo am baha anona ina lugeleteya? Ma wekiwekilala awai apo ina paliweliyai naka hougana ugolina amaka to geleta?’

8 Ma tauna i baha i pa, ‘Ona gagalena imahi po apega iyai ina witahaya powami. Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowagei hina koyama hina pa, “Tau Yaubada a Besinana,” po hina pa, “A hougana amaka i geleta.” Tamogi ega ona wotagohi. 9 Hougana gawiya po wogalahi tuwegahi ona noonolihi ega ona matomatouta babana geke dewahi apo hina wawala tahaya. Tamogi hougana sigasigana apega ina geleta yagiyaginai.’

¹⁰ Yesu gasi i baha meme ugolihi i pa, ‘Tupo geha ma tupo geha apo hina wigawiya po gasi ani taniwaga geha ma ani taniwaga geha apo hina wigawiya. ¹¹ Apo guhuguhu po tupo gehouhi gomala po totogo baneihi hina geleta. Ma gasi wekiwelilala wainugolowolowo dumahi apo yadei hina hopu mai.

¹² ‘Tamogi geke ginoulihi atapuhi yohola apega hina wawala tahaya ma apo lawa gehouhi hina panimi po hina wihiniwiyuwami. Apo numa dalabu ugolihi hina libahibahimi po hau numa panipani hina tugudumi. Ma gowau binei apo hina niyemi wasawasa po taniwaga baneihi ugolihi. ¹³ Ma nonoka ami gaogao apo tuwega dewadewana ona nohaya. ¹⁴ Ega nugonugomi ona laigeno meya ipa apo iyowai bimiyei ona ibaabani. Winugotuhu u nugonugomi ina kokoe duma. ¹⁵ Matababana baha po nugohanahanapu apo a welewelemi naka ega emoemotana tu wigawiyemi hina houna liyeya bo hina kawaikoyakoyameya. ¹⁶ Ma hinahinami po amamami po walewalehimi po nounoumi po ami guguni po ami lawa tauhi apo hau libahibahi hina hounimi po gehouhi apo hina unimi. ¹⁷ Apo gowau binei ma lawa atapuhi apo hina wihinigigiyemi. ¹⁸ Tamogi apega u ununumi apala emosi ina lugowadeya. ¹⁹ Ami nugokadidili binei apo luyagohana moinana ona tuhagaya.’

*Yelusalem a peu binei Yesu i baheya
(Matiu 24.15-21; Maki 13.14-19)*

²⁰ Yesu i ibaabani i pa, ‘Mehougana tu wigawiya Yelusalem hina mewiiwileya naka ona hanapugeya a houga apapoe amaka i tuliyaliyani. ²¹ Ma iyawoi Yudeya u tupona ona mamae yaka ona lowo po ona nae u oya. Ma taumi iyawoi Yelusalem u hinena ona mamae ega ona luilui Yelusalem. ²² Nonoka apo Yaubada a wimeiha hougahi babana awai Yaubada a Buka ugolina i bahebaheya ipa ina limoineya. ²³ Ma wiwine wainatuhahi po koikoibahi noka hougahi ugolihi apo tauhi tu nugodubu duma. Matababana wiyuwa baneina apo geke hipulina ina wialoni po Yaubada a wimeiha geke lawahi hina wialoni. ²⁴ Ma tu wigawiya lawa gehouhi apo kwasikwasi daodaonei hina talatala unihi ma gehouhi apo hina panipanihi po hina niyehi tupo atapuna ugolihi. Ma tu meuputa lawahi apo Yelusalem hina yomtutuibabeya a sigana hai houga ina kokoe.’

*Lawa Moinana a gunawilana
(Matiu 24.29-31; Maki 13.24-27)*

²⁵ Yesu i ibaabani i pa, Wekiwekilala apo hau kabudala po hau wamaheya po hau ubona hina lugeletehi. Hau hipuli tupo gehouhi boga po guliguli gololohi ma apo matouta

baneihī ina huluhi po ugolihi nugohanahanapu ina yababa. ²⁶ Hipuli tupo atapuna ugolina awai apo ina nenei wiotonana ma lawa apo matouta ina geinihi po hina imatauguuguwa. Ma yada ginoulihi atapuhi hai kadidili apo hina tapiya. ²⁷ Apoma apo Lawa Moinau a wipoyau po a wasawasau ona gagaleu ma yaloigei a nei. ²⁸ Hougana geke ginoulihi hina tugudu po hina waawala taumi ona luwatatemi po ona galena gae babana ami lupena halena tahina e kukuku.'

Yesu i galugalu binei i wiataiyana
(*Matiu 24.32-35; Maki 13.28-31*)

²⁹ Apoma Yesu geke paliluwaluwana ugolihi i baheya i pa, 'Hapali kiyaha ona galeya ma mayau atapuhi ona galehi. ³⁰ I galugalu hougana ugolina ta hanapugeya naka ega daona ma apo higolo ina wawala. ³¹ Yaka wekiwekilala awai a palipaliwelemi hina wawala ma ona galehi yaka ona hanapugeya Yaubada anani taniwaga ega daona ma apo ina geleta.

³² 'A baha duma ugolimi, geke ginoulihi atapuhi apo hina wawala tahaya ma apoma geke hapanana lawahi hina hilage pahihī. ³³ Yada po hipuli apo hina yababa ma tau u baha apega ina yababa.

³⁴ 'Ona gagalena imahi. Witoletoleha po uma buuwa po geke hipulina luyagohanana genona ega ina laigenogenomi ma apo noka iyetana ina ligohogoholimi mei walo e lailupa. ³⁵ Matababana lawa atapuhi hipuli tupo wohepali he mimiyea apo ina nei ugolihi. ³⁶ Tamogi houga magomagouna ona ihalu po ona laupali. Yaka apo ona kadidili po geke ginoulihi atapuhi hinehiyei a dewadewami ona nei po Lawa Moinau u matau ona towolo.'

³⁷ Iyeta emosi po emosi Yesu numa dalabu baneina u hinena i iatatiyana. Tamogi uguwei i nae po Oliweta u oyana i eneno. ³⁸ Ma malatomtom habuluna lawa atapuhi hi nei numa dalabu baneina u hinena po ugolina hi lautanigana.

22

Yesu wogana hi talatalaya
(*Matiu 26.1-5; Maki 14.1-2; Yoni 11.45-53*)

¹ Palawa ega ita haahana tolehana gowana Welulagona hougana i tutuliyaliyani. ² Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi tahaya hi bibeihā iyowai ma apo Yesu hina uni babana lawa hi lowogehi.

Yudasa Yesu i nugohaleya
(*Matiu 26.14-16; Maki 14.10-11*)

³ Apoma Tomodulele Yudasa Isakaliyota a winugonugotuhu i taniwageya. Yudasa tauna Yesu a hewali gehouna.

⁴ Ma i nae po tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu tu galena itete hai babada mitehi hi wiwogatala. Iyowai apo Yesu ina nugonugohaleya ugolihi. ⁵ Ma tauhi hi kaoha po hi lueena apo mone hina weleya. ⁶ Ega yaka i lueena. Ma gaogao i bibeiha ipa bolu ega hina hanapugeya ma Yesu ina nugohaleya po hina numa panipani.

*Yesu i wononogo apo Welulagona tolehana amna ina ani
(Matiu 26.17-25; Maki 14.12-21; Yoni 13.21-30)*

⁷ Palawa ega haahanana tolehana apoma iyetana i geleta. Noka iyetana ugolina ipa apo Welulagona tolehana binei sipi natunatuhi hina unihi. ⁸ Yaka Yesu Pita ma Yoni i himilihi ma i pa, ‘Ona nae po Welulagona tolehana ubeita ona wononogogeya po apo ta ani.’

⁹ Ma hi lubayada hi pa, ‘Meka nugonugom ipa to wononogogeya?’

¹⁰ Ma ugolihi i baha ipa, ‘Meyagai baneina ona luiluiya hougana oloto gehouna goila talagigoilana e awawali apo ona itutuhaga. Tauna ona wotagoya po numa awai e luiluiya ona luyia. ¹¹ Numana taniwagana ona paliweleya ona pa, “Bada geka pite a baha ugolim i pa, meka toumana hai babanoya naka ugolina apo u hewahewali mitehi Welulagona tolehana to ani?” ¹² Ma tauna apo babanoya baneina u moyana ina wiatatiyemi po ugolina ginouli atapuna ona wononogogeya.’

¹³ Hai luwaga hi nae po Yesu awai atapuna i bahebaheya naka pitenana ma hi tuhagaya yaka hai Welulagona tolehana hi wononogogeya.

Guyau a am

(Matiu 26.26-30; Maki 14.22-26; 2 Kolinito 11.23-25)

¹⁴ Am kabudalana hougana Yesu a tu wituwetuwega mitehi hau ani am hi tugula. ¹⁵ Ma ugolihi i baha i pa, ‘U luhogala baneina ipa taumi miteu geka welulagonana amna tan’omtahaeya ma apoma hiniu ina wiyuwa. ¹⁶ Matababana a paliwelemi, apega anani a sigana Yaubada anani taniwaga u hinena anani kokoe ugolina ina geleta.’

¹⁷ Ma keyaka i waya po Yaubada ugolina i wimaamala ma i pa, ‘Geka ona waya po ona gutaya u hayami. ¹⁸ Matababana a paliwelemi, amalai ma i wawala po i nena apega wine a umaya a sigana Yaubada a witaniwaga ina geleta.’

¹⁹ Apoma aniani i waya po i wimaamala ma i tomutomuya po i welewelehi ma i ibaabani i pa, ‘Geka hiniu taumi a welewelemi. Winugohepau binei geka pite ona dewadewayaya.’

²⁰ Emoemotana gasi mei am u mulina ma keyaka i waya po i pa, ‘Geka talau Yaubada a wogatala wouna lawa atapumi ubeimi apo ina kololo.’ ²¹ Amna u hinena Yesu i baha i

pa, 'Ona galeya, tu nugohaleu lawana tauna miteu geke ani amna ugolina. ²² Lawa Moinau apo Yaubada a nugotuhugei a hilage, ma iyai tu nugohaleu naka tauna tu nugodubu.' ²³ Ma a hewahewali hi tugudu po hi laubayabayadena mehi, iyai apo geke dewana ina dewaya.

Witaniwaga ubeina

²⁴ Yesu a hewahewali u hayahi witaniwaga binei hi wig-amogahigahi. ²⁵ Ma Yesu ugolih i baha nae i pa, 'Tu meuputa lawahi hai wasawasa lawa he tanitaniwagehi. Ma lawa hai baha wiyateyate hipa "Bada tam tuhaguiyai." ²⁶ Tamogi taumi ipa ega geke pite. Iyai u hayami ami bada ipa ina dewa meya po mei tewela habuluna. Ma iyai ami tu tahaya ipa ina dewa meya po mei tu poula. ²⁷ Lawa awai tauna i geduma? Lawa hau ani am e tugutugula bo lawa e pupoula? Lawana e pupoula tauna i geduma. Ma tau u hayami mei tu poula lawana. ²⁸ Taumi u houga witai u hinehi ma mitemi ta mamae. ²⁹ Ma amaka mei amau witaniwaga ubeina ma i inaganiu, naka pitenana apo a winaganimi witaniwaga ubeina. ³⁰ U ani taniwaga u hinena apo u ani am ugolina ona am po ona uma. Isalaela gugunina magouhi 12 taumi apo taniwaga hai ani tugula ugolina ona tugula ma ona luhetalehi.

Yesu Pita a bowi i baha pikogeya

(Matiu 26.31-35; Maki 14.27-31; Yoni 13.36-38)

³¹ Yesu i baha nae Pita ugolina i pa, 'Simona, Simona, una lautanigana. Tomodulele lubayada i waya ipa atapumi ina ludadanimi po ina wikahami mei lawa witi e ikahaya. ³² Tamogi bingei a lupali ipa am witumagana ega ina kookoe po mehougana una luhagawilem ipa walewalehim una wika-didilihi.'

³³ Ma Pita i baha i pa, 'Guyau, a nonogo duma apo tam miteu ta nae hau numa panipani po ta hilage.'

³⁴ Ma Yesu i pa, 'Pita a baha duma ugolim. Uguwei apega kamkam olotona ina tou a sigana mala tonuga una bowiyeu naka ega uta hanapugeu.'

Mone ani'mpohapohana po baeki po kwasikwasi daodaona

³⁵ Apoma Yesu a hewahewali i lubayadehi i pa, 'Hougana a himilimi po o nena ega ami mone ani'mpohapoha po ega ami baeki po ega aehumahuma ota tama ma awai ugolina o kuku bo eega?'

Ma tauhi hi pa, 'Ega awai.'

³⁶ Ma Yesu i pa, 'Tamogi amalai iyai mone ani'mpohapohana waioutuna ugolina yaka ina waya. Ma iyai ega ugolina kwasikwasi daodaona yaka a luilui wopopotona ina gimalena haleya po emosi ina waya.'

³⁷ Matababana a paliwelemi naka geke bahana Yaubada a Buka ugolina ipa ina limoineya tau ugoliu. I baheya i pa, “Tauna tu dewaapapoe mitehi hi hiyawa emotehi,” babana awai biugei hi gilugilumi e laimoineya.’

³⁸ Ma a hewahewali hi pa, ‘Guyau, u galey a geke kwasikwasi daodaohi luwaga.’

Ma tauna i pa, ‘Amaka.’

Yesu Oliweta u oyana i lupali

(Matiu 26.36-46; Maki 14.32-42)

³⁹ Yesu mei houga gehouhi i dewadewaya naka pitenana meyagai baneina i hopu haleya po i nene Oliweta u oyana ma a hewahewali hi wotagoya. ⁴⁰ Hougana hau oya hi laugeleta po a hewahewali ugolihi i baha i pa, ‘Ona lupali po apega ludadana ona wialonihi.’ ⁴¹ Ma tauna i nehalehi po i nae uheiya mei gaima ta haleya po e yatoyato naka pitenana mawana a dao ma itutunei i’mtutonetonena ma i lupali i pa, ⁴² ‘Amau, inapa am nugotuhu yaka geke wiyuwana keyakana ugoliu una wihaleya. Tau u nugotuhu hawena ma tam am nugotuhu una dewa tagoya.’ ⁴³ Ma Yaubada a tu winoyanoya yadei i lugeleteya po i wikadidili. ⁴⁴ Ma nugowiyuwa i dewaya po i laupali gawagawata ma moyagahuna mei tala hau hipuli i tonetoneya.

⁴⁵ A lupali u mulina i gunawileya po a hewahewali nugodubu i tapeienohi po hi eneno ma i tuhagahi. ⁴⁶ Ma i baha nae ugolihi i pa, ‘Awai binei o eneno? Ona towolo po ona laupali ipa ega ludadana ona wialoni.’

Yesu hi numa panipani

(Matiu 26.47-56; Maki 14.43-50; Yoni 18.3-11)

⁴⁷ Yesu yohola i ibaabani ma a hewali gehouna gowana Yudasa bolu i tahaehi ma hi geleta. Tauna i gegae ipa Yesu niuna ina yagoni, ⁴⁸ ma Yesu i baha nae ugolina i pa, ‘Yudasa, winiu yagonagei ipa Lawa Moinau una nugohaleu, bo?’

⁴⁹ Hougana Yesu a hewahewali tauna mitehi awai apo ina waawala hi gagaley a po hi pa, ‘Guyau, i kwasikwasi daodaohi to wibagibagihi bo hawehi?’ ⁵⁰ Ma tulahi gehouna talaguyaba taniwagana a tu bagibagi i lubuya po tanigana u awala binebawana i talutuiya.

⁵¹ Tamogi Yesu i baha i pa, ‘Geka dewana amaka ma ina kokoe.’ Ma lawana tanigana i wodadani po i dewadewa meme.

⁵² Apoma Yesu i baha nae tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu tu galena itete hai babada po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi nenei tauna ubeina ugolihi i pa, ‘Iyowai po a nimagawiya gapolami o nei ubeu mei tau tu danene?’

⁵³ Hougana iyeta emosi po emosi tau numa dalabu baneina u

hinena taumi u hayami ma iyowai po ega ota paniu? Tamogi geegeka taumi ami kabudala po gasi uguwa wipoyana a houga.'

Pita Yesu i bowiyeya

(*Matiu 26.57-58, 69-75; Maki 14.53-54, 66-72; Yoni 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Apoma Yesu hi numa panipani po hi niyeya tu witalaguyaba hai taniwaga a u numa hi luiyeya. Ma Pita mulinei i wotago po i nae. ⁵⁵ Ma mayau u tano hau ani libolu hi ahili po hi duhuduhuna wiiwileya naka i luwoheyanehi. ⁵⁶ Apoma tu bagibagi wawinena Pita hau yayata i tugutugula i todi ma i gagaleya po i pa, 'Geka lawana gasi tauna Yesu tu wotagona.'

⁵⁷ Tamogi Pita i bowi i pa, 'Wawine, Yesu ega ata hanapugena dadani.'

⁵⁸ Ma hi mae po ega daona ma lawa gehouna i galeya po i pa, 'Tam gasi tulahi gehouna.'

Ma Pita i baha i pa, 'Tulau, tau eega!'

⁵⁹ Ma hi mae po kabudala gaogaona emosi u mulina ma lawa gehouna i baha higihigili i pa, 'Moina dumana geke lawana tauna Yesu a bolu babana tauna lawa Galiligei.'

⁶⁰ Tamogi Pita i pa, 'Tulau, am baha anona a winuginiyeya!' Yohola i ibaabani ma amaka kamkam olotona i tou. ⁶¹ Ma Guyau i luhagawileya po Pita i gagaleya po Guyau a baha Pita nugonei i gegae naka geke pite i baheya i pa, 'Uguwei apega kamkam olotona ina tou a sigana mala tonuga una bowiyeu.' ⁶² Noka apoma i hopu hau uputa po nugonugona pouhi i tutou halenehi.

Yesu hi libahibahi

(*Matiu 26.59-68; Maki 14.55-65*)

⁶³ Tu wigawiya Yesu hi womomohi ma hi palipaliguyoguyougeya po hi ilawi. ⁶⁴ Gasi matana hi humahi ma hi lubayadeya hi pa, 'Una wipiko, iyai noka i launim?' ⁶⁵ Ma baha apapoe galenahi tapuhi po tapuhi ugolihiyeyi hi palipalitepani.

⁶⁶ Malitomtongouhana tu wiwogatala po tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi'mtuboina. Ma Yesu hi niyeya hau ani wiwogatala numana po hi pa, ⁶⁷ 'Inapa tam Besinana lawana yaka una paliweliyai.'

Ma tauna i baha ugolihy i pa, 'Inapa a paliwelemi yaka apega u baha ona kawamoineya. ⁶⁸ Ma inapa a lubayademi yaka apega u baha ona wimiheya. ⁶⁹ Tamogi amalai ma i wawala po i nena apo Lawa Moinau Yaubada manimaninina u awala hinebawana a tugutugula.'

⁷⁰ Ma atapuhi hi pa, 'Heki, tam Yaubada Natuna, bo?'

Ma tauna i pa, ‘Taumi tuawami o baheya naka tau Yaubada Natuna.’

⁷¹ Ma tuawahi hi pa, ‘Awai binei tu wigouna ta bibiheya? Amaka tauna i wigou meya po a baha gamonei he hopuhopu.’

23

Yesu Pilato u matana i luhetala

(Matiu 27.1-2, 11-14; Maki 15.1-5; Yoni 18.28-38)

¹ Apoma bolu atapuhi hi welutowolo po Yesu hi niyeya Pilato u naona. ² Ma hi tugudu po hi igouya hi pa, ‘Geka lawana ata lawa e itahaya powahi ma to tuhagaya. Lawa i palipaliwelehi ipa ega Sisa ugolina takisi hina huhouna po gasi i bahena meya i pa tauna Besinana lawana po wasawasa.’

³ Ma Pilato Yesu i lubayadeya i pa, ‘Tam mi Yudeya hai wasawasa, bo?’

Ma Yesu i pa, ‘Tam am baha naka pite.’

⁴ Ma Pilato tu witalaguyaba babadahi po bolu ugolihhi i baha i pa, ‘Geka lawana ega a powa awai ata tuhagaya.’

⁵ Tamogi tauhi hi baha hihigili hi pa, ‘A wiatatiyanagei lawa u hayahi wogalahi e talatala iwawali, Yudeya tupona atapuna u hinena. U Galili i wawala i nei po amalai geke hosi.’

Pilato Yesu i himila niyeya Heloda ugolina

⁶ Hougana Pilato geke bahana i noonoli po i lubayada i pa, ‘Geka lawana lawa Galiligei?’ ⁷ Ma i tuhagaya naka Yesu tauna Heloda tupo i gagalena iteteya ugolinei i nei. Ega yaka i himili po i nae Heloda ugolina, babana noka hougana u Yelusalem i mamae.

⁸ Heloda Yesu i gagaleya po nugonugona i kaoha duma babana houga i dao tuwegana i nonoli po gasi ipa ina galeya. Matababana a luhogala ipa Yesu a manini ina wogeleteya po ina galeya. ⁹ Ega yaka Heloda Yesu i lubayabayadena dumaya ma a lubayadahi Yesu ega ita wimihehi. ¹⁰ Tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi towolo gae po Yesu hi wigou kadidiliyeya. ¹¹ Heloda a tu wigawiya mitehi Yesu hi galena hopuhopuneya po hi paliguyoguyougeya, po luilui daodaona po dewadewana hi wioteni ma hi himila meya po i gunawileya Pilato ugolina. ¹² Noka iyetana ugolina Heloda ma Pilato hi witulana. Ma lolowa geke dewana eega ma hi gawiyena mehi.

Luhetala i wihimilana Yesu ina hilage

(Matiu 27.15-26; Maki 15.6-15; Yoni 18.39-19.16)

¹³ Pilato apoma tu witalaguyaba babadahi po tu tahatahaya po lawa i otugehi po hi'mboina. ¹⁴ Ma ugolihhi i baha i pa, ‘Geka lawana o neiyai ugolii po o pa lawa i itahaya powahi.’

Ma amalai u matami awai bihiyei o igouya a lauwilewileya po ega a powa awai ata tuhagaya. ¹⁵ Ma gasi Heloda ega Yesu a powa awai ita tuhagaya yaka i himila meya ugoliu. Geka lawana ega awai ita dewa powaya po apo binei ma ina hilage. ¹⁶ Ugolinei ma apo a baha po hina kodikodili ma a wohaleya po ina nae.' [¹⁷ Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana ugolina hau numa panipani iyai lawa hi inagani he baha po Pilato e wohaleya.]

¹⁸ Tamogi lawa atapuhi hi otu gogona hi pa, 'Geka lawana una uni ma nugonugoiyai Balaba una wohaleya.' ¹⁹ (Balaba tauna meyagai baneina u hinena wogalahi i wiwawali po omunugo binei hau numa panipani i mamae.)

²⁰ Pilato nugonugona ipa Yesu ina wohaleya yaka bolu ugolihi i baha meme. ²¹ Tamogi tauhi hi otu gunawilana ugolihi hi pa, 'Una witakeya! Una witakeya!'

²² Ma ugolihi Pilato a baha i witonugaya i pa, 'Ma powa awai i dewaya? Ega a powa awai ata tuhagaya po apo binei ma ina hilage.'

²³ Tamogi tauhi ponahi i lata ma hi ototu gawagawata ipa Yesu ina witakeya po hai wiototu i wiponawogogeya. ²⁴ Ega yaka Pilato a luhetala i wihimilana naka Yesu apo lawa hai nugotuhu ina wotagoya. ²⁵ Ma lawana wogalahi po omunugo binei hau numa panipani hi tutuguduya hi laupaliyeya ipa ina wohaleya. Ma Yesu i palihaleya lawa hai nugotuhu ina wotagoya.

Yesu hi tutulawiteya hau ani take

(Matiu 27.32-44; Maki 15.21-32; Yoni 19.17-27)

²⁶ Tu wigawiya Yesu hi wita haya laweneya po hi niniyeya ma lawa Sailinagei gowana Simona meyagai u uputa ugolina i mamae i nei i lului meyagai baneina u hinena. Tauna ani take mayouna u awalana hi houni ma hi dewaya po Yesu mulinei i awawalaniyeya. ²⁷ Lawa boluna baneina Yesu hi wootagoniyeya po u hayahi wiwine gehouhi hi tutou ma hi lauhiyawa. ²⁸ Ma Yesu i luhagawileya po ugolihi i baha i pa, 'Wawine mi Yelusalemgena, ega biugei ona tutou. Tamogi taumi bimiyeyi po natunatumi bihiyei ona tutou. ²⁹ Matababana iyeta e nenei apo lawa hina pa, "Wiwine alinawa po ega hita inatuna po ega hita igugu tauhi tu kaoha." ³⁰ Apoma,

"Apo lawa hina tugudu po oya baneihi ugolihi hina baha hina pa,

'Ona guli po ona lutataiyai.'

Ma oya habuluhi ugolihi hina pa,

'Ona guluwiyai.'

³¹ Matababana inapa ginouli geke pite mayau a wiidaidaga hougana ma hina dewaya, apo mayau a poi hougana awai ina wawala?’

³² Ololoto luwaga tauhi tu dewaapapoe gasi hi witahaya lawena niyehi po ipa Yesu mitehi hina wihilagenihi. ³³ Dobu gowana Ununu Dobuna ugolina hi lugeleta po noka hosi Yesu hi witakeya po gasi tu dewaapapoehi luwaga; gehouna u awala hinebawana ma gehouna u awala kehana. ³⁴ Ma Yesu i pa, ‘Amau, una paligigilihi babana awai he dewadewaya ega hita hanapugeya.’ Ma tu wigawiyahi u hayahi a kaleko hi wikibugehi po hi tamihi.

³⁵ Lawa hi towolo ma hi ihalu ma mi Yudeya hai tu tahaya Yesu hi palipaliguyoguyougeya hi pa, ‘Lawa gehouhi i wiluyagohanihi. Ma inapa tauna Yaubada a Besinana lawana yaka hapali ina wiluyagohana meya.’

³⁶ Tu wigawiyahi gasi hi paliguyoguyougeya po hi gae ugolina po wine waitululuwana hi iyoyogi. ³⁷ Ma hi pa, ‘Inapa tam mi Yudeya hai wasawasa yaka una wiluyagohana mem.’

³⁸ Ma geke bahahi ani take u tepana hi gilumihi hi pa:

GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

³⁹ Tu dewaapapoea emosi i taketake Yesu i paliapapoeya i pa, ‘Moina tam Besinana lawana? Tam po tiyai una wiluyagohanita.’

⁴⁰ Tamogi tulanana gehounana i lahaya i pa, ‘Yaubada ega uta lowogeya, bo? Wimihana tauta ta wiwaya emosina gasi tauna e wiwaya. ⁴¹ Tauta ata apapoe mihana ta laidumaluya ma tamogi geke lawana ega awai ita dewa powaya.’

⁴² Ma i baha Yesu ugolina i pa, ‘Yesu, am wiwasawasa una iwaawali una nugotuhuwe.’

⁴³ Ma Yesu i baha lawana ugolina i pa, ‘A baha duma ugolim, amalai apo tam miteu meyagai gegena ugolina ta mae.’

Yesu i hilage

(Matiu 27.45-56; Maki 15.33-41; Yoni 19.28-30)

⁴⁴ Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna i uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. ⁴⁵ Ma numa dalabu baneina u hinena kaleko baneina i taketake i gunalolo luwageya. ⁴⁶ Apoma Yesu ponana i lata ma i pa, ‘Amau, u nimam alugou a huhouni.’ Geka bahana i baheya ma yautuna i kokoe po i hilage.

⁴⁷ Tu wigawiya tu galena itetehi awai i waawala i gagaleya po Yaubada i huneya i pa, ‘Moina dumana tauna lawa dumadumaluna.’ ⁴⁸ Noka hosi bolu hi mtuboina po dewa i waawala hi ihalugeya. Ma hougana awai i waawala ma hi gagaleya po a nugowiyuwahi hi gunawilehi hai u numa. ⁴⁹ Yesu tu

hanapugena dumana po wiwine u Galili ma hi wotago po hi nenei uheiya hi towolo ma hi ihalu.

Yesu hau kokowaga hi houni

(Matiu 27.57-61; Maki 15.42-47; Yoni 19.38-42)

⁵⁰ Lawa gehouna gowana Yosepa Alimatiyagei Yudeya u tupona. Tauna tu wiwogatala gehouna. Tauna lawa wodewadewana po a dewa hi dumalu. ⁵¹ Hawena tauna tu wogatala gehouna tamogi hai wiwogatala po awai hi dewadewayaga ega ita kaoheya. Ma Yaubada anani taniwaga i ototoni. ⁵² Geka tauna lawana i nae Pilato ugolina po Yesu hinina i lupaliyeya ipa ina weleya. ⁵³ Apoma hau ani take ma i telehopuneya po kokowaga kalekonei i humaya ma hau kokowaga i houni. Kokowagana naka tapatapana hi hedali po i lui ma yohola ega hita houneya. ⁵⁴ Noka iyetana naka wononogo iyetana po ega daona ma apo dalabu ina wawala.

⁵⁵ Wiwinehi u Galili ma Yesu hi wotagoya po hi nenei Yosepa mitehi hi nae kokowagana ugolina po iyowai Yesu i ienoya hi galeyaga. ⁵⁶ Apoma hi gunawilehi hai u numa po Yesu hinina binei wakatu po dadi dimudimumuhi hi wononogo. Ma hau dalabu hi wiyagohina mei hai lugagayo i bahebaheya pite.

24

Yesu i towolo meme

(Matiu 28.1-10; Maki 16.1-8; Yoni 20.1-10)

¹ Ma gaogao a iyeta tahatahayana ugolina malatomtom kikeina wiwinehi hai dadi hi woononogogehi hi tama po hi nae hau kokowaga. ² Gaimagei kokowaga matetana hi lautomgeya naka hi builena niyeya uheiya po i mamae ma hi geleta. ³ Tamogi hi luilui hougana Guyau Yesu hinina ega hita tuhagaya. ⁴ Geka hi winugoniniyeya po hi towotowolo ma mala emosi ma lawa luwaga hai kaleko namanamalihi u liyaliyahi hi lugeletehi. ⁵ Ma wiwinehi matouta i wihogohi po hi kulukululu hau hipuli ma lawahi hi baha hi pa, 'Iyowai po lawa hilahilagehi hai ani mae ugolina lawa lauyagohanana o bibiheya? ⁶ Yesu ega geke hosi. Yaubada amaka i witowolo meya. Yohola tauna u Galili ma awai ugolimi i bahebaheya ona nugotuhuya. ⁷ Tauna i pa, "Lawa Moinau apo tu apa-poe lawahi u nimahi hina houniu po hina witakeu po iyeta witonugana ugolina a towolo meme." ' ⁸ Apoma wiwinehi geke a bahahi nugohiyeyi i gae.

⁹ Ma kokowagei hi gunagunawilehi geke ginoulihi atapuhi Yesu a hewahewali magouhi 11 hi paliwelehi po gasi iya-woi mitehi hi mamae atapuhi hi paliwelehi. ¹⁰ Wiwinehi

naka Maliya Magadala po Yowana po Maliya Yamesa hinana. Tauhi wiwine gehouhi mitehi geke hi wipaliweleneya tu wituwetuwega ugolih. ¹¹ Tamogi wiwinehi awai hi bahebahehi tu wituwetuwegahi ugolih naka mei dedede yabayababa po ega hita kawamoinihi. ¹² Ma Pita i towolo po i wibulibulili po i nae hau kokowaga po i lukululugeya po i gagalena naka kaleko awa i galehi ma ega awai gehouna. Apoma awai i waawala i nugonugotuhugeya ma i nae a u numa.

Yesu tu wotagona hi nena u Emeusa ma ugolih i lugeleteya (Maki 16.12-13)

¹³ Noka iyetana emosina ugolina Yesu tu wotagona luwaga hi nena u Emeusa. Meyagai gehouna u Yelusalem ma ta nena mawana a dao kabudala gaogaohi luwaga. ¹⁴ Ma hai luwagahi Yesu binei hi dedede, ¹⁵ po hi lauwilewilena mehi ginouli awai hi noonolihi ma Yesu i tulatuhi po mitehi hi nenegogona. ¹⁶ Tamogi hi galeya ma ega hita galena tuhagaya.

¹⁷ Ma Yesu i baha nae ugolih i pa, 'Ami luwagahi ami nae ugolina awai o ibaabaniyeya?'

Tauhi hi tutowolo po a nugodubuhi hi kulukululu. ¹⁸ Ma gehouna gowana Kilopa i lubayada i pa, 'Tam tu witoumana u Yelusalem? Moina tuawa hotam awai hi waawala geke iyetahi ta nenehalehi ugolih ega uta hanapugehi?'

¹⁹ Ma Yesu i lubayada i pa, 'Ginouli awai?'

Ma tauhi hi pa, 'Awai i waawala Yesu Nasaletagei ugolina. Tauna Yaubada a tu bahapiko. Ginouli atapuhi Yaubada po lawa u matahi i dewadewahi po i bahebahehi naka hi manini duma. ²⁰ I tu witalaguyaba babadahi po i tu tahaya luhetala a wihimilana hilage ubeina ugolina po hau ani take hi tutulawiteya. ²¹ Ma tiyai a witumaganiyai to iotonana to pa tauna apo Isalaela hau panipani ma ina lupena haleiyai. Ee, ma gasi baha gehouna naka geke dewahi hi wawala po i nenei naka amalai iyeta witonugana. ²² I bolu u hinena wiwine gehouhi hi ligohogoholiyai. Tauhi malatomtom kikeina hi nae hau kokowaga ²³ tamogi Yesu hinina ega hita tuhagaya. Ma hi gunawilehi po hi pa Yaubada a tu winoyanoya u matahi hi lugeletehi po wiwinehi ugolih hi baha nae naka Yesu e lauyagohana. ²⁴ Ma i lawa gehouhi hi nae kokowaga ugolina po wiwinehi awai hi bahebaheya naka pitenana hi galeya. Tamogi Yesu ega hita galeya.'

²⁵ Apoma Yesu i baha ugolih i pa, 'Nugote taumi tu winugoneina. Ginouli atapuhi tu bahapiko hi bahebahehi o winugoguluwihi po ega ota witumaganehi. ²⁶ Ma o hanapugena dumaya naka Besinana lawana ipa geke wiyuwahi

ina wialonihi ma apoma a wiwasawasa ugolina ina lui.’
²⁷ Yaubada a Buka u hinena awai atapuna Yesu binei i bahebaheya naka ugolihi i deede imahiyeya. Mose a giluma ugolina i waawala i nei po tu bahapiko hai giluma atapuhi i wikokowih.

²⁸ Meyageina hi nena ugolina hi tutuliyaliyani ma Yesu galenana mei ina nenehalehi. ²⁹ Ma hi talagagali hi pa, ‘Tam miteiyai ta nae babana amaka aibiga ma dobu e uguguwi.’ Ega yaka i lui po mitehi hi mae.

³⁰ Am hougana lawahi mitehi hau ani am hi tugula ma palawa i waya po i wimaamala ma i tomuya po i welehi.
³¹ Apoma matahi hi gunagadali po hi gagalena tuhagaya ma u matahi i luyababeya. ³² Ma hai luwaga hi ibaabani hi pa, ‘Hei, tauna Yesu, yaka ugolita i ibaabani ma Yaubada a Buka i deede imahiyeya hau tahaya naka mei mayau ina alalata u nugonugota.’

³³ Mala emosi ma hi wotowolo po hi gunawilehi Yelusalem. Noka hosi Yesu a hewahewali magouhi 11 tu wotago gehouhi mitehi hi’mboina po hi mamae ma hi tuhagahi. ³⁴ Hai megogona u hinena hi ibaabani hi pa, ‘Guyau moina dumana i towolo meme po Simona ugolina i lugeleteya.’ ³⁵ Apoma lawahi luwaga u tahaya awai i waawala hai lawa hi paliwelehi. Ma iyowai palawa omtomutomuna ugolina ma Guyau hi gagalena tuhagaya gasi hi paliwelehi.

Yesu a hewahewali ugolihi i lugeleteya

(Matiu 28.16-20; Maki 16.14-18; Yoni 20.19-23; Bagibagi 1.6-8)

³⁶ Lawahi luwaga geka ginoulihi hai lawa hi palipaliwelehi ma Guyau u hayahi i lugeleteya po i towotowolo, ma i baha ugolihi i pa, ‘Nugodumola ina mamae ugolimi.’

³⁷ Ma tauhi hi goholihi po hi matouta ma hai nugotuhu hi pa alugo hita gagaley. ³⁸ Ma tauna i baha nae ugolihi i pa, ‘Awai binei nugonugomi he ipilipili po gasi awai binei o launugoluwaluwaga?’ ³⁹ Nimau po aeu ona galehi naka tau moina hotau. Ona wogou po ona galeu babana alugo ega uyogona po ega geyamina po mei tau o gagaleu.’

⁴⁰ Geka i baheya po i kokoe ma nimana po aena i wogeletehi tauhi ugolihi. ⁴¹ Ma kaoha po winugonugotuhu i lihogohi po awai i bahebahehi yohola ega hita kawamoinehi ma i lubayadehi i pa, ‘Aniani awai geka hosi he mamae?’ ⁴² Ega yaka iyana apapuna tupona hi weleya, ⁴³ ma i waya po u matahi ma i ani.

⁴⁴ Apoma ugolihi i baha i pa, ‘Yohola taumi miteu ma geka ginoulihi tauhi a palipaliwelemi. Ginouli atapuhi biugei ma

hi gilugilumihi Mose a buka ugolihi po tu bahapiko hai buka ugolihi po gasi Sam ugolina ipa ina limoineya.’

⁴⁵ Apoma Yaubada a Buka u hinena bahahi anohi u nunugohi i liyayahihi. ⁴⁶ Ma i baha i pa, ‘Geka pite hi gilumi hi pa, Besinana lawana apo hinina ina wiyuwa po ina hilage ma iyeta witonugana ugolina ina towolo meme. ⁴⁷ Ma gasi hi bahebaheya gowanei nugobui po paligigilahi hina guguyeya tupo atapuna, u Yelusalem ma i wawala po i nena. ⁴⁸ Geka ginoulihi anohi taumi tu limoinehi. ⁴⁹ Ma Amau awai i palipaliwitumaganemi tau apo a himila neiyai ugolimi. Tamogi taumi meyagai baneina u hinena ona iotonana a sigana wipoya moyanei ina hopu mai ugolimi.’

Yesu i gae hau yada

(Maki 16.19-20; Bagibagi 1.9-11)

⁵⁰ Apoma i weluwinihi po hi hopu u uputa po hi nena naka u Betani hai siga. Ma nimana i wohepahi po i kawaidewedewehi. ⁵¹ A kawaidewadewa u hinena i wotowolo po i gae hau yada. ⁵² Ma tauhi hi wotalagiyeya po i kokoe ma hi gunawilehi u Yelusalem a nugokaohahi. ⁵³ Ma houga daodaona numa dalabu baneina u hinena Yaubada hi maamali.

YONI

Baha i wilawa hoi hipuli

¹ Houga a wawala uyahina Baha i memae naka tauna Yaubada tu wogeletana. Ma Bahana Yaubada mitehi hi memae, po Bahana naka tauna Yaubada. ² Ma wawala tahatahayana uyahina Yaubada mitehi hi memae. ³ Bahana uyahinei hipuli ma yada ginoulihi amaka hi geleta, ma ega iyai gehouna ita dewahi. ⁴ Tauna luyagohana a baba, yaka yautu i wiwawali po uyahinei yayata i lugeleteya lawa magomagouta uyahita. ⁵ Ma yayata uguwa u hinena i ludila, po uguwa wopotopotona ega emoemotana yayata ina humaya.

⁶ Ega yaka Yaubada lawa gehouna i himiliyai gowana Yoni tauna tu wibapatiso. ⁷ Tauna i nei tu limoina lawa uyahihi po i ipaliwelena yayata binei, ipa lawa hina nonoli po hina witumagana. ⁸ Ma i baha i pa, 'Tau ega yayatana ma a nei ipa yayata dumana a limoineya.' ⁹ Ma yayatana tauna yayata dumana uyahinei lawa ataputa hoi hipuli nugonugota i liyayahihi.

¹⁰ Tauna hipuli i wiwawali po i nei hoi hipuli po i memae ma tu mehipuli ega hita hanapugeya tauna iyai. ¹¹ Tauna i nei a lawa uyahihi, ma a lawahi ega hita kaoheya. ¹² Uyahinei lawa ega tata maga ma ta kaoheya po gowanei ta witumagana, po Yaubada i kawainatuneta yaka tauta natunatuna. ¹³ Iyowai ma tauta natunatuna i wiwawalita? Ega lawa hinita a luhogala uyahinei, po ega lawa ata wiwogatala uyahinei, po ega lawa ata nugotuhugei, ma guni memeta Yaubada tauna uyahinei.

¹⁴ Bahana i wilawa hota po mitehi ta memae, po a wasawasa amaka ta galeyana. A wiwasawasana Yaubada uyahinei i nei babana Yaubada Natuna dumana. Yaka anai lunugotootogona po anai dewadumaluna i memae.

¹⁵ Geka tauna Yoni i limoineya po i ototu i pa, 'Geka tauna binei a ibaabani a pa, tu gelagoniu muliugei e nenei apo ina tahaeu, babana tauna lawa tahatahayana.' ¹⁶ Tauna lunugotootogo lawana yaka a lunugotootogoge e idewadewata. ¹⁷ Yaubada a lugagayo Mose uyahinei hi nei, ma lunugotootogo po dewadumadumaluna Yesu Keliso uyahinei hi nei. ¹⁸ Ega lawa gehouna Yaubada tepana ita galeyana, ma Yaubada Natuna emosi hota tauna Amana u liyaliyana i memae, a dewa i wogeleteya tauta uyahita.

Yoni Yesu binei i tuwega

(Matiu 3:1-12; Maki 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Yoni i tuwetuwega Yodani u goilana ma lawa i bapatisohi. Ma Yudeya Yelusalemgei hi nei Yoni uyahina, tauhi tu witalaguyaba po Libai a guguni gehouhi. Hi nei po Yoni hi lubayadeya hi pa, ‘Tam iyai?’

20 Hai lubayada uyahina Yoni ega ita bowi ma i baha dumalu i pa, ‘Tau ega Besinana lawana.’

21 Ega yaka hi lubayada meme hi pa, ‘Heki, tam iyai? Tam Elaisiya lawa odubona, bo?’

Tauna i pa, ‘Tau ega.’

Yaka tauhi hi pa, ‘Nugote tam tu bahapiko Mose i bahebahem.’

Ma Yoni i paliwelehi i pa, ‘Tau ega.’

22 Ega yaka hi pa, ‘Heki, tam iyai? I babada hi himiliyai po to nenei, apo awai to paliwelehi? Om baha awai tam bimgei?’

23 Ega yaka hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka uyahina biugei i ibaabani geke pitenana i pa, “Tu wiototu apo ina geleta hoi balabala po ina iototu ina pa, Guyau a tahaya ona lidumaluya.” ’

24 Palisi lawahi hi lautanigana po Yoni hi lubayadeya hi pa, 25 ‘Tam u pa ega Besinana lawana, po tam ega Elaisiya, po tam ega tu bahapiko Mose i bahebahem, ma awai binei e ibapatiso?’

26 Hai baha i wimiheya i pa, ‘Tau goilei a ibapatisomi, ma lawa gehouna e towotowolo u hayami ega ota hanapugeya.

27 Tauna tu gelagoniu muliugei e nenei. Tau ega u dewadewa awai ipa apo a aehumahuma a lupeni.’

28 Geka dewahi atapuhi naka u Betani hi geleta, Yoni anani wibapatiso tuponana Yodani goilana u tuponei.

Yaubada a Sipi

29 Malitom Yesu i nenei Yoni uyahina ma i galeyaya, yaka Yoni lawa i paliwelehi i pa, ‘Hei, ona galeyaya lawana e nenei tauna Yaubada a Sipi Natuna babana apo ina hilage po ata apapoe ina boho halehi. 30 Geka tauna binei a ibaabani a pa, Tu gelagoniu muliugei e nenei apo ina tahaeu babana tauna lawa tahatahayana. 31 Lolowa ega ata hanapugeya a pa tauna iyai, ma tau goilei a ibapatisomi, babana ipa taumi mi Isalaela Yaubada a Besinana ona hanapugeya.

32-33 ‘Tau yohola ega ata hanapugeya, ma a pa tauna iyai, ma tau Yaubada i himiliu po goilei a wobagibagi ma uyahiu i bahena geleteya i pa, “Apo yohola Alugou una gagaleyaya ma yadei ina hopu mai po lawa uyahina ina talu yaka naka tauna apo Alugo Woiyawei ina wibapatisomi.” Geka apoma Yesu a limoineya babana Alugo Woiyawa a gagaleyaya mei bunebune ma yadei i hopu mai po Yesu uyahina i talu. 34 Tau lawana

mataugei a galeya yaka a laimoineya uyahimi babana tauna Yaubada Natuna.'

Yesu a hewahewali tahatahayahi

³⁵ Malitom ma Yoni a hewahewali luwaga mitehi hi towotowolo ³⁶ ma Yesu hi gagaleya ma liyaliyahiyei i nei po i nena, yaka Yoni i baha uyahihi i pa, 'Ona galeya, naka tauna Yaubada a Sipi Natuna!'

³⁷ Hai luwaga a bahana hi nonoli yaka Yesu hi wimulitagoya po mulinei hi nae, ³⁸ ma Yesu i luhagawileya po hi wotagoya i galehi yaka i lubayadehi i pa, 'Omi luhogala awai?'

Ma hi pa, 'Labai, meka om ani mae?' (Labai a bui Bada.)

³⁹ Yesu i paliwelehi i pa, 'Ona nei po ona galeya.'

Yaka mitehi hi nae po anani mae hi galeya, ma amaka aibiga yaka mitehi hi eno.

⁴⁰ Yoni a hewahewali luwaga a baha hi noonoli po Yesu hi wotagoya, gehouna gowana Andulu, Simona walehina. ⁴¹ Houga naka uyahina i wotowolo po i nae walehina i biheya po i paliweleya i pa, 'Yaubada a Besinana lawana amaka to tuhagaya.' (Besinana lawana naka Keliso.)

⁴² Simona i weluwaya po hi nei Yesu uyahina po Yesu Simona i galeya ma i paliweleya i pa, 'Tam gowam Simona, Yoni natuna; gowam wouna a yatoni Sipasa.' (A bui Pita, ma anona tapatapana.)

⁴³ Malitom ma Yesu i pa, 'Ta nae u Galili.' Hi nena po Pilipo hi tuhagaya po Yesu i baha uyahina i pa, 'Una wimulitagou.'

⁴⁴ Pilipo a meyagai Besaida naka Andulu ma Pita hai meyagai. ⁴⁵ Pilipo Nataniyela i tuhagaya, po i paliweleya i pa, 'Yaubada a Besina lawana amaka to tuhagaya. Tauna odubona Mose a lugagayo bukana uyahina i gilumi po gasi tu bahapiko hai giluma uyahina hi bahebaheya. Tauna lawa Nasaletagei Yosepa natuna gowana Yesu.'

⁴⁶ Nataniyela Pilipo uyahina i baha nae i pa, 'Moina apo lawa dewadewana u Nasaleta hita guni?'

Yaka Pilipo i pa, 'Una nei po una galeya.' Ega yaka hi nae Yesu uyahina.

⁴⁷ Yesu i gagaleya ma Nataniyela i nenei ma i baha i pa, 'Geka lawana tauna mei gogata Isalaela a dewa ega kikina a mepowa gehouna.'

⁴⁸ Nataniyela Yesu i lubayadeya i pa, 'Iyowai ma u hana-pugeu?'

Yesu i pa, 'Pilipo muliyei apoma i otugem ma tau a galena tahaem kiyaha u logologuna u memae.'

49 Uyahina ma Nataniyela nugonugona i goholi, ma ega yaka Yesu i paliweleya i pa, 'Guyau, tam Yaubada Natuna, tam mi Isalaela i wasawasa.'

50 Yesu a baha i wimiheya i pa, 'U witumaganau babana a paliwelem, tam kiyaha u loguloguna u memae ma a galem. Geka hougana ani galena habuluna uyahim ma yohola apo banei dumana una galeyaya.' 51 Yesu gasi i baha i pa, 'A baha duma uyahimi, yohola apo ona galeyaya yada ina hoeya ma Yaubada a tu winoyanoya hina gae ma hina hopu tau Lawa Moinau uyahiugei.'

2

Tawine tolehana Kana u meyageina

1 Iyeta luwaga hi kokoe ma tawine tolehana hi dewaya Kana meyageina uyahina, Galili u tuponana. Ma tolehana uyahina Yesu hinana hi toletoleha. 2 Yesu a hewahewali mitehi hi paliwelehi, tawine tolehana amna binei. 3 Hai am uyahina ma hai wine hi wikokowi, ega yaka Yesu hinana i baha uyahina i pa, 'Wine amaka hi wikokowi.'

4 Ma Yesu i pa, 'Hinau, awai binei ipa una wibagibagiu? Yohola ega u houga bagibagi.'

5 Yesu hinana tu bagibagi i paliwelehi i pa, 'Inapa awai ina baheya yaka ona wotagoya po ona dewaya.'

6 Yudeya hai dewa naka yeuye, ma ani luoga walatahi hi memae toleha numana uyahina magouhi 6. Naka gaimagei hi dewahi, ma ani galenahi mei walata ma hi lata duma.

7 Yesu tu bagibagi i paliwelehi i pa, 'Walata ona lihogohi,' yaka walata hi lihogohi po hi liwoliwogehi po i kokoe.

8 Ma Yesu i baha uyahihi po goilana hi higuya po hi niyeya toleha taniwagana uyahina.

9 Ma Yesu goilana i wobuiya po wine, toleha taniwagana ega ita hanapugeya wine geka ugonana meka hi tami, ma tu bagibagi tunawahi hi hanapugeya. Tu bagibagi goilana hi niyeya toleha taniwagana uyahina po i uma dadani ma ega yaka tu tawine wouna i otugeya, 10 po i baha uyahina i pa, 'Tulau, wine geka i dewadewa duma, tauta ata dewa naka ipa umauma dewadewana lawa ta wele tahaehi po lawa hin'umumaya po hin'uma hiyougo, ma umauma waimulina umauma apapoena ta houni, ma om umauma waimulina naka i haki lagona.'

11 Geka Yesu a wekiwekilala tahatahayana i dewaya Kana u meyageina, Galili u tuponana, yaka a wipoya i wogeleteya lawa uyahihi, ma a hewahewali hi witumaganeya.

¹² Toleha i kokoe ma Yesu hinana po walewalehina po a hewahewali mitehi hi hopu Kapaneum, po noka hotanana iyeta wabihaga hota hi memae.

*Yesu tu gimala hoi numa dalabu i wiyagahi
(Matiu 21:12-13; Maki 11:15-17; Luka 19:45-46)*

¹³ Ma amaka houga i tulabeni po mi Yudeya Welulagona tolehana hina dewaya, yaka Yesu i gae u Yelusalem. ¹⁴ Ma i lui numa dalabu baneina u gali hinena po tu gimala i galehi tauhi gamogamo hi gimagimalena halehi, lawa hai talaguyaba ubeihi. Gamogamohi naka bulumakau, sipi ma bunebune. Ma gasi mone tu wiyawepeli i galehi. ¹⁵ Yaka Yesu gulawa metametanana uyahinei i wikodikodila. Gamogamo ma lawa i wiyagahi numa dalabu baneina u gali hinena, ma mone tu wiyawepelipeli hai pata i lugolugoluhi ma hai mone i lunohanohaya. ¹⁶ Ma lawa bunebune hi gimagimalehi i paliwelehi i pa, 'Omi kiu ona hopunehi! Ma Amau a numa ega ona ibagibagi ipa omi ani gimala numana!'

¹⁷ Ma a hewahewali Yaubada a Buka bahana hi nugotuhuya i pa, 'Yaubada om numa a luhogaleya po nugou i waya. Ma nugowiyuwana uyahiu mei mayau ebebalana.'

¹⁸ Mi Yudeya hai tanitaniwaga hi nei po Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Awai binei dewa geke pitenana u dewahi? Om manini wekiwekilalana una dewaya po to galeya ma to hanapugem tam taniwaga.'

¹⁹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Yaubada a numa geke ona hoe haleya, ma iyeta tonuga u hinena apo a witowolo meya.'

²⁰ Ega yaka hi pa, 'Ipa numa geke iyeta tonuga una wogo meya? Ma una nugotuhuya numa geke a bolima magouhi 46 ma hi wikokowi.'

²¹ Yesu ega numa dalabu binei ita ibaabani, ma a hilage po a towolo meme binei i ibaabani.

²² A hewahewali bahana anona ega hita hanapugeya ma a towolo meme u mulina a bahana ma Yaubada a Buka bahana hi nugotuhu tuhagahi yaka hi witumaganehi.

²³ Welulagona tolehana uyahina, Yesu Yelusalem i memae, ma a wipoya wekiwekilalana lawa hi gagaleya po hi witu-maganeya. ²⁴ Ma Yesu ega ita kawamoinehi, babana lawa hai dewa i hanapugena dumahi. ²⁵ Ega emoemotana po lawa awai Yesu ina wibenabenameya ma tamogi Yesu hai nugotuhu atapuhi amaka i hanapugehi.

3

Yesu a wibaabani guni meme binei

¹ Lawa gowana Nikodemo tauna Palisi hai bolu, mi Yudeya hai tu wiwogatala gehouna. ² Tauna uguwei i nae Yesu uyahina, po i paliweleya i pa, 'Guyau, tam to hanapugem,

tu wiatatiyana Yaubada uyahinei, babana om bagibagi gale-nana mei Yaubada a bagibagi wipoyana po ega emoemotana lawa gehouna hoi hipuli ina bagibagiyea.’

³ Yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘A baha duma uyahim, apo iyawoi ega hina guni mehi yaka Yaubada anani taniwaga uyahina apega hina lui.’

⁴ Ma Nikodemo Yesu i lubayadeya i pa, ‘Iyowai po tau amaka a lata ma ipa a guni meu? Nugote ega emoemotau po hinau u managona a lui meme po u houga guni a wiluwa-gaya.’

⁵ Yesu i baha meme i pa, ‘A baha duma uyahim, inapa lawa ega goilei po gasi Alugo Woiyawei ina guni meya yaka Yaubada anani taniwaga uyahina apega ina lui. ⁶ Lawa hi gunigunita tauta lawa ma Yaubada Alugo Woiyawa e weleweleta. ⁷ U wibaabani guni meme binei, ega nugonugom ina gohogoholi. ⁸ Togowa a togo tupo gehouna po gehouna gololona ta noonoli, ma anani nei po anani nae ega tata hanapugeya naka pitenana lawa hai guni meme Alugo Woiyawa uyahinei ega tata hanapugeya.’

⁹ Ma Nikodemo i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘Om baha anona u nugonugou ega ita lugeleteya.’

¹⁰ Ma Yesu i baha i pa, ‘Tam mi Isalaela hai tu wiatatiyana gehouna, ma u baha geke ega uta hanapugeya? ¹¹ A baha dumalu uyahimi awai a hanahanapugeya po a gagaleyana naka a bahebaheya uyahimi ma u baha ega ota kawaimoineya. ¹² Ginouli hipuligei a palipaliwelemi ma ega ota witumagana, ma apo iyowai yada ginoulihi ona hanapugehi. ¹³ Ega iyai gehouna ita gae hoi yada, ma tau Lawa Moinau yadei a hopu mai. ¹⁴ Odubona Mose mota pawasi i dewaya hoi balabala po mayau uyahina i takeya, apo tau Lawa Moinau naka pite mayau uyahina hina witakeu. ¹⁵ Ma iyawoi hina witumaganeu yaka apo yautu tuwetuwenai hina tuhagaya.

¹⁶ Yaubada hipuli lawahi i luhogalehi yaka Natuna emosi hota i palihaleya, apo iyai ina witumaganeya yaka apega ina hilage ma yautu tuwetuwenai apo ina waya. ¹⁷ Yaubada Natuna i himihimiliyai hipuli lawahi ubeita, ega ipa ina wigouta ma ipa ina luyawihita. ¹⁸ Apo iyai Yaubada Natuna ina witumaganeya yaka apega libahibahi ina wialoni. Ma iyai tauna ega ita itumaganeya libahibahi apo i wialoni, babana Yaubada Natuna ega ita witumaganeya. ¹⁹ Lawa hai libahibahihi babana geegeka. Yayata amaka i nei hoi hipuli po ata dewa apapoehi i lugeletehi, ma uguwa dewana nugohi i waya ma yayatana dewana ega hita luhogaleyana. ²⁰ Yaka iyawoi hai dewa apapoehi, naka tauhi yayata hi wihinigigiyeya po yayatana uyahina ega hita nei. Matababana apo hai

dewa apapoehi yayatana ina lugeletehi. ²¹ Ma iyai a dewa dumadumaluna yayatana uyahina e nena'e po yayata a dewa e laugeleteya, naka a bagibagi Yaubada uyahinei e nenei.'

Yoni a wipaliwelena Yesu binei

²² Geka u mulihi apoma Yesu a hewahewali mitehi hi nae Yudeya u tuponana po hi memae ma Yesu gowanei a hewahe-wali lawa hi bapatisohi. ²³ Yoni gasi lawa i ibapatisohi Yudeya u tuponana. Naka Enoni meyageina Salim u liyaliana babana tupo noka goila hi maga uyahinei lawa hi liya nae po i ibapatisohi. ²⁴ (Yoni gasi lawa i ibapatisohi naka hougana yohola ega hoi numa panipani hita houni.) ²⁵ Yoni a hewa-hewali Yudeya lawana mitehi hi lugamobagibagi bapatiso yeuyeuna binei. ²⁶ Yaka hi nae Yoni uyahina po hi baha hi pa, 'Guyau, u nugotuhuya lolowa Yodani u tuponei ta memae ma lawana u laimoineya, tauna i wiwawala po e ibapatiso, ma a bapatisona lawa atapuhi hi luhogaleya po he nena'e uyahina.'

²⁷ Yoni hai baha i wimiheya i pa, 'Bagibagi atapuhi Yaubada i huhounihi naka tauhi lawa hi wobagibagiyehi. ²⁸ Ma amaka a paliwelemi, tau ega Yaubada a Besinana lawana, ma tau Yaubada i himila tahaeu ma Besinana lawana tauna i wimulitagou.' ²⁹ Yoni i'mpaliluwaluwa i pa, 'Hewahewali luwaga hi memae po tulana a guguhini i tuhagaya po ipa apo ina lawagi, ma tulana i kaoha duma babana tulana a houga tawine amaka i geleta. Mei tau naka pitenana a kaoha duma babana lawa atapuhi he nena'e Yesu uyahina. ³⁰ Yesu tu wotagona boluna ina lata, ma tau tu wotagou boluna ina habulu.

³¹ 'Lawana yadei i nenei naka lawa ataputa i gelagonita, ma iyai hipuligei i nenei naka tauna hipuli lawana, po hipuli gapolahi ubeihi e ibaabani. Ma lawana yadei i hopuhopu mai tauna lawa baneina. ³² Yada dewahi i gagalehi ma i noonolihi amaka i paliweleta po a baha ta nonoli ma lawa gehouhi ega hita kawamoineya. ³³ Ma apo iyai tuwegana ina witumaganeya yaka apo Yaubada ina kawamoineya. ³⁴ Lawana tauna Yaubada i himihimili, Yaubada a baha i bahebaheya, babana Yaubada Alugona i lihogo dumaya. ³⁵ Guyau Natuna i luhogaleya yaka anani taniwaga u nimana i hounihi. ³⁶ Ma apo iyai ina witumaganeya yaka yautu tuwetuwenai ina tuhagaya, ma apo iyai ega ina witumaganeya yaka apega yautu tuwetuwenai ina tuhagaya, ma Yaubada a luyogigai apega ina kokoe uyahina.'

4

Yesu Samaliya wawinena mitehi hi witutuhaga

¹ Palisi lawahi Yesu tuwegana hi nonoli naka Yesu a bapatisogei lawa hi maga duma hi wootagoya, ma Yoni ega hita maga. ² Ma Yesu tauna ega bapatiso ita dewadewayaya ma a hewahewali tauhi hi dewadewayaya. ³ Ma Yesu i hanapugeya naka amaka Palisi lawahi a bagibagi tuwegana hi nonoli, yaka Yudeya i nehaleyaya po ipa ina gunawileya u Galili.

⁴ Ma tahaya naka Samaliya tuponana uyahinei i nae, ⁵ po i geleta meyagai gowana Saika uyahina. Odubona Yakobo natuna Yosepa hipuli i weleweleya balana ega ita dao. ⁶ Tuponana uyahina naka goila huuhulana i memae, ma goilana naka Yakobo odubona i halaya, ma Yesu a naena uyahina i weluhilahilage ma i geleta goilana uyahina iyeta bolinai po i tugula ma i iyagohina.

⁷⁻⁸ Houga naka uyahina tauna tunawana i memae (ma a hewahewali atapuhi hi nae Samaliya u meyageina po ipa hai am hina gimala). Houga kukuna ma Samaliya wawinena gehouna i nei po ipa goila ina higu, ma Yesu wawinena i galeyaya yaka i lupali i pa, 'Wawine, goila una weleu po an'uma.'

⁹ Wawinena Yesu uyahina i baha nae i pa, 'Una galeu, awai binei tam lawa Yudeyagei ma tau wawine Samaliyagei, ma goila e laupaliyeu?' (Mi Yudeya ma mi Samaliya yohola ega hita winugoemosi.)

¹⁰ Ega yaka Yesu wawinena i paliweleya i pa, 'Itapa Yaubada anani'mbenena uta hanapugeya uyahim, po itapa uta hanapugeu tau iyai, apo uta lupaliyeu po goila waiyautuna ata welem.'

¹¹ Ega yaka wawinena i pa, 'Bada, ega om ledu, ma goila geke domona i dao duma apo iyowai ma goila waiyautuna una weleu? ¹² Apo tam gogata Yakobo una gelagoni? Yakobo tauna i goila geke huuhulana i dewaya, natunatuna po a gamogamo mitehi hi umumaya.'

¹³ Yesu wawinena i paliweleya i pa, 'Apo iyawoi goila geke hin'umaya yaka apo uyopopohi hina haleyanana mehi, ¹⁴ ma apo iyawoi goila galiugei hin'umaya yaka apega uyopopohi hina haleyanana mehi. Goilana apo lawa u nugonugohi ina huuhuleya yautu memewahagana binei.'

¹⁵ Ma wawinena Yesu uyahina i baha i pa, 'Bada, goilana una weleu po an'uma po ega uyopopou ina halehaleeya po ega goila higuna binei a gunagunawilena meu.'

¹⁶ Ega yaka Yesu i pa, 'Una nae po agom una weluwaya po ona nei.'

¹⁷ Ma wawinena Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Tau ega agou.'

Ega yaka Yesu i baha meme uyahina i pa, 'Naka baha dumana u pa ega agom, ¹⁸ babana agagom magouhi nimitutu,

ma naka lawana u lawagi po mitehi o memae, ega agom dumana. Om bahana naka baha dumana.'

¹⁹ Yaka wawinena Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Bada, amaka a hanapugem tam tu bahapiko gehouna. ²⁰ Ma una paliweleu tupo awai Yaubada ani polouna i linanaya, babana googiyai uyahihyei i nenei naka Samaliya u oyana to polopolou, ma taumi mi Yudeya o pa Yelusalem ani polou dumana.'

²¹ Yaka Yesu wawinena a baha i wimiheya i pa, 'Wawine, a baha dumalu uyahim, houga e nenei apega lawa hina polopolou Samaliya u oyana po Yelusalem uyahina; tauhi ega ani polou dumahi. ²² Taumi mi Samaliya iyai uyahina o polopolou, ega ota hanapugeya ma tauyai mi Yudeya to hanapugeya iyai uyahina to polopolou, babana Tu wiluyagohana uyahiyai i geleta. ²³ Tamogi houga amaka i geleta, po tauhi Amata a tu polou dumahi uyahina hina polopolou, ma hai polouna uyahina nugonugohiyai po tahaya dumalunei, Yaubada lawa geke pitenana e bibihehi. ²⁴ Yaubada tauna Alugo po tupo atapuna uyahina e memae, yaka tauhi uyahina hina polopolou, nugonugohiyai po tahaya dumalunei hina polopolou.'

²⁵ Ma wawinena Yesu i paliweleya i pa, 'Amaka a hanapugeya ipa yohola apo Yaubada a Besinana lawana ina nei, tauna hi igowaya hi pa, Keliso, apo ina nei po hanapu atapuna ina paliweleta.'

²⁶ Yesu wawinena i paliweleya i pa, 'Geka tau a ibaabani uyahim, tau Besibesinanau.'

²⁷ Hai wibaabani uyahina ma a hewahewali hi gunawilena mehi po hi gagaley a naka wawine mitehi hi memae ma hi goholihi tamogi ega awai gehouna hita baheya, hita pa, 'Awai nugonugom?' bo hita pa, 'Awai binei wawine mitehi o ibaabani?'

²⁸ Ma wawinena a goila ani higuna i nehaley a ma inae po lawa hoi meyagai i paliwelehi i pa, ²⁹ 'Ona nei po lawa ona galey a tauna u dewa atapuhi i paligeletehi, nugote tauna Yaubada a Besinana lawana.' ³⁰ Ega yaka lawa meyagai baninei ipa hina liya mai Yesu uyahina.

³¹ Hi liyaliya mai ma a hewahewali uyahina hi pa, 'Guyau, un'am.'

³² Ma hai baha i wimiheya i pa, 'U yam taumi ega ota hanapugeya.'

³³ Uyahinei tunawahi ma hi ibaabani hi pa, 'A yam iyai i weleya?'

³⁴ Yesu i pa, 'U yam naka Tu himiliu a nugotuhu a dewaya po a bagibagi a luwegahi. ³⁵ Houga hi kokoe uyahihi o ibaabani o pa, wamahiya wohepali hina kokoe apo mahula a houga

ina geleta. A paliwelemi, ona galena nae hoi tano, mahula a houga i geleta. ³⁶ Houga mahula uyahina apo tu bagibagi hina kaoha po hai meiha hina tama, tu ugota ma tu luhepa mitehi hina kaoha gogona, babana houga mahula i geleta. Ma Yaubada a mahula uyahina tu bagibagi apo hina kaoha babana lawa luyagohana tuwetuwenai amaka hi tuhagaya. ³⁷ Googata hai baha hi pa, 'Lawa gehouna tu lupehi ma lawa gehouna tu luhepa.' Naka baha dumana. ³⁸ Mahula binei a himilimi po lawa ona tamihi. Lawa gehouhi lolowa hi ugota po hi liyeuyeu, ma taumi ona luhepa.'

³⁹ Samaliya u meyageina lawa tupohi Yesu hi witumaganeya, wawinena a wipaliwelena binei, babana i pa, 'Tauna u dewa atapuhi i paligeletehi.'

⁴⁰ Yaka mi Samaliya hi geleta po Yesu uyahina hi pa, 'Oo Bada, hilaki tata memae?' Uyahinei iyeta luwaga mitehi hi meupom.

⁴¹ Yaka lawa magomagouhi Yesu hi witumaganeya a baha ubeihi. ⁴² Ma wawinena hi paliweleya hi pa, 'Amaka to kawamoineya, babana ega om baha yawa, ma a baha amaka to nonolihi po gasi to galeyaya, yaka to hanapugena dumaya tauna Tu wiluyagohana tu mehikuti ataputa ubeita.'

Yesu taniwaga baneina natuna i widewadewayaya

⁴³ Iyeta luwaga hi kokoe ma Yesu Samaliya i nehaleya po ipa ina nae Galili u tupona. ⁴⁴ Ma Yesu baha geke pitenana i baheya i pa, 'Tu bahapiko ega emoemotana po hina wiyateyateya a meyagai dumana uyahina.' ⁴⁵ Hougana i geleta u Galili lawa hi kaoha duma a nei binei, babana lolowa hi nae Yelusalem welulagona tolehana uyahina po Yesu a bagibagi hi galeyaya tolehana u hinena.

⁴⁶⁻⁴⁷ Ma Yesu i gunawilena meya Kana u meyageina, naka Galili u hinena. Dobuna uyahina lolowa goila i wobuiya po wine. Yesu i geleta po i memae. Ma Kapaneum taniwagana noya i nonoli naka Yesu Yudeya i nehaleya po u Galili i memae yaka i nei Yesu uyahina babana natuna i totogo po i baha gonugonuguwa i pa, 'Emoemotana tata nae Kapaneum po natuwe i tootogo uta luyawahi? Kikina ma apo ina hilage.'

⁴⁸ Yesu lawana i paliweleya i pa, 'Ega kikina iyai gehouna uyahimiyei ita witumaganeyu, ma u bagibagi wipoyahi o galehi ma apoma o kawamoineu.'

⁴⁹ Ega yaka taniwagana i paliweleya i pa, 'Bada, una bulili po ta nae ma natuwe apo ina hilage.'

⁵⁰ Ma Yesu i baha i pa, 'Una gunawilem, natum amaka i luyagohana.'

Lawana Yesu a baha i witumaganeya ma i gunawileya. ⁵¹ Hougana i gunawileya po i nena ma a tu bagibagi hoi

tahaya i tuhagahi po tuwega hi paliweleya hi pa, 'Natum amaka i luyagohana.'

⁵² Ega yaka i lubayada i pa, 'Kabudala awai natuwe a totego i wohouna?'

Ma hi pa, 'Pom iyeta bolinai ma wipoya i nehaleya.'

⁵³ Ma tewelana amana i nugotuhuya hougana Yesu i bahabaha uyahina i pa, 'Natum amaka i luyagohana,' yaka lawana a bolu mitehi Yesu hi witumaganeya.

⁵⁴ Geka Yesu a manini wiluwagana wekiwekilalana i dewaya hougana Yudeya i nehaleya po u Galili i wobagibagi.

5

Yesu lawa bolobolouna i luyawahi

¹ Houga geka u mulina mi Yudeya toleha gehouna Yelusalem hi dewaya, po ega yaka Yesu i gae tolehana binei. ² Ma Yelusalem gamogamo hai mateta u liyaliyana goila talawiwilana i memae mi Yudeya ponahiyei goilana hi wogowaya po hi pa Besaida. Ma tuponana uyahina numa ani wiyagohina nimitutu hi wogohi po hi memae goilana u hadana. ³ Naka numahi uyahihi tu tootogo boluhi hi eneno, matahi keekehi po daladalahi po tapitapiyahi po, he iononana goila ombutuna binei. [⁴Ma Guyau a tu winoyanoya gehouna e hopu po goila talawiwilana e butuya po guhuguhuna, ma lawa awai tootogona ina yoli tahaya goilana uyahina yaka apo a totego ina yababa.] ⁵ Ma u hayahi lawa gehouna i wobolobolou bolima magouhi 38. ⁶ Ma Yesu i nae po lawana i galey, ma i hanapugeya naka bolima hi maga duma uyahina totego i memae, ega yaka Yesu lawana i lubayadeya i pa, 'Nugonugom una luyagonana?'

⁷ Ega yaka tu tootogona i baha i pa, 'Bada, ega tu haguwe, iyai apo goila a houga wiguhu hougana ma ina houna hopuneu, houga magomagouna a laudadana ipa a hopu, ma ega emoemotau, ma tu tootogo gehouhi he nei po he togo po he lauyagohana.'

⁸ Yesu lawana uyahina i baha i pa, 'Una wotowolo po om ani eno una awali po una nae.' ⁹ Mala emosi ma lawana tootogona i luyagohana ma anani eno i awali po i nae.

Naka hougana iyeta dalabu. ¹⁰ Ma mi Yudeya hai taniwaga lawana hi galey yaka hi baha nae uyahina hi pa, 'Awai binei lugagayo u tulagoni po iyeta dalabu ma om ani eno u awala?'

¹¹ Ma hai baha i wimiheya i pa, 'Lawa i iluyagohaniu tauna i paliweleu i pa, "Om ani eno una awali po una nae."'

¹² Ma hi lubayadena meya hi pa, 'Lawa awai i baha naka pitenana?'

¹³ Ma Yesu lawana i lauyawahi ega ita hanapugeya po i pa, 'Tyai'galehi, lawa awai,' babana Yesu i nae bolu u hayahi po ega ita galena tuhagaya.

¹⁴ Apoma Yesu lawana hoi numa dalabu baneina uyahina i tuhagaya po i paliweleya i pa, 'U galeyā, amaka u luyagohana ega houga gehouna dewa apapoehi una dewadewa meya, meka po apo apapoe banei dumana una wialoni.'

¹⁵ Lawana i nae po tanitaniwaga uyahihi i bahena meya i pa, 'Lawana i lauyawahi naka Yesu.'

¹⁶ Mi Yudeya tanitaniwagahi Yesu hi lipilipili, babana hoi dalabu lawa tootogona i luyawahi. ¹⁷ Ega yaka Yesu mi Yudeya i paliwelehi i pa, 'Amau houga atapuna e wobagibagi, yaka tau a wobagibagi.' ¹⁸ Yudeya tanitaniwagahi a baha hi noonoli po ipa iyowai ma hina lihilageni. Babana dalabu lugagayona i tulagoni, ma i pa tauna ama dumana Yaubada po mitehi emoemotahi.

Yaubada Natuna a taniwaga

¹⁹ Yesu lawa i paliwelehi i pa, 'A baha dumalu uyahimi, ega emoemotana tau tunawau bagibagi awai a dewaya. Ma Amau a bagibagi a galehi, naka pitenana tau gasi a bagibagi a wotagohi. ²⁰ Amau i luhogalena dumau, uyahinei a bagibagi atapuhi i dewadewahi, i wiatatiyeu po a bagibagihi a dewahi. Ma apo ona goholimi babana bagibagi gegedumahi e iatatiyeu. ²¹ Amau tu hilahilage hai hilage uyahinei i witowolo mehi po yautu i welehi, naka pitenana tau gasi apo yautu wouna lawa a welehi iyawoi amaka a winaganihi. ²² Amau luhetala ega ita taniwageya lawa uyahihi, babana luhetala lugagayona atapuna amaka i weleu po tau a bagibagiyehe, ²³ ipa atapumi ona wiyateyateu mei Amau o iyateyateya. Ma apo iyawoi ega hina wiyateyateu yaka Amau i himihimiliu ega hita wiyateyateya.

²⁴ 'A baha dumalu uyahimi, apo taumi iyawoi u baha ona wiponawogogeya po Tu himiliu ona witumaganeya yaka apo yautu tuwetuwenai ona tuhagaya, ma apega a libahibahimi. Taumi amaka o witumagana yaka hilage a tupo o nehaleya po o damana luyagohana wouna uyahina. ²⁵ Ma a paliwelena memi, houga e nenei, bo hougana amaka i geletai, apo tu hilahilage Yaubada Natuna ponana hina noonoli, naka tau ponau ma apo ponouna tu nonolina luyagohana hina tuhagaya. ²⁶ Amau tauna luyagohana a baba amaka i palihaleya uyahi po tau gasi luyagohana a baba. ²⁷ Luhetala lugagayona amaka i weleu, po ipa tau apo a dewahi, babana tau Lawa Moinau.

²⁸ 'Uyahinei ega ona nugonugogohola ginouli geke ubeihi, houga e nenei tu hilahilage atapuhi ponau apo hina nonoli po

kokowaga uyahinei hina towolo meme. ²⁹ Po iyawoi tauhi tu dewadumalu luyagohana tuwetuwenai apo hina tuhagaya, ma tauhi tu dewaapapoe nugodubu apo hina wialoni. ³⁰ Ega emoemotau tunawau bagibagi awai a dewaya. Ega tau u luhogala a wootagoya, ma Yaubada a luhogala a wotagohi. Ma u limoina i dumalu babana ega tau u nugotuhugei, ma Yaubada a luhetala a nonoli po a wobagibagiyeya.'

³¹ Yesu i baha meme i pa, 'Apo tau tunawau a limoinena meu ma ega tu limoineu gehouna, yaka u baha apega ona wotagoya. ³² Ma Yaubada i laimoineu amaka a hanapugeya bahahi naka baha moinahi.

³³ 'Lolowa lawa o himilihi po hi nae Yoni tu bapatiso uyahina po biugei i ibaabani naka i limoineu. ³⁴ Tau ega ata geno lawa hai baha limoinana binei ma ubeimi a ibaabani Yoni a baha binei ipa ona witumagana. ³⁵ Yoni galenana mei yayata, houga kukuna o galeyapa o kaoha.

³⁶ 'Yoni a wibaabani tau biugei naka ginouli baneina. Ma tamogi Yaubada a bagibagi naka ginouli baneidumana babana i haguwe. A maninigei a bagibagi a lauegahi ipa ona hanapugeu tau Yaubada uyahinei a nei. ³⁷ Amau tauna i himiliu ma i paligeletau. Tamogi ega ota galeyapa o ega ponana ota nonoli. ³⁸ Yaka a baha ega u nugonugomi hita memae, uyahinei ega ota witumaganepo ota pa tau Yaubada uyahinei a nei. ³⁹ Houga magomagouna Yaubada a Buka odubohi o hiyahiyawihhi, ma omi nugotuhu o pa yohola apo yautu memewahagana ona waya, ma ega ota nugotuhu tuhagaya Buka uyahina hi palipaliwelemi tau biugei. ⁴⁰ O winugoniniyeu yaka yautu memewahagana apega ona tuhagaya.

⁴¹ 'U bagibagi geke a dewadewahi ega lawa omi omhuna binei. ⁴² A hanapugemi ega kikina omi luhogala Yaubada uyahina ita memae. ⁴³ Tau Amau gowanei a nei ma ega ota kaoheu. Apo lawa gehouna tunawana gowanei ina nei uyahimi yaka ona kaoheya. ⁴⁴ Nugonugomi ipa lawa hina hunemi, yaka Yaubada omhunana o wihinigigiyeya, naka tepanei ega ota witumagana.

⁴⁵ 'Ega ona inugonugotuhu ipa apo a wigoumi Amau u matana. Mose a lugagayo apo hina wigoumi. Omi nugotuhu ipa Mose a lugagayo apo ina hagumi; apega. ⁴⁶ Ma inapa Mose a lugagayo ona wotagoya, yaka tau ona wotagou babana odubona i'ngiluma po biugei i wipaliwelena. ⁴⁷ Ma a gilumana ega ota witumaganeya, yaka ega emoemotami po u baha ona witumaganehi.'

6

*Yesu tausana nimitutu i wianihi
(Matiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Luka 9:10-17)*

¹ Yesu a wibaabani i wikokowi ma i gelu po Galili bogana i damani. Bogana gowana gehouna Tibeliya. ² Bolu baneina hi wotagoya po hi nei uyahina, babana a bagibagi wipoyana amaka hi galeyā tu tootogo lawahi uyahihi. ³ Yesu a hewahewali mitehi hi gae u oya po hi tugula. ⁴ Naka hougana mi Yudeya hai Welulagona tolehana a iyeta amaka i tu liyaliyani.

⁵ Yesu i itotolana wilawila po bolu i lata duma ma hi liya mai uyahina, ega yaka Pilipo i lubayadeya i pa, ‘Meka yaniyani apo ta gimala po lawa geke ta wianihi?’ ⁶ Lubayada geke uyahinei Pilipo i ludadani, ma Yesu i hanapugeya apo awai ina dewaya po lawa geke ina wianihi.

⁷ Pilipo Yesu uyahina i baha nae i pa, ‘Patala i lata duma po ega emoemotana kina handele luwaga uyahinei palawa ta gimalaya po ta wianihi.’

⁸ Ega yaka a hewali gowana Andulu, Simona Pita walehina i paliweleya i pa, ⁹ ‘Tewela gehouna a palawa muhomuhona magouna nimitutu ma iyana luwaga uyahina a galeyā, nugote ega emoemotana po bolu uyahinei ta wianihi.’

¹⁰ Yesu i paliwelehi i pa, ‘Amaka ma lawa atapuhi ona baha po hoi hiyamoni hina tugula,’ babana tupo naka i wihiyamoni yaka lawa hi tugula, ma ololoto tunawahi hi hiyawihī po magouhi tausana nimitutu. ¹¹ Yesu palawa i winihī po Yaubada uyahina i wimamala, ma hi gutaya lawa uyahihi, ma iyana luwaga i winihī po i dewaya mei palawa i dewadewaya pite ma hi gutaya, ma hi am po emoemotahi.

¹² Am atapuhi hi’mam po hi’mhiyougo apoma Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Palawa tupotupona ona tuwaluta meya ega gehouna ona laipeuya.’ ¹³ Palawa nimitutu uyahinei lawa i ianihi, tupotupona a hewahewali hi tutuwaluta meya naka poha magouhi 12 hi lihogohi.

¹⁴ Houga noka uyahina Yesu a manini wekiwekilalana lawa hi gagaleyā, po hi pa, ‘Moina dumana geke tauna Tu bahapiko Mose i bahebaheya Yaubada a Buka uyahina, amaka i nei hoi hipuli.’ ¹⁵ Houga naka uyahina Yesu lawa hai winugonugotuhu i hanapugeya hi pa, apo houga kikina ma hina winagani po ina wiwasawasa uyahihi. Ma Yesu ega nugonugona yaka i nehalehi po tunawana i nae u oya.

*Yesu boga tepanei i netae
(Matiu 14:22-33; Maki 6:45-52)*

¹⁶ Ma ibiga amaka i geleta yaka a hewahewali hi hopu Galili u bogana ¹⁷ po wam uyahina hi gelu po ipa hina damana

meme Kapaneum u meyageina. Ma uguwana uyahina tunawahi hi woewoe damana, ma Yesu yohola ega ita nae uyahihi. ¹⁸ Hougana togowa baneina po guletutu hi wialoni. ¹⁹ Ma hi woe po boga hi lautipolini, ma Yesu boga tepanei i nenei wam u liyaliyana ma hi galeyā, po hi matouta duma. ²⁰ Ega yaka Yesu i paliwelehi ipa, 'Ega ona matomatouta; tau.' ²¹ Ma hi baha po hoi wam i gelu po ega daona ma Kapaneum u lekawana hi gota.

Yesu tauna yaniyani waiyautuna

²² Malitom ma Galili u bogana tu mae, hi hanapugeya tauhi Yesu a hewahewali tunawahi wam hi geluya po hi nae ega Yesu mitehi. ²³ Naka malatomtomna mi Tibeliya hai wangei hi nei po hi gota, Guyau palawa i waya po i wimamala ma bolu i ianihi meyageina uyahina. ²⁴ Po noka hotanana Yesu a hewahewali mitehi hi bihehi po ega yaka, lawa boluhi wam hi geluhi po hi damana Kapaneum Yesu tu bihena.

²⁵ Hi damana po hi tuhagaya, ma hi lubayadeya hi pa, 'Guyau, iyowai ma u nei?'

²⁶ Ma Yesu lawa uyahihi i baha i pa, 'A baha dumalu uyahimi, taumi o bibiheu babana palawa o ani po o'mhiyogo ma u wipoya wekiwekilalana ega kikina anona awai gehouna uyahimi. ²⁷ Ega yaniyani kookoena binei ona wobagibagi, ma yaniyani yautumi memewahagana binei ona wobagibagi. Tau Lawa Moinau yaniyani a welewelemi, babana Amau a kaoha wekiwekilalana.'

²⁸ Tauhi hi lubayadeya hi pa, 'Awai uyahinei apo Yaubada a bagibagi to dewahi?'

²⁹ Yesu hai lubayada i wimiheya i pa, 'Geka bagibagina Yaubada i luhogaleyā ipa ona dewaya: tau ona witumaganeu babana i himiliu po a nei uyahimi.'

³⁰ Ma hi lubayadena meya hi pa, 'Heki, wekiwekilala awai una dewaya po to galeyā ma to witumaganem, ³¹ mei odubona googiyai hoi balabala yabayababa ma yaniyani hi anani gowana mana. Naka Yaubada a Buka uyahina hi baheya hi pa, 'Yaniyani yadei i welehi po hi'mam.' Ma tam apo wekiwekilala awai una dewaya u matiyai?'

³² Yesu lawa i paliwelehi i pa, 'A baha dumalu uyahimi, Mose ega yaniyani yadei googata ita welehi, ma Yaubada yaniyani moinana yadei e welewelemi. ³³ Tau yaniyani Yaubada uyahinei a hopu mai hoi hipuli po lawa hai luyagohana a welehi.'

³⁴ Tauhi hi baha nae Yesu uyahina hi pa, 'Bada, yaniyani geke una weleweleiyai houga magomagouna.'

³⁵ Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Tau yaniyani omi luyagohana binei. Apo iyai ina nei uyahiu yaka apega am ina

hilage, ma iyai ina witumaganeu yaka apega uyopopona ina haleya. ³⁶ A paliwelemi amaka o galeu, ma tamogi ega ota witumaganeu. ³⁷ Ma iyawoi Amau i palihalehi uyahiu, apo hina nei uyahiu ma apega a wihinigigiyehi. ³⁸ Babana tau yadei a hopu mai ma ega ipa, tau u nugotuhu a dewaya ma Tu himiliu a nugotuhu a dewaya. ³⁹ Geka a nugotuhu, lawa magomagouhi i palihalehi uyahiu po a galena itete imahiyehi po iyeta sigasigana uyahina hilage uyahinei a witowolo mehi. ⁴⁰ Ma Amau a nugotuhu geka: apo iyai tau Natuna ina galeu po ina witumaganeu yaka apo luyagohana tuwetuwenai ina tuhagaya po iyeta sigasigana uyahina hilagei apo a witowolo meya.'

⁴¹ Mi Yudeya tanitaniwaga a baha hi noonoli po hi luyogigai, babana i baha uyahihi i pa, 'Tau yaniyani yadei a hopu mai.' ⁴² Tauhi hi pa, 'Geka lawana Yosepa natuna gowana Yesu, amana ma hinana ta hanapugehi ma iyowai po i pa tauna yadei ita hopu mai.'

⁴³ Yesu i paliwelehi i pa, 'Ega tau biugei ma ona bahabaha unuunula. ⁴⁴ Apega iyai nugonei ina nei uyahiu Amau tauna a nugotuhagei. Tauhi iyeta sigasigana uyahina hilagei apo a witowolo mehi. ⁴⁵ Baha geka tu bahapiko odubona i gilumi Yaubada a baha i pa, "Lawa magomagouhi Yaubada uyahinei apo hai witatiyana hina tuhagaya." Ma apo iyawoi Amau a wiatatiyana hi noonoli po hi wiponawogogeya tauhi apo uyahiu hina nei. ⁴⁶ Taumi uyahimiyehi ega iyai gehouna Amau ita galeya, tau tunawau, babana Yaubada uyahinei a nei. ⁴⁷ A baha dumalu uyahimi, lawa awai i itumaganeu tauna apo luyagohana tuwetuwenai hina tuhagaya ⁴⁸ babana tau yaniyani omi luyagohana binei. ⁴⁹ Odubona googami hoi balabala yaniyani gowana mana hi anani, ma uyahinei ega luyagohana tuwetuwenai hita tuhagaya ma hi hilahilage. ⁵⁰ Ma yaniyanina yadei i hopuhopu mai lawa awai in'anani yaka apega hina hilage. ⁵¹ Naka yaniyanina tau yadei a hopu mai apo iyai in'aniu, yaka apo luyagohana tuwetuwenai ina tuhagaya. Ma yaniyanina a welewelemi naka tau hiniu ma u luyagohana apo a palihaleya hipuli lawami ubeimi.'

⁵² Geka bahana binei ma mi Yudeya mitehi hi lugamogahigahi hi pa, 'Geka lawa awai ipa apo hinina ta'nani?'

⁵³ Ega yaka Yesu i baha uyahihi i pa, 'A baha dumalu uyahimi, tau Lawa Moinau, ma inapa hiniu ega on'anani, ma talau ega on'umaya, yaka apega omi luyagohana. ⁵⁴ Apo iyai hiniu in'anani, ma talau in'umaya, yaka apo luyagohana memewahagana ina tuhagaya, po iyeta sigasigana uyahina hilagei apo a witowolo meya. ⁵⁵ Yaka ona hanapugeya hiniu yaniyani dewadewana, ma talau umauma dewadewana.

⁵⁶ Apo iyai hiniu in'anani ma talau in'umaya, yaka apo tau u nugonugona a memae, ma tauna uyahiu ina memae. ⁵⁷ Amau tauna lauyagohanana i himiliu yaka uyahinei u luyagohana a wiwaya, ma apo iyai hina winiu po in'aniu, yaka luyagohana apo uyahiugei ina tuhagaya. ⁵⁸ Odubona googata [mana] hi anani, ma ega uyahinei luyagohana hita tuhagaya, ma hi hilahilage. Yaniyani geke yadei i hopuhopu mai inapa iyai in'ani yaka apo luyagohana memewahagana ina tuhagaya.' ⁵⁹ Geke ginouli atapuhi naka Kapaneum numa dalabu u hinena i paligeletehi po i wiatatiyanehi.

Yesu tu wotagona gehouhi hi nae

⁶⁰ Yesu tu wotagona magomagouhi yaniyani bahana hi noonoli po tunawahi ma hi ibaabani hi pa, 'Baha geke nono-lahi uyahita hi witai duma; tauta ega emoemotata.'

⁶¹ Yesu hai baha unuunula amaka i hanapugeya, yaka i baha nae uyahihi i pa, 'Baha geke binei ma o lunugoluwaluwaga. ⁶² Tau Lawa Moinau lolowa yadei a hopu mai, ma yohola apo a gunawileu. Ma inapa u gunawilana ona galeyaka yaka ona witumaganeu? ⁶³ Alugo Woiyawa luyagohana memewahagana lawa e welewelehi. Ega emoemotana po lawa tunawahi hina waya. U baha anohi, lawa hai luyagohana memewahagana binei, ⁶⁴ ma gehoumi ega ota witumaganeu.' Yesu baha geke i bahebahehi babana i hanapugena dumaya apo awa hina wawala: gehouhi ega hita witumaganeya, ma i hanapugeya apo iyai ina nugohaleya. ⁶⁵ Yaka i paliwelehi i pa, 'Geke u bahana lolowa a paliwelemi a pa, apega iyai nugonei ina nei uyahiu Amau tauna a nugotuhugei.'

⁶⁶ Geke bahana binei tu wotagona magomagouhi hi winiginigiyeya, ma hi nehaleya po ega mitehi hita nae.

⁶⁷ Ma a hewahewali magouhi 12 i lubayadehi i pa, 'Taumi iyowai nugonugomi ipa ona nae?'

⁶⁸ Ega yaka Simona Pita Yesu uyahina i baha i pa, 'Guyau, apo iyai uyahina to nae? Tam tunawam luyagohana memewahagana uyahim e memae, ⁶⁹ yaka tauyai to witumaganem po gasi to hanapugem tam Yaubada a Besinana Waiwoiyawana.'

⁷⁰ Yesu i paliwelehi i pa, 'Baha dumana, magoumi 12 a winaganimi, ma uyahimiyei gehouna tauna Tomodulele tulana.' ⁷¹ (Yesu i ibaabani naka Yudasa binei, tauna Simona Isakaliyota natuna. Yudasa tauna Yesu a hewali, ma yohola apo ina nugohaleya.)

7

Yesu i welugowagowada nae toleha uyahina

¹ Geka u mulihi Yesu Galili tuponana i wiwileya. Ma ega nugonugona ipa Yudeya ina wiwileya, babana Yudeya hai tanitaniwaga nugonugohi ipa Yesu hina lihilageni. ² Ma mi Yudeya hai Kape tolehana amaka i tuliyaliyani ipa apo hina dewaya. ³ Ega yaka Yesu walewalehina hi baha nae uyahina hi pa, 'Meyagai geka una nehaleya po una nae Yelusalem tupo Yudeya uyahina, po noka hotanana tu wotagom om bagibagi wipoyana hina hanapugeya. ⁴ Ma una nugotuhuya apega iyai gehouna bagibagi gowagowada uyahinei ma tuwegana ina lata inapa tam una wipoya yaka una nae po hipuli lawa uyahihi om manini una wogeleteya.' ⁵ Walewalehina baha geka hi bahebaheya, babana ega hita witumaganeya.

⁶ Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Ega u houga dumana po ipa a nae. Ma taumi ona nae, babana houga atapuna emoe-motami. ⁷ Taumi tu mehipuli po ega omi witumagana yaka lawa apega hina wigawiyemi ma tau apo hina wigawiyeu babana hai apapoe a palipaligeletehi ubeihi. ⁸ Taumi tunawami ona nae hoi toleha, geka houkana apega a nehi toleha uyahina babana u houga dumana ega ita geleta.' ⁹ Baha geka i baheya yaka a lawa hi nae toleha uyahina ma tauna u Galili i memae.

¹⁰ Yesu walewalehina hi nehaleya po hi nae hoi toleha ma Yesu mulihiyei i welugowagowada po i nae Yelusalem po i geleta. ¹¹ Mi Yudeya hai tanitaniwaga tolehana u hinena, Yesu hi bibiheya ma hi laubayadeya hi pa, 'Yesu meka?'

¹² Lawa a boluhi ma Yesu binei hi laugamogahigahi po gehouhi hi pa, 'Yesu tauna lawa dewadewana.'

Ma gehouhi hi pa, 'Ega, lawa e koyakoyamehi.' ¹³ Ma ega iyai gehouna Yesu ita widewedeweya lawa u matahi, babana mi Yudeya hai tanitaniwaga hi matutehi.

¹⁴ Toleha gaogaonana u tupolina, ma Yesu i lui numa dalabu baneina uyahina po a wiatatiyana i wiwawali, ¹⁵ po mi Yudeya nugonugohi hi gohola dumahi po hi pa, 'Lawa geka meka a hanapu i tuhagahi? Tauna ega meka hosi ita wisikulu.'

¹⁶ Yesu i paliwelehi i pa, 'U wiatatiyana geka ega tau u nugotuhu, ma Tu himiliu tauna a nugotuhugei a iatatiyana. ¹⁷ Ma ona nugotuhuya iyai luhogalana ipa Yaubada a nugotuhu ina dewaya, yaka u wiatatiyana ona hanapugeya miyei e nenei, Yaubada uyahinei bo tau tunawau u nugotuhugei. ¹⁸ Inapa tu wituwetuwega tunawana a nugotuhu ina ibaabaniiyei ipa tauna omhunana binei. Ma tu wituwetuwega tu himilana a nugotuhu e ibaabaniiyei ipa tu himilina omhunana binei.

Yaka a bahahi hi dumalu ma hi dewadewa. ¹⁹ Mose a lugagayo i welewelemi atapumi o wihinigigiyea yaka nugonugomi ipa ona lihilageniu.'

²⁰ Bolu a baha hi wimiheya hi pa, 'Nugote alugo apapoena i luinim yaka bahahi geke e bahebaheya. Lawa ega nugonugohi ipa hina lihilagenim.'

²¹ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'O nugoapapoe babana iyeta dalabu uyahina lawa a lauyawahi binei. ²² Ma taumi iyowai omi bagibagi iyeta dalabu uyahina? Mose a lugagayo i baheya ipa logaloga ololotohi hai wekiwekilala hini omhapina hina waya gaogao emosi ina kokoe. Lugagayo geke Mose googana uyahihiyei i nei, po hai wekiwekilala o dewadewahi iyeta dalabu uyahina. ²³ Yaka naka Mose a lugagayo iyeta dalabu binei o tutulagoni, bo? Ma iyowai po hoi dalabu lawa a lauyawahi binei ma o igawiyeu? ²⁴ Ega nugolelehiyei ona igou koyakoyameu, ma u dewa po u baha ona galena imahiyei.'

²⁵ Yelusalem lawa gehouhi hi pa, 'Nugote geke lawana ipa hina laihilageni, bo?' ²⁶ Ma gehouhi hi pa, 'Eega, ona galey, u hayata i towolo po e ibaabani,' ma gehouhi hi pa, 'Ega iyai a baha ita wimiheya, nugote ata tanitaniwaga hi kawamoineya hi pa tauna Yaubada a Besinana lawana, bo?' ²⁷ Ma gehouhi hi pa, 'Ataputa ta hanapugeya anani nei tuponana. Ma itapa tauna Besinana lawana apo anani nei apega iyai gehouna ita hanapugeya.'

²⁸ Yesu numa dalabu baneina u hinena i iatatiyana po i baha labatana i pa, 'Moina dumana o hanapugeu tau iyai ma gasi miyei a nei? Tau Yaubada i himiliu po a nugotuhugei a nei. Ma ega tau u nugotuhugei ata nei tupo geke uyahina. Tu himiliu a dewa hi dumalu, taumi ega ota hanapugeya tauna iyai. ²⁹ Ma tau a hanapugeya babana tauna i himiliu po uyahinei a nei.'

³⁰ Geke bahana binei ma ipa hina numa panipani, ma ega iyai gehouna ita wodadani, babana ega a houga dumana ipa ina hilage. ³¹ Ma lawa magomagouhi hi kawamoineya po hi pa, 'Baha dumana geke Besinana lawana. Ega emoemotana po Besinana gehouna ina nei po a bagibagi ina tahaeya, tauna amaka.'

³² Lawa hai wibaabani gowagowada Palisi lawahi po tu witalaguyaba babadahi hi nonoli yaka tu wigawiya hi himilihi po hi nae ipa Yesu hina numa panipani.

³³ Ma Yesu i baha nae i pa, 'Houga kuku hotana apo tau mitemi ta memae ma apo a nae Tu himiliu uyahina. ³⁴ Apo ona biheu ma apega ona tuhagau tuponana uyahina a memae ega emoemotami po ona nei uyahina.'

³⁵ Mi Yudeya tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Meka u tuponana ipa ina nae po apega ta tutuhagaya? Ipa ina nae mi Yudeya he memae tu meuputa u hayahi ipa ina wiatatiyana uyahihi? ³⁶ Geka a bahana anona awai? Babana i pa, “Apo ona biheu ma apega ona tuhagau,” po gasi i pa, “Tuponana uyahina a memae apega ona nei uyahina.” ’

³⁷ Toleha baneina iyetana anani kokoe uyahina ma Yesu i towolo po i otu labatana i pa, ‘Taumi iyawoi uyopopomi hina haleeya, yaka ona nei uyahiu po on’uma. ³⁸ Mei Yaubada a Buka i bahebaheya tauhi hi tumaganau ubeihi i pa, u nugonugohi goila waiyautuna ina huhuleya.’ ³⁹ Yesu baha geka i bahebaheya naka Alugo Woiyawa binei i ibaabani, babana Alugo Woiyawa apo tu witumaganena nugonugohi ina lihogohi. Ma houga noka uyahina Alugo Woiyawa lawa u nugonugohi ega ita lui po ita lihogohi, babana Yesu ega ita gae anani mewasawasa uyahina.

⁴⁰ Lawa boluhi Yesu a baha hi noonoli po hi pa, ‘Lawana geka lawa dumana tauna tu bahapiko Mose i bahebaheya.’

⁴¹ Gehouhi hi pa, ‘Tauna Besinana lawana.’

Ma gehouhi hi widibogi hi pa, ‘Besinana ma Galiligei i nei? ⁴² Yaubada a Buka u hinena i pa, Besinana lawana apo Dawita gugunina uyahinei ina nei po Dawita a dobu Betelehem uyahina hina guni.’ ⁴³ Geka bahana tepanei ma lawa nugokahakaha uyahihi i geleta. ⁴⁴ Ma ipa lawa gehouhi Yesu hina numa panipani, ma ega iyai gehouna hinina ita wodadani.

⁴⁵ Tu wigawiya hi gunawehehi, tu witalaguyaba babadahi po Palisi lawahi uyahihi po hi lubayadehi hi pa, ‘Awai binei ega ota numa panipani po ota neiyai?’

⁴⁶ Tu wigawiya hi baha hi pa, ‘Lawana a baha hi dewadewa duma, ega mei lawa gehouna a wibaabani.’

⁴⁷ Palisi i baha nae tu wigawiya uyahihi hi pa, ‘Nugote nugonugomi i waya. ⁴⁸ Ona nogutuhuya tanitaniwaga atapuiyai ega iyai gehouna Yesu ita witumaganeya. ⁴⁹ Lawa boluhi Yesu hi wotagoya, ma Mose a lugagayo ega hita hanapugeya, yaka apo Yaubada ina paligubahi.’

⁵⁰ Nikodemo, tauna uguwei i nena Yesu uyahina tauna taniwaga gehouna po i baha a lawa uyahihi i pa, ⁵¹ ‘Ata lugagayo geka pitenana, lawa apega ta numa panipani yababaya, ipa a powa ta bihena tahaeya, apoma ta numa panipani po ta wimiheya a apapoe bigona.’

⁵² Tanitaniwaga tulana hi baha nae Nikodemo uyahina hi pa, ‘Nugote tam Galiligei u nei? Yaubada a Buka una hiyawo po una galey, apega tu bahapiko Galiligei ina nei.’

[Wawine wogowagowadana

53 Ega yaka atapuhi hi liya nae hai numa uyahihi,

8

1-2 ma Yesu i gae Olibe u oyana. Malatomtomgei Yesu i gunawilena meya hoi numa dalabu po i tugula ma lawa atapuhi hi mewiwileya ma iatatiyehi. 3 Ma lugagayo tanitaniwagahi po Palisi lawahi wawine gehouna hi neiyai, babana apapoe i dewadewayaya ma hi tuhagaya, yaka wawinena u tipolina hi witowoli 4 ma Yesu hi paliweleya hi pa, 'Bada, wawine geke oloto mitehi hi eneno gogona ma to tuhagahi. 5 Ma ata lugagayo Mose uyahinei i nenei i pa apo geke pitenana to tuhagahi yaka apo to lugaimahi po hina hilage. Ma tam om winugonugotuhu iyowai wawine geke binei?' 6 Baha geke hi bahebaheya ipa iyowai ma Yesu a baha powa hina nonoli yaka hina numa panipani po hina libahibahi.

Ma Yesu ega kikina hai baha ita wimiheya, ma i medobudobu ma hoi hipuli i yangiluma. 7 Ma tauhi hi laubayabayadeya, ega yaka Yesu i wotowolo po i baha uyahihi i pa, 'Oo, i dewadewa duma. Ma taumi uyahimiyei inapa iyai ega a apapoe yaka apo tauna gaima ina halena tahaeya wawine naka uyahina.' 8 Ma i medobudobu po hoi hipuli i yangiluma meme.

9 Ma Yesu a baha hi noonoli po, yamaha po yamaha a apapoe i nugonugotuhu tuhagaya yaka hi nehaleya babada hi tahaya ma hewahewali hi wimuli. Yesu hi nehaleya ma wawinena tunawana i towotowolo. 10 Ega yaka Yesu i wotowolo po i lubayadeya i pa, 'Wawine, meka tauhi hi nae, po ega iyai gehouna ita memae, ma ita laibahibahim?'

11 Wawinena Yesu i paliweleya i pa, 'Bada, ega iyai gehouna ita memae.'

Ega yaka Yesu i baha meme i pa, 'Oo, i dewadewa, tau apeega gasi a wigoum ma una nae, ma a paliwelem ega apapoe una dewadewa meya.']

Yesu lawa ata yayata

12 Yesu i baha meme i pa, 'Tau tu mehipuli omi yayata apo iyawoi hina wotagou yaka yayata uyahina hina geleta po hina luyagohana ma apega uguwa uyahinei hina nena.''

13 Ma Palisi Yesu uyahina hi baha nae hi pa, 'Tam tunawam bingei e ibaabani yaka apega to witumaganem.'

14 Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'Baha dumana, tau biugei a ibaabani ma awai a palipaliwelemi naka baha dumahi, babana tuponana uyahinei a nenei apo a gunawileu uyahina, naka a hanapugeya. Ma taumi tuponana uyahinei a nenei po apo a gunagunawileu uyahina ega ota hanapugeya. 15 Taumi o igouwe lawa hai nugotuhu uyahinei, ma tau ega

iyai gehouna ata wigouya. ¹⁶ Inapa lawa a wigouhi yaka u gagalena kaha i dumalu ma i dewadewa, babana Tu himiliu tauna a nugotuhugei a gagalena kahakaha ma ega tunawau u nogotuhugei ata igou. ¹⁷ Ma Mose a taniwaga gehouna i pa, apo lawa luwaga hai baha nonolahi emosi yaka naka bahahi ta limoinehi. ¹⁸ Tau biugei a ibaabani, ma gasi Amau i himihimiliu tauna e laimoineu.’

¹⁹ Ega yaka hi lubayadeya hi pa, ‘Amam meka?’

Ma Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Ega ota hanapugeu yaka gasi Amau ega ota hanapugeya. Ma inapa taumi ona hanapugeu yaka, apo gasi Amau ona hanapugeya.’ ²⁰ Yesu a wiatatiyana geke numa dalabu baneina u hinena i wiatatiyaneya, ani’mbenena dedewagana u liyaliyana. Ma Yesu ega iyai gehouna uyahina ita wogo nae, babana a houga dumana ega uyahina ita geleta.

Yesu a witalagagayo

²¹ Yesu mi Yudeya tanitaniwagahi i paliwelehi i pa, ‘Apo a nehalemi ma ona bihena aweu, po omi dewa apapoehi ubeihi ona hilage wahaga. Babana tuponana a nenaue uyahina ega emoemotami po ona nei.’

²² Mi Yudeya tunawahi ma hi baabani hi pa, ‘A baha o nonoli, a bahana i pa, “Tuponana uyahina a nenaue taumi ega emoemotami po uyahinei ona nei.” A bahana anona nugote ipa ina lilihilagen meya?’

²³ Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘Taumi babanei o nei ma tau moyanei a hopu mai. Taumi hipuligei o nei ma tau yadei a hopu mai. ²⁴ Uyahinei a paliwelemi inapa ega ona witumaganeu yaka omi dewa apapoehi tepahiyei apo ona hilage.’

²⁵ Ega yaka hi lubayadeya hi pa, ‘Tam iyai?’

Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Houga daodaona amaka a palipaliwelemi. ²⁶ Emoemotau a wigoumi ginouli mago-magouhi ubeihi tamogi apeege babana Tu himiliu tauna a dewa hi dumalu ma awai a noonoli tauna uyahinei a ibaabaniyeya taumi hipuli lawami uyahimi.’

²⁷ Ma a wibaabanina Amana binei, tauhi ega hita nugotuhu tuhagaya. ²⁸ Yaka Yesu i paliwelena mehi i pa, ‘Yohola tau Lawa Moinau apo ona wohepau apoma ona hanapugeu tau iyai, po ona nugotuhu tuhagaya ega tau u nugotuhugei ata wobagibagi, ma Amau awai i iatatiyeu tauhi a ibaabaniyehi. ²⁹ Tu himiliu ega ita nehaleu, mitehi to wobagibagi po houga magomagouna a laikaohaya.’ ³⁰ Yesu a baha lawa mago-magouhi hi noonoli po hi witumaganena dumaya.

³¹ Mi Yudeya, tauhi Yesu a baha tu witumaganena i paliwelehi i pa, 'Apo u wiatatiyana ona wotagoi yaka taumi tu wimulitagou dewadewahi. ³² Po taumi nugogadagadala dumana ona waya, po palihalena ona tuhagaya.'

³³ Tauhi hi baha nae Yesu uyahina hi pa, 'Tauyai Abelaham gugunina po ega iyai gehouna a taniwaga ita lauguduguduyai. Ma om baha anona awai po u pa, palihalena ona tuhagaya?'

³⁴ Ega yaka Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'A baha duma uyahimi iyawoi tauhi hai dewa apapoehi naka tauhi apapoe i panihi. ³⁵ Tu bagibagi hota waimihana ega guguni uyahihi ita memewahaga, ma lawa natuna guguni uyahihi apo ina mewahaga. ³⁶ Tau Yaubada Natuna yaka apo omi apapoe hi panipanimi uyahinei palihalena a welemi po palihalena dumana ona tuhagaya. ³⁷ A hanapugemi taumi Abelaham gugunina, ma tamogi o ileta ipa ona lihilageniu babana u wiatatiyana ega u nugonugomi hita lugeletehi. ³⁸ Tau Amau u matana awai a gagalehi naka a ibaabaniyehi. Ma taumi amami uyahinei awai o noonolihi o wobagibagiyei.'

³⁹ Tauhi Yesu a baha hi wimiheya hi pa, 'Tauyai Abelaham guguninei to nei.'

Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Itapa taumi Abelaham googana dumahi apo a dewa ota wotagoi. ⁴⁰ Ma taumi omi nugotuhu tapuna yaka o ileta ipa ona lihilageniu, tau baha dumana tu bahena Yaubada uyahinei. Ma omi dewa a gagaley a ega mei Abelaham a dewa. ⁴¹ Taumi amami a bagibagi o wotagoi.'

Ega yaka hi pa, 'Aa, ega tauyai dewa apapoena natunatuna; tauyai amiyai emosi hota gowana Yaubada.'

⁴² Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Inapa taumi Amami dumana Yaubada yaka ona luhogaleu babana tau Yaubada i himiliu po a hopu mai hoi hipuli. Tau ega u nugotuhugei ata nei, ma Tu himiliu tauna a nugotuhugei a nei. ⁴³ Awai binei u baha u nugonugomi ega hita lugiigilihi. Nugote ega emoemotami ipa u baha ona lutaniganena imahiyeya. ⁴⁴ A hanapugemi taumi Tomodulele natunatuna, yaka nugonugomi luhogalana ipa amamina a bagibagi ona dewaya. Houga wawala uyahina i nei po amalai tauna tu lihilage, ega kikina dewa dumadumaluna uyahina ita memae. Houga magomagouna koyamagei e ibaabani po tauna a dewa dumana, yaka tauna tu wikoyakoyama amahi ⁴⁵ uyahinei ega ota witu-maganeu babana tau baha dumahi uyahimi a ibaabaniyehi. Ma iyowai? ⁴⁶ Emoemotami lawa gehouna uyahimiyei u dewa apapoehi ina bahena geletehi? Ega emoemotami. Baha geke a ibaabaniyehi naka baha dumahi, awai binei ega ota

witumaganeu? ⁴⁷ Tauhi iyawoi Yaubada a lawa naka a baha tu nonolina. Ma taumi iyawoi ega Yaubada a lawa, yaka a baha ega ota nonolihi.'

⁴⁸ Mi Yudeya Yesu a baha hi wimiheya hi pa, 'Lolowa i baha uyahim geke amaka anona i lugeleteya, babana to pa, tam lawa Samaliyagei yaka alugo apapoena uyahim e memae.'

⁴⁹ Yesu tanitaniwaga hai baha i wimiheya i pa, 'Tau ega alugo apapoena uyahiu, ma Amau a wiyateyateya, ma taumi ega kikina ota wiyateyateu. ⁵⁰ Tau ega tuwegau ata wohepa meya, ma Taniwaga gehouna tauna e wohepau, tauna apo ina limoineu. ⁵¹ A baha duma uyahimi, taumi iyawoi u baha geke ona wotagoya yaka apega ona hilage.'

⁵² Ega yaka mi Yudeya Yesu a baha hi wimiheya hi pa, 'To hanapugena dumam alugo apapoena uyahim e memae, babana Abelaham to hanapugeya ma i hilage, ma tu bahapiko to hanapugehi ma hi hilage. Ma tam om baha iyowai po u pa, "Apo iyawoi u baha hina wotagohi yaka apega hina hilage." Tam lawa awai? ⁵³ Gogiyai Abelaham amaka i hilage, ma e ileta ipa una gelagoni? Tu bahapiko amaka hi hilage, ma om nugotuhu ipa una houna hopu nehi, bo?'

⁵⁴ Yaka Yesu uyahihi i baha nae i pa, 'Apo tau a hunena meu yaka u omhunana naka ginouli yabayababa. Ma Amau e hunehuneu, taumi omi baha o pa, "I Yaubada." ⁵⁵ Taumi ega Yaubada ota hanapugeya, ma tau a hanapugeya. In-apa a baha ana pa, "Ega ata hanapugeya," yaka apo ona kawaikoyakoyameu ma tamogi taumi o ikoyakoyama. Ma tau amaka a hanapugeya po a baha u wotagoya. ⁵⁶ Ma gogamina Abelaham a kaohana ipa u iyeta ina galey, po i galey yaka i kaoha duma.'

⁵⁷ Mi Yudeya hi baha nae Yesu uyahina hi pa, 'Tam yohola ega om bolima magouhi 50 uta tuhagaya. Ma u baha u pa, Abelaham uta galey.'

⁵⁸ Yesu i paliwelehi i pa, 'A baha duma uyahimi, Abelaham muliyei apoma hi guni, ma houga noka uyahina tau a memae.' ⁵⁹ A bahana binei mi Yudeya hi luyogigai po gaima hi tama po ipa Yesu hina wilawi, ma u matahi i lugowadeya po numa dalabu baneina i hopu haleya.

9

Yesu lawa a matakekena hi guniguni i luyawahi

¹ Houga gehouna Yesu tahayagei i nena, po lawa gehouna i gagaley a matakekena ma hi guni. ² A hewahewali Yesu hi lubayadeya hi pa, 'Guyau, iyai a apapoegei lawa geke a matakekena hi guni, tauna bo amana ma hinana?'

³ Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Ega tauna a apapoe bo amana ma hinana po a matakekena hita guni ma ipa Yaubada a bagibagi wipoyana ina wogeleteya lawa magomagouhi uyahihi. ⁴ Tu himiliu tauna ipa a bagibagi ta dewahi iyeta hougana uyahina, ma uguwa ina nei ega emoemotana po iyai gehouna ina bagibagiyehi. ⁵ Geka hougana tau hoi hipuli a memae, lawa atapuhi hai yayata.'

⁶ Geka bahana i baheya ma hoi hipuli i howa, po bigabiga i waya po uyahinei lawana matana i wololoya. ⁷ Ma i baha uyahina i pa, 'Una nae Silowam u goilana apo una witepaoga.' (Silowam a bui himihimila.) Yaka i nae po i witepaoga, po anai mata lugiigilina i nae a numa uyahina.

⁸ Ma hewalina a lawa po odubona lawa hi gagaleya hi pa, 'Geka nugote tauna tu wilulupali?'

⁹ Ma gehouhi hi pa, 'Ma nugote tauna, houg magomagouna i memae ma i lulupali.'

Ma gehouhi hi pa, 'Eega. Tamogi galenana mei tauna.'

Ega yaka hewalina i baha i pa, 'Geka tau.'

¹⁰ Yaka hewalina hi lubayadeya hi pa, 'Iyowai ma matam i lugiigili?'

¹¹ Ma i paliwelehi i pa, 'Lawa gehouna gowana Yesu bigabiga i howaya, ma bigabigana i waya po uyahinei matau i wololoya, ma i himiliu i pa, 'Una nae Silowam u goilana po una witepaoga,' yaka a nae po a witepaoga, po matau hi lugiigilihi.'

¹² Yaka hi lubayadena meya hi pa, 'Meka tauna?'

Ma hewalina i pa, 'Ega ata hanapugeya.'

¹³⁻¹⁴ Yesu iyeta dalabu uyahina ma lawa matana bigabigagei i dewadewayaya binei ma lawana hi weluwaya po hi niyeya Palisi lawahi uyahihi, ¹⁵ po Palisihi lawana hi lubayadena meya hi pa, 'Iyowai ma matam i lugiigili?'

Ega yaka i paliwelehi i pa, 'Lawana bigabiga i godaya po matau i wololoya ma a witepaoga po matau i lugiigili.'

¹⁶ Ma Palisi hai bolu gehouhi hi baha hi pa, 'Tu bagibagi naka nugote ega Yaubada uyahinei, babana dalabu lugagayona ega ita wotagoya.'

Ma bolu gehouhi hi baha hi pa, 'Iyowai tu apapoe ma apo manini wekiwekilalana ina dewahi, nugote ega emoemotana?' Geka bahahi uyahihiyei ma nugokahakaha i geleta uyahihi.

¹⁷ Ega yaka Palisihi tu matakekena hi lubayadena meya hi pa, 'Tam iyowai om winugonugotuhu lawana matam i dewadewayaya binei?'

Ma tu matakekena i baha i pa, 'Tauna Yaubada a tu bahapiko gehouna.'

18 Ma mi Yudeya tanitaniwagahi ega hita witumagana ipa lawa geke a matakekena ma hi guni, ma geke hougana matana i lugiigili, yaka hinana ma amana hi otugehi ¹⁹ po hi lubayadehi hi pa, ‘Tewela geke taumi natumi? Ona paliweliyai, a matakekena ma o guni? Iyowai ma matana hi lugiigilihi?’

²⁰ Hewalina amana ma hinana Palisi lawahi hi paliwelehi hi pa, ‘To hanapugeya tauyai natuyai, po a houga guni uyahina a matakekena i wawala, ²¹ ma matana i laugiigili ega tota hanapugeya, po iyai i widewadewayaya ega tota hanapugeya. Ma tauna ona lubayadeya babana amaka i lata.’ ²² Amana ma hinana baha geke hi bahebaheya babana mi Yudeya hai tanitaniwaga hi matoutehi. Babana lugagayo hi houni hi pa, apo iyai Yesu ina kawai besinanageya yaka apo to wihinigiyeyaya po i tapalolo ina hopu haleya. ²³ Geka lugagayona binei, ma lawana amana ma hinana hi pa, ‘Tauna ona lubayadeya babana amaka i lata.’

²⁴ Ega yaka tu matakekena hi otugena meya po hi baha nae uyahina hi pa, ‘Ega Yesu una hunehuneya ma Yaubada una huneya babana tauna i luyawahim ma naka lawana to hanapugeya tauna lawa apapoena.’

²⁵ Ma i baha i pa, ‘Ega ata hanapugeya tauna tu apapoe bo ega. Ma tamogi matau kekena i liyeuyeuya.’

²⁶ Yaka hi baha uyahina hi pa, ‘Awai i dewaya po matam i liyeuyeuya?’

²⁷ Tu matakekena i baha i pa, ‘Amaka a paliwelemi ma ponau ega ota nonoli, awai binei ma ipa ona nonola meya? Nugote taumi o luhogaleyaya ipa ona wotagoya, bo?’

²⁸ A baha binei ma hi paliyeya hi pa, ‘Tawa tam tu wotagona, ma tauyai Mose tu wotagona ²⁹ babana a baha Yaubada uyahinei amaka to hanapugeya. Ma tauyai Yesu ega tota hanapugeya miyei i nei.’

³⁰ Lawana matana keekena i baha uyahihi i pa, ‘Geka dewana naka i nugopilipili duma babana lawana matau i liyeuyeuya, ma ega ota hanapugeya po o pa miyei i nei.’

³¹ Amaka ta hanapugeya Yaubada tu apapoe ega ita noonolihi, ma inapa iyai Yaubada ina wotalagiyeyaya ma a nugotuhu ina wobagibagiyehi yaka apo Yaubada ponana ina nonoli. ³² Ta hanapugena dumaya odubona po amalai ega iyai gehouna tuwegana tata nonoli ipa matakeke lawana ita widewadewayaya. ³³ Itapa Yesu ega Yaubada uyahinei, apega wipoya geke pitenana ita dewahi.’

³⁴ Palisi lawahi tu matakeke uyahina hi baha nae hi pa, ‘Tam tu apapoe om houga tewela uyahinei i nei po amalai. Ma

ipa una wiatatiyeiyai, tam iyai?’ Yaka numa dalabu hinenei hi wiyagaya po i hopu halehi.

³⁵ Yesu lawana tuwegana i nonoli ipa numa dalabu hinenei hi wiyagaya po i hopu yaka Yesu lawana i biheya po i tuhagaya. Ma i lubayadeya i pa, ‘Yaubada a Besinana lawana u witumaganeya?’

³⁶ Ma matakeke lawana i baha i pa, ‘Bada, tauna iyai po apo a witumaganeya?’

³⁷ Yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Lawana amaka u galeyama geke mitehi o ibaabani.’

³⁸ Lawana i baha i pa, ‘Guyau, a witumaganem,’ ma i polou po i wiyateyate.

³⁹ Yesu i baha nae i pa, ‘Tau a nenei hoi hipuli ipa a galena kahakahami, po tauhi matahi keekehi hina galena meme, ma tauhi matahi laugiigilahi apo hina mata keke.’

⁴⁰ Palisi Yesu a baha hi noonoli po hi pa, ‘Ega tauyai tu matakeke.’

⁴¹ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Itapa taumi matami hita keke apega Yaubada ita wigoumi. Ma taumi o pa matiyai he laugiigilihi, yaka omi dewa apapoehi uyahimi he memae.’

10

Sipi hai gali paliluwaluwana

¹ Yesu i baha i pa, ‘A baha duma uyahimi apo iyai sipi hai gali matetanei ega ina lui, ma tupo tapunei in’omgeina tagona, yaka tauna tu danene po tu’munugo. ² Apo iyai sipi hai matetagei ina lui, tauna sipi hai tu galena itete dumana.

³ Yaka mateta tu galena itetena tauna binei gudu i hoeya. Ma i lui, po a sipihi gowahi i yatonihipo ponana hi nonoli ma hi wimulitagoya po hi hopu hoi uputa. ⁴ Hougana i hopunehi hoi uputa po i lutahaya lawenihi ma sipi hi wotagoya, babana ponana hi hanapugeya ma hi malagameya. ⁵ Apega iyai gehouna hina wotagoya, apo inapa lawa tapuna yaka apo hina lowo haleya, babana ponana ega hita hanapugeya.’

⁶ Yesu baha wiluwaluwa geke i paliwelehi, ma nugonugohi ega hita lugiigilihi.

Yesu tauna sipi tu galena itete dewadewana

⁷ Ega yaka Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, tau sipi hai matete! ⁸ Lolowa tu galena itete tahatahayahi tauhi tu danene po tu’munugo yaka sipi ponahi ega hita nonolihi. ⁹ Tau mateta! Apo iyawoi uyahiugei hina lui, yaka apo hina luyagohana, babana houga magomagouna he lui ma he hopu po hiyamoni dewadewahi he tutuhagahi. ¹⁰ Tu lugowada hi nei po he danedanene, ma he laihilagenihi

ma he launohanoha, ma tau a nenei ipa luyagohana dewadewana po hogohogona uyahiugei hina tuhagaya.'

¹¹ Yesu uyahihi i baha i pa, 'Tau sipi hai tu galena itete dewadewana, uyahinei yautuwe apo a palihaleya sipi ubeihi po a hilage. ¹² Apo lawa awai ega a sipi dumahi, ma maiha binei e gagalena itete, lawana kedewa woyahiyahina i gagaleya ma i nenei yaka sipihi i lowo halehi. Ma kedewana sipi gehouhi i unihi ma atapuhi i lunohanohahi. ¹³ Ma lawana a lowo babana maiha binei e wobagibagi, ma sipihi ega tauna galinei ma lawa gehouna a gamogamo yaka ega ita luhogalehi.

¹⁴ 'Tau sipi hai tu galena itete dewadewau, uyahinei u sipi a hanapugehi ma tauhi hi hanapugeu. ¹⁵ Mei tau Amau a hanapugeya, ma Amau tauna i hanapugeu. Ma apo yautuwe a palihaleya po sipi ubeihi a hilage. ¹⁶ Sipi gehouhi he memae ma ega geke galina u hinena hita memae, naka tauhi ipa apo a weluwinihi po hina nei uyahiu po ponau hina nonoli ma hina wotagou. Yaka hai lawa mitehi hina wibolu emosi ma hai tu galena itete emosi. ¹⁷ Amau i luhogalena dumau babana apo yautuwe a palihaleya hoi hipuli po a hilage, ma yohola apo a tuhaga meya. ¹⁸ U hilage ega iyai gehouna ita taniwageya, tau tunawau a palihalena meu po apo a hilage, ma emoemotau apo yautuwe a wimeya, babana Amau a nugotuhu po a taniwaga uyahiu.'

¹⁹ Yesu geke a bahahi ubeihi, ma mi Yudeya tunawahi ma hi wigamogahigahi po hi kahakaha mehi. ²⁰ Lawa gehouhi hi baha hi pa, 'Alugo apapoena i luiya po i libadebadeya ma ega ponana ona noonoli.'

²¹ Ma gehouhi hi baha hi pa, 'Moina geke pitenana alugo apapoena a baha? Ega emoemotana po alugo apapoena matakeke lawana ina widewadewaya.'

Mi Yudeya Yesu hi wihinigigiyeya

²² Houga wayau hougana uyahina ma Yelusalem numa dalabu wouna tolehana hi dewaya. ²³ Yesu numa dalabu baneina u hinena i lautowolo nae, babanoya gehouna hi wigowaya hi pa, Solomona Wasawasa a babanoya. ²⁴ Ma mi Yudeya Yesu hi mewiwileya ma hi lubayadeya hi pa, 'Tam houga magomagouna nugonugoiyai e laipilipili, meyanai apo una baha dumalu uyahiyai, apo tam Besinana lawana yaka?'

²⁵ Yaka uyahihi i baha nae i pa, 'Amaka a paliwelemi ma taumi ega ota witumaganeu, po gasi manini Amau gowanei a dewadewahi naka tauhi he wogeleteu. ²⁶ Ma ega ota witumaganeu, babana taumi ega u sipi. ²⁷ Tau u sipi ponau hi nonoli ma a hanapugehi, yaka he wotagou ²⁸ po apo yautu tuwetuwenai a welehi, po apega hina hilage, ma apega iyai

gehouna u nimau in wihalehi. ²⁹ Sipihi tau Amau i weleu yaka apega iyai Amau nimanei ina wihalehi, babana tauna lawa magomagouhi i kadidila lagonihi ³⁰ Amau ma tau naka emoemotiyai.’

³¹ Yaka mi Yudeya gaima hi tama meme po ipa Yesu hina wilawi. ³² Yesu i galehi yaka i baha nae uyahihi i pa, ‘Manini magomagouhi Amau uyahinei u matami a dewadewahi ma waigohina binei o galena iapapoeniu po ipa gaima uyahinei ona wilawiu?’

³³ Mi Yudeya Yesu a baha hi wimiheya hi pa, ‘Ega ipa om manini ubeihi ma to wilawim, ma u baha kawayagala po Yaubada u widibogi. Awai binei tam lawa hota ma u pa, ‘Yaubada mitehi emoemotami.’’

³⁴ Ega yaka Yesu i baha uyahihi i pa, ‘Lugagayo gilugilumana buka uyahina i pa, “Amaka a baha uyahimi a pa, taumi mei Yaubada.” ³⁵ Ma Yaubada a baha apega ina buda. Ipa tauhi mei Yaubada babana Yaubada a baha hi nonoli, tau Yaubada ega ata idibogi, ³⁶ babana Amau i winaganu ma i himiliu po a nei hoi hipuli po a bagibagi a dewahi, yaka a paliwelemi tau Yaubada Natuna. ³⁷ Itapa Yaubada a bagibagi ega ata dewadewahi apega ota witumaganeu. ³⁸ A hanapugemi taumi ega ota itumaganeu, ma tamogi a bagibagi ona galehi po ona witumaganeu po ona hanapugeu tau Yaubada uyahina a memae ma tauna uyahiu e memae.’ ³⁹ Houganana mi Yudeya hi leta ipa hina womomohi po ega emoemotahi, ma i nae.

⁴⁰ I nehalehi po i damana meme Yodani goilana u tuponei odubona Yoni anani bapatiso u dobuna po naka hotanana i memae. ⁴¹ Ma lawa boluhi hi liya nae uyahina po hi galeya ma tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Yoni ega a manini ita dewahi po tata galehi ma i ibaabani hota, ma a bahahi anohi lawana binei amaka i geletai.’ ⁴² Tupo noka uyahina lawa magomagouhi Yesu hi witumaganeya.

11

Lasalo hilage uyahinei i towolo meme

¹ Lawa gehouna gowana Lasalo i totogo. Lasalo a meyagai Betani tupo Yudeya uyahina ma nounouna luwaga, Maliya ma Maleta. ² Geka Maliyana tauna yohola apo Yesu aena ina wineuli ma apalanei ina hamagi. ³ Ma Lasalo i totogo yaka, nounouna Yesu a tuwega hi himila niyeya uyahina hi pa, ‘Guyau, tulam u lauhogaleya i totogo duma.’

⁴ Yesu tuwega i waya, ma a hewahewali uyahihi i baha i pa, ‘Totogo anona noka Lasalo ega a houga hilage dumana, ma ipa Yaubada a wipoya lawa atapuhi hina galeya po Yaubada

hina wotalagiyeya ma Natuna.’⁵ Maleta walehina mitehi ma nouhi Lasalo, Yesu i luhogalena dumahi. ⁶ Hougana Lasalo a totogo tuwegana i nonoli, ma tuponana uyahina i memae naka iyeta luwaga hi kokoe.

⁷ Iyeta luwaga u mulina, a hewahewali uyahihi i baha i pa, ‘Ta gunawileta Yudeya u tupona.’

⁸ Ma hi baha nae Yesu uyahina hi pa, ‘Guyau, ega emoe-motana ta gunawileta babana ega houga ita dao, ma lolowa mi Yudeya ipa hina lugaimam, ma u baha po ipa ta gunawilena meta.’

⁹ Yesu i pa, ‘Iyeta a yayata e iwawali malatomtom po a siga ibiga, ma apo lawa yayatagei ina nae yaka apega aebahibahi ina wialoni babana kabudala yayatana e lalani. ¹⁰ Ma apo uguwei ina nena yaka apo aebahibahi ina wialoni, babana ega yayatagei ina nena.’

¹¹ A nugotuhu geke i paliwelehi po i kokoe, ma i baha meme i pa, ‘Tulata Lasalo amaka i eno, yaka ta nae po a limaamahi.’

¹² Hi baha nae uyahina hi pa, ‘Guyau, apo in’eno hilage yaka apo kamnana ina dewadewa.’ ¹³ Yesu a baha ano dumana naka Lasalo amaka i hilage, ma a hewahewali hai nugotuhu hi pa eno hilage binei ita ibaabani.

¹⁴ Ega yaka Yesu uyahihi i bahena geleteya i pa, ‘Lasalo amaka i hilage, ¹⁵ ma a kaoha duma babana a hilage uyahina ega tau ata memae. Ma a hilagen a uyahinei apo u bagibagi ona galey a ma ona witumaganeu, yaka ta nae uyahina.’

¹⁶ Tomasi tauna hi igowaya hi pa, Natulagalaga, i towolo po i baha nae i pa, ‘Amaka ma ata Bada mitehi ta nae po ina hilahilage, yaka tauta gasi ta hilage.’

¹⁷ Yesu i nae Betani meyageina u liyaliyana ma tuwega hi paliweleya naka Lasalo amaka i hilage, po hoi kokowaga i eneno iyeta wohepali hi kokoe. ¹⁸ Betani ma Yelusalem mawana ega ita dao, mei kabudala gaogaona emosi, ¹⁹ yaka mi Yudeya hi nei Maleta ma Maliya uyahihi po ipa hina winugohegoyahi po nugonugohi hina dewadewa. ²⁰ Maleta Yesu a nei tuwegana i nonoli, yaka i nae po hoi tahaya po i tutuotooni ipa hina witutuhaga, ma walehina Maliya hoi numa i memae.

²¹ Maleta Yesu i tuhagaya po i baha nae uyahina i pa, ‘Guyau, itapa tam geke hotanana uta memae nouwe apega ita hilage. ²² Ma a hanapugem apo Yaubada uyahina una lupali yaka om lupalina anona ina welem, po ina lugeleteya.’

²³ Yesu Maleta uyahina i baha nae i pa, ‘Noum apo hilagei ina towolo meme.’

²⁴ Maleta Yesu a baha i wimiheya ipa, ‘Aee, Bada, moina dumana, a hanapugem. Iyeta sigasigana uyahina hilage uyahinei Lasalo apo ina towolo meme.’

²⁵ Yesu i baha nae Maleta uyahina i pa, ‘Tau towolo meme a baba po gasi yautu tuwetuwenai, apo iyawoi hina witumaganeu yaka hawena apo hina hilage ma tamogi houga e nenei apo tauhi a witowolo mehi po yautu memewahagana hina tuhagaya. ²⁶ Ma apo iyawoi hina witumaganeu, yaka apo yautuhi hina tuhagaya po apega hina hilage. Ma tam iyowai, u baha geke binei ma u witumaganeu bo ega?’

²⁷ Maleta i baha i pa, ‘Guyau, a witumaganem, babana tam Besibesinanam po tam Yaubada Natuna, lawa to iototonanem om nei hoi hipuli binei.’

²⁸ Yesu i baha woloe, ma Maleta i gunawileya hoi numa po walehina Maliya i paliweleya i pa, ‘Bada amaka i nei po i lubayadem.’ ²⁹ Yaka Maliya i bulili po i nenaie ipa Yesu ina galeyā. ³⁰ Yesu yohola ega ita nae hoi meyagai, ma Maleta mitehi hi itutuhaga uyahina i memae ma Maliya i nei po i geleta. ³¹ Ma mi Yudeya Maliya tu winugohegoyana mitehi hoi numa hi memae, hi gagaleyā ma i bulili po i nenaie yaka hi wotagoya. Hai nugotuhu hi pa ita nenaie hoi kokowaga u tougei. ³² Maliya i nae po Yesu uyahina i geleta, ma u aena i polou ma i tou bahabaha i pa, ‘Aee, Guyau, itapa tam geke hotanana uta memae apega nouwe ita hilage.’ ³³ Yesu Maliya a tou po gasi mi Yudeya Maliya mitehi hi nenei hai tou i noonoli po nugonugona i wiyuwa duma.

³⁴ Yaka i lubayada uyahihi i pa, ‘Meka a kokowaga?’

Ma hi baha hi pa, ‘Guyau, ta nae po una galeyā.’

³⁵ Yaka hi nae po i tou.

³⁶ Ma mi Yudeya a nugowiyuwa hi gagaleyā po hi pa, ‘Baha dumana, tulana i luhogalena dumaya.’

³⁷ Ma lawa gehouhi hi ibaabani hi pa, ‘Lolowa lawa matana keekena i luyawahi, ma awai binei po tulana i totogo ma ega ita luyawahi, ma i hilage wahaga.’

³⁸ Yesu a nugowiyuwana i geleta hoi kokowaga po mateta uyahina i towolo. Kokowagana naka gaima duyuwana ma matetana gaima baneina uyahinei hi lutomgeya. ³⁹ Ega yaka Yesu bolu uyahihi i baha i pa, ‘Gaima geke ona wihaleyā.’

Ma tu hilahilagena nouna Maleta i baha nae i pa, ‘Guyau, amaka i bowa babana iyeta wohepali amaka hi kokoe.’

⁴⁰ Yesu i baha nae Maleta uyahina i pa, ‘Amaka a paliwelem a pa, una witumaganeu yaka apo Yaubada a wipoya una galeyā ma una wotalagiyeya.’

⁴¹ Yaka gaima hi wihaleyā, ma Yesu i galena watata ma i lupali i pa, ‘Amau, tinani baneina houga magomagouna a hanapugeya u lupali u nonoli, ma geke hougana lawa hi

towotowolo wiiwileu ubeihi a laupali ipa hina witumaganem tam u himiliu po a nei.'

⁴³ A lupali u mulina Yesu ponana i lata, ma i otu i pa, 'Lasalo, una hopu mai!' ⁴⁴ Mala emosi ma lawana hilahilagena a humahumana i wotowolo po i hopu mai, aena po nimana a panipanihi, ma tepana a humahumana.

Yesu i baha i pa, 'Ona lupena haleya, ma ona wohaleya po ina nae.'

Mi Yudeya nugonugohi ipa Yesu hina lihilageni

(Matiu 26:1-5; Maki 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Mi Yudeya Maliya tu winugohegoyana hi nenei, Yesu a bagibagi hi gagaleya po hi witumagana duma. ⁴⁶ Ma gehouhi ega hita witumaganeya, yaka hi gunawilehi po Palisi lawahi hi wibenabenamehi Yesu awai i dewadewayaya binei.

⁴⁷ Yaka tu witalaguyaba babadahi po Palisi lawahi, po tanitaniwaga gehouhi hi'mboina gogona po hi pa, 'Lawana uyahina apo awai ta dewaya, babana manini atapuhi e dewadewahi?' ⁴⁸ Ma lawa magomagouhi apo hina wotagoya. Ma inapa ega ta liwoloeya, apo binei ma lawa hina wobahabaha po mi Loma hai tu wigawiya hina towolo po ata numa dalabu baneina hina wiapapoeya po ata lawa gasi.'

⁴⁹ Ma Kayapa, hai bolu uyahinei naka bolimana hai taniwaga, po omboinana uyahina i baha i pa, 'O winugoneina duma. ⁵⁰ Ega ota hanapugeya apo lawa gehouna boluta ubeita ina hilage. Ma a hilagena binei tauta mi Yudeya boluta apega ta hilage.'

⁵¹ Kayapa baha geka i bahebaheya ega tauna a nugotuhugi, babana bolima noka uyahina tauna tu witalaguyaba hai taniwaga, yaka i baha piko ipa apo Yesu ina hilage mi Yudeya boluta ubeita. ⁵² Ega mi Yudeya tunawata ubeita ipa ina hilage ma tupo atapuhi Yaubada a lawa he memae apo ina welugogonihi po tauta bolu emosi. ⁵³ Naka iyetana uyahina tanitaniwaga hi wiwogatala wawala ipa Yesu hina lihilageni.

⁵⁴ Uyahinei Yesu ega mi Yudeya matahiyei ita nena ma i nehalehi po i nae dobu gehouna gowana Epalaim u pitapitana, po noka hotana a hewahewali mitehi hi memae.

⁵⁵ Ma welulagona tolehana i tutulabelabeni, ma mi Yudeya hi liya nae Yelusalem ipa hina liyeu yeu mehi, ma u mulina apoma toleha hina dewaya. ⁵⁶ Houga naka uyahina numa dalabu baneina u hinena hi memae, ma Yesu hi gagalena bibiheya, ma tunawahi hi ibaabani hi pa, 'O nugonugotuhuya apo ina nei geka tolehana uyahina, bo eega?'

⁵⁷ Palisi lawahi po tu witalaguyaba babadahi lawa hi paliwelehi hi pa, 'Apo Yesu meka ona tuhagaya, yaka ona nei po ona paliweliyai po to womomohi.'

12

*Yesu u Betani hi wineuli
(Matiu 26:6-13; Maki 14:3-9)*

¹ Iyeta magouhi 6 hi iotonana, ma apo Welulagona tolehana hina dewaya, yaka Yesu Epalaim i nehaleyaya po i nae u Betani Lasalo a meyangai uyahina, tauna lolowa hilage uyahinei Yesu i witowolo meya. ² Noka hotanana Yesu binei aniani hi wononogo, Maleta aniani i ululona. Lasalo ma Yesu hai lawa mitehi hi tugula po himam. ³ Ma Maliya wakatu dimudimumuna mihana i lata duma ma i gimaleyaya po i neiyai Yesu uyahina po aena i hiwogi. Ma Maliya i polou po Yesu aena i wololoya ma apalanei i hamagi. Ma wakatuna dimumuna numa hinena i wihogoya.

⁴ Ma Yudasa Isakaliyota tauna Yesu a hewali gehouna, tauna apo Yesu ina nugohaleyaya. Nugonugona i ibagibagi po i pa, ⁵ ‘Awai binei wakatu geke ega hita gimalena haleya po mihana kina handele tonuga hita waya po dayadayabu lawahi hita haguhi?’ ⁶ Yudasa a nugotuhu geke ega nugotuhu dumana, babana ega tu dayadayabu ubeihi ma tauna binei. Matababana tu danene gehouna, tauna hai mone tu galena itetena, ma monehi i danedanenehi.

⁷ Ega yaka Yesu i baha nae Yudasa uyahina i pa, ‘Geke wawinena ega ona palipaliwiyalutugeya. Nugotuhu geke i dewadewayaya naka apo hoi kokowaga hina huhouniu binei i dewaya. ⁸ Taumi apo dayadayabu mitehi houga mago-magouna ona memae, ma tau apega houga daodaona ta memae.’

⁹ Mi Yudeya Yesu tuwegana hi nonoli u Betani i memae, yaka hi liya nae uyahina. Hai nae babana nugonugohi ipa Yesu hina galeyaya ma Lasalo gasi, babana Yesu hilage uyahinei i witowolo meya. ¹⁰⁻¹¹ Bolu Lasalo hi galeyaya po Yesu hi witu-maganeya, yaka tu witalaguyaba babadahi hi baha gogona ma ipa Lasalo hina lihilageni gasi.

*Yesu a lui Yelusalem
(Matiu 21:1-11; Maki 11:1-11; Luka 19:28-40)*

¹² Malinatom apo Yesu ina lui u Yelusalem ma houga noka uyahina bolu baneina hi memae Yelusalem Welulagona tolehana binei. Yesu tuwegana hi nonoli ipa apo ina nei. ¹³ Yaka lawa beda luguluguhi hi tamihi ma hi nae po ipa Yesu mitehi hina witutuhaga. Ma hi wotalagae ma hi otu labatana hi pi, ‘To wotalagiyem!’

‘Yaubada gowanei e nenei tam mi Isalaela i Wasawasa.’

¹⁴ Yesu gamogamo gowana doniki i tuhagaya ma i gelu po i nena, mei Yaubada a Buka gilumana hi bahebaheya pite,

15 ‘Saiyoni* dobu diidigana,
lawami ega ona matomatouta.

Geka hougana omi Wasawasa e luilui mai uyahimi.
Tauna doniki wouna uyahina i gelu po i nei.’

16 Iyeta noka uyahina Yesu a hewahewali lawa hai wotalagae hi nonoli, ma anona ega hita nugotuhu tuhagaya. Yesu anani mewasawasa u mulina apoma nugohiyeyi i gae, 17 babana Buka hi gilugilumi anona i lugeleteya.

Bolunana hai wotalagae babana lolowa Yesu Lasalo kokowaga uyahinei i otugeya po i towotowolo meme ma bolu hi galeya, ma hi nae po lawa atapuhi hi paliwelehi. 18 Lawa magomagouhi a manini wekiwekilalana hi noonoli yaka hi liya nae ipa Yesu hina galeya. 19 Ma Palisi lawahi tunawahi hi ibaabani hi pa, ‘Ata kadidili amaka hi kokoe babana lawa atapuhi amaka he liyaliya nae Yesu a bolu uyahina.’

20 Tolehana uyahina mi Giliki gehouhi u hayahi hi memae, ma tauhi tu tapalolo po hi gae Yelusalem Welulagona tolehana binei. 21 Ma mi Gilikihi hi nae Pilipo uyahina ipa hina lubayada, Pilipo tauna lawa Besaidagei tupo Galili uyahinei i nei. Hi nae po hi pa, ‘Bada, nugonugoiyai ipa Yesu to galeya.’ 22 Pilipo i’mhoe po i nae Andulu uyahina po i paliweleya ma hai luwaga hi nae Yesu uyahina po mi Giliki hai luhogala hi paliweleya.

23 Yesu mi Giliki hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Houga amaka i geleta, po Lawa Moinau u Wasawasa a tuhagaya. 24 A baha duma uyahimi, inapa pola ega ina peu hoi hipuli po ina hilage ma tunawana ina memae. Ma inapa ina hilage yaka apo ina lahaya po in’ugo imahi. 25 Taumi polana naka pitenana, ipa omi luyagohana ona luhogaleya, yaka apo ona haleya, ma tamogi apo yautumi ona palihaleya hipuli geke uyahina yaka houga e nenei apo luyagohana ona tuhagaya. 26 Apo taumi iyawoi nugonugomi po uyahiu ona witubagibagi yaka ona wimulitagou po meka a memae taumi gasi ona memae. Taumi iyawoi ona bagibagi biugei, yaka Amau apo ina kawaidewedewemi.’

27 Yesu i baha meme i pa, ‘Houga geke uyahina nugonugou i wiyuwa duma, ma apo iyowai a lupali? Po witai geke uyahina Amau ina wihaleu? Ega u nugotuhu babana binei a nei hoi hipuli. 28 Nugote ana pa, “Amau om wasawasa una wogeleteya.” ’

Ma baha yadei hi noonoli i pa, ‘U wasawasa amaka a wogeleteya apo yohola a wogeletena meya.’

* 12:15: Saiyoni Yelusalem gowana gehouna, anona Yaubada a dobu.

²⁹ Ma bolu hi towotowolo baha geka hi nonoli po hai nugotuhu hi pa, 'Palele gololona.'

Ma gehouhi hi pa, 'Ega, Yaubada a tu winoyanoya uyahina e ibaabani.'

³⁰ Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Baha o nonoli ega tau biugei ma taumi bimiyei. ³¹ Houga amaka i geleta po tu apapoe hipuli geka uyahina he memae Yaubada a libahibahi hina wialoni, ma hipuli geka taniwagana Tomodulele apo ina halena hopuneya. ³² Ma tau apo hina wohepau po lawa atapuhi a teina gogonihi po hina nei uyahiu.' ³³ Geka Yesu a wiatatiyana, apo iyowai ma ina hilage.

³⁴ Lawa boluhi a baha hi noonoli po a bahana hi wimiheya hi pa, 'Ata buka i paliweleiyai i pa, Yaubada a Besinana memewahagana, ma iyowai po u pa, "Lawa Moinau apo hina wohepau"? Lawa Moinana tauna Yaubada a Besinana, bo ega?'

³⁵ Yesu i paliwelehi i pa, 'Houga kuku hotana yayata uyahimi i memae po geka hougana yayatana uyahinei o nena, ma uguwa apo ina nei yaka apega tahaya ona galeya. Apo iyai uguwei ina nena yaka apega tahaya ina galena tuhagaya. ³⁶ Geka hougana yayata uyahimi e memae yaka yayatana ona witumaganeya, po taumi yayata tu wotagona.' Yesu a baha geka i bahehi ma uyahihiyei i lugowadeya po i nehalehi.

³⁷ Yesu manini wekiwekilalana magomagouhi u matahi i wogeleteya ma ega kikina hita witumaganeya. ³⁸ Mei tu bahapiko Isaiya Yaubada a baha i bahebaheya i pa, 'Guyau, om tuwega to paliwelehi, ma ega iyai tu witumaganem?'

Om wipoya amaka hi galeya ma ega hita witumaganeya.'

³⁹ Ma tauhi ega hita itumaganeya babana Isaiya amaka i paligeleteya i pa,

⁴⁰ 'Yaubada matahi i likekehi.

Ma nugonugohi i lupupuhi,

po ega emoemotahi matahiyei hina galeya

ma ega emoemotahi po nugogadagadala hina tuhagaya,

ma ega emoemotahi hina luhagawilehi po a luyawahihhi.'

⁴¹ Isaiya baha geka i bahebaheya babana Yesu a wasawasa amaka i galena tahaeya, yaka binei i baha tahaya.

⁴² Mi Yudeya hai tanitaniwaga magomagouhi Yesu hi witumaganeya, ma tamogi ega hita paligeletena mehi, babana Palisi lawahi hi matutehi hi pa apo hai tapalolo uyahinei hina houna hopu nehi. ⁴³ Tauhi nugonugohi ipa lawa hina hunehi, uyahinei Yaubada ega nugonugohi.

⁴⁴ Yesu ponana i lata ma i baha i pa, 'Apo iyai ina witumaganeyu yaka Tu himiliu tauna gasi i witumaganeya. ⁴⁵ Apo iyai

galenau ina galena imahiyeya yaka Tu himiliu tauna amaka i galeyā. ⁴⁶ Tau yayata amaka a nei hoi hipuli, ma iyawoi apo hina witumaganeu yaka apega uguwa uyahina hina memae.

⁴⁷ 'Iyai ponau i nonoli ma ega ita wiponawogogeu a apapoe apega a taniwageya po a libahibahi, babana tau ega tu libahibahi ata nei, ma u nei matababana ipa lawa a luyawahihī. ⁴⁸ Apo iyai ina wihinigigiyeu, po u baha ina wihinigigiyehi yaka houga e nenei Tu luhetala u matana libahibahi apo ina wialonihī, ega tau uyahiugei ma u baha i ihinigigiyeya binei. ⁴⁹ Babana u baha atapuhi ega tau u nugotuhugei, ma Tu himiliu tauna i paliweleu po tau a ibaabanīyeya. ⁵⁰ A hanapugeya Yaubada a baha uyahinei apo yautu memewahagana ina geletai. Amau a nugotuhu i palipaliweleu po geka a palipaliwelemi.'

13

Yesu a hewahewali aehi i ogahi

¹ Welulagona tolehana iyetana amaka i tuliyaliyani, ma malinatom apo hina dewaya. Ma Yesu i hanapugena dumaya a houga amaka i geleta po apo hipuli ina nehaleyā po ina nae Amana uyahina. Ma Yesu a lawa hoi hipuli i luhogalena dumahi, po a luhogala i wogeleteya uyahihī.

² Tomodulele Yudasa nugotuhu i weleyā po i winugotuhuya ipa apo Yesu ina nugohaleyā. Yudasa tauna Simona Isakaliyota natuna. Yesu a hewahewali mitehi hi'mam. ³ Yesu nugonugonei i hanapugeya ginouli atapuhi Yaubada i weleyā po tauna apo ina taniwaga. Ma i hanapugeya tauna Yaubada uyahinei i nei yaka ipa ina gunawilena meya. ⁴ Yaka amna uyahina ma Yesu i towolo po a luilui i wihaleyā ma sawelo i waya po i oteni. ⁵ Ma goila i hiwogi gaeba baneina uyahina ma a hewahewali aehi i ogahi po i kokoe ma sawelona uyahinei aehi i hamagihī.

⁶ Ma Yesu i oga po i nae Simona Pita uyahina ma Pita Yesu uyahina i baha i pa, 'Guyau, ega aeu una ogogaya.'

⁷ Ega yaka Yesu i baha nae i pa, 'Ega uta hanapugeya geka hougana awai a dewadewaya uyahim ma yohola apo una hanapugeya.'

⁸ Ma Pita Yesu i paliweleyā i pa, 'Ega emoemotana po aeu una ogaya.'

Yaka Yesu Pita a baha i wimiheya i pa, 'Inapa ega aem a ogahi, yaka apega tam u bolu.'

⁹ Ega yaka Simona Pita Yesu uyahina i palihalena meya po i pa, 'Guyau, i dewadewa duma, ega aeu tunawana ma nimau po ununuwe una ogahi.'

¹⁰ Yesu i baha i pa, 'Iyai tauna amaka i togo woloe po i yeueu apega ina togo meme babana amaka i yeueu, ma aena tunawahi in'ogogahi. Naka pitenana gehoumi amaka o togo woloe, ma gehoumi yohola ega ota togo.' ¹¹ Yesu i hanapugena tahaeya, apo uyahihiyei gehouna ina nugohaleya. Naka binei ma i pa, 'Gehoumi yohola ega ota togo.'

¹² A hewahewali aehi i ogahi po i kokoe, ma a kaleko i otena meya ma i tugula ma i baha uyahihi i pa, 'Dewa geke uyahimi a dewadewayaya anona o hanapugeya bo ega?' ¹³ Taumi o baheu o pa Bada po tau Guyau, naka baha dumana. ¹⁴ Tau omi guyau po omi bada ma tamogi a witupoula po aemi a ogahi. Uyahinei omi lawa aehi on'ogahi. ¹⁵ Mei tau a itubagibagi uyahimi ona witutupoganeu po ona witubagibagi omi lawa uyahihi. ¹⁶ A baha duma uyahimi, tu bagibagi apega a taniwaga ina gelagoni. Mei gasi tu wituwetuwega a tu tahaya apega ina gelagoni. ¹⁷ U wiatatiyana amaka o galehi po gasi o hanapugehi, ma ona bagibagiyei, yaka apo ani kaoha baneina ona tuhagaya.

Yesu tu nugohalenana i bahena geleteya

¹⁸ 'Baha geke ega atapumi bimiyei ma ata ibaabaniyeya, ma iyawoi a inaganimi taumi ubeimi a ibaabani. Ma Yaubada a Buka uyahina baha hi baheya lawa gehouna binei hi pa, "Lawana a yam a weleya ma i luhagawileya po i wigawiyeu."

¹⁹ 'Ginouli uyahimi a bahebahehi, houga e nenei apo hina geleta uyahimi. Ma a houga geleta, uyahimi ipa omi witungana uyahiu ina memae. ²⁰ A baha duma uyahimi, iyai u tu wituwetuwega ina likaohaya naka tau i likaohau. Ma iyai ina likaohau naka Tu himiliu i likaohaya.'

²¹ Yesu nugotuhu geke i bahena geleteya, ma u mulina nugonugona i wiyuwa duma. Yaka a hewahewali uyahihi i baha i pa, 'A baha duma uyahimi, uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu.'

²² Ma a hewahewali hi imatagagalena, babana ega hita hanapugeya iyai binei i ibaabani. ²³ Tu wotagona gehouna Yesu i luhogalena dumaya, yaka i luwahala Yesu uyahina. ²⁴ Ma Simona Pita i winimayoyoga uyahina i pa, 'Una lubayadeya iyai binei e ibaabani.'

²⁵ Ega yaka i luwahala imahi Yesu uyahina, ma u tanigana i wiyaguhayahaya i pa, 'Guyau, iyai binei e ibaabani?'

²⁶ Yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Yohola apo palawa a tomuya po gulai uyahina a wiyoli ma a weleweleya, ma ona galeyaya yaka naka tauna lawana.' Yesu palawa i tomuya po i wiyoli ma Yudasa Isakaliyota i weleya, naka tauna Simona natuna. ²⁷ Hougana Yudasa palawa i waya, ma Tomodulele u

nugonugona i lui yaka Yesu i baha nae i pa, 'Una bulili po om nugotuhu una dewa yagiyagineya.'

²⁸ Yesu i bahabaha nae Yudasa uyahina ega kikina a hewahewali anona hita hanapugeya. ²⁹ Yudasa tauna hai mone tu galena itetena, yaka Yesu i bahabaha nae uyahina ma gehouhi hai nugotuhu hi pa, Yudasa ina nae po hai toleha binei ina gimala, bo ina nae po tu dayadayabu mone ina welehi. ³⁰ Mala emosi ma Yudasa palawa i waya po i'mam, ma i wotowolo po i hopu hoi uputa, naka amaka i uguwi.

³¹ Yudasa i nehalehi, ma Yesu i paliwelehi i pa, 'U houga amaka i geleta po Lawa Moinau u wasawasa ina wawala po uyahiugei Yaubada a wasawasa ina wogeleteya. ³² Inapa Yaubada a wasawasa ina wogeleteya uyahiugei, yaka tau Natuna apo ina wiwasewaseu po u wasawasana ina wogeletena yagiyagineya.

³³ 'Natunatuwe, houga kuku hotana apo tau mitemi, ma apo ona biheu ma apega ona tuhagau mei lolowa mi Yudeya uyahihi a ibaabani a pa, tuponana uyahina a nena ega emoemotami po uyahinei ona nei.

³⁴ 'Yaka geke taumi lugagayo wouna a welewelemi ipa emosi po emosi ona lauhogalena memori. Ma ona luhogala mei a lauhogalemi, ³⁵ po omi luhogalahi uyahihiyei lawa emosi po emosi hina hanapugemi, taumi tu wotagou.'

Pita a bowi Yesu i paligeleteya

(Matiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Simona Pita Yesu i lubayadeya i pa, 'Guyau, meka e nena e?'

Yaka Yesu i paliweleya i pa, 'Tuponana uyahina a nena e, ega emoemotam po houga geke una wotagou, ma yohola una wotagou.'

³⁷ Pita Yesu i lubayadena meya i pa, 'Guyau, awai binei u pa, apega houga geke a wotagom? Amaka a palihalena meu bingei ipa apo a hilage.'

³⁸ Ega yaka Yesu Pita uyahina i baha nae i pa, 'Om baha ega ata kawamoineya. Ma a baha duma uyahim, apega kamkam olotona ina tou a sigana mala tonuga una bowiyeu.'

14

Yesu tauna tahaya Amana uyahina

¹ Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Ega ona nugonugohelene Yaubada ona witumaganeya ma gasi ona witumaganeu.

² Amau a dobu uyahina ani wiyagohina numahi hi maga duma, yaka apo tau a nae tuponana uyahina, po omi ani mae a wononogogeya. Itapa ega, apega ata paliwelemi.

³ Apo a nae po dobuna a wononogogeya po ina kokoe ma

a gunawileu po a weluwinimi, po u ani maena uyahina a memae taumi gasi apo ona mae. ⁴ Tahaya uyahinei a nenaē amaka o hanapugeya.’

⁵ Tomasi i baha i pa, ‘Guyau, om ani mae ega tota hanapugeya yaka tahayana ega tota hanapugeya.’

⁶ Yesu i baha nae Tomasi uyahina i pa, ‘Tau tahaya, po tau baha moinana, po tau luyagohanana. Apo iyawoi nugonugohi po hina nae Amau uyahina, yaka tau uyahiugei apo hina nae Amau uyahina, babana tau tunawau tahaya.’

⁷ Yesu uyahihi i baha meme i pa, ‘Odubona ega ota hanapugeu yaka Amau ega ota hanapugeya, ma geka hougana ona wawawala po ona hanapugeu, yaka Amau ona galeyā po ona hanapugeya.’

⁸ Pilipo i pa, ‘Guyau, to luhogaleyā ipa Amam una wiatatiyeyai po emoemotiyai.’

⁹ Yesu Pilipo a baha i wimiheya i pa, ‘Pilipo, houga i dao duma tau mitemi ta memae, ma ega ota hanapugeu? Taumi iyawoi amaka o gagaleu naka Amau o galeyā, ma awai binei u pa, “Amam una wiatatiyeyai”? ¹⁰ Pilipo, nugote ega uta witumaganeu? Tau Amau uyahina a memae, ma Amau tau uyahiu e memae. Bahahi a bahebahehi ega tau u nugotuhugei, Amau tauna uyahinei. Tauna uyahiu e memae yaka a bagibagi tau uyahiugei e dewadewahi. ¹¹ Iyawoi apo ona hanapugeya Amau tau uyahina a memae ma Amau tauna uyahiu e memae. Ma ega u baha yawa ma u manini amaka o galehi po o hanapugehi.

¹² ‘A baha duma uyahimi, taumi iyawoi o itumaganeu, yohola apo manini ona wogeletehi mei tau u manini po omi manini hina lata lagona babana apo a nehalemi Amau uyahina. ¹³ Apo gowaugēi awai ona lupaliyeyā yaka a welemi, uyahinei Amau a wasawasa a wogeleteya. ¹⁴ Apo ginouli awai binei gowaugēi ona lupali yaka a dewaya.’

Yesu a bahapiko Alugo Woiyawa binei

¹⁵ Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘Apo ona luhogaleu yaka, u lugagayo ona wiponawogogēhi. ¹⁶ Ma apo Amau uyahina a lupali ubeimi po omi Tu hagu gehouna ina himili tauna Alugo Woiyawa dumadumaluna po uyahimi ina mewahaga. ¹⁷ Tu mehipuli ega emoemotana po Alugo Dumadumaluna hina tuhagaya babana ega hita galeyā po ega hita hanapugeya. Tu haguna amaka o hanapugeya u liyaliyami e memae po apo u nugonugomi ina memae. ¹⁸ Apega a nehalemi po mei higohigoe, apo a gunawilena meu. ¹⁹ Houga kuku hotana ma apo a nehalemi, po tu mehipuli apega hina galena meu. Ma taumi apo ona galena meu, babana apo a luyagohana meme, po gasi taumi luyagohana a welemi. ²⁰ Iyeta e nenei apo ona

hanapugeu, tau Amau uyahina a memae, ma taumi uyahiu o memae, ma tau uyahimi a memae. ²¹ Apo taumi iyawoi u lugagayo ona hanapugehi, ma ona wiponawogogehi yaka taumi o luhogaleu. Naka binei Amau apo ina luhogalemi, tau apo a luhogalemi po a wogeletena meu uyahimi.’

²² Yudasa gehouna (ega tauna Simona natuna) i baha i pa, ‘Guyau, iyowai apo una wogeletana mem uyahiyai, ma apega tu mehipuli uyahihi?’

²³ Yesu i baha nae uyahina ipa, ‘Apo taumi iyawoi ona luhogaleu, po u baha ona wotagohi yaka, Amau apo ina luhogalemi, po Amouna mitehi to nehi uyahimi po taumi ma tauyai ta megogona. ²⁴ Iyai ega ina luhogaleu yaka u baha apega ina wiponawogogehi. Baha geka o noonolihi naka ega tau uyahiugei ma Amau uyahinei, naka tauna Tu himiliu.

²⁵ ‘Ginouli geka a palipaliwelemi hougana mitemi ta memae. ²⁶ Ma houga e nenei omi Tu hagu ginouli mago-magouhi apo ina wiatatiyemi, po gasi ina inugohepami awai a bahebahehi uyahimi. Tu hagu tauna Alugo Woiyawa, Amau apo ina himili tau gowauegi. ²⁷ Nugodumola a wohouni uyahimi, tau u nugodumola a welemi. Tu mehipuli hai nugodumola ega mei tau u nugodumola. Uyahinei ega ona nugohelele po ona matomatouta.

²⁸ ‘U baha amaka o nonolihi, ma geka a palipaliwelena memi ipa apo a nae po a gunawilena meu uyahimi. U naena binei ega ona nugonugodubu ma ona kaoha, babana a nena Amau uyahina. Inapa ona luhogalena dumau, yaka ona kaoha u naena Amau uyahina babana tauna i lata lagoniu. ²⁹ Ginouli geka hougana a ibaabaniyehi apo hina geleta uyahimi ma ipa ona witumaganeu. ³⁰ Amaka ma apega a baha duma uyahimi babana hipuli taniwagana Tomodulele e nenei ipa ina liwoloeu, ma ega kikina a kadidili uyahiu. ³¹ Ma ipa tu mehipuli hina hanapugeya tau Amau a luhogalena dumaya, uyahinei a lugagayo a wotagoya po apo a hilage. Amaka ma ona towolo po ta nae.’

15

Yesu tauna mayau ugougo dewadewana

¹ Yesu i bahena meya i pa, ‘Tau wine mayouna dewadewana, ma Amau tauna tu lupehi. ² Apo lagalaga gehouhi ega hin’ugugo, yaka Amau apo ina boliboli halehi. Ma lagalaga gehouhi hin’ugugo, yaka apo ina woimahiyehi po hin’ugogabatana. ³ Taumi u baha uyahinei amaka i liyeuyeumi, ⁴ po mei mayau lagalagana uyahiu on’ompasi po ona memae, ma tau uyahimi a memae. Inapa ega uyahiu ona memae

yaka apega ugomi hina dewadewa, galenami mei mayau lagalagana ega u babana ina memae po ega ugonā.

⁵ ‘Tau mayau babana, ma taumi lagalagau po uyahiugei ona wilagalaga dewadewami po on’ugo imahi. Ma inapa tau ega uyahimi, ega emoemotami po awai gehouna ona dewaya.

⁶ Apo iyai ega uyahiu ina memae yaka Amau apo ina boli haleya, po ina kokodila, mei lagalaga boliboli halenahi apo hina lugogonihi po mayau ebebalana uyahina hina halehi po hina alahihi. ⁷ Uyahiu ona memae, ma u baha uyahimi ina memae, awai nugonugomi yaka ona lupali uyahiu po apo a welemi, ⁸ po uyahinei ugougomi hina maga po lawa hina hanapugeya taumi tu wotagou, ma Amau a wasawasa hina galeyā.

⁹ ‘Amau i luhogaleu, mei tau gasi a luhogalemi, po u luhogala uyahina ona memae. ¹⁰ Inapa u lugagayo ona wotago imahiyeya, yaka luhogalau uyahina ona memae. Mei tau Amau a lugagayo a wotagoya, po tau a luhogala uyahina a memae. ¹¹ Dewa geke a palipaliwelemi ipa u kaoha nugonugomi ina wihogoya po ona kaoha labatana. ¹² Geka u lugagayo, ipa emosi po emosi ona lauhogalena memi, mei tau a lauhogalemi. ¹³ Apo iyai a lawa ubeihi ina hilage, yaka naka luhogala banei dumana. ¹⁴ Taumi gasi naka pitenana, apo u lugagayo ona wiponawogogeya, yaka taumi u lawa. ¹⁵ Ega emoemotana po a kawatupoulemi, babana tu witupupoula hai taniwaga a nugotuhu ega hita hanahanapugeya. Ma tau a witulanemi, yaka Amau awai uyahinei a noonolihi amaka a paliwelemi. ¹⁶ Taumi ega ota winaganiau. Ma tau a winaganimi, yaka a himilimi ipa ugomi dewadewahi hina geleta, po ugomihī, ugo memewahagahi. Ma apo awai gowauegi ona lupaliyeya, yaka apo Amau ina welemi. ¹⁷ U lugagayo a paliwelemi ipa ona lauhogalena memi.’

Tu mehipuli Yesu a bolu hi wihinigigiyehi

¹⁸ Yesu i baha uyahihi i pa, ‘Apo tu mehipuli hina wihinigigiyemi yaka ona nugotuhuya, tau gasi hi wihinigigiyeu.

¹⁹ Itapa taumi hipuli lawahi, apo lawa hita luhogalemi, babana omi lawa. Ma taumi ega tu mehipuli hai bolu uyahina ota memae babana a inaganimi ipa hai bolu ona nehaleya. Naka binei apo tu mehipuli hina wihinigigiyemi. ²⁰ Lolowa u baha a bahebaheya uyahimi, ona nugotuhuya, “Tu bagibagi ega emoemotana a taniwaga ina gelagoni.” Tau hi lipilipiliu yaka apo hina lipilipilimi. U baha ega hita wiponawogogeya, yaka omi baha apega hina wiponawogogehi.

²¹ Dewaapapoehi apo hina dewahi uyahimi, babana taumi tu wotagou, ma Tu himiliu ega hita hanapugeya. ²² Itapa lolowa ega ata nei po ata paliwelehi, apo Yaubada ega ita wigouhi.

Ma amaka a nei po a paliwelehi, yaka ega emoemotana iyai gehouna ina baha walewalegama hai apapoe ubeihi. ²³ Apo iyai ina wihinigigiyeu, yaka Amau i wihinigigiyea. ²⁴ Lolowa manini u hayahi a dewadewahi naka ega iyai gehouna emoemotana ina dewaya. Maninina amaka hi galeya ma hi wihinigigiyeu po Amau hi wihinigigiyea yaka apo ina wigouhi po ega hai ani bowi gehouna. ²⁵ Hai wihinigigiyanana anona i lugeletena dumaya, hai Buka Yaubada Mose i weleweleya i pa, “Hai luhinigigai ega anona.”

²⁶ ‘Apo omi Tu hagu a himili uyahimi tauna Alugo Dumadumaluna. Amau uyahinei apo ina nei po ina limoina tau biugei, ²⁷ ma taumi ona limoineu babana houga a wawala uyahinei i nei po amalai tau mitemi.’

16

¹ Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘U baha geka a palipaliwelemi, ega ipa uyahihi ona pipeu. ² Babana apo numa tapalolo uyahinei hina wiyagami, ma houga e nenei apo hina lihilagenimi. Ma hai nugotuhu apo hina pa geka Yaubada anani kaoha. ³ Hai dewa apapoehi apo hina dewehi uyahimi, matababana Amau ma tau ega hita hanapugeiyai. ⁴ Ginouli geka a palipaliwelemi, hougana hina gelegeleta uyahimi, u baha geka ipa ona nugotuhu momohihi. Ginouli geka lolowa ega uyahimi ata baheya, babana tau mitemi ta memae.’

Alugo Woiyawa a bagibagi

⁵⁻⁶ I baha meme uyahihi i pa, ‘Geka hougana a bahebahehi, babana kikina ma apo a nehalemi po a nae Tu himiliu uyahina. Uyahinei o nugodubu duma. Ma ega iyai gehouna uyahimiyei ita lubayadeu po ita pa, “Meka e nene?” ⁷ A baha duma uyahimi, u naena i haki wahaga, babana inapa ega a nehalemi, apega Tu hagu ina nei uyahimi. Ma a nehalemi po a nae yaka, Tu hagu apo a himili uyahimi. ⁸ Apo ina nei hoi hipuli, yaka lawa hai dewa apapoehi ina wogeletehi ma Yaubada a dewa dewadewana, ma Yaubada a libahibahi ina wogeletehi. ⁹ Dewaapapoehi ina wogeletehi babana lawa ega hita witumaganeu. ¹⁰ Dewa dewadewana ina wogeletehi, babana tau amaka a nenehalemi Amau uyahina, po apega ona galena meu. ¹¹ Libahibahi ina wogeleteya babana Yaubada Tomodulele hipuli taniwagana amaka i libahibahi po a apapoe bigona i wialoni.

¹² ‘U wiatatiyana hi maga duma he memae, ma geka hougana apega atapuna a baheya uyahimi, babana ega emoemotami po ona hanapugena pahi. ¹³ Yohola apo Alugo Dumadumaluna ina nei uyahimi, po tauna ina tahaemi ginouli dumadumaluhi atapuhi uyahihiyei. Apega tauna a

nugotuhugei ina ibaabani. Yaubada uyahinei awai i noonolihi apo u nugonugomi ina wogeletehi, ma ina paliwelemi houga he nenei ubeihi. ¹⁴ U wasawasa apo ina wogeleteya uyahimi, po ina wiatatiyemi tau biugei. ¹⁵ Amau a ginouli atapuhi tau galiugei, naka binei a palipaliwelemi a pa, apo ina wiatatiyemi tau biugei. ¹⁶ Houga kikina ma apega ona galeu, ma gasi houga kuku hotana ma apo ona galena meu.’

Nugodubu u mulina kaoha

¹⁷ Yesu i baha a hewahewali uyahihi i pa, ‘Ma tunawahi hi laubayadena mehi hi pa, ‘A baha geka anona awai ma i baha i pa, “Houga kikina ma apega ona galeu, ma gasi houga kuku hotana ma apo ona galena meu, babana a nena e Amau uyahina.” ¹⁸ A baha i bahebahehi anohi ega tata hanapugehi. “Houga kikina” anona awai?’

¹⁹ Yesu hai nugotuhu amaka i hanapugeya, ipa apo hina lubayadeya, yaka i baha nae uyahihi i pa, ‘O luhogaleya ipa u baha anona ona hanapugeya? “Houga kikina” anona awai? Ma “houga kuku hotana” anona awai? ²⁰ A baha duma uyahimi, yohola apo a nugodubumi ona tou, ma tu mehipuli atapuhi hina kaoha. Ma ona nugodubu, po omi nugodubuna ina buiya po ona kaoha labatana. ²¹ Galenana mei wawine a houga wigunaguna, wiyuwi baneina i wialoni, ma a wigunaguna u mulina wiyuwa atapuna nugona i guluwahi, babana tewela amaka i guni po i kaoha. ²² Taumi naka pitenana, houga e nenei apo wiyuwa ona wialoni, ma yohola apo ona galeu, yaka ona kaoha duma ma omi kaohana apega iyai gehouna ina wihaleya uyahimiyei. ²³ Naka hougana lubayada ega ona weleweleu. A baha duma uyahimi omi luhogala awai yaka, ona lupali Amau uyahina tau gowauegi, po ina welemi. ²⁴ Houga odubona po amalai, ega awai gehouna gowauegi ota lupaliyeya Amau uyahina, ma tamogi ona lupaliyeya po ina welemi po omi kaoha ina lata lagona.

²⁵ ‘Baha wiluwaluwagei a ibaabani uyahimi. Ma houga e nenei apega baha luwaluwagei a paliwelemi, ma apo a baha dumalu Amau binei. ²⁶ Iyeta he nenei uyahihi tau gowauegi ona lupali uyahina. Ega omi luhogala ipa tau Amau uyahina a laupaliyehi babana ²⁷ Amau i luhogalena dumami po omi luhogala ina welemi. I lauhogalemi babana taumi o luhogalena dumau, po o witumaganeu, tau Yaubada uyahinei a nei. ²⁸ Amau uyahinei a nei hoi hipuli, po hipuli uyahina a memae, ma geka hougana a gunagunawilena meu Amau uyahina.’

²⁹ A hewahewali hi baha nae uyahina hi pa, ‘Guyau, geka hougana baha dumanei e palipaliweliyai, ma ega baluwaluwa uyahinei, ³⁰ po to hanapugem, tam ginouli

magomagouhi u hanapugehi yaka i nugopilipili u hana-pugehi po to witumaganem tam Yaubada uyahinei u nei.'

³¹ Yesu i paliwelihi i pa, 'Amaka o witumaganeu, bo? ³² Houga e nenei bo amaka geka hougana, apo ona nohanoha memi, po yamoha po yamoha anu meyagai, ma tunawau apo a memae. Ma ega tau tunawau, ma tamogi Yaubada mitehi.

³³ 'Baha geka a palipaliwelemi ipa a nugodumolami ona memae, babana tau mitemi. Hoi hipuli pilipili apo ona wialonihi ma on'omtaibagibagi, babana hipuli a kadidili tau a gelagoni.'

17

Yesu tu witumagana ubeihi i lupali

¹ Yesu ginouli atapuhi i bahehi po hi kokoe, ma i galena gae hoi yada ma i lupali i pa, 'Amau, u houga amaka i geleta, Tau natum om wasawasa una weleu po om wasawasa a wogeleteya. ² Amau hipuli taniwagana u weleu po ipa lawa a taniwagehi. Ma lawa u weleweleu, luyagohana tuwetuwenai apo a wele damaneya uyahihi. ³ Geka luyagohana tuwetuwenai, apo lawa hina hanapugem po hina pa tam Yaubada dumam po hina hanapugeu tau Yesu Besibesinanau po tam u himiliu. ⁴ Hoi hipuli om wasawasa a wogeleteya babana om bagibagi u weleweleu amaka a wikokowihi. ⁵ Amau, ee, geka hougana u matam una wiwasewaseu, mei lolowa tam ma tau ata ani mae wasawasa uyahina ta memae pite. Apoma muliyei a nei hoi hipuli.

⁶ 'Ma lawa hipuligei u weleweleu om dewa atapuhi amaka a wiatatiyehi babana tam om lawa ma u weleu yaka om baha hi wotagohi, ⁷ po u wipoya hi hanapugeya tam uyahingei i nei. ⁸ Ma baha u weleweleu amaka a wiatatiyehi po u nugonugohi he memae, yaka hi hanapugena imahiyeya tam u himiliu po uyahingei a nei, po tau hi witumaganeu. ⁹ 'Yaka geka hougana ubeihi a laupali uyahim, ega tauhi tu mehipuli ubeihi ata laupali, ma tauhi lawahi u weleweleu ubeihi a laupali babana tauhi om lawa. ¹⁰ Ma om lawahi tau u lawa mei gasi u lawa tam om lawa. Yaka ata lawahi hai witumagana uyahinei a wiwasawasa. ¹¹ Tau geka hougana ipa hipuli a nehaleya po a nehi uyahim. Ma tauhi hoi hipuli he memae ubeihi a laupali. Amau waiwoiyawam, gowam waipoyanei una galena itetehi. Ma gowam u weleweleu uyahinei hina wiemota, mei tam ma tau po ta iemota pite. ¹² Houga magomagouna tau mitehi to memae ma gowam u weleweleu uyahinei a galena itetehi, po ega gehouna ita lugowadeya. Ma emosi hota tauna apapoe galinei apo ina lugowadeya po om Buka bahana ina limoineya.

¹³ ‘Amau, ee, ega daona ma apo a nehi uyahim, ma u baha hoi hipuli a bahebaheya, ipa u kaoha ina mewahaga uyahihi. ¹⁴ Om baha amaka lawa a paliwelehi, uyahinei tu mehipuli tu witumaganeu hi wihinigigiyehi babana tu mehipuli hai bolu uyahina ega hita memae, mei tau gasi ega ata memae. ¹⁵ Tu witumagana ubeihi a laupali uyahim ipa hoi hipuli hina memae, ma una galiwiiwilehi po Tomodulele a wipoya ega ina wogowogo dadanihi. ¹⁶ Tauhi ega tu mehipuli hai bolu uyahina hita memae, babana tauhi mei tau. ¹⁷ Om baha una wiatatiyehi po om baha dumadumalunei una wiwoiyawehi. ¹⁸ Ma tam u himiliu hoi hipuli, ma tau apo a himilihi tu mehipuli uyahihi. ¹⁹ Tauhi ubeihi ma a palihalena meu tam uyahim, yaka houga e nenei tauhi hina palihalena mehi anai dumaluhu tam uyahim.

²⁰ ‘Amau, ee, ega tu wotagou tunawahi ubeihi ata laupali, ma tu wotagou hai wibaabani uyahina, ma iyawoi hi itumaganeu tauhi ubeihi gasi a laupali, ²¹ ipa atapuhi hina wiemota, po ta megogona. Mei tam ma tau, ta memae pite. Yaka tu mehipuli ata bolu hina galey a po apo hina witu-maganeu tam u himiliu. ²² Wasawasa u weleweleu amaka tu wotagou a welehi, po ipa hina wiemota, po mei tauta ta iemota pite. ²³ Tau uyahihi a memae, ma tam uyahiu e memae, geka uyahinei apo hina wiemota imahi, po tu mehipuli hina hanapugena dumaya tam u himiliu, ma gasi hina hanapugeya tam tu wotagou u luhogalena dumahi, mei u lauhogaleu pite.

²⁴ ‘Amau, ee, u luhogala geegeka, lawa u weleweleu tauhi ma tau to megogona, po u wasawasa hina galey a. Babana om wiwawala hi wimuli ma tau u wasawasa om luhogalagei u wele taha eu.

²⁵ ‘Amau, tam tu dewadewa, ma tu mehipuli ega hita hanapugem, ma tau amaka a hanapugem. Ma tu wotagou amaka hi hanapugeta, babana u himihimiliu binei. ²⁶ Om nugotuhu lawa uyahihi amaka a wogeleteya, yohola apo a wogeletena meya uyahihi, po ipa hina hanapugena dumam, om luhogala u nugonugou e memae, po tauhi gasi u nugonugohi una memae, mei tau apo uyahihi a memae.’

18

Yesu hi numa panipani

(Matiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Yesu a lupali i wikokowi, ma a hewahewali mitehi hi nae po Kidiloni goilana hi damani, po hi lui tano oliweta uyahina.

² Ma Yudasa Yesu i nugonugohaleya, tupo naka amaka i hanapugeya, babana Yesu a hewahewali mitehi houga

magomagouna hi nena. ³ Yaka Yudasa tu wigawiya boluhi i weluwinihi po hi nae hoi tano. Ma hi nena naka tanitaniwaga hi himilihi, tauhi tu witalaguyaba babadahi po Palisi lawahi hai bolu uyahihiyei hi'mhimila po hi nae, a nimagawiya gapolahi po a nima heutahi.

⁴ Yesu apo awai ina gelegeleta uyahina amaka i hana-pugeya, yaka i nae tu wigawiya uyahihi po i lubayada i pa, 'Iyai o bibiheya?'

⁵ Ma hi baha hi pa, 'Yesu, lawa Nasaletagei to bibiheya.'

Ma Yesu i baha uyahihi i pa, 'Tau geka.' Ma Yudasa tu wigawiya mitehi hi towotowolo. ⁶ Hougana Yesu i bahabaha i pa, 'Tau geka,' ma tu wigawiya hi tudeiwa nae po hi guli hoi hipuli.

⁷ I baha meme uyahihi i pa, 'Iyai o bibiheya?'

Ma hi baha hi pa, 'Yesu, lawa Nasaletagei.'

⁸ Yaka Yesu i baha uyahihi i pa, 'Amaka a paliwelemi a pa geka tau, inapa ona bibiheu yaka u hewahewali ona palihalehi po hina nae.' ⁹ A bahana i limoineya, babana a lupali Amana uyahina i pa, 'Amau, lawa u weleweleu ega gehouna ata haleya.'

¹⁰ Simona Pita u liyaliyana i towotowolo a kwasikwasi i holi po tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi tanigana i lubuya po taniga hinebawana i talutuiya (gowana Makosi).

¹¹ Yesu i baha nae Pita uyahina i pa, 'Amaka, ma om kwasikwasi ani hounana uyahina una houna meya. Ma wiyuwa uyahina ega una lauguduguduwe, babana wiyuwa umaumana Amau i weleu.'

Yesu hi niyeya Anase uyahina ma Pita Yesu i bowiyeya

¹² Tu wigawiya hai taniwaga mitehi, ma gasi tanitaniwaga hai hewahewali, Yesu hi womomohi ma hi numa panipani.

¹³ Hi weluwaya po hi tahaya nae Anase uyahina, babana tauna Kayapa pohiyana. Kayapa tauna tu witalaguyaba hai taniwaga bolima naka uyahina. ¹⁴ Tauna lolowa mi Yudeya hai omboina uyahina i wibaabani tahaya i pa, 'Hilaki lawa gehouna ita hilage lawa boluta ubeita.'

Pita Yesu i bowiyeya

(Matiu 26:69-70; Maki 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Hougana hi weluwaya Anase a numa uyahina Pita Simona ma Yesu a hewali gehouna, tauhi Yesu hi wotagoya. A hewalina tu witalaguyaba hai taniwaga i hanapugeya, yaka bolu mitehi hi lui gogona a numa u gali hinena. ¹⁶ Pita ega ita lui ma gali matetana u liyaliyana i towotowolo, yaka hewalina tu witalaguyaba hai taniwaga a heliyam i nae po guguhini gehouna mateta tu galena itetena i paliweleya ipa Pita ina lui yaka guguhinina i baha po Pita ipa ina lui.

¹⁷ Pitana i luilui nae ma guguhinina i baha nae Pita uyahina i pa, ‘Nugote tam lawana a hewali gehouna?’

Ma Pita i bowi i pa, ‘Tau ega.’ ¹⁸ Houga waiyau hougana yaka, tu bagibagi po tu wigawiya mayau hi ahili po hi lalana, ma Pita i nae po mitehi hi lalana gogona.

Yesu i luhetala tanitaniwaga u matahi

(Matiu 26:59-66; Maki 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Hi lalana ma tu witalaguyaba hai taniwaga Yesu i laubayabayadeya i pa, ‘Tu wotagom iyawoi? Ma awai u wiatatiyehi?’

²⁰ Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘U wiatatiyana hi lugelegeletehi lawa uyahihi, hoi numa tapalolo po gasi Yelusalem a numa dalabu baneina u hinena. Ma mi Yudeya hi luilui yaka u wiatatiyana atapuhi amaka hi hanapugehi ega iyai gehouna gowagowadei ata wiatatiyana. ²¹ Ega una laubayadeu ma u baha tu nonolina una lubayadehi apo hina paliwelem, awai a bahebahehi po a iatatiyaneya, atapuhi amaka hi nonolihi po hi hanapugehi.’

²² Yesu a baha i bahebaheya, ma tu galena itete u liyaliyana i towotowolo, i lunawatatani ma i pa, ‘Awai binei tu witalaguyaba hai taniwaga e palipalimatani?’

²³ Yesu tu galena itete a baha i wihiheya i pa, ‘Inapa u baha powa awai yaka, lawa uyahihi una lidumaluya. Tau u baha i dumalu, ma om nogutuhu awai po u launiu?’ ²⁴ Anase, Yesu anai panipanina ma i himili po i nae Kayapa uyahina. Tauna tu witalaguyaba hai taniwaga.

Pita i bowiyeya

(Matiu 26:71-75; Maki 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Ma Simona Pita i memae po lawa mitehi hi ilalana ma hi baha nae uyahina hi pa, ‘Geka tam nugote lawana tu wotagona gehouna?’

Ma Pita i bowi meme i pa, ‘Tau ega!’

²⁶ Ma tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi tanigana i boliboli haleya tulana i baha i pa, ‘U koyama; tam Yesu mitehi hoi tano a galem.’

²⁷ Pita i bowibowi meme, ma kamkam i tou.

Yesu i luhetala Pilato uyahina

(Matiu 27:1-2, 11-31; Maki 15:1-20; Luka 23:1-5, 13-25)

²⁸ Yesu Kayapa a numagei hi weluwaya po hi niyeya gawana Pilato a numa uyahina. Hougana hi niniyeya ma malatom i yayahi, po ega emoemotana mi Yudeya hina lui gawana a numa u hinena matababana Pilato ega tauna lawa Yudeyagei. Apo hina lui yaka hina wigobugena mehi po Welulagona tolehana uyahina apega hina am. ²⁹ Yaka Pilato i

hopu hoi uputa po lawa uyahihi po i lubayada i pa, ‘Baba awai ma lawa geka o wigouya?’

³⁰ Mi Yudeya a baha hi wimiheya hi pa, ‘Itapa ega tu apapoe, apega tota neiyai uyahim.’

³¹ Pilato i baha meme uyahihi i pa, ‘Tau apega a luhetaleya, ma taumi omi lugagayo uyahinei ona luhetaleya.’

Mi Yudeya hi pa, ‘Tauyai ega palihalena tota waya ipa lawa geka a hilage binei to taniwaga po to witakeya.’ ³² (Ma tauna a hilage lolowa i baheya i pa, ‘Apo mayau u moyana hina witakeu.’ Yaka geka a houga i geleta.)

³³ Pilato i lui meme a numa u hinena, ma Yesu i otugeya po i lui. Ma i lubayadeya i pa, ‘Tam mi Yudeya hai Wasawasa?’

³⁴ Yesu Pilato a lubayada i wimiheya i pa, ‘Om lubayada geka tam uyahingei bo lawa hai baha binei ma e laubayadeu po u pa tau mi Yudeya hai Wasawasa?’

³⁵ Pilato i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘Ega tau lawa Yudeyagei. Tam om lawa po om tu witalaguyaba babadahi, tauhi hi himilim po u nei. Ma om apapoe awai?’

³⁶ Yesu Pilato a baha i wimiheya i pa, ‘Ega u wasawasa hoi hipuli, itapa u ani taniwaga hoi hipuli apo u hewahewali biugei hita wigawiya po mi Yudeya apega hita panui. Ma u ani taniwaga u tupo geha.’

³⁷ Pilato i lubayada meme i pa, ‘Moina, tam Wasawasa?’

Yesu bahana i wimiheya i pa, ‘Ee, naka pitenana, tau Wasawasa. Tau hoi hipuli a nei po hi guniu ipa a wiwasawasa po dewa dumadumaluna a wipaliweleneya, apo iyawoi nungonugohi hina lugadagadalihi yaka u baha hina wiponawogogeya.’

³⁸ Pilato i lubayada i pa, ‘Dewa dumadumaluna anona awai?’ Yaka Pilato i hopu hoi uputa po mi Yudeya uyahihi i baha nae i pa, ‘Geka lawana ega a powa ata tuhagaya.

³⁹ Taumi omi dewa houga magomagouna Welulagona tolehana uyahina, lawa panipanina a lupelupena haleya hoi numa pani. Ma o luhogaleya ipa mi Yudeya omi Wasawasa a lupena haleya, bo?’

⁴⁰ Atapuhi hi otu labatana hi pa, ‘Apeega, ega tauna, to luhogaleya Balaba una lupena haleya.’ Balaba tauna tu danene baneina.

19

¹ Pilato i lui numa u hinena po Yesu tu wigawiya i welehi, po gulawa metametanana uyahinei hi wilawi. ² Tu wigawiya unuhau gologolowa waidonadonana hi metami po Yesu hi winabaya. Ma luilui kayakayana hi wiluiya. ³ Ma hi nae u liyaliyana po hi lauguyoguyougeya hi pa, ‘Tinani tam, mi Yudeya hai Wasawasa.’ Ma nimahiyei hi launawatatani.

⁴ Pilato i hopu meme hoi uputa, po bolu uyahihi i baha nae i pa, 'Lawana ona galeyā, a neiyena meiyai uyahimi, ipa ona hanapugeya ega kikina a powa ata tu hagaya.' ⁵ Yesu i hopu hoi uputa po unuhau gologolowa waidonadonana i nabaya ma lului kayakayana i luiya. Ma Pilato i baha nae uyahihi i pa, 'Hei, lawana ona galeyā.'

⁶ Tu witalaguyaba babadahi po hai tu bagibagi Yesu hi galeyā ma hi otu labatana hi pa, 'Una witakeya!'

Pilato i baha nae uyahihi i pa, 'Tunawami ona niyeya po ona witakeya; tau a powa ega ata galena tuhagaya.'

⁷ Mi Yudeya hi baha meme hi pa, 'I lugagayo i baheya i pa, apo ina hilage, babana lugagayo i tulagoni po tunawana i bahena meya ipa tauna Yaubada Natuna.'

⁸ Geka bahana Pilato i noonoli po i matouta duma. ⁹ Yaka Pilatona Yesu i weluwimeya po hi lui meme hoi numa. Ma i lubayadeya i pa, 'Miyei u nei?' Ma Yesu ega awai ita baheya, ma i genugenuwana. ¹⁰ Ega yaka Pilatona i baha nae Yesu uyahina i pa, 'U baha ega nugonugom wimeihana, ma u taniwaga emoemotau po a lupena halem, bo a wihilagenim.'

¹¹ Yesu Pilato a baha i wimiheya i pa, 'Om taniwaga Yaubada uyahinei i nei. Tu witalaguyaba hai taniwagana i palihaleu yaka tauna a gou baneina apoma tam.'

¹² Yesu a baha Pilato i noonoli po ipa ina lupena haleya. Ma mi Yudeya hi otu labatana hi pa, 'Apo lawa geke una lupena haleya, yaka ega tam Sisa tulana. Babana Yesu tunawana i wiwasewasena meya, yaka ata wasawasa Sisa i widibogi.'

¹³ Pilato hai baha i nonoli yaka, Yesu i hopunena meya hoi uputa, po i tugula geleta ani luhetala uyahina, gowana Gahana (mi Yudeya hai ponei hi pa 'Gabata'). ¹⁴ Iyeta amaka hi luliyalayani po ipa apo hina geleta Welulagona amna iyetana uyahina. Iyeta u bolina ma Pilato mi Yudeya i paliwelehi i pa, 'Ona galeyā geke omi Wasawasa.'

¹⁵ Ma hi otu labatana hi pa, 'Ona uni, ona uni, ona tutulawiteya hoi ani take.'

Pilato i baha uyahihi i pa, 'Tau ipa omi Wasawasa a wibaleya hoi ani take?'

Tu witalaguyaba babadahi hi baha i pa, 'Ega kikina i Wasawasa gehouna; Sisa tunawana i wasawasa.'

¹⁶ Ega yaka Pilato Yesu i palihaleya mi Yudeya uyahihi ma mi Loma hai tu wigawiya apo hina witakeya.

Yesu hi witakeya

(Matiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Luka 23:26-43)

¹⁷ Tu wigawiya Yesu hi numa panipani po anani take tunawana i awali, po i nae meyagai hi igowaya hi pa, Ununu Dobuna uyahina, mi Yudeya ponahiyei hi pa, Gologota ¹⁸ po

noka hosi hi witakeya, ma lawa luwaga mitehi, gehouna u kehana ma gehouna u awala hinebawana, ma Yesu u tipolina.

¹⁹ Pilato i'ngiluma po Yesu anani take u tepana i tutulawiteya i pa, 'Yesu Nawaleta lawana mi Yudeya hai Wasawasa'.

²⁰ Mi Yudeya magomagouhi giluma geka hi hiyawa tuhagaya, babana dobuna uyahina hi itakeya naka hai dobu baneina u liyaliyana. Yaka gilumana hi hanapugeya babana pona tonuga uyahinei hi gilumi, mi Yudeya, mi Loma, po mi Giliki.

²¹ Mi Yudeya hai tu witalaguyaba babadahi hi nei Pilato uyahina, po hi baha nae hi pa, 'Awai binei u gilumi u pa, mi Yudeya i Wasawasa? Tauna i bahena meya i pa, 'Tau mi Yudeya omi Wasawasa.'

²² Pilato hai baha i wimiheya i pa, 'Giluma a gilugilumi naka amaka tauna.'

²³ Tu wigawiya magouhi wohepali Yesu hi witakeya, ma a kaleko hi gutaya po yamoha i wiwaya. Ma a luilui gasi hi waya, ma luiluina hi diidini ega popona.

²⁴ Tunawahi ma hi iwogatala hi pa, 'Ega ta looloya, ma ta wikibu po iyai ina waya yaka tauna galinei.'

Ma Yaubada a baha hoi Buka ina wialona imahiyeya, 'U kaleko hi gutaya, ma u luilui binei hi wikibu.'

Yaka tu wigawiya dewa geka hi dewaya.

²⁵ Yesu anani take u liyaliyana, hinana ma walehina Maliya Kilopa agona, ma gasi Maliya Magadalagei hi towotowolo ani take u labena. ²⁶ Yesu hinana, a hewali i lauhogaleya u liyaliyana i towotowolo, yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Hinau, natum una galeya.'

²⁷ Gasi i baha nae a hewali uyahina i pa, 'Tulau, hinam una galeya.' Ega yaka a hewalina Yesu hinana tu gunina i weluwaya po mitehi hi memae a numa uyahina.

Yesu i hilage

(Matiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Yesu i hanapugena dumaya bagibagi emosi po emosi uyahina hina kokoe. Yaka i baha i pa, 'Uyopopou i haleeya,' baha geka uyahinei Buka a baha i wikokowi. ²⁹ Ma wine waitululuwana keyaka uyahina hogohogona i memae tuponana uyahina. Baloi hi waya po wine waitululuwana uyahina hi ligayoya, ma hiyamoni gowana hisopa uyahina hi numa panipani lawiteya, ma hi wiyoyoga giyeya u gamona po i hanalemoya. ³⁰ Yesu wine waitululuwana i waya, ma i baha i pa, 'Amaka i kokoe,' ma unununa i yagelo, ma yautuna i kokoe.

Yesu tolitolona hi tonaya

³¹ Mi Yudeya hai dalabu iyetana i tulabeni. Yaka mi Yudeya hi nae po Pilato hi lubayadeya ipa lawa hi takehi aehi hina

lauwotowihi ma ani take uyahinei hina wihalehi, babana ega ita dewadewa ipa hoi ani take hina memae, ma dalabu iyetana ina geleta. Matababana mi Yudeya iyeta dalabu naka tauhi hi wiyateyatena dumaya. ³² Yaka tu wigawiya hi nae po lawa luwaga Yesu mitehi hi itake gogonehi aehi hi lau-wotowihi. ³³ Hi nae po Yesu hi gagaleya, naka amaka i hilage yaka ega aena hita luwotowi. ³⁴ Ma tu wigawiya gehouna iyelagei Yesu tolitolona i tonaya, mala emosi ma goila ma tala hi kololo Yesu tolitolonei. ³⁵ Tau a gelena tuhagaya a baha, yaka u bahana anona ipa ona witumageneya, babana tau u galena a limoinena dumaya, baha moina po baha dumahi a palipaliwelemi. ³⁶ Dewa geke hi gelegeleta, naka Yaubada a Buka bahana i wikokowi i pa, 'Apega geyamina gehouna hina luwotowi.' ³⁷ Gasi Buka baha gehouna i baheya i pa, 'Iyawoi tu tonana apo matahiyei hina galeya.'

Yesu a wikokowaga

(Matiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Geka dewahi hi kokoe ma u mulina Yosepa lawa Ali-matiyagei, tauna tu witumagana gowagowada Yesu uyahina, babana mi Yudeya hai lugagayo i matuteya. Tauna i nae Pilato uyahina po i lubayada Yesu hinina hilahilagena binei i pa, 'Emoemotana apo ani take uyahinei ata wihaleya po u kokowaga ata houni.' Pilato Yosepa uyahina i palihaleya. ³⁹ Nikodemo, tauna odubona uguwa bolinai i nena Yesu uyahina, tauna gasi i nei, wakatu wilawila emotana i neiyai dimumuna i lata duma a witai naka 60 kilo. ⁴⁰ Hai luwaga Yesu hinina hi wihaleya, po wakatu dimudimumunei hi wineuli, ma kaleko wakewakekenei hi humaya. Naka mi Yudeya hai dewa, wikokowaga binei. ⁴¹ Yesu anani hilage u liyaliyana, tano i memae ma tanona uyahina kokowaga wouna hi wogoya, ma kokowagana uyahina ega kikina lawa gehouna hita wienoya. ⁴² Yesu uyahina hi wienoya, babana mi Yudeya hai iyeta wononogo dalabu binei ma gasi kokowaga u liyaliyahi.

20

Yesu i towolo meme

(Matiu 28:1-8; Maki 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Gaogao a iyeta tahatahayana uyahina, yohola a uguwana, ma Maliya Magadalagei i weludidibala nae hoi kokowaga, po gaimanei kokowagana matetana hi lautomgeya naka hi builena niyeya uheiya po i memae ma hi geleta. ² Yaka i bulili po i nae Simona Pita ma Yesu a hewali gehouna uyahihi po i paliwelehi i pa, 'Ata Guyau amaka kokowaga uyahinei hi wihaleya, ma ega ata hanapugeya meka hi houni.'

³ Ega yaka Pita ma hewali gehouna hi bulili luwaga po hi nae hoi kokowaga. ⁴ Hai luwagahi hi nena po hewali gehouna i sarena duma yaka Pita a bulili haleya po i geleta tahaya hoi kokowaga, ma ega ita lui. ⁵ Ma i kululu po i lauwiwilana lui, naka kaleko yawa hi memae ma i galehi. ⁶ Apoma Simona Pita mulinei i bulili geleta po i lui kokowaga u hinena, po Yesu humana i galeya. ⁷ Ma unununa panina ma humana ega kikina ita nohahi. ⁸ Apoma hewalina i lui, po i galehi yaka i witumagana. ⁹ Tamogi Buka a baha yohola ega hita nugotuhu tuhagaya i pa, apo hilage uyahinei ina towolo meme. ¹⁰ Ma hi gunawilena mehi hai u numa.

Yesu i lugeleteya Maliya Magadalagei uyahina
(*Matiu 28:9-10; Maki 16:9-11*)

¹¹ Maliya i gunawilena meya po kokowaga uputana i towolo ma i tutou, ma i kululu po i lauwiwilana lui kokowaga u hinena ¹² po Yaubada a tu winoyanoya luwaga i galehi, hai luilui wakewakekehi hi tugutugula, gehouna u unununa, ma gehouna u aena, Yesu i enenoyana.

¹³ Hi baha nae uyahina hi pa, ‘Wawine, awai binei e tutou?’

I baha nae uyahihi i pa, ‘U Guyau hi wihaleya po meka hi houni ma ega ata hanapugeya.’ ¹⁴ A baha geka i baheya po i kokoe, ma i lauhagawileya po Yesu i towotowolo. Tamogi ega ita galena tuhagaya po ita pa Yesu.

¹⁵ Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Wawine, awai binei e tutou? Iyai e bibiheya?’

A nugotuhu ipa tano tu bagibagi, po i baha nae uyahina i pa, ‘Bada, inapa una wihaleya, yaka una paliweleu, meka hotanana u houni ma a nae po a waya.’

¹⁶ Yesu i baha nae, wawinena uyahina i pa, ‘Maliya,’ po i luhagawileya, ma mi Yudeya ponahiyei i baha nae i pa, ‘Labona’ (a bui naka, Bada).

¹⁷ Yesu i baha nae wawinena uyahina i pa, ‘Ega una wodadaniu. Yohola ega ata nae Amau uyahina. Ma tuwegau una niyeya po walewalehiu una paliwelehi una pa, Tau a gegae Amau po Amami, u Yaubada po omi Yaubada uyahina.’

¹⁸ Yaka Maliya Magadalagei i nae po a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Guyau amaka a galeya.’ Ma a baha i bahebaheya i paliwelehi.

Yesu tu wotagona uyahihi i lugeleteya
(*Matiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Luka 24:36-49*)

¹⁹ Ma iyeta tahatahayana ibigana uyahina Yesu a hewahe-wali hai numa hi guduya, ma u hinena hi’mboina gogona po hi memae, babana mi Yudeya hi matutehi. Ma Yesu u tipolihi i lugeleteya, po i towolo ma i baha nae uyahihi i

pa, 'Atapumi ona nugodumola.' ²⁰ I baha ma nimana po tolotolona i wiatatiyehi. Yaka hi kaoha duma, babana Guyau hi galeya.

²¹ Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'Ona nugodumola Amau tauna i himiliu, naka pitenana apo tau a himilimi.' ²² A baha i bahehi po hi kokoe ma i yautu damana uyahihi, ma i baha i pa, 'Alugo Woiyawa ona waya, ²³ po uyahinei lawa hai apapoe ona paligigilihi, yaka Yaubada apo ina paligigilihi ma apo iyawoi hai apapoe ona wihawenehi, yaka Yaubada apega ina paligigilihi.'

²⁴ Tomasi, tauna magouhi 12 hoi bolu uyahinei hi wigowaya hi pa, Natulagalaga, hougana Yesu i laugeleteya tauna ega mitehi. ²⁵ Gehouhi hi baha nae Tomasi uyahina hi pa, 'Guyau amaka to galeya.'

Tomasi i baha i pa, 'Apo Yesu nimana hi tuutuya a galeya, po nima gigi u houni uyahina, ma tolotolona kelena uyahina nimau a houni, yaka apo a kawamoina.'

²⁶ Dalabu gaogaona emosi i kokoe, ma numa u hinena hi memae, Tomasi mitehi, mateta hi guduya ma Yesu i geleta po u hayahi i towolo ma i baha i pa, 'Ona nugodumola atapumi.' ²⁷ Apoma Tomasi uyahina i baha nae i pa, 'Nima gigim una wiyoyoga neiyai nimau uyahina po una galeya. Ma gasi nimam una wiyoyoga neiyai tolotolou uyahina po una houni. Po ega una launugoluwaluwaga ma una kawamoineu.'

²⁸ Tomasi i baha Yesu uyahina i pa, 'Oo, u Guyau ma u Yaubada.'

²⁹ Yesu i baha nae Tomasi uyahina i pa, 'U witumaganeu, babana amaka u galeu? Lawa gehouhi ega hita galeu ma hi itumaganeu, apo hina kaoha duma.'

³⁰ Yesu a manini wekiwekilalana gehouhi i dewadewahi, a hewahewali u matahi ega buka geke uyahina hita gilumihi. ³¹ Ma wabihaga hota hi gilugilumihi, naka ipa ona hana-pugeya, Yesu tauna Yaubada a Besinana lawana ma Yaubada Natuna. Yaka tauna ona witumaganeya po gowanei ona luyagohana.

21

Yesu ma a hewahewali hi witutuhaga hoi gadowa

¹ Yesu i wogeletena meya a hewahewali uyahihi, Tibeliya u bogana. ² Simona Pita, ma Tomasi (tauna gowana hi pa, Natulagalaga), Nataniyela lawa Kanagei, Galili tuponana, ma Sebedi natunatuna luwaga, ma a hewahewali luwaga gasi. ³ Simona Pita i baha uyahihi i pa, 'Tau a nena an'ebaga.'

Hi baha uyahina hi pa, 'Apo boluta ta negogona.' Hi nae po wam uyahina hi gelu, ma hai hagida hi teleneya, po

didibalana ega kikina iyana gehouna hit'onaya ma a sigana malitom.

⁴ Malatomtom kikina, hi gagalena gae, ma Yesu hoi gadowa i towotowolo. Ma ega hita hanapugeya, hai nugotuhu hi pa, 'Iyai?'

⁵ Yesu i otu hopu uyahihi i pa, 'U lawa, iyana bo ega?'

A baha hi wimiheya hi pa, 'Ega.'

⁶ Ma i otu hopu meme i pa, 'Ona tuhopu ma u awala hinebawamiyei hagida ona telenena meya, yaka iyana apo ona wialoni.' Ega yaka hagida hi teleneya po iyana hi ononaya i maga wahaga, po ega emoemotahi hagida hina nouya.

⁷ Hewalina Yesu i lauhogaleya i baha nae Pita uyahina i pa, 'Hei, ata Guyau!' Simona Pita i noonola ma i pa, 'Ata Guyau,' mala emosi ma a kaleko i oteni, babana i ebebaga binei ma i houni po i memae, ega yaka i lupa hopu hoi boga. ⁸ Gehouhi wam uyahina hi memae, hagida anai iyanana hi woe teini po hi gae hoi hayahaya, ega bala ita dao, babana guli magouna 60. ⁹ Hi gae po hoi gadowa hi gota, ma mayau ononiyana uyahina iyana hi memae, ma palawa mayouna u liyaliyana hi memae.

¹⁰ Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Amalai iyana o ununihi gehouhi ona neihinimai.'

¹¹ Ega yaka Simona Pita i gelu hoi wam po hagida i pili po i gae hoi hayahaya. Ma iyana balubaluhi hi onahi magouhi 153, ma hagida ega hita loloya. ¹² Yesu i baha uyahihi i pa, 'Ona nei po tan'am.' Ma a hewahewali hi hanapugeya tauna Guyau ma tamogi hi witutubaha hi pa, 'Guyau bo lawa tapuna?' ¹³ Yesu palawa i waya po i welehi ma iyana naka pitenana. ¹⁴ Yesu mala luwaga i lugeleteya uyahihi, ma geka i witonugaya a towolo memena uyahina.

¹⁵ Malatomtom amna hi'mam, ma Yesu i baha nae Simona Pita uyahina i pa, 'Simona, Yoni natuna, tam iyowai, u luhogalena dumau ma apoma om bagibagi, bo?'

Pita i pa, 'Ee Guyau, u hanapugeu tau a luhogalem.'

Yesu i baha i pa, 'U sipi muhomuhohi una wianihi.'

¹⁶ A bahana i wiluwagaya i pa, 'Simona Yoni natuna, u luhogalena dumau?'

Simona i pa, 'Ee, Guyau u hanapugeu a luhogalem.'

Yesu i baha i pa, 'U sipi una galena itetehi.'

¹⁷ A bahana i witonugaya i pa, 'Simona, Yoni natuna, u luhogaleu?'

Pita baha geka i noonoli, po i nugodubu babana Yesu a baha i pa, 'U luhogaleu?' Yaka Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Guyau, ginouli magomagouhi u hanapugehi po gasi u hanapugeu. A luhogalem.' Yesu i baha uyahina i pa, 'U sipi una wianihi. ¹⁸ A baha duma uyahim, om houga tewela uyahina om nugotuhu

ipa meka una nae naka om dagilolo u lumomohi ma apo una nae. Ma apo om houga wibada uyahina nimam una lodomi po lawa gehouhi hina widagilolom, ma tupo ega uta lauhogaleya apo uyahina hina niyem.’¹⁹ A baha geke naka Pita a hilage binei i ibaabani, ipa hina hanapugeya. Ma a hilagen a uyahina Yaubada gowana ina wilataya. Yesu Pita uyahina i baha i pa, ‘Una wootagou.’

²⁰ Hewalina Yesu i lauhogaleya i wotagohi ma Pita i luhagawileya po i galeya (ma nugonei i gae tauna Yesu i luhogaleya yaka toleha uyahina u nugonugona i luwahala ma i lubayadeya i pa, ‘Guyau, iyai apo ina nugohalem?’

²¹ Uyahinei Pita i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, Yoni tauna iyowai?’)

²² Yesu Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Itapa ita memae ma ata gunawilena meu naka ega om nugotuhu. Tam tunawam una wimulitagou.’²³ A baha geke binei ma tu witumagana gehouhi hi winugonugotuhu powa, po hi pa, ‘Yoni apega ina hilage.’ Yesu ega ita baha uyahina ita pa, ‘Apega ina hilage’; tamogi i pa, ‘Itapa u nugotuhu ita memae ma ata gunawilena meu, naka ega om nugotuhu.’

²⁴ A hewali gehouna ginouli magomagouhi i baheba-hehi amaka i giluma hopunehi, ma lawa magomagouhi hi limoineya.

²⁵ Yesu ginouli atapuhi i dewadewahi, itapa emosi po emosi hita gilumi, a nugonugotuhuya apo buka hita maga дума po hipuli tupo wohepali hita wihogoya.

BAGIBAGI

Yaubada Alugo Woiyawa i paliwitumaganeya

¹ Tiyopilasi, u buka tahatahayana u hinena Yesu a bagibagi i wawali hougana, ginouli atapuhi i dewadewahi po i iatatiyanehi a gilugilumi ² i nae po a siga iyetana Yaubada i waya po i gae hau yada. Yohola ega po ita gae ma Alugo Woiyawa a hanapugei lithatahaya a tu wituwetuwega i inaganihi i welehi. ³ A hilage u mulina dewa tapuna po tapunei i woogeletena meya a tu wituwetuwega ugolihi ma i mamae naka iyeta magouhi 40. Ma iyowai i woogeletena meya naka ega ani lunugoluwaluwaga ma tamogi moina dumana i lauyagohana. A tu wituwetuwega hi galeya po mitehi hi ibaabani naka Yaubada anani taniwaga i paliwelehi. ⁴ Hougana tauna po a tu wituwetuwega hi'mtuboina gogona ma i baha kadidili ugolihi i pa, 'Ega Yelusalem ona nenehaleya. Amau anani'mbenena i palipaliwitumaganana a bahebaheya ona ototoni, ⁵ babana Yoni goilei lawa i bapatisohi ma taumi apo iyeta wabihaga u hinena Alugo Woiyawa ugolinei bapatiso ona waya.'

Yaubada Yesu i waya po i gae hau yada

⁶ Yesu a tu wituwetuwega mitehi hougana hi yamtuboina gogona naka hi lubayadeya hi pa, 'Guyau, apo geke u hougana mi Isalaela i witaniwaga una wele meiyai?'

⁷ Yesu hai baha i wimihaya i pa, 'Amau tuawana a taniwagei apo geke ginoulihi wawala hougahi ina hounihi ma ega ipa taumi ona hanapugehi. ⁸ Ma tamogi hougana Alugo Woiyawa ugolimi ina geleta, apo ona manini. Taumi apo tuwegau ona nohaya lawa atapuhi u Yelusalem dobuna ugolina po tupo Yudeya po Samaliya ma i nae po hipuli a u ani kokoe ugolihi.'

⁹ Geke a bahana u mulina Yaubada i waya po i gae hau yada. Hi ihalu ma yaloi Yesu i guduya po u matahi i lugowadeya.

¹⁰ Yesu i nena ma a tu wituwetuwega hi todi ma hi ihalugeya ma mala emosi lawa luwaga, hai kaleko wake-wakekehi awa hi lugeletehi po u liyaliyahi hi towotowolo.

¹¹ Lawahi luwaga hi lubayada hi pa, 'Lawa mi Galili, iyowai po o towolo ma o ihalu gae hau yada? Yesu lolowa mitehi o mamae ma iyowai Yaubada i waya po e gegae hau yada naka apo dewana emotanei ina gunawileya.'

Yudasa tu luhalenana

¹² Oliweta u oyana ma hi gunawilehi po hi nena u Yelusalem naka balana ega ita dao babana oyana naka

Yelusalem u liyaliyana. ¹³ Ma hougana hi lui u Yelusalem po hi gae numa babanoyana wiluwaganaa ugolina, noka u hougana hi mimiyea. Tu wituwetuwegahi naka: Pita, Yoni, Yamesa, Andulu, Pilipo, Tomasi, Batolomiu, Matiu, Yamesa Alipi natuna, Simona tauna mi Yudeya hai tu'mpaligudugudu, Yudasa Yamesa natuna. ¹⁴ Houga magomagouna tauhi ma Yesu tu wotagona wiwinehi, po Maliya, Yesu hinana, po Yesu walewalehina naka hi yamtuboina gogona ma hau tapalolo hi welewele mehi.

¹⁵ Houga noka ugolina tu witumagana nugote magouhi 120 hi'mtuboina mai ma Pita i towolo po ugolihi i baha i pa, ¹⁶ 'Walewalehiu, Yaubada a baha amaka i limoinea. Ugolinei ma Alugo Woiyawa Dawita i tubahabahaya po i bahabaha piko tu'mpalihalena binei. Po amaka Yudasa tauna lawa i litahatahaehi po Yesu hi numa panipani. ¹⁷ Yudasana Yesu i winagani po a tupo i dewaya ata bagibagi u hinena, po tauna tulata igeouna.'

¹⁸ (Yudasana i benabenama po mihana hi weleweleya ugolinei hipuli i gimaleya. Ma geke hipulina ugolina i peu po amamona a liyalapoila po i hilage. ¹⁹ Lawa atapuhi u Yelusalem hi nonoli yaka hipulina hi wigowaya hai ponei hi pa Akedama bo ta baheya Hipuli Waitalana.)

²⁰ Pita gasi i baha i pa, 'Buka Sam ugolina Yudasa ubeina i baheya i pa,

"A numa ina gouda

po ega lawa igeouna u hinena ina mamae."

Ma gasi Buka i pa,

"Tamogi lawa gehouna apo iyawena ina peli."

²¹ Yaka apo yohola Yudasa tu luhalenana lawa awai houga magomagouna i mulitagotago Guyau Yesu a gae po a hopu ugolihi, ²² ma gasi Yoni Yesu i bapatisoya hougana ma i nei po Yesu a gae hougana. Geke lawana tauna ina nei po Yesu a towolo meme tona ituwetuwegeya.'

²³ Ega yaka lawa luwaga gowahi hi bahehi: Yosepa ma gowana gehouna Basabasa ma gasi gowana gehouna Yusito; ma Matiyasi. ²⁴ Hi bahehi po i kokoe ma hi tapalolo hi pa, 'Guyau, lawa hai winugonugotuhu u hanapugena dumahi. Yaka geke lawahi luwaga ugolihi emosi u inagani una wogeleteya. ²⁵ Tauna apo geke bagibagina po wituwetuwegana Yudasa i nenehaleya ina towologeya babana Yudasana amaka i newahaga.' ²⁶ Hai luwagahi hi wikibu gowagowadehi po Matiyasi a winagana i lugeleteya yaka tauna i lui tu wituwetuwega hai bolu magouhi 12 ugolina.

2

Alugo Woiyawa a nei

¹ Mi Yudeya hai toleha iyetana gowana Penitikosi. Noka hougana tu witumagana atapuhi hi'mtuboina gogona po hi winugoemota. ² Hi duhuduhuna po mala emosi ma gololo mei togowa baneina gololona yadei i hopu mai po numana i wihogoya. ³ Ma hai galena ugolina ginouli mei mayau ina lau-menamena u hayahi, po menamenana emosi po emosi lawa emosi po emosi i tatadadani. ⁴ Ma Alugo Woiyawa i wihogohi po i dewahi po pona tapuhi po tapuhigei hi ibaabani.

⁵ Lawa atapuhi hai witumagana Yaubada ugolina mei mi Yudeya hai witumagana tupo atapunei hi nei u Yelusalem po ipa hina toleha. Tauhi tu witumagana kadidili Yaubada ugolina. ⁶ Hougana gololona hi noonoli po bolu baneina hi'mboina nei numana u liyaliyana, po nugonugohi i goholi babana lawa emosi po emosi a pona i noonola tuhagaya. ⁷ Hai nugogohola po nugopilipili ugolina ma hi pa, 'Geka lawahi noka pite he ibaabani naka tauhi mi Galili?' ⁸ Ma iyowai po tauta emosi po emosi ata meyagai ponana ta noonola tuhagaya? ⁹ Tauta mi Pateya po mi Midiya po mi Elama po mi Mesopotamiya po mi Yudeya po mi Kapadosiya po mi Ponita po mi Asiya ¹⁰ po mi Piligiya po mi Pampiliya po mi Isipita po Libiya ani taniwagana tupohihi Sailini u liyaliyana. Ma gehouta Loma tu mimiyena, ¹¹ naka tupota ata babada mi Yudeya ma tupota moina mi Loma ma ata witumagana mei mi Yudeya. Ma gehouta mi Kilita po mi Alebiya. Tamogi ginouli baneihi Yaubada i dewadewahi ataputa ata ponei he bahebahehi ma ta noonolihi.' ¹² Hai nugogohola po hai nugopilipili ugonei ma yohola hi lulubayadena mehi hi pa, 'Geka ginoulina anona awai?'

¹³ Ma gehouhi tu witumaganahi hi paliguyoguyougehi hi pa, 'Geka lawahi hi uma po hi buuwa.'

Pita a baha bolu ugolih

¹⁴ Ega yaka Pita ma tu wituwetuwegahi gehouhi magouhi 11 mitehi hi towolo, po Pita ponana i lata ma bolu ugolih i baha nae i pa, 'U lawa mi Yudeya po taumi atapumi u Yelusalem o mamae, ona lautanigana imahi ma a paliwelemi. ¹⁵ Ami nugotuhu o pa tiyai tota uma po tota buuwa ma tamogi eega, babana geke apoma e gegae ata malatomtom amna kabudalana ugolina. ¹⁶ Ma tamogi moina dumana geke awai e wawala naka Yaubada a tu bahapiko odubona gowana Yoela i bahehi. ¹⁷ Yaubada i baha i pa:

"Houga sigasigana u hinena apo geke dewahi a dewehi

Alugo Woiyawa apo lawa atapuhi a welehi.

Natunatumi ololotohi po wiwinehi apo u baha hina bahabaha pikogeya,
ami hewahewali
ma babada apo u kawaimoina hina luboniyehi.

18 Ee, noka hougana ugolina u tu bagibagi ololotohi po wiwinehi,

Alugo Woiyawa apo a welehi
po u baha hina bahabaha pikogehi.

19 Apo u manini hau yada a wogeletehi,
ma u wekiwekilala hau hipuli a wogeletehi.

Tala po mayau ebebalana po bogahu wopotopotona.

20 Kabudala apo ina uguwi
ma wama hiya ina kaya po ani galenana mei tala,
ma muliyei apoma Guyau a iyeta ina geleta,
naka iyetana iyeta baneina po namanamalina.

21 Ma apoma iyawoi nawa Guyau gowanei hina laupali apo hina luyagohana.” ’

22 Pita gasi i baha i pa, ‘U lawa mi Yudeya, geke bahahi ona nonolihi: Yesu Nasaletagei, Yaubada a manini po a wipoya po a wekiwekilala amodewedewei i wogeletehi po ugolinei Yaubada a winagana i limoineya. Tauta geke ta hanapugeya babana u hayata i wawala. 23 Yaubada i nugotuhu lagoneya yaka Yudasa Yesu u nimami i houni, ma taumi o uni babana ombeneneya tu apapoe lawahi ugolihhi po hau ani take hi tutuya po i hilage. 24 Tamogi Yaubada i witowolo meya hilage ugolina po hilage wiyuwahi i wihalehi, babana hilage ega a kadidili emoemotana ipa ina womomohi. 25 Ubeina po Dawita i baha i pa,

“Houga magomagouna Guyau u matana a gagaleya.

U awala hinebawau e mamae ugolinei apega lawa hina lipilipiliu.

26 Geka binei nugonugou i kaoha
ma u baha kaoha awa,

yaka hawena apo uyogou ina buda
ma a nugotuhu lagoneya a towolo meme ugolina.

27 Matababana tau apega hau hiyoyowa una nugohelau
yaka gasi apega am tu bagibagi una palihaleu po hiniu
ina buda.

28 Tam luyagohana tahayana u wiatatiyeu,
ma tau tam u matam apo a kaoha duma.”

29 Gasi Pita i baha i pa, ‘Walewalehiu, dumalugei apo a paliwelemi naka gogata Dawita i hilage po hi guluwi ma kokowagana amalai e mamae ugolita. 30 Tauna tu wipiko ma Yaubada a paliwitumagana kadidilina ugolina i hanapugeya. Yaubada a paliwitumagana ipa apo Dawita gogana emosi ina witaniwaga mei Dawita. 31 Ma Dawita i nugotuhu lagoneya

apo Yaubada awai ina dewaya. Yaka Keliso a towolo meme ubeina i baha i pa, “Apeega hau hiyoyowa una nugohaleu ma hiniu apeega ina buda.”³² Naka binei Yaubada geke Yesuna hilage ugolina i witowoli, ubeina ma tauyai tu baha moina babana matiyei to galeya.³³ Yesu i wohepaya po u awala hinebawana e mamae. Ma a paliwitumagana ubeina Alugo Woiyawa Yesu i weliyai. Yaka i dewa geke amalai o noonolihi po o gagalehi naka Yesu anani'mbenena i lautepaneya ugotiyai.³⁴ Dawita ega ita gae hau yada mei Yesu ma tamogi i pa,

“Yaubada u Guyau ugolina i baha nae i pa:

U awala hinebawau una duhuduhuna

³⁵ a sigana am gawiya una kadidili lagonihi po aem u labena a hounihi.”

³⁶ U lawa, mi Isalaela atapumi, ipa ona hanapugena dumaya geke Yesuna hau ani take o tuutulawiteya naka Yaubada i dewaya po Yesu tauna Guyau po tauna Besinana lawana.’

³⁷ Hougana lawa geke bahahi hi noonolihi po hi nugotona. Hi baha nae Pita po tu wituwetuwegahi gehouhi ugotihi hi pa, ‘Walewalehiyai, apo awai to dewaya?’

³⁸ Pita ugotihi i baha nae i pa, ‘Atapumi ona nugobui ma bapatiso Yesu Keliso gowanei ona waya, po apo Yaubada ami apapoe ina paligigilihi ma ani'mbenena Alugo Woiyawa ona tuhagaya,³⁹ babana Yaubada a paliwitumagana Alugo Woiyawa binei ugotita po natunatuta ugotihi po bala daodaohi tu miyehi ugotihi. Guyau ata Yaubada e igiigimana ataputa ugotita.’

⁴⁰ Pita guguya daodaona i welehi Yesu tuwegana ubeina ma i palihunahunahi i pa, ‘Ami apapoe ona palihalehi yaka apega tu apapoe mitehi ona hilage.’⁴¹ Iyawoi Pita a baha hi itumaganeya naka noka iyetana ugolina bapatiso hi waya. Magouhi mei tausana tonuga hi lui tu witumagana gugunihi ugolina.⁴² Ma tu wituwetuwega hai wiatatiyana po hai wilawalawa ugotihi hi palihalena mehi. Ma gasi palawa omtomutomuna ugolina Yesu hi nugonugohepaya ma hi tap-atapalolo.

Wilawalawa tu witumagana u hayahi

⁴³ Yaubada a manini po a wipoya tu wituwetuwega ugotihyei i wogeletehi po lawa atapuhi hi matouta.⁴⁴ Tu witumagana atapuhi hi meme labelabena mehi ma hi ginouli luluemota.⁴⁵ Hai hipuli po hai gapola hi gimalena halehi ma mihahi hai lawa, tu witumagana ega hita igapola hi welehi.⁴⁶ Iyeta emosi po emosi Yelusalem hai numa dalabu baneina ugolina hi yamboina gogona. Ma Yesu hi nugonugohepaya

palawa omtomutomunei naka anai kaohahi po anai nugoe-motahi hai numa emosi po emosi ugolina hi yamgogoneya. ⁴⁷Yaubada hi hunehuneya ma tu meuputa lawahi tu witu-maganahi hi lunugodewedewehi. Ma Guyau iyeta emosi po emosi tu witu-maganahi i laimagouhi lawa tu nugobuigei.

3

Pita ma Yoni tu aepapa hi luyawahi

¹Ibiga u tipolina, lupali kabudalana ugolina Pita ma Yoni hi nae Yelusalem numa dalabu baneina ugolina. ²Noka hougana lawa aena paapana hinana u managona ma noka pite i wawala. Iyeta emosi po emosi hi awala niyeya po numa dalabuna baneina matetana, gowana Mateta Diidigana ugolina hi huhouni. Ma hagu lawa tu lui ugolihi i laupali. Noka pite houga magomagouna i dewadewa. ³Hougana Pita ma Yoni hi luilui ma i galehi yaka i lupali ipa mone hina weleya. ⁴Hi todi po hi gagaleya ma Pita i pa, 'Una galeyai!' ⁵Ega yaka i ihalugehi anai witu-maganana ipa apo awai hina weleya.

⁶Ma Pita i pa, 'Ega u mone ma tamogi awai ugoliu e mamae apo a welem. Yesu Keliso Nasaletagei gowanei una towolo po una nae.' ⁷Apoma Pita tu aepapana u awala hinebawana i wogo po i witowoli. Mala emosi ma ae yapayapana po ikwalukwaluna hi kadidili. ⁸Ma i lupa gae po i hopu i lautowologeya po i nae. Apoma i nenelupalupa ma Yaubada i hunehuneya ma Pita po Yoni mitehi hi lui numa dalabu baneina ugolina. ⁹Lawa atapuhi i nenelupalupa ma Yaubada i hunehuneya hi gagaleya ¹⁰po hi galena tuhaga, tauna Mateta Diidigana ugolina i duhuna houga magomagouna ma mone i laupali. Hai galena tuhagaya awai i wawala ugolina ma apoma hi gohola dumahi po hai winugonugotuhu hi kokoe.

Pita a guguya numa dalabu baneina ugolina

¹¹Tu aepapana hi lauyawahi Pita ma Yoni ugolihi i womomota po Solomona a kape ugolina hi mamae. Ma lawa atapuhi anai nugogoholahi hi wibulibulili nae po ugolihi hi'mtuboina. ¹²Hougana Pita lawahi i gagalehi po ugolihi i baha nae i pa, 'U lawa mi Yudeya, iyowai po geke dewana o goholeya ma iyowai po o ihalugeiyai? Omi nugotuhu o pa i kadidili bo i dewadewa Yaubada u matana ugolihiyei geke lawana tota dewaya po ita nene? ¹³Abelham po Isako po Yakobo hai Yaubada, googata hai Yaubada tauna a tu bagibagi Yesu kawaidewadewa wotalagaena i weleya. Taumi ombeneneya tu taniwaga ugolihi ma o wihinigigiyeya Pilato u matana. Hougana Pilato ipa ina wohaleya ma

taumi yohola o ikawakoyakoyameya. ¹⁴ Tauna Lawa Waiwoiyawana po Dumadumaluna, tamogi o wihinigigiyeya ma o lupali po tu'munugo Pilato i wohaley. ¹⁵ Yaka taumi Lawa Luyagohana tu weleta o uni ma tamogi Yaubada hilage ugolina i witowola meya. Geka ubeina tauta tu baha moina. ¹⁶ Geka lawana o gagaley po o hanahanapugeya naka witu-magana Yesu gowanei kadidili po dewadewa i waya atapumi u matami.

¹⁷ 'Ma walewalehiu, amalai a hanapugeya taumi po ata tanitaniwaga awai Yesu ugolina hi dewadewaye naka o dewaya babana o winugoneina. ¹⁸ Amaka mei lolowa Yaubada a baha tu bahapiko atapuhi ugolihiyei i wogeleteya naka apo a Besinana hinina ina iyuwa amaka Yaubada i limoineya. ¹⁹ Ugolinei ona nugobui ma ona luhagawilemi yaka apo Yaubada ami apapoe ina hamaga halehi ²⁰ ma Guyau wiyagohina hougana ina welemi. Ma apo Yesu, Yaubada a Besinana amaka i inagani ubeita ina himila hopunena meyai. ²¹ Hau yada apo ina mamae a sigana ina gunawileya po ginouli atapuhi ina liwou mehi, mei lolowa Yaubada a tu bahapiko waiwoiyawahi hi pikogeya. ²² Ma tu bahapiko Mose i pa, "Yaubada ata Guyau apo tu bahapiko gehouna mei tau ina himili ugolimi. Taumi omi bolu ugolinei ina nei. Ginouli atapuhi ina ibaabaniyei ona lautaniganehi. ²³ Iyai noka tu wipikona awai ina bahebahehi ega ina lautaniganehi apo Yaubada bolu ugolina ina wihaley po ina houni hau hilage."

²⁴ 'Tu bahapiko Samwela a u houga ma i wawala po i gegei naka awai hi bahebahehi amalai he waawala. ²⁵ Tauta tu bahapiko googahi ugolinei Yaubada wiwogatala i dewadewaye googata mitehi a tu bahapiko ugolihiyei i bahebahehi naka tauta ubeita. Mei a baha nae Abelaham ugolina i pa, "Am guguni ugolihiyei apo lawa atapuhi hau hipuli kawaidewadewa a welehi." ²⁶ Yaka Yaubada a Tu bagibagi Yesu i winagani ma i himili po i netahaya mai tauta mi Yudeya ugolita. Ugolinei ami dewa apapoehi ugolihi ina wiiwilimi naka anani kawaidewadewa ugolimi.'

4

Pita ma Yoni tu wiwogatala u matahi

¹ Pita ma Yoni yohola lawa ugolihi hi ibaabani ma tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu baneina tu galena itete hai bada po Sadusi hai bolu hi nei ugolihi. ² Uyohi i gigai babana Pita ma Yoni Yesu hi iatatiyaneya ma hilage ugolina a towolo meme hi kawaimoineya, apo lawa hilage ugolina hina towolo meme. ³ Yaka hi panihi po numa panipani ugolina hi hounihi po hi eno babana amaka kabudala i nae. ⁴ Ma

tamogi lawa i maga bahana hi noonoli hi witumagana, po tu witumagana lawahi hai maga i gae mei tausana nimitutu.

⁵ Malatomtomgei mi Yudeya hai tanitaniwaga po babadahi po hai lugagayo tanitaniwagahi hi'mtuboina u Yelusalem.

⁶ Anase, tu witalaguyaba hai taniwaga po Kaiyapa po Yoni po Alesana po tu witalaguyaba hai taniwaga a guguni gehouhi ipa Pita ma Yoni mitehi hina wibaabani. ⁷ Yaka Pita ma Yoni u naohi hi witowolihi ma hi lubayadehi hi pa, 'Iyai a manini bo iyai gowanei tu aepapa o luyawahi?'

⁸ Alugo Woiyawa Pita i wihogoya po hai baha i wimiheya i pa, 'Taumi lawa tu tahaya po tu taniwagehi, ⁹ inapa amalai ona laubayadiyai dewa dewadewana tu aepapa ugolina to dewedeweya ubeina po iyowai ma i wodewadewa, ¹⁰ naka atapumi ona hanapugeya po mi Isalaela lawahi atapuhi hi hanapugeya naka Yesu Keliso Nasaletagei gowanei. Tauna o itakeya po tauna Yaubada hau hilage ma i itowola meya, ugolinei geka tu aepapana anai dewadewana u matami e towotowolo. ¹¹ Yaubada a Buka i bahebaheya Yesu binei i pa, "Tu lunuma, taumi geka ogolana o ihinigigiyeya naka i gunabuiya po ogola gedumana."

¹² Hau hipuli ega iyai gehouna tu wiluyagohana. Yesu tauna tuawana, Yaubada lawa i weleta po gowanei emoemotana ta luyagohana.'

¹³ Pita ma Yoni hai nugomotu ugolina ma tu wiwogatalahi hi goholihi, babana hi hanapugeya Pita ma Yoni tauhi tu mae u meyagai po ega hita wisikulu, ma amaka hi hanapu. Apoma tu wiwogatalahi hi nugotuhu tuhagaya naka Pita ma Yoni Yesu mitehi hi liya nae. ¹⁴ Tamogi ega emoemotana ipa awai hina baheya babana tu aepapana hi lauyawahi u liyaliyahi i towotowolo. ¹⁵ Tamogi hougana hi palihalehi po hi meliya wogatala numana ugolina ma tu wiwogatalahi tuawahi hi ibaabani, ¹⁶ hi pa, 'Apo geka lawahi iyowai ta dewahi? Lawa atapuhi u Yelusalem tu mae manini baneina hi galeyaya, po ega emoemotana ta wikawakoyakoyameya. ¹⁷ Tamogi geka lawahi ta paligagalihi po ega Yesu gowanei lawa awai ugolina hina bahabaha nae, po geka dewana apega lawa u hayahi ina lata.'

¹⁸ Ega yaka Pita ma Yoni hi otugena mehi po hi lui ma hi paliguduguduhi hi pa, 'Ega houga ighouna Yesu gowanei ona ibaabani po ona iatatiyana.'

¹⁹ Tamogi Pita ma Yoni hai baha hi wimiheya hi pa, 'Taumi tuawami ona wikahaya meemeka Yaubada u matana i dumalu, to wiponawogogemi bo Yaubada to wiponawogogeya. ²⁰ Awai to gagalehi po awai to noonolihi ega emoemotana to bahena woloehi.'

²¹ Tu wiwogatalahi hi'mpaligudugudu kadidili ugolihi ma hi wohalehi po hi nae. Ega emoemotana po hina panihi babana awai i waawala ubeina lawa atapuhi Yaubada hi wotalagiyeya. ²² Lawana ugolina geke luyagohana wekiwekilalana i waawala naka a bolima magouhi 40 i lagoni.

Tu witumagana hai nugomotu ubeina hi tapalolo

²³ Hougana Pita ma Yoni hi woohalehi hi gunawilehi po hi nae hai lawa ugolihi po awai tu witalaguyaba babada po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi palipaliwelehi hai lawa ugolihi hi wibenabename. ²⁴ Ma hai lawahi hi noonoli po atapuhi hi winugoemota ma hi tapalolo Yaubada ugolina hi pa, 'Guyau Wasawasa, yada po hipuli po boga po ginouli atapuhi u hinehi he mamae Tu wiwawalihi. ²⁵ Alugo Woiyawei gogiyai Dawita, am tu bagibagi u dewaya po i baha i pa,

"Iyowai po tauhi ega mi Yudeya uyohi i gigai duma?

Ma iyowai po tu mehipuli hai nugotuhu ega anona?

²⁶ Hipuli wasawasahi hi nonogo mehi
ma tu taniwaga hi'mboina gogona
po ipa Guyau Yaubada a Besinana mitehi hina
igawiyehi."

²⁷ Moina, Heloda ma Ponotiyo Pilato geke meyageina baneina ugolina mi Isalaela po tauhi ega mi Yudeya mitehi hi'mboina gogona. Ma Yesu am Tu bagibagi waiwoiyawana, tauna u dewaya po am Besinana hi wigawiyeya. ²⁸ Hi'mboina gogona po ginouli atapuhi am wipoya po am nugotuhugei ipa apo hina waawala naka hi dewahi. ²⁹ Ma Guyau, amalai hai ani'mpalilowolowo ugolihi una galena nae. Ma tiyai am tu bagibagi una dewiyai po to nugomotu am tuwega bahenana ugolina. ³⁰ Nimam una lodomi po lawa una luyawahihhi ma manini po wekiwekilala una dewahi po am Tu bagibagi waiwoiyawana, Yesu gowanei hina wawala.'

³¹ Hougana tapalolo hi laiwoleoeya, dobuna ugolina hi yamboina i wiguhu. Ma atapuhi Alugo Woiyawa i wihogohi po Yaubada tuwegana anai nugomotuhi hi wiwawala po hi iyahoneya.

Tu witumagana hi iginouli luluemota

³² Tu witumagana atapuhi hai winugonugotuhu po hai luhogala emosi. Ega iyai gehouna ita pa 'Geke tau u ginouli.' Iyai ginouli awai i tanitaniwageya naka atapuhi ubeihi. ³³ Guyau Yesu a towolo meme naka wipoyagei tu wituwetuwegahi hi ibaabanliyeya lawa ugolihi. Ma Yaubada i kawaidewadewa dumahi. ³⁴ Boluna ugolina ega iyai gehouna awai ugolina ita kuku. Iyawoi waihipulihhi po

wainumahi naka hi gimalena halehi ³⁵ ma monehi tu wituwetuwega hi welehi po tauhi hi nohaya. Iyawoi hagu ugolina hi kukuku hi welehi.

³⁶ Ega yaka Yosepa, lawa Saipilasigei, ma a guguni Libai, naka tauna tu wituwetuwegahi hi wigowaya po Banabasi (Banabasi anona, tu winugokadidili natuna) ³⁷ a hipuli tupona gehouna i gimalena haleya ma monena i niyeya po tu wituwetuwegahi u nimahi i houni.

5

Ananaya ma Sapaila

¹ Lawa gehouna gowana Ananaya, agona gowana Sapaila, mitehi hai hipuli tupona hi gimalena haleya. ² Sapaila i hanapugeya naka hipulina monena tupona Ananaya i womomohi, tauna tuawana ubeina. Ma tupona tu wituwetuwega u nimahi i houni ma i koyama i pa, ‘Geka hipuli mihana atapuna.’

³ Ma Pita i baha nae ugolina i pa, ‘Ananaya, iyowai po u palihalena mem po Tomodulele nugonugom i taniwageya, ma Alugo Woiyawa u koyameya po hipuli monena tupona u womomohi? ⁴ Lolowa ega hipulina uta gimalena haleya naka tam galimgei. Ma muliyei u gimalena haleya po monena tam galimgei. Yaka iyowai po u nugonugom u pa apo geke pite dewa una deweya? Lawa ega uta koyamehi ma Yaubada u koyameya.’

⁵ Hougana Ananaya geke bahahi i noonolihi po i guli po i hilage. Ma tuwegana tu nonolina atapuhi hi matouta. ⁶ Hewahewali hi wotowolo po hi woimahi ma hi awala hopuneya po hi guluwi.

⁷ Mei kabudala gaogaona tonuga hi kokoe ma Ananaya agona i geletai. Ma tamogi awai i waawala ega ita hanapugeya. ⁸ Pita wawinena ugolina i baha nae i pa, ‘Una paliweleu, tam ma agom ami hipuli mihana atapuna gegeka?’

Wawinena i wimeiha i pa, ‘Ee, atapuna.’

⁹ Yaka Pita i baha nae ugolina i pa, ‘Iyowai po tam ma agom o pa Guyau Alugona ona ludadani? Hewahewalihi agom tu guluwina naka geke kabudalana tauhi hau mateta, ma apo hina awala hopunem gasi.’ ¹⁰ Mala emosi ma wawinena Pita u aena i guli po i hilage. Hewahewalihi hi lui mai po hi gagaleyana naka amaka i hilage, yaka hi awala hopuneya po agona u liyaliana hi guluwi. ¹¹ Tu witumagana atapuhi po geke tuwegana tu nonolina atapuhi hi matouta duma.

Manini ma wekiwekilala

¹² Manini po wekiwekilala magomagouhi lawa u hayahi tu wituwetuwegahi hi dewadewahi. Houga magomagouna

tu witumagana atapuhi hi yamboina gogona Solomona a kape ugolina. ¹³ Iyawoi ega hita itumagana hi matouta po tu witumagana mitehi ega hita yamboina gogona. Ma tamogi hi wiyateyatehi ma hi hunehi. ¹⁴ Ma tamogi tu witumaganahi hai bolu i lalata. Oloto po wiwine iyawoi Guyau hi itumaganeya naka hi luilui. ¹⁵ Tu wituwetuwegahi hai dewa ugolihhi ma tu tootogo hi awala hopunehi po u tahaya pata po liyapa ugolihhi hi wienohi. Apo Pita a nae ugolina, ipa kabudala ina lalani po alugona ina yato tu tootogohi ugolihhi po hina luyagohana. ¹⁶ Lawa boluhi, hai tu tootogo po lawa alugo palopaloumana i luiluihihi hi neihi mai u Yelusalem po atapuhi hi lauyawahihhi.

Tu wituwetuwega hi wihiniwiyuwahi

¹⁷ Tu witalaguyaba hai taniwaga ma tu wimulitagona tauhi Sadusi hai bolu gehouna tu wituwetuwegahi hi'mgenagenaliliyehi. ¹⁸ Yaka tu wituwetuwegahi hi panihi po bolu hai numa panipani ugolina hi hounihhi. ¹⁹ Tamogi noka upomna, Guyau a tu winoyanoya yadei i hopu mai po panina matetana i hoeya ma tu wituwetuwegahi hi hopu. Ma ugolihhi i baha nae i pa, ²⁰ 'Ona nae numa dalabu baneina ugolina po ona towolo, ma lawa geke luyagohanana tuwegana atapuna ona paliwelehi.'

²¹ Tu wituwetuwegahi hi wiponawogo po malatomtom kikina hi lui numa dalabu baneina ugolina po wiatatiyana hi wiwawali.

Tu witalaguyaba hai taniwaga ma a tu wotago, mi Isalaela babadahi hi otugehi po tauhi tu wiwogatala awa omboina baneina hi waya. Ma apoma baha hi himili po i nae hau numa panipani ipa tu wituwetuwegahi hina neihi mai omboinana ugolina. ²² Hougana numa panipani tanitaniwagahi hi gelegeleta po ega tu wituwetuwega gehouna hita tuhagaya numana ugolina. Ega yaka hi gunawilehi po hi wibenabenama hi pa, ²³ 'To tuhagaya naka panina anai gudu momotana po tu galena itetena hau mateta hi towotowolo. Ma tamogi hougana to hoehoeya naka ega iyai gehouna u hinena tota tuhagaya.' ²⁴ Hougana tu witalaguyaba hai taniwaga po tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu baneina tu galena itete hai baha hi noonoli po hi winugonugotuhu bala tapuna hi pa, 'Apo awai ina geleta?'

²⁵ Ma lawa gehouna i lui mai po i baha nae ugolihhi i pa, 'Ona lautanihana, lawahi hau numa panipani o huhounihhi naka numa dalabu baneina ugolina he towotowolo, ma lawa he iatatiyehi.' ²⁶ Ega yaka numa panipani taniwagana a hewahewali mitehi hi nae po tu wituwetuwegahi hi weluwinihi po hi gunawilehi. Ma tamogi ega hita lihunahunahi babana

hi matouta hi pa apo lawa hina luuyogigai po tu galena itete hina lugeimahi.

²⁷ Tu wituwetuwegahi hi luiyehi po tu wiwogatala u naohi hi witowolihi. Ma tu witalaguyaba hai taniwaga i lubayadehi i pa, ²⁸ ‘Paligudugudu kadidilina to welemi to pa ega Yesu gowanei ona iatatiyana. Ma awai o dewadewayaya amaka o galeyaya? Ami wiatatiyana o nohaya po Yelusalem i wihogoya, ma geke lawana a hilage gouna ipa ona weliyai.’

²⁹ Pita ma tu wituwetuwegahi gehouhi hai baha hi wimihaya hi pa, ‘Yaubada ipa tona iponawogogeya, ma ega ipa lawa. ³⁰ Googata hai Yaubada, Yesu hilage ugolina ma i witowolo meya. Tauna o uni hau ani take o tuutulawiteya ugolina ma ³¹ tauna Yaubada i wohepaya po u awala hinebawana i houni. Tauna Tu tahaya ma Tu wiluyagohana, ipa lawa mi Isalaela ata gaogao ina weleta po ta nugobui po apo ata apapoe ina paligigilihi. ³² Tiyai tu baha moina geke ginoulihi ugolihi, mei gasi Alugo Woiyawa, tauna Yaubada anani’mbenena tu wiponawogogena ugolita.’

³³ Hougana tu wiwogatalahi geke hi noonoli po uyohi i gigai duma po ipa hina unihi. ³⁴ Ma lawa gowana Gameliyela a bolu Palisi ma lugagayo tu wiatatiyanena po gasi tu wogatala gehouna lawa hai ani wiyateyate, tauna i towolo po i baha po tu wituwetuwega hi himila hopunehi hau uputa. ³⁵ Apoma i baha nae a lawa ugolihi, i pa, ‘U lawa mi Yudeya, geke lawahi ugolihi awai ona dewadewayaya ipa ona gagalena imahi. ³⁶ Lolowa Tiudasi i towolo po ipa tauna lawa hai tu tahaya gehouna, po lawa magouhi mei 400 hi imulitagoya. Tamogi lawa gehouhi hi uni ma tu wotagona hi gunanohanohahi po a bagibagina i yababa. ³⁷ Geke u mulina Yudasa Galiligei, lawa omhiyawahi hougana i towolo po lawa gehouhi i teinihi po hi wootagoya. Tauna gasi lawa gehouhi hi uni ma tu wotagona hi gunanohanohahi. ³⁸ Ugolinei ma geke pite dewa amalai ipa a paliwelemi naka ega ugolihi ona wogowogo nae. Ona palihalehi po tuawahi. Inapa geke hai bagibagina lawa ina ununugeya yaka apo ina yababa. ³⁹ Ma inapa hai bagibagina Yaubada ina ununugeya, ega emoemotana ona lagonihi, babana meka po apo ona tuhaga memi naka taumi Yaubada ona igawiyeya.’

⁴⁰ Ega yaka tu wiwogatalahi Gameliyela a wiututu lulougo hi wotagoya. Tu wituwetuwegahi hi otugehi po hi lui ma hi kodikodilihi po i kokoe ma hi paliwelehi ega houga gehouna Yesu gowanei hina ibaabani. Ma apoma hi wohalehi po hi nae.

⁴¹ Tu wiwogatalahi hi nenehalehi naka kaoha i wihogohi babana Yaubada apoma i hiyawihi emoemotana hiniwiyuwa

Yesu gowana binei hina waya. ⁴² Ma iyeta emosi po emosi numa dalabu baneina ugolina hi yamboina gogona po gasi lawa hai numa ugolihi Yesu tauna Besinana lawana a tuwegana dewadewana hi iatatiyaneya po hi guuguyeya.

6

Tu wituwetuwega tu haguhi

¹ Noka u hougana Yesu tu wotagona hi magamaga po mi Giliki mi Yudeya mitehi hi gamogahigahi. Mi Giliki hi pa yaniyani omgutana iyeta emosi po emosi ugolina hai hiwahi-wape hi lauwiwilihi. ² Ega yaka tu wituwetuwegahi magouhi 12 tu wotago atapuhi hi otugehi po hi'mboina ma hi pa, 'Ega ita dumalu ipa Yaubada a baha guguyana to wohouni ma yaniyani gutana ugolina to genogeno. ³ Ugolinei, walewalehiyai, lawa magouhi 7 u hayami, o hanahanapugehi tauhi Alugo Woiyawa e tanitaniwagehi po hanahanapuhi ona winaganihi po tauhi geka bagibagina ugolina hina towolo. ⁴ Ma tiyai lupali po Yaubada a baha luguguyana ugolina, ega i gaogao to hahaleya.'

⁵ Atapuhi geka nugotuhuna ugolina hi kaoha yaka Sitibeni hi witowoli. Tauna lawa waitumaganana ma Alugo Woiyawa ugolina. Ma Pilipo po Polokola po Nikano po Timona po Pamenasa po Nikolosi, lawa Anitiyokagei, a witumagana ega mei mi Yudeya ma hi buiya po mei tauhi. ⁶ Geka lawahi hi inaganihi naka atapuhi hi wogeletehi tu wituwetuwegahi ugolihi po hi wotepanihi ma hi lupaliyehi.

⁷ Ma Yaubada a baha i gunanohaya po i lata. U Yelusalem tu wimulitago hi magamaga po tu witalaguyaba boluhi witu-maganana hi wiponawogogeya.

Sitibeni hi numa panipani

⁸ Sitibeni naka Yaubada a lunugotootogo po a wipoya i wihogoya. Ugolinei lawa u hayahi manini po wekiwekilala i dewadewahi. ⁹ Ma tu tapalolo mi Yudeya tamogi tauhi, mi Sailina po mi Alesana po mi Silisiya po mi Asiya atapuhi hai tapalolo boluna gowana hi pa, 'Palipalihalenahi,' hi towolo po Sitibeni mitehi hi igegae. ¹⁰ Tamogi Alugo Woiyawa hanapu Sitibeni i weleya po ugolinei i ibaabani naka ega emoemotana a baha hina wimihehi.

¹¹ Ega yaka lawa gowadei hi wimihehi ma hi witowolihi po tauhi hi pa, 'To lautanigana ma Mose po Yaubada i iapa-poenihi.'

¹² Geka ugolina ma lawa po mi Yudeya tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi hi linugoapapoenihi. Yaka hi nae po Sitibeni hi numa panipani po hi neiyai tu wiwogatala ugolihi. ¹³ Ma lawa gehouhi hi neihi mai po Sitibeni hi benabenama

koyakoyameya tu luhetala ugolihi, hi pa, ‘Geka lawana houga magomagouna ata numa dalabu waiwoiyawana po Mose a lugagayo e iapapoenihi. ¹⁴ To lautanigana ma i pa Yesu Nasaletagei apo geke numa dalabuna ina wiapapoeya ma ata dewa Mose ugolina ma i wawala po i nenei ina buinihi.’

¹⁵ Tu wiwogatala atapuhi hi tugutugula naka hi todi ma Sitibeni hi gagaleya naka tepana mei tu winoyanoya yadei.

7

Sitibeni a baha tu wiwogatala ugolihi

¹ Tu witalaguyaba hai taniwaga Sitibeni i lubayadeya i pa, ‘Geka lawahi awai hi bahebahehi naka moinahi?’

² Sitibeni hai baha i wimiheya i pa, ‘Walewalehiu po amamau, ona lautanigana! Gogata Abelaham goila luwaga u tipolina i mamae yohola ega a u dobu u Halana ita mae ma Yaubada Diidigana i wogeletena meya ugolina. ³ Hougana i wogeletena meya naka i baha nae ugolina i pa, “Am hipuli po am dobu lawahi una nehalehi po una nae hipuli gehouna apo ana iatatiyem ugolina.”

⁴ Ega yaka goila luwaga hipulina i nehaleya po i nae u Halana i mae. Amana i hilage po u mulina Yaubada Abelaham noka hipulina ugolina i wihaleya po geke hipulina ta mimiyea ugolina i houni. ⁵ Noka hougana Yaubada Abelaham ega hipuli tupona ita weleya, ma tamogi i paliwitumagana ipa apo ina weleya. Hipulina apo tauna galinei po gasi a hewahewali guguninei hina nenei ubeihi. Noka hougana Yaubada geke paliwitumaganana i dewadewaye, Abelaham ega natuna. ⁶ Ugolinei ma Yaubada i baha nae Abelaham ugolina i pa, “Am guguni apo u tupo geha hina mae. Noka hosi apo hina itubagibagi ma ega mihahi, ma gasi hina dewadewa yabayababehi ma hina mamae bolima magouhi handele wohepali (400). ⁷ Tamogi dobuna ugolina hi wobagibagi lawahi apo a libahibahihi. Ma muliyei apoma apo noka dobuna hina hopu haleya po geke u dobuna hina wotalagiyeu.” ⁸ Ma Abelaham i laueeneya naka guguninei logaloga ololotohi hai wekiwekilala hini omhapina hina welehi. Abelaham Isako i guni po gaogao emosi i kokoe ma hapihapi i weleya. Naka pitenana gasi Isako natuna Yakobo hapihapi i weleya. Ma Yakobo gasi natunatuna magouhi 12 hapihapi i welehi.

⁹ ‘Gogata Yakobo natunatuna hai tewela Yosepa hi gimalena haleya mi Isipita ugolihi babana hi’ mgenagenaliliyea po noka hosi i tubagibagi ma ega mihana. Tamogi Yaubada ega ita nugohaleya. ¹⁰ Ugolinei ma a pilipili atapuhi u hinehi tauna i haguahaguya po i

kawaidewedeweya po hanapu i weleya. Ma Isipita hai wasawasa gowana Pelo Yosepa i galena tuhagaya po ani taniwaga i weleya Isipita atapuna u hinena po gasi a numa u hinena.

¹¹ ‘Apoma gomala Isipita po Kainana po tupo atapuhi i wogohi po lawa hi nugodubu дума. Ma googata ega emoemotahi yaniyani hina tuhagaya. Ma tamogi u Isipita naka amaka yaniyani hi luhanalihi. ¹² Ugolinei ma Yakobo tuwega i inonoli naka u Isipita yaniyani i mamae, ega yaka natunatuna hai houga tahatahayana i himilihi po hi nae Isipita. ¹³ Ma hai nae u Isipita wiluwagana ugolina Yosepa i wogeletena meya walewalehina ugolihi po i pa, “Tau geka walehimi Yosepa.” Ma Pelo tuwega i nonoli po gasi Yosepa a guguni i hanapugehi. ¹⁴ Ega yaka Yosepa baha i himili po i nae amana Yakobo ugolina i pa tauna po a manago atapuhi hina nei u Isipita. Hi nenaе magouhi 75. ¹⁵ Apoma gogata Yakobo po natunatuna hi hopu Isipita po noka hosi hi mamae po hi hilage. ¹⁶ Ma hai popoya hi hilahilage hi niyehi po odubona Abelaham hipuli monegei i gimagimaleya u Sekem, Hemo natunatuna, ugolihi naka hosi hi kokowaga.

¹⁷ ‘Bolima hi maga дума hi kokoe ma Yaubada a bahapiko anona Abelaham ugolina ipa ina lugeleteya naka ipa mi Yudeya Isipita hina hopu haleya. Matababana googatahi u Isipita hi maga дума. ¹⁸ A sigana wasawasa gehouna u Isipita i towolo po a houga witaniwaga naka Yosepa ega ita hanapugeya. ¹⁹ Googata i koyakoyamehi ma i ihiniwiyuwahi. Ma i duduhi po natunatuhi muhomuhohi hi palipalihalehi po hau balabala hi hilahilage.

²⁰ ‘Noka houгana Mose hi guni po Yaubada u matana i diidiga дума. Ma amana a numa ugolina i mamae naka wamaһiya tonuga. ²¹ Houгana hi houna hopuneya goila u liyaliyana ma Pelo wasawasa natuna wawinena i waya po i woilataya po i kawainatuneya. ²² Ma mi Isipita hai hanapu atapuna Mose i wiatatiyeya po tauna baha po mamae ugolihi i welulagona.

²³ ‘Mose houгana a bolima magouhi 40 ma u nugonugona i lugeleteya apo a lawa mi Yudeya ina dadanihi. ²⁴ Tauna matanei i gagalena nae ma Isipitagei Isalaela lawana gehouna i ilawi yaka tulana i haguya po Isipitagei i lihilageni. ²⁵ A nugotuhu ipa a lawa apo hina hanapugeya naka tauna Yaubada apo ina wibagibagi po nimanei mi Isipita ugolihi a guguni ina wihalena halehi. Ma tamogi ega hita hanapugeya. ²⁶ Malitom po mi Yudeya luwaga i gagalehi ma hi itona yaka i wileta po ipa ina winugoemotahi po i pa, “U lawa, taumi guguni emosi ma iyowai po o ilawi memi?”

²⁷ “Tamogi tu wilougona Mose i luniyeya uheiya ma i pa, “Iyai i witowolim po ipa una witaniwaga po gasi tu lidumaluiyai? ²⁸ Nugonugom ipa una uniu po mei pom Isipitagei u ununi?” ²⁹ Geka bahana Mose i noonoli po Isipita i lowo haleya po i nae u Midiyani po i mamae. Noka hosi natunatuna ololotohi luwaga i gunihi.

³⁰ ‘Bolima magouhi 40 hi kokoe ma Yaubada a tu winoyanoya i wogeletena meya Mose ugolina mayau wailuguna ugolina ma mayouna i laumenamena hau balabala Sinai oyana u liyaliyana. Mayouna i wilugu ma tamogi ega ita yaguli. ³¹ Ugolinei Mose i gohola dumaya, yaka i tunae dobuna i alalahi u liyaliyana po ipa ina galena imahiyeya, ma Guyau ponana i nonoli i pa, ³² “Tau googam hai Yaubada, Abelaham a Yaubada, po Isako a Yaubada, po Yakobo a Yaubada.” Mose matouta i tapeitaatawi po ega ita gagalena nae mayouna ebalana ugolina.

³³ Ma Guyau Mose ugolina i baha nae i pa, “Am ae humahuma una gagi haleya babana geke hipulina ugolina e towotowolo naka dobu woiyawa. ³⁴ U Isipita, u lawa he ihiniwiyuwahi naka amaka a galehi po hai gabala amaka a nonolihi. Ugolinei ma a hopu mai ipa a lupena halehi. Una nei apo a himilim po una nae u Isipita.”

³⁵ ‘Mi Yudeya Mose hi wihinigigiyeya hi pa, “Iyai i witowolim po ipa una witaniwaga po gasi tu lidumaluiyai?” Mi Isalaela hi wihinigigiyeya ma Yaubada a winagana hougana tu winoyanoya mayau ebebalana ugolina i winagani ipa tauna tu witaniwaga ma tu’mhoe. ³⁶ Mi Yudeya i tahaehi po Isipita hi hopu haleya. Manini po wekiwekilalahi u Isipita po boga kayakayana i dewadewahi. Ma gasi maninihi po wekiwekilalahi hau balabala yabayababa i dewadewahi naka bolima magouhi 40. ³⁷ Mose tauna mi Yudeya ugolih i baha nae i pa, “Yaubada apo a tu bahapiko lawana ina himiliyai ugolimi ani galenana mei tau. Tauna apo guguni tulami gehouna.” ³⁸ Hau balabala yabayababa Mose mi Yudeya hai bolu u hinena tauna googata mitehi hi mamae, ma tu winoyanoya yadei i ibaabani oya Sinai ugolina. Tauna Yaubada a baha lauyagohanana i waya po i wodamaneya ugolita.

³⁹ ‘Ma tamogi googata hi wihinigigiyeya po hi teleliyeya ma ipa hina gunawilehi u Isipita. ⁴⁰ Ega yaka talaguyaba taniwagana Alona ugolina hi baha nae hi pa, “Ata talaoloto una tahi po apo ata yaubada u naota hina awali ma ta wotagohi. Mose i weluwinita po Isipita ta nenehaleya naka tauna i gae u oya, ega tata hanapugeya awai i meme.” ⁴¹ Noka hougana talaoloto hi dewaya po mei bulumakau natuna. Ma

ugolina hi italaguyaba po nimahiyei awai hi dewadewaya hi kaohena dumaya ugonei ma hi toleheya. ⁴² Tamogi Yaubada i mepuputehi ma i palihalehi po yada ginoulihi mei kipola po wamaahiya po kabudala hi polopolou ugolihi mei tu bahapiko Yaubada a baha hi gilugilumi hi pa,

“Mi Yudeya, bolima magouhi 40 u hinehi hau balabala gamogamo o unihi

po o italaguyaba naka ega tau ugoliiu.

⁴³ Ami talaoloto gowana Moloka a kape o iomawawaleya ma ami talaoloto Lepana a kipola o tahi po ugolina o wootalagae.

Ugonei apo a tupahimilimi po ona nae Babiloni u upunei.”

⁴⁴ ‘Googata naka hau balabala Yaubada a kape, numa tapalolo kapena hi iomawawalena niyeya. Mose kapena i dewadewaya naka mei Yaubada i iatatiyeya po tautauna i wogeleteya ugolina. ⁴⁵ Muliyei googata geke kapena hi wiwaya naka Yosuwā mitehi hi nae po geke hipulina hi waya Yaubada geke hipulina lawahi i wiyagahi ma apoma mi Yudeya hi miyeya. Ma kapena i mamae geke u hipulina a sigana Dawita a houga wasawasa. ⁴⁶ Tauna Yaubada a kawaidewadewa i weleya. Ma Yaubada ugolina i lubayada ipa ina palihaleya po Yakobo a Yaubada a numa ina wogoya.

⁴⁷ Ma tamogi natuna Solomona Yaubada a numana i wogoya.

⁴⁸ ‘Yaubada Gegewahaga dumana a numa lawa nimahiyei hi wogowogoya ega u hinena ita mamae mei tu bahapiko a baha i pa,

⁴⁹ “Guyau i pa: Tau u ani tugula hau yada, ma aeu ani luhanatanana hipuli tupo wohepali.

Ega emoemotana numa biugei ona dewaya.

Ma ega dobu emosi hota u ani wiyagohina.

⁵⁰ Tau ginouli hau yada po hau hipuli nimougei a dewahi.”

⁵¹ ‘Taumi tu nugokapala lawami. Yaubada tuwegana ugolina naka nugonugomi a bidahi po tanigami a pupuhi. Taumi amaka mei googami houga daodaona Alugo Woiyawa o ihinigigiyeya. ⁵² Googami tu bahapiko magomagouhi hi ihiniwiyuwahi. Tu wituwetuwega, Lawa Dumadumaluna a nei lolowa hi noenoeya naka googami hi ununihi. Ma geke hougana Lawa Dumadumaluna tauna i wogeletena meya po o uni. ⁵³ Yaubada a tu winoyanoya i himila hopunihi mai po a lugagayo o waya ma tamogi ega ota iponawogogeya.’

Sitibeni gaimēi hi luuni

⁵⁴ Tu wiwogatala Sitibeni a baha hi noonoli po hai modi i kekehi ma uyogigai i dewahi po niwohi hi kiko. ⁵⁵ Ma tamogi Sitibeni anai hogohogona Alugo Woiyawei i galena gae hau yada po Yaubada namanamalina i galeya ma u awala

hinebawana Yesu i towotowolo ma i galeya. ⁵⁶ Ma i pa, 'Ona galeya! Yada i gunahoeya ma Lawa Moinana e towotowolo Yaubada u awala hinebawana!'

⁵⁷ Hi ototu labatana po tanigahi hi wopupuhi ipa ega a baha hina noonoli. Apoma ubeina hi lupa gogona, ⁵⁸ po meyageina u uputana hi dubala hopuneya ma gaimei hi wilawi. Tu lueenena lawahi Sitibeni a hilage hi lueeneya yaka hi dubala hopuneya meyageina u uputana ma gaimei hi wilawi. Ma tu lueena lawahi hai luilui hewali gowana Saulo aena u babana hi upumi.

⁵⁹ Sitibeni yohola gaimei hi ilawi ma Guyau ugolina i tapalolo i pa, 'Guyau Yesu, alugou una waya!' ⁶⁰ Ma itutunei i'mtutonetonena ma i otu labatana i pa, 'Guyau, geke apa-poena ega ugolihi una nugonugotuhu niyeya!' Geka bahana i baheya po i kokoe ma i hilage.

8

Ma Saulo geke omunugona i lueeneya.

Saulo tu witumagana i wihiniwiyuwahi

¹ Sitibeni a hilage hougana u mulina Yelusalem u hivena tu witumagana hiniwiyuwa baneina hi wialonihi. Tu witumagana boluhi hi gunanohanohahi po hi nae Yudeya po Samaliya u tupohi. Ma tu wituwetuwega tuawahi u Yelusalem hi mamae. ² Lawa Yaubada tu wotalagiyena Sitibeni hi waya po hi tutougeya po i kokoe ma hi guluwu. ³ Tamogi Saulo i ileta ipa tu witumagana hai bolu ina liyababaya. Numa po numa i luiluinihi ma tu witumagana i hihiwahi po hau numa panipani i tutuguduhi.

Pilipo u Samaliya tuwega dewadewana i guguyeya

⁴ Tu witumaganahi hi launohanohahi naka hi nae tupo ige-houhi Yesu tuwegana hi lauguguyeya. ⁵ Ma Pilipo i nae meyagai baneina u Samaliya po noka hosi lawa ugolihi Besinana lawana noyana i guguyeya. ⁶ Pilipo awai i bahebahehi bolu hi lunonola imahi po a manini wekiwekilalana hi galehi. ⁷ Alugo palopaloumahi lawa hi luiluinihi anai otuotuhi ma lawahi hi hopu halehi. Lawa tootogohi po aehi woapapoehi Pilipo i luyawahahi. ⁸ Ugolinei ma lawa meyageina u hinena hi kaoha duma.

⁹ Noka u meyageina lawa gehouna i mamae gowana Simona. Tauna houga gehouna mi Samaliya a dewa balabalau ugolinei i koyamehi. Ma i bahena meya naka tauna lawa baneina gehouna. ¹⁰ Lawa atapuhi, lawa hota po lawa baneih i ugolina hi lautanigana po hi pa, 'Geka lawana mei Yaubada,' po hi pa, 'Tam tu manini dumam.' ¹¹ Ma ugolina

hi lautanigana imahi babana houga daodaona dewa balabal-
 augei hai omhuna i waya. ¹² Tamogi hougana Pilipo Yaubada
 anani taniwaga po Yesu Keliso a tuwega dewadewana i gu-
 uguyeya ma ololoto po wiwine hi itumagana naka bapatiso hi
 waya. ¹³ Simona gasi i witumagana po bapatiso i waya ma u
 mulina naka Pilipo i melabena emoteya. Ma Pilipo manini po
 wekiwekilala i dewadewahi ma i gagalehi po i nugogohola.

¹⁴ Tu wituwetuwegahi u Yelusalem tuwega hi noonoli naka
 amaka lawa u Samaliya Yaubada a baha hi witumaganeya.
 Ega yaka Pita ma Yoni hi himilihi po hi nae lawahi u Samaliya
 ugoihi. ¹⁵ Hougana hi laugeleta naka tu witumaganahi
 u Samaliya ubeihi hi tapalolo po apo Alugo Woiyawa ina
 wihogohi. ¹⁶ Alugo Woiyawa yohola ega iyai gehouna ita
 wihogoya ma bapatiso tuawana Guyau Yesu gowanei hi waya
 ugoinei hi lupali ubeihi. ¹⁷ Apoma tu witumaganahi u un-
 unuhi Pita ma Yoni nimahi hi hounihi po Alugo Woiyawa i
 luinihi.

¹⁸ Tu wituwetuwegahi nimahi tu witumaganahi ugoihi hi
 hounihi ma Alugo Woiyawa i luluihihi naka Simona i galeyahi.
 Yaka Pita ma Yoni ugoihi mone i palihaleyahi ¹⁹ ma i pa, 'Geka
 wipoyana ona weleu po apo iyai ugoihihi nimau a huhouni
 naka apo Alugo Woiyawa ina luiyahi.'

²⁰ Ma tamogi Pita a baha i wimiheya i pa, 'Am mone mitehi
 ona hilage babana am nugotuhu u pa, apo emoemotam
 Yaubada anani'mbenena una gimaleyahi. ²¹ I bagibagi
 ugoihihi ega am tupo gehouna babana nugonugom ega ita
 dumalu Yaubada u matana. ²² Una nugobui geka am nu-
 gotuhu apapoena ugoinei ma una lupali po nugote Guyau
 geka am winugonugotuhuna ina paligigili. ²³ A gagalem naka
 omgenagenalili nugonugom i wihogoya po apapoe i panim.'

²⁴ Simona hai baha i wimiheya i pa, 'Ami baha a nonoli
 ma Guyau ugoihihi biugei una lupali po geka ginoulihi u
 bahebahehi apega ugoihihi hina wawalahi.'

²⁵ Muliyei Pita ma Yoni awai Guyau i dewadewahi ma
 hi gagalehi hi deedeysi ma hi guuguya po i kokoe naka
 hi gunawilehi u Yelusalem. Hai houga gunawilana meme
 ugoihihi tuwega dewadewana hi guguyeya meyagai atapuna
 Samaliya u hinena.

Pilipo Itiyopiya lawana mitehi

²⁶ Guyau a tu winoyanoya i baha nae Pilipo ugoihihi i pa,
 'Una wononogo ma una nae hau tupo yawana, tahaya u
 Yelusalem ma i nenaehi u Gasa ugoihihi.' Tahayana i nenaehi
 balabala yabayababa ugoihihi. ²⁷ Ega yaka Pilipo i wotowolo
 po i nae. Noka hougana taniwaga baneina, Itiyopiyei i gu-
 nagunawileya a u meyagai. Tauna Itiyopiya hai wasawasa

wawine gowana Kanase a mone i gagalena iteteya. Tauna i nae u Yelusalem po Yaubada i wotalagiyeya ma i gunagunawileya. ²⁸I gelu po i nena ma bahapiko bukana Isaiya ugolina i yamhiyawa. ²⁹Ma Alugo Woiyawa Pilipo ugolina i baha nae i pa, 'Una nae po noka lawana una tulatuya.'

³⁰Ega yaka Pilipo i wibulibulili po i nae ugolina po i launonola ma lawana i yamhiyawa. Pilipo lawana i lubayadeya i pa, 'U hanapugeya awai e hiyahiyawi?'

³¹Lawana i pa, 'Eega, babana ega iyai ipa ina dede imahiyeya ugoliiu.' Ma i baha po Pilipo i'mgeina gae po katina ugolina mitehi hi duhuna.

³²Yaubada a Buka i hiyahiyawi i pa, 'Tauna mei sipi hi waya po hina uni po mei sipi natuna ega ponana ma apalana he boliboli, tauna ega awai ita baheya.

³³Hi palihopuhopuneya po ega hita lidumalu imahiyeya.

Ega iyai igehouna tauna natunatuna i gunigunihi ipa hina dedeya.

Babana amaka hau hipuli a luyagohana i kokoe.'

³⁴Lawana i baha nae Pilipo ugolina i pa, 'Una paliweleu, geka tu bahapiko naka iyai e bahebaheya? Tauna e bahebahena meya bo lawa gehouna?' ³⁵Pilipo geka Yaubada a bahana gutana ugolina i wiwawala po i nena naka Yesu tuwegana dewadewana i dedeya.

³⁶Tahayanei hi gelu po hi nena po goila ugolina hi geleta ma taniwagana i pa, 'Geka goila ma iyowai po apega bapatiso a waya?' ³⁷[Pilipo taniwagana a baha i wimiheya i pa, 'Inapa nugonugom atapunei una witumagana, apo bapatiso una waya.' Taniwagana i pa, 'Nugonugou atapunei a itumagana. Ma gasi a itumaganeya Yesu Keliso tauna Yaubada Natuna.']

³⁸Taniwagana i baha po katina hi liwoloeya ma hai luwaga hi lupa hopu ma hi hopu goilana ugolina. Ma Pilipo taniwagana i bapatisoya. ³⁹Hougana u goilana ma hi haugeleta po Guyau Alugona Pilipo i wihaleya, po taniwagana ega Pilipo ita galena meya. Ma tamogi anai kaohana tahayana i wotagoya po i nae. ⁴⁰Ma Pilipo u Asota hi tuhagaya, po meyagai i weluweluwilehi ma tuwega dewadewana i guuguyeya ma i nena po u Sisaliya i geleta.

9

Saulo a nugobui

(Bagibagi 22:6-16, 26:12-18)

¹Saulo yohola Yesu tu wimulitagona i palipalilowolowohi ipa ina unih. Ma i nae po tu witalaguyaba taniwagana ugolina ²i lubayada i pa 'Pepa una weleu po apo ugolinei a

lui Damaseko numa dalabuna po oloto po wawine noka hosi a tutuhagahi, tauhi Guyau a tahaya tu wotagona apo a panihi po to gunawiliyai u Yelusalem.'

³I nena'e po hougana Damaseko i tutuliyaliyani, naka mala emosi ma yayata yadei i hopu po i yayata wiwileya. ⁴Ma i ludubali hau hipuli po lawa ponana i noonoli ma i pa, 'Saulo! Saulo! Iyowai po e ihiniwiyuwau?'

⁵Ma Saulo i pa, 'Guyau, tam iyai?'

Ma lawana i pa, 'Tau Yesu e ihiniwiyuwau. ⁶Tamogi una towolo po meyageina una luiya. Noka hosi apo hina paliwelem awai apo una dewaya.'

⁷Lawa Saulo mitehi hi nena'e naka hi tutowolo, ma lawa ponana hi nonoli ma tamogi ega hita galey. ⁸Ma Saulo hau hipuli i eneno po i wotowolo po matana i tatakaeya naka ega emoemotana awai ina galey. Ega yaka u nimana hi wogo po hi luiyeya u Damaseko. ⁹Ega ita gagalena ma i mamae naka iyeta tonuga. Ma noka iyetahi ugolihi ega awai ita ani po ega awai ita umaya.

¹⁰Noka hougana Yesu tu wotagona gehouna u Damaseko i mamae, gowana Ananaya. Tauna a enogagalena u hinena Guyau i baha nae ugolina i pa, 'Ananaya!'

Ma Ananaya i pa, 'Guyau, tau gee.'

¹¹Apoma Guyau i pa, 'Un'omhoe po una nae tahaya gowana Dumalu ugolina. Noka hosi Yudasa a u numa lawa Tasasigei gowana Saulo ubeina una lubayada. Tauna e laupali ¹²ma hau enogagalena i gagalena ma lawa gowana Ananaya i lui po nimana u unununa i houni po ipa apo ina galena meme.'

¹³Ananaya Guyau a baha i wimiheya i pa, 'Guyau, lawa i maga duma geke lawana dededena ugoliu hi baheya. Ma gasi tu wiwoiyawem u Yelusalem i dewadewa yabayababehi naka bahana atapuna amaka a nonoli. ¹⁴Tauna tu witalaguyaba babadahi ugolihi palihalena i waya po i nei ipa gowam tu hiyawina u Damaseko ina panipanihi.'

¹⁵Guyau i baha nae Ananaya ugolina i pa, 'Una nae babana a winagani tauna apo ina pupouleu. Tauna apo tu wipaliwelelawana lawa tupo wohepali u hinena po wasawasa po Yudeya lawahi ina dewahi po gowau hina hanapugeya. ¹⁶Tau biugei ma hiniwiyuwa atapuna ina ialoni apo a wiatatiyeya.'

¹⁷Ega yaka Ananaya Yudasa a numana i luiya po nimana Saulo u unununa i hounihi ma i pa, 'Walehiu Saulo, Guyau Yesu u nenei tahayagei ma i woogeletena meya i himiliu po a nei. Apo una galena meme ma Alugo Woiyawa ina wihogom.'

¹⁸Mala emosi ma ginouli mei iyana wenawihi Saulo u matana hi mamae hi peu ma i galena meme. Apoma i welutowolo po bapatiso i waya ¹⁹ma i am po a kadidili i wimeya.

Saulo u Damaseko i guguya

Saulo Yesu tu wotagona mitehi hi mae u Damaseko iyeta ega hita maga. ²⁰ Ma i dumalu po i nae numa dalabu ugolihi po Yesu i guguyeya i pa, 'Yesu Yaubada Natuna.'

²¹ Lawa atapuhi Saulo a baha hi noonoli po hi gohola dumahi po hi pa, 'Geka tauna lawana u Yelusalem Yesu gowana tu hiyawina i panipanihi. Ma i nenei geke hosi ipa Yesu gowana tu hiyawina ina panipanihi po hina gunawilehi tu witalaguyaba babadahi ugolihi, bo?' ²² Ma tamogi Saulo a guguya i ipoya. A limoina Yesu tauna Tu wiluyagohana naka bahana i winugowiwai duma ugolinei ma mi Yudeya u Damaseko hi mamae ega emoemotana a baha hina wimihehi.

²³ Iyeta i maga i nae ma apoma mi Yudeya hi wiwogatala ipa Saulo hina uni. ²⁴ Ma tamogi hai wiwogatalana amaka Saulo i hanapugeya. Uguwei po iyetei meyageina galina matetana hi ihalugeya ipa a hopu ugolina ma hina uni. ²⁵ Ma tamogi uguwa emosi Saulona tu wotagona galina mala-malanei hau poha i tugula ma gulawei hi woipipeili po i hopu u uputa.

Saulo u Yelusalem

²⁶ Saulo i gunawileya u Yelusalem po i ileta ipa Yesu tu wotagona u hinehi ina lui, ma tamogi ega hita witumaganeya naka tauna Yesu tu wotagona gehouna. Ma gasi Saulona hi matouteya. ²⁷ Apoma Banabasi Saulo i weluwaya po i niyeya tu wituwetuwega ugolihi po i dedeya iyowai Saulo u tahaya Guyau i gagaleyaya. Ma iyowai Guyau i bahabaha nae Saulo ugolina po iyowai u Damaseko i nugomotu ma Yesu gowanei i lauguguya naka i dedeya. ²⁸ Ega yaka Saulo tauhi mitehi hi mae ma Yelusalem atapuna i weluyagohi, anai nugokadidilina Guyau gowanei i lauguguya. ²⁹ Saulo ma mi Yudeya pona Giliki tu bahebahena mitehi hi ibaabani po hi wigamogahigahi po hi ileta ipa hina uni. ³⁰ Ugolinei Yesu tu wotagona dewana geke hi gagalena tuhagaya po Saulo hi hopuneya u Sisaliya po hi himili po i nae u Tasasi.

³¹ Ee, apoma tu tapalolo Yudeya po Galili po Samaliya meyageihi atapuhi u hinehi hi meimahi. Ma Guyau hi wiyateyateya po Alugo Woyiawa a winugokadidili po a wihaguhagu ugolihi ma hi mamae, ugolinei hai bolu hi ilataya.

Pita u Lida po u Yopa

³² Pita tupo atapuna i kadaugeya. Ma houga gehouna Yaubada tu wiwoiyawena u Lida tu mae i hopu po i dadanihi. ³³ Noka hosi lawa gehouna gowana Iniyasi i tuhagaya. Tauna hinina hi hilage po hau ani eno i mamae naka bolima magouhi 8. ³⁴ Ma Pita i baha nae i pa, 'Iniyasi, Yesu Keliso gowanei una luyagohana. Una towolo po am ani eno

una woimahiyeya.' Mala emosi ma Iniyasina i welutowolo.
³⁵ Lida po Selona tu miyena atapuhi hi galeya po Guyau hi witumaganeya.

³⁶ Wawine Yopagei gehouna Yesu tu wotagona gowana Tabita (mi Giliki ponahigei he pa Dokasi). Noka wawinena naka a dewa hi dewadewa po tu dayadayabu i haguhauguhi.
³⁷ Noka hougana i totogo po i hilage ma hai dewei hi deweya, hi witogoya po i kokoe, ma babanoya gehouna u moyana hi houni. ³⁸ Yopa naka Lida u liyaliyana ugolinei ma hougana Yesu tu wotagona Pita tuwegana hi noonoli po lawa luwaga hi himilihi po hi nae Pitana ubeina. Lawahi tuwega hi niniyeya naka Pita ugolina hi pa, 'Una bulili mai po una nei ugoliyai.'

³⁹ Ega yaka Pita i wotowolo po lawahi mitehi hi nae, hougana hi laugeleta naka hi weluwaya po hi gae babanoyana u moyana. Hiwahiwape atapuhi Pitana hi towolo wiwileya ma luilui po ani oteotena Dokasi lolowa i dewadewahi hi woogelegeletehi ma hi tutou.

⁴⁰ Pita atapuhi i hauhopunehi u uputa ma i tutunei i'mtutonetonena ma i lupali Yaubada ugolina. Apoma i mewila po popoyana ugolina i pa, 'Tabita, una towolo!' Wawinena matana i kaya po Pita i galeya ma i towolo po i duhuna. ⁴¹ Pita i wotayaga po i witowolo haleya apoma tu witumagana po hiwahiwapehi i otugehi, po wawinena anai luyagohanana i wogeleteya ugolih. ⁴² Wawinena a towolo meme tuwegana Yopa atapuna i hogoya po lawa boluhi Guyau hi witumaganeya. ⁴³ Ma Pita u Yopa lawa gamogamo opihi tu'mdidina po tu'mkaniyoga gowana Simona mitehi hi meidaodao kikina.

10

Pita Koniliyasi i dadani

¹ U Sisaliya lawa gehouna gowana Koniliyasi i mamae. Tauna mi Itali hai gawiya kapenana gehouna. ² Tauna Yaubada tu lowogena gehouna po a manago mitehi Yaubada hi wootalagiyeya. Tu widayadayabu i haguhaugu dumahi. Ma hougana magomagouna i laupali Yaubada ugolina. ³ Kabudala mei ibiga i lautipolini ma enogagalenagei Yaubada a tu winoyanoya i gagaleya ma i nei po ugolina i pa, 'Koniliyasi!'

⁴ Tauna anai matoutana i todi ma tu winoyanoyana i gagaleya po i pa, 'Guyau, am luhogala awai?'

Tu winoyanoyana i pa, 'Yaubada am lupali po am gadili dewadewana i hanapugehi po i lunugotootogogem. ⁵ Yaka geke kabudalana lawa una himilihi po hina nae u Yopa lawa

gowana Simona Pita hina weluwaya. ⁶ Tauna lawa gamogamo opihi tu'mdidina gowana Simona ugolina e itoumana. Simonana a numa naka niha u liyaliyana.'

⁷ Apoma Yaubada a tu winoyanoya i baha po i kokoe ma i nae. Ma Koniliyasi a tu bagibagi luwaga i otugehi. Ma gasi tu wigawiya gehouna i otugeya, tauna Yaubada tu lowogena gehouna ma Koniliyasi u liyaliyana tu mae. ⁸ Hi nei po awai hi waawala i paliwelehi ma i himilihi po hi nae u Yopa.

⁹ Malitom po lawahi tonuga Yopa hi tutuliyaliyani ma Pita iyeta bolinai i gae po numa wogotabataba u upuna ipa ina lupali. ¹⁰ Ma am i hilage po yohola yaniyani hi wononogogeya ma i enogagalena. ¹¹ I gagalena ma yada i gunahoeya po ginouli mei lupulu baneina u aliyana hina wogo ma ina hopuhopu mai hau hipuli. ¹² Geka ginoulina u hinena naka gamogamo galenana tapuna tapuna po mota po kiu. ¹³ Ma lawa ponana i noonoli ma i pa, 'Pita una towolo po geka gamogamohi una unihi po una am!'

¹⁴ Ma tamogi Pita i pa, 'Guyau, apega ananihi babana i lugagayo ginouli apapoena po gobugobuna i wilugagayo ma yohola ega ata tulagoni.'

¹⁵ Lawana i baha meme i pa, 'Awai Yaubada i laiyeuyeuya ega una pa i gobu.'

¹⁶ Mala tonuga geka pite i baha ma apoma ginoulina i wohepa po i gae hau yada.

¹⁷ Pita yohola a enogalena anona i inugonugotuhugeya ma lawahi tonuga Koniliyasi i himihimilihi Simona a numa hi tuhagaya po hi nei po gali u matetana hi towotowolo, ¹⁸ ma hi lubayada hi pa, 'Geka hosi toumana gowana Simona Pita e mamae?'

¹⁹ Pita yohola i ileta ipa a enogalena anona ina tuhagaya ma Alugo Woiyawa i baha nae ugolina i pa, 'Lawa tonuga he bibihem, ²⁰ ugolinei una hopu po ega una inugowilawila ma mitehi ona nae, babana a himilihi po hi nei.'

²¹ Ega yaka i hopu po lawahi ugolih i pa, 'Lawana o bibi-heyega geka tau. Ma awai binei o nei?'

²² Lawahi hi pa, 'Tu wigawiya hai kapena gowana Koniliyasi i himiliyai po to nei. Tauna lawa dumadumaluna po Yaubada e wootalagiyeya. Yaka mi Yudeya atapuhi he iyateyateya. Yaubada a tu winoyanoya waiwoiyawana Koniliyasi i paliweleya po i himiliyai po to nei ipa to gigimem po ta nae a u numa, po awai apo una bahebahehi ina nonoli.'
²³ Yaka Pita lawahi i gigimehi po hi lui numana ugolina po noka hosi hi am ma hi eno.

Malitom po Pita i wotowolo po lawahi tonuga mitehi hi nae. U Yopa tu witumagana gehouhi hi wotago po mitehi hi nae.

²⁴ Malitom meme apoma u Sisaliya hi lugeleta. Ma noka hosi Koniliyasi a guguni gehouhi po a lawa gehouhi i otugehi po hi nei po hi otonana. ²⁵ Hougana Pita i luilui naka Koniliyasi mitehi hi witutuhaga po Koniliyasi i peu hopu Pita aena u babana po i wiyateyateya. ²⁶ Ma tamogi Pita i baha po ipa Koniliyasi ina towolo po i pa, 'Una towolo, tau lawa hota.'

²⁷ Pita Koniliyasi ugolina i ibaabani ma hi luilui po bolu hi'mboina ma hi otonana i tuhagahi. ²⁸ Ma i baha nae ugolihi i pa, 'Taumi o hanapugeya naka tau Yudeyagei ega emoemotau taumi ega mi Yudeya ipa to luwoheyanemi naka i luga-gayo po ipa ega a dadanimi. Ma tamogi Yaubada i wiatatiyeu naka lugagayona amaka i kokoe. ²⁹ Ugolinei ma ubeu lawa hi nenei naka ega ata luhinigigai. Ma a lubayademi, am luhogala awai?'

³⁰ Koniliyasi i pa, 'Iyeta wohepali amaka hi kokoe ma kabudala geke pite mei ibiga u tipolina u numa u hinena a laupali. Mala emosi ma lawa a kaleko namanamalina u matau i lugeleteya, ³¹ po i pa, 'Koniliyasi! Yaubada am lupali po am gadili dewadewa i hanapugehi po i lunugotootogogem.

³² Lawa una himilihi po hina nae u Yopa, lawa gowana Simona Pita hina weluwaya. Tauna lawa gehouna gamogamo opihi tu'mdidina gowana Simona ugolina e itoumana Simonana a numa naka niha u liyaliyana. ³³ Ega yaka mala emosi ma ubeim a wihimilana po u lunugotootogogeyai yaka u nei. Ugolinei ma amalai atapuiyai geke hosi Yaubada u matana. Ginouli awai Guyau i paliwelem po ipa una bahebahehi naka atapuiyai to iononana ipa to nonoli.'

Pita a guguya Koniliyasi ugolina

³⁴ Apoma Pita a baha i wiwawali i pa, 'Amalai apoma a galena tuhaga naka Yaubada a galena itete lawa ataputa ugolita naka emosi hota. ³⁵ Ma tupo wohepali ugolihi taumi iyawoi ona matouteya po dewa dumadumaluhi ona mimiyehehi naka tauna u matana i haki duma. ³⁶ Ma tuwega amaka o nonoli naka Yaubada amaka Isalaela lawiyai i pali-weliyai nugodumola a tuwega dewadewana Yesu Keliso u hinena naka tauna lawa ataputa ata Guyau. ³⁷ Geke tuwegana Yoni tu wibapatiso ugolina i waawala naka i gunanohaya po u Galili ma i nae po Yudeya atapuna i wihogoya. ³⁸ Tuwegana naka geke pite Yaubada Yesu Nasaletagei i wotepani po Alugo Woiyawa i wihogoya po i wipoya ma a wipoyana amaka o nonoli tupo atapuna u hinena lawa i dewadewahi ma iyawoi nawa alugo apapoena ugolihi i lauyawahihi matababana Yaubada i witulaneya.

³⁹ 'Yesu awai atapuna i dewadewahi u Yudeya po u Yelusalem naka tauyai tu baha moina. Tauna hau ani take

hi tutulawiteya po i hilage. ⁴⁰ Ma tamogi iyeta witonugana ugolina Yaubada i witowolo meya hilage ugolina po i dewaya po i wogeletena meya. ⁴¹ Ega lawa atapuhi ugolihi ma Yaubada amaka i winaganiyai tauyai tu baha moina tuawiyai ugoliyai. Ma a towolo meme u mulina mitehi to am po to uma. ⁴² Ma i paliweliyai i pa, ‘Lawa ugolihi tuwega dewadewana ona guuguyeya,’ po ugonei baha moina naka tauna Yaubada i witowoli lawa hilahilagehi po lauyagohanahi tu libahibahihi. ⁴³ Binei tu bahapiko atapuhi hi bahabaha hi pa, ataputa iyawoi ugolina ta itumagana apo gowana a wipoyagei ata apapoe ina paligigilihi.’

Tauhi ega mi Yudeya Alugo Woiyawa i luinihi

⁴⁴ Pita yohola i ibaabani ma Alugo Woiyawa i hopu mai po bahana tu nonolina atapuhi i luinihi. ⁴⁵ Ma mi Yudeya lawahi u Yopa ma Pita hi wotagoya po hi nenei naka hi gohola dumahi, matababana Yaubada ani'mbenena Alugo Woiyawa tauhi ega mi Yudeya i welehi. ⁴⁶ Hi lautanigana ma pona geha ega hita hanapugeya ugonei hi ibaabani po Yaubada hi mamali po hi wotalagiyeya. Apoma Pita i baha nae a lawa ugolihi i pa, ⁴⁷ ‘Geka lawahi ta wibapatisohi goilei babana limoinana Alugo Woiyawa amaka i luinihi mei tauta.’ ⁴⁸ Ega yaka i paliwelehi po Yesu Keliso gowanei bapatiso hi waya. Ma apoma hi lupaliyeya po ipa ugolihi ina mae houga kukuna.

11

Pita a widedede tu witumagana u Yelusalem ugolihi

¹ Tauhi ega mi Yudeya Yaubada a baha hi itumaganeya naka Yesu tu wituwetuwega po tu witumagana Yudeya atapuna u hinena hi nonoli. ² Hougana Pita i gegae u Yelusalem naka Yesu tu wotagona tauhi mi Yudeya lawahi hi galena iapapoeya po ³ hi pa, ‘Iyowai po ilugagayo u tulagoni po u nae po tauhi ega mi Yudeya hai u numa mitehi o am?’

⁴ Ega yaka Pita a enogalena i waawala naka ginouli atapuna i bahena pahi po i wikokowi anona awai. ⁵ Geka pite i paliwelehi i pa, ‘Yopa u meyageina a laupali po ginouli mei lupulu baneina a eno galeya u aliyana hi wogo ma yadei i hopuhopu mai. I hopu mai po u liyaliyau i tutowolo. ⁶ A gagalena imaimahiyeya naka gamogamo malamalagamahi po woyahiyahihi po mota po kiu u hinena. ⁷ Apoma a lautanigana ma lawa i pa, “Pita, una towolo po geke gamogamohi un’omunugo po una am!”

⁸ ‘Ma tamogi a pa, “Guyau, apega naka lugagayo ma yohola ega ginouli apapoena po gobugobuna gamougei ata am dadani.”

⁹ ‘Ma lawana yadei i baha meme i pa, “Yaubada awai i laiyeyueya ega una pa i gobu.” ¹⁰ Dewana geke pite mala tonuga i wawala ma apoma ginoulina i wohepa po i gae hau yada.

¹¹ ‘Noka kabudalana u hinena lawa tonuga u Sisaliya ma hi himilihi po ubeu hi nenei naka numana a mimiyeya ugolina hi lugeleta. ¹² Ma Alugo Woiyawa i paliweleu i pa, ega anai nugowilawila ma lawahi a wotagohi. Geke mi Yopahi magouhi 6 hi wotago po mitehi to nae u Sisaliya, po atapuiyai to lui Koniliyasi a numa u hinena. ¹³ I paliweliyai iyowai Yaubada a tu winoyanoya i gagaleya ma a u numa i towolo ma i bahabaha i pa, “Lawa gehouhi una himilihi po hina nae Yopa lawa gowana Simona Pita ubeina. ¹⁴ Tauna apo baha ina bahebahehi naka ugolihiyei tam po am manago apo ona luyagohana.”

¹⁵ ‘Hougana baha a iwawali ma Alugo Woiyawa i luinihi, amaka mei tauta lolowa ta iwawala hougana. ¹⁶ Ma apoma Guyau a baha nugougei i gae i pa, “Yoni goilei i bapatiso ma taumi apo Alugo Woiyawei bapatiso ona waya.” ¹⁷ Ma i lugeleteya naka Yaubada geke ani’mbenenana emosina i welewelehi naka i weleta, hougana Guyau Yesu Keliso ta itumaganeya. Ugolinei, tau iyai po ipa Yaubada a bagibagi a lauguduguduya?’

¹⁸ Hougana geke bahahi hi noonolihi po hai ompalihabaha hi wohounihi. Ma hi tugudu po Yaubada hi wotalagiyeya hi pa, ‘Apoma Yaubada tauhi ega mi Yudeya gaogao i welehi apo hina nugobui po luyagohana tuwetuwenai hina waya.’

Tu witumagana u Anitiyoka

¹⁹ Sitibeni hi ununi ugolina ma tu witumagana hi lunohanohahi po hi nae u Ponisiya po u Saipilasi po u Anitiyoka. Noka u dohuhi Yesu tuwegana lawa mi Yudeya tuawahi ugolihi hi deedeya. ²⁰ Tamogi tu witumagana gehouhi mi Saipilasi po mi Sailina hi nenei u Anitiyoka naka mi Giliki ugolihi Guyau Yesu hi guguyeya. ²¹ Guyau Yaubada a wipoya tauhi ugolihi po bolu baneina hi witumagana naka Guyau hi kawaibadeya.

²² Geke tuwegana tu witumagana hai bolu u Yelusalem hi nonoli yaka Banabasi hi himili po i nae u Anitiyoka. ²³ Hougana i laugeleta naka Yaubada a lunugotootogo baneina i gagaleya po i kaoha. Ugolinei ma i winugokadidilihi ma ipa atapuhi houga daodaona Guyau ugolina hina iponawogo ma nugonugohi atapunei hina nugonugomomohi. ²⁴ Banabasi tauna lawa dewadewana. Alugo Woiyawa i

wihogoya po gasi witumagana u nugonugona i lata duma. Geka binei ma bolu baneina Guyau hi witumaganeya.

²⁵ Apoma Banabasi i nae u Tasasi Saulo i biheya, ²⁶ ma hougana i tutuhagaya naka i weluwaya po i neiyai u Anitiyoka. Hai luwaga noka hosi hi mae bolima emosi ma tu witumagana mitehi hi amboina ma hi iatatiyana lawa boluhi ugolihi. Ma u Anitiyoka Yesu tu wotagona apoma hai houga tahatahayana hi wigowahi po Keliso a bolu.

²⁷ Noka hougana tu bahapiko gehouhi u Yelusalem hi wotowolo po hi hopu u Anitiyoka. ²⁸ Ma tulahi emosi i towolo po Alugo Woiyawa a lithatahayagei i baha piko ipa apo gomala baneina tupo atapuna ina wogoya. (Ma geka gomalana naka yohola Kilodiyasi a houga i itaniwaga ugolina ma i lugeleteya.) ²⁹ Ega yaka tu wimulitago hi wiwogatala ipa apo emosi po emosi a wihaguhagu ina himila niyeya walewalehihi u Yudeya tu mae ugolihi. ³⁰ Geka hai wihaguhaguna naka Banabasi ma Saulo u nimahi hi houni po hi niyeya tu witumagana hai tanitaniwaga u Yudeya ugolihi.

12

Tu witumagana wiyuwa gehouhi hi ialonihi

¹ Noka hougana Wasawasa Heloda i wiwawala po tu witumagana i hiniwiyuwahi po hai bolu ugolihiyei gehouhi i panipanihi. ² Tauna Yesu a hewali Yamesa, Yoni walehina kwasikwasi daodaonei i uni. ³ Ma i gagalena naka geka dewana lawa mi Yudeya i winugodewadewahi yaka i dewa gawahi po Pita i numa panipani. Geka dewana Welulagona tolehana ugolina i wawala. ⁴ Ma hougana Pita i numa panipani po hau numa panipani i houni po i kokoe ma tu galena itetena lawa wohepali wohepali i upumihi po i nae po bolu wohepali i dewahi. A nugotuhu ipa Welulagona tolehana u mulina mi Yudeya ina welehi po hina uni.

⁵ Ega yaka hau numa panipani hi houni po i mamae ma tamogi tu witumagana ubeina hi laupali kadidili Yaubada ugolina.

⁶ Apo malinatom po upomna Heloda Pita ina uni ma amalai upoma tu galena itete luwaga mateta naka, gulawa pawapawasigei Pita hi numa panipani wiwileya po hi womomota luwagehi ma hi eneno ma gasi tu galena itete luwaga hi gagalena iteteya. ⁷ Ma mala emosi ma yayata numana u hinena i luebaleya po Yaubada a tu winoyanoya i lugeleteya. Lawana Pita tolotolona i lutonaya po i limaamahi ma i pa, 'Una towolo yagiyagina!' Gulawahi pawapawasi Pita u ni-mana hi gunalupenihi.

⁸ Ma tu winoyanoyana i baha nae Pita ugolina i pa, 'Una leli ma am ae humahuma una otenihi.' Yaka Pita i wiponawogo, ma tu winoyanoyana i baha meme i pa, 'Am lupulu una luhagogleya ma una wotagou.' ⁹ Ega yaka tu winoyanoyana i hopuhopu ma Pita i wotago po panina i hopu haleya. Tamogi tu winoyanoyana awai i dewadewahi naka moinahi hi waawala ma Pita ega ita nugotuhu tuhagaya. A nugotuhu ipa ita lauboni. ¹⁰ Hi nei po tu galena itete wiluwagana hi weluwileya ma apoma hau mateta pawapawasi hi lugeleta. Geka matetana nugonei i gunahoeya po hi nae hau meyagai. Ega yaka hi lui po hi tuluwaluwaga po ega daona ma tu winoyanoyana Pita i nehaleya.

¹¹ Apoma nugohanahanapu i geleta meme Pita ugolina ma i pa, 'Geka apoma a hanapugeya naka tau Heloda u nimana Guyau i haguwe ma a tu winoyanoya i himili po i halou. Gasi lawa mi Yudeya hai winugonugotuhu ipa ugoliu awai hina dewadewahi naka a nehalehi.'

¹² Pita i gagalena tuhaga po i nae Yoni Maki ma hinana Maliya hai u numa. Noka hosi lawa boluhi hi amboina ma Pita binei hi laupali. ¹³ Ma hougana i lulougo naka tu bagibagi wawinena gowana Loda i nei po ipa guduna ina hoeya. ¹⁴ Ma Pita ponana i nonola tuhagaya yaka ega guduna ita hoeya ma anai kaohana i bulili lui po a lawa i paliwelehi naka Pita hau mateta e towotowolo.

¹⁵ A lawa hi baha nae ugolina hi pa, 'Nugote u badebade.' Tamogi i lugamobagibagi yaka hi baha meme hi pa, 'Naka nugote alugona.'

¹⁶ Hi ibaabani ma Pita yohola i lulougo. Ma guduna hi hoeya ma hi gagaleya po hi gohola dumahi. ¹⁷ Tamogi ni-manei i paliwelehi po ega hita iyahona ma apoma iyowai hau numa panipani ma Guyau i wiwihaleya naka i paliwelehi po i pa, 'Awai i waawala naka Yamesa po walewalehita ona paliwelehi.' Geka bahana u mulina i nehalehi po i nae dobu gehouna ugolina.

¹⁸ Malatmtomgei numa panipani tu galena itete hi winugoneina po hi talabibeiha, hi pa, 'Pita miyei i nae?' ¹⁹ Ma hougana Heloda i bibeiha po i beiha awa yaka tu galena itetehi i luhetalehi ma i baha po hi unihi.

Heloda a hilage

²⁰ Apoma Heloda Yudeya i nehaleya po i hopu u Sisaliya i mae. Heloda mi Taya po mi Saidoni i luuyogigiyehi yaka tauhi nugonugohi ipa hina winugoemosi. Ugolinei hi nae po a numa tu galena itetena gowana Balasita mitehi hi witulaneya. Ma hi lupaliyeya ipa apo wasawasa po tauhi hina

winugoemosi. Matababana wasawasana a u meyagai hi lauawahala nae, yaniyani a u tupo.

²¹ Heloda iyeta i inagani ugolina wasawasa hai luilui i luyia ma anani tugula ugolina i tugula ma i wibaabani. ²² Ma lawa hi ototu hi pa, 'E ibaabani amaka mei Yaubada ma ega lawa.'

²³ Ma hai omhuna i waya po ega Yaubada ita wotalagiyeya yaka mala emosi ma Guyau a tu winoyanoya Heloda i dewaya po i totogo po motamota hi tonaya po i hilage.

²⁴ Ma naka hougana lawa Yaubada a baha hi nonoli po hi iponawogogeya. Ma hai boluna i lalata.

²⁵ Banabasi ma Saulo ma hewali gowana Yoni Maki hi weluwaya po hi gunawilehi hougana u Yelusalem hai bagibagi hi laiwoloeya.

13

Banabasi ma Saulo hi winaganihi po hi himilihi

¹ Tu witumagana u Anitiyoka naka gehouhi tu bahapiko po gehouhi tu wiatatiyana. Naka geka gowahi: Banabasi po Simiyona (hi wigowaya po Uguwa) po Lukasi Sailinagei po Wasawasa Heloda a woilata Manaeni po Saulo. ² Hougana hi iyohi po Guyau hi wotalagiyeya ma Alugo Woiyawa i paliwelehi i pa, 'Banabasi ma Saulo ona teleliyehi po hai bagibagi tapuna ubeina a itowolihi hina dewaya.'³ Apoma tu witumaganahi hai wiyohi po tapalolo u mulina, nimahi Banabasi ma Saulo u ununuhi hi houna po hi kawaidewedewehi ma hi himilihi po hi nae.

Banabasi ma Saulo Saipilasi u hinena

⁴ Banabasi ma Saulo Alugo Woiyawa i himilihi yaka hi hopu niha u liyaliyana meyagai gehouna gowana Selusiya po noka hosi wam hi geluya po hi'mkuka po hi nae Saipilasi u bonabonana. ⁵ Hi kadau nae meyagai gowana Salamisi po hi gota po naka hougana Yaubada a baha hi guguyeya mi Yudeya hai numa dalabu ugolina. Ma Yoni Maki hi weluwaya po tauna hai tu hagu.

⁶ Salamisi hi nehaleya po hi hopu po hi nena po Paposi u meyageina hi lugeleta po hi mamae ma tu balabalau gowana BaYesu mitehi hi witutuhaga. Tauna Yudeyagei ma ipa tauna Yaubada a tu bahapiko, ma tamogi i koyama. ⁷ Tauna Saipilasi bonabonana hai taniwaga gowana Segasi Poulasi a hewali. Taniwagana naka lawa hanahanapuna, ma Banabasi ma Saulo i otugehi po hi nae babana ipa Yaubada a baha ina nonoli. ⁸ Tamogi tu balabalauna, BaYesu gowana Elimasi (pona Gilikigei i ampaligudugudu) i pa, 'Tulau, ega una itu-maganehi.'

⁹Tamogi Saulo ta wigowaya po Paulo naka Alugo Woiyawa i wihogoya po i toditodi ma tu balabalauna i gagaleya ¹⁰po i pa, ‘Tam mei Tomodulele. Tam ginouli dumadumaluna atapuna e igawiyeya. Koyama i wihogom po houga daodaona e ileta ipa Guyau a baha moinahi una buinihi po koyama. ¹¹Ma geke amalai apo Guyau ina wimihem po matam ina keke po ega una gagalena a sigana Yaubada am iyeta i bahebaheya ugolina una geleta, apoma apo una galena meme.’

Mala emosi ma Elimasi maya i wiwaya ma matana i uguwi po i woyadaga nae ipa lawa u nimana hina wogo po hina widaadaya. ¹²Apoma taniwagana Guyau a manini i gagaleya po i witumagana, po nugonugonei i’mhuna duma Guyau a wiatatiyana ubinei.

Tu wituwetuwega hai kadau Pisidiya u tupona

¹³Paulo ma a lawa hi’mkuka po Paposi hi nehaleya po hi nae po u tanowai meyagai gehouna gowana Pega hi gota tupo Pampiliya u hinena. Yoni Maki noka hosi i nehalehi po i gunawileya po i nae u Yelusalem. ¹⁴Ma Paulo ma a lawa Pega hi nehaleya po aehiyei hi lui po hi nae Anitiyoka Pisidiya u tupona hi lugeleta. Ma mi Yudeya hai dalabu iyetana ugolina hi nae po hau numa dalabu hi duhuna. ¹⁵Yaubada a lugagayo Mose i gilugilumi po tu bahapiko hai giluma omhiyawana u mulina numa dalabu babadahi Paulo a lawa mitehi hi utanihi, hi pa, ‘Walewalehiyai, inapa lawa winugokadidilihi bahahi ugolimi yaka ona bahehi.’

¹⁶Ega yaka Paulo i wotowolo po nimana i wohepahi po lawa hi genuwana ma i pa, ‘U lawa mi Yudeya po taumi ega mi Yudeya, Yaubada tu wotalagiyena atapumi ona lautanigana. ¹⁷Yaubada tauta mi Isalaela ta itumaganeya naka googata i winaganihi, ugolinei natunatuhi hi maga duma po gasi hi kadidili duma houkana Isipita u tupona hi wihewahewa. Ma a maninigei googata i weluwinihi po Isipita hi hopu haleya. ¹⁸Bolima magouna 40 u hinena Yaubada hau balabala i galena itetehi. ¹⁹Ma Kainana hipulina u hinena dobu magouna 7 anai lawahi i wiapapoenihi. Ma googata i dewahi po Kainana hipulina hi tanitaniwageya naka bolima magouna 450.

²⁰‘Ma noka u mulina hai tu luhetala i witowolihi po hi tanitaniwagehi a sigana tu bahapiko gowana Samwela a houga witaniwaga. ²¹Hougana Yaubada ugolina tu wiwasawasa hi laupaliyeya yaka Kisi natuna gowana Saulo i welehi. Saulo tauna Beniyamina guguninei i nei po bolima magouna 40 i witaniwaga. ²²Ma Saulo i wihaleya po u mulina Dawita i witowoli po hai wasawasa. Dawita ubeina geke pita Yaubada i baha i pa, ‘Yese natuna Dawita a tuhagaya naka tauna

a luhogaleya babana u luhogala atapuhi apo ina dewahi.”
²³ Yaubada a paliwitumagana i limoineya mi Isalaela ugolita, naka Yesu Tu wiluyagohanita i weleta, po Dawita guguninei i nei. ²⁴ Yohola ega Yesu ita nei ma Yoni mi Isalaela lawahi ugolih i nei ipa hai apapoe hina palihalehi ma bapatiso hina waya. ²⁵ Ma Yoni a bagibagi mei ina ikokowi ma i baha nae mi Yudeya lawahi ugolih i pa, “Ami nugotuhu o pa tau iyai? Tu wiluyagohana o ototoni naka ega tau. Tamogi muliugei e nenei.” Ma Yoni i baha wiyateyate Yesu binei i pa, “Tau ega u dewadewa awai ipa a pouleya, po a ae humahuma a wihaleya.”

²⁶ ‘Walewalehiu, Abelaham googana po taumi ega mi Yudeya iyawoi Yaubada tu wotalagiyena geke hosi, tauta ugolita geke luyagohanana tuwegana Yaubada i himiliyai. ²⁷ Tuwegana naka Yesu binei, tamogi iyawoi u Yelusalem tu mae hai tanitaniwaga mitehi ega hita hanapugeya naka tauna Tu wiluyagohana. Ma gasi tu bahapiko hai baha dalabu magamaga he hiyahiyawi naka ega hita nugotuhu tuhagaya. Tamogi Yesu hi igouya naka tu bahapikohi hai baha hi laimoineya. ²⁸ Moina hai wigou ega anona tamogi Pilato hi lupaliyeya ipa Yesu hina uni. ²⁹ Yesu ubeina Yaubada a Bukau ugolina ginouli atapuna hi gilugilumi naka hi lautagoya po i kokoe ma hau ani take hi wihaleya po hau kokowaga hi houni. ³⁰ Tamogi Yaubada hau hilage ma i witowolo meya po i woogeletena meya lawa ugolih i. ³¹ Naka tauhi mitehi lolowa Galili hi nehaleya po hi kadau gae Yelusalem. Ma i wogeletena meya ma i mamae naka iyeta magomagouna. Tauhi amalai a tu baha moina mi Yudeya lawahi ugolih i.

³² ‘Tiyai to nei geke hosi ipa tuwegana dewadewana to dedeya ugolimi. Mei Yaubada a paliwitumagana googata ugolih i ³³ ipa Yesu ina itowolo meya naka tauta ugolita e laimoineya. Mei Sam wiluwagana u hinena hi gilugilumi geke pite,

“Tam Natuwe,

amalai a wogelem lawa boluhi u matahi naka tam Natuwe.”

³⁴ Ma Yaubada Yesu i witowolo meya po ega emoemotana Yesu ina buda, mei a Buka i bahebaheya pite i pa,

“Kawaidewadewa waiwoiyawana po moinana tam natuwe apo a welem.

Mei Dawita a palipaliwitumaganeya.”

³⁵ Ugolinei ma i baha meme i pa,

“Yaubada a Tu bagibagi waiwoiyawana apega ina palihaleya po ina buda.”

³⁶ Geke paliwitumaganana ega Dawita binei babana Dawita a u houga Yaubada a nugotuhu i wootagohi po i hilage. Ma

googana kokowagahi u liyaliana hi guluwi po hinina i buda.
³⁷ Ma tamogi Yaubada lawa emosi hotana hau hilage i towolo meya apega ina buda. ³⁸ Walewalehiu, geke binei ipa ona hanapugena dumaya naka geke lawana ugolinei apo apapoe ina paligigilihi po binei ma tuwegana to guuguyeya ugolimi. ³⁹ Ma ugolinei apo tu witumagana atapuhi ina houna idumaluhi. Mose a lugagayo ega ita huhouna idumaluta ma Yesu ugolinei apo hina houna idumaluta. ⁴⁰ Ugolinei ipa ona gagalena imahi po tu bahapiko awai hi bahebaheya, apega ona wialoni. Hi pa,

⁴¹ “Ona lautanigana taumi tu’mpalihabahiba,
 ona wineneyabayababa ma ona hilage.

Matababana ami houga bagibagi awai a dewadewaya
 naka apega ona witumaganeya.

Hawena lawa gehouna ina paliwelemi ma apega ona
 witumaganeya.” ’

⁴² Hougana Paulo ma Banabasi numa dalabuna hi nenehaleya ma lawa hi lupaliyehi ipa dalabu gehouna hina gunawilehi po geke ginoulihi hina dede mehi. ⁴³ Omboina u mulina mi Yudeya po ega mi Yudeya naka mi Yudeya hai witumagana hi wiwaya tauhi atapuhi Paulo ma Banabasi hi wotagohi. Ma tu wituwetuwegahi lawahi ugolihhi hi baha ma hi winugokadidilihi hi pa, ‘Yaubada a lunogotootogo ona meme tagoya houga daodaona.’

⁴⁴ Dalabu gehouna naka lawa atapuhi meyageina u hinena hi nei po Guyau a baha ipa hina nonoli. ⁴⁵ Hougana mi Yudeya lawa boluna hi gagaleya po omgenagenalili nugonugohi i wihogoya. Ma Paulo a baha hi tugotugowiwili po hi yampaligudugudu.

⁴⁶ Tamogi Paulo ma Banabasi hi bahabaha gawata babana ega hita geno, po hi pa, ‘Lawa ipa Yaubada a baha hina dede tahaeya ugolimi ma a bahana o wihinigigiyeya. O pa ega ami dewadewa awai ipa luyagohana tuwetuwenai ona waya yaka apo to nehalemi po to nae tauhi ega mi Yudeya ugolihhi.

⁴⁷ Matababana i lugagayo geke pite Guyau i baheya i pa,
 “Tam a witowolim yayata tauhi ega mi Yudeya ugolihhi.

Tam ugolingei apo luyagohana una neiyai tupo wohepali.” ’

⁴⁸ Hougana tauhi ega mi Yudeya geke bahana hi noonoli po hi kaoha ma Yaubada a baha hi wiyateyateya. Ma iyawoi Yaubada i inaganihi luyagohana tuwetuwenai ubeina naka hi witumagana.

⁴⁹ Ma Guyau a baha i gunanohaya po tupo noka i wihogoya. ⁵⁰ Tamogi mi Yudeya, meyageina babadahi po wiwine waigapolahi po gasi waitumaganahi, hi liuyogigeinihi.

Yaka lawa hi lihunahi po Paulo ma Banabasi hi wigawiyehi po tupo naka hi nehaleyā. ⁵¹ Ega yaka tu wituwetuwegahi aehi dubudubuhi noka u meyageina hi lihooholihi ma hi nehalehi po hi nae u Ikoniyam. ⁵² Ma Yesu tu wotagona Alugo Woiyawa i wihogohi po gasi kaoha i wihogohi.

14

Paulo ma Banabasi u Ikoniyam

¹ U Ikoniyam Paulo ma Banabasi mi Yudeya hai numa dalabu ugolina hi lui po hi luguguya. Hai luguguya ugolina ma mi Yudeya po ega mi Yudeya bolu baneina hi witumagana. ² Ma mi Yudeya Keliso ega hita itumagana tauhi ega mi Yudeya hi liuyogigeinihi po tu witumagana hi wigawiyehi. ³ Ega yaka Paulo ma Banabasi hi meidaodao u Ikoniyam. Guyau ubeina hi bahabaha kadidili. Ma Guyau a lunugotootogo i laimoinehi hai baha ubeihi naka Paulo ma Banabasi i dewahi po wekiwekilala po manini nimahiyei hi wogeletehi. ⁴ Meyageina u hinena naka lawa hi gunanohahi po bolu luwaga. Gehouhi tu wituwetuwegahi ubeihi hi nenaē ma gehouhi mi Yudeya ubeihi hi nenaē. ⁵ Apoma mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya, hai babada mitehi hi wiwogatala po ipa Paulo ma Banabasi hina dewa guyougehi po gaimeī hina wilawihī. ⁶ Hougana wiwogatalana Paulo ma Banabasi hi hanahanapugeya po hi lowo po hi nae u Lisita po u Debi, meyagai baneihī Laikoniya u tupona. Ma gasi meyagai gehouhi Laikoniya u hinena ⁷ ugolihi Yaubada a baha hi guguyeya.

Paulo ma Banabasi Lisita po Debi u hinehi

⁸ Lawa gehouna u Lisita i mamae naka hinana u managona ma aena i apapoe po ega ita nenaē ma i tugutugula. ⁹ Tauna Paulo a baha i noonoli ma Paulo lawana i gagalena imahiyeya po i pa, ‘Geka lawana a witumagana binei emoemotana ina luyagohana.’ ¹⁰ Yaka Paulo i todi ma lawana i gagaleya po ponana i lata ma i baha nae ugolina i pa, ‘Aemgei una towolo dumadumalu!’ Lawana i lupa gae ma i hopu po i lautowologeya po aenei i nae ma i nei.

¹¹ Awai Paulo i dewadewayā, bolu hi gagaleya po Laikoniya ponahigei hi ototu hi pa, ‘Yaubada hi lilawa hotahi po hi hopu mai ugolita.’ ¹² Banabasi hai yaubada hi wiwaligeheya po hi pa, Susi. Ma Paulo hai yaubada gehouna hi wiwaligeheya po hi pa, Hemesi, babana tauna omboinana i tanitaniwageya. ¹³ Yaubada Susi a tu witalaguyaba, a numa dalabu meyageina u aliyana naka bulumakau anai wihiyana i neiyai po meyageina mateta ma ugolina ipa lawa mitehi hina witalaguyaba.

¹⁴ Tamogi Paulo ma Banabasi geke dewana hi nonoli, yaka hai lului hi laugagihi ma bolu u hinehi hi lui po hi ototu hi pa, ¹⁵ 'Iyowai po geke dewana o dewedeweya? Tiyai lawa hota mei taumi. Ma to nei ipa tuwega dewadewana to dedeya ugolimi po geke dewahi ona palihalehi, ma ona luhagawilemi Yaubada Lauyagohanana ugolina. Geka Yaubadana tauna yada po hipuli po boga i dewahi. Ma u hinehi awai he mamae i dewahi. ¹⁶ Lolowa hapa odubona i palihalehi po hai nugotuhu hi lautago. ¹⁷ Tamogi dewa dewadewahi houga magomagouna i dewedewehi naka i laimoinena meya ugolihi. Mahula po gadiwewe yadei i weleta. Yaniyani i weleta po nugonugota i wikaoahahi.' ¹⁸ Geka ompaliguduguduhi bahahi hi bahehi ma tamogi lawa boluhi yohola hi ileta ipa hina witalaguyaba Paulo ma Banabasi ugolihi.

¹⁹ Mi Yudeya Anitiyoka tupo Pisidiyagei hi nei po Ikoniyamgei hi nei u Lisita. Tauhi lawa boluhi nugonugohi hi litomatomahi po Paulo gaimei hi wilawi ma hi teina niyeya meyageina u aliyana. Hai nugotuhu hi pa amaka ita hilage. ²⁰ Tamogi hougana tu wimulitago hi nei po hi meme wiwileya naka i towolo po meyageina i lui meya. Malitom po tauna ma Banabasi mitehi hi nae u Debi.

Paulo ma Banabasi hi gunawilehi u Anitiyoka Siliya u hinena

²¹ Paulo ma Banabasi tuwega dewadewana u Debi hi guguyeya po lawa boluhi hi winugobuinihi. Ma hi gunawilehi po hi nae u Lisita po u Ikoniyam po hi nae u Anitiyoka Pisidiya u hinena. ²² Hai nae ugolihi tu wimulitago hi inugokadidilihi po hi pa, 'Ona nugomomota omi witumagana ugolihi. Babana pilipili magomagouhi apo ta weluwilehi ma apoma apo Yaubada anani taniwaga ugolina ta geleta.' ²³ Paulo ma Banabasi bolu emosi po emosi u hinehi hai tanitaniwaga hi witowolihi. Ma anai lupalihi po anai wiyohihi hi'mbenenehi Guyau u nimana babana tauna ugolina hai witumagana hi hounihi.

²⁴ Pisidiya tupona hi weluyayahi ma apoma hi nae Pampiliya anani taniwaga ugolina. ²⁵ Tuwega dewadewana u Pega hi guguyeya ma apoma hi hopu u Ateliya ²⁶ po u Ateliya ma hi gelu po hi nae Anitiyoka.

Lolowa u Anitiyoka tu witumagana Yaubada a lunugotootogo po a galena itete binei hi lupali po Paulo ma Banabasi hi himihimilihi naka hi lugeleta meme babana hai bagibagi hi wikokowi. ²⁷ Hougana u Anitiyoka hi laugeleta naka tu witumagana hai bolu hi tuboinihi ma Yaubada ginouli atapuhi ugolihi i dewadewahi naka hi paliwelehi. Ma gasi tauhi ega mi Yudeya Yaubada hai gaogao i welehi po hi witumagana. ²⁸ Ma u Anitiyoka tu witumagana mitehi hi meidaodao.

15

Omboina u Yelusalem

¹ Lawa gehouhi Yudeyagei hi nei u Anitiyoka po walewalehihi hi iatatiyehi hi pa, 'Inapa ega ami wekiwekilala hini omhapina ona waya mei Mose lugagayo i gilugilumi ugolina yaka apega ona luyagohana.' ² Paulo ma Banabasi lawahi mitehi hi wigamogahigahi geke bahana binei. Ega yaka Paulo ma Banabasi lawa gehouhi hi itowolihi mitehi hi nae u Yelusalem, tu wituwetuwega po tanitaniwaga ipa hina galehi geke bahana ubeina.

³ Paulo ma Banabasi ma lawahi hi himilihi po hi nena naka hougana Ponisiya tupona po Samaliya tupona hi luinihi po hi nena naka hi ipaliwelenahi pa, 'Tauhi ega mi Yudeya Yaubada hi itumaganeya.' Naka ugolinei walewalehihi atapuhi hi kaoha duma. ⁴ Hougana u Yelusalem hi laugeleta naka tu witumagana hai bolu po tu wituwetuwega po tanitaniwaga hi likaohahi. Ma Paulo ma Banabasi Yaubada ginouli atapuhi ugolihi i dewadewahi naka hi paliwelehi.

⁵ Tamogi mi Yudeya hai lugagayo tu wiatatiyana gehouhi Yesu hi wootagoya ugolinei hi towolo po hi pa, 'Tu meuputa lawahi iyawoi nawa Yesu hi itumaganeya ona paliwelehi ona pa, "Wekiwekilala hini omhapina ona waya po Mose a lugagayo i gilugilumi naka i pa ona iponawogogeya." '

⁶ Ega yaka tu wituwetuwega po tanitaniwaga hi'mboina po geke bahana hi wibaabaniyeya. ⁷ Ma hai wibaabani a dao u hinena naka Pita i towolo po i baha nae ugolihi i pa, 'Walewalehiu, o hanapugeya lolowa u hayami ma Yaubada i winaganu, po ipa tauhi ega mi Yudeya ugolihi tuwega dewadewana a guguyeya, ma apo hina nonoli po hina witumagana. ⁸ Ma lawa hai nugotuhu naka Yaubada i hanapugena dumahi, po tu meuputa iyawoi nawa hi itumagana i galena idewedewehi. A galena idewadewa i wogeleteya naka Alugo Woiyawa i welehi mei i weleweleta pite. ⁹ Tauhi po tauta ega ita galena ikahata. Nugonugohi i liyeuyeuhi babana hi witumagana. ¹⁰ Ugolinei tu wimulitago wouhi ega ta laipeunihi Mose a lugagayo ugolinei. Geke witeina ega emoemotana ipa ta awali babana odubona po amalai naka lugagayona ata ani peu. Geke dewana binei ega Yaubada ta laudadani. ¹¹ Ta itumagana po Guyau Yesu a lunugotoogogei ta lauyagohana naka amaka mei tauhi gasi.'

¹² Pita a baha u mulina ma lawa atapuhi ega ponahi ma hi lautanigana. Banabasi ma Paulo Yaubada a wekiwekilala po a manini atapuhi tauhi ega mi Yudeya u hayahi i dewadewahi naka hi dede pahih. ¹³ Hai widedede u mulina Yamesa i baha i pa, 'Walewalehiu, ona lautanigana! ¹⁴ Pita i dedeya iyowai

Yaubada tauhi ega mi Yudeya ugolihi i woogeletena meya po u hayahi a guguni i inaganihi. ¹⁵ Geka pite emoemotana mei tu bahapiko hai baha Yaubada a Buka ugolina i pa,

¹⁶ “Geka u mulina apo a gunawileu,
po Dawita a numa i guliguli a witowola meya.

Awai hi woapapoe apo a liwou mehi,
ma a witowolihi,

¹⁷ po apo lawa atapuhi tau Guyau hina biheu.

Ma tauhi ega mi Yudeya waigowahi apo hina wigaliugei.

¹⁸ Geka pite Guyau ponana lolowa i bahebahena geleteya.”

¹⁹ ‘Ugolinei ma u wikaha naka tauhi ega mi Yudeya Yaubada he itumaganeya, ega ipa ta laipilipilihi. ²⁰ Tamogi ipa hai pepa ta gilumi po ta paliwelehi: Aniani hi yambenenehi talaoloto ugolihi ega hina ananihi. Ega hina matamatamaga. Gasi ega muhala waitalana po gadouna he kikiki hina anani. ²¹ Matababana geka lugagayohi Mose i gilugilumihi mi Yudeya hau numa dalabu hi guuguyeya houga i dao duma. Ma a baha meyangai atapuhi u hinehi dalabu emosi po emosi he guuguyehi.’

Tauhi ega mi Yudeya hai pepa hi himili

²² Tu wituwetuwegahi po tanitaniwaga po tu wituwumagana boluhi mitehi hi wiwogatala po lawa hi winaganihi boluna u hinena. Tauhi apo Paulo ma Banabasi mitehi hina himilihi po hina nae u Anitiyoka. Lawa hi itowolihi naka Yudasa (gowana gehouna Basabasa) ma gasi Sailasi. Naka hai luwagahi walewalehihi hi wiyateyatena dumahi. ²³ Pepa lawahi mitehi hi himilihi po hi nena naka geka pite:

‘Tu wituwetuwega po tanitaniwaga tiyai, walewalehimi i wimaamala taumi walewalehiyai atapumi ugolimi. Taumi ega Yudeya lawami u Anitiyoka po u Siliya po u Silisiya tu mae. ²⁴ Amaka to nonoli naka i bolu ugolina lawa hi nehi po hi lipilipilimi po nugonugomi hi wiapapoenihi hai baha ugolihiyei. Tamogi ega ugoliyai hita lubayada ma geka dewana hi deweya. ²⁵ Ugolinei ma to’mboina po atapuiyai to lueena ma lawa to winaganihi po hi nehi ugolimi ata lawa Banabasi po Paulo mitehi. ²⁶ Hai luwaga hai luyagohana hi palihalehi Guyau Yesu Keliso gowanei. ²⁷ Ma Yudasa po Sailasi to himilihi tauhi apo ginoulihi to gilugilumihi emoemotahi apo hina limoinehi. ²⁸ Matababana Alugo Woiyawa a nugotuhu mei i nugotuhu po ipa ega to laiwiteinimi, ma geka ginoulihi tuawahi ona wootagohi. ²⁹ Aniani hi yambenenehi talaoloto ugolihi ega ona ananihi. Ega muhala waitalana po gadouna hi kikiki ona anani. Ega ona matamatamaga. Inapa geka ginoulihi ega ugolihi ona wogowogo nae yaka apo ona meimahi.

Kihoni.’

³⁰ Tu winoyanoyahi hi himilihi po hi nenaе naka hi hopu u Anitiyoka po tu witumagana hai bolu hi boinihi ma pepana hi welehi. ³¹ Ma lawahi pepana hi hiyahiyawi po a baha winugokadidili u golina ma hi kaoha duma. ³² Yudasa ma Sailasi naka tauhi Yaubada a tu bahapiko ugolinei ma walewalehihi mitehi hi wibaabani duma. Hi inugokadidilihi po hi towolo kadidili. ³³ Tauhi mitehi hi meidaodao ma apoma hi himilihi po anai nugodumolahi hi gunawilehi tu himilihi ugolihi. ³⁴ [Tamogi Sailasi i nugonugotuhu po noka hosi i mae.]

³⁵ Paulo ma Banabasi u Anitiyoka hi mamae, ma lawa magomagouhi mitehi Guyau a baha hi guuguyeya po hi atatiyaneya.

Paulo ma Banabasi hi wikahakaha

³⁶ Iyeta wabiha hi kokoe ma Paulo i baha nae Banabasi u golina i pa, ‘Ta gunawilena meta po walewalehita ta dadanihi lolowa meyageihi ugolihi Guyau a baha ta guuguyeya, po ta galena niyehi iyowai hai mae galenahi.’ ³⁷ Banabasi a luhogala ipa Yoni Maki hina weluwaya po mitehi hina nae. ³⁸ Ma Paulo i nugonugotuhu po ega ita dumalu, babana lolowa u Pampiliya hi mamae po Yoni Maki i lowo halehi ma ega ita wotagohi po hai bagibagi hita wikokowi. ³⁹ Ugolinei Paulo ma Banabasi geка bahahi bihiyei ma hi lugamogahigahi po hi wikahakaha. Banabasi Yoni Maki i weluwaya po hi’mkuka po hi nae u Saipilasi. ⁴⁰ Ma Paulo Sailasi i winagani po mitehi ipa hina nae, po ega yaka walewalehihi Paulo ma Sailasi hi lupali ubeihi ipa Guyau a lunugotootogo po a galena itete ina melabenihi. ⁴¹ Ma hi’mhoe po Siliya ma Silisiya hai ani taniwaga meyageihi hi luinihi po tu witumagana hai bolu atapuhi hi itowolo kadidilihi.

16

Timoti Paulo ma Sailasi mitehi hi kadau

¹ Naka hougana Paulo ma Sailasi hi nae u Debi po gasi hi nehaleya po hi nae u Lisita. Ma noka hosi u Lisita tu wimulitago gehouna i mamae, gowana Timoti. Timoti hinana wawine Yudeyagei ma Yesu i itumaganeya. Ma amana lawa Gilikigei. ² Tu witumagana atapuhi u Lisita po u Ikoniyam naka Timoti hi kawaidewedewena dumaya. ³ Paulo nugonugona ipa Timoti ina weluwaya. Ega yaka mi Yudeya hai dewagei a wekiwekilala hini omhapina i waya babana lawa noka hosi tu mae tauhi mi Yudeya po hi hanapugeya Timoti amana lawa Gilikigei. ⁴ Lisita hi nehaleya po hi nenaе meyagai emosi

po emosi hi luinihi naka Yelusalem tu wituwetuwegahi po tanitaniwaga dewa awai hi laueenehi naka tu witumagana hi palipaliwelehi ipa hina iponawogogehi. ⁵ Ega yaka tu witumagana hai bolu hi witowolo kadidilihi po iyeta emosi po emosi lawa hi nugonugobui ma tu witumagana hai bolu hi magamaga.

Paulo a enogalena u Tolowasi

⁶ Ma hi kadau po hi nae tupo Piligiya ma Galatiya ugolihi ma Alugo Woiyawa ega ita palihalehi ipa Guyau a baha hina guguyeya u Asiya. ⁷ Ega yaka Maisiya u tuponana hi nae po sigana ugolina hi lugeleta po hi ileta ipa Bitiniya tupona hina luiya. Tamogi Yesu Alugona Waiwoiyawana ega ita palihalehi ipa hina lui. ⁸ Ega yaka Maisiyagei hi'mhoe po hi hopu u Tolowasi. ⁹ Ma noka upomna Paulo i eno galena po lawa Masedoniyagei i gagaleya ma i towolo po i laupaliyeya i pa, 'Una lunugotootogeyai po una damanai u Masedoniya po una haguiai.' ¹⁰ Hougana Paulo lawana i eneno gagaleya po i welutowolo po to wononogo po tau ipa mitehi to nae u Masedoniya babana to nugotuhuya naka Yaubada i otugeiyai ipa tuwega dewadewana lawa noka hosi ugolihi to guguyeya.

Lidiya a nugobui u Pilipai

¹¹ Ega yaka u Tolowasi ma wamgei to'mkuka po to dumalu, po to damana bonabona gowana Samotalesi ugolina. Ma malitom po to damana u Nipolisi. ¹² Noka hosi ma to lui po to nae Masedoniya meyageina baneina Pilipai ugolina. Meyageina gasi mi Loma hi mimiyea. Noka u meyageina to mamae iyeta ega hita maga imahi.

¹³ Ma hau dalabu, meyageina to nehaleya po to nae goila u hadana. Tu nugotuhuya apo noka hosi mi Yudeya hai ani lupali to tuhagaya. Wiwine noka hosi hi'mboina mai po to duhuna ma ugolihi to wibaabani. ¹⁴ Tu lutaniganeiyai emosi naka Lidiya, wawine Tayatailagei. Tauna luilui kayakayahi i gimagimalehi. Wawinena naka Yaubada tu wotalagiyena gehouna po nugonugona Guyau i luhoeya ma Paulo awai i bahebahehi naka ugolihi i kawamoina. ¹⁵ Po noka hougana tauna po a numahine lawahi hi bapatisohi ma u mulina i igiigimeiyai i pa, 'Taumi o baha o pa tau Guyau tu witunganana moinana yaka ona nei po u numa ona mae.' Ma nugonugoiyai i talatalahi po to nae.

Pilipai numa panipani u hinena

¹⁶ Iyeta gehouna to'mhoe po to nenaie ani lupali dobuna ugolina po tu bagibagi wawinena to tuhagaya. Wawinena naka alugo palopaloumana i luiya po i dewaya po awai apo houga u naota hina waawala i bahebahehi. Geka dewana

ugolina ma mone baneina a tanitaniwaga ubeihi i dewadewayaya. ¹⁷ Paulo po tiyai i wotagoiyai po i ototu i pa, 'Geka lawahi naka Yaubada Gegewahagana a tu bagibagi. Tauhi luyagohana tahayana he bahebaheya ugolimi.'

¹⁸ Geka dewana iyeta magomagouna i dewedeweya a sigana Paulo uyona i gigai ma i luhagawileya po alugona palopaloumana ugolina i baha nae. I pa, 'Yesu Keliso gowanei a paliwelem, naka wawinena una hopuhaleya!' Mala emosi ma alugo palopaloumana wawinena i hopu haleya.

¹⁹ Wawinena a tanitaniwaga hi gagalena po hai ani lumone tahayaha i kokoe. Ega yaka Paulo ma Sailasi hi womomohihi po hi teina niyehi ani gimala u dobuna, tanitaniwaga ugolihhi. ²⁰ Hi neihi mai po tu luhetala mi Loma u naohi ma hi pa, 'Geka mi Yudeya lawahi, ma ata meyagai u hinena pilipili he laiwawalihi. ²¹ Lugagayo he iatatiyanehi naka tauta mi Loma ata lugagayo he tutulagonihi po ega emoemotana ta winihi po ta metagohi.'

²² Paulo ma Sailasi hi lawihi naka bolu tu luhetalahi u hayahi hi lui po hi wilougo haguahagu. Ma tu luhetalahi Paulo po Sailasi hai kaleko hi laulolohi ma hi baha po hi kwapukwapuhi. ²³ Hi wilawihhi po i kokoe ma hau numa panipani hi hauluiyehi. Ma numa panipani tu galena itete hi paliweleya hi pa, 'Numa una gudu momohi.' ²⁴ Tu galena itetena baha i noonoli po Paulo ma Sailasi numa panipani u hine dumana i hounihi ma aehi mayau talaikukuna ugolina i panipani lawitehi.

²⁵ Mei upom u tipolina Paulo ma Sailasi hi laupali ma hi lulougo tapalolo Yaubada ugolina ma hai lawa numa panipani u hinena hi lautanigana. ²⁶ Mala emosi ma guhuguu baneina i nei po panina ogolana i guhuhi po mala emosi ma gudu atapuna i gunahoe pahi. Ma lawa atapuhi hai ae panipani pawapawasi hi gunagunalupenihi. ²⁷ Tu galena itete i welutowolo po gudu gamohi hi taatagihi ma a nugotuhu ipa amaka lawahi hita lowo. Ega yaka a kwasikwasi i waya po ipa ina uni meya. ²⁸ Ma Paulo i otu labatana ugolina i pa, 'Ega una ununi mem babana atapuiyai geke u hinena.'

²⁹ Tu galena itetena yayata ubeina i otu i pa, 'Lampa ona neiyai,' ma i bulili lui Paulo ma Sailasi u aehi po i guli hopu ma i taatawa a matouta binei. ³⁰ Ma apoma i weluwinihi po hi hopu u uputa ma i lubayadehi i pa, 'Babada, awai apo a dewaya po a luyagohana?'

³¹ Ma hi pa, 'Guyau Yesu una witumaganeya yaka apo una luyagohana. Tam po am numahine lawahi mitehi.' ³² Ega yaka a numa u hinena Guyau a baha hi guguyeya tauna po a manago lawahi atapuhi ugolihhi. ³³ Noka uguwana ugolina

Paulo ma Sailasi i weluwinihi po kelohi i ogahi ma tauna po a manago atapuhi hi wibapatisohi. ³⁴ Ma apoma i weluwinihi po hi gae a numa ugolina po aniani i welehi po hi am. Ma lawana a manago mitehi hi kaoha duma babana Yaubada hi witumaganeya.

³⁵ Malitom po tu luhetalahi tu'mpanipani hi himilihi po hi nena naka baha geke hi himili hi pa, 'Naka lawahi ona wohalehi.'

³⁶ Tu galena itete geke bahahi Paulo ugolina i bahehi i pa, 'Tu luhetala baha hi himiliyai ipa to wohalemi. Ugolinei ma ona hopu mai a nugodumolami ona nae.'

³⁷ Tamogi tu'mpanipani ugolihhi Paulo i baha nae i pa, 'Ega i powa awai ma bolu u matahi hi wilawiyai ma hau numa panipani hi houniyai. Tauhi hai powa babana tiyai Loma lawiyai, ma ega emoemotana ipa gowagowadei hina hauhopu neiyai? Apeega! Tauhi hina nei po hina hauhopu neiyai.'

³⁸ Tu'mpanipani geke bahahi hi bahebahehi tu luhetala ugolihhi po tu luhetalahi hi matouta duma matababana Paulo ma Sailasi naka mi Loma. ³⁹ Ega yaka hi nae po Paulo ma Sailasi hi mamalihhi ma hi weluwinihi po numa panipani hi hopu haleya. Ma hi lupaliyehi ipa meyageina hina nehaleya. ⁴⁰ Numa panipani hi hopu haleya po hi nae Lidiya a numa ugolina. Ma noka hosi tu witumagana hi tuhagahi po hi winugokadidilihi ma hai u meyagai hi nehalehi.

17

Paulo Tesalonika u hinena

¹ Paulo ma Sailasi hi nehalehi po hi nae Ampipolisi po Apoloniya hi luinihi po hi weluwilehi. Ma hi nei u Tesalonika mi Yudeya hai numa dalabu i memeyana. ² Ma Paulo a dewa houga daodaona ugolinei ma i dumalu po i nae hau numa dalabu. Noka u numana Yaubada a Buka ugolinei lawa i iatatiyehi naka dalabu gaogaona tonuga. ³ Tauna Yaubada a baha i deede imahiyehi po i laimoinehi naka ipa Yesu ina hilage po ina towolo meme. Ma Paulona i pa, 'Geke Yesuna ugolimi a deedeya naka tauna Besinana lawana.' ⁴ Mi Yudeya gehouhi nugonugohi i waya po Paulo ma Sailasi hi wotagohi. Ma gasi tu wotago gehouhi naka mi Giliki boluhi Yaubada tu wotalagiyena po wiwine waigapolahi gehouhi.

⁵ Tamogi mi Yudeya hi'mgenagenalili po lawa woapapoehi hi tuboinihi po bolu hi dewaya. Ma meyageina atapuna u hinena hi laigologololo po Yasona a numa hi wigawiyeya ipa iyowaka ma Paulo ma Sailasi hi bibihehi po ipa hina hopu nehi lawa boluhi u matahi. ⁶ Tamogi ega hita tuhagahi, yaka

Yasona po tu witumagana gehouhi hi teina niyehi meyagai tanitaniwagahi ugolihi. Ma hi ototu hi pa, 'Paulo ma Sailasi tauhi naka tupo atapuhi he laipilipilihi. Ma amalai hi lui mai ata meyagai u hinena,⁷ po Yasona a numa ugolina i hounihi po he mamae. Tauhi ata wasawasa baneina Sisa a lugagayo he tutulagonihi. Ma hi pa Wasawasa gehouna, gowana Yesu.'⁸ Tanitaniwaga po lawa geke bahahi hi noonolihi po nugonugohi hi geno duma,⁹ ma hi baha po Yasona a lawa mitehi hi wimeiha monegei hai numa panipani lupena halenana binei ma apoma hi wohalehi.

¹⁰ Aipompom ma tu witumaganahi Paulo ma Sailasi hi himilihi po hi nae u Beleya. Hougana u Beleya hi laugeleta naka hi nae mi Yudeya hai numa dalabu ugolina. ¹¹ Noka hosi lawa nugonugohi hi lugadagadalihi ega mei lawa u Tesalonika nugonugohi hi pupu. Matababana lawa u Beleya Paulo a baha hi lautaniganeya ma hi luweluweya Yaubada a Buka ugolina iyeta emosi po emosi. Moina Paulo a baha moinahi bo eega, naka ubeina ma hi luweluwehi. ¹² Ugolinei mi Yudeya boluhi hi witumagana ma gasi wiwine mi Giliki waigapolahi gehouhi po ololoto mi Giliki magomagouhi hi witumagana.

¹³ Tamogi mi Yudeya u Tesalonika naka Paulo u Beleya Yaubada a baha i guuguyeya hi nonoli. Yaka hi nei po lawa hi liuyogigeinihi po Paulo ma Sailasi hi wigawiyehi. ¹⁴ Ega yaka tu witumagana Paulo hi himili po i nae u niha ma Sailasi Timoti mitehi u Beleya hi mae. ¹⁵ Lawahi Paulo mitehi hi gelu po hi nena naka u Ateni hai siga. Noka hosi ma hi gunawilehi po hi nena u Beleya naka Paulo a baha hi waya, po ipa Sailasi ma Timoti hai bagibagi ina kokoe naka Paulo hina latu yagiyagineya.

Paulo Ateni u hinena

¹⁶ Paulo u Ateni Sailasi po Timoti i ototonihi naka nugonugona i witai duma babana u meyageina talaoloto i maga duma. ¹⁷ Ega yaka mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya Yaubada tu wotalagiyena, mitehi hi wigamogahigahi hau numa dalabu ma ani gimala dobuna ugolina, iyeta emosi po emosi lawa hi ialoni naka mitehi hi igamogahigahi. ¹⁸ Ma tu hanahanapu hai bolu gowahi Epikuli ma Sitoweki lawahi gehouhi Paulo mitehi hi wigamogahigahi. Ma gehouhi hi pa, 'Geka buwana ipa awai ina baheya?'

Gehouhi hi pa, 'Galenana mei tupo geha yaubadahi hai tu luguguya.' Geka bahana hi baheya babana Yesu tuwegana po a towolo meme i guuguyeya. ¹⁹ Ega yaka Paulo hi weluwaya po hi niyeya tanitaniwaga hai omboina gowana Aliyopago ugolina po hi pa, 'Wiatatiyana wouna geke tam

e ibaabaniyeya ipa to hanapugeya. ²⁰ Ginouli gehouhi to noonolihi naka to winugoniniyehi, binei ipa to hanapugehi anohi awai.’ ²¹ (Hai lubayada babana gegeka, mi Ateni po gasi tupo geha lawahi u Ateni hi mamae naka ega awai hita dewadewayama ma ginouli wouhi hi deedehehi ma hi ibaabaniyehi.)

²² Paulo Aliyopago tu'mboinahi u tipolihi i towolo ma i pa, 'Mi Ateni, ami dewa atapuhi ugolihi ma a gagalemi, naka ami ani witumagana tapuna po tapuna hi maga duma. ²³ Matababana ami meyagai a yayahi po a nae ma ani tapalolo dohuhi a gagalehi po ani'mbenena patahi ugolihi geke bahana a tuhagaya, i pa, "Yaubada ega tata hanapugeya a pata." Ugolinei Yaubadana tauna o wotalagiyeya ma ega ota hanapugeya tauna a deedehehi u golimi.

²⁴ 'Yaubadana hipuli tu dewana po ginouli atapuhi u golina he mamae tu dewahi, yaka naka tauna yada ma hipuli Guyouna, naka numa tapalolo lawa hi dewadewahi ega u hinehi ita mamae. ²⁵ Ma gasi lawa nimatiyei ginouli ta iwawalihi ega emoemotana tan'ombeneneya u golina babana tauna ega dayadayabu. Tauna yautu po luyagohana po ginouli atapuhi lawa e weleweleta. ²⁶ Hipuli tupo wohepali u hinena Yaubada lawa i wiwawalita po ta mamae naka lawa emosi u golinei ta nei. Tauna tuawana ata houga amaka i bahehi po ata ani mae sigasiga dumahi i bahehi. ²⁷ Geka i dewadewayama babana ipa ta bibiheyama ma ta iletaya ipa ta tuhagaya. Matababana Yaubada a mawa ega ita dao. ²⁸ Mei lawa gehouna i baheya i pa, "Yaubada tauna a manini u hinena ta mamae po ta idagudagu po ta lauyagohana." Mei ami tu wipakulo hi bahebaheya hi pa, "Tauta gasi tauna natunatuna."

²⁹ 'Yaubada natunatuna tauta u golinei ega ipa Yaubada galenana ta nugonugotuhuya mei talaoloto lawa hai winugonugotuhugei he laukidihi. Gole bo siluba bo gaima u golinei hi gilugilumihi tauhi ega mei Yaubada. ³⁰ Winugoneina hougahehi ugolihi Yaubada ega lawa wimeihana ita genogeya. Ma amalai lawa ataputa e palipaliweleta i pa, "Ami dewa apapoehi ona palihalehi." ³¹ Matababana iyeta i bahebaheya u golina lawa i inagani apo dewa dumadumalunei lawa ataputa ina libahibahita. A baha limoinana lawa ataputa u golita naka lawana i inagani amaka hilage u golinei i witowolo meya.'

³² Hougana Paulo a baha towolo meme ubeina hi noonoli po lawa gehouhi hi'mpalihibahiba ma gehouhi hi pa, 'Nugonugoiyai apo una wibaabani meme geke bahahi ubeihi.' ³³ Ega yaka Paulo omboinana i nehaleyama. ³⁴ Tamogi lawa gehouhi hi latuya po hi witumagana ma u hayahi naka lawa gowana Diyonisi, tauna Aliyopago taniwagana gehouna. Ma

gasi u hayahi naka wawine gowana Damalisi po gasi lawa gehouhi hi witumagana.

18

Paulo Kolinito u hinena

¹ Paulo a baha u mulina Ateni i nehaleya po i nae u Kolinito. ² Noka hosi lawa Yudeyagei gowana Akwila, Ponita u meyageina hi guniguni i tuhagaya. Tauna amalai hotana agona gowana Pilisila mitehi Italigei hi nei. Hai nei matababana Itali hai taniwaga gowana Kilodiyasi i baha i pa, Yudeya lawahi Loma hina nehaleya. ³ Paulo i nae po i galehi po mitehi hi mae, babana tauna po tauhi hai mone tahayana naka palai hi yamdewa. ⁴ Dalabu magamaga hau numa dalabu mi Yudeya po mi Giliki mitehi hi igamogahigahi. Ma i ileta ipa nugonugohi ina waya.

⁵ Hougana Sailasi ma Timoti Masedoniyagei hi laugeletai naka Paulo a bagibagi palai didinana i nehaleya ma a houga luguguya ugolina i hahaleya. Ma mi Yudeya i palipaliwelena imahiyehi naka Yesu tauna Besinana lawana. ⁶ Ma hi bahabaha guduguduya po hi iapapoeya naka a lului dubudubuna i lihooholi ipa hai apapoe ina wiatatiyehi. Ma i baha nae ugolih i pa, 'Inapa ona lugowademi, yaka taumi tuawami apo gouna ona waya. Tau ega u gou. Yaka amalai i wawala po i nena naka apo a nena tauhi ega mi Yudeya ugolih.'

⁷ Ugolinei mi Yudeya hai numa dalabu i nehaleya po i nae lawa gowana Sisiyasi Yusito, Yaubada tu wotalagiyena a numa ugolina. Lawana a numa naka mi Yudeya hai numa dalabu u liyaliyana. ⁸ Mi Yudeya hai taniwaga gehouna gowana Kilisipa Guyau i witumaganeya, tauna po a numahine lawahi atapuhi. Ma mi Kolinito magomagouhi Paulo a baha hi noonoli naka hi witumagana po bapatiso hi waya.

⁹ Upom emosi Paulo i enogagalena po Guyau i bahabaha nae Paulona ugolina i pa, 'Ega lawa una matomatoutehi. Tamogi una ibaabani ma ega una wohouna, ¹⁰ matababana tau tam mitem. Ma ega emoemotana po iyai ina wihini-wiyuwam babana geke meyageina u hinena u lawa hi maga.' ¹¹ Ega yaka Paulo noka hosi i mae bolima emosi ma tupona, Yaubada a baha lawa i iatatiyehi.

¹² Tamogi hougana Galiyo i taniwaga u Giliki naka mi Yudeya lawahi hi mtuboina ma Paulo hi numa panipani po hi niyeya hau luhetala. ¹³ Ma Galiyo ugolina hi pa, 'Geka lawana lawa nugonugohi e talatalahi ipa Yaubada hina wotalagiyeya. Ma nanakahi naka lugagayo e tutulagoni.'

¹⁴ Paulo gamona i tatagi po ipa ina baha ma Galiyo i baha nae mi Yudeya ugolihi i pa, 'Itapa geke lawana powa bo apapoe baneina ita dewaya apo nanaka u matababana ma upuwe ita hegoemi. ¹⁵ Ma geke wigamobahabahana naka baha po gowa po ami lugagayo ubeihi. Ugolinei ma taumi tuawami ona lidumaluya. Apega geke ginoulihi ugolihi a wituluhetala.' ¹⁶ Ma ega yaka i wiyagahi po ani luhetala meyageina hi nehaleya. ¹⁷ Atapuhi numa dalabu badana gowana Sositene hi womomohi ani luhetala u matetana ma hi wilawi. Tamogi Galiyo geke dewana ugolina ega ita geno.

Paulo i gunawileya u Anitiyoka

¹⁸ Paulo u Kolinito i mamae naka iyeta i maga duma, ma apoma tu witumagana i nehalehi po Pilisila ma Akwila mitehi hi'mkuka po Siliya ubeina hi nae. Yohola ega hita gelu ma Yaubada u matana i wigwala u Kenekeleya ma unununa hi gali. ¹⁹ Ma u Kenekeleya hi gelu po hi nae u Epeso po noka hosi Pilisila ma Akwila i tuhounihi. Ma tuawana i lui hau numa dalabu po mi Yudeya lawahi mitehi hi wibaabani. ²⁰ Hi lupaliyeya ipa mitehi hina meidaodao ma i luhinigigai. ²¹ Tamogi i nanae ma i paliwelehi i pa, 'Inapa Yaubada a nugotuhu yaka apo a gunawileu ugolimi.' Ega yaka u Epeso ma i'mkuka po i nae. ²² Hougana u Sisaliya i laugeleta naka i nae u Yelusalem po tu witumagana lawahi i mamalihi ma apoma i hopu u Anitiyoka.

²³ Noka hosi houga kukuna i haleya ma apoma Galatiya po Piligiya tupohi i yayahihi. Tu wimulitago atapuhi i towolo kadidilihi.

²⁴ Lawa Yudeyagei ma a meyagai Alesanila gowana Apolo i nae u Epeso. Tauna lawa bahabahana po Yaubada a Buka i hanapugena dumaya. ²⁵ Wiatiyana Guyau a Tahaya ugolina i waya po i palihalena dumaya po Yesu ubeina i iatatiyanehi po i bahebahehi naka i laidumaluhi. Tamogi Yoni a wibapatiso tuawana i hanapugeya. ²⁶ Mi Yudeya hai u numa dalabu i wiwawala po i ibaabani kadidili ma hougana Pilisila ma Akwila hi noonoli po hi weluwaya. Hi weluwaya po hi niyeya hai numa ugolina apoma Yaubada a Tahaya hi dede idumaluya ugolina.

²⁷ Apolo i inugonugotuhu ipa ina damana u Giliki, yaka tu witumagana u Epeso hi haguya po hi'mgiluma nae tu wimulitago u Giliki ugolihi. Hi paliwelehi ipa Apolo hina kaoheya ma hina weluwaya. Hougana i laugeleta naka Yaubada a lunugotootogo galena itetenagei ma lawa hi itumagana naka ugolihi i wihaguhagu duma. ²⁸ Matababana mi Yudeya lawahi mitehi hi laugamobagibagi ma hai baha i ununihi,

bolu omboinahi u hinehi, po Yesu tauna Besinana lawana naka Yaubada a Buka ugolinei i laimoineya.

19

Paulo Epeso u hinena

¹ Apolo u Kolinito i mamae naka Giliki tupona ma Paulo Piligiya tupona i nehaleya po meyagai atapuhi i weluyayahihi po i hopu u niha po u Epeso i geleta. Noka hosi tu wimulitago i tuhagahi. ² Ma i lubayadehi i pa, 'O itumagana naka Alugo Woiyawa o tuhagaya bo eega?'

Ma hi wimeiha hi pa, 'Yohola ega tota nonoli naka Alugo Woiyawa e mamae.'

³ Ega yaka Paulo i lubayadehi i pa, 'Bapatiso waigohina o waya?'

Ma hi pa, 'Yoni a bapatiso to waya.'

⁴ Paulo i pa, 'Yoni a bapatiso naka iyawoi hai apapoe ugolihi ma hi nugonugobui naka ubeina ma i ibapatiso. Ma lawa i paliwelehi i pa mulinei lawa i nenei naka ugolina hina itumagana. Lawana naka tauna Yesu.' ⁵ Geka bahana hi noonoli po Guyau Yesu gowanei bapatiso hi waya. ⁶ Ma hougana Paulo nimana i huhounihi ugolihi naka Alugo Woiyawa i nei ugolihi po pona tapuhigei hi ibaabani ma gasi baha piko bahana hi ibaabaniyeya. ⁷ Tauhi magouhi mei 12.

⁸ Geka pite Paulo i wobagibagi wamahaia tonuga u hinehi. Houga daodaona i nae po mi Yudeya hai u numa dalabu i bahabaha kadidili po i igamogahigahi po Yaubada anani taniwaga ubeina lawa nugonugohi i talatalahi. ⁹ Tamogi gehouhi hi nugokapala po ega hita witumagana ma Guyau a Tahaya hi iapapoeya. Ega yaka Paulo tu wimulitago i tamihi po mitehi ma lawahi hi nehalehi. Ma iyeta emosi po emosi tu wiatatiyana gowana Tilana anani wiatatiyana numana ugolina i ibaabani. ¹⁰ Geka dewana i nenaie naka bolima luwaga. Ugolinei ma lawa atapuhi u Asiya tu mae Guyau a baha hi nonoli, mi Yudeya po gasi ega mi Yudeya.

Sekewa natunatuna ololotohi

¹¹ Yaubada Paulo i dewaya po nimanei manini galenahi tapuhi po tapuhi i dewadewahi. ¹² Ugolinei lawa hai tepa hamahamaga po hai luilui Paulo i wodadanihi ma hi winihi po hi niniyehi tu tootogo ugolihi, naka hai totogo hi kokoe po alugo apapoehi hi nehalehi.

¹³ Lawa gehouhi tauhi mi Yudeya houga magomagouna hi kadakadau ma alugo apapoena hi iyagahi ma hi nei po ipa Guyau Yesu gowanei alugo apapoena hina wiyagaya. Yaka alugona ugolina hi pa, 'Paulo Yesu e guuguyeya gowanei a paliwelem una hopu po una nae.' ¹⁴ Geka dewana mi Yudeya

hai tu witalaguyaba badana natunatuna ololotohi magouhi 7 hi dewedeweya.

¹⁵ Ma tamogi houga gehouna alugo apapoena ugolina hi bahabaha nae po i pa, 'Yesu a hanapugeya po Paulo a hanapugeya ma taumi iyawoi?'

¹⁶ Lawana ugolina geka alugo apapoena i mamae naka i wotowolo po i wilawihi po kelo i welehi ma hai kaleko i loolohi po ani kowakowahi awa hi lupa hopu po hi lowo po hi nae.

¹⁷ Mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya atapuhi u Epeso tu mae awai i waawala tuwegana hi noonoli po hi matouta. Ma Guyau Yesu gowana hi wiyateyate dumaya. ¹⁸ Tu witumagana boluhi hi nei po bolu u matahi hai apapoe hi hoena geletehi. ¹⁹ Tu balabalau boluhi hai buka hi hihwi ma po bolu u matahi ma hi'mapugehi. Ma bukahi mihahi hi lauemotehi a lata mei K50,000. ²⁰ Wipoya geka pite ugolinei ma Guyau a baha i gunanohaya po i nena ma i kadikadidili.

²¹ Geka dewahi u mulihi Paulo a wiwogatala ipa Masedoniya po Giliki tupohi ina yayahihi po ina nae Yelusalem. Ma i pa, 'A nae Yelusalem u mulina u luhogala ipa Loma a galeya.' ²² Ega yaka a tu hagu luwaga, Timoti ma Elasita, i himilihi po hi nae u Masedoniya ma tauna Asiya u tupona i womaamae.

Wogalahi Epeso u hinena

²³ Noka u houganana lawa hi wogalahi babana ega nugonugohi ipa Guyau a tahaya Paulo ina deedeaya. ²⁴ Ma lawa gehouna gowana Demitiliya a bagibagi numinumi namana-malihi i yamdewa. Geka ginoulihi i dewadewahi talaoloto wawinena gowana Atemisi ubeina naka mone baneina i tutuhagaya a tu bagibagi ubeihi. ²⁵ Tauna a tu bagibagi atapuhi po lawa gehouhi hai bagibagi mei tauhi i otugehi ma i pa, 'Babada, o hanapugena dumaya naka geka bagibagina ugolina ta igapola. ²⁶ Amaka o galeya po o hanapugeya naka geka lawana Paulo awai e dewadewahi. Tauna i pa talaoloto lawa nimahigei he dewadewahi naka ega hai wipoya. Ma lawa boluhi i winugowinihi po he iponawogogeya. Ega Epeso lawahi tuawahi ma Asiya tupona atapuna. ²⁷ Ugolinei ipa ta lowo duma babana apo geka ata bagibagina gowana ina apapoe. Ma gasi ega ata bagibagi gowana tuawana, ma ipa ta lowo duma babana apo ata talaoloto wawinena gegena gowana Atemisi a numa dalabu lawa ega hina iyateyateya. Geka ata talaoloto wawinena Asiya tupona atapuna po hipuli atapuna he wotalagiyeya apo a lugae ina kokoe.'

²⁸ Bolu geka bahahi hi noonolihi po uyohi i gigai ma hi wootuotu hi pa, 'Atemisi Epesoge i gewahaga.' ²⁹ Geka

wootuotuna i lata po i nae po meyagai atapuna i wihogoya. Ma tu wootuotuhi hi bulibulili ani'mboina numana ugolina naka Gayasi ma Alisitaka hi titeinihi ma hi lui ani'mboina u gali hinena. Geka lawahi luwaga naka mi Masedoniya Paulo mitehi hi kadakadau. ³⁰ Paulo i luhogaleyaya ipa ina lui omboina u hinena, ma tu wimulitago hi guduguduya ³¹ ma gasi meyageina tanitaniwagana gehouhi naka Paulo a lawa yaka a baha hi himili po hi lupaliyeya hi pa ega ina nenae ani'mboina u gali hinena.

³² Tu wootuotuhi gehouhi ginouli tapuna hi woototugeya ma gehouhi ginouli tapuna hi woototugeya. Matababana lawa boluhi hi luilui naka hi winugoneina po ega hita hanapugeya awai binei hi lui. ³³ Lawa gehouhi hi pa Alesana tauna wogalahina ita wiwawali babana mi Yudeya hi baha po i gae bolu u matahi. Ma Alesana nimana i wohepahi po i'mtalagaagala ipa hina todi ma ina paliwelehi naka mi Yudeya ega hina igouhi. ³⁴ Tamogi Alesana hi gagalena tuhagaya tauna lawa Yudeyagei ugolinei kabudala gaogaona luwaga u hinena hi ototu gogona hi pa, 'Atemisi Epesoge i gewahaga.'

³⁵ Apoma meyageina tanitaniwagana hai tu'mgiluma lawahi i litodihi ma i pa, 'U lawa mi Epeso, lawa ataputa ta hanapugeya Epeso meyageina naka Atemisi gegewahagana a numa dalabu tu galena itetena ma gasi gaima yadei i pipeu hopu mai naka tauna tu galena itetena. ³⁶ Apega iyai geke ginoulihi ina bowiyehi. Ugolinei ma ipa ona todi ma ega ona dewadewa buubuuwa. ³⁷ Geka lawahi o neneihi mai naka ega awai hita daneneya ata numa dalabu ugolina po ega ata talaoloto wawinena hita paliguyoguyougeya. ³⁸ Ugolinei ma inapa Dimitiliya a tu bagibagi lawa gehouna hina igouya yaka ani luhetala he mamae po tanitaniwaga he mamae. Emoemotana noka hosi hina igou mehi. ³⁹ Ma tamogi inapa nugonugomi ginouli gehouhi ona wibaabaniyehi yaka apo meyagai lawahi hai omboina ugolina lugagayogei hina lidumalu. ⁴⁰ Ma ipa ta nugomatouta babana amalai awai i waawala naka apo wogalahi gouna ta waya. Matababana ega emoemotana baha awai dewadewana ta baheya amalai dewana i waawala ubeina.' ⁴¹ Geka a bahana u mulina lawahi boluhi i baha po hi'mnoha.

20

Paulo Masedoniya ma Giliki i dadana mehi

¹ Wogalahina i yababa po u mulina Paulo tu wimulitago i boinihi po baha winugokadidili i welehi ma i mamalihi. Ma apoma i gelu po i damana u Masedoniya. ² Masedoniya

meyageina magomagouna i yayahi po i nena ma lawa baha winugokadidili i welewelehi ma i nae po Giliki anani taniwaga ugolina i geleta. ³Noka hosi wama hiya tonuga i mamae. I wononogo ipa Siliya ubeina in'omkuka ma i tuhagaya mi Yudeya hi wogatala ipa hina uni. Ega yaka i gunawileya po Masedoniyagei i nae. ⁴Pilasi natuna Sopata Beleyagei po mi Tesalonika luwaga, Alisitaka ma Sekanasi, ma Gayasi Debigei po Timoti ma Tikikasi po Tolopima Asiya tuponanei, geke tauhi atapuhi Paulo mitehi hi nae. ⁵Tauhi hi tahaya nae po u Tolowasi hi otonana. ⁶Palawa ega haahanana tolehana u mulina u Pilipai Paulo ma tau to'mkuka. Iyeta nimitutu hi kokoe ma apoma u Tolowasi to tuhagahi po noka hosi to mae dalabu gaogaona emosi.

Paulo hewali hilahilagenena i witowolo meya

⁷Dalabu ugolina to'mboina gogona po to'mam ma Guyau nugohepana omgogonana to waya ma Paulo i wibaabani lawa ugolihi. I ibaabani naka i nae po upom tipolina i waya babana ipa apo malinatom po ina nae. ⁸Babanoyana u moyana to yamboina naka lampa i maga. ⁹Hewali gehouna gowana Yutikasi naka hau malamala i duhuduhuna. Paulo a baha i daodao ma Yutikasi i yadayada po amaka i eno hilage. Ma i eneno po i pipeu naka numana hayana witonugana ugolina ma i hopu po hau hipuli i laihilageneya, po hilahilagenena hi wohepaya. ¹⁰Tamogi Paulo i hopu po i pegoya ma i pa, 'Ega ona genogeno babana yohola e lauyagohana.' ¹¹Ma apoma Paulo i gememe po palawa i tomutomuya po hi am. Amna u mulina lawahi mitehi hi ibaabani ma i nae po i lauyayahi ma i nehalehi. ¹²Hewalina a luyagohanana ma hi weluwaya po hi nae hai u meyangai a nugodumolahi.

Paulo a baha wimaamala tanitaniwaga ugolihi

¹³To tahaya nae hau wam po to'mkuka po to kwakwawila nae u Asosi ipa apo noka hosi Paulo to touli. Paulona tauna i baha po geke pite to dewaya babana tauna ipa apo tepanei ina tagonai. ¹⁴Ma hougana u Asosi i tutuhagiyai po i gelu po to nae u Maitilini. ¹⁵Noka hosi ma to gelugelu naka to welumalatom po Kayosi bonabonana liyalianeine to nae. Ma malitom po Samosi u bonabonana to gota ma malitom meme po to damana u Mailitasi. ¹⁶Paulo a nugotuhu i dewaya po ipa Epeso ina weluwileya po ina nae. Ega nugonugona ipa u Asiya a kabudala ina haleya, matababana i bulibulili ipa u Yelusalem ina lugeleta, Penitikosi tolehana ugolina.

¹⁷Ega yaka u Mailitasi ma baha i himili po i nae u Epeso ipa tapalolo tanitaniwagahi hina ototoni. ¹⁸Ma hougana hi laugeleta naka Paulo i baha ugolihi i pa, 'Taumi

o hanapugena dumaya iyowai u mae galenana u hayami iyeta magomagouna. Hougana a laugeleta wawalai Asiya u tupona po i nei po amalai naka o hanapugena dumaya. ¹⁹ Nugohopuhopugei po tougei u bagibagi a dewaya mei Guyau a tu bagibagi. Mi Yudeya lawahi hi wogatata ipa iyowai ma hina ihiniwiyuwau naka hiniwiyuwahi hinehiyei a wobagibagi. ²⁰ O hanapugena dumaya naka ginouli awai apo ina haguahagumi ega ata nugoneya. Hougana bolu u matahi po numa emosi po emosi ugolina a lauguguya po a iatatiyana naka ginouli atapuna a paliwelemi. ²¹ Mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihia baha kadidili, a pa, “Omi apapoe ona palihalehi ma ona luhagawilemi po Guyau Yesu ona witumaganeya.”

²² ‘Ma amalai Alugo Woiyawa a wiponawogogeya po a nena u Yelusalem. Ma awai apo ugoliu ina waawala noka hosi naka ega ata hanapugeya. ²³ Tamogi meygai emosi po emosi a luilunihi ugolihia Alugo Woiyawa i paliweleu i pa, “Numa panipani po hiniwiyuwa he ototonim.” ²⁴ Hilage po noka ginoulihi atapuhi ega ata genogehi babana tau u luyagohana iyetana hipuli geke ugolina naka ega genona. Ma tamogi awai a genogenogeya naka ipa u bagibagi a luegahi Guyau Yesu i weleweleu naka lawa tuwega dewadewana a paliwelehi Yaubada a lunugotootogo binei.

²⁵ ‘Atapumi u hayami Yaubada anani taniwaga binei a lauguguya ma a nae ma a nei. Ma amalai a hanapugeya apega tepau ona galena meya. ²⁶ Ugolinei ma amalai u baha kadidilina ugolimi, inapa u hayami iyai ina lugowadeya naka ega tau u gou. ²⁷ Matababana Yaubada a nugotuhu atapuna i weleweleu ega gehouna ata nugoneya ma amaka atapuna a paliwelemi. ²⁸ Ona gagalena itetena memi po gasi tu witumagana atapuhi ona gagalena itetehi. Matababana Alugo Woiyawa i witowolimi po taumi tanitaniwaga. Yaubada Natuna a hilage talanei bolu i winihi po tauna galinei. Naka tauhi ona gagalena itetehi mei sipi tu galena itete. ²⁹ Matababana a hanapugeya naka gamogamo woyahiyahihi mei kedewa, sipi hai gawiya apo muliugei hina nei u hayami. Ma apeega iyai hina luemuli. ³⁰ Ma houga e nenei u hayami apo lawa hina towolo po hina ikoyakoyama po hai luhogala ipa tu wimulitago hina wotagohi. ³¹ Ugolinei ma ipa matami hina kaya. A touwe ma bolima tonuga u hinena iyetei po uguwei a iatatiyemi naka ona nugonugotuhuya.

³² ‘Ma amalai Yaubada u nimana po a lunugotootogo bahana ugolina a hounimi, tauna apo ina winugokadidilimi. Natunatuna waiwoiyawata ubeita ma kawaidewadewa i houni po e mamae apo ina welemi. ³³ Hougana u hayami ega

iyai a mone po a kaleko dewadewahi ata galena luhogalehi. ³⁴ Taumi o hanapugeya naka geka nimouhigei a bagibagi po tau po u lawa uyogoiyai ani haguhi a winihi. ³⁵ Ginouli atapuhi ugolihi amaka a wiatatiyemi naka ipa ta bagibagi po tu tapitapiya ta haguhi. Ma ta nugonugotuhuya naka Guyau Yesu geka pite i baha i pa, “Awai ta tutuhagaya kaohana i habulu ma ombenena kaohana i lata duma.” ’

³⁶ Paulo geka a bahana u mulina babadahi mitehi itutuhi hi'mtutonetonena ma hi tapalolo. ³⁷ Atapuhi Paulona hi talaluluni po hi tutougeya po i kokoe ma hi mamali. ³⁸ A baha ipa apega hina gagalena meya ugolina ma nugonugohi i wiyuwa duma. Ega yaka hi witulani po hi nae hau wam.

21

Paulo i nae u Yelusalem

¹ Ma hougana to mamalihi ma to nenehalehi naka to'mkuka po dumalu to damana Kosi bonabonana ugolina. Ma malitom po to nae Lodisi bonabonana ugolina po noka hosi ma to nae Patala meyageina ugolina. ² U Patala ma wam i nena u Ponisiya to tuhagaya yaka to gelu damana ugolina po to nae. ³ To nei po Saipilasi bonabonana to galena niyeya ma wam hi buiya po to nae hau tupo yawana ma to gota Taya Siliya u tupona. Wamna ginouli i tutoulihi ipa noka hosi ina hiwogih. ⁴ Ma noka hosi tu wimulitago gehouhi to tuhagahi po mitehi to mae dalabu gaogaona emosi. Alugo Woiyawa a lithatahayagei tu witumaganahi Paulo hi paliweleya hi pa ega ina nena u Yelusalem. ⁵ Noka hosi to mamae po i kokoe ma to nehalehi po to nae. To wotowolo hougana ugolina naka agagohi po natunatuhi mitehi hi weluwiniyai po to hopu meyageina u gadowana po noka hosi atapuiyai itutuiyei to'mtutonetonena hau bubu ma to tapalolo po i kokoe ⁶ ma to wimaamala po hau wam to gelugelu ma hi gunawilehi hai yu meyagai.

⁷ U Taya ma to gelugelu naka u Tolemesi to gota po noka hosi tu wimulitago to mamalihi ma mitehi to mae iyeta emosi. ⁸ Ma malitom po to nehalehi po to nae u Sisaliya, po Pilipo a numa to luiya po mitehi to mae. Tauna a bagibagi tuwega dewadewana i guuguyeya. Lawa magouhi ⁷ u Yelusalem hi towolihi naka tauna gehouna. ⁹ Tauna natunatuna guguhinihi wohepali bahapiko bahana hi ibaa-baniyeya.

¹⁰ Noka hosi to mae iyeta wabihaga hota ma tu bahapiko gowana Agabasi Yudeyagei i hopu mai ¹¹ ugoliyai po Paulo a dagilolo i waya po aena po nimana i panipani meya ma i pa, 'Alugo Woiyawa i bahebaheya geka pite i pa: Mi Yudeya

lawahi u Yelusalem apo geke dagilolona taniwagana hina numa panipani mei a panipani meu pite; apoma tauhi ega mi Yudeya u nimahi hina houni.'

¹² Geka bahahi to noonolihi po tiyai po noka dobuhi lawahi Paulo to talagagali to pa ega ina nena u Yelusalem. ¹³ Tamogi i baha i buiia i pa, 'Awai o dewadewaya? Po geke pite o tutou ma nugonugou e iyuwa. Tau a nonogo duma ipa u Yelusalem hina paniu ma gasi ipa Guyau Yesu binei a hilage.'

¹⁴ Ega emoemotiyai ipa nugonugona to buiia yaka to pa, 'Heki, Guyau tuawana a nugotuhagei ina nae.'

¹⁵ Noka hosi to womaamae kikeina ma i ginouli to wononogo ma to nehalehi po Yelusalem binei to nae. ¹⁶ Tu wimulitago mi Sisaliya gehouhi mitehi to nae. Tauhi hi weluwiniyai po to nae Nasona Saipilasigei a numa ugolina ipa apo noka hosi to mae. Nasona tauna tu wimulitago tahatahayana u Saipilasi.

Paulo Yamesa i dadani

¹⁷ Hougana u Yelusalem to laugeleta naka tu wimulitago a kaohahi ma hi witutuhageiyai. ¹⁸ Malitom po Paulo mitehi to nae Yamesa to galey. Ma tanitaniwaga atapahi noka hosi hi'mboina po hi mamae. ¹⁹ Paulo i mamalihi po i kokoe. Ma a bagibagi ugolinei Yaubada ginouli emosi po emosi tauhi ega mi Yudeya u hayahi i dewadewahi naka atapuhi i dede pahi.

²⁰ Tanitaniwagahi a baha hi noonoli po Yaubada hi wotalagiyeya. Ma apoma hi baha nae Paulo ugolina hi pa, 'Walehiyai, u galey Yudeya lawahi tausana wabihaga naka Guyau he itumaganeya. Ma tauhi gasi Mose ugolinei lugagayo i nenei naka yohola he wootagoya. ²¹ Lawa gehouhi hi nei po hi igoum hi pa, tam mi Yudeya tauhi ega mi Yudeya hai meyagai ugolihi hi mamae, Mose a lugagayo uta iatatiyena powahi po ipa uta pa, "Mose a lugagayo ta palihaleya," po uta paliwelehi uta pa, "Ega natunatuta hai wekiwekilala ta huhounihi. Ma gasi ega mi Yudeya ita mae odubohi ta meme tagohi." ²² U laugeletai tuwegana apo hina nonoli. Ma apo awai ta dewaya? ²³ Ugolinei ma awai to bahebaheya naka una dewa tagoya. Lawa wohepali ugoliyai amaka Yaubada ugolina hi wigwala. ²⁴ Geka lawahi una weluwinihi po ona nae po hina laiyeuyeu mehi naka tam mitehi. Ma una wimeiha po apo apalami hina galihalehi. Geka dewana ugolina ma apo lawa ubeim hi ibaabani hina kawaikoyakoyamehi. Ma apo hina pa tam gasi Mose a lugagayo e meme tagohi. ²⁵ Tamogi tauhi ega mi Yudeya Guyau hi itumaganeya amaka hai baha to himili. Ma to paligaagalihi i wikaha ugolina naka aniani awai talaoloto hi yambenenehi ega hina

anani. Muhala waitalana po gadouna he kikiki ega hina anani. Ma gasi to paligaagalihi ipa ega hina matamatamaga.’

²⁶ Malitom ma Paulo lawahi wohepali i weluwinihi po mitehi hi liyeuye mehi. Ma numa dalabu baneina i luiya po lawa i paliwelehi apo iyeta awai liyeuyeumehi ina kokoe ma hai ani witalaguyaba hin’ombenenehi.

Numa dalabu baneina u hinena Paulo hi numa panipani

²⁷ Hi laiyeuye mehi naka iyeta magouhi 7, hougana geke iyetahi magouhi 7 mei hina kokoe ma mi Yudeya Asiya tuponanehi hi nenehi naka Paulo hi galeyau hau numa dalabuna. Geka tauhi lawahi bolu hi lihunahi po Paulo hi womomohi, ²⁸ ma hi ototu hi pa, ‘I lawa mi Yudeya, ona haguiai. Geka tauna lawana tupo atapuna e wiiwileya ma lawa e iatatiyehi i pa Yudeya lawahi Mose a lugagayo po geke numa dalabuna ega hina iponawogogeya. Ma amalai gasi tauhi ega mi Yudeya i weluwinihi po hi lui mai numa dalabu baneina u golina, po geke dobu gegena hi wigobugobugeya.’ ²⁹ (Geka bahahi hi bahebahehi naka matababana Paulo ma Tolopima Epesogei hi gagalehi ma hi gae ma hi hopu meyageina u golina. Ma hai nugotuhu hi pa Paulo Tolopimana ita weluwaya po hita lui numa dalabuna baneina u hinena.)

³⁰ Wogalahi i geleta u meyageina po lawa hi wibulibulili nae po hau numa dalabuna Paulo hi teina hopuneya ma mateta hi guduhi. ³¹ Lawahi boluhi hi ileta ipa Paulo hina uni ma baha hi himili mi Loma hai tu wigawiya hai taniwaga u golina hi pa mi Yelusalem atapuhi he itona. ³² Taniwagana mala emosi ma a tu wigawiya po tu galena itete i tamihi po hi hopu lawahi boluhi u golih. Hougana lawahi tu wigawiyahi po hai taniwaga hi gagaleya ma Paulo hi wilawi woloeya.

³³ Apoma taniwagana i nae po Paulo u golina ma i baha po hi womomohi ma gulawa pawapawasi luwaga u golinei ni mana hi panihi. Ma bolu i lubayadehi i pa, ‘Geka lawana iyai? Ma powa awai i dewaya?’ ³⁴ Boluna u hinena hai wibaabani gololohi tapuna po tapuna ega ginouli emosi u golinei hita wigouya. Nugolagalaga i lata duma u hayahi po taniwagana awai moimana i waawala naka ega ita hanapugeya. Ega yaka i baha po a hewahewali ipa Paulona hina giyeya tu wigawiya hai ani mae u golina. ³⁵ Paulo hi gigiyeya naka hau tete ma hi awali babana bolu mulinei hi nenehi uyohi i gigai duma ipa hina uni. ³⁶ Ma gasi hi awawali babana lawahi hi ototu hi pa, ‘Ta uni!’

Paulo tuawana ubeina i wibaabani

³⁷ Tu wigawiyahi mei hai ani mae hina luiluiya ma Paulo i baha nae taniwagana u golina i pa, ‘Emoemotana apo ginouli gehouna u golim ata baheya.’

Ma Paulo pona Gilikigei i baha yaka taniwagana i lubayada i pa, 'Pona Giliki u hanapugeya? ³⁸ Nugote tam lawa Isipitagei yaka lolowa witona u laiwawali? Ma tu'munugo tausana wohepali ami witona ugolina u tahaehi po mitehi o nae hau balabala yabayababa?'

³⁹ Paulo taniwagana a baha i wimiheya i pa, 'Tau lawa Yudeyagei. Silisiya u tupona dobu gowana Tasasi ugolina hi guniu. Noka meyageina u Silisiya i geduma ma tau meyageina lawana. A mamala dumam ma una palihaleu po lawa ugolihi a wibaabani.'

⁴⁰ Taniwagana Paulo i palihaleya yaka hau tete i towolo ma nimanei lawa i litodihi. Hougana lawahi hi wogenuwana naka Paulo Yudeya ponahigei i baha nae ugolihi i pa:

22

¹ 'Walewalehiu po amamau, ona lautanigana ma u matami tau biugei u baha a baheya.' ² Lawahi hi lautanigana ma Paulo mi Yudeya ponahigei i ibaabani yaka hi genuwana imahi.

Ma i wibaabani i pa, ³ 'Tau lawa Yudeyagei. Ma Silisiya u tupona meyagai gowana Tasasi ugolina hi guniu, ma tamogi u Yelusalem a lata, po hougana a ihewali Gameliyela ugolina a wisikulu po googata hai lugagayo ugonei hi wiatatiyeu. Ma a wileta duma po Yaubada ugolina a palipalihaleu meu mei gasi atapumi amalai. ⁴ Guyau Yesu tu wotagona a ihini-wiyuwahi po hi hilahilage. Ma ololoto po wiwine a womomohihi po hau numa panipani a hauluiyehi. ⁵ Tu witalaguyaba hai taniwaga po tu wikaha babadahi emoemotana awai a bahebaheya hina wikawamoineya. Tauhi mi Yudeya lawahi u Damaseko hi mamae hai pepa hi gilumihi po ipa a niyehi. Ega yaka a nene noka hosi po Guyau Yesu tu wotagona ipa gulawa pawapawasigei a panipanihi po a neihi mai u Yelusalem po hina wimihehi.

⁶ 'Ma a nene po iyeta bolinai hougana Damaseko a tutuliyaliyani ma mala emosi ma yayata baneina yadei i hopu mai po i yayata wiiwileu. ⁷ Ma a peu hopu hau hipuli ma lawa ponana a noonoli ma i pa, "Saulo! Saulo! Awai binei e ihiniwiyuwau?"

⁸ 'Apoma tau a lubayada a pa, "Guyau, tam iyai?"

'Ma lawana i pa, "Tau Yesu Nasaletagei ma houga daodaona e ihiniwiyuwau." ⁹ Lawa mitehi to nene naka yayatana hi galeyama tamogi Yesu i bahabaha mai ugoliu anona ega hita hanapugeya.

¹⁰ 'Ega yaka a lubayada a pa, "Guyau, apo awai a dewaya?"

'Ma Guyau ugoliu i baha mai i pa, "Una wotowolo po Damaseko una luiya po noka hosi tahaya bimegei Yaubada

i woononogogeya apo hina paliwelem.”¹¹ Noka hougana yayatana a kadidili ugolina ma matau i apapoe. Ega yaka tu witulaniu hi lunimaniu po Damaseko to luiya.

¹² ‘Noka hosi Yaubada tu wotalagiyena po Mose a lugagayo tu wotagona gowana Ananaya i mamae, ma Yudeya lawahi u Damaseko tu mae hi iyateyateya. ¹³ Tauna i nei po u liyaliyau i towolo ma i pa, “Walehiu Saulo, una galena meme.” Noka kabudalana ugolina a galena meme po Ananaya a galeyau.

¹⁴ ‘Ma ugoliu i baha mai i pa, “Googata hai Yaubada i winaganim po ipa a nugotuhu una hanapugeya ugolinei a Tu bagibagi dumadumaluna Yesu amaka u galeyau, po ponana amaka u nonoli, ¹⁵ matababana tam apo a tu baha moina lawa atapuhi ugolihi awai u gagaleyau po awai u noonoli binei. ¹⁶ Ma geke kabudalana awai e ototoni? Una towolo po bapatiso una waya ma Guyau gowanei una lupali po am apapoe ina oga halehi.

¹⁷ ‘Ega yaka a gunawilena meu Yelusalem po numa dalabu baneina u hinena a tapatapalolo po enogagalena a gagaleyau. ¹⁸ Enogalena u hinena Guyau a gagaleyau ma i pa, “Una bulili yagiyagina po geke dobuna una nehaleyau babana tau biugei ma am wibaabani apo hina wihinigiyeyau.”

¹⁹ ‘Apoma a pa, “Guyau hi hanapugena dumaya naka tau a nae po numa dalabu atapuhi ugolihi tu witumaganem a panipanihi po a ilawihi. ²⁰ Po gasi am tu baha Sitibeni hougana hi ununi naka tau u liyaliyahi a mamae. Omunugona a kawaidewedeweyau po tu’munugohi hai kaleko a tamihi.”

²¹ ‘Ma Guyau i baha mai ugoliu i pa, “Yelusalem una nehaleyau po una nae tauhi ega mi Yudeya ugolihi, po tam hai tu wituwetuwega.” ’

Paulo apo hita wilawi

²² Lawa hi genuwana ma hi lautanigana naka i nei po tauhi ega mi Yudeya bahana ugolina ma hi wootuotugena meya hi pa, ‘Ta uni haleya. Lawa geke pite ega ita dumalu ipa ina lauyagohana.’

²³ Ma uyohi i gigai po hi iototu ma hai luilui hi loolohi ma aehigei hipuli hi tutugoiya. ²⁴ Yohola hi lauuyogigai ma tu wigawiyahi hai taniwaga a hewahewali i baha po Paulo hi awala niyeyau hai ani mae ugolina. Ma i baha po hi kodikodili ipa ina bahena meya awai binei ma mi Yudeya hi luuyogigai ugolina. ²⁵ Ega yaka aena ma nimana hi panipanihi po i kokoe. Ma ipa hina wilawi. Ma Paulo gawiya kapenana ugolina i baha nae i pa, ‘Tau lawa Lomagei babana u Tasasi hi guniu Loma a u ani taniwaga ma ata lugagayo i baheya ipa luhetala ina tahaya ma taumi ipa ona wilawiu?’

²⁶ Hougana gawiya kapenana geke bahana i noonoli po i nae hai taniwaga ugolina i lubayada i pa, 'Awai ipa una dewaya noka lawana ugolina? Tauna lawa Lomagei.'

²⁷ Ega yaka hai taniwagana i nae po Paulo i lubayadeya i pa, 'Moina tam Loma lawana?'

Ma Paulo i pa, 'Ee, tau lawa Lomagei.'

²⁸ Apoma taniwagana i pa, 'Tau ega mi Loma natuhi ma mone baneina Loma tanitaniwagahi a welehi ma a lui u hinehi.'

Ma Paulo i pa, 'Tau mi Loma natuhi babana u Tasasi hi guniu.'

²⁹ Ega yaka tu wilawina mala emosi ma Paulona hi nehaleya. Ma tu wigawiyahi hai taniwaga i gagalena tuhaga po i matouta duma, matababana lugagayo i tulagoni po Paulo Loma lawana ma i baha po aena po nimana hi panipanihi.

Paulo i luhetala tu wiwogatala u matahi

³⁰ Tu wigawiyahi hai taniwaga a nugotuhu baneina ipa ina hanapugeya awai binei mi Yudeya Paulo hi igouya. Yaka malitom ma i baha po tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi hi'mboina gogona. Apoma Paulo hau numa panipani i wihaleya po niyeya po u naohi i witowoli.

23

¹ Paulo i todi ma tu wiwogatalahi i gagalehi po i pa, 'Walewalehiu, odubona ma i nei po geke iyetana ugolina naka u luyagohana Yaubada u matana ega wigougou u nugougou ita mamae.' ² Tu witalaguyaba hai taniwaga gowana Ananaya i baha po lawa Paulo u liyaliyana hi towotowolo Paulona u gamona hi lougo. ³ Apoma Paulo i baha Ananaya ugolina i pa, 'Tam nonola luwaga, Yaubada apo ina launim. Naka hosi u duhuna ma lugagayoge i ipa una luhetaleu ma tamogi lawa u baha po hi laulauniu naka lugagayo u tulagoni.'

⁴ Ma lawa Paulo u liyaliyana hi towotowolo naka hi baha nae Paulona ugolina hi pa, 'Tam Yaubada a tu witalaguyaba hai taniwaga e palipaliguyoguyougeya!'

⁵ Ega yaka Paulo i baha i pa, 'Walewalehiu, ega ata hanapugeya naka tauna tu witalaguyaba hai taniwaga. Itapa ata hanapugeya apega geke pite ata baha, babana Buka odubona ugolina geke pite hi gilumi hi pa, "Am lawa hai taniwaga ega una palipalihopuhopuneya."'

⁶ Paulo i hanapugeya naka tu wiwogatalahi gehouhi Sadusi ma gehouhi Palisi. Hougana geke boluhi luwaga i gagalena tuhagahi po tu wiwogatala u matahi i wootu i pa, 'Walewalehiu, tau Palisi natuhi, yaka tau Palisi. Geke a lauhetala babana u witumagana i kadidili po a iotonana apo lawa

hilahilagehi hina towolo meme.’ ⁷ Paulo geka bahana i bahebaheya po Sadusi ma Palisi hi tugudu po hi igamogahigahi po hi wikahakaha. ⁸ (Hai wikahakaha matababana Sadusi hai bolu hi pa lawa apega hilage ugolinei hina towolo meme. Ma gasi hi pa Yaubada ega a tu winoyanoya po gasi ega alugo. Ma Palisi hai bolu geka ginoulihi tonuga naka ugolihi hi itumagana.)

⁹ Hi ikahakaha ugolina ma hi lahalaha mehi. Ma lugagayo tanitaniwagahi gehouhi Palisi boluna ugolina hi towolo po hi baha kadidili hi pa, ‘Geka lawana ega a apapoe awai tota tuhagaya. Nugote alugo bo Yaubada a tu winoyanoya moina Paulo ugolina i baha nae.’ ¹⁰ Hai wigamogahigahi i lata po i nena ma tu wigawiya hai taniwaga i matouta duma naka Paulo apo hina lihilageni. Yaka a tu wigawiya i baha po hi hopu ipa Paulo hina wihaleya tu wiwogatala ugolihi po hai ani mae ugolina hina houni.

¹¹ Upomgei Guyau Paulo u liyaliyana i towolo ma i pa, ‘Una nugokadidili. Geka u Yelusalem amaka biugei u baha ma apo yohola u Loma gasi una wibaabaniyeya.’

Paulo omunugona hi wiwogataleya

¹² Malitom ma mi Yudeya gehouhi hi wiwogatala po hi wigwala hi pa, apega hina am bo hina uma a sigana Paulo hina uni. ¹³ Lawa magouhi 40 i lagoni naka tauhi geka wogana hi talaya. ¹⁴ Apoma hi nae po tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga ugolihi hi pa, ‘Amaka to wigwala kadidili apega awai to ani dadani a sigana Paulo to uni. ¹⁵ Ugolinei ma taumi tu wiwogatala mitehi baha ona himili po ina nae mi Loma hai tu wigawiya hai taniwaga ugolina po Paulo ina hopu neiyai ugolimi, ma ona witepa ona pa, “Paulo ipa to niyeya po to lubayabayadena imahiyeya.” Tamogi apo amaka tahaya u liyaliyana to wononogo po to lihilageni.’

¹⁶ Tamogi wiwogatalana Paulo auna i nonoli yaka i nae po tu wigawiyahi hai ani mae i luiya po Paulona i paliweleya.

¹⁷ Ma Paulona gawiya kapenana i paliweleya i pa, ‘Geka hewalina una niyeya ami taniwaga ugolina po baha gehouna ina paliweleya.’

¹⁸ Ega yaka kapenana hewalina i niyeya po hai taniwaga ugolina i pa, ‘Paulo tauna hau numa panipani i otugeu po a nae po i paliweleu po geka hewalina a neiyai ugolim. A neneiyai matababana ipa baha gehouna ina paliwelem.’

¹⁹ Ega yaka gawiya taniwagana hewalina i lunimani po hi nae po tuawahi ma i lubayadeya i pa, ‘Ginouli awai ipa una paliweleu?’

²⁰ Ega yaka hewalina i pa, ‘Mi Yudeya gehouhi hi lueena ipa haumalatom hina lubayadem ma Paulo hina hopuneya

tu wiwogatala ugolihi, ma apo Paulo lubayabayadana hina witepeya ma hina weluwaya. ²¹ Tamogi ega hai baha una noonoli babana lawa magouhi 40 i lagoni apo u tahaya hina megowada po Paulo hina ototoni. Ma atapuhi hi igwala hi pa apega hina am bo hina uma a sigana Paulo hina uni. Atapuhi hi nonogo po ipa hina dewaya ma tam am nugotuhu he iotonaneya.'

²² Apoma gawiya taniwagana i pa, 'U nei po u ibenabenama ega iyai una palipaliweleya.' Ma hewalina i himili po i nae.

Paulo hi himili po i nae u Sisaliya

²³ Tu wigawiya hai taniwaga gawiya kapenahi luwaga i otugehi po i baha nae ugolihi i pa, 'Tu wigawiya magouhi handele luwaga ma hosi tu geluhi magouhi 70, ma kwasik-wasi daodaohigei tu witona magouhi handele luwaga ona wononogogehi po apo mitehi ona nae u Sisaliya. Ona wononogo po uguwei mei eno kabudalana ugolina apo ona wotowolo po ona nae. ²⁴ Ma hosi gehouhi ona wonogogehi po apo Paulo ina gelu. Ma ona galena iteteya po ona niyeya Taniwaga Pelikisi ugolina.'

²⁵ Ega yaka taniwagana Pelikisi a pepa geke pite i gilumi i pa:

²⁶ 'Tau Kilodiyasi Lisiyasi.

Tam Taniwaga baneim Pelikisi ugolim.

Tinani baneina.

²⁷ Mi Yudeya geke lawana hi womomohi po amaka mei hina ununi. Ma a tuhagaya naka tauna Loma lawana yaka u tu wigawiya mitehi to nae po to haguya. ²⁸ Awai binei ma hi igouya naka ipa a hanapugeya yaka a hopuneya lawa hai tu wiwogatala ugolihi. ²⁹ Ma a tuhagaya naka ega a powa awai po ipa ina hilage bo hau numa panipani to houni. Lawahi hi igouya naka tauhi tuawahi hai lugagayogei. ³⁰ Ega yaka mi Yudeya gehouhi hi iwogatala po ipa hina uni. Ma hougana hi palipaliweleu naka u nugotuhu a dewaya po a himihimiliyahi ugolim. Ma tu wigouna a paliwelehi po tam u matam hai wigou hina wogeletehi.'

³¹ Tu wigawiyahi baha hi wotagoya po Paulo hi weluwaya po noka uguwana hi nena naka Anitipatila. ³² Ma malitom po tu wigawiyahi aehigei hi nena naka hi gunawilehi hai ani mae ugolina. Ma hosi tu gelugelu hi tuhalehi po ipa Paulo mitehi hina nae. ³³ Paulo hi weluwaya po hi hopu u Sisaliya po pepana Taniwaga Pelikisi hi weleya ma Paulona hi wodamaneya ugolina. ³⁴ Pelikisi pepana i hiyawahi po i kokoe ma Paulo i lubayadeya tauna tupo miyei lawana. Hougana i tuhagaya naka Paulo lawa Silisiyagei ³⁵ yaka i pa, 'Tu wigoum hina lugeletai ma apoma am baha a nonoli.' Ma apoma i baha

po Heloda numa baneina i wogowogoya ugolina Paulo a tu galena itete mitehi hi hounihi.

24

Mi Yudeya Paulo hi wigouya

¹ Iyeta nimitutu hi kokoe ma tu witalaguyaba hai taniwaga gowana Ananaya po tanitaniwaga po tu luhetala gowana Tetalasi mitehi hi hopu u Sisaliya. Tauhi hi hopu mai po Taniwaga Pelikisi ugolina hi wogeletena mehi ipa apo Paulo hina wigouya. ² Tetalasi hi otugeya po geka pite Paulo i igouya i pa, 'Pelikisi, tam taniwaga baneina. Am galena itete hanahanapu ugonei nugodumolagei to mae po i nei houga i dao duma. Ata hipuli a dewadewa binei meimahi magomagouhi tam am hanapugei he dewadewahi. ³ Geka maehi tupo atapuna to kaohehi po to mamala dumam. ⁴ Ega ipa am kabudala ugoliyai una hahaleya ma a lupaliyem ipa nugodewagei i baha kukuna una nonoli.

⁵ 'Geka lawana to tuhagaya naka tauna lawa apapoe du-mana. Hipuli tupo wohepali u hinena mi Yudeya u hayahi houga daodaona wogalahi e talatalaiwawali. Ma Yesu lawa Nasaletagei a bolu e itaniwageya ma e tahatahaehi. ⁶ Tauna gasi i ileta ipa numa dalabu baneina u hinena tauhi ega mi Yudeya ina luyehi ma to tuhagaya [po i lugagayogei ipa to luhetaleya. ⁷ Ma tu wigawiya hai taniwaga gowana Lisiyasi i nei po u nimiyai ma i haloiyai po i niyeya. ⁸ Ma apoma i paliweliyai ipa Paulo tu wigouna hina nei ugolim.] Inapa Paulo una lubayabayadeya apo ginouli atapuna una hanapugeya awai binei to igouya.'

⁹ Mi Yudeya Pelikisi u naona hi towotowolo po hi baha haguha hi pa, 'Tetalasi ginouli atapuna i bahebaheya naka baha moina.'

Paulo tuawana binei i wibaabani Pelikisi u matana

¹⁰ Ega yaka taniwagana Pelikisi i baha po Paulo i ibaabani i pa, 'A hanapugem tam geka tupohihi ugolihi u lauhetala naka bolima i maga duma, yaka a kaoha duma babana apo u matam biugei a wibaabani. ¹¹ Inapa una wilulubayada apo lawa hina paliwelem naka tau gaogao emosi po tupona amaka hi kokoe a lugeleta Yelusalem po ipa Yaubada a wotalagiyeya. ¹² Ega iyai mitehi tota igamogahigahi ma mi Yudeya lawahi hita tuhagau. Ma numa dalabu baneina po muhohohi po Yelusalem u hinena ega lawa ata laiuyogigeinihi ma hita tuhagau. ¹³ Geka amalai hi igouwe naka ega emoe-motana hina limoinehi. ¹⁴ Ma geka a palipaliwelem, Yesu a tahaya tu wotagona tau yaka he ikawakoyakoyameu. Tamogi googiyai hai Yaubada a wotalagiyeya ma Mose a lugagayo a

wootagoya ma tu bahapiko hai buka ugolina ginouli atapuhi hi gilugilumihi naka tau a itumaganehi. ¹⁵ Ma u winugonugotuhu lagona Yaubada ugolina mei geke tauhi lawahi, naka lawa atapuhi dewadewahi po apapoehi apo hilage ugolina hina towolo meme. ¹⁶ Ugolinei houga daodaona a ileta ipa u winugonugotuhu Yaubada u matana po lawa u matahi ina dumadumalu.

¹⁷ ‘Yelusalem a nenehaleya naka bolima wabihaga. Ma a gunawileu noka hosi ipa i mone tu dayadayabu a welehi ma a witalaguyaba Yaubada ugolina. ¹⁸ Geke nugotuhuhi a dewadewahi ma numa dalabu baneina ugolina hi tuhagau. Liyeuyeu dewana a deweya po u mulina ma hi tuhagau. Noka hougana ega bolu tau mitehi po ega dewa yabayababa. ¹⁹ Tamogi mi Yudeya Asiya tuponanei hi nenei naka noka hosi. Tauhi tamogi hitapa hai nugoapapoe ugoliu yaka hita nei po ugolim hita wigouwe. ²⁰ Heki geke lawahi una baha po tu wiwogatala ugolihi a lauhetala ma u powa awai hi tutuhagaya hina paliwelem. ²¹ Tamogi moina geke ginoulina emosi tu wiwogatala u matahi ma a wootugeya po nugokahakaha a wiwawali a pa a itumagana lawa hilage ugolina ma apo hina towotowolo meme binei ma taumi o lauhetaleu.’

²² Iyawoi Yesu a wiatatiyana lawa hi meme tagoya naka Pelikisi i hanapugena dumaya. Ugolinei ma luhetala i guduya ma i paliwelehi i pa, ‘Tu wigawiya hai taniwaga gowana Lisiyasi ina lugeletai apo ami luhetala a winugonugotuhugeya.’ ²³ Ma Pelikisi gawiya kapenana i paliweleya i pa, ‘Paulo ona galena iteteya, ma tamogi kikeina ona wohaleya po a luhogala awai yaka a lawa hina weleweleya.’

Pelikisi ma Dusila ugolihi Paulo i luhetala

²⁴ Iyeta wabihaga hi kokoe ma u mulina Pelikisi agona Dusila mitehi hi nei, Dusila Yudeya wawinena. Ma Pelikisi Paulo a baha i himili po hi neiyai po witumagana Yesu Keliso ugolina binei i ibaabani ma hi lautanigana. ²⁵ Ma Paulo i baha po i nae po dewadumalu po upuhegoya po Yaubada a Libahibahi iyetana i deedeaya naka Pelikisi i matouta. Ega yaka i pa, ‘Amaka ma una nae. Inapa u gaogao a tuhagaya yaka apo a otugena mem.’ ²⁶ Pelikisi a luhogala ipa apo Paulo mone ina weleya ugolinei houga magomagouna Paulo i otugeya po mitehi hi ibaabani.

²⁷ Bolima luwaga hi kokoe ma u mulina Posiya Petasi Pelikisi taniwaga ugolina i luhaleya. Pelikisi a luhogala ipa mi Yudeya hina kawaidewedeweya. Geke binei ma Paulo i palihaleya po hau numa panipani i mamae.

25

Paulo i lupali ipa Sisa mi Loma hai wasawasa u matana ina towolo

¹ Petasi i nei anani taniwaga ugolina po iyeta tonuga hi kokoe ma u Sisaliya i'mhoe po i gae u Yelusalem, ² po noka hosi tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya tu tahaehi Paulo hi igouya naka Petasi hi wibenabenameya. Ma hi lupali gawagawata ³ hi pa Petasi ina winugodewadewahi po Paulo ina palihaleya po ina nei u Yelusalem. Matababana amaka hi wiwogatala ipa Paulo hau tahaya hina uni. ⁴ Petasi hai lupali i wimiheya i pa, 'Paulo u Sisaliya to womomohi po hau numa panipani e mamae ma apo ega daona ma a gunawileu. ⁵ Inapa powa awai amaka ina dewaya yaka ami babada ona palihalehi po mitehi to nae u Sisaliya po hina wigouya.'

⁶ Petasi Yelusalem lawahi mitehi hi mae gaogao emosi ma tupona ma apoma i gunawileya u Sisaliya. Ma malitom po ani luhetala numana ugolina i duhuna ma i baha po Paulo hi luyeya. ⁷ Hougana Paulo i luilui mi Yudeya Yelusalemgei hi nenei hi mewiiwileya ma hi igou koyakoyameya.

⁸ Ma Paulo tuawana ubeina i baha nae Petasi ugolina i pa, 'Mi Yudeya hai lugagayo po numa dalabu baneina a lugagayo po Sisa a lugagayo ega ata tulagona dadani.'

⁹ Tamogi Petasi mi Yudeya ipa ina winugodewadewahi yaka Paulo ugolina i pa, 'Nugonugom una gae u Yelusalem po geke wigouhi bihiyei una luhetala u matau?'

¹⁰ Ma Paulo lubayada geke i wimiheya i pa, 'Eega, geke Sisa anani luhetala ugolina a towotowolo ma geke hosi ipa a luhetala, matababana ega kikina apapoe gehouna mi Yudeya ugolih i ata dewaya, tam u hanapugena dumaya. ¹¹ Inapa lugagayo awai amaka a tulagoni po powa a dewaya naka i dewadewa a hilage. Ega ipa hilage a lowo haleya. Tamogi inapa geke wigouhi koyama apega iyai ina wodamaneu geke lawahi ugolih i. U lupali ipa Sisa ata wasawasa baneina u matana a luhetala.'

¹² Apoma Petasi tu paliteetena mitehi hi ibaabani po i kokoe ma i pa, 'Sisa u lupaliyeya yaka apo una nae Sisa ugolina.'

Agilipa ma Benisi u matahi Paulo i luhetala

¹³ Iyeta wabihaga hi kokoe ma wasawasa Agilipa nouna Benisi mitehi hi nei u Sisaliya ipa Petasi hina mamali. ¹⁴ Noka hosi hi mae iyeta wabihaga ma Petasi Paulo a tupo i dedeya Agilipa ugolina i pa, 'Geka hosi naka lawa gehouna hau numa panipani e mamae ma Pelikisi i nehaleya. ¹⁵ Ma hougana a nanae u Yelusalem naka tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga lawana iyowai ma hi igouya naka

tuwegana hi paliweleu. Ma hi lupaliyeu hi pa a baha po hina uni.

¹⁶ ‘Tamogi a paliwelehi a pa, “Mi Loma i dewa naka ega emoemotana po powa tu dewana to baha po hina uni yababaya a sigana tu wigouna mitehi hina luhetala. Ma powana tu dewana a gaogao to weleya po tuawana binei ina wibaabani.” ¹⁷ Ega yaka hougana hi laugeletai geka hosi naka ega u hougata haleya. Ma malitom po hau ani luhetala a duhuna ma a baha po lawana hi neiyai. ¹⁸ Hougana tu wigouna hi towolo po hi ibaabani naka powa baneihi a nugonugotuhuhi naka ega gehouna ita dewaya. ¹⁹ Awai atapuhi i bahebahehi naka tauhi tuawahi hai witumagana po hai mamae ubeihi. Ma lawa gehouna gowana Yesu hi bahebaheya hi pa, “Amaka i hilage,” ma Paulo i pa, “Eega, yohola e lauyagohana.” ²⁰ Ega ata hanapugeya iyowai ma apo dewa geka pite a lidumaluya. Ega yaka Paulo a lubayadeya a pa, “Nugonugom yaka una gae u Yelusalem po hina igoum binei una luhetala?” ²¹ Ma tamogi Paulo i lupali i pa, “Tu galena itete u nimahi a mamae po apo u luhetala Sisa ina winugonugotuhugeya.” Ega yaka a baha po hau numa panipani hi houni po e mamae apo gaogao a tuhagaya yaka a himili po ina nae Sisa ugolina.’

²² Agilipa Petasi ugolina i baha i pa, ‘Nugonugou ipa geka lawana a baha a nonoli.’

Ega yaka Petasi i pa, ‘Hau malatom apo a baha una nonoli.’

²³ Ma malitom po Agilipa ma Benisi hai wasawasa leli-higei hi leli ma hi lui ani'mboina numana ugolina. Hi luilui naka gawiya tanitaniwagahi po Sisaliya meyageina babadahi mitehi hi lui. Apoma Petasi a bahagei Paulo hi niyeya numana ugolina. ²⁴ Ma Petasi i pa, ‘Wasawasa Agilipa po taumi iyawoi atapumi geka hosi, geka lawana ona galeyana. Mi Yudeya atapuhi geka hosi po u Yelusalem hai ompili geka lawana ugolina, ma hi otu hi pa, “Ega ina lauyagohana.” ²⁵ Tamogi a tuhagaya naka ega powa awai ita dewaya po apo binei ma ina hilage, tauna tuawana ipa Sisa ugolina ina luhetala yaka a lueena ipa apo a himila niyeya. ²⁶ Tamogi tauna ubeina ega awai ita lugeleteya ipa u guyau Sisa a pepa a gilumi po a paliweleya. Ugolinei ma Paulo a neiyai taumi u matami ma a dumalu tam wasawasa Agilipa u matam. Ta lubayabayadeya po u mulina nugote apo awai ina lugeleteya po apoma Sisa a baha a gilumi Paulona ubeina. ²⁷ Matababana ega ita dumalu ipa lawa hau numa panipani tu mae a himili po ina nena ma ega ani libahibahi a wogeteleya.’

26

Paulo tuawana ubeina i wibaabani Agilipa u matana

¹ Agilipa i baha Paulo ugolina i pa, ‘Amaka ma bimgei una wibaabani.’

Ega yaka Paulo nimana i wohepaya ma geke pite a baha i witowolihi i pa, ² ‘Wasawasa Agilipa, a kaoha duma naka amalai apo u matam biugei a wibaabani po mi Yudeya hai wigou atapuna a wimiheya. ³ Matababana tam mi Yudeya ata mamae po ata dewa u hanapugena dumahi. Ugolinei a lupaliyem ipa upum ina hegoya ma u baha una nonoli ma mi Yudeya hai wigou atapuna a wimiheya.

⁴ ‘A habuluwe ma u mae i nei po amalai mi Yudeya hi hanapugeya. U luyagohana u meyagai po u Yelusalem naka i wawala po i nenei hi hanapugeya. ⁵ Lolowa amaka hi hanapugeya, ata tapalolo wailugagayo dumana a bolu gowana Palisi naka tau tulahi gehouna. Inapa nugonugohi yaka apo hina bahena geleteya. ⁶ Ma amalai naka geke hosi a towolo ma he lauhetaleu, matababana Yaubada a paliwitumagana googata ugolihi towolo meme binei naka ugolina a iontonana ma a itumagana. ⁷ Ma tamogi ata guguni magouhi 12 iyetei po uguwei Yaubada he wootalagiyeya, ma geke paliwitumaganana ugolina he iontonana ma he itumagana ipa apo hina tuhagaya. Wasawasa tam, geke tauna wiotonanana po witumaganana binei ma mi Yudeya he igouwe babana a ibaabani Yesu a towolo meme binei. ⁸ Awai binei Yaubada lawa hilage ugolina ma e itowolo mehi ega emoemotana ona witumaganeya?

⁹ ‘Lolowa a inugonugotuhu ipa ginouli magomagouhi a dewahi po Yesu Nasaletagei gowana a luhopuneya. ¹⁰ Ma geke pite dewa u Yelusalem a deweya. Tu witalaguyaba babadahi hi palihaleu po Yesu tu wotagona hi maga duma hau numa panipani a hounihi. Ma gasi hougana hi ununihi naka tau omunugohi a lueeneya. ¹¹ Houga i maga duma numa dalabu atapuhi u hinehi a baha po hi wimihehi po gasi a wiletahi ipa hai witumagana hina bowiyehi. Ma uyou i gigai duma yaka a nae u meyagai geha po a ihiniwiyuwahi.

Paulo a nugobui i dedeya

(Bagibagi 9:1-19, 22:6-16)

¹² ‘Geke dewana ugolina ma tu witalaguyaba babadahi ugolihi taniwaga a waya ma hi palihaleu po a nae Damaseko u meyageina. ¹³ Wasawasa, iyeta bolina i tahayagei a nena ma yayata namanamalina yadei i hopu mai po tau po lawa mitehi to nena naka i yayata wiiwileiyai. Geke yayatana naka i kadidili duma ma apoma kabudala yayatana a kadidili. ¹⁴ Ma atapuiyai to guli hopu hau hipuli po a lautanigana

ma lawa gehouna Mi Yudeya ponatiyei i baha mai ugoliu i pa, “Saulo! Saulo! Awai binei e ihiniwiyuwau? Tam e ihiniwiyuwa mem. Galenam mei bulumakau ani lihunahi higejala kamkamna ugolina, e ilabatena mem.”

¹⁵ ‘A lubayada a pa, “Guyau, tam iyai?”

‘Ma Guyau i pa, “Tau Yesu, houga daodaona e ihiniwiyuwau. ¹⁶ Tamogi una welutowolo po aemgei una towolo. A wogeletena meu ugolim ipa a witowolim po tam u tu bagibagi. Amalai awai ugoliu u gagaleya ipa lawa gehouhi una paliwelehi. Ma gasi houga u naota awai ana iatatiyem naka ipa lawa una paliwelehi. ¹⁷ Apo a himilim po una nae mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihi. Geka tauhi lawahi ugolihi apo a wiluyagohanim hai pilipili ubeihi. ¹⁸ Tam apo hau uguwa matahi una hoenihi ma una wiwilihi po hau yayata hina nae. Ma Tomodulele a manini ugolina ma una wiwilihi po hina nae Yaubada ugolina. Yaka hai witumagana tau ugoliu tepanei apo hai apapoe a paligigilihi. Ma Yaubada a lawa waiwoiyawahi u hayahi apo ani mae hina tuhagaya.”

Paulo a bagibagi i dedeya

¹⁹ ‘Wasawasa Agilipa, geka binei ma enogalena yadei a ialoni naka ega ata wiponahahaleneya. ²⁰ Yaka lawa u Damaseko a paliwelena tahaehi ma apoma u Yelusalem, po gasi Yudeya tupona atapuna po gasi tauhi ega mi Yudeya. A guuguya ipa hai apapoe hina palihalehi ma hina luha-gawilehi Yaubada ugolina. Ma awai hina dewadewahi naka ipa hai nugobui ina wogeletaya. ²¹ Mi Yudeya numa dalabu baneina u hinena hi womomohiu po hi ileta ipa hina ununiu naka a matababana geka a paliwelem. ²² Tamogi Yaubada i haguhauguwe ma i nei po amalai. Ugolinei ma geka hosi a towolo ma baha moinana lawa atapuhi ugolihi a bahebaheya. Lawa gegehi po habuluhi ugolihi. Awai tu bahapiko po Mose hi bahebaheya ipa apo ina waawala naka bahana emosi a bahebaheya. ²³ Geka pite hi baha hi pa Keliso apo wiyuwa ina wialoni po hilage ugolina apo tauna lawa tahatahayana ina towolo meme. Ma luyagohana tahayana apo ina baheya mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihi.’

²⁴ Paulo tuawana ubeina geka pite i ibaabani ma Petasi i baha yahiyahi i pa, ‘Paulo, u badebade! Am hanapu baneina e laibuuwam!’

²⁵ Ma Paulo i pa, ‘Taniwaga Petasi, ega ata badebade! Ununuwe a dumaluna ma baha moinahi a bahebahehi. ²⁶ Wasawasa Agilipa, geka ginoulihi i hanapugehi ugolinei ma a bahabaha dumalu tauna ugolina. A hanapugeya geka ginoulihi atapuhi i nonola tuhagahi. Matababana geka ginoulihi hi waawala ega hita lugowagowadehi. ²⁷ Wasawasa

Agilipa, a hanapugeya naka tam tu bahapiko hai baha e itumaganeya.'

²⁸ Agilipa Paulo ugolina i baha nae i pa, 'Am nugotuhu u pa geke kabudalana kukuna ugolina apo una winugobuiniu, bo?'

²⁹ Ma Paulo Agilipa a baha i wimiheya i pa, 'Kabudala kukuna bo daodao ugolina ega ata geno. Tamogi u tapalolo Yaubada ugolina naka tam po taumi atapumi o lautanigana ugoliu a pa apo dogou ona peli. Tamogi ega nugonugou ipa gulawa pawapawasigei hina panipanimi.'

³⁰ Apoma wasawasana po taniwagana Petasi po Benisi po iyawoi mitehi hi duhuduhuna naka atapuhi hi towolo. ³¹ Hi hopu po u uputa ma tuawahi hi ibaabani hi pa, 'Geka lawana ega awai ita powaya po ipa ina hilage bo hau numa panipani ina mamae.'

³² Ma Agilipa Petasi ugolina i baha i pa, 'Geka lawana emoemotana hau panipani uta wohaleya itapa ega Sisa ita lupaliyeya.'

27

Paulo wamgei hi niyeya u Loma

¹ Nugotuhu hi baheya ipa ton'omkuka po to nae u Itali. Ma Paulo po hau numa panipani tu mae gehouhi Yuliyasi u nimana hi hounihi. Yuliyasi tauna gawiya kapenana gehouna ma a bolu gowahi 'Sisa a tu wigawiya.' ² Ma wam Adamitiyamgei i nena e Asiya u tupona po wam hai ani gotagota ugolih i yaka wamna ugolina to gelu. Alisitaka tauna a meyagai Tesalonika Masedoniya tuponana naka mitehi to gelu.

³ Malitom po u Saidoni to gota. Yuliyasi Paulo i lunugodewedeweya yaka i palihaleya po i nae a lawa i galehi, ma a luhogala awai naka hi'mbeneya. ⁴ Noka hosi ma to gelugelu naka togowa matana to gahigahi yaka Saipilasi bonabonana liunei to nae. ⁵ Silisiya po Pampiliya bogahi to damanihi po to nae u Maila, Laisiya u tupona. ⁶ Noka hosi Yuliyasi wam Alesanilagei i nena e u Itali i tuhagaya yaka ugolina to gelu damana. ⁷ To'mkuka po to nena e naka ega tota bulili ugolinei ma iyeta wabihaga to halehi ma apoma Naidasi u niha labena to gota. Togowana yohola i togotogo yaka ega dumalu tota nae ma Kilita bonabonana liunei to nae po Salamone mutuna to wiwili. ⁸ Niha labeli to dewadewa bagibagi ma to nae po Laseya meyageina u liyaliyana huhu gehouna gowana Ani Gota Dewadewana ugolina to gota.

⁹ Iyeta hi maga дума ma to haleya bababana togowa matiyei i togo mai, po wiyohi iyetana amaka to haleya ma

houga apapoe hougana kikina ma apo ina geleta yaka Paulo i baha nae Yuliyasi po wamna taniwagana ugolihi i pa, ¹⁰ ‘Babada, a nugonugotuhuya naka ata kadau geka hosi ma i nenaе apo ina apapoe duma. Geka wamna po ginouli awai u hinenа o tutoulihi naka apo ta halehi. Ega wam po ginouli tuawahi ma lawa apo hina hilage.’ ¹¹ Tamogi Yuliyasi Paulo a baha ega ita nonoli ma wamna taniwagana po tu yabiyabiyena ugolihi i lautanigana. ¹² Ani gotana naka wayau po houga apapoe hougahi ugolihi ega ita dewadewa imahi. Ugolinei ma lawa hi maga duma hai luhogala ipa hina gelu hopu po emoemotahi yaka hina wileta po Pinikisi hina waya. Pinikisi naka ani gota gehouna Kilita bonabonana ugolina. Geka ani gotana matana tupo yalasi ugolina yaka ipa apo hina wiliu houga apapoe ugolina.

Duba u boga hi wialoni

¹³ Hougana yawana amanugona i togotogo ma hai nugo-tuhu hi pa amaka togowa dewadewana hita wialoni. Ugolinei ma hai yogona hi teina hepaya ma hi’mkuka po Kilita niha labenei to wolawilawita ma to nae. ¹⁴ To gelu po ega daona ma togowa gowana bauli oyei i hopuhopuneya naka i kadidili duma. ¹⁵ Togowana wam i laulauni naka ega emoemotiyai ipa matana to gahi yaka to boboyogeya. ¹⁶ Bonabona gowana Kiloda liunei i alugeiyai po to nenaе ma to ileta po dewa bagibagiyei apoma wamna a wam habuluna to houna imahiyeya. ¹⁷ Wamna habuluna tu bagibagi hi teina geleteya ma wamna baneina gulawanei hi lagilagita tataya. U Saitisi tawali hi lowogeya ma oleole baneina hi luholi po i alalugeiyai ma to nae. ¹⁸ Malitom ma guletutu wam i laioli gawahi yaka ginouli awai hi tutoulihi hi tugudu po hi ihulu hopunehi. ¹⁹ Ma iyeta witonugana ugolina nimahiyei wamna ginoulina hi wihulu hopuneya. ²⁰ Iyeta po uguwa daodaohi ega kabudala po ubona tota gagalehi. Togowana yohola i kadikadidili ma i luyagohana tahayana to inugonugotuhugeya po ega emoemotiyai.

²¹ Lawa ega hit’omam naka iyeta i maga duma. Ugolinei Paulo i nae po i baha nae ugolihi i pa, ‘Babada, itapa lolowa u baha ota nonoli po ega Kilita tata gelu haleya, apega apapoe po ginouli awai tata wihuluhi. ²² Tamogi geka amalai a palipaliwelemi ipa ona nugokadidili. Apega iyai ina hilage ma tamogi wam awa apo ta haleya. ²³ Matababana Yaubada tauna e tanitaniwageu po ugolina a wotalagae naka a tu winoyanoya upomgei i nei ugoliu ²⁴ po i pa, ‘Paulo, ega una matomatouta! Sisa u matana ipa tam una towolo. Ma Yaubada a lunugotootogoei geka lawahi

mitehi o kadakadau, u nimam i hounihi po apega ona hilage.”²⁵ Ugolinei babada, ipa ona nugokadidili, matababana Yaubada a witumaganeya naka a tu winoyanoya awai i pali-paliweleu apo ina wawala.²⁶ Tamogi apo bonabona gehouna ugolina tan’omhepa.’

²⁷ Gaogao luwaga hi kokoe ma boga u baneina yohola i alalugeiyai. Mei upom u tipolina ma wamna tu bagibagiyena u nugonugohi i kadidili naka hipuli to tutuliyaliyani.²⁸ Ega yaka ginouli witewiteina gulawa u aliyana hi duli ma hi woip-ipeili po i hopu po boga a dao hi galeyaya. Hi tuhagaya naka bogana a dao guli magouna 20. Gulawana hi teini po to tunae ma hi halena meya. Ma hi tuhagaya naka bogana a dao guli magouna 15.²⁹ Yaka hi lowo hi pa, ‘Apo i wam in’omhepa.’ Ega yaka yogona wohepali wamna u mulina hi halehi ma malatom hi laihunehuneya.³⁰ Wamna tu bagibagiyena hi ileta ipa wamna hina lowo haleya. Wam habuluna hi witenomya ma yogona gehouhi wamna u naona wihuluna hi itepeya.³¹ Ma tamogi Paulo i baha nae tu wigawiya ma hai kapena ugolihi i pa, ‘Inapa geke wamna tu bagibagiyena ega hau wam hina mamae yaka apega ona luyagohana.³² Ega yaka tu wigawiya wamna habuluna gulawana hi lautuiya ma hi wialugeya po i nae.

³³ Malatom i hedali po i nenei ma Paulo lawa atapuhi i lupaliyehi ipa hina wileta po hina am. Geke pite i baha i pa, ‘O iotonana naka gaogao luwaga geke amalai. Ma gaogao-nana ugolina naka ega awai ot’omdadani.³⁴ Ugolinei ma a laupaliyemi ipa ona am babana am tepanei apo ona lauyagohana. Ma apeega iyai gehouna ina hilage.’³⁵ Geke bahana u mulina Paulo palawa i waya po atapuhi u matahi ma Yaubada i mamali po i kokoe ma i tomuya po i ani.³⁶ Apoma lawahi hi nugokadidili po hi am.³⁷ Atapuiyai wamna ugolina naka magouyai 276.³⁸ Hougana atapuhi hi am po emoemotahi naka palawa idagana hi wihulu hopuneya ipa wamna hina lityateyaya.

Togowa wam i hedali

³⁹ Hougana malitomtom po wamna tu bagibagiyena dobu ega hita galena tuhagaya. Ma tamogi huhu waibubuna hi galeyaya. Ma nugotuhu hi dewaya hi pa emoemotahi yaka apo bubuna ugolina wamna hina wihepeya.⁴⁰ Ega yaka yogona hi lautuinihi po u boga hi mamae ma hi nehalehi. Ma gasi yabiyabi luwaga gulawei hi panipanihi naka gulawahi hi lautuinihi. Apoma wam u naona dipi hi kukaya ipa togowa ina lududuya po ina nae u dedeyani.⁴¹ Tamogi goila bubu i geini naka wamna i wialoni po i’mhapa. Wamna naona i

luhanateya po ega emoemotana ina widagudagu. Ma mulina naka guliguli balubaluhi hi lauhedali po tupotupona.

⁴² Tu wigawiya hi iwogatala hi pa hau numa panipani tu mae atapuhi hina uni pahihhi, po apega iyai ina tuba geleta u dedeyani po ina lowo. ⁴³ Tamogi gawiya kapenana ega nugonugona ipa Paulo ina hilage. Ugolinei ma hai wiwogatalana i paligolugoluhi. Ma lawa atapuhi i paliwelehi i pa, 'Iyawoi tuba hi hanahanapugeya hina lupa tahaya po hina tuba geleta u dedeyani. ⁴⁴ Ma iyawoi tuba hi inugoniniyeya naka mayau po wamna tupotupona ugolihi hina womomota ma hina tuba geleta.' Geka pite atapuiyai a dewidewiyai ma to geleta u dedeyani.

28

Paulo a mae Melita bonabonana ugolina

¹ A dewidewiyai to lugeleta u dedeyani po u mulina ma apoma dobuna lawahi hi paliweliyai naka bonabonana gowana Melita. ² Gadiwewe i tugudu po i atatuna po dobuna i wayau ma dobuna lawahi hi woimahiyena dumiyai po mayau hi ahili po i kokoe ma atapuiyai hi gigimeiyai po to nae mayouna u liyaliyana. ³ Paulo mayau i gogoni po i yamapugeya ma mota poyapoya i dewaya po i keula hopu po Paulona u nimana i lupaniyeya. ⁴ Motana Paulo u nimana i taketake ma dobuna lawahi hi galeya po tuawahi hi pa, 'Geka lawana tauna nugote tu balabalau yaka Yabowaine i wimiheya po u boga ega ita hilage yaka apo mota ugolinei ina hilage.' ⁵ Tamogi Paulo ega wiyuwa awai ita tuhagaya ma motana i lipeu hopuneya mayau ebebalana ugolina. ⁶ Lawahi hai nugotuhu hi pa apo Paulo hinina ina hahana bo mala emosi ma ina hilage wowola. Tamogi hi wiotonana duma ma ega awai ita meme yaka nugonugohi hi buiya po hi pa Paulo naka Yabowaine.

⁷ Hipuli gehouna u liyaliyahi naka bonabonana taniwagana a hipuli. Tauna i weluwiniyai po i woimahiyeyai po a numa ugolina to mamae naka iyeta tonuga, tauna gowana Pabiliya. ⁸ Ma amana hinina i guhuli ma tala i meme haleya po hau ani eno i eneno. Ma Paulo i lui po i galeya ma i lupali po nimana i huhounihi ugolina naka i luyawahi. ⁹ Geka dewana i waawala po tu tootogo atapuhi bonabonana ugolina hi nei Paulo ugolina po i luyawahihhi. ¹⁰ Ma ani'mbenena hi weliweliyai naka i maga duma. I gelu u hougana naka awai to lauhogalehi naka hi witoulehi i kadau binei.

Paulo Melita i nehaleya po i nae u Loma

¹¹ U bonabonana to mamae naka wamahiya tonuga hi kokoe. Ma u mulina apoma wam gehouna Alesanilagei houga

apapoena u hinena ma i kobakobau u golina to gelu. Geka wamna u naona naka talaoloto luwaga hi gilumihi. ¹² To gelu po to nena naka u Sailakusi to gota po noka hosi to mamae naka iyeta tonuga. ¹³ Noka hosi ma to gelugelu naka u Legiyam to gota. Malitom po yawana i togo ma malitom meme po u Puteyoli to gota. ¹⁴ Noka hosi tu wimulitago gehouhi to tuhagahi ma hi lupaliyeyai po mitehi to mae dalabu emosi. Ma to womahili po Loma ubeina to nena po to lugeleta. ¹⁵ Tu wimulitago u Loma tuwegiyai hi nonoli po hi nei. Hi liya po hi nenei naka Ani Gimala dobuna u Apiya po Ani Eno Numahi Tonuga a siga, hi nei po hi galeyai. Paulo i gagalehi po Yaubada i mamali ma i nugokadidili.

Paulo a mae u Loma

¹⁶ Hougana u Loma to laugeleta naka Loma tanitaniwagahi Paulo hi palihaleya po tuawana i mamae. Ma tu wigawiya hi baha po i galagena iteteya.

¹⁷ Iyeta tonuga u mulina mi Yudeya u Loma hi mamae hai tu tahaya Paulo i otugehi po hi'mboina. Hi'mtuboina po i kokoe. Ma Paulo i baha nae u golini i pa, 'Walewalehiu, lawa ega ata wiapapoenihi po googata hai mae ta wiwaya naka ega ata wiapapoeya. Tamogi hi dewau po u Yelusalem hi paniu po mi Loma u nimahi hi wodamaneu. ¹⁸ Tauhi hi laubayabayadeu po hai luhogala ipa hina wohaleu. Matababana ega u powa awai binei ma ipa a hilage. ¹⁹ Tamogi mi Yudeya nugotuhuna hi towolo guduya. Geka dewana i duduwe po luhetala Sisa u golina a lupaliyeya. Tamogi u dobu lawahi ega wigou awai ata welehi. ²⁰ Noka binei po a otugemi ipa a galemi ma ta wibaabani. Matababana mi Isalaela ata witonana po witumagana binei geke gulawana pawapawasigei hi paniu.

²¹ Ma Paulo u golina hi pa, 'Ega pepa awai Yudeyagei tota waya tam bimegei. Ma gasi ega walehita awai tuwegam ita neiyai po tuwegam apapoena ita dedeya. ²² Tamogi to luhogaleya ipa am nugotuhu una bahehi po to nonolihi. Matababana geke am boluna naka tupo atapuna hi kawaiapapoeya, ma to hanapugeya.'

²³ Ega yaka tu tahayahi Paulo mitehi iyeta hi otowi hi pa apo Paulo ina wibaabani. Noka iyetana u golina naka bolu baneina i liya mai Paulo anani mae u golina. Malatomtomgei ma i deede imahiyeya ma i nae po aipom. Ma a tuwega Yaubada anani taniwaga ubeina i paliwelehi. Yesu u golina hina itumagana binei ma i ileta ipa nugonugohi ina buinihi. Ugolinei ma Mose a lugagayo po tu bahapiko hai giluma u golihiyei a baha i yampaliluweluwehi. ²⁴ A baha u golina ma lawa gehouhi hi witumagana ma gehouhi eega. ²⁵ Ega

yaka Paulo a baha emosi u mulina hi'mnoha babana u hayahi winugokahakaha i wawala. A bahana naka geke pite, i pa, 'Alugo Woiyawa a wipoyagei Yaubada a tu bahapiko gowana Isaiya googata ugolihi i ibaabani naka i bahena imahiyeya i pa,

²⁶ "Una nae po geke lawahi ugolihi una baha una pa: Baha apo ona nonoli tamogi anona apega ona hanapugeya.

Apo ona ihalu tamogi apega awai ona galey.

²⁷ Matababana geke lawahi nugonugohi amaka hi pupu.

Tanigahi amaka hi galigali
ma matahi amaka hi potahi.

Matababana meka po apo matahiyei hina galena

apo tanigahiyei hina lunonola
ma nugonugohiyei hina winugonugotuhu

po hina luhagawilehi tau ugoliu

po a luyawahih.

²⁸ Ma Paulo i baha meme i pa, 'Taumi ipa ona hanapugeya, Yaubada a baha luyagohana binei amaka hi niyeya tauhi ega mi Yudeya ugolihi. Tauhi apo a bahana hina nonoli.' [²⁹ Paulo geke a bahana u mulina lawahi mi Yudeya hi'mnoha. Tu-awahi awa hi igamogahigahi ma hi'mnoha po hi nae.]

³⁰ Paulo noka hosi anani mae i imiheya ma i mamae naka bolima luwaga. Ma iyawoi tu galenana hi nenei naka atapuhi i kaohehi po i weluwinihi. ³¹ Ega a nugopilipili awai ma a nugokadidilina Yaubada anani taniwaga i guuguyeya po Guyau Yesu Keliso i iatatiyaneya.

LOMA

Tuwega dewadewana

¹ Tau Paulo, Yesu Keliso a tu bagibagi po tu wituwetuwega Yaubada i otugeu po i houna kahau ipa tuwega dewadewana a guuguyeya. ² Geka tuwegana dewadewana naka lolowa Yaubada i paliwitumaganeya a tu bahapiko uyahihiei. Mei Yaubada a Buka waiwoiyawana u hinena hi gilugilumi pite, ³ naka tauna Natuna ata Guyau Yesu Keliso binei. Lawa ata kamna i wogodadani po Dawita a gugunigei i nei. ⁴ Hilage uyahinei ma Yaubada a manini waiwoiyawanei i witowoli po alugo anu tupu i wogeleteya naka tauna Yaubada Natuna. ⁵ Tauna uyahinei Yaubada i lunugotootogoeu po wituwetuwega bagibagina i weleu Keliso gowana binei. Ma ipa lawa tupu atapuhi witumagana wiponawogona a litahatahaehi. ⁶ Geka gasi taumi u Loma tu mae a luwitanimi. Taumi iyawoi Yaubada i otugemi ipa Yesu Keliso gelinei.

⁷ Uyahinei ma a yangiluma taumi atapumi u Loma tu mae uyahimi. Taumi Yaubada i luhogalemi po i otugemi ipa tauna a lawa waiwoiyawami taumi.

Yaubada Amata po Guyau Yesu Keliso hai lunogotootogo po hai nugodumola hina melabenimi.

⁸ Yesu Keliso uyahinei u Yaubada a mamala tahaeya atapumi bimiyei, babana lawa tupu atapuna omi witumagana he inoyanoyageya. ⁹ Houga magomagouna u lupali u hinehi a nugonugotuhumi. Ma Yaubada e laimoineu. Tauna Natuna tuwegana dewadewana a guuguyeya uyahinei nugonugou atapunei a pupouleya. ¹⁰ A laupali naka ipa iyowai ma Yaubada a nugotuhu a wotagoya ma geka hougana tahaya ina hoeya po apo a dadanimi.

¹¹ Matababana nugonugou baneina ipa a galemi po Alugo Woiyawa a ombenenagei a wikadidilimi. ¹² Naka ipa taumi po tau ta hagu hagu meta, taumi omi witumaganagei po tau u witumaganagei. ¹³ Walewalehiu, ipa ona hanapugeya naka houga i dao u nugotuhu ipa a dadanimi tamogi ega emoemotau. Ma nugonugou ipa u hayami gehoumi a winugobuinimi po mei tu meuputa lawahi u hayahi a inugobuinihi.

¹⁴ Tau u yagayaga ipa a lidumaluya po tuwegana dewadewana a guguyeya mi Giliki po ega mi Giliki uyahihi tu hanahanapu po ega tu hanahanapu uyahihi. ¹⁵ Uyahinei ma u nugotuhu baneina ipa tuwega dewadewana gasi a guguyeya taumi u Loma tu mae uyahimi.

¹⁶ Tuwega dewadewana binei ega ata ihinimaya. Tauna Yaubada a manini po uyahinei tu witumagana ataputa ina wiluyagohanita. Mi Yudeya to tahaya ma apoma taumi ega mi Yudeya. ¹⁷ Matababana tuwega dewadewana u hinena Yaubada i wogeleteya iyowai apo lawa ina houna idumaluta ata witumaganagei po houga magomagouna tana itumagana. Mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa, 'Yaubada lawa a witumaganagei apo ina houna idumaluya po luyagohana ina tuhagaya.'

Tu mehipuli hai dewa apapoe

¹⁸ Yaubada a uyogigai yadei e woogeleteya tu meuputa hai apapoe po hai mepowa atapuhi ubeihi. Iyawoi hai dewa apapoegei ma Yaubada kawamoinana he guduguduya a uyogigai e woogeleteya uyahihi. ¹⁹ Matababana iyowai ma apo Yaubada hina hanahanapugeya naka i lugeletena dumaya babana Yaubada i wogeleteya uyahihi. ²⁰ Yaubada hipuli i wawali hougana a dewa laugowagowadahi naka manini tuwetuwenai po kamna gegehi uyahihiyei amaka lawa hi galehi. Yaka ega emoemotana tauhi lawahi hina pa, 'Ega tota hanapugeya.'

²¹ Hawena Yaubada hi hanapugeya ma tamogi ega hita wotalagiyeya. Naka tauna Yaubada ma ega hita imaamala uyahina. Ma hai winugonugotuhu hi ineyabayababa po nugonugohi kwakwawihi uguwa i wihogohi. ²² Hi baha hi pa, 'Amaka ta hanapu,' tamogi hi buuwa. ²³ Yaubada Memewahagana wotalagiyenana hi wobuiya po talaoloto galenahi mei lawa bo kiu bo gamogamo bo mota ega hita memewahaga uyahihi he wotalagae.

²⁴ Uyahinei ma noka lawahi Yaubada i wele halehi po ginouli gobugobuhi nugonugohi he lauhogaleya he wootagoya. Ma u hayahi dewa waitepahinihinimayahi hinihiyei he dewadewahi. ²⁵ Yaubada kawamoinana hi buiua po koyama. Ma Yaubada nimana ginoulihi he wotalagiyehi ma Tu wuwalihi ega hita wotalagiyeya. Tauna ipa ta wotalagiyeya houga tuwetuwenai. Moina.

²⁶ Geka binei ma Yaubada i wele halehi hini a luhogala apapoena uyahina. Hai wiwine hinihi wibagibagi imahihi hi buiua po he ibagibagi yabayababahi. ²⁷ Ma emoemotana gasi mei ololotohi. Witulana moinana wawine mitehi hi buiua po ololoto yawa hini luhogalanei he lauhogalena mehi. Ololoto yawa dewa waitepahinihinimayahi he dewedewehi po anona wimeiha he igeina meya u tepahi hai dewa apapoe mihana.

²⁸ Noka lawahi ega nugonugohi Yaubada hanapuna moinana u nugonugohi ina memae. Geka binei ma

Yaubada i wele halehi winugonugotuhu apapoehi po mae apapoehi uyahihi. ²⁹ Tauhi mepowa po mae apapoehi po omboho po powa galenahi tapuhi po tapuhi nugonugohi i wihogohi. Omgenagenalili po omunugo po wogalahi po wikoyakoyama po witagagala i wihogohi. Tauhi tu wiyalutu po ³⁰ tu wibenabenama koyakoyama po Yaubada tu wihinigigiyenana po tu wiponahahalenana po tu kawayagala po tu nugogegae po apapoe tu wiwawalihi po hina po ama tu wiponahahalenahi. ³¹ Ma tauhi buuwa po ega tu wiponawogo po ega tu luhogala po tu tanigapota po ega tu lunugotootogo. ³² Tauhi hi hanapugeya Yaubada a lugagayo dumadumaluna i baheya naka lawa geke pite tu mae hai meiha hilage. Tamogi dewa gawatana ega tunawana hita dewadewayaya ma iyawoi he dewedewehi naka he laihunahi.

2

Yaubada a libahibahi

¹ Tulau, tam iyai lawa gehouhi e gagalena iapapoenihi naka ega om ani bowi gehouna. Matababana om galena iapapoena naka tam e igou mem babana tam gasi dewahi e dewedewehi. ² Lawa dewa geke pite he dewadewahi ta hanapugeya naka Yaubada apo a dumalugei ina libahibahihi. ³ Ma tam, tulau, geke dewahi emotahi e dewadewahi ma lawa gehouhi bihiyei ma e gagalena iapapoe. Om nugotuhu u pa apo Yaubada a luhetala una lowo haleya, bo? ⁴ Nugote a lunugohegoya po upuhegoya po luhinihegoya u galena ihabuluhi, bo? Moina ega uta hanapugeya naka Yaubada a lunugohegoya e iletam ipa una nugobui?

⁵ Tamogi om tanigapota po om upudodola binei om meiha e upupumagiyeya. Hougana Yaubada a uyogigai po a dumalu libahibahina ina woogeleteya iyetana uyahina om meiha apo ina lata duma. ⁶ Matababana lawa emosi po emosi awai i dewadewayaya apo Yaubada ina wimihena tagoya. ⁷ Lawa gehouhi dewa dewadewahi he dewedewena gawahihi ipa Yaubada a wiwasawasa po wiyateyate po luyagohana memewahagana he bibiheya, tauhi apo Yaubada yautu tuwetuwenai ina welehi. ⁸ Ma tamogi lawa gehouhi he yamgaganu po dewadumalu he ihinigigiyeya ipa dewa apapoe hina wootagoya, tauhi apo Yaubada a uyogigai po a wimeiha hina wialonihi. ⁹ Lawa atapuhi dewa apapoena he dewedeweya apo hiniwiyuwa po nugowiyuwa hina wialonihi. Mi Yudeya Yaubada ina wimihena tahatahaeta ma apoma tauhi ega mi Yudeya. ¹⁰ Ma tu dewadumalu ataputa apo Yaubada a wiwasawasa po wiyateyate po nugodumola ina weleta. Mi Yudeya Yaubada ina wimihena tahaeta ma apoma gasi tauhi

ega mi Yudeya. ¹¹ Matababana Yaubada ega lawa ita gagalena kahahi.

¹² Iyawoi Mose a lugagayo yohola ega hita nonoli ma dewa apapoehi hi dewadewahi apega lugagayona uyahinei libahibahi hina wialoni ma atapuhi apo hina hilage. Ma iyawoi Mose a lugagayo hi noonoli po uyahihi ma apapoe hi dewadewahi apo lugagayona uyahinei libahibahi hina wialoni. ¹³ Matababana ega lugagayo nonolana uyahina ma Yaubada lawa ita huhouna idumaluhi. Ma lugagayo metagona uyahina ma lawa e huhouna idumaluhi. ¹⁴ Tauhi ega mi Yudeya Mose a lugagayo ega uyahihi, tamogi mehougana nugotuhugei ma Mose a lugagayo awai i bahebahehi hina wotagoya naka tauna hai lugagayo. Hawena ega Mose a lugagayo hita waya ma naka dewana hi dewedeweya tauna hai lugagayo. ¹⁵ Tauhi Mose a lugagayo awai i bahebaheya dewatagona uyahina i wogeleteya naka lugagayona amaka u nugonugohi i gilumi. Uyahinei hi hanapugeya mehougana hai dewa hi dumalu bo eega. Matababana nugotuhu laugelegeletanana houga gehouna e igouhi po houga gehouna e towotowolo gduhi. ¹⁶ Yaka iyeta geka tuwegana dewadewana a guuguyeya apo emoemotana mei noka iyetana uyahina. Hougana apo Yaubada Yesu Keliso uyahinei lawa atapuhi hai nugotuhu gowagowadahi ina libahibahihi.

Mi Yudeya ma Mose a lugagayo

¹⁷ Ma tam iyowai po u bahena mem po u pa tam Yudeyagei gehouna po Mose a lugagayo uyahina u luwahala po Yaubada a hagu bimgei e nugonugogegeya. ¹⁸ Ma Yaubada a luhogala ipa awai una dewadewaya naka u hanapugeya po dewa dewadewana u hanapugeya babana Mose a lugagayogei hi wiatatiyem. ¹⁹ U hanapugena mem naka tam tu matakeke tu tahaehi po iyawoi hoi uguwa tu mae hai yayata tam. ²⁰ Ma tam buuwa tu lidumaluhi po logaloga hai tu wiatatiyana. Ma u hanapugeya naka Mose a lugagayo u hinena hanapu po kawamoina atapuna e memae. ²¹ Ma iyowai po tam lawa gehouhi e iatatiyehi ma ega uta iatatiyena mem? Om guguya u pa, 'Ega ona danedanene,' ma tam e danedanene? ²² Om baha u pa, 'Ega ona matamatamaga,' ma tam e matamatamaga? Tam talaoloto e ihinigigiyehi hai ani'mbenena e danedanenehi, bo? ²³ Taumi Yaubada a lugagayo o wiwaya binei o nugonugogegae. Tamogi a lugagayohi o lauemulihi uyahihiyei Yaubada o lauhopuneya, bo? ²⁴ Matababana Yaubada a Buka i baheya i pa, 'Taumi omi dewa bihiyei ma tu meuputa Yaubada gowana he idibogi.'

²⁵ Inapa Mose a lugagayo ona wootagoya yaka wekiwekilala hini omhapina o wiwaya naka waianona. Ma inapa

lugagayo ega ona wootagoya yaka omi wekiwekilalana ega anona. ²⁶ Uyahinei ma inapa lawa ega waiwekiwekilalana ma lugagayo dewana ina wootagoya naka Yaubada apo ina galeyta tauna mei lawa waiwekiwekilalana. ²⁷ Uyahinei ma iyawoi hinihi ega waiwekiwekilalaha ma lugagayo he wootagoya apo taumi hina wigoumi. Babana taumi lugagayona tu nonolina po waiwekiwekilalami ma lugagayona awai i bahebaheya o iponahahaleneya.

²⁸ Yaka lawa awai a wekiwekilala hota hini omhapina lawa nimahiyei hi dewadewayta naka tauna ega Yudeya dumana. ²⁹ Tamogi lawa Yudeya dumana nugonugona u hinena naka waiwekiwekilalana. Ega lugagayo a bagibagigei ma Yaubada Alugona a bagibagigei. Nugote lawa geka pite apega lawa hina huneya ma Yaubada apo ina huneya.

3

¹ Yaka dewa awai dewadewana binei ma ipa mi Yudeya lawa gehouhi hita gelagonihi? Ma u hinihi wekiwekilala hi huhounihi a dewadewa awai? ² Baha dumana tauhi dewa atapuna tu lugogonina. Matababana tauhi lawa tahatahaya dumahi Yaubada a baha i laudamaneya uyahihi.

³ Ma itapa mi Yudeya gehouhi ega hita itumagana naka apo iyowai? Apo tu lunugoluwaluwaga ubeihi ma Yaubada a paliwitumagana ega ina limoineya, bo? ⁴ Apeega. Hawena lawa atapuhi he ikoyakoyama ma Yaubada apega ina koyama. Amaka mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite hi pa, 'Om baha uyahihi ipa lawa hina kawaidumalugem.

Hoi luhetala om baha ina dumalu po apega lawa hina panim.'

⁵ Tamogi inapa ata dewa apapoe Yaubada a dewa dewadewana e woogeleteya ma awai binei apo ina igouta. Nugote tauna ega tu lidumadumalu, bo? (Geka tu mehipuli ata nugotuhugei ta ibaabani.) ⁶ Apeega. Matababana inapa Yaubada ega a dumalu ega emoemotana po tu mehipuli ina libahibahita? ⁷ Yaka ata wikoyakoyamagei apo Yaubada a wiwasawasa po a dumalu ta woogeleteya awai binei ma apo gou ta wiwaya mei tauta tu apapoe? ⁸ Ma nugote dewa apapoehi ta dewedewehi uyahihiyei ma apo Yaubada a dewadewa ta galena tuhagaya, bo? Apeega. Lawa gehouhi geka wiatatiyanana binei ma hi paliguyoguyogeu. Ma a dumalu tauhi apo gou hina waya.

Ega iyai gehouna ita dumalu

⁹ Ma iyowai? Tauyai mi Yudeya to dewadewa duma ma apoma lawa gehouhi, bo? Eega duma. Matababana amaka ta woogeleteya naka tauyai mi Yudeya po taumi ega mi Yudeya

ataputa emoemotata. Ataputa apapoe a manini u hinena ta memae. ¹⁰ Amaka mei Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumi pite hi pa,

‘Ega iyai gehouna ita dumalu, eega duma.

¹¹ Ega iyai gehouna ita hanapu
po ega iyai Yaubada ita bibiheyā.

¹² Lawa atapuhi Yaubada hi meme puputeya
po hi welupowa.

Ega iyai dewa dumadumaluna ita dewedeweya, eega duma.

¹³ Tauhi gamohi gobu i wihogoya.

Koyama apapoehi menahi i weluteeteya po e hopuhopu.
Ipilihiyei baha e hopuhopu mei mota dewa niwona.

¹⁴ Hai baha naka wogalahi po wihapona i wihogohi.

¹⁵ Lawa omunugona uyahina hi teyateya duma.

¹⁶ Meka hai nae uyahihi naka uyawe apapoe po winugoa-
papoe u uyawehi e memae ma he nenehaleya.

¹⁷ Ma nugodumola tahayana ega hita hanapugeya,

¹⁸ po gasi Yaubada matoutana u matahi ega ita memae.’

¹⁹ Ma amalai ta hanapugeya Mose a lugagayo awai i bahebaheya naka e bahebahena niyeya iyawoi lugagayo u hinena tu mae uyahihi. Yaka naka uyahina ma lawa apega hin’ompaligudugudu ma Yaubada apo lawa ataputa ina libahibahita. ²⁰ Matababana apega iyai gehouna ina pa, ‘Yaubada u matana tau a dumalu babana a lugagayo awai i bahebaheya atapuna a metagoya.’ Lugagayo a bagibagi lawa e dewahi po he galena mehi naka hi apapoe.

Yaubada i houna idumaluta

²¹ Tamogi iyowai Yaubada lawa i huhouna idumaluta tauna mitehi naka amaka i wogeleteya. Lugagayo ega a tupo awai geke dewana uyahina. Hawena Mose a lugagayo po tu bahapiko geke dewana hi paligeleteya tamogi ega hai tupo awai. ²² Yesu Keliso witumaganana uyahinei Yaubada lawa e huhouna idumaluta. Geke pite dewa Yaubada e dewedeweya tu witumagana ataputa uyahita babana ega meka ani kahana. ²³ Tu mehikuti ataputa tu apapoe po Yaubada a wiwasawasa ta mepeu haleya. ²⁴ Ma tamogi Yaubada anani’mbenena lunugotootogoge i lawa ataputa Yesu Keliso a wimeihagei i houna idumaluta po i lupena haleta. ²⁵ Yaubada Yesu i yambeneneya naka talana tauna ata apapoe ani paligigilahi po apo lawa ata witumaganagei tana ialoni. Geke dewana Yaubada i deweya ipa a dewadumalu ina wogeleteya. Matababana houga hi kokoe u hinehi tauna lawa hai apapoe i nugoyatogehi po i galena halehi. ²⁶ Ma geke hougana a dewadumalu i laimoineya natuna a hilage

uyahinei. Yaka lawa ata powa e genogenogehi ta galena tuhagaya po i laugeleteya naka tauna i dumalu po Yesu tu witumagana ataputa e huhouna idumaluta.

²⁷ Uyahinei ma apo awai ta nugogegeya? Ega awai. Ma awai binei po geke pite? Paligigila ta wiwaya ega ata dewa dewadewahi bihiyei, ma ata witumaganagei. ²⁸ Matababana amaka ta galena tuhagaya naka Yaubada lawa e huhouna idumaluta ata witumaganagei ma ega lugagayo wotagona uyahinei. ²⁹ Yaubada naka mi Yudeya tunawata ata Yaubada, bo? Eega, ma gasi tauhi ega mi Yudeya hai Yaubada. ³⁰ Yaubada tauna emosi. Uyahinei ma mi Yudeya ata witumaganagei po tauhi ega mi Yudeya hai witumaganagei ina houna idumaluta. ³¹ Amaka ma heki geke witumagana binei ma Mose a lugagayo ta houna liyeya, bo? Eega awai. Tamogi ipa lugagayo a tupo uyahina ina towotowolo.

4

Abelham ani galenana

¹ Gogata tahatahayana Abelham awai i tutuhagaya apo iyowai ta baheya? ² Itapa dewa i dewedewehi uyahihiyei ma Yaubada ita houna idumaluya apo anani nugogegae. Tamogi ega emoemotana Yaubada u matana, ³ babana Yaubada a Buka u hinena i baheya i pa, 'Abelham Yaubada i witumaganeya ma a witumaganana binei Yaubada i hiyawu po tauna lawa dumadumaluna.' ⁴ Lawa wobagibagina waimeihana. Tamogi a meihana naka ega ani'mbenena ma a luhi-lage mihana. ⁵ Lawa awai ega a bagibagi ma e itumagana Yaubada uyahina naka tauna tu apapoe e palipaligigilihi. Naka lawana a witumagana binei ma Yaubada naona e woteyateya uyahina. ⁶ Hougana Yaubada lawa gehouna e gagaley a po tauna u matana i dumalu ega a bagibagigei ma a witumaganagei naka kaohana tauna Dawita i bahebaheya i pa,

⁷ 'Iyawoi hai mepowa Yaubada i palipaligigilihi po hai apapoe i huhouna liyehi naka tauhi tu kaoha.'

⁸ Lawa awai a apapoe Guyau ega ita hiyahiyawi naka tauna tu kaoha.'

⁹ Geka kaohana Dawita i bahebaheya naka lawa hinihi hapihapihi waiwekiwekilalahi tunawahi galihiyei, bo? Eega duma. Lawa ega waiwekiwekilalahi gasi tauhi galihiyei. Yaka amaka a bahena tahaeya a pa, 'Abelham Yaubada i witumaganeya po a witumaganana binei Yaubada i hiyawu tauna lawa dumadumaluna.' ¹⁰ Geka dewana meyanai i wawala? Yohola ega Abelham a wekiwekilala hita houni, bo amaka hi houni ma i wawala? Yohola ega Abelham a

wekiwekilala hita houni ma geke dewana i wawala. ¹¹ Naka hougana ega a wekiwekilala hita houni ma wekiwekilalana ipa ina wogeleteya naka a witumagana binei Yaubada i hiyahiyawi tauna lawa dumadumaluna. Geke anona naka iyawoi ega waiwekiwekilalahi ma hi itumaganeya Yaubada e huhouna idumaluhi, Abelaham gogahi tauna. ¹² Ma iyawoi waiwekiwekilalahi gasi tauta gogata. Ega waiwekiwekilalahi yawa ma iyawoi gogatana Abelaham yohola ega a wekiwekilala hita houni ma a witumagana mamaena he meme tagoya naka tauhi gasi gogahi.

Witumaganagei Yaubada a paliwitumagana ta waya

¹³ Yaubada Abelaham managona i palipaliwitumaganehi ipa apo hipuli tupo wohepali ina taniwageya. Ma ega Abelaham lugagayo ita iponawogogeya binei ma a witumagana binei Yaubada i hiyawi tauna lawa dumadumaluna po naka a paliwitumaganana i dewa tagoya. ¹⁴ Ma itapa Yaubada a paliwitumagana lawa lugagayo tu wiponawogogena ita welewelehi, naka apo ata witumagana ega anona po gasi Yaubada a paliwitumagana ega anona. ¹⁵ Matababana lugagayo naka Yaubada a uyogigai e neneiyai. Ma meka hosi ega lugagayo naka hosi apega lugagayo tulagonana.

¹⁶ Yaka naka paliwitumaganana tauta tu witumagana uyahita i memae. Geke binei ma paliwitumaganana a kadidili i ludamaneya Abelaham googana atapuhi uyahihi mei ani'mbenena, ega mihana. Ega tauta tu wilugagayo tunawata uyahita ma gasi tauhi lugagayo ega hita nonoli ma hi witumagana mei Abelaham i itumagana. Uyahinei Abelaham tauna ataputa gogata tahatahayana, ¹⁷ mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite hi pa, 'A winaganim po tam hipuli atapuhi gogahi.' Abelaham Yaubada i itumaganeya yaka naka tauna lawa hilahilagehi e lauyawahihi po ginouli wouhi e dewahi po he waawala naka binei Yaubada u matana tauta gogata Abelaham.

¹⁸ Abelaham anai witumaganana i otonana ipa Yaubada a manago ina liwawali. Hawena a paliwitumagana anona ega ita galeyama ma tamogi yohola anai witumaganana i memae. Ega yaka tauna ataputa gogata amaka mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya pite hi pa, 'Googam hai maga apo mei ubona magouhi.' ¹⁹ Noka hougana tauna a bolima mei 100 po i nugotuhu meya hinina naka amaka i tapiya po ega emoemotana agona Sela tewela ina guni. Tamogi a witumagana ega ita tapiya. ²⁰ Ma a witumagana ega ita nehaleyama po Yaubada a paliwitumagana ega ita lunugoluwaluwageya. Tamogi a witumagana i nugokadidili po Yaubada i wotalagiyeya. ²¹ Tauna u nugonugona i kadidili duma naka

Yaubada awai i palipaliwitumaganeya emoemotana apo ina dewaya. ²² Geka binei ma a witumaganagei, ‘Yaubada i hiyawī tauna lawa dumadumaluna.’ ²³ Naka bahana i bahebaheya ega Abelaham tunawana binei, ²⁴ ma ataputa ubeita. Yaubada ta witumaganeya tauna Yesu ata Guyau hilage uyahinei i itowolo meya apo ina hiyawita tauta lawa dumadumaluta. ²⁵ Ma ata apapoe bihiyei Yesu hi wihilageni po hilage uyahinei ma Yaubada i witowolo meya ipa ina houna idumaluta u matana.

5

Yaubada mitehi ta dumalu

¹ Uyahinei ma geka hougana Yaubada i houna idumaluta ata witumaganagei. Ma ata Guyau Yesu Keliso uyahinei tauta Yaubada mitehi ta witulana a nugodumolata. ² Witumaganagei Yesu tauna i luyeta Yaubada a lunugotootogo u hinena po amalai ta memae. Ma Yaubada a wiwasawasa wialonana ta iotonaneya anai witumagana lagonata ta kaokaoheya. ³ Ma gasi ata pilipili u hinehi ta kaokaoha babana ta hanapugeya pilipili tauna omtaibagibagi e neneiyai. ⁴ Ma omtaibagibagi tauna Yaubada a galena idewadewa e neneiyai. Ma galena idewadewa tauna witumagana a wiotonana e neneiyai. ⁵ Ma geka witumaganana a wiotonana ega ita inugoapapoenita babana Yaubada anani'mbenena uyahita Alugo Woiyawa uyahinei amaka luhogala i hiwoga hopuneya u nugonugota.

⁶ Yohola tauta ega emoemotata ipa apo ta hagu meta ma Yaubada a kabudala i inagani uyahina Keliso tu apapoe ubeita i hilage. ⁷ Ega emoemotana po lawa gehouna ina hilage tu dewadewa binei. Nugote meka po lawa gehouna i nugomotu emoemotana apo lawa dewadewana binei ina hilage. ⁸ Tamogi iyowai Yaubada a luhogala tauta ubeita amaka i wogeleteya? A luhogala i woogeleteya naka tauta yohola ta gobugobu ma Keliso ubeita i hilage.

⁹ Tauna talana a kololo binei tauta amalai Yaubada mitehi ta dumalu. Uyahinei amalai ta hanapugena dumaya naka Yaubada a luuyogigai apega ta wialoni babana Keliso amaka i hilage ubeita. ¹⁰ Tauta Yaubada a gawiya ma Natuna a hilage binei i witulaneta. Uyahinei amalai tauta Yaubada a lawa yaka a luyagohanagei apo ina luyawahita. ¹¹ Tamogi ega noka tunawana ma Yaubada uyahina ta kaokaoha babana ata Guyau Yesu Keliso uyahinei amalai winugoemota ta wialoni.

Adam ma Keliso

¹² Lawa emosi a apapoe tepanei ma apapoe i hopu mai hoi hipuli, po apapoena naka hilage mitehi hi hopu mai.

Geka binei ma hilagena i gunanohaya po lawa ataputa ta hilage pahita babana ataputa ta apapoe. ¹³ Yohola ega Mose lugagayo ita gilumi ma apapoe i netahaya mai. Ma meka hosi ega lugagayo naka Yaubada apapoe wimeihana apo ina galena haleya. ¹⁴ Tamogi Adam a houga ma i nei po Mose a houga u hinena hilage lawa atapuhi i tanitaniwagehi. Hawena lawa gehouhi hai apapoe ega mei Adam houkana Yaubada i iponahahaleneya ma tamogi hilage i itaniwagehi. Lawa apo muliyei ina nenei naka tautauna Adam i dewaya.

¹⁵ Ma tamogi hai luwagahi ega emoemotahi babana Yaubada anani'mbenena ega mei Adam a apapoe. Moina lawa emosi a apapoe binei ma lawa ataputa ta hilage. Tamogi Yaubada a lunugotootogo i lata lagona. Ma gasi anani'mbenena ega mihana lawa boluta ta ialoni lawa emosi Yesu Keliso a nugohalena i lata lagona. ¹⁶ Ma Yaubada anani'mbenenana a dewadewa ega mei noka lawana emosi a apapoe. Matababana lawa emosi a apapoe binei ma libahibahi gouna lawa ataputa ta wialoni. Hawena ata apapoe hi maga ma Yaubada anani'mbenena ega mihana i dewaya po i houna idumaluta. ¹⁷ Moina dumana Adam a apapoe binei ma apapoe wimeihana hilage i tugudu po i taniwaga lawa emosi tepanei. Tamogi lawa emosi Yesu Keliso awai i dewadewaya naka anona i lata duma. Ma iyawoi Yaubada a lunugotootogo ta ialoni ega ita kawamiheta ma i houna idumaluta tauna mitehi. Tauta apo hoi luyagohana Yesu Keliso uyahinei ta witaniwaga.

¹⁸ Uyahinei lawa emosi hota a apapoe tepanei ma tu mehipehi ataputa libahibahi gouna ta wialoni. Ma lawa gehouna a dewadumalu tepanei ataputa i houna idumaluta po luyagohana i weleta. ¹⁹ Ma lawa emosi a taniwaga lagona tepanei ataputa ta welupowa, mei gasi lawa emosi a wiponawogo tepanei Yaubada apo ina houna idumaluta tauna mitehi.

²⁰ Mose a lugagayo i lui mai po ipa apapoe ina wilataya. Tamogi meka hosi apapoe i lalata naka hosi Yaubada a lunugotootogo i lata lagona. ²¹ Uyahinei amaka mei apapoe wimeihana hilage i tanitaniwaga. Naka pite emoemotana gasi mei dewadumalugei Yaubada a lunugotootogo e itaniwaga. Tauna e weluwinita po luyagohana tuwetuwenai Yesu Keliso ata Guyau uyahinei ta wiwaya.

6

Keliso mitehi ta luyagohana

¹ Heki awai apo ta baheya? Tauta ipa hoi apapoe ta meme gawata po apo Yaubada a lunugotootogo ina lata, bo? ² Eega duma. Tauta galenata mei tu hilahilage po apapoe apega

mayana ta waya ma iyowai po apo ta meme gawata apapoe u hinena? ³ Matababana ta hanapugeya naka hougana bapatiso ta wiwaya ata wiemota Yesu Keliso mitehi naka ta hilage gogona. ⁴ Uyahinei hougana ta ibapatiso naka Keliso mitehi ta hilage po hi guluwa gogoneta. Geka binei ma Amana anai wasawasana hilage uyahinei i itowolo meya naka pite gasi tauta apo luyagohana wouna uyahina ta meimahi.

⁵ Ma amaka tauta ta wiemota tauna mitehi a hilage u hinena. Yaka apo tauna po tauta ta wiemota a towolo meme uyahina. ⁶ Ta hanapugeya naka ata kamna odubohi amaka Keliso hi witake gogonehi. Yaka hinita hai kamna gobugobuhi hai kadidili amaka i bohohi po apega apapoe uyahina tana itubagibagi. ⁷ Matababana hougana lawa e hilahilage naka amaka apapoe a panipani e gunagagi.

⁸ Inapa Keliso mitehi ta hilage gogona yaka ta witumagana tauna mitehi apo ta luyagohana gogona. ⁹ Matababana ta hanapugeya naka Keliso hilage uyahinei i towotowolo apega ina hilage meme. Hilage a manini tauna uyahina amaka i kokoe. ¹⁰ Ma mala emosi hotana i hilage yaka apapoe a manini tauna uyahina amaka i kokoe po amalai luyagohanana e mimiyeya naka Yaubada binei e memae.

¹¹ Uyahinei tauta apapoe a tupo uyahina ta hanapugena meta naka amaka ta hilage ma Yesu Keliso uyahinei Yaubada binei ta memae. ¹² Apapoe ega ona palihaleya po hinimi a dewa gobugobuhi ina tanitaniwagemi po hai luhogala ona wootagohi. ¹³ Ega hinimi gutagutahi ona palihalehi po hina ibagibagihhi dewa apapoe ubeihi. Tamogi ona palihalena memi Yaubada uyahina mei lawa hoi hilage i lauyawahimi. Hinimi atapuna ona palihaleya tauna uyahina po dewadumalu binei ina ibagibagimi. ¹⁴ Apapoe ega ina tanitaniwagemi babana ega lugagayogei ota memae ma Yaubada a lunugotootogoei.

Dewadumalu a tu bagibagi

¹⁵ Heki apoma iyowai? Tauta ipa apapoe ta meme tagoya babana ega lugagayogei tata memae ma Yaubada a lunugotootogoei, bo? Eega duma. ¹⁶ Ta hanapugena dumaya naka inapa lawa gehouna uyahina ta palihalena meta ipa ta witubagibagi naka moinana tauta naka taniwagana ta iponawogogeya, a tu bagibagi. Inapa apapoe uyahina ta palihalena meta yaka apo ta hilage ma inapa Yaubada tana iponawogogeya yaka apo ina houna idumaluta? ¹⁷ Tamogi Yaubada a maamali, matababana lolowa apapoe i ibagibagimi ma amalai wiatatiyana galenana gehouna o wiwaya po

wiatatiyanana uyahina nugonugomi hinehiyei o iponawogogeya. ¹⁸ Ma apapoegei Yaubada i wihalemi, po amalai taumi dewadumalu a tu bagibagi.

¹⁹ Iyowai lawa he idedede uyahimi naka pitenana a idedede witubagibagi binei babana omi hanapu ega hita lata. Lolowa hinimi gutahi gehouhi o palihalehi po o ibagibagihi mae gobugobuhi po apapoehi uyahihi po apapoe i ibagibagimi. Emoemotana mei amalai, hinimi gutahi ona palihalehi po ona wibagibagihi dewadumalu uyahina po mae waiwoiyawana binei ona itubagibagi. ²⁰ Hougana tauta apapoe i ibagibagita ega kikina dewadumalu tata galena tuhagaya. ²¹ Naka dewahi amalai ta ihinimaehi. Ma tamogi lolowa ta dewedewehi uyahihi awai dewadewana ta tuhagaya? Naka dewahi ta dewadewahi u mulina apo hilage ta wialoni. ²² Tamogi amalai apapoe a panipaniyei Yaubada i wihaleta po tauta Yaubada a tu bagibagi. Ata witubagibagi mihana apo mae waiwoiyawana tauna uyahina ta tuhagaya po u mulina apo luyagohana tuwetuwenai ta wialoni. ²³ Matababana apapoe a wimeiha naka hilage. Ma Yaubada anani'mbenena ega mihana naka luyagohana tuwetuwenai ata Guyau Yesu Keliso uyahina.

7

Ani galena tawine uyahina

¹ Walewalehiu, awai ipa apo a bahebaheya naka o hanapugena dumaya babana atapumi lugagayo o hanapugeya. Mose a lugagayo naka lawa e tanitaniwageya a siga lawana a luyagohana hoi hipuli ina kokoe. ² Ani galenana mei wawine tawitawinena. Lugagayogei apo wawinena agona uyahina ina memae a siga olotona ina hilage. Tamogi inapa olotona ina hilage yaka lugagayo wawinena i panipanilawiteya olotona uyahina amaka i gunagagi. ³ Uyahinei inapa agona yohola ina lauyagohana ma wawinena oloto gehouna mitehi hina memae yaka naka tauna gowana tu matamaga. Tamogi inapa agona ina hilage yaka lugagayogei tauna ega hoi panipani ita memae po apega gowana tu matamaga inapa oloto gehouna ina lawagi.

⁴ Walewalehiu, emoemotana gasi mei tauta. Lugagayo uyahina tauta amaka ta hilage, babana Keliso hoi ani take i hilage. Ma tauna hilage uyahinei Yaubada i witowolo meya po tauta tauna galinei ipa ta ugo imahi Yaubada binei. ⁵ Matababana hougana tunawata ata nugotuhugei ta memae naka lugagayo ata kamna gobugobuhi u hinita i lidaguhi po hi wobagibagi ipa ta ugo imahi hilage binei. ⁶ Tamogi amalai lugagayo a panipani uyahina amaka ta gunagagita

babana noka ginoulina i womomohita amaka ta hilage haley. Uyahinei ma tauta ega lugagayo odubona gilugilumana uyahina tata wobagibagi ma Alugo Woiyawa a luyagohana wouna uyahina ta wobagibagi.

Lugagayo ma apapoe

⁷ Heki, apoma awai apo ta baheya? Ta baha tana pa lugagayo naka apapoe, bo? Eega duma. Tamogi itapa ega lugagayo apega apapoe ata hanapugeya. Itapa lugagayo ega ita baheya geka pite ita pa, 'Awai lawa gehouna galinei ega una lauhogaleya,' apega ata hanapugeya naka luhogala galenana noka pite e memae. ⁸ Tamogi lugagayona uyahina ma apapoe a gaogao i tuhagaya po luhogala yambohona galenana tapuna po tapuna u nugonugou e haugeteleya. Itapa ega lugagayo, apapoe apega galenana ata hanapugeya. ⁹ Tau gasi lolowa lugagayona ega ata hanapugeya naka a kaohau a memae. Tamogi hougana lugagayona a hanahanapugeya po apapoe i wigalena tuhagau po tau a nugodubu. ¹⁰ Ma lugagayona anona ipa apo luyagohana ina neneiyai naka tau yahiu hilage i neiyai. ¹¹ Lugagayona uyahinei apapoe a gaogao i tuhagaya po i koyameu po i uniu. ¹² Yaka Mose a lugagayo naka ginouli waiwoiyawana, po lugagayona naka i dumalu po i dewadewa po tauna ginouli waiwoiyawana.

¹³ Heki, geka tauna ginoulina wodewadewana hilage i neiyai yahiu, bo? Eega duma. Apapoe tauna u hilage i neiyai. Ma awai wodewadewana uyahinei hilage u hineu i wobagibagiyeya naka ipa apapoe ina wogeteleya naka apapoe. Ega yaka lugagayona uyahinei ipa ina wogeteleya naka apapoe moina i apapoe wahaga.

Lawa nugonugona hinena a witutubaha

¹⁴ Ta hanapugeya Mose a lugagayo naka Yaubada Alugonei i nei. Ma tau naka lawa hota po hiniu a luhogalagei a memae po apapoe uyahina a itubagibagi. ¹⁵ Awai a dewadewahi naka ega ata hanapugehi. Matababana awai a lauhogaleya ega ata dewadewaye ma awai a ihinigigiyeya tauna a dewadewaye. ¹⁶ Ma inapa awai a ihinigigiyeya a dewadewaye yaka i wogeteleya naka tau lugagayo a lueeneya i dewadewa. ¹⁷ Yaka moinana geka ginoulina ega tau ipa a dewadewaye ma apapoe u nugonugou e memae tauna e dewadewaye. ¹⁸ Matababana a hanapugeya naka dewadewa ega hiniu u hinena ita memae tamogi kamnau i iapapoeya. Hawena dewa dewadewana luhogalana u hineu e memae tamogi ega emoemotau a dewaya. ¹⁹ Dewa dewadewana a lauhogaleya ega a deweya ma apapoe ega ata lauhogaleya a dewadewaye. ²⁰ Inapa awai ega ata lauhogaleya a dewadewaye yaka naka

ega tau ata dewadewayaya ma apapoe u hineu e memae tauna e dewadewayaya.

²¹ Uyahinei ma a tuhagaya naka geka ginoulina e wobagibagi. Mehougana dewa dewadewana luhogalana e geleta po ipa a deweya ma apapoe i nonogo duma apo ina lui mai. ²² A hanapugena meu Yaubada a lugagayo uyahina a kaoha duma. ²³ Ma tamogi hiniu gutahi gehouhi ginouli tapuhi i wobagibagiyehi. Geka ginoulihi, ginouli dewadewana he igawiyeya. Tauhi hi dewau po apapoe a panipani u hinena a memae. ²⁴ Tau lawa nugonugodubuwe. Geka luhogalana hiniu e niniyeya hoi hilage ma apo iyai ina halou? ²⁵ Yaubada ta mamali tauna ata Guyau Yesu Keliso uyahinei dewa geka pite e dedewewehi.

Amaka ta galeyau tau geka pite u memae. A lutunaweu apo nugonugougei a witubagibagi Yaubada a lugagayo uyahina ma kamna apapoegei a witubagibagi apapoe a lugagayo uyahina.

8

Luyagohana Alugo Woiyawa uyahina

¹ Uyahihiyei lawa iyawoi nawa Yesu Keliso mitehi ta iemota apega apapoe wigouna ta wialoni. ² Matababana ata wiemota Yesu Keliso uyahina ma Alugo Woiyawa a kadidili Yesu Keliso uyahina e weleta po ta lauyagohana. Yaka apapoe po hilage a panipani uyahinei i lupelupena haleta. ³ Awai lugagayo ega emoemotana ina dewadewayaya babana ata kamna apapoe tepanei, Yaubada amaka i dewaya. Yaubada Natuna i himili po i nenei galenana mei tauta tu apapoe ipa apapoe ina tumutumutuya yaka a galena iapapoe ata nugotapitapiya uyahina i lugeleteya. ⁴ Geka pite Yaubada i dewaya po ipa tauta lugagayo a luhogala dumadumaluhi ta dewa tago pahihhi, matababana tauta Alugo Woiyawa a nugotuhugei ta memae ma ega ata kamna apapoegei tata memae.

⁵ Iyawoi hai kamna apapoegei he memae naka luhogalana hai winugonugotuhu e tanitaniwageya. Ma iyawoi Alugo Woiyawa a nugotuhugei he memae naka Alugo Woiyawa a luhogala hai winugonugotuhu e tanitaniwageya. ⁶ Luhogala apapoena a witaniwaga mihana hilage ma Alugo Woiyawa a witaniwaga mihana luyagohana po nugodumola. ⁷ Ma inapa lawa a luhogala apapoena ina tanitaniwageya yaka tauna Yaubada a gawiya. Matababana Yaubada a lugagayo ega ita iponawogogeya po moinana naka ega emoemotana ina wiponawogogeya. ⁸ Iyawoi hai kamna apapoe he iponawogogehi ega emoemotahi Yaubada hina likaohaya.

⁹ Tamogi inapa moinana Yaubada Alugona u hinemi ina memae yaka taumi ega kamna apapoegei ota memae ma Alugo Woiyawa a nugotuhugei o memae. Lawa awai ega Keliso Alugona ita wiwaya naka tauna ega Keliso galinei. ¹⁰ Hawena apapoe binei apo hinimi hina hilage tamogi inapa Keliso u hinemi yaka alugomi he lauyagohana. Matababana Yaubada amaka i houna idumaluta tauna mitehi. ¹¹ Inapa Yaubada Alugona tauna Yesu hilage uyahinei i itowoli u hinemi ina memae yaka Yaubadana apo hinimi hilahilagehi Alugona u hinimi a maegei luyagohana ina welemi.

¹² Uyahinei, walewalehiu, tauta ega ata yagayaga ita memae po ipa ata kamna apapoe ta wootagohi ma ta memae. ¹³ Ma inapa kamna apapoehi uyahimi hina memae yaka apo ona hilage. Ma inapa Alugo Woiyawei omi dewa apapoehi u hinimi ona uni halehi yaka apo ona luyagohana. ¹⁴ Iyawoi Yaubada Alugona e tahatahaehi naka tauhi Yaubada natunatuna. ¹⁵ Matababana Alugona Yaubada i welewelemi ega ipa ina dewami po anai matoutami ona wobagibagi. Tamogi Alugona ina dewami po taumi Yaubada natunatuna po Alugona a wipoyagei ta ototu Yaubada uyahina tana pa, 'Aba, Amiyai.' ¹⁶ Alugo Woiyawa alugota e palipaliweleya po tauta Yaubada natunatuna. ¹⁷ Ma tauta tauna natunatuna yaka apo a wiwasawasa ina ludamaneiyai uyahita po Keliso mitehi ina lugogonita. Apo Keliso a hiniwiyuwa u hinena tauta yaka apo gasi a wiwasawasa u hineu a tauta tauna mitehi.

Wiwasawasa u naota

¹⁸ A hanapugena dumaya naka amalai hiniwiyuwa awai ta ialonihi ega emoemotana ta wiluweluwena niyeya wiwasawasa Yaubada apo ina woogeleteya uyahita. ¹⁹ Yaubada nimana ginoulihi atapuhi hai luhogala baneina Yaubada he ototoni ipa natunatuna ina wogeletehi. ²⁰ Yaubada ginouli i wawalihhi ega hita lauano imahi babana a nugotuhu naka pite po i dewahi. Ma hai welupowa naka ega tunawahi hai nugotuhugei ma Yaubada a nugotuhugei. Tauna i dewahi a witumaganahi hina iotonana apo ina lidumaluhi. ²¹ Matababana Yaubada nimana ginoulihi hilage ma buda hai panipani uyahina apo hina gunagagihhi po Yaubada natunatuna hai wiwasawasa ega waipanipanina hina wialoni.

²² Ta hanapugeya naka lolowa ma i nei po amalai Yaubada nimana ginoulihi atapuhi wiyuwa hi gabagabaleya mei tutuwau e wogowogo wiyuwana. ²³ Tamogi ega Yaubada nimana ginoulihi tunawahi hita gabagabala. Tauta Yaubada anani'mbenena tahatahayana Alugo Woiyawa ta wiwaya gasi u hineta wiyuwa ta gabagabalehi. Ta gabagabala ma ta iotonana ipa Yaubada ina dewata po tauna natunatuna tauta

po hinita hai panipanigei ina lupenita. ²⁴ A witumaganata ta iotonana babana ta nugotuhu lagoneya ata luyagohana anona apo ta galeyā. Ma inapa awai ta nugotuhugiyeya ma tana iotonaneya naka amaka ta gagaleyā naka ega witumagana a wiotonana. Matababana ginouli awai ta gagalehi naka ega tata inugonugotuhu lagona. ²⁵ Tamogi inapa awai ega ta galehi ma tana itumagana lagona naka binei tana iotonana anai omtaibagibagita.

²⁶ Naka pitenana Alugo Woiyawa ata witapitapiya u hinehi ma e haguhaḡuta. Matababana iyowai ipa ta laupali naka ega tata hanapugeya. Tamogi Alugo Woiyawa tunawana nugonugota a talagabala binei ma Yaubada uyahina e laupali ega emoemotana ta baheya. ²⁷ Ma Yaubada tauna nugonugota tu galena yayahina i hanapugeya awai Alugo Woiyawa e inugonugotuhugeya. Matababana tauta a lawa waiwoiyawata yaka Alugo Woiyawa e laupali ubeita Yaubada a nugotuhugei.

²⁸ Ta hanapugeya naka iyawoi Yaubada ta lauhogaleyā po tauta iyawoi a nugotuhugei ma i ototugeta apo ginouli atapuhi ubeita ina houna imahiyehi. ²⁹ Iyawoi amaka Yaubada i nugonugotuhu wahagita tauta amaka i houna kahata apo ina dewata po galenata mei tauna Natuna. Geka binei ma Natunana apo walewalehina ataputa u hayata tauna tutuwoga. ³⁰ Ma iyawoi odubona i nugotuhu wahagita ipa ina huhouna kahata naka i otugeta. Ma iyawoi i ototugeta naka i houna idumaluta po iyawoi i huhouna idumaluta naka a wiwasawasa i weleta.

Yaubada a luhogala ubeita

³¹ Geka uyahinei ma apo awai ta baheya? Inapa Yaubada ubeita ina towotowolo yaka apo iyai ina igawiyeta? ³² Yaubada Natuna dumana ega ita nugoneya ma i palihaleyā ataputa ubeita. Tauna Natuna i weleta yaka ginouli atapuhi apega mihahi ma apo ina weleta. ³³ Yaubada a lawa i inaganita apo iyai ina wigouta? Ega iyai gehouna babana Yaubada i baheya tauta ega ata powa. ³⁴ Uyahinei iyai apo libahibahi gouna ina weleta? Ega Yesu Keliso, babana tauna i hilage ubeita ma banei dumana i towolo meme po Yaubada u awala hinebawana e memae ma ubeita e laupali. ³⁵ Iyai apo Keliso luhogalana uyahina ina kahata? Emoemotana apo dewaguyau bo pilipili bo hiniwiyuwa bo omhilage bo widowadayabu bo hilage matoutana bo kwasikwasi menana ina kahata? ³⁶ Mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya pite hi pa,
 'Tam bingei ma houga daodaona hiniwiyuwa to woohilahlage

Tauyai hi dewiyai po mei sipi apo hina ununiyai.’

³⁷ Apo ina kahata? Apeega. Tu luhogaleta tauna uyahinei ma geke ginoulihi atapuhi u hinehi ta kadidili lagona duma. ³⁸ Matababana a hanapugena dumaya naka apega hilage po apega luyagohana po apega Yaubada a tu winoyanoya po apega palouma po apega awai amalai po apega awai u naota emoemotana ina houna kahata. ³⁹ Ma gasi apega awai ina geduma po apega awai ina hopu duma po Yaubada nimana ginoulihi atapuhi uyahihi apega awai gehouna ina houna kahata Yaubada a luhogala e weleweleta babana Yesu Keliso ata Guyau mitehi ta lupopo emoteta.

9

Yaubada ma a lawa

¹ Tau a bahabaha duma, tau Keliso mitehi po ega ata ikoyakoyama. U winugonugotuhu uyahina Alugo Woiyawa e laimoineu. ² Nugonugou u hinena u nugodubu a lata po u nugowiyuwa a dao tauhi u lawa mi Yudeya ubeihi. ³ Hilaki tauhi ubeihi ma Yaubada a paliguba u hinena ata memae po Keliso ita likahau po tauhi hita wikeliso. ⁴ Matababana tauhi mi Yudeya i winaganihi po tauta natunatuna po uyahihi a wiwasawasa i wogeleteya. A wiwogatala i dewaya tauhi mitehi po Mose a lugagayo i welehi. Tauta wotalagae numana uyahihi po Yaubada a paliwitumagana hi waya. ⁵ Tauhi googahi tohona lawahi po uyahihiyei ma Keliso i wilawa hota, tauna Yaubada ginouli atapuhi e tanitaniwagehi ta huneya amalai ma i nae po houga tuwetuwenae. Moina.

⁶ Ega Yaubada a paliwitumagana ita peu babana Isalaela lawahi atapuhi ega Yaubada a lawa. ⁷ Babana ega Abelaham natunatuna atapuhi Yaubada natunatuna. Babana Yaubada i baha Abelaham uyahina i pa, ‘Googam a palipaliwitumaganehi apo Isako tunawana uyahinei una tuhagahi.’ ⁸ Geka anona naka houga magomagouna iyowai logaloga he gunigunihi naka pite logaloga hina gunihi yaka tauhi ega Yaubada natunatuna. Tamogi paliwitumagana natunatuna naka tauhi gowahi wigoogana dumahi. ⁹ Matababana geke pite paliwitumaganana i baheya i pa, ‘A houga moinana uyahina apo a gunawileu po Sela natuna olotona ina guni.’

¹⁰ Ma ega geke tunawana, babana Lebeka natulagalaga i gunigunihi amahi emosi tauna gogata gowana Isako. ¹¹ Yohola ega logalogahi hita gunihi po dewadewa bo apapoe hita hanapugeya. Ma Yaubada a nugotuhugei ipa a winagana ina nena ega hai bagibagi binei ma tauna a otu binei. ¹² Geka binei ma Yaubada Lebeka i paliweleya i pa, ‘Tutuwoga apo huhumau ina pupouleya.’ ¹³ Mei Yaubada a

Buka i bahebaheya pite i pa, ‘Yakobo a luhogaleya ma Isowa a wihinigiyeya.’

¹⁴ Geka binei ma ta baheya naka Yaubada awai e dewadewaye ega ita dumalu, bo? Eega duma. ¹⁵ Matababana Yaubada i baha Mose uyahina i pa, ‘Iyai nugonugou ipa a lunugotootogogeya apo a lunugotootogeya.

Iyai nugonugou a lunugowiyuweya apo a lunugowiyuweya.’ ¹⁶ Yaka ega lawa hai luhogalagei bo hai kadidilagei hita towotowolo ma Yaubada a lunugotootogogei. ¹⁷ Naka pite-nana Yaubada a Buka i baheya Isipita hai wasawasa uyahina i pa, ‘A witowolim po tam lawa baneina babana ipa uyahingei u manini a wogeleteya po gasi gowau una nohaya hipuli tupo atapuhi uyahihi.’ ¹⁸ Uyahinei ma Yaubada iyai nugonugona ina lunugotootogogeya apo ina dewaya. Ma iyai nugonugona ina lipupuya yaka apo a nugotuhugei ina dewaya.

Yaubada a luuyogigai po a lunugotootogo

¹⁹ Ma apo uyahiu ona baha mai ona pa, ‘Inapa geke pite Yaubada a dewa yaka iyowai ma lawa uyahihi powa e tutuhagahi? Iyai emoemotana apo Yaubada a nugotuhu ega ina wotagoya?’ ²⁰ Ma tulau, tam iyai apo Yaubada a baha uta wimiheya? Nau apega ina towolo po tu wogona uyahina ina lubayada ina pa, ‘Iyowai po geke pite u dewau?’ ²¹ Nau tu wogo tauna a dumalu emoemotana bigabigana a nugotuhugei ina wibagibagi po nau luwaga ina wogohi bigabigana upumana emosina uyahinei. Nauna emosi nugotuhu baneihii bihiyei ma gehounana ani bagibagi hota.

²² Heki ona nugotuhuya Yaubada emoemotana a luuyogigai ina wogeleteya po a manini lawa hina hanapugeya. Tamogi iyawoi Yaubada hi lauuyogigiyeya naka uyahihi a luuyogigai i lunugotootogogehi po i nugoyatogehi. ²³ Babana nugonugona ipa a wiwasawasa hogohogona ina wogeleteya tauta anani lunugotootogo uyahita. Geka a wiwasawasana i hiwoga hopuneya, tauta iyawoi i wononogogeta ipa a wiwasawasana fa waya.

²⁴ Matababana lawa i ototugeta naka ega mi Yudeya tunawiyai uyahiyai ma taumi gasi ega mi Yudeya uyahimi, naka geke tauta. ²⁵ Amaka mei buka Hoseya u hinena i bahebaheya tauhi ega mi Yudeya ubeihii i pa,

‘Iyawoi tauhi ega u lawa

apo a wigowahi po ana pa, “U lawa.”

Tupo awai ega ata lauhogaleya

apo a wigowaya po ana pa, “U luhogala.” ’

²⁶ Ma

‘Meyagai awai uyahina hi paliwelehi hi pa,

“Taumi ega a lawa,”
naka meyageina emosina uyahina apo hina wigowahi
po tauhi Yaubada lauhogalana natunatuna.’

- 27 Ma Isaiya mi Isalaela bihiyei ma i otu i pa,
‘Hawena Isalaela lawana a maga mei u niha bubu magouna
tamogi luemoemota hotahi apo hina luyagohana.
28 Matababana apo Guyau a dumalugei lawa atapuhi ina
wimihena yagiyaginehi.’
29 Amaka mei Isaiya lolowa i bahebaheya i pa,
‘Itapa Guyau Manimaninina ega googata ita lutelehi
apo ataputa tata kokoe
po galenata mei Sodom po apo tauta mei Gomola.’

Paulo a lupali mi Yudeya bihiyei

- 30 Yaka ta baheya naka tauhi ega mi Yudeya ega hita ileta
ipa Yaubada ina huhouna idumaluhi naka witumaganagei
ma i houna idumaluhi. 31 Ma mi Isalaela lawahi lugagayo
hi bibiheya ipa apo ina huhouna idumaluhi po ega hita
tuhagaya. 32 Awai binei ma ega hita tuhagaya? Matababana
ega witumagana uyahina hita lauawahala ma hai bagibagi
uyahihi hi lauawahala. Ega yaka aebahibahi uyahina aehi hi
wibahialoneya. 33 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa,
‘Ona galeyau, u Saiyoni gaima a huhouni
tauna apo lawa aehi ina bahibahihi.
Gaima baneina uyahina apo lawa hina pipeu.
Tamogi iyai ina witumaganeya yaka apega ina wihinimaya.’

10

- 1 Walewalehiu, nugonugou a luhogala baneina po a laupali
Yaubada uyahina mi Yudeya ubeihi ipa luyagohana hina
tuhagaya. 2 A kawakawamoineya hai palihalena Yaubada
uyahina i neduma tamogi hai palihalenana naka ega nugo-
tuhu dumana uyahina ita memae. 3 Iyowai Yaubada lawa e
huhouna idumaluhi naka tauhi ega hita hanapugeya po ega
hita palihalena mehi uyahina. Ma tamogi hai nugotuhugei
dewa gehouhi hi wiwawala yababahi po ipa apo Yaubada ina
houna idumaluhi. 4 Ma Mose a lugagayo naka Keliso i boli
haleyau. Yaka iyawoi hina itumaganeya ataputa apo Yaubada
ina houna idumaluta.

Luyagohana naka lawa atapuhi ubeihi

- 5 Lugagayo wiponawogona uyahinei Yaubada lawa e
huhouna idumaluhi binei Mose i'ngiluma i pa, ‘Iyai luga-
gayo a baha ina wiponawogogeya yaka apo ina luyagohana.’
6 Tamogi tauta ta itumagana naka Yaubada lawa e huhouna
idumaluta ata witumaganagei yaka apega tana pa, iyai apo
ina gae hoi yada, po Keliso a hagu ina hopuniyai. 7 Ma

gasi apega tana pa, iyai apo ina hopu u hiyoyowa po Keliso hilagei ina witowoli. ⁸ Tamogi ta bahebaheya geke pita tana pa, Yaubada tuwegana u liyaliam e memae naka nugonugom u hinena po u gamom. Yaka tauyai witumagana binei to lauguguya. ⁹ Inapa gamonge Yesus una kawamoineya po tauna Guyau po nugonugonge una witumagana naka Yaubada Yesus hilage uyahinei ma i witowoli yaka apo una luyagohana. ¹⁰ Matababana nugonugomiyei ona itumagana yaka apo Yaubada ina houna idumalumi. Ma Yesus ona kawakawaguyougeya yaka apo ona luyagohana. ¹¹ Yaubada a Buka uyahina i baheya i pa, 'Iyai tauna ina itumaganeya yaka apega ina wihinimaya.' ¹² Gegeka naka lawa ataputa i lugogonita babana mi Yudeya po ega mi Yudeya ega ani galena kahahi. Yaubada tauna lawa ataputa ata Guyau emosi po uyahina tu lupali ataputa kawaidewadewa hogohogona ta wiwaya. ¹³ Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Lawa atapuhi Guyau uyahina hagu binei he ototu apo ina wiluyagohanihi.'

¹⁴ Tamogi inapa lawa ega hina witumagana yaka iyowai ma apo Yaubada uyahina hagu binei hina iototu? Ma inapa ega tuwegana hina nonoli yaka iyowai ma apo hina witumagana? Ma inapa tu luguguya tuwegana ega hina guuguyeya yaka iyowai ma apo hina nonoli? ¹⁵ Ma iyowai tuwegana hina guguyeya inapa tu wituwetuwega ega hina himilihi? Mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi hi pa, 'Iyawoi tuwega dewadewana he guuguyeya uyawehe hi haki duma.'

¹⁶ Tamogi gehouhi ega tuwega dewadewana hita waya. Mei Isaiya i bahebaheya i pa, 'Guyau, nugote ega iyai gehouna u baha ita witumaganeya.' ¹⁷ Yaka witumagana tuwega uyahinei e nenei. Ma tuwegana naka Keliso guguyana uyahinei e nenei. ¹⁸ Tamogi a lubayada, moina tuwega ega hita nonoli? Moi dumaña hi nonoli babana mei Yaubada a Buka uyahina i baheya pite i pa, 'Ponahi gololona tupo wohepali i weluyayahi.

Hai baha hipuli sigana tu miyena hi nonoli.'

¹⁹ Ma a lubayada meme, mi Isalaela ega hita nugotuhu tuhagaya, bo? Nugote amaka hi nugotuhu tuhagaya babana Mose baha i wimiheya i pa,

'Tauhi ega mi Yudeya apo a wibagibagih
po u lawa hin'omgenagenalili.

Ma lawa yabayababa uyahihiyei apo u lawa a dewahi
po uyohi hina gigai.'

²⁰ Ega yaka Isaiya i nugomotu po tauhi ega mi Yudeya bihiyei i baha i pa,

'Iyawoi ega hita bibiheu tauhi hi tuhagau.

Iyawoi ega biugei hita laubayada uyahihi a wogeletena meu.’
 21 Tamogi mi Yudeya bihiyei i bahabaha i pa,
 ‘Iyeta daodaona nimau a lodolodoma
 yababaya lawa waiponahahalenahi po lauhinidoodolahi
 ipa a likaohahi.’

11

Yaubada a lunugotootogo mi Yudeya uyahihi

¹ Ega yaka a lubayada a pa, iyowai, Yaubada a lawa mi Yudeya i wihinigigiyeiyai, bo? Eega duma. Tau lawa Yudeyagei, Abelaham gogana ma Beniyamina gugunina gehouna tau. ² Houga a wawala uyahina ma Yaubada mi Isalaela i inaganiyai ega ita wihinigigiyeiyai. Yaubada a Buka u hinena Elaisiya awai i bahebaheya o winugoguluwi, bo? Iyowai tauna Yaubada uyahina mi Isalaela i pilipilihi? ³ I pa, ‘Guyau, mi Isalaela om tu bahapiko hi unihi po om ani witalaguyaba hi lugolugoluhahi. Tau tunawa hotau a memae ma hi iletai ipa hina uniu.’ ⁴ Ma a wibaabani mihana Yaubada awai i baheya? Yaubada i baha i pa, ‘Lawa magouhi tausana 7 a wotatahi biugei tauhi ega yaubada koyakoyama gowana Baala uyahina hita wotalagae.’ ⁵ Dewana emosina mei amalai. Iyawoi Yaubada a lunugotootogogei i inaganihi naka ega hita maga ma he memae. ⁶ A winagana naka ega hai bagibagigei ma ita inagana ma tauna a lunugotootogogei. Ma itapa Yaubada a winagana lawa hai bagibagi uyahihi ma ita inagana apo a lunugotootogo ega lunugotootogo dumana.

⁷ Heki amaka ma ta galeyai. Mi Isalaela awai hi bibiheya ega hita tuhagaya. Bolu habuluna Yaubada i inaganiyai tauyai to tuhagaya. Ma atapuhina tanigahi hi pupu po Yaubada a otu ega hita nonoli. ⁸ Mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa, ‘Yaubada i dewahi po hi winonola luwaga
 po matahiyei apega hina galena tuhaga
 ma tanigahiyei apega hina lunonola imahi
 Iyeta noka uyahina ma i nei po amalai geke dewahi he
 memae.’

⁹ Ma Dawita i baheya i pa,

‘Hai toleha u hinehi hin’ona po hina walo.

Ma hina peu po wimeiha hina wialoni.

¹⁰ Matahi hina keke po ega emoemotana hina gagalena.

Hai pilipili houga daodaona upuhi ina youyouni.’

¹¹ Ega yaka a lubayada: Hougana mi Yudeya aehi hi tone-
 tonehi naka hi peu duma, bo eega? Ega hita peu duma.
 Matababana hi apapoe yaka luyagohana i nei tauhi ega
 mi Yudeya uyahihi. Geke ipa mi Yudeya ina dewahi po

hin'omgenagenaliliyehi. ¹² Mi Yudeya hai apapoe kawaide-wadewa hogohogona i niyeya hipuli tupo wohepali. Ma gasi Alugo anu tupo hai widayadayabu kawaidewadewa hogohogona i niyeya tauhi ega mi Yudeya uyahihi. Yaka kawaidewadewana apo ina lata duma mi Yudeya hai houga galena tuhaga uyahina.

Yaubada mi Yudeya apo i wiluyagohanihi

¹³ Geka amalai taumi ega mi Yudeya uyahimi a ibaabani. U wituwetuwega bagibagina a niyeya po ina nenaie taumi ega mi Yudeya uyahimi. Ma u bagibagina a nugogegeya, ¹⁴ ipa u lawa opi tulau a dewahi po hin'omgenagenalili po uyahinei ma gehouhi a wiluyagohanihi. ¹⁵ Yaubada i hinigigiyehi anona taumi ega mi Yudeya i witulanemi yaka houkana apo Yaubada ina wiwimehi naka apo anona awai? Anona tu hihahilage apo hina luyagohana imahi. ¹⁶ Inapa palawa tupona Yaubada ta weleya naka woiyawa yaka palawana atapuna i wiwoiyawa. Ma inapa mayau dedena naka woiyawa yaka mayouna lagalagana atapuna i wiwoiyawa.

¹⁷ Mi Yudeya tauyai mei badila ugugota ma lagalaga gehouhi hi wotowa halehi ma u uyawehi badila pitepitei lagalagahi hi numa panipani lawitehi. Taumi ega mi Yudeya galenami mei noka badilana pitepitei. Ma amalai tauyai mi Yudeya i luyagohana hi gutaya po uyahinei o lauyagohana. ¹⁸ Yaka iyawoi hi gunagunagahihi mei noka lagalagahi ega ona gagalena iapapoenihi. Iyowai ma apo ona nugogegae? Taumi laga hota po ega dede ota iani ma dede e ianimi. ¹⁹ Apo ona baha ona pa, 'Ee, ma tamogi lagalagahi hi wotowotowa halehi ipa apo tauyai hina popo lawiteiyai.' ²⁰ Naka moina. Tauhi hi luwotowa halehi babana ega hita witumagana ma taumi omi witumagana uyahinei o towolo moomota. Yaka ega ona nugonugogegae ma ona iyateyate. ²¹ Mi Yudeya tauhi laga moinahi ma Yaubada i wihinigigiyehi. Uyahinei omi nugotuhu o pa apo ina lunugotootogogemi, bo?

²² Geka hosi ta galey a iyowai Yaubada a lunugodewadewa po gasi a libahibahi wimeihana. Iyawoi hai witumagana uyahihi hi pipeu apo a libahibahi wimeihana hina wialoni. Ma taumi apo ina lunugodewedewemi inapa a lunugodewadewa uyahina ona memae yaka. Ma inapa ega yaka taumi apo ina lugahi halemi. ²³ Ma inapa mi Yudeya hina witumagana meme yaka apo Yaubada u uyawehi ina houna mehi babana tauna emoemotana noka pite ina dewaya. ²⁴ Taumi ega mi Yudeya galenami mei badila pitepitei lagana he gahi haleya po ega babana dumana ma he pooponiyeya badila nihei uyahina. Uyahinei bagibagina ega ita wipilipili, Yaubada

lagalaga hi gunagunagahihi apo hai baba dumana uyahina ina poopo lawitehi.

Mi Yudeya atapuhi apo hina luyagohana

²⁵ Walewalehiu, baha laugowagowadana ipa ona hana-pugeya ma apo taumi ina litodimi po ega ona inugonugotuhu ona pa o hanapu duma. Nugopupu mi Isalaela gehouhi uyahihi i geleta tamogi apega ina mewahaga. Apo hina memae a sigana tauhi ega mi Yudeya hai upuma a lata Yaubada ina tuhagaya. ²⁶ Apoma apo mi Isalaela atapuhi hina luyagohana, mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa, 'Tu wiluyagohana apo Saiyonigei ina nei po Yakobo googana uyahihi dewa apapoe atapuna ina wihaleya.

²⁷ Hougana paligigila a welewelehi
geka wiwogatalana apo hina tuhagaya.'

²⁸ Tuwega dewadewana binei ma mi Yudeya hi mepu-puteya. Ma tamogi Yaubada a winagana binei tauhi Yaubada a lawa babana googahi tepahiyei. ²⁹ Matababana Yaubada iyawoi i winaganihi po ani'mbenena i welewelehi apega nugonugona ina buiya. ³⁰ Amaka mei taumi ega mi Yudeya lolowa Yaubada o iponahahaleneya. Ma amalai mi Yudeya hai wiponahahalena tepanei Yaubada a lunugotootogo o wialoni. ³¹ Uyahinei amalai mi Yudeya Yaubada hi wiponahahaleneya po lunugotootogona emosina o ialoni tauhi gasi apo hina wialoni. ³² Matababana Yaubada lawa ataputa i dewata po wiponahahalena a panipani u hinena ta memae. Yaka tauna apo a lunugotootogo ina wogeleteya ataputa uyahita.

Yaubada ta huneya

³³ Yaubada a gapola hi gewahaga!
Ma gasi a lunugoholahola po a hanapu hi geduma!
Iyai emoemotana apo a wiwogatala ina bahena geletehi
bo a dewa ina nugotuhu tuhagahi?

³⁴ Amaka mei a Buka i bahebaheya pite i pa,
'Iyai Guyau a winugonugotuhu i hanapugeya?
Iyai emoemotana apo palihanahanapu ina weleya?

³⁵ Iyai amaka ginouli awai i weleya
po binei ma apo ita wimeiha?'

³⁶ Ginouli atapuhi tauna i dewahi
po ginouli atapuhi tauna uyahinei hi nei
po ginouli atapuhi tauna binei he memae.

Tauna ta wotalagiyeya houga tuwetuwenai! Moina.

12

Yaubada a bagibagi binei ta palihalena meta

¹ Uyahinei, walewalehiu, Yaubada a lunugotootogo i lata duma uyahita binei ma a laupaliyemi ipa ona lauhinihalena Yaubada a bagibagi uyahina po taumi hinimi mei talaguyaba lauyagohanana. Hinimi ona dewahi po ginouli waiwoiyawahi tauna apo ina kaohehi. Geka tauna omi wotalagae moinana ipa ina nena Yaubada uyahina. ² Ega ona dewa memi po hipuli a dewa ona wotagohi, ma Yaubada uyahina ona palihalena memi po nugonugomi ina laiwounihi uyahinei po galenami ina buinihi, po apo emoemotami Yaubada a nugotuhu awai dewadewana po wainugodewadewana po wohakihaki dumana ona hanapugeya.

³ Ma Yaubada a lunugotootogo i weleweleu uyahinei a bahabaha mahi emosi po emosi uyahimi ipa taumi ona inugonugotuhu imahi ma ega ona igiyena memi meka po apo ona koyamena memi. Ma ipa ona galena imahi omi witumagana a lata awai Yaubada e welewelemi uyahinei ona luwaluwa memi. ⁴ Hinita emosi uyahina gutaguta hi maga duma po gutaguta atapuhi yamoha waibagibagina. ⁵ Emoemotana mei tauta Keliso a bolu. Hawena ta maga duma tamogi Keliso uyahina tauta emosi po ta poopo meta mei gutaguta tapuna po tapuna hinita emosina uyahina. ⁶ Yaka lunugotootogo a lata awai Yaubada i weleweleta naka pitenana ipa ata ani'mbenena tapuhi po tapuhi tana ibagibagihi. Inapa ata ani'mbenena Yaubada a tu bahanonogo yaka ata witumagana a latagei ta bahebahena nonogogeya. ⁷ Inapa ata ani'mbenena tu witupupoula yaka ta pupoula ma inapa tu wiatatiyana yaka tana iatatiyana. ⁸ Ma inapa ata ani'mbenena lawa tu winugokadidilihi yaka ta dewadewaya. Iyai tu luguta yaka nugonugona atapunei ina lauguta. Iyai tu taniwaga yaka ina wobagibagi kadidili. Iyai tu winugohegoya yaka anai nugokaohana lawa ina haguhauguhi.

⁹ Ona lauhogala nugonugomi atapunei. Awai woapapoena ona ihinigigiyeya ma awai wodewadewana ona womomohi. ¹⁰ Wiwalehina luhogalanei ona lauhogalena memi po wiyateyate uyahina ona lagolagona memi. ¹¹ Ona wobagibagi kadidili ma ega ona lauupudoodola. Alugo Woiyawa a lihunagei Guyau ona pupouleya. ¹² A witumaganami ona iononana a kaohami. Omi pilipili u hinehi on'omtaibagibagi. Houga magomagouna ona laupali. ¹³ Tu witumagana tulami ega hita igapola uyahihi omi gapola ona gutahi po tauhi mitehi ona igapola. Ma omi numa gamohi hina taatagihi lawa geha hai ani luhalo.

¹⁴ Iyawoi he ihiniwiyuwami Yaubada ona lupaliyeya po ina kawaidewedewehi. Moinana ona kawaidewedewehi ma ega ona palipaligubahi. ¹⁵ Iyawoi he kaokaoha mitehi ona kaoha. Ma iyawoi he tutou mitehi ona tutou. ¹⁶ Atapumi nugonugomi emosi ma ona memae. Ega ona nugonugogegae tamogi bagibagi hopuhopuhi ona winihi. Ega ona nugonugotuhu memi ona pa o nugohanahanapu.

¹⁷ Inapa lawa dewa apapoena uyahimi ina deweya yaka ega dewa apapoena uyahinei ona imiheyā. Awai bolu u matahi hi gagalena giyeya ipa ona wileta po ona dewadewaya. ¹⁸ Inapa tahaya atapuna omi tupo uyahina emoe-motami yaka ona wileta po lawa atapuhi mitehi a nugodumolami ona nenaē. ¹⁹ U lawa, ega ona laubigo tamogi Yaubada uyahina ona palihaleya po a uyogigaigei ina dewaya. Matababana Yaubada a Buka i baheya i pa, 'Guyau i baha i pa: Apo a lubigo po apo a wimeiha.' ²⁰ Yaka taumi ega ona laubigo tamogi omi gawiya ona haguahuguhi mei Yaubada i bahebaheya i pa,

'Inapa om gawiya am ina hilage yaka aniani una weleya
bo uyopopona ina haleya yaka goila una weleya.

Inapa geke om dewahi uyahihi

apo tauna hoi wihinimaya ina uni meya.'

²¹ Ega dewa apapoe ona palihaleya po ina ikadidilimi tamogi dewadewa uyahinei dewa apapoena ona kadidili lagoni.

13

Meyagai tanitaniwagahi tana iponawogogehi

¹ Lawa ataputa gabemani tanitaniwagahi tana iponawogogehi. Matababana taniwaga atapuna Yaubada e laiwawalihi, po taniwagahi he bulibulili naka tauna i hounihi. ² Uyahinei iyai geke taniwaga e bulibulili ina wigawiyeya yaka awai Yaubada i towoli e igawiyeya. Ma iyawoi he igawiya apo libahibahi nimahiyei hina liwawali.

³ Matababana tu dewadumalu uyahihi taniwaga ega ita winugolowolowo ma tu dewaapapoe uyahihi taniwaga i winugolowolowo. Taumi tu dewaapapoe nugonugomi ipa lawa awai he itaniwaga ega ona lowogehi, bo? Heki omi dewa hina dewadewa ma apo hina hunemi. ⁴ Matababana tauhi Yaubada a tu bagibagi taumi omi dewadewa ubeihi. Tamogi inapa apapoe ona dewaya yaka ona matomatouta babana omi wimeiha naka moinana. Tauhi Yaubada a tu bagibagi yaka taumi tu dewaapapoe apo Yaubada a wimeiha dumadumaluna hina welemi. ⁵ Geke binei ma tanitaniwaga ona iponawogogehi yaka Yaubada a uyogigai apega ona wialoni po ona nugohēlele.

⁶ Geka binei ma takisi ona huhouna. Matababana tani-taniwaga he wobagibagi Yaubada binei ma ega hai gaogao ipa hina hagu mehi. ⁷ Omi yaga lawa uyahihi e memae ona laidumaluya. Inapa omi yaga takisi yaka ona lidumaluya. Inapa omi yaga lawa uyahihi yaka ona lidumaluhi. Uyahinei omi wiyateyate atapuhi ona wogeletehi po ona iyateyate gawata.

Lawa ipa hina lauhogalena mehi

⁸ Ega iyai gehouna uyahina omi yaga awai ina memae, tamogi omi yaga emosi hotana naka ipa ona lauhogalena memi. Ma iyai geka dewana ina deweya yaka Mose a lugagayo atapuhi e iponawogogehi. ⁹ Lugagayona i bahebahehi i pa, 'Ega una matamatamaga po ega una yamunugo po ega una danedanene po awai lawa gehouna galinei ega una lauhogaleya,' po gehouhi geka atapunana mitehi hi luemoteya lugagayo a baha emosi uyahina, i pa, 'Tulam una lauhogaleya po mei tam e lauhogalena mem.' ¹⁰ Inapa iyai ta luhogaleya yaka apega uyahina apapoe ta dewaya. Uyahinei luhogala naka Mose a lugagayo atapuna wiponawogona.

¹¹ Ma geka ta dewaya babana ta hanapugeya naka ata kabudala i geleta ipa hoi ani eno ta eno towolo. Matababana luyagohana amalai i tuliyaliyana dumata ma apoma mei lolowa ta itumagana wawala. ¹² Upom ega daona ma ina kokoe po iyeta kikina ma ina lugeleta. Uyahinei ma uguwa dewahi ta dewedewehi ta wohounihi ma yayata a gawiya ginoulihi ta otenihi. ¹³ Ata dewa ipa ta galena itete imahiyehi po mei lawa hoi yayata tu mae. Ega tanigapota, ega uma buuwa, ega matamaga, ega witona, ega wikahakaha, ega om genagenalili. ¹⁴ Tamogi Guyau Yesu Keliso ta oteni po hini a luhogala apapoena ega ta wotagoi po ata kamna ega hina titeinita.

14

Tu witumagana ega ta laibahibahi

¹ Lawa iyai witumagana uyahina i tapitapiya tauna ipa ona kaoheya. Ma ega a winugonugotuhu tepahiyehi ma ona igamogahigahi. ² Lawa emosi a witumagana emoemotana ginouli atapuhi ina ananihi ma tu tapitapiya lawana aniani yawa e'mam. ³ Iyai ginouli atapuhi e ananihi ega tu wiyohi ina gagalena iapapoeya. Ma iyai e iyohi lawa yamyabayababana ega ina gagalena iapapoeya babana Yaubada i kaoheya. ⁴ Taumi iyowai po ipa apo Yaubada a tu bagibagi ona laibahibahihi? Lawana a taniwaga Yaubada apo ina wikahaya po ina towotowolo bo ina mepeu. Ma apo ina

towotowolo babana Guyau emoemotana apo ina dewaya po ina towotowolo.

⁵ Lawa gehouhi hai nugotuhu ipa iyeta emosi i geduma tauhi uyahihi ma apoma iyeta atapuhi. Ma lawa gehouhi hai nugotuhu iyeta atapuhi emoemotahi. Lawa emosi po emosi u nugonugomi nugotuhu emosi hota ma ega ona lauluwaluwaga. ⁶ Iyai iyeta awai i nugotuhuya tauna uyahina iyeta baneina naka i dewaya ipa Guyau ina wiyateyateya. Iyai gasi e yamyababa naka i dewaya ipa Guyau ina wiyateyateya babana anianina binei e imaamala. Ma iyai gasi e iyohi ipa Guyau ina wiyateyateya po ina imaamala. ⁷ Ta yauyautu ega tunawata bitiyei tata yauyautu po ta hilahilage ega tunawata bitiyei tata hilahilage. ⁸ Inapa ta yauyautu yaka naka ata Guyau binei ta yauyautu. Ma inapa ta hilage yaka naka ata Guyau binei ta hilage. Uyahinei inapa ta yauyautu bo ta hilage naka tauta Guyau binei.

⁹ Matababana Keliso i hilage ma i luyagohana meme po ipa ina wiguyau lawa yauyautuhi po hilahilagehi ubeihi. ¹⁰ Awai binei walewalehimi o laibahibahihi? Ma awai binei walewalehimi o gagalena iapapoenihi? Ataputa apo Yaubada u matana ta towolo po tauna ina libahibahita. ¹¹ Matababana Guyau a Buka i baheya i pa,

‘Guyau i pa: Moina dumana tau Yaubada Lauyagohanana.

Yaka apo lawa atapuhi hina polou tau uyahiu

ma gamohi hina lagahihi po hina wotalagiyeu, tau Yaubada.’

¹² Uyahinei, ataputa apo ta wibenabenamena meta Yaubada uyahina.

Tu witumagana ega ta laipeuya

¹³ Uyahinei, ta wohouna po ega ta laibahibahi meta. Ma nugonugota ta luemotehi po ginouli awai uyahina walehita apo aena ina tonetoneya po hoi apapoe ina pipeu ega ta dewadewaya. ¹⁴ Tau u wiemota Guyau Yesu uyahina i dewau po a hanapugena dumaya naka aniani tunawana ega a gobu awai. Ma inapa lawa gehouna aniani ina gagalena igobuya yaka naka tauna a witumagana gobugobuna. ¹⁵ Inapa aniani awai ta anani uyahinei walehita ta linugoapapoeni yaka naka luhogala mamaena amaka ta haleya. Yaka aniani awai ta anani lawa u matahi ta wilugagayo meta po walewalehita ega tana iapapoenihi babana Keliso ubeihi i hilage. ¹⁶ Tauta awai ta gagalena idewadewaya ega ipa ta dewaya po lawa u matahi gowata ina woapapoe. ¹⁷ Matababana Yaubada anani taniwaga naka ega ipa tana iomam po tana iumuma ma dewadumalu po nugodumola po kaoha Alugo Woiyawa tauna e weleweleta. ¹⁸ Geka dewana uyahinei lawa Keliso

ina pupouleya naka Yaubada e laikaohaya po lawa gehouhi hi galey a i dewadewa.

¹⁹ Uyahinei ginouli awai i haguta po ta ikadidili meta po ginouli awai tauna nugodumola e neneiyai tauhi ipa houga magomagouna tana iletahi. ²⁰ Ega aniani binei ma awai Yaubada i dewadeway a tana iapapoeya. Aniani atapuhi apo ta'nanihi ma aniani awai lawa e dewaya po e pipeu hoi apapoe naka ega ita dumalu. ²¹ Yaka muhala amna po wine umana po dewa gehouna dewadewana ega ta dewadewahi babana ata lawa apo ta lipeunihi.

²² Om witumagana mamaena ge ka dewana uyahina ega lawa hina hanahanapugeya ma tam ma Yaubada tunawam uyahim. Iyai mamae ge ka pite e mimiyena idumaluya naka mayana i wimeya, tauna tu kaoha. ²³ Tamogi iyai in'omam gowagowada yaka apo libahibahi gouna ina wialoni. Matababana dewahi e dewadewahi ega witumaganagei po lawa ginouli awai ega witumaganagei he dewadeway a naka apapoe.

15

Lawa gehouhi ta winugodewadewahi

¹ Tauta iyawoi hoi witumagana ta kadikadidili tu tapitapiya ta haguhi po hai witai ta awalihi, ma ega tana inugodewadewa meta. ² Ma tu meliyaliyanita mitehi tana inugonugogena meta, po hina towolo kadidili. ³ Matababana Keliso ega ita winugonugogena meya ma mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa, 'Iyawoi tu paliapapoenim hai paliapapoe hi yato uyahiu.' ⁴ Ginouli atapuna Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumi naka hi gilumi ipa ina wiatatiyeta. Ma ipa tan'omtaibagibagi ta nugokadidili Yaubada a Buka bahana uyahinei ta nugotuhu lagoneya ma tana iotonana.

⁵ Yaubada tauna tu nugokadidili po tu'mtaibagibagi ipa ina hagumi po ona inugonugogena memi ma Yesu Keliso mitehi ona inaowelewelen a. ⁶ Yaka naka atapumi apo ona pona gogona po Yaubada Guyau Yesu Keliso Amana ona wotalagiyeya.

Tauhi ega mi Yudeya hai tuwega dewadewana

⁷ Uyahinei Yaubada wotalagaena binei mei Keliso i kaokaohemi naka pitenana ona kaokaohena memi. ⁸ Matababana Keliso a neina naka tauyai mi Yudeya uyahiyai i witubagibagi po ipa Yaubada a baha moina ina wogeleteya, ma googiyai Yaubada uyahihi paliwitumagana i bahebaheya uyahiyai i limoineya. ⁹ Ma gasi a neina taumi ega mi Yudeya ina dewami po Yaubada a lunugotootogo binei ona wotalagiyeya. Amaka mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa,

‘Uyahinei tu meuputa u hayahi apo tam a hunem.

Apo a lougo omhuna tam uyahim.’

¹⁰ Ma Buka i baha meme i pa,

‘Taumi tu meuputa a lawa mitehi ona kaoha.’

¹¹ Ma Buka i baha meme i pa,

‘Tu meuputa, Guyau ona huneya

po lawa atapumi tauna lougoge i ona huneya.’

¹² Ma Isaiya i bahena meya i pa,

‘Yese gogana gehouna apo ina nei.

Tauna apo ina towolo po tu meuputa ina taniwagehi,

po tauna binei apo anai witumaganahi hina iotonana.’

¹³ Yaubada tauna ata nugonugowai babana tauna omi witumaganagei kaoha po nugodumola atapuna ina welemi po Alugo Woiyawa a maninigei omi witumagana ona lauotooni.

Paulo a omgiluma babana

¹⁴ Walewalehiu, tau tunawau a hanapugena dumaya naka taumi dewadewa i wihogomi po hanapu i wihogomi po emoemotana ona iatatiyena memi. ¹⁵ Tamogi u omgiluma uyahina ginouli gehouhi ubeihi a baha dumalu uyahimi ipa a winugohepami, babana Yaubada a lunugotootogo i weleu. ¹⁶ Tau ipa Yesu Keliso uyahina a witubagibagi po tauhi ega mi Yudeya ubeihi a bagibagi. Tuwega dewadewana Yaubada uyahinei a guuguyeya mei tu witalaguyaba e wobagibagi. Geka pite a dewadewayaya ipa apo tauhi ega mi Yudeya hai ani’mbenena Alugo Woiyawa i gagalena idewadewayaya Yaubada ina kaohahi po ina winihi. ¹⁷ Uyahinei u wiemota Yesu Keliso mitehi binei emoemotau a wobagibagi Yaubada binei a nugogegeya. ¹⁸ Awai uyahiugei Keliso i dewaya po taumi ega mi Yudeya o nei po Yaubada o iponawogogegeya apo a nugomotu po tunawana a bahebaheya. Geka i dewadewayaya u baha po u bagibagi uyahihiyei. ¹⁹ Wekiwekilala po manini hai wipoyagei po Yaubada Alugona a wipoya i dewaya. Uyahinei ma tahaya daodaona a kadaugeya po u Yelusalem ma a nena u Lailikum naka Keliso a tuwega dewadewana a guguyena pahi. ²⁰ U nugotuhu baneina houga daodaona ipa meyagai awai u hinehi ega Keliso gowana hita noonoli uyahina a lauguguya. Yaka apega lawa gehouna ogola i tonetonehi uyahina a launuma. ²¹ Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

‘Iyawoi tauna tuwegana ega hita palipaliwelehi apo hina galeyaya

ma iyawoi ega tuwegana hita noonoli apo hina nugotuhu tuhagaya.’

Paulo a nugotuhu ipa Loma ina dadani

²² Geka bagibagina binei ma houga i dao ipa a dadanimi po hi guduguduwe. ²³ Ma ataima geka u tupohi u bagibagi a wikokowihi ma bolima magomagouna u luhogala baneina ipa a nehi po a galemi, ²⁴ yaka geka hougana u wiwogatala ipa apo a nehi po a galemi. U kadau Sipeini binei nugonugou ipa a galemi ma ona haguwe po a nae noka hosi. A dadanimi po ta mae ega daona po uyahimi kamna dewadewa a waya po u mulina apoma a nae. ²⁵ Tamogi geka amalai Yaubada a lawa haguhi binei apo a gunawilena meu u Yelusalem. ²⁶ Matababana Masedoniya po Giliki lawa a nugokaohahi, hi wiwogatala ipa ani'mbenena hi houni po u Yelusalem Yaubada tu wiwoiyawena u hayahi tu dayadayabu hina haguhi. ²⁷ Ani'mbenena noka tauhi hai nugokaoha tamogi a dumalu matababana hai yaga mi Yudeya uyahihi. Lolowa mi Yudeya tuwega dewadewana hi niyeya uyahihi po Yesu Keliso hi tuhagaya yaka i linanaya geka hougana hai wihaguhagu mone kikina hi himili po a niniyeya u Yelusalem. ²⁸ Hougana geka bagibagina a wikokowi po monena atapuna hi dewadewayu u nimahi a huhouni naka tau apo Sipeini binei a kadau po a nenehi hougana a weludadanimi. ²⁹ A hanapugeya hougana a nenehi naka apo Keliso a kawaidewadewa hogohogona a neiyahi.

³⁰ Walewalehiu, ata Guyau Yesu Keliso gowanei po Alugo Woiyawa luhogala e weleweleta uyahinei a laupaliyemi tau mitemi ona lupali kadidili Yaubada uyahina tau biugei. ³¹ Ona laupali tauhi ega tu witumagana u Yudeya he memae po ega hina panipaniu, ma u bagibagi Yelusalem Yaubada tu wiwoiyawena noka hosi apo hina kaoheya. ³² Yaka Yaubada a nugotuhugei anai kaohau apo a nehi uyahimi po omi witu-latulana uyahina wiyagohina a tuhagaya. ³³ Yaubada tauna nugodumola babana, atapumi ina melabenimi. Moina.

16

Paulo a wimaamala tu witumagana u Loma uyahihi

¹ Nouta Pibe u Kenekeleya numa dalabu tu galena itete apo ina nehi yaka ona kaoheya. ² Guyau gowanei ona waya mei Yaubada tu wiwoiyawena he dewadewa pite po hagu awai uyahimi ina luhogaleya yaka ona weleya. Matababana tauna tunawana lawa magomagouhi i haguhi po gasi tau i haguwe.

³ U lawa Pilisila ma Akwila to wobagibagi gogona Keliso Yesu binei a mamalihi. ⁴ Tauhi u luyagohana notana ma hai luyagohana hi palihalehi. Ega tau tunawau ma tauhi ega mi Yudeya ma tu witumagana ubeiyai hi palipalihalehi mehi, i wimaamala uyahihi.

⁵ Ma bolu Pilisila ma Akwila hai u numa he yamboina a mamalihi.

Tula dumau Epineto tauna Keliso tu witumaganenana tahatahayana Aisiya u tupona a mamali.

⁶ Maliya taumi ubeimi i wobagibagi kadidili a mamali.

⁷ Ma Anitiyoka po Yuniyasi gasi a mamalihi. Tauhi u guguni lawahi po mitehi hoi numa panipani to memae. Tu wituwetuwega u hayahi tauhi hi hanapugena dumahi po tauhi Keliso a bolu u hinena hi lui tahaya ma apoma tau.

⁸ Guyau tu wotagona Apiliyata tula dumau a mamali.

⁹ Ebana to wobagibagi gogona Keliso binei a mamali po gasi Siteikai tula dumau a mamali.

¹⁰ Apelesi tauna Keliso i kawaidumalugeya a mamali. Iya-woi tauhi Alisitobu a manago lawahi a mamalihi.

¹¹ Helodiyani tauna u guguni gehouna a mamali po gasi Guyau tu witumaganena Nakaisasi a manago lawahi a mamalihi.

¹² Naka Guyau a tu bagibagi wiwinehi Talapaina po Talaposa a mamalihi.

Ma nouta Pesisu tauna Guyau a tu bagibagi kadikadidilina a mamali.

¹³ Lupasi tauna Guyau i inagani a mamali po gasi hinana tauna i woimahiyeu po mei tau natuna dumana a mamali.

¹⁴ Asikilita po Pelegona po Hemesi po Patobasi po Hemesa po walewalehita tu witumagana atapuhi tauhi mitehi a mamalihi.

¹⁵ Pilologasa po Yuliya a mamalihi. Neliusi po nouna po Olimpasi po Yaubada tu wiwoiyawena atapuhi tauhi mitehi a mamalihi.

¹⁶ Winiuyagoyagona gegena uyahinei ona maamala memi. Keliso a bolu atapuhi hi mamalimi.

Palihanahanapu waimulihi

¹⁷ Walewalehiu a laupaliyemi iyawoi he ikahakaha po lawa hai witumagana he laipilipilihi po wiatatiyana o wiwinihi he igawiyehi ona galena imahiyehi po ona lowo halehi.

¹⁸ Matababana lawa geke pite ega ata Guyau Keliso binei hita wobagibagi ma tauhi hai omgaganu binei he wobagibagi. Hai baha wohakihakihahi po wainugowiweinihi uyahihiyei tu winugoneina he koyakoyamehi.

¹⁹ Tuwega dewadewana uyahina omi wiponawogo lawa atapuhi amaka hi nonoli po geke binei ma taumi ubeimi a kaoha duma. Nugonugou ipa awai wodewadewana uyahina ona nugohanahanapu ma ginouli woapapoena uyahina ona wiyauyo. ²⁰ Apoma apo Yaubada tauna nugodumola a baba, aemi u labena Tomodulele ina tapemutumutuya.

Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo ina melabenimi.

²¹ Timoti tauna tu bagibagi tulau a wimaamala uyahimi. Mei gasi Lukasi po Yasona po Sosipata tauhi u guguni lawahi hai wimaamala uyahimi.

²² Tau Tetiyasi Paulo a baha tu'mgiluma, Guyau gowanei a mamalimi.

²³ Gaiyasi tauna a itoumaneya a numa uyahina, naka tauna uyahina bolu atapuhi he yamboina a wimaamala uyahimi.

Elasita tauna meyagai baneina hai mone tu galena itetena po walehita Kwatasi hai wimaamala uyahimi. [²⁴ Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo ina melabenimi.]

Omhuna lupalinei Paulo i'mgudu

²⁵ Yaubada tauna ta wotalagiyeya. Yesu Keliso tuwegana dewadewana a guuguyeya uyahinei emoemotana tauna ina wikadidilimi. Ma gasi lolowa bolima daodaohi dewa moinana laugowagowadana i lugowadeya po i memae amalai a wihabuhabuna uyahinei emoemotana tauna ina wikadidilimi. ²⁶ Tamogi amalai Yaubada Memetuwetuweneina a bahagei po a tu bahapiko hai omgiluma uyahihiyei ma dewa moinana i hopu mai po i wihabuhabuna. Hi dewaya po tupo atapuna hi hanapugeya yaka naka ipa apo lawa atapuhi hina witumagana po hina wiponawogo. ²⁷ Yaubada hanahanapuna emosi hotana ta wotalagiyeya Yesu Keliso uyahinei houga ega a siga. Moina.

1 KOLINITO

Wimaamala

¹ Tau Paulo ma tulata Sositene. Yaubada i winaganu tau Keliso Yesu a tu wituwetuwega po ipa a nugotuhu a dewahi.

² Taumi Yaubada a bolu o memae Kolinito meyageina uyahina, omi leta geke a giluma neiyahi. Taumi Yesu Keliso amaka i otugemi po i wiwoiyawemi po a bolu i inaganihi u hinehi o lui mai. Taumi po tauyai po gasi tauhi tupo wohepali uyahihi miteta ta laupali gogona Yesu Keliso gowanei, tauna ataputa ata Guyau.

³ Yaubada amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo, po hai nugodumola hina melabenimi.

⁴ Houga magomagouna Yaubada a maamali babana tauna a lunugotootogo i welemi Yesu Keliso uyahinei. ⁵ Yaka ginouli dewadewahi e welemi po o iwasawasa naka omi wibaabani po omi hanapu uyahina. ⁶ Ma a imaamala matababana Keliso o kawamoineya po noyana o witumaganeya, ⁷ po Yaubada anani'mbenena dewadewahi atapuhi uyahimi he memae, ma houga geke o iotonana ata Guyau Yesu Keliso a gunawilana meme binei. ⁸ Tauna e woomomohita ipa ata Guyau Yesu Keliso a iyeta uyahina ega ina igouta. ⁹ Yaubada emoe-motana po ta witumaganeya naka i wiutaneta ipa Natuna Yesu Keliso ata Guyau mitehi ta witulana gogona.

Tu witumagana ega hina ikahakaha

¹⁰ Walewalehiu, geke u wihaahalana uyahimi, ata Guyau Yesu Keliso gowanei ipa ega ona imemepuputana ma ona winaowelewelenena po nugonugomi emosi ma ona tanitaniwaga gogona. ¹¹ Babana Kilo i manago gehouhi amaka hi paliweleu omi wikahakaha binei. ¹² U baha anona gegeka, gehoumi o pa, 'Tauyai Paulo a bolu,' ma gehoumi o pa, 'Tauyai Apolo a bolu,' ma gehoumi o pa, 'Tauyai Pita a bolu,' ma gehoumi o pa, 'Tauyai Keliso a bolu.'

¹³ Iyowai, Keliso i maga, bo? Eega. Tau Paulo hoi ani take a hilage bimiyei, bo? Eega. Ma gowauegi hi wibapatisomi, bo? Eega. ¹⁴ Yaubada a maamali matababana ega bolu baneina ata wibapatisomi, naka Kilisipa ma Gaiyasi tunawahi. ¹⁵ Uyahinei ega ona ibaabani ona pa, 'Tauyai Paulo a bolu, babana Paulo i wibapatisoiyai.' ¹⁶ (Oo baha dumana gasi Setepano managona a wibapatisohi, nugote naka amaka magouhina.) ¹⁷ U bagibagi Keliso i weleweleu naka tuwega dewadewana luguguyana, ma ega wibapatiso.

Ma u luguguya ega ipa baha hanahanapugei meka po apo Keliso a hilage hoi ani take maninina a wiapapoeya.

Keliso a hilage hoi ani take

¹⁸ Keliso a hilage hoi ani take, tauhi alugohi hilahilagehi, tuwega geka hi kawaikoyakoyameya, ma tauta ta lauyagohana naka Yaubada a manini tuwegana e memae uyahita. ¹⁹ Geka bahana binei ma Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Lawa tauhi launugoholaholahi hai nugotuhu a wiapapoenihi

ma tauhi tu hanahanapu hai hanapu a liyababahi.'

²⁰ Uyahinei tauhi tu hanahanapu iyowai? Po tauhi tu wiatatiyana iyowai? Po tauhi tu baha hanahanapu geka hougana hoi hipuli he memae iyowai? Hai hanapuhi Yaubada amaka i liyababahi, bo? ²¹ Matababana hipuli nugotuhunei apega Yaubada ta hanapugeya. Tamogi Yaubada a nugotuhu tuwega dewadewana wiatatiyanana uyahinei tu witumagana tauta i luyawahita. Tuwega geka tu mehipuli hi kawaiapapoeya. ²² Mi Yudeya nugonugohi ipa manini hina galeya, ma mi Giliki hai luhogala ipa hina hanapu duma, ²³ ma tauta tuwega ta lauguguyeya Keliso a hilage hoi ani take binei, naka mi Yudeya he ihinigigiyeya ma tauhi ega mi Yudeya he kawakawaibuubuweni. ²⁴ Tamogi tauta Yaubada tu witumaganena bolu i inaganita, mi Yudeya i bolu, po taumi ega mi Yudeya omi bolu, ataputa uyahitiyei tuwegana naka Yaubada a hanapu po a manini Yesu Keliso uyahinei e weleweleta. ²⁵ Babana Yaubada a bagibagi yabayababa tauta lawa ata hanapu i gelagonihi ma Yaubada a bagibagi tapitapiyana tauta lawa ata kadidili baneihi i kadidila lagonihi.

²⁶ Walewalehiu, ona nugotuhuya naka tauta Yaubada i inaganita ta maga duma tauta ega hipuli a hanapugei bo a kadidiligei bo a wibadagei. ²⁷ Tamogi buubuwwata i winaganita po tu hanahanapu ta witepahinihinimayahi, ma hoi hipuli ta itapitapiya Yaubada i winaganita po tu kadidili ta witepahubahi. ²⁸ Yaka lawa awai hi gagalena hopuhopuneya po hi ihinigigiyeya ipa ega anona naka Yaubada i winagonihi ma i wobuiya po lawa awai u nugonugohi i gegeduma naka i liyababahi. ²⁹ Uyahinei ega emoemotana po lawa gehouna Yaubada u matana ina baha gegae. ³⁰ Yaubada tauna a bagibagigei Yesu Keliso mitehi ta wiemota po Yaubada hanapuna Yesu i houna damaneya uyahita. Yaka ta hanapugeya tauna amaka i houna idumaluta po i wiwoiyaweta po i wimihena haleta. ³¹ Uyahinei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Iyai apo ina baha gegae yaka ata Guyau tunawana ina hunehuneya.'

2

Paulo a luguguya

¹ Walewalehiu, lolowa Yaubada tuwegana a neiyahi uyahimi po a ibaabaniyeya ega u baha hanahanapugei ² ma nugonugou ipa Yesu Keliso tunawa hotana binei a wiatatiyana uyahimi, tauna hi lihilageni ani take uyahina. ³ Uyahinei a laugeletahi uyahimi mei tu tapitapiya po anai nugohelēleu po anai matoutau. ⁴ Ma gasi u luguguya uyahimi ega baha kadikadidilahi bo baha hanahanapugei, tamogi Alugo Woiyawa a kadidiligei, ⁵ ipa u luguguya ona nonoli po ona witumagana ega u winugonugotuhugei ma Yaubada a kadidiligei.

Hanapu dumana

⁶ Hanapu dumana Yaubada uyahinei taumi tu nugomag-ula uyahimi a ibaabaniyeya, tamogi hipuli hanapuna po tu taniwagena hai hanapu apo hina yababa. ⁷ Ma lolowa Yaubada a hanapu gowagowadana ma geke hougana amaka i wogeteeya naka hipuli muliyēi i wiwawali ma ata wasawasa tauna i nugotuhu tahaeya. ⁸ Hipuli tu taniwagena hanapu geke ega hita galena tuhagaya. Itapa hita hanapugeya apega ata Guyau waiwasawasana hita lihilageni hoi ani take. ⁹ Geke binei ma Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

‘Lawa awai ega hita galeyā

po awai ega hita nonoli

po u nugonugohi ega ita lugeleteya

naka Yaubada tu luhogalena ubeita i wononogogeya.’

¹⁰ Yaubada Alugona uyahinei a hanapu gowagowadana e wogeteeya uyahita.

Yaubada Alugona ginouli atapuhi i hanapugehi, yaka Yaubada a nugotuhu gowagowadahi i hanapugehi po e wogeteeya uyahita. ¹¹ Ta nugotuhu meta tauta lawa, apo iyai a nugotuhu gowagowada lawana alugona i hanapugena meya. Naka pitena gasi Yaubada Alugona, Yaubada a nugotuhu i hanapugeya. ¹² Ma Alugona uyahita e memae naka Yaubada uyahinei ma ega hipuligei, yaka Yaubada anani’mbenena uyahita ta gagalena tuhagahi.

¹³ Naka binei ega tauyai i winugonugotuhugei ma Alugo Woiyawa a nugotuhugei to ibaabani uyahimi po o galena tuhaga babana Alugona Woiyawa i wihogomi. ¹⁴ Ma tauhi tu meuputa Alugo Woiyawa a nugotuhu ega hita galena tuhagaya babana uyahihi ipa ginouli buubuwana. Ega emoemotahi ginoulihi hina hanapugehi matababana Yaubada Alugonei ega hita inugohiyahiyawa. ¹⁵ Tauta tamogi ginouli atapuhi Yaubada Alugonei ta ikaha imahiyehi, po ega iyai

gehouna ipa ina libahibahita. ¹⁶ Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

‘Ega iyai gehouna Guyau a nugotuhu ita hanapugeya.

Ega iyai gehouna emoemotana po ina wiatatiyeya.’
Tamogi tauta Keliso a nugotuhugei ta inugonugotuhu.

3

Wikahakaha

¹ Walewalehiu, apo awai a baheya uyahimi? Taumi omi winugonugotuhu mei tu mehikuti hai winugonugotuhu ma ega mei Alugo Woiyawa a winugonugotuhu. Yaka Keliso witumaganana uyahina taumi mei logaloga meyameyami.

² Uyahinei ega emoemotami po aniani kapakapalana uyahinei a wianimi ma gugu yawa a welewelemi, matababana odubona po amalai ega emoemotami po aniani kapakapalana ona ani. ³ Geka binei ma a laubayademi babana omi dewa mei tu mehikuti; yohola o yamgenagenaliliyena memi po o imemepuputana, yaka galenami mei tu meuputa. ⁴ Gehoumi o ikahakaha po o pa, ‘Tauyai Paulo a bolu,’ ma gehoumi o pa, ‘Tauyai Apolo a bolu.’ Omi bahahi naka mei tu mehikuti hai wibaabani, bo?

Yaubada a tano

⁵ Yaka tauyai iyawoi, Apolo iyai ma tau iyai? Tauyai tu bagibagi hota Guyau binei. Guyau i bagibagi i weliweliyai tapuhi po tapuhi to dewadewahi po taumi Keliso o witumaganeya tauyai uyahiyei. ⁶ Tau u bagibagi ugota, ma Apolo a bagibagi galena itete, ma Yaubada a kadidiligei apo ina wiugoya po anona ina maga. ⁷ Uyahinei Yaubada tunawana ta hunehuneya ma tauyai apegga. Matababana tauyai tu ugota ma tu galena itete, ma Yaubada anona tu wilatana. ⁸ Tu ugota ma tu galena itete emoemotiyai apo i meiha to tuhagaya i wileta kadidili a lata naka pitenana. ⁹ Ega yaka geka hougana Yaubada mitehi a tano uyahina to wobagibagi. A tanona naka taumi lawa po gasi taumi Yaubada a numa.

Yaubada a numa

¹⁰ Yaubada i lunugotootogogeu yaka i winaganu po ipa tau tu wiwogatala a numa binei. Uyahinei ogola a houna imahiyehi ma tu bagibagi gehouhi ogolahi uyahihi he launuma, ma ipa hina galena itete mehi po hina wogo imahi. ¹¹ Ata ogola kadikadidilina e memae tauna Yesu Keliso uyahinei ega emoemotana po ogola tapuna ta witowoli. ¹² Ma ipa ogolana u tepana ita modale ta hounihi. Lawa gehouhi hai modale dewadewahi he neneihimai mei yabalawa po kasikasi po wakoya po. Ma gehouhi hai modale tapitapiyahi mei keipoki po gologolowa po mulumulu po. ¹³ Yaka luhetala

iyetana uyahina ata Guyau emosi po emosi ata bagibagi apo ina galehi ma ina ludadanihi hi kadidili bo hi tapiya. ¹⁴ Apo iyawoi ogolana u tepana hina lunuma imahi yaka maiha hina waya. ¹⁵ Ma tauhi tu lunuma apapoehi apo hai numa ina liyababahi, lawa yawa apo ina wiluyagohanihi ma hai gapola apega gehouna ina memae.

¹⁶ Ipa ona hanapugena memi tauta Yaubada a numa gegena, ma Yaubada Alugona i luinita. ¹⁷ Apo iyawoi Yaubada a numana hina iapapoeya yaka gasi Yaubada apo ina wiapapoenihi, matababana numa waiwoiyawana tauhi tu wiapapoenina. A numana naka tauta tu witumagana.

¹⁸ Ega tam iyai una koyakoyamena mem po una pa, 'Tau tu hanahanapu babana hipuli geke hanapuna a hanapugeya.' Ma a dumalu ipa hanapu naka ona wihinigigiyeya ma hanapu dumana Yaubada uyahinei ona waya, hawena apo hina iapapoenimi. ¹⁹ Matababana hanapu hipuligei i winonola luwaga Yaubada u matana. Ma Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Yaubada tu hanahanapu i walohi po hi hilage tauhi hai waloge.' ²⁰ Ma gasi i bahena meya i pa, 'Guyau tu hanahanapu i hanapugena dumahi naka he inugonugotuhu powa.' ²¹ Uyahinei ega ona bahabaha gegae omi tapalolo tanitaniwagahi ubeiyai babana Keliso ginouli atapuhi amaka i welemi: ²² tau po Apolo po Pita i itowoliyai ipa to hagumi. Naka pitenana gasi hipuli atapuna i welemi. Ma gasi yautumi po omi hilage ma gasi ginouli atapuhi houga geke po houga he nenei ubeihi i welemi. ²³ Ma taumi Keliso galinei ma Kelisona Yaubada galinei.

4

Keliso a tu wituwetuwega

¹ Taumi o gagal'iyai galen'iyai iyowaka? Tauyai Keliso a tu bagibagi Yaubada a tuwega gowagowadana geke hougana to ipaliweleneya. ² I bagibagina uyahina i linaniyai ipa to bagibagi imahi. ³ U bagibagi geke binei apo ona libahibahiu bo lawa gehouhi hina libahibahiu naka ega ginouli baneina babana ega ata laibahibahi meu. ⁴ Tau u nugotuhu a pa, ata wobagibagi imahi po ega ata nugohелеle, tamogi ega ata hanapugena imahiyeya i dewadewa bo i apapoe Yaubada tauna i hanapugeya po apo ina houna ikahakahaya. ⁵ Uyahinei geke hougana ega iyai gehouna a lawa uyahihi ina inimayoyogana. Tamogi Guyau a nei binei ona iotonana, babana a houga nei uyahina apo ina houna ikahakahata.

A wikaha hi dumalu babana ata nugotuhu apapoehi u nugonugota Yaubada apo ina houna geletehi, ma ata nugotuhu dewadewahi apo gasi ina houna geletehi po ubeita ina kawaidewadewa.

⁶ Walewalehiu, geka u winugonugotuhu a paliwelemi tau ma Apolo ani galena uyahiyai ona galeyā po tahaya dewadewana ega ona nenehaleya po ega ona bahabaha gegae omi tanitaniwaga ubeihi uyahinei taniwaga gilugilumana apega ona tulagoni. ⁷ Awai binei o nugogegae omi lawa uyahihi po o pa, 'To dewadewa lagonimi.' Ega naka pite. Dewadewa atapuna uyahimi e memae naka Yaubada uyahinei o tutuhagahi, yaka ega ona bahabaha gegae.

⁸ Amaka o galena tuhaga, bo? Amaka o wiwasawasa, bo? Amaka o witaniwaga ma tauyai yohola, bo? Hilaki ota wiwasawasa po taumi ma tauyai tata tanitaniwaga gogona. ⁹ Tamogi, u winugonugotuhu galenana naka Yaubada i dewiyai po tauyai tu wituwetuwega geka hougana galen'iyai mei gamogamo hi panipaniyai po he lauguyoguyogeyai Yaubada a tu winoyanoya po lawa u matahi ipa hina lihilageniyai. ¹⁰ Yaka galen'iyai mei badebade Keliso binei, ma taumi galenami mei tu hanahanapu Keliso binei, babana tauyai to tapiya ma taumi o kadidili po he iyateyate mi ma tauyai ega hita iyateyateiyai. ¹¹ Lolowa i nei po amalai to lauomhilage ma to lauuyopopo halejana, ma ega i kaleko dewadewahi, ma ega i numa ma to ineneyabayababa nae, ma lawa he ilawiyai. ¹² Tauyai nimaiyei to wobagibagi ma iyawoi he kawakawaiapapoeniyai lunugodewadewagei hai baha to imihehi ma he ihiniwiyuwaiyai ma to yamtaibagibagi. ¹³ Apo gasi hina lumataniyai ma anai nugodewidewiyai to itulatulanehi. Geka hougana tauyai mei nudanuda po lawa he ihinigigiyeiyai.

¹⁴ Baha geka a gilugilumiyahi ega ipa a paliwihinihinimayami, tamogi mei natunatuwe dumami po a palihibahibami. ¹⁵ Omi tanitaniwaga Keliso binei hi maga дума, ma tunawa hotau amami babana tuwega dewadewana uyahinei a weluwinimi po o nei Yesu Keliso uyahina. ¹⁶ Uyahinei natunatuwe, a laupaliyemi ipa ona witutupoganeu. ¹⁷ Yaka natuwe Timoti a himihimiliyahi uyahimi po u dewa Keliso binei apo ina paliwelemi mei tu witumagana dobu atapuhi uyahihi a iatatiyehi yaka ega nugomi ina guluguluwi. Timoti a luhogaleyā ma a witumaganeya babana Guyau a bagibagi uyahina i wileta kadidili дума po geka hougana e nenehi uyahimi.

¹⁸ Ma uyahimiyei lawa gehouhi hai nugotuhu ipa apega tau a nehi po binei ma hi bahabaha gegae. ¹⁹ Tamogi Guyau

apo u gaogao ina weleu yaka a bulili mahi uyahimi po tauhi tu nugogegae a ludadanihi, ega ipa hai wibaabani uyahinei ma hai bagibagi a galehi he ipoya bo eega. ²⁰ Matababana Yaubada a taniwaga ega wibaabani hota tamogi a maninigei ta wobagibagi. ²¹ Yaka omi winugonugotuhu iyowai? Anai taniwaga kadidiliu a nehi bo anai luhogalau po anai nugodewadewau a nehi, taumi ona taniwaga.

5

Mi Kolinito hai welupowa

¹ Omi apapoe a nonoli naka lawa gehouna uyahimiyei amana agona mitehi hi powaya. Powa naka apapoe banei dumana. Tauhi tu meuputa ega naka pite hita dewadewa. ² Yaka ega ona nugonugogegae tamogi omi dewa apapoena binei ona nugodubugena memi ma lawana apapoe tu dewana omi bolu uyahinei ona houna hopuneya po tauna mei tu meuputa.

³ Geka hougana tau a mebala daogemi tamogi u nugotuhu yawa uyahimi e memae po amaka mei taumi ma tau mitehi ta meme gogona. Yaka naka tu apapoena a taniwaga a bahebahena neiyahi. ⁴ A taniwaga geka pitenana omboina ona dewaya ata Guyau Yesu gowanei po gasi u nugotuhu mitehi. Naka hougana Guyau Yesu a kadidiligei, ⁵ tu apapoena on'ombeneneya Tomodulele uyahina ipa hinina ina wiapapoeya ma apo yohola ata Guyau a iyeta uyahina lawana alugona ina wiluyagohani.

⁶ Ega ona nugonugogegae ma ipa ona nugotuhuya apo apapoe habuluna uyahimi ina memae yaka atapumina ina wiapapoenimi. ⁷ Yaka apapoe naka uyahimiyei ona wiyaga haleya ma taumi bolu woumi. Matababana Keliso a hilage uyahinei i liyeuyeumi. Ma Kelisona tauna mei ata Welulagona tolehana puhomana babana ubeita ma hi lihilageni. ⁸ Tauna uyahinei ata toleha ta dewadewayaya ega ipa ata dewa gobugobunei po ata apapoe uyahinei tamogi ata dewa yeuyeuhi po dumadumaluhi uyahihiyei.

⁹ Lolowa omi leta gehouna uyahina a paliwelemi ipa ega tu matamaga mitehi ona itulatulana. ¹⁰ Tamogi ega ata wilugagayomi po ipa tu matamaga po tu'mgaganu po tu danene po tu wipalilougo ona wihinigigiyehi babana hipuli geka uyahina tauhi geka pite hi maga дума yaka ega emoemotana po ta nehalehi. ¹¹ Geka hougana u lugagayo uyahimi apo iya-woi tu nugobui ma hina matamatamaga bo hina yamgaganu bo hina ipalilougo bo hina ihapona bo hina umuma buuwa bo hina danedanene ega ona itulatulanehi bo mitehi on'omam.

¹² Omi lugagayo geke taumi tu nugobui bolumi. Tauhi tu meuputa ega ta lauhetalehi. ¹³ Babana Yaubada apo yohola ina taniwagehi. Ma taumi omi boluna u hinena apapoe tu dewana ona houna hopuneya.

6

Luhetala binei

¹ Ginouli gehouna uyahimi e memae naka omi luhetala hougana uyahina taumi o nena tauhi ega tu witumagana tanitaniwagahi uyahihi, ma a dumalu ipa ona nena tauhi tu wiwoiyawa uyahihi. ² Ona nugotuhuya, tauta Yaubada a lawa apo tu mehikuti atapuhi ta luhetalehi. Yaka emoemotana po pilipili muhomuhohi luhetalahi ubeihi ona tanitaniwaga. ³ Ona nugotuhuya, apo yohola Yaubada a tu winoyanoya ta luhetalehi yaka geke hougana hoi hipuli bagibagi gehouhi emoemotata po ta taniwagehi. ⁴ Uyahinei pilipili ona ialonihi ega ona nena tanitaniwaga balubaluhu uyahihi ma ipa omi bolu uyahinei babada una witowolihi po hina laidumalumi. ⁵ Naka dewana ani wihinimaya. Apo iyai uyahimiyei ipa tulana mitehi hina luhetala, yaka a dumalu ipa bolu tu tapalolo uyahimiyei tu baha hanahanapu gehouna ona biheya po tauna luhetalana ina nonoli po ina taniwageya. ⁶ Ma ega ipa mei lolowa omi welupowana naka tauhi ega Keliso hita itumaganeya u matahi o lauhetala.

⁷ Taumi tu nugobui o iluluhetala galenami ega ita haki. Ma inapa pilipili uyahimi ina gelegeleta yaka tu wikoyakoyamana binei on'omtaibagibagi ma ega ona lauhetaleya. ⁸ Ma ega ipa mei geke hougana, taumi tu nugobui walewalehimi o koyamehi po o iapapoenihi.

⁹ Inapa omi dewa naka pitenana yaka apega Yaubada anani taniwaga uyahina ona lui. Ega ona koyakoyamena memi, tu apapoe atapuhi Yaubada i guduhi, tauhi tu matamaga po, tu wipalilougo po, tu enogwau po, tu dewaapapoe wiwine po ololoto yawa he enenogena mehi, ¹⁰ po gasi tu danene po, tu'mgaganu po, tu umabuuwa po, tu wihapona po, tu wikoyakoyama po. Tauhi apega hina lui Yaubada anani taniwaga uyahina. ¹¹ Lolowa gehoumi dewa geke pite o mimiyei ma geke hougana Yaubada amaka i ogami po i liyeuyeumi. Babana ata Guyau Yesu Keliso gowanei po Alugo Woiyawa a kadidiligei i houna idumalumi.

Matamaga binei

¹² Lawa gehouhi hi ibaabani hi pa, 'Ginouli magomagouhi emoemotata po ta dewahi.' Baha dumana ginouli atapuhi emoemotau po a dewahi ma tamogi ginouli gehouhi

ega hita haguwe, matababana hai kadidiligei apo hina paniu. ¹³ Aniani ona nugotuhuya, naka koibata binei ma gasi koibatana aniani binei, tamogi aniani po koibata Yaubada apo ina liyababahi. Ma hinita mahina Guyau binei ma ega matamaga binei, yaka naka hinita atapuna Guyau ina tanitaniwageya. ¹⁴ Ma houga u matata Yaubada a kadidiligei apo hilage uyahinei ina witowolo meta, naka pitenana ata Guyau hilagei i witowolo meya. ¹⁵ Hinita mei Keliso hinina gutana gehouna. Ma iyowai po apo Keliso hinina gutana gehouna anai matamagomagougeya? Ega ita haki. ¹⁶ Apo lawa gehouna tu matamaga mitehi hin'enogwau yaka naka mitehi amaka hi wihiniemosi po mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Hai luwaga hi iemota po amaka mei hinihi emosi.' ¹⁷ Inapa ata Guyau mitehi ta wiemota yaka apo gasi alugota emosi.

¹⁸ Uyahinei matamaga ona lowo haleya. Matamaga ega mei dewa apapoehi gehouhi babana matamaga hinita e iapapoeya. ¹⁹ Yaka ona hanapugeya hinita naka Alugo Woiyawa anani mae, ma Alugo Woiyawa Yaubada uyahinei i nei po u hineta e memae. Yaka tauta ega galitiyei, ma Yaubada galinei. ²⁰ Tauna amaka i wimiheta yaka ta wiyateyateya hinita uyahihiyei.

7

Tawine binei

¹ Tawine nugotuhuna binei u leta uyahina o lubayadeu yaka tau a palipaliwelemi. Inapa ololoto ega hina tawitawine yaka naka i dewadewa. ² Ega emoemotana po atapumi geke pite ona memae. Ma inapa matamaga a ludadana hina gelegeleta uyahimi, yaka a dumalu ipa ona tawine po yamoha yamoha agona. ³ Ololotomi agagomi hai nugotuhu ona wotagohi mei gasi wiwinemi agagomi hai nugotuhu ona wotagohi. ⁴ Wawine tawitawinena ega tunawana hinina ina tanitaniwageya ma agona ina taniwageya, mei gasi oloto ega tunawana hinina ina tanitaniwageya ma agona ina taniwageya. ⁵ Ma agagomi ega ona eneno liya halehi. Inapa omi winugonugotuhu emosi yaka iyeta wabiha hota ona hudiyena memi ipa Yaubada uyahina ona lupali apoma ona eno gogona meme, ma ega ona memeliya duma meka po apo luhogala gowagowada uyahimi hina geleta po Tomodulele a ludadanagei ina lipeunimi.

⁶ Apo nugonugomi ona tawine yaka naka i dewadewa ma apega a taniwagemi po ipa bolumi ona tawine. ⁷ Tau ega ata tawine, yaka hilake gehoumi mei tau. Tamogi Yaubada ata

ani'mbenena i weleta po gehoumi o tawitawine ma gehouyai eega.

⁸Yaka taumi hewahewali po guguhini po hiwahiwape geka omi ututu a lawilawi. Inapa ega ona tawitawine yaka naka i haki apo ona memae mei tau a memae pite. ⁹Ma inapa luhogala gowagowada ina ibagibagimi yaka ona tawine po ega luhogala gowagowada ina iapapoenimi.

¹⁰Ma tutu tawine Guyau a lugagayo a baheya uyahimi ega ona ihulu. ¹¹Tam wawine awai agom u haleya, naka tahaya luwaga he memae, tunawam una memae ma ega una tawitawine meme, ma a dumalu ipa una gunawilena mem agom uyahina. Ma ololoto agagomi ega ona hahalehi.

¹²Geka gasi nugotuhu gehouna tau uyahiugei (ma ega Guyau a lugagayogei). Inapa tam oloto awai agom Yaubada ega ita itumaganeya ma a luhogala ipa mitehi ona memae ega una hahaleya. ¹³Gasi tam wawine awai agom olotona Yaubada ega ita itumaganeya, ma a luhogala ipa mitehi ona memae ega una hahaleya. ¹⁴Apo oloto ega ita itumagana ma tam agona wawinem om witumagana binei Yaubada i wiwoiyawemi mei gasi wawine ega ita itumagana ma tam agona olotom om witumagana binei Yaubada i wiwoiyawemi naka binei natunatumi hi wiwoiyawa Yaubada u matana.

¹⁵Apo tam iyai agom Yaubada ega ina itumaganeya ma a luhogala ipa ina halem, yaka una nugohaleya po ina nae ma ega una nugonugoneya. Matababana Yaubada a luhogala ipa ta menugotau ma ega nugonugona ipa tana iwogawogalahi. ¹⁶Taumi ololotomi bo wiwinemi agagomi apo iyowai ma ona winugobuinihi po hina witumagana, iyai'galehi, ega tata hanapugehi.

Ata memae Yaubada e tanitaniwageya

¹⁷Geka u lugagayo tu nugobui tupo atapumi uyahimi. Emosi po emosi ata luyagohana Yaubada i gutaya uyahita po naka mamaehi ta mimiyehi. ¹⁸Tam iyai lawa Yudeyagei po lolowa hinim hi hapi, tauta mi Yudeya ata wekiwekilalagei, ma u mulina Yesu Keliso u itumaganeya ega una nugonugow-itai mi Yudeya ata wekiwekilala binei. Ma inapa gasi ega wekiwekilala uyahim yaka ega hina hapihapim. ¹⁹Babana omhapi naka ega ginouli baneina. Ma Yaubada a taniwaga wiponawogona naka ginouli baneina. ²⁰Meka hotanana u memae ma Yaubada i otugem po u witumaganeya naka hotanana una memae. ²¹Tam iyai bada gehouna a tu bagibagi po hougana u nugonugobui ega una genogeno duma u wobagibagi yababa binei, ma inapa om gaogao ina lugeleteya yaka apo una nae om meygai uyahina. ²²Tu witubagibagi hoi hipuli inapa Keliso hina witumaganeya

yaka Yaubada apo hai apapoe ina hoe halehi. Ma babada Keliso hina witumaganeya yaka tauhi hina witubagibagi Kelisona binei. ²³ Matababana Kelisona i gimaleta po tauta a bolu. Yaka ega ona palipalihalena memi bada tapuna uyahina. ²⁴ Walewalehiu, omi ani mae awai uyahina ma Yaubada i otugemi po o itumaganeya, naka hotanana ona memae Yaubada mitehi.

Guguhini ma hiwahiwape

²⁵ Taumi ega tawitawinemi omi ututu a lawilawi. Ega lugagayo gehouna Guyau ita weleta ma i lunugotootogogeu po ani towolo dumadumaluna i weleu yaka u nugotuhu a pali-paliwelemi. ²⁶ Geka hougahi houga waipilipilihi ta ialonihi yaka u nugotuhu ipa ega ona tawitawine. ²⁷ Ma tam iyai amaka u tawitawine agom mitehi ona memae. Ma tam iyai ega uta tawitawine ega wawine una bibiheya. ²⁸ Inapa tam hewali awai una tawine naka ega apapoena, ma gasi inapa tam guguhini awai una tawine naka ega apapoena, tamogi tutu tawine hipuli pilipilina he ialoni yaka nugonugou ipa a lityateyami.

²⁹ Walewalehiu, u wibaabani anona gegeka: houga u matata i kuku yaka taumi amaka o tawitawine ona dewa memi po ega mei tutu tawine. ³⁰ Ma taumi o tutou ona dewa memi po ega mei tauhi hita tutou, ma taumi tu kaoha ona dewa memi po mei tu nugodubu, ma taumi tu waigapola ona dewa memi po mei tu dayadayabu. ³¹ Ega gasi ona inugonugotuhu duma hipuli gapolahi uyahihi, matababana houga kuku hotana apo hina kokoe po hipuli geke ina yababa.

³² U luhogala ipa ega hipuli gapolahi uyahihi ona genogeno duma. Tauhi ega hita tawitawine Guyau a bagibagi binei he inugonugotuhu duma ipa iyowai ma Guyau hina likaohaya. ³³ Ma tauhi tutu tawine hipuli genohi he genogenogehi ipa uyahihiyei agagohi hina laikaohahi. ³⁴ Uyahinei ega emoemotahi po tahaya luwaga uyahihi hina nanae. Naka pitena tauhi wiwine ega tawitawinehi emoemotahi po Guyau binei hina inugonugotuhu labatana ipa hinihi ma alugohi hina wele mehi Guyau uyahina. Ma tawitawinehi he inugonugotuhu duma hipuli genohi ubeihi po ipa uyahihiyei agagohi hina laikaohahi. ³⁵ U wipaliwelena geke ega tawine ata talagagali, ma ipa a hagumi po Yaubada a bagibagi uyahina ona bagibagi imahi po ega ginouli tapuhi uyahihi ona inugonugotuhu duma.

³⁶ Inapa tam hewali awai apo guguhini gehouna mitehi amaka o wiheliyam ma tamogi Keliso binei o meliya po o memae. Ma om guguhinina amaka i wiwawine labatana po binei e genogeno, naka om nugodagiha una dewaya po

luhogalam ipa una lawagi yaka naka ega apapoena. ³⁷ Ma inapa tam iyai nugonugom ina kadidili po ega una tawitawine naka nugonugom dagiha ega ita tanitaniwageya ipa om guguhinina una lawagi, yaka naka i haki po om guguhinina ega uta lawagi. ³⁸ Inapa una tawine yaka naka i haki, ma inapa ega una tawitawine yaka naka i haki lagona.

³⁹ Apo wawine awai ina tawine po agona mitehi hina wiemota ega emoemotana po ina haleya. Ma olotona ina hilage, emoemotana po wawinena ina tawine meme. Ma a dumalu ipa Yaubada tu witumaganena olotona gehouna ina lawagi. ⁴⁰ Tamogi a nugonugotuhuya inapa wawinena tunawana ina memae ma ega ina tawitawine meme naka apo ina kaoha duma. Nugote Yaubada Alugona a nugotuhu geka pitena.

8

Ani witumagana koyakoyama

¹ Ginouli gehouna naka aniani lawa he welewelehi hai talaoloto uyahihi apo tan'anani, bo eega? Lawa hai wikoyakoyama amaka o hanapugehi, tamogi ega ona nugonugogegae omi hanapu binei, ma omi luhogalagei ata lawa ipa ona wikadidilihi. ² Apo lawa awai ina nugotuhu meya po ina pa, 'Tau tu hanahanapu,' naka tauna yohola duma. ³ Ma hanapu dumana naka apo lawana Yaubada ina luhogaleya yaka Yaubada lawana ina hanapugeya.

⁴ Iyowai, aniani lawa he welewelehi talaoloto uyahihi apo tan'anani, bo eega? Ta hanapugeya naka ani polou koyakoyama ega ani witumagana dumahi, babana Yaubada tunawa hotana e memae ma ani witumagana gehouhi ginouli yabayababa. ⁵ Lawa boluhi hai nugotuhu ipa ani witumagana hi maga duma po hi pa, 'Yaubada gehouhi po guyau gehouhihi yada po hoi hipuli he memae.' ⁶ Ma tauta uyahita naka Yaubada emosi hota tauna Amata yaka ginouli atapuhi i wiwawalihi po tauna binei ta memae. Ma tauta uyahita naka Guyau emosi hota tauna Yesu Keliso ma Kelisona uyahinei Yaubada ginouli magomagouhi i wiwawalihi po tauna uyahinei ta memae.

⁷ Tauta ata witumagana he ikadidili ma tu witumagana gehouhi hai witumagana he tapitapiya. Tauhi nugonugohi he lauluwaluwagehi po he pa, 'Talaoloto gehouhi hi kadidili po aniani hi italaguyabehi uyahihiyei to'mam.' Yaka tauhi hai dewa i wigouhi po hi nugohelole. ⁸ Ma tamogi aniani binei Yaubada apega ina wigouta babana ega aniani gehouna alugota ita idewadewaya bo ita iapapoeya.

⁹ Uyahinei aniani boluna emoemotana tan'anani ma tamogi ona galena itete memi po ega omi amgei tu witumagana tapitapiyahi ona laipeunihi. ¹⁰ Apo tam iyai om winugonugotuhugei u hanapugeya po u pa, 'Talaoloto naka ginouli yabayababa po ega hai kadidili awai,' ma hai am wailugagayona un'anani ma tulam a witumagana tapitapiyana ma ina galem apo tauna gasi in'ani ma tamogi anai nugohelelena. ¹¹ Yaka tam om nugohanahanapugei walehimna tapitapiyana apo una wiapapoeya. Ma walehimna binei Keliso i hilage. ¹² Ma inapa walehimna una lipeuya po ina nugohelele yaka naka om apapoe Keliso uyahina. ¹³ Tau ega nugonugou ipa walehiu gehouna a lipeuya uyahinei anianihi a wihinigiyena dumahi po apega a hanadadanihi babana walehiu apo a lipeuya.

9

Tu wituwetuwega hai dewa

¹ Ega ipa lawa hina tanitaniwageu babana tau Guyau Yesu a tu wituwetuwega gehouna. Guyouna Yesu amaka a galeyua po noyana uyahimi a wibaabaniyeya po Guyouna o witumaganeya. ² Tamogi lawa he idibogiu he pa, 'Paulo tauna ega tu wituwetuwega dumana.' Ma taumi ega ota inugonugotuhu naka pite babana u guguya o noonoli po ata Guyau uyahina o witumagana, yaka u wituwetuwega o limoineya.

³ Geka pite apo a baha mahi tu widibodiboga uyahihi. ⁴ Tau tunawau ipa ega am po uma ona weleu, bo? ⁵ Tauhi tu wituwetuwega po ata Guyau Yesu walewalehina po gasi Pita hai kadau uyahihi anai agagohi hi nehi po o gagalena itetehi, ma tau gasi itapa ata tawine apo agou mitehi tota nehi po ota galena itetiyai, bo eega? ⁶ Tau ma Banabasi ega uyahiyai geka pite ota dewaya, ma tauyai to galena itete meiyai i bagibagi mihahi uyahihiyei.

⁷ Lubayada gehouna a lubayademi, tu wigawiya a hagu meka pihena e nenei, tu galena itete uyahinei bo tauna nugonei? U lubayada gehouna gasi, apo lawa a tano ina wagoya ma houga luano uyahina apo lawana yaniyanina in'ani, bo eega? U lubayada gehouna gasi, lawa gehouhi gamogamo he gagalena itete ma gugu he buyohi po he umuma, bo eega? ⁸ Ani galena geka ata dewagei, ma Mose a lugagayo mitehi emoemotahi ⁹ i bahebaheya i pa, apo bulumakau pegapega u hinena ina wobagibagi yaka ega gamona ona lautomgeya ma pegapegahi ina ananihi. Yaubada ega ita inugonugotuhu bulumakau tunawana binei. ¹⁰ Tamogi i ibaabani naka tauta lawa tu bagibagi ubeita. Uyahinei taniwaga geka i huhouni ipa ta witumagana po ata bagibagihhi uyahihiyei ata am ta

tuhagahi, mei tauhi tu wao po tu gigila hai witumagana hi houni ipa apo hai tanogei am hina tutuhagaya. ¹¹ Tauyai naka pitenana alugo hai am amaka to ugohihi uyahimi ma a dumalu ipa hiniyai hai am ona weleweleyai. ¹² Tu wituwe-tuwega gehouhi o ianihi yaka ipa tauyai gasi ona wianiyai?

Ma hougana mitemi ta memae ega omi hagu tota wiwaya ma tamogi to'mtaibagibagi meka po apo Keliso tuwegana to luguduguduya. ¹³ Ma numa dalabu baneina tu bagibagiyena ona nugotuhuhi. Tauhi lawa hai ani'mbenena uyahinei hai am hi tutuhagahi, ma gasi tu witalaguyaba hai am gamogamo hi ununihi talaguyaba binei hi tamitamihhi. ¹⁴ Guyau a taniwaga geka pitena po ipa Yesu Keliso noyana tu wituwe-tuwegana hai am hina tutuhagaya hai bagibagi uyahihiyei.

¹⁵ A paliwelemi tau ega ipa ona wianiu gasi omi leta geka a gilugilumi ega ipa ona wimiheu, geka u ani kaoha. Apo am a hilage naka i haki wahaga babana ega ata luhogaleya ipa lawa hai amgei a wobagibagi. ¹⁶ U bagibagi geka Yaubada i weleweleu ipa tuwega dewadewana a lauguguyeya ma ega ipa geka bagibagina binei ma hina huneu, babana geka bagibagina i linanau po a dewaya ma inapa a luhinigigai apo witai baneina uyahiu ina geleta. ¹⁷ Yaubada a nugotuhugei u bagibagi geka i weleu ma ega tau u nugotuhugei, yaka apega maiha a wiwaya bagibagi geka binei. ¹⁸ Tamogi u ani kaoha babana tuwega dewadewana a yambeneneya uyahimi ma ega ata inugonugotuhu omi wihaguhagu binei, uyahinei hagu awai i linanau ega ata wiwaya.

¹⁹ Ma lawa ega hina tanitaniwageu tamogi lawa boluhi ubeihi a wobagibagi po ipa a wiluyagohanihi. ²⁰ Yaka a dewa meu po mi Yudeya hai memae a dewaya po ipa mi Yudeya a haguhi ma tauhi Mose a lugagayo he wotagoya, po apo mitehi to memae naka a dewa meu po ipa hai dewagei a memae po a haguhi, tamogi u nugonugou apega hai lugagayona uyahina a palihalena meu. ²¹ Ma tauhi Mose a lugagayo ega hita hanahanapugeya apo mitehi to memae yaka a mae po mei tauhi hai dewa po a haguhi. Tamogi u lugagayo Yesu Keliso uyahinei apega a wihinigigiyeya babana Yaubada a nugotuhu. ²² Tauhi tu witumagana tapitapiyahi mitehi to memae yaka apo a dewa meu po mei tauhi ma a haguhi. Uyahinei lawa boluhi tauhi mitehi ma a ileta kadidili ipa a malagamehi po gehouhi luyagohana hina tuhagaya Keliso uyahinei. ²³ Tuwega dewadewana bagibagina binei ipa tau gasi ani kaoha a tuhagaya.

²⁴ Ma ta hanapugeya bulili uyahina bolu he bulibulili, tamogi emosi hota apo ina tahaya, uyahinei ta wileta kadidili po ta tahaya. ²⁵ Ma tauhi tu wibulibulili hoi hipuli he ileta

kadidili po gasi he yamtaibagibagi ipa uyahinei apo unuhau kokoena hina tuhagaya, tamogi tauta ta wileta kadidili po unuhau memewahagana hoi yada ta tuhagaya. ²⁶ Geka binei ma a bulibulili kadidili po gasi a ileta kadidili, ma ega ipa ana ileta yabayababa. ²⁷ Uyahinei hiniu a wilugagayogeya po ega a dewadewa yabayababaya, meka po apo u wiatatiyana lawa gehouhi uyahihi ma u mulina tau a peu.

10

Ani witumagana powa

¹ Walewalehiu, ona nugotuhuya odubona googata hoi balabala yabayababa hi nena ma yaloi uyahinei Yaubada i tahatahaehi ma gasi boga hinenagei hai tahaya i dewaya po hi damana u tuponei. ² Yaloi hi wootagoya ma boga hayanei hi damadamana po naka binei ma hai bapatiso hi tuhagahi. ³ Ma hai am po hai goila yadei hi tutuhagaya, ⁴ ma hai goila ani tamana gaima gehouna uyahinei ma gaimana yadei mitehi hi nenegogona gowana Keliso. ⁵ Tamogi Yaubada ega ita kaoha googatahi hai dewa binei, yaka atapuhi hi hilage pahihi hoi balabala po kokowagahi hi nenehalehi balabalana atapuna u hinena.

⁶ Tauhi ata ani winugonugotuhu tauta uyahita po ipa ega apapoe binei tana inugonugotuhu duma, ⁷ ma gasi ega tana itumagana nae ani witumagana tapuhi uyahihi po mei tauhi hoi balabala hi dewadewa pite. Yaubada a Buka uyahina tauhi ubeihi i ibaabani i pa, 'Lawa hi tugula po hi am ma hi uma ma hai wotowolo u mulina hi dewadewa yabayababa.'

⁸ Ma hi matamatamaga po hai matamaga binei iyeta emosi uyahina magouna tausana 23 hi hilage. Ani galena geke uyahita po ega ta matamatamaga. ⁹ Ma Yaubada uyahina hi lauhinigaligali yaka mota hi'mpahihi. Ani galena geke uyahita po ipa tauta ega naka pitena ta dewadewaya. ¹⁰ Ma gasi Yaubada uyahina hi wobahabaha yaka tu winoyanoya gehouna i himili po i wiapapoenihi hai wobahabaha binei. Ani galena geke uyahita po ega ta woobahabaha.

¹¹ Ani galena atapuhi geke Buka u hinena hi gilumihi po ipa geke hougana tauta hapa waimulita wimeiha wite-witeihi ta nugonugotuhuhu po ega pilipili ta dewadewahi.

¹² Apo tam iyai una nugotuhu mem po ipa anai kadidilim una towotowolo yaka una galena itete mem po ipa ega una pipeu. ¹³ Ani ludadana uyahinei Tomodulele e laudadanima naka lawa boluta e laudadanita tamogi Yaubada a lugagayo i huhouni ipa Tomodulele ega ina laudadana dumata ma inapa tan'omtaibagibagi yaka apo tahaya dewadewana ina wiatatiyeta po ani ludadanahi ta kadidila lagonihi.

¹⁴ Uyahinei u lawa, omi ani witumagana tapuhi ona lowo halehi. ¹⁵ Taumi tu hanahanapu yaka geke u bahana binei ona winugonugotuhu labatana. ¹⁶ Uma waiwoiyawana ta wiwaya yaka ta wimamala Yaubada uyahina apoma tan'umuma naka Keliso talanei i widewadewata po Kelisona mitehi ta wiemota. Naka pite gasi palawa ta tomutomuya po ta'nani yaka palawana uyahinei Keliso mitehi ta iemota babana tauna hinina ta'nani. ¹⁷ Palawana emosina uyahinei boluta ta'mam yaka Keliso hinina uyahina ta ibolu emota.

¹⁸ Naka pitenana mi Isalaela boluhi hai ani witalaguyaba hi ununihi Yaubada binei ma hi ananihi (yaka Yaubada mitehi hi bolu emota). ¹⁹ Ma tauhi ega mi Yudeya aniani hi talaguyabehi hai ani witumagana tapuhi uyahihi. Hai ani witumaganahi naka, ginouli yabayababa po ega hai kadidili. ²⁰ Ma hai ani talaguyabahi ega Yaubada binei tamogi Tomodulele a lawa mitehi ubeihi. Uyahinei ega nugonugou ipa ani witumagana tapuhi ubeihi ona wobagibagi, meka po apo Tomodulele a lawa mitehi ona wibolu emota. ²¹ Ega ita haki ipa Guyau a keyakagei on'umuma ma gasi a gaebagei on'omam ma Tomodulele witumaganana ona dewadewaya, ²² matababana Guyau o inugotutouya. Guyau tauna tu kadidili dumana yaka ega ta laiuyogigeiya meka po apo ina liyababata.

Ani witumagana tapuhi anianihi

²³ Ega ipa lawa hina guduguduta babana ginouli atapuhi emoemotata tamogi ginouli gehouhi apega hina haguta. ²⁴ Ega ipa tunawata ta nugonugotuhu meta ma ipa ata lawa gehouhi ta haguahuguhi.

²⁵ Apo gamogamo uyogona lawa gehouhi uyahihi ona gimagimaleya yaka ega ona laubayada ma on'ani po ega ona inugonugotuhugeya Tomodulele uyahina muhalana hi witalaguyabeya, bo eega. ²⁶ Matababana ginouli atapuhi hoi hipuli Yaubada e tanitaniwagehi.

²⁷ Ma inapa tu meuputa gehouna ina otugem po una nena e anu numa po aniani bimgei ina houni yaka un'ani ma ega una laubayada lolowa awai uyahinei hi dewaya po anianina i geleta. ²⁸ Ma inapa iyai ina paligeleteya anianina binei po ina pa, 'Tauhi Tomodulele uyahina aniani he italaguyabeya.' Anianina ega on'anani, meka po tu wibenabenama apo ina nugohелеle. ²⁹ Tam ega uta nugohелеle tamogi tu wibenabenama i nugohелеle. Ma nugote lawa gehouna e laubayadeu e pa, 'Paulo, awai binei ma apo tu tapitapiya ubeihi lugagayo a wialoni?' ³⁰ Awai binei ma tu tapitapiya hina iyalutugeu? Amaka u am binei a imaamala Yaubada uyahina po ega apapoe gehouna uyahiu ita memae.'

³¹ Tinani baneina, tulau, a palipaliwelem, matababana ata bagibagi atapuna po ata am po ata uma, po gasi awai gehouhi uyahihiyei Yaubada gowana ta iletaya. ³² Uyahinei ega lawa gehouna ona lainugowiteiya mi Yudeya bo ega mi Yudeya bo tauhi Yaubada a bolu. ³³ Tau gasi a ileta ipa ega u nugotuhugei a wobagibagi ma ipa lawa hai nugotuhugei a wobagibagi po hina kaoha ma hai luyagohana hina tuhagaya Yaubada uyahina.

11

¹ Uyahinei u dewa ona witutupoganeya po mei tau Keliso a dewa a itutupoganeya.

Wiwine hai otena tapalolo uyahina

² A hunena dumami babana houga magomagouna o nugonugotuhuwe ma u wiatatiyana a welewelemi o womomohihi.

³ Ma a luhogaleya ipa ona hanapugena dumaya tauta ololoto ata bada Keliso ma wiwine hai babada tauta ololoto, ma Keliso a bada Yaubada. ⁴ Apo oloto awai anai unuhauna ina laupali bo ina bahabaha piko naka a bada Keliso e itepahinihinimayani. ⁵ Apo wawine ega a ununu humahumana ma ina laupali bo ina bahabaha piko naka agona e itepahinihinimayani. Ani galenana i apapoe mei unununa kalekaleyana. ⁶ Inapa wawine unununa ega ina lautataya, yaka apalana ina boli haleya ma ina wihinimaya kaleyana binei. Uyahinei ina lutata meya po hoi tapalolo galenana ina haki. ⁷ Houga tapalolo uyahina ega emoemotana po oloto unununa ina lutataya, matababana oloto galenana Yaubada anani wiwasawasa, ma wawine oloto anani wiwasawasa. ⁸ Matababana oloto tahatahayana ega wawine uyahinei ita liwawali, ma wawine oloto uyahinei i liwawali. ⁹ Ma Yaubada oloto i laiwawali ega wawine binei, ma wawine oloto binei i liwawali. ¹⁰ Uyahinei wiwine hai linana ipa ununuhi hina lautatahi tapalolo houkana uyahina po wiwinehi hai wiponawogo agagohi uyahihi tu winoyanoya hina galeya.

¹¹ Ma inapa Guyau a tahaya ta wotagoya yaka ega emoemotana po wawine tunawana ina tanitaniwaga bo oloto tunawana ina tanitaniwaga. ¹² Matababana wawine oloto uyahinei i wawala ma oloto wawine i guni, po ataputana Yaubada uyahinei ta wawala mai.

¹³ Uyahinei ona nugotuhuya, apo wawine ega a ununu humahumana ma ina laupali Yaubada uyahina iyowaka galenana i haki, bo? Nugote i apapoe. ¹⁴ Ataputa hoi hipuli ta memae ma apo oloto apalana daodaona ta galeya naka ani wihinimaya. ¹⁵ Ma apo wiwine apalahi daodaohi ta galehi

naka hai ani'mhuna po gasi ununuhi lutatana. ¹⁶ U lugagayo geke pite, ega meka dewa gehouna tauta Yaubada a bolu ataputa uyahita. Yaka ega iyai ina yampaliwilawila.

Guyau a am

¹⁷ Omi tapalolo binei ega ata kaokaoha, babana dewana o dewedeweya apega lawa ona haguhi. ¹⁸ Ginouli tahatahayana naka lawa hi palipaliweleu hi pa omi omboina uyahihi o kahakaha memi po yamoha yamoha a bolu, yaka naka nugote moinana. ¹⁹ Ma omi wikahakahana a dumalu ipa iyawoi tauhi Yaubada i laimoinahi ta hanapugehi. ²⁰ Ma omi omboina uyahihi Guyau a am winugohepana o anani naka galenana ega ita haki, ²¹ matababana ega ota upuma gogoneya ma gehoumi omi amgei o'mam ma omi lawa gehouhi anai omhilagehi. Ma gehoumi o yamlabatana gasi gehoumi o umuma labatana yaka o wobadebade. ²² Yaka omi u numa on'omam po gasi on'umuma, ma ega ipa omi tapalolo ona iapapoeya po tu widayadayabu o laiwihinihinimayahi. Naka binei ega ata kaokaohemi.

²³ Ata Guyau Yesu a am nugotuhuna amaka hi wiatatiyeu po tau a wiatatiyemi, naka uguwana Yudasa Yesu i nugohaleya apoma Yesu palawa i waya, ²⁴ po i wimaamala Yaubada uyahina ma i tomuya ma i pa, 'Geka hiniu taumi bimiyei, yaka geke pite na ona dewadewaya ani nugotuhu momota biugei.' ²⁵ Hi am po i kokoe ma Yesu keyaka i waya po i pa, 'Keyaka geke wogatala wouna binei, wogatalana tau talaagei a lidumaluya. Omi houga uma iyetana apo ona nungonugohepau.' ²⁶ Uyahinei palawa amna ma keyaka umana uyahihiyei Guyau a hilage binei ta palipaligeleteya houga magomagouna a sigana ina gunawilena meya.

²⁷ Ma apo iyai anianina ina yam yabayababeya bo Guyau a keyaka in'umuma yabayababeya yaka lawana tauna a gou, matababana ata Guyau hinina ma talana e dewadewa yabayababahi. ²⁸ Ega yaka ata dewa ubeihi ta winugonugotuhu tahaya po ta lidumalu meta apoma muliyei anianina tan'ani ma keyakana uyahinei tan'uma. ²⁹ Inapa iyai in'omam yabayababa bo in'umuma yabayababa ma ega Keliso hinina binei ina inugonugotuhu apo yohola libahibahi ina wialoni. ³⁰ Naka binei ma omi witapitapiya po omi witootogo hi maga ma he gelegeleta uyahimi, ma omi bolu gehouhi amaka hi hilage. ³¹ Uyahinei i linanata po tauta ata dewa ta woimahi, meka po apo Yaubada ina libahibahita. ³² Ma inapa geke houga Guyau ina laibahibahita yaka naka e laidumaluta po ipa houga u naota apega tu mehikuti mitehi ina libahibahi emoteta.

³³ Walewalehiu, hougana Guyau a am on'anani yaka omi lawa ona iotonanehi po on'am gogoneya. ³⁴ Ma inapa iyai am ina hilage yaka a u numa in'om tahaya po ega ina yamlabatana tapalolo u hinena meka po apo Yaubada ina libahibahimi. Naka amaka ma tamogi omi lugagayo gehouhi he memae, ma apo a nehi uyahimi yaka apo a paliwelemi.

12

Yaubada a luguta uyahita

¹ Walewalehiu, nugonugou ipa Yaubada a luguta alugota ubeihi emosi po emosi uyahimi a liyayahi po ona hanapugeya. ² Taumi lolowa hoi uputa o memae ani witumagana tapuhi po tapuhi uyahihi o palipalihalena memi ma hi koyakoyamemi. ³ Ma u luhogala ipa ona hanapugeya iyai Alugo Woiyawa uyahina e memae yaka naka Yesu ega ita paliguyoguyougeya ma tamogi e kawakawaiguyougeya.

⁴ Alugo Woiyawa emosi hota tamogi a luguta tapuhi po tapuhi. ⁵ Guyau emosi hota ma ata hagu tapuhi po tapuhi lawa ta welewelehi. ⁶ Bagibagi tapuhi po tapuhi ta dewadewahi ma babahi emosi hota naka Yaubada, tauna ginouli atapuhi i wogeletehi.

⁷ Alugo Woiyawa a ombenena lawa emosi po emosi awai e weleweleta ipa uyahinei ata lawa ta haguhi. ⁸ Alugo Woiyawa a ombenena galenahi tapuhi po tapuhi, lawa gehouhi tu'mpalihanahanapu ma gehouhi tu'mpalihibahiba, ⁹ ma lawa gehouhi hai witumagana i lata Alugo Woiyawa a hagu uyahinei po gehouhi tu luyawata ¹⁰ ma gehouhi tu manini ma gehouhi tu bahapiko ma gehouhi alugo tapuhi po tapuhi tu hanapugehi, ma gehouhi pona geha tu bahehi ma gehouhi baha anona tu lugeletehi. ¹¹ Geka gutahi naka Alugo Woiyawa tauna e woogeletehi a nugotuhugei emosi po emosi uyahita.

Hini emosi ma guta tapuna po tapuna

¹² Lawa hinina emosi hota ma gutana tapuna po tapuna. Ma gutaguta atapuhi he memae hini emosi uyahina. Naka pite Keliso. ¹³ Tauta bolu emosi hota babana hini emosigei ataputa he ibapatisota; mi Yudeya po ega mi Yudeya, panipanihi po palipalihalenahi, ataputana Alugo Woiyawa e weluweluwinita.

¹⁴ Ta hanapugeya hini emosi ma gutaguta tapuna po tapuna. ¹⁵ Apo ae ina baha ina pa, 'Tau ega hini a bolu uyahina ata memae matababana tau ega nima,' a bahana naka ega baha dumana. ¹⁶ Apo gasi taniga ina baha ina pa, 'Tau ega hini a bolu uyahina ata memae, matababana tau ega mata,' a bahana naka ega baha dumana. ¹⁷ Itapa hini atapuna

mata yawa ega emoemotana po baha gehouna ita nonoli. Apo gasi hini atapuna taniga yawa ega emoemotana po ginouli gehouna ita galeyā. ¹⁸ Ma Yaubada tauna a nugotuhugei hini gutagutahi hai bagibagi i welehi. ¹⁹ Apo hini gutana emosi hota naka ega hini atapuna. ²⁰ Uyahinei hini emosi hota i wiwawali ma tamogi gutagutana i maga duma.

²¹ Uyahinei ega emoemotana po mata ina baha nae nima uyahina po ina pa, 'Ega nugonugou tam,' ma ununu ina baha nae ae uyahina ina pa, 'Ega nugonugou tam.' ²² Ma hinita gutagutahi gehouhi galenahi mei hina tapiya ma tamogi hai bagibagi naka hini haguna binei. ²³ Gasi gutaguta gehouhi ega ipa ta hunehunehi po ubeihi tana ihinimaya, tamogi ta galena itetehi po ta gowadihi. ²⁴ Ma gutata kadikadidilina ega tata galena iteteya. Matababana Yaubada hinita i wiwawali ipa gutata tapitapiyahi ta galena itete imahiyehi ²⁵ po ega wikahakaha ina gelegeleta hini gutagutana uyahina. Yaka ataputa ta wiemota po ta hagu hagu meta ita bagibagi uyahina. ²⁶ Inapa hinita gutana gehouna ina wiyuwa apo hinita atapuna ina wiyuwa pahi. Mei gasi hinita gutana gehouna ina kaoha, apo hinita atapuna ina kaoha pahi.

²⁷ Tauta boluta Keliso hinina ma emosi po emosi hinina gutagutana. ²⁸ Tauta Yaubada a bolu yaka geke ginoulihi e weleweleta: tahatahayana tu wituwetuwega, wiluwagana tu bahapiko, witonugana tu wiatatiyana, apoma manini tu dewana, tu luyawata, tu wihaguhagu, tu weluweluwai, ma gehouhi pona geha tu bahehi. ²⁹ Ataputana tu wituwetuwega, bo? Ataputana tu bahapiko, bo? Ataputana tu wiatatiyana, bo? Ataputana manini tu wogeletehi, bo? ³⁰ Ataputana tu luyawata, bo? Ataputana pona wouhi tu bahehi, bo? Ataputana baha anohi tu lugeletehi, bo? Eega duma. ³¹ Tamogi bagibagi atapuhi geke Yaubada e weleweleta. Yaka ona inugonugotuhu imahi bagibagi dewadewahi ubeihi, po gasi tahaya dewadewa dumana a iatatiyemi luhogala binei.

13

Luhogala mamaena

¹ Apo u wibaabani ina dewadewa duma po mei tu luguguya, po mei yada tu winoyanoyahi hai wibaabani, ma luhogala u nugonugou ega ina memae, apo u luguguyahi hina wiginouli yabayababa po mei inaga hina ilawi ma himogo hina huwehuwena yababaya. ² Ma apo tau Yaubada a tu bahapiko po ginouli gowagowadahi a hanapugehi po a hanapu duma po u witemaganagei a baha po oya hina nae uheiya, ma luhogala u nugonugou ega ina memae apo tau mei lawa

yabayababa. ³ Ma inapa u gapola atapuhi tu dayadayabu a welehi ma hiniu a palihaleya po hina apapuya hoi ani witalaguyaba, ma luhogala u nugonugou ega ina memae u bagibagi anona apega a tuhagaya.

⁴ Luhogala dewa atapuhi i gelagonihi, luhogala i'mtaibagibagi po i lunugohegohegoya lawa uyahihi, ma ega ita yamgenagenalili, ma ega ita nugonugotuhu meya po ita nugonugogegae, ⁵ ma ega ita tanitanigapota. Luhogala ega ita yamgaganu ma ega ita lauhinidoodola ma ega ita laubigo. ⁶ Luhogala dewa apapoena binei ega ita kaokaoha ma dewa dumadumaluna binei e kaokaoha. ⁷ Luhogala e hagahaga momohita. Luhogala e laimoineta. Luhogala e inugonugotuhu lagoneta. Luhogala e yamtaibagibagiyeta.

⁸ Uyahinei luhogala apega ina kokoe ma tauhi Yaubada a tu bahapiko hai baha apo hina kokoe. Tauhi pona geha he ibaabaniyehi bahahi apo hina kokoe. Tauhi tu hanahanapu hai hanapu apo ina kokoe. ⁹ Babana ita hanapu geke hougana tupo hotana ma gasi ata bahapiko tupo hotahi. ¹⁰ Ma houga e nenei apo hanapu dumadumaluna ina geleta po hanapu odubona ta winugoguluwi. ¹¹ Tau lolowa a itewela po u dewa mei tewela ma geke hougana a inugomagula po logaloga hai wibaabani po hai dewa po hai winugonugotuhu u nugonugou amaka hi kokoe. ¹² Geke hougahi ata winugohiyahiyawa hi wigahugahu, ma yohola apo ta galena imahiyeya. Ma tau hanapu tupo hotana a hanapugeya, ma tamogi yohola apo atapuna a hanapugena imahiyeya, apo geke hougana Yaubada ina hanapugena dumau yaka.

¹³ Ginouli tonuga memewahagahi: witumagana, nugotuhu lagona, luhogala. Tonugahi geke naka luhogala i lata duma.

14

Alugo Woiyawa a ombenena

¹ Uyahinei ona wileta kadidili po ona lauhogala ma gasi ona wileta po Yaubada Alugona a ombenena uyahita ona tuhagaya naka ani'mbenena dewadewana ipa Yaubada a baha tana ipikogeya. ² Ma ani'mbenena gehouna lawa uyahita naka pona geha uyahihiyei ta ibaabani. Bahahi anona naka Yaubada uyahina ta ibaabani ma ega lawa uyahihi tata ibaabani. Uyahinei bahahi anohi lawa ega hita hanapugehi babana Alugo Woiyawa a kadidiligei ginouli laugowagowadahi ta ibaabaniyehi. ³ Ma apo tu bahapiko Yaubada a baha ina ibaabaniyeya yaka lawa u nugonugohi ina lugadagadali po hai ani towolo kadidili ma hai hagu ma hai lunugotootogo hina tuhagaya. ⁴ Inapa lawa gehouna pona tapunei ina ibaabani naka tauna tunawana e hagu hagu meya tamogi inapa tu

bahapiko gehouna ina ibaabani naka tu witumagana boluhi e haguhauguhi. ⁵ Tau u luhogala ipa atapumi pona tapuhiyei ona ibaabani, ma u luhogala baneina ipa ona bahabaha piko babana tu bahapiko hai bagibagi ginouli baneina. Ma pona tapuhiyei wibaabanina naka ega ginouli baneina ma inapa lawa gehouna baha anohi ina laugeletehi naka ginouli dewadewana bolu hai hagu binei.

⁶ Walewalehiu, apo a nehi uyahimi po pona tapunei ana ibaabani nugote apega hagu ona tuhagaya. Ma apo a nehi uyahimi yaka Yaubada a hanapu gowagowadana a wogeleteya po awai a nugonugotuhuhi a paliwelemi, po gasi Yaubada a baha a bahabaha pikogeya, po a wiatatiyemi, uyahinei hagu apo ona tuhagaya. ⁷ Ega a dumalu ipa mei dilehu ta huwehuwena yabayababaya ma lougo gadona ta lawilawi, naka apega kikina lawa hina nonola tuhagaya. ⁸ Ma apo himogo hina huwehuwena yabayababaya naka daguguna apega ta nonola tuhagaya po tana pa noka gawiya binei. ⁹ Tauta naka pitena inapa ega tana ibaabani dumalu ata baha lawa apega hina nonola tuhagaya babana ata wibaabani mei gololo yabayababa. ¹⁰ Hoi hipuli pona tapuhi po tapuhi he memae ma tupo emosi po emosi tauhi ponahi dumana hi hanapugeya. ¹¹ Tupo gehouhi ponahi ega ata hanahana-pugehi uyahihi tau mei hewahewa babana a winugoneina po ega emoemotau ponahi a hanapugehi. Mei tauhi gasi ega emoemotahi ponau hina hanapugeya. ¹² U lawa, inapa nugonugomi ani'mbenena ona waya po uyahimi yaka ona wileta po Yaubada Alugona a ombenena uyahinei a bolu ona wikadidilihi.

¹³ Ma apo iyai uyahimiyei pona tapunei ina ibaabani yaka ina laupali Yaubada uyahina ipa baha anona ina weleya po lawa uyahihi ina palipaligeleteya. ¹⁴ Ma inapa pona tapunei a lupali naka alugou yawa e lupali po u bahahi anohi ega ata hanapugehi. ¹⁵ Ega yaka awai apo a dewaya? Geka pite: pona tapunei apo a lupali po gasi ponauegi apo a lupali. Ma pona tapunei apo lougo a lawi po gasi ponauegi apo lougo a lawi. ¹⁶ Apo tam iyai pona tapunei una wotalagae ma anona om lawa ega hina hanapugeya naka iyowai ma apo bolumi ona lueena gogona. ¹⁷ Om wotalagaena i haki ma tamogi ega ita haki duma babana om lawa ega uta haguhi.

¹⁸ Yaubada a mamala dumaya babana pona tapuhiyei a ibaabani duma, ma apoma taumi. ¹⁹ Ma tapalolo omboina gogonana uyahina nugonugou pona awai a hanahanapugeya uyahinei wiatatiyana kukuna a baheya lawa uyahihi, ma ega ata luhogaley a pona tapunei ana ibaabani duma babana lawa ega hita hanapugeya.

²⁰ Walewalehiu, nugonugomi ega hina itunowanowa ma nugonugomi hina wilawa banai. Ma ega dewa apapoe binei ona inugonugotuhu duma ipa ona hanapugeya.

²¹ Matababana lugagayo Bukana u hinena i baheya i pa,

‘Yohola hewahewa apo hina nei

po pona tapuhiyei u bolu hina paliwelehi

ma tamogi u bahahi apega hina wotagohi.’

Yaubada a baha geke pite.

²² Pona tapuhiyei ta ibaabani naka wekiwekilala ega tu witumagana ubeita ma tu meuputa ubeihi. Ma bahapikogei ta ibaabani naka wekilala ega tu meuputa ubeihi ma tu witumagana ubeita. ²³ Itapa taumi tapalolo binei ot’omboina gogona po pona tapuhiyei ota ibaabani ma tauhi tu meuputa apo hita lui mai po pona waipilipilihi hita nonolihi apo hita pa, ‘O badebade!’ ²⁴ Ma inapa Yaubada a baha ona bahabaha pikogeni ma tauhi tu meuputa hina lui po bahapikona hina nonoli apo hai powa hina galena tuhagahi ma hina wigou mehi, ²⁵ ma hai nugotuhu gowagowadahi tu bahapiko apo hina paligeletehi. Yaka tu meuputahi hina polou po Yaubada hina wotalagiyeya, ma hina pa, ‘Moina dumana, Yaubada u hayami e memae.’

Tapalolo gogona palihibahibana

²⁶ Walewalehiu, u baha a baha gegeka: apo tapalolo binei on’omboina gogona yaka lawa gehouhi lougo hina wononogogeya ma lawa gehouhi hina wiatatiyana ma gehouhi nugotuhu wouna hina paligeletehi ma gehouhi pona tapuhiyei hina wibaabani yaka lawa gehouhi bahahi anohi hina paligeletehi po naka bagibagihi uyahihiyei lawa ta wikadidil-ihi. ²⁷ Ma inapa pona geha lawahi hina ibaabani yaka naka i haki apo luwaga bo tonuga hina wibaabani ma tamogi emosi po emosi hina wibaabani ma hai baha tu’mbuibui apo bahahi anohi ina paligeletehi. ²⁸ Ma inapa ega pona tu’mbuibui ina memae ega emoemotana po iyai pona tapunei ina wibaabani tapalolo u hinena yaka tauna tunawana nugonugonei ina wibaabani Yaubada uyahina.

²⁹ Ma tu bahapiko luwaga bo tonuga hina wibaabani po ona lutanigana yaka hai bahahi ona inugonugotuhugena imahiyehi. ³⁰ Apo tu bahapiko gehouna ina ibaabani ma lawa gehouna nugotuhu wouna ina tuhagaya yaka ina towolo po ina paligeleteya po tu bahapikona ina todi. ³¹ Naka pite atapumina emoemotami emosi po emosi ona bahabaha piko po atapumina omi hanapu po omi hagu ona tuhagahi. ³² Tu bahapiko emoemotahi po hai wibaabani hina galena iteteya, ³³ babana Yaubada tauna e laidumadumaluta yaka anai nu-goheyoyata ta tapatapalolo.

³⁴ Ma taumi wiwine tapalolo uyahina ona genuwana imahi ma ona lautanigana mei tu witumagana meygai atapuhi uyahihi? Matababana Buka u hinena Mose a lugagayo wiwine ubeihi ipa apega hina tanitaniwaga ma hina iyateyate. ³⁵ Ma wiwine inapa nugonugomi awai gehouna ona hanapugeya yaka omi numa u hinehi agagomi ona lubayadehi po hina wiatatiyemi. Matababana wiwine tapalolo u hinehi he ibaabani ani wihinimaya uyahita. ³⁶ Ega ona nugonugogegae po ona pa taumi tunawami uyahimiyei Yaubada a baha e gelegeleta bo tunawami uyahimi e memae.

³⁷ Ma apo iyai ina nugotuhu meya po ina pa tauna tu bahapiko ma Yaubada Alugona uyahina yaka u baha geka ina kawamoineya naka Yaubada uyahinei i nei. ³⁸ Ma inapa lawana u baha ega ina kawamoineya yaka a baha ega ona kawakawamoineya.

³⁹ Uyahinei, walewalehiu, ona wileta kadidili po Yaubada a baha ona bahabaha pikogeya ma pona tapuhi wibaabanihi ega ona guduguduhi. ⁴⁰ Ma tamogi ginouli atapuhi ona laidumaluhi omi tapalolo uyahina.

15

Keliso a towolo meme

¹ Walewalehiu, a luhogaleya ipa a winugohepa memi, lolowa tuwega dewadewana a luguguyeya po o nonoli ma uyahina o palihalena memi po o towolo kadidili. ² Tuwega dewadewana uyahina luyagohana o tutuhagaya inapa u bahana ega nugomi ina guluwi yaka apo ona towolo kadidili po omi witumagana apega hina powa.

³ Lolowa tuwega dewadewana binei Yaubada awai i bahebaheya uyahiu naka a paliwelemi. Ma nugotuhu baneina naka Keliso ata apapoe ubeihi i hilage mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite. ⁴ Hoi kokowaga hi houna imahiyeya ma tamogi iyeta tonuga hi kokoe ma i towolo meme mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite. ⁵ I towotowolo meme po Pita uyahina i wogeletena meya ma gasi a hewahewali uyahihi i wogeletena meya. ⁶ Ma iyeta gehouna walewalehita magouhi handele nimitutu uyahihi i wogeletena meya. Bolu naka tupohi amaka hi hilage ma hi maga duma anai yautuhi. ⁷ Yamesa uyahina i wogeletena meya ma tu wituwetuwega uyahihi i wogeletena meya. ⁸ Ma anani kokoe tau uyahiu i wogeletena meya, tamogi u houga guni meme uyahina a wigwameyameya.

⁹ Tau gowa tu wituwetuwega ega ita linanau, babana Yaubada a bolu a iapapoenihi. Uyahinei Keliso a tu wituwetuwega atapuhi hi haki lagoniu. ¹⁰ Ma tamogi Yaubada i

lunugotootogogeu po i haguwe ma ega ita hagu yababau, tamogi tu wituwetuwega atapuhi hai bagibagi a lagonihi ma ega tau u kadidiligei ma Yaubada a lunugotootogogoei. ¹¹ Yaka hawena, tamogi naka tauhi ma tau tuwega dewadewana to lauguguyeya po amaka Keliso o witumaganeya.

Ata towolo meme binei

¹² I luguguya uyahimi to ibaabaniyehi Keliso a hilage po a towolo meme o witumaganeya. Ma awai binei gehoumi o pa, 'Lawa ega emoemotahi po hilagei hina towolo meme?' ¹³ Itapa lawa ega hilagei hita towotowolo meme yaka ega Keliso hilage uyahinei ita towolo meme. ¹⁴ Yaka naka i luguguya ega anona po taumi gasi omi witumagana Keliso binei ega anona. ¹⁵ Po tauyai Yaubada a tu wituwetuwega mei tona ikoyakoyama i wibaabani uyahihiyehi babana to pa, 'Yaubada Keliso hilage uyahinei i witowolo meya.' Ma gehoumi o pa, 'Ega tu hilahilage hita towotowolo meme.' ¹⁶ Omi nugotuhu iyowai? Keliso gasi ega ita towolo meme, bo? ¹⁷ Itapa Keliso ega ita towolo meme yaka naka omi witumaganahi Keliso uyahina ega kikina anona po apo omi apapoe uyahina ota memae. ¹⁸ Ma omi winugonugotuhu o pa tauhi lolowa Keliso hi itumaganeya po hi hilahilage apega hina luyagohana, bo? ¹⁹ Tauta gasi Keliso tu witumaganena ta winugotootogo duma inapa Keliso a hagu hoi hipuli geke hougana uyahita tunawa binei ma ega houga e nenei hilage u mulina binei.

²⁰ Ma a dumalu dumana naka Keliso hilage uyahinei i towolo tahaya yaka apo tu hilahilage atapuhi hina towolo meme. ²¹ Lawa emosi hota a dewa uyahinei hilage i geleta hoi hipuli naka Adam, ma gasi lawa emosi hota a dewa uyahinei towolo meme i wogeleteya. ²² Matababana Adam a apapoe uyahinei magomagouta hilage uyahita i geleta, ma Keliso uyahinei luyagohana ta tuhagaya. ²³ Ma luyagohana galenana geke pite, Keliso i towolo tahaya ma hougana ina gunagunawilena meya tauta iyawoi a bolu apo ta towolo meme. ²⁴ Apoma houga anani kokoe uyahina, Keliso apo Tomodulele a tu manini po tu kadidili hoi yada po hoi hipuli ina tuibaabahi po Amana uyahina anani taniwaga ina wele damaneya. ²⁵ Matababana Keliso apo anai kadidilina ina tanitaniwaga a sigana Yaubada a gawiya atapuhi ina tuibaabahi. ²⁶ Ma gawiya baneina ani kokoe uyahina apo Keliso ina kadidila lagoni naka hilage ina buiya po luyagohana. ²⁷ Matababana taniwaga atapuna Yaubada Keliso i weleya, ma tamogi Tu'mbenenana Keliso apega ina taniwageya. ²⁸ Apo yohola Keliso ina witaniwaga yaka ginouli atapuhi ina tanitaniwagehi po apoma ina palihalehi Amana uyahina

babana Keliso a taniwaga atapuhi Amana e weleweleya, uyahinei Yaubada apo i gelagona duma.

²⁹ Ma itapa tu hilahilage ega hita towotowolo meme ma awai binei taumi mi Kolinito gehoumi bapatiso o wiwaya tauhi hilahilagehi ubeihi? ³⁰ Ma tau iyowai? Itapa hilage uyahinei ega tata towotowolo meme, awai binei apo ata wobagibagi gawata ma wiyuwa ata ialonihi Keliso binei? ³¹ Babana iyeta emosi po emosi tau tu hilahilage ma tamogi anai kaohau omi witumagana ata Guyau Yesu Keliso uyahina binei. ³² Ma geka hougana u Epeso a memae, lawa hi winugoneina po mei gamogamo he woyahiyahi uyahiu babana towolo meme binei a ipaliwelena. Ma inapa ega hilage uyahinei ta towotowolo meme,

‘Yaka tan’omam po ta umuma ma ta kaokaoha.’

³³ Naka bahana koyama, ega hina koyakoyamemi apo omi dewa dewadewahi hina wiapapoenihi. ³⁴ Omi dewa dumadumaluhi ona galena itetehi po ega mei tu umabuubuwa hai dewa ona wotagoya. Gehoumi yohola Yaubada o inuginiyeya. Ona wihinimaya duma.

³⁵ Ma gehoumi towolo meme binei o ilulubayada o pa, ‘Tu hilahilage iyowai ma he towotowolo meme? Ma tu towolo meme hinihi galenana meka pite?’ ³⁶ Yaka ona winugonugotuhu imahi po ona hanapugeya hoi tano ta laupehi ega emoemotana po pehi polana ina lahaya apo inapa ega ta guluwi po ina buda tahaya. ³⁷ Ma heki ona nugotuhu imahiyeya apo pehi polana hoi hipuli ta houni po e lalahahaya apega galenana mei lolowa polanana ma apo ina buiya po galenana tapuna. ³⁸ Yaka pola emosi po emosi he lalahahahi galenahi tapuhi po tapuhi, Yaubada a nugotuhugei i wiwawalihi. ³⁹ Ma hinita gasi Yaubada a nugotuhugei i wiwawali. Lawa hinita galenana tapuna ma gamogamo hinihi galenahi tapuhi, ma kiu hinihi galenahi tapuhi, ma iyana hinihi galenahi tapuhi.

⁴⁰ Yada ginoulihi he memae, po gasi hipuli ginoulihi he memae ma hai didiga tapuhi po tapuhi. ⁴¹ Ma kabudala galenana tapuna ma wamahiya galenana tapuna, ma ubona galenana tapuna, ma ubona emosi po emosi galenahi tapuhi po tapuhi.

⁴² Naka pite gasi, ata towolo meme galenana ginouli hilahilagenata ta guluguluwi, ma ginouli ega ita hilahilage apo ina towolo meme. ⁴³ Hinita wopilopilohi he guluguluwihi ma ta towotowolo meme anai didigata. Hinita tapitapiyahi he guluguluwihi ma ta towotowolo meme anai kadidilita. ⁴⁴ Matababana hipuli a hini apo hina guluwi hoi kokowaga ma yada a hini apo ina towolo meme.

Hipuli a hini tapuna ma yada a hini tapuna ⁴⁵ mei Yaubada a Buka gilumana i palipaliweleta i pa, 'Lawa tahatahayana Adam hinina anai yautuna,' ma lawa wiluwagana naka Keliso tauna luyagohana waiyautuna e weleweleta. ⁴⁶ Lawa ata luyagohana ega ita geleta tahaya ma yautu i geleta tahaya apoma ata luyagohana muliyei. ⁴⁷ Babana lawa tahatahayana Yaubada i iwawali naka hipuli dubudubunei ma lawa wiluwagana yadei i hopu mai. ⁴⁸ Adam hipuli dubudubunei i wawala mai yaka tauta gasi hipuli dubudubunei ta wawala mai tamogi Keliso tauna lawa yadei i hopu mai yaka tauta apo mei Keliso po ta wilawa mi yadena. ⁴⁹ Uyahinei galenata mei lawana hipuligei ma tamogi galenatana apo ina buiyea po mei Keliso lawa yadei.

⁵⁰ Walewalehiu, ona nugotuhuya hini hipuligei ega emoe-motana po Yaubada anani taniwaga ina luyiyea, matababana hini hipuligei budabudana ma hini yadei apega ina buda.

⁵¹ O nonoli, baha gowagowadana ma a palipaliwelemi, tauta Keliso a bolu ataputa apega ta hilage ma gehouta apo ta memae ma Yaubada hinita ina wobuinihi. ⁵² Houga anani kokoe uyahina mala emosi himogo hina huweni po Yaubada hinita ina wobui yagiyaginehi po tauhi tu hilahilage anai hini wouwouhi hina towolo meme ma tauta a yaututa hinita apo gasi ina liwounihi. ⁵³ Yaka Yaubada apo hinita budabudahi po hilahilagehi ina liwou mehi po hina metuwetuwena. ⁵⁴ Houga noka uyahina Buka a baha ina limoinena imahiyeya babana i pa, 'Apo hilage ina liyababaya ma tauta ta mewahaga.'

⁵⁵ 'Hilage, meka om kadidili? I kokoe.

Hilage, meka om wiyuwa? I kokoe.'

⁵⁶ Hilage e ananita ata dewa apapoehi uyahihiyei ma Mose a lugagayo uyahihiyei ata dewa apapoehi ta gagalena tuhagahi. ⁵⁷ Ma ata Guyau Yesu Keliso uyahinei hilage ta kadidili lagoni yaka tana imaamala labatana Yaubada uyahina.

⁵⁸ Walewalehiu, awai a bahebaheya uyahimi naka binei ona towolo momota ma ona kadidili ma houga mago-magouna ona ileta imahi Guyau a bagibagi uyahina, babana Guyau a bagibagi anona apo yohola ta tuhagaya.

16

Ombenena binei

¹ Ma ginouli gehouna naka ani'mbenena Yaubada a lawa Yelusalem hai hagu binei. Lolowa mi Galatiya hai ombenena binei a palipaliwelemi naka pite taumi gasi ona dewaya. ² Dalabu emosi po emosi atapumi omi ombenena ona huhouni. Inapa lawa awai om mone ina lata yaka

ani'mbenena baneina una houni ma inapa lawa awai om mone ega ina lata yaka ani'mbenena habuluna una houni. Ani'mbenena naka ina nonogo po ina memae ma a lugeletahi. ³ Ma houga awai a laugeletahi uyahimi naka lawa gehouhi ona winaganihi po omi ani'mbenena hina niyeya Yelusalem, yaka pepa a gilumi po u nimahi ma hina nae u Yelusalem. ⁴ Ma apo ina linanau yaka tau mitehi to nae Yelusalem.

⁵ Geka hougana ipa a tahaya nae Masedoniya ma apoma a nehi uyahimi ⁶ po naka hotana a wiyagohina. Apo nugote naka hota a meidaodao a sigana houga wayau ina kokoe ma tupo awai a nugotuhuya yaka ona haguwe po a kadau nae uyahihi. ⁷ Ega ata luhogaleya ipa houga kukuna a memae uyahimi ma inapa Guyau u houga ina palihaleya yaka apo ta meidaodao naka hota. ⁸ Ma geka hougana tau u Epeso a memae a sigana Penitikosi tolehana uyahina ma apoma a nehi uyahimi. ⁹ Apega a bulili babana dobu geka uyahina gaogao baneina a tuhagaya Yesu a bagigabi binei, hawena u gawiya he memae ma ega ata genogehi.

¹⁰ Ma apo Timoti ina nehi uyahimi yaka ona likaohaya po ega ina nugonugodubu, babana tauna e wobagigabi ata Guyau binei mei tau a wobagigabi pite. ¹¹ Ega iyai gehouna Timoti ina ihinigigiyeya, ma houga awai ina gunagunawileya yaka ona haguya po anai nugohegoyana ina gunawilena meya, babana walewalehita gehouhi mitehi a ototonihi.

¹² Walehita Apolo, lolowa a paliweleya ipa walewalehita mitehi hina nehi po i luhinigigai, ma inapa gaogao ina tuhagaya yaka apo ina nehi.

Baha anani kokoe

¹³ Ona galena itete memi ma witumagana dumanei ona towolo moomota ma ona kadidili anai nugomotumi. ¹⁴ Ma omi bagigabi atapuhi uyahihiyei ona lauhogalena memi.

¹⁵ Sitibeni a manago mitehi amaka o hanapugehi tauhi Keliso tu witumaganena tahatahayahi Giliki u tuponana, tauhi amaka hi palihalena mehi Yaubada tu wiwoiyawena haguhi binei. ¹⁶ Yaka walewalehiu, taumi hai baha ona wotagoya ma iyawoi nawa Keliso binei mitehi he wobagigabi tauhi hai baha ona wotagoya. ¹⁷ Geka hougana a kaoha duma babana Sitibeni ma Patuneto ma Akeko amaka hi nei po tauhi mei taumi luhalenami po he laikaohau. ¹⁸ Naka pite gasi taumi lolowa hi ikaohami yaka geka hougana u kamna hi liwou meya. Naka binei lawa mei tauhi ona iyateyatehi.

¹⁹ Yaubada a bolu emosi po emosi Asiya tuponanei hai wimaamala uyahimi. Akwila ma Pilisila, tu witumagana hai

u numa he tapatapololo ata Guyau gowanei hai wimaamala uyahimi. ²⁰ Walewalehita atapuhi hai wimaamala uyahimi.

Winiuyagoyagonagei ona mamala memori.

²¹ Tau geke u wimaamala nimaagei a gilumiyahi.

²² Apo iyai Guyau ega ina luhogaleya yaka paliguba ina wialoni. Guyau e nenei.

²³ Ata Guyau Yesu a lunugotootogo ina melabenimi.

²⁴ U luhogala Yesu Keliso gowanei atapumi uyahimi.

2 KOLINITO

Wimaamala

¹ Tau Paulo Yaubada a nugotuhugei a ituwetuwega Yesu Keliso binei. Ma walehita Timoti.

Omi gilumana i nenehi naka Yaubada a bolu u Kolinito ubeimi. Ma gasi Yaubada tu wiwoiyawena Giliki tupona atapuna u hinena ubeihi.

² Yaubada Amata po Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai nugodumola hina melabenimi.

Yaubada a hagu

³ Yaubada tauna Guyau Yesu Keliso Amana ta mamali tauna lunugotootogo a baba. Yaubadana uyahinei wihaguhagu atapuna e nenei ta mamali. ⁴ Tauna ata pilipili tapuhi uyahihi e hagu haguta. Yaka wihaguhagu emosina Yaubada e weleweleta uyahinei apo lawa gehouhi hai pilipili tapuhi po tapuhi ta haguhi. ⁵ Matababana Keliso a wiyuwa mago-magouhi u hinehi tauta mitehi yaka gasi Keliso uyahinei Yaubada a wihaguhagu baneina apo ta wialoni. ⁶ Inapa Yaubada a bagibagi binei tona iyuwa yaka naka taumi hagumi po luyagohanami binei to iyuwa. Ma inapa hagu to tuhagaya yaka taumi gasi apo ina hagumi po wiyuwahi emotahi ton'omtaibagibagiyehi po apo ina ikadidilimi po on'omtaibagibagi. ⁷ I witumagana lagona a kadidili uyahimi e mamae, matababana amaka to hanapugeya naka mei i wiyuwa u hinehi o iyuwa naka pite gasi apo hagu tona ialonihi gasi taumi ona wialoni.

⁸ Walewalehiyai, Asiya u tupona pilipili to ialonihi ipa to winugohepami. Witai uyahiyai hi huhounihi naka hi lata po hi witai duma po yautuwe a nugotapiyeya. ⁹ Maya a wiwaya naka amaka mei u hilage hina lueeneya. Tamogi noka i waawala naka ipa ega ana itumaganena meu, ma Yaubada tauna tu hilahilage e itowolihi ipa uyahina a lauwahala. ¹⁰ Hilage banei dumana uyahinei i luyawahiu po apo ina wiluyagohanu. Ma u witumagana lagona tauna uyahina a houni po apo ina luyawata meu. ¹¹ Taumi gasi ipa lupaliyehi ona hagu hagu yai. Yaka apo lupali atapuhi ubeiyai Yaubada ina wimihahi po Yaubada apo ina kawaidewidewiyai, ma lawa boluhi apo ubeiyai ma hina wimaamala tauna uyahina.

Paulo a wiwogatala i buiya

¹² I nugogegae naka gegeka. I winugonugotuhu i bahena idumaluya naka i bagibagi geke hipulina uyahina po gasi ginouli baneina naka i witulatulana taumi mitehi

naka tauhi Yaubada a nugotuhu waiwoiyawanei po a baha moinanei i tanitaniwageiyai. Ega tu mehipuli hai nugoholaholagei ma Yaubada a lunugotootogoei. ¹³ Naka binei to yangilumanehi ega bahagowagowadei ma ipa ona hanapugena pahi. ¹⁴ Awai to gilugiluma neiyahi to luhogaleya ipa nugonugomi hina lugadagadalihi po ona hanapugeya ega tota koyakoyamemi. Yaka ata Guyau Yesu a iyeta gunawilana meme uyahina apo ona winugogegeiyai mei to nugonugogegemi pite.

¹⁵ Omi nugogegae a hanapugena dumaya yaka lolowa u wiwogatala ipa a nehi uyahimi mala luwaga po omi kaoha ina lata duma. ¹⁶ A luhogaleya ipa u nae Masedoniya uyahina a weludadanimi po gasi u gunawilana uyahina a dadana memi. Ma a daadana memi uyahina apo ona haguwe po a kadau nae u Yudeya. ¹⁷ Geka u wiwogatalana a womoomohi ega tau tu lunugoluwaluwaga. U wiwogatala a dewadewahi ega mei tu mehipuli ginouli emosi binei he lueena ma a dumalu ega.

¹⁸ Amaka mei Yaubada e bahabaha moina naka pite u paliwitumagana uyahimi. Ega ata lueena ma anona ega. ¹⁹ Matababana Yaubada Natuna Yesu Keliso, Sailasi po Timoti po tau to guguyeya u hayami naka ega 'Ee' ma 'Eega'. Tauna Yaubada a limoina. ²⁰ Matababana Yaubada a paliwitumagana atapuhi lueenahi naka Keliso uyahina. Geka binei tauna uyahinei 'Moina' ta bahebaheya ipa Yaubada ta wiwasewaseya. ²¹ Yaka Yaubada tauna Keliso uyahina e itowolo moomohiyai taumi miteiyai. Ma gasi Yaubada tauna i winaganita po i wotepanita ²² po tauna a wekiwekilala uyahita i houni naka Alugona Waiwoiyawana i weleta po u nugonugota mei anani'mbenena tahatahayana. Ma uyahinei ta hanapugeya anani'mbenena gehouhi ubeita i wononogogehi po he iotonana.

²³ Yaubada a bahebaheya tauna u tu bahamoina, tauna nugonugou hinena i hanapugena pahi naka ega ata koyamemi, ma u nehi u Kolinito a womoomohi babana ipa a hagumi po ega a linugodubumi. ²⁴ Awai ipa ona itumaganeya ega tota ileta ipa uyahina to witaniwaga. Matababana to hanapugeya naka omi witumagana uyahihi o towolo momota. Yaka taumi miteiyai ta wobagibagi omi kaoha binei.

2

¹ Uyahinei u nugotuhu a dewaya ega ipa a nememahi po a winugodubumi. ² Matababana inapa a winugodubumi naka iyai yagana e memae apo ina winugokaohau? Lawa tu winugokaohau naka apo a winugodubumi. ³ Geka binei ma

naka bahana a giluma neiyahi uyahimi. Ega nugonugou ipa a nehi po taumi ipa ona inugokaohau ona winugodubuwe. Matababana a hanapugena dumaya naka u kaoha taumi gasi omi kaoha. ⁴Ega yaka a'ngiluma mahi anai nugopilipiliu po anai nugowiyuwau po anai matadiligwegweu ma a'ngiluma. Ega ipa a winugodubumi ma ipa u luhogala a lata uyahimi ona hanapugeya.

Tu apapoe paligigilana
(1 Kolinito 5.1-13)

⁵ Inapa tulami ina linugowiteniu naka ega tau tunawau ita linugowiteniu ma atapumi gasi nugote i liwiteinimi. 'Nugote' a bahebaheya ega ipa tulami a lipilipili dumaya. ⁶ Ma lawa bolumi o'mboina po wimeihana geke pite lawana o weleweleya naka amaka emoemotana. ⁷ Tamogi ona paligigili ma ona wikadidili po ega ina nugonugodubu lagona po ina pipeu. ⁸ Uyahinei a lupaliyemi ipa omi luhogala tauna binei ona wogeletena meya. ⁹ Geke binei ma a'ngiluma mahi ipa omi wiponawogo a ludadani po a hanapugemi naka moina ginouli tapuhi uyahihi o wiponawogo, bo eega? ¹⁰ Iyai gehouna a apapoe ona paligigili yaka tau gasi a paligigili. Ma inapa awai binei ma an'ompaligigila yaka naka Keliso u matana ma a dewaya taumi ubeimi. ¹¹ Ma a dewaya ipa Tomodulele ega ina gegelagonita, matababana a nugotuhu amaka ta hanapugehi.

Keliso uyahinei ta kadidili

¹² Hougana u Tolowasi a lugeleta po ipa Keliso tuwegana dewadewana a guguyeya naka Guyau noka hosi u gaogao i hoeya. ¹³ Tamogi nugonugou ega ita yato babana walehita Taitasi a bihena aweya u Tolowasi. Ega yaka a mamalihi ma a nehalehi po a nae u Masedoniya.

¹⁴ Ma Yaubada ta mamala dumaya babana tauna a weluweluwingei houga magomagouna Keliso uyahinei ta kadikadidila lagona. Ma tauta uyahitiyei tauna galena tuhagana i gunanohaya po tupo atapuna mei dadi puguna. ¹⁵ Matababana tauta mei dadi puguna wodewadewana Keliso i'mbeneneya Yaubada uyahina. Naka pugunana e gunanohaya po tu luyagohana po tu hilahilage u hayahi he noonoli. ¹⁶ Tu hilahilage uyahihi geke pugunana mei ani hilage. Ma tu luyagohana uyahihi geke pugunana tauna luyagohana e neneiyai. Geke binei ma iyai emoemotana apo geke witeihi ina dewahi? ¹⁷ Tamogi tauyai emoemotiyai matababana tauyai ega mei lawa gehouhi tauhi Yaubada a baha hi waya po mei ani wigimagimala. Tauyai Yaubada

a wihimilana binei tauna u matana nugotuhu moineane to ibaabani Keliso gowane.

3

Wiwogatala wouna a tu bagibagi

¹ Geka bahana gololona mei a wohepa meu, bo? Ma nugote ega ota hanapugeu, bo? Tau ega mei tu witoumanemi po nugonugomi palihanahanapu gilumana tau uyahiugei ina nehi uyahimi ma ega tota luhogaleya ipa taumi uyahimiyei ina nei uyahiyai. ² Odubona ma i nei po amalai u palihanahanapu gilumana naka taumi. U nugonugomi a gilumihi po lawa magomagouhi hi hiyawi po hi hanapugeya. ³ Ma i lugeletena dumaya naka Keliso tauna geke gilumana i dewaya po tau a lugeleteya lawa u matahi. Tauna ega ani'mgiluma uyahinei it'omgiluma ma Yaubada Lauyagohanana Alugona Waiwoiyanei i'mgiluma. Ma gasi ega ani'mgiluma gaima yawawawatana uyahina it'omgiluma mei Mose a lugagayo ma ani'mgiluma lawa u nugonugomi.

⁴ Geka bahana to baheya babana Keliso uyahinei ma to nugokadidili Yaubada u matana. ⁵ Ega awai gehouna uyahiyai ita memae ipa apo to bahena meiyai naka emoemotiyai apo geke bagibagina to dewaya. Nugokadidili uyahiyai e memae naka Yaubada uyahinei e nenei. ⁶ Tauna i winugokadidiliyai po wogatala wouna to ipaliweleneya. Geka wogatala wouna naka ega lugagayo gilugilumana ma Alugo Woiyawa. Matababana lugagayo gilugilumana naka lawa e ununihi ma Alugo Woiyawa luyagohana lawa e welewelehi.

⁷ Lugagayona naka ani'mgiluma gaimana uyahina hi gilumi po hougana Mose i wiwaya naka hougana Yaubada a kaoha namanamalina i wogeleteya. Hawena Mose tepana yayatana i yababa po i nena tamogi lugagayona yayatana i wimatatona duma po ega emoemotana ipa mi Isalaela Mose tepana hina gagaleya. Lugagayo a bagibagi u hinena lawa he hilahilage ma hougana i nenei naka i namala dumaya. ⁸ Uyahinei ma Alugo Woiyawa namalina i lagona duma a bagibagi u hinena. ⁹ Ma lugagayo dewana tauna apapoe wigouna e neneiyai naka a namanamalina i nei. Uyahinei ma Alugo Woiyawa tauna kawaidumalu e neneiyai naka apo namalina ina lagona duma. ¹⁰ Ma amalai namanamalinana tahatahayana galenana mei ega ina namala dumaya babana waimulina namalina i lata duma. ¹¹ Matababana inapa wogatala odubona ina yabayababa a namanamalina i nei yaka wogatala memewahagana namalina i lagona duma.

¹² Tauta ata winugonugotuhu lagona galenana geke pite naka binei to nugomotu duma. ¹³ Tauta ega mei Mose.

Tauna kalekoge i lugaagali babana a namanamali i habulu po i yabayababa ega ipa mi Isalaela hina galeyā. ¹⁴ Ma nugonugohi hi pupupu babana odubona po amalāi naka tauhi kalekona emotana yohola naohi e laugaagali ma houga magomagouna wogatala odubona he hiyahiyawi ma tamogi ega hita hanapugeya. Yaka Keliso tunawana uyahinei apo geke kalekona Yaubada ina wihaleya. ¹⁵ Ma odubona po amalāi, mehougana Mose a lugagayo hina hiyawi naka kalekona yohola nugonugohi e laupupuya. ¹⁶ Tamogi hougana lawa e lauhagawilena niyeya Guyau uyahina naka, 'Yaubada kalekona i wihaleya.' ¹⁷ Ma Guyouna naka tauna Alugo Woiyawa. Ma meka hosi Guyau Alugona e memae naka hosi ega lugagayo bo apapoe a panipani gehouna. ¹⁸ Uyahinei ataputa ega ata tepalugaagala ma Guyau a wiwasawasa ta woogeleteya. Ma Guyouna naka tauna Alugo Woiyawa yaka e buinita po Keliso galenana waiwasawasana uyahita e lalata.

4

Ata witapitapiya mei nau

¹ Uyahinei geke wiwotagala wouna Yaubada a lunugotoogoge i weliyai yaka ega tota nugotapiya. ² Dewa laugowagowadahi po waitepahinihinimayahi to houna liyehi. Ega dewa koyakoyamagei tota memae po ega Yaubada a baha tota ibagibagi powaya. Ma kawamoina atapunei Yaubada u matana to memae ipa lawa atapuhi hai winugonugotuhu imahi binei to welemeiyai. ³ Ma inapa tuwega dewadewana to guuguyeya hina gowadi yaka tu hilahilage tunawahi u matahi i lugowadeya. ⁴ Tauhi ega hita witumagana babana Tomodulele hipuli a taniwaga woapapoena nugonugohi i lipupuhi. Tauna i guduhi po Yayata e lalanihi ega emoe-motana hina galena tuhagaya. Yayata naka Yaubada ani galenana Keliso i lugogoni. Tauna tuwega dewadewana Kelisona i iwasewaseya ma yayatana lawa ega hita galena tuhagaya. ⁵ Ega tunawiyai tuwegiyai tota guuguyeya ma Yesu Keliso tauna Guyau tuwegana to guuguyeya. Ma Yesu binei tauyai taumi omi tu bagibagi. ⁶ Matababana Yaubada tauna i baha i pa, 'Uguwa u hinena yayata ina yayahi.' Ma geke hougana tauna Yaubadana emotana Keliso u tepana Yaubada a wiwasawasa i woogeleteya hanapuna i liyayahi u nugonugoiyai po uyahinei tauyai omi tu bagibagi.

⁷ Tamogi tauyai Yaubada a wasawasa hiniyai tapitapiyahi uyahihi he memae po mei bagi dewadewana nau odubana u hinena. Tauyai ipa kadidili banei dumana to wogeleteya naka ega tauyai galiyei ma Yaubada tauna galinei. ⁸ Houga

i dao hi winugopilipiliyai tamogi ega hita tumutumutuiyai. Houga gehouhi to lunugoluwaluwaga tamogi ega tota nugotapiya. ⁹ Houga gehouhi hi wihiniwiyuwaiyai tamogi ega ita nugohaleiyai. Houga gehouhi hi ludubaliyai tamogi ega tota apapoe duma. ¹⁰ Houga daodaona Yesu binei to hilahilage ipa tauna a luyagohana lawa u hiniyai hina galeyai. ¹¹ I mae iyeta emosi po emosi u hinehi Yesu binei ma hilage to tutuliyaliyana dumahi. Ma geka u hiniyeina to'mtaibagibagi po ipa Yesu a luyagohana lawa hina galeyai. ¹² Yaka hawena hilage u hineiyai e wobagibagi ma taumi luyagohana o tutuhagaya.

¹³ Yaubada a Buka i baheya i pa, 'A baha babana a witumagana.' Geka witumaganana emotana uyahiyai binei ma gasi to ibaabani babana to witumagana. ¹⁴ Ta hanapugeya naka tauna Yaubadana emotana Yesu hilage uyahinei i witowolo meya apo taumi ma tauyai ina witowola meta. Ma ina lugogonita po ta nae tauna u matana. ¹⁵ Geka atapunana naka taumi bimiyei. Ma Yaubada a lunugotootogo i nohaya bolu po bolu uyahihi po apo Yaubada a wiwasawasa wimaamalana ina lata.

Witumaganagei ta mamae

¹⁶ Yaka apega to nugotapiya. Hawena hiniyai he tapitapiya ma tamogi alugoiyai iyeta emosi po emosi e laiwou meya. ¹⁷ Ma geka pilipilihi habuluhi houga kukuna u hinena to ialonihi. Apo wiwasawasa baneina po memewahagana ina neneiyai, geka pilipilihi apo ina lata lagonihi. ¹⁸ Awai ta gagalehi ega uyahihi tota inugonugotuhu duma. Ma awai ega tata gagalehi tauhi uyahihi to inugonugotuhu duma. Matababana awai ta gagalehi naka houga kukuna binei ma awai ega tata gagalehi naka houga tuwetuwenai binei.

5

¹ Ma ta hanapugeya naka geka hipulina kapena ta mimiyea ina gunagoluhi apo Yaubada uyahina numa ta waya. Naka numana hoi yada ega lawa nimahiyei hita wogoya ma apo ina mae po ina nae houga ega a siga. ² Geka hougana to gabagabala ma i luhogala to pa hilaki i ani mae hoi yada u hinena tota lui. ³ I luhogala ipa naka ani maena to luiluiya mei anai kalekoiyai ma ega a hinikwakwawiyai. ⁴ Geka kapena u hinena to memae naka to gabagabala babana to nugowitai. Ega ipa geka hipulina ani maena to hopu haleya ma nugonugoiyai ipa ani mae yadei to luiya po luyagohanagei geka hiniyeina budabudana ina liyababaya. ⁵ Yaubada tauna geka ginoulina uyahina i wononogogeta po

Alugona Woiyawa i weleta mei ani wiwawala. Ma apoma apo awai gehouhi ubeita i wononogogehi muliyei ina weleta.

⁶Uyahinei houga magomagouna nugonugoiyai he kadikadidili. To hanapugeya geke hiniyeihi uyahihi to meme nugotau naka ega Guyau a numa. ⁷Yaka ega galenagei tota nanae ma witumaganagei to nanae. ⁸Ma nugonugoiyai i kadidili po to luhogaleya ipa geke hiniyeihi to nehalehi po to nae Guyau mitehi to mae. ⁹Ma amaka tauna uyahina to geleta bo yohola i wileta baneina ipa tauna to laikaohaya. ¹⁰Matababana ataputa apo Keliso u matana ta towolo pahita po tauna ina luhetaleta. Lawa emosi po emosi awai hinina uyahina i dewadewayaya apo mihana ina witagoya. Dewadewa yaka mihana dewadewa ma apapoe yaka mihana apapoe.

Keliso tepanei Yaubada mitehi ta witulana

¹¹Yaubada matoutana to hanapugeya yaka to ileta ipa lawa gehouhi nugonugohi ipa to winihi. Ma Yaubada i hanapugena pahiyai po gasi nugote taumi amaka nugonugomiyei o hanapugeiyai. ¹²Ega ipa to witowolo mena meiyai u matami ma ipa iyowai apo ona nugonugogegeiyai a matababana to paliwelemi. Yaka iyawoi nawa hai ani bagibagi he nugonugogegeya ma ega nugonugona hinena geke tauhi lawahi apo hai baha ona wimihehi. ¹³Inapa to buuwa yaka naka Yaubada binei ma to buuwa. Ma inapa ununuiyai a dumadumaluhi yaka naka taumi bimiyei ununuiyai hi dumalu. ¹⁴Keliso luhogalana e tanitaniwageiyai babana to hanapugeya naka tauna tunawana lawa ataputa ubeita i hilage. Uyahinei tauta gasi ataputa ta hilage. ¹⁵Ma ataputa ubeita i hilahilage binei tauta iyawoi ta lauyagohana ega ipa tunawata bitiyei ta wobagibagi ma ipa Keliso binei ta wobagibagi. Matababana tauna ubeita i hilage po i towolo meme.

¹⁶Uyahinei geke hougana lawa apega to winimayoyougehi hipuli winugonugotuhuna uyahina. Moina lolowa Keliso geke pite to nugotuhuniyeya ma geke hougana eega. ¹⁷Hougana lawa ina wiemota Keliso uyahina naka tauna lawa wouna. Ginouli odubohi amaka hi kokoe ma ginouli atapuhi hi gunabuinihi po mei wouhi. ¹⁸Geka ginoulihi atapuhi naka Yaubada i dewahi. Tauna lolowa a gawiya tauta ma Keliso uyahinei i buinita po tauta a lawa. Ma lawa gehouhi ta dewahi po tauna mitehi hina itulana naka bagibagina i weleiyai. ¹⁹Ata tuwega naka tu mehipuli ataputa Keliso uyahinei ma Yaubada i witulaneta po ega ata apapoe ita hiyahiyawihi. Ma iyowai apo lawa to dewahi po ina itulanehi naka wituwetuwegana bagibagina i weliyai. ²⁰Yaka tauyai Keliso binei to ibaabani. Amaka mei Yaubada

tauna ina laupali tiyai gamoiyei. Ma tauyai Keliso binei to laupaliyemi to pa, 'Yaubada ona lupaliyeya po ina witulanemi.' ²¹ Matababana Keliso ega a apapoe ma tauta bitiyei ma Yaubada i dewaya po ata apapoe atapuhi i awala gogonihi. Geka pite i dewaya ipa tana iemota Keliso mitehi apo Yaubada a dewadumalu ta wialoni.

6

¹ Ega yaka Yaubada mitehi i bagibagi gogona u hinena to lupaliyemi taumi Yaubada a lunugotootogo tu wiwinina ega a lunogotootogona ona hahalena yababaya. ² Matababana tauna i baheya i pa,

'U lunugotootogo hougana omi baha a nonolihi.

Ma luyagohana iyetana uyahina a hagumi.'

Baha dumana, geka Yaubada a lunugotootogo hougana ipa ataima omi luyagohana ona tuhagaya.

³ Ega tota luhogaleya ipa iyai gehouna i bagibagi ina galena iapapoeya. Uyahinei ma ani peu ega iyai a tahaya uyahina tota huhounihi. ⁴ Tamogi ginouli atapuhi u hinehi to dewadewahi ipa to wogeleteya naka tauyai Yaubada a tu bagibagi. Omtaibagibagi dumanei pilipili po widayadayabu po hiniwiyuwa hinehiyei to towolo moomota. ⁵ I gawiya hi wilawiyai po hoi numa panipani hi tuguduiyai po hi mewiwileyai ma hi paliapapoeniyai. Ma to wibagibagi lagona meiyai. Ma ega tota eneno imahi. Ma ega tota yam imahi. ⁶ Ma i nugoyeuyeugei po i nugohanahanapugei po i nugoyatogei po i nugohegoyagei po Alugo Woiyawei po i luhogala moinanei to wogeletena meiyai tauyai Yaubada a tu bagibagi. ⁷ Ma i baha moina po Yaubada a wipoyagei tauyai Yaubada a tu bagibagi. Ma dewadumalu to waya po tauna i ani witona po i ani lugaagala. ⁸ Lawa hi wiyateyateiyai ma gehouhi hi galena hopuhopuneyai ma gasi hi paliapapoeniyai ma gehouhi hi huneiyai. Hi dewiyai po mei tu wikoyakoyama ma tamogi to bahabaha moina. ⁹ Ma hi dewiyai po mei hina winugoniniyeyai ma tamogi hi hanapugeiyai. Ma hi dewiyai ipa to hilage ma tamogi to lauyagohana. Hawena hi wilawiyai ma tamogi ega hita luuniyai, ¹⁰ po hawena hi winugodubuiyai ma houga daodaona to kaokaoha. Galen'iyai mei to widayadayabu ma tamogi lawa magomagouhi to igapolahi. Ma gasi gale'iyai mei ega awai gehouna uyahiyai ma tamogi ginouli atapuhi tauyai galiyei.

¹¹ I lawa mi Kolinito to baha dumalu uyahimi po nugonugoyai to hoe halehi uyahimi. ¹² Ega tauyai nugonugoyai tota guduhi uyahimi ma taumi omi luhogalagei nugonugomi o guduhi uyahiyai. ¹³ Yaka geka a bahabaha mahi uyahimi mei

taumi natunatuwe. Geka i dewana ona imiheya uyahina ipa taumi gasi nugonugomi ona hoe halehi uyahiyai.

Tauta Yaubada a numa dalabu

¹⁴ Iyawoi ega hita itumagana ega uyahihi ona ipati memi. Matababana dewadumadumaluna ma dewa woapapoena ega emoemotana hina winugoemota. Ma gasi ega emoemotana yayata ma uguwa hina megogona. ¹⁵ Ega emoemotana Keliso ma Tomodulele hina winugoemota. Lawa wai-tumaganana ma lawa ega ita itumagana ega emoemotana hai nugotuhu emosi. ¹⁶ Yaubada a numa dalabu ega emoemotana talaoloto hina miyeya. Ma tauta Yaubada a numa dalabu mei tauna a Buka u hinena i bahebaheya pite i pa, 'Tau apo u hinehi po u hayahi a mamae. Ma tau apo hai Yaubada po tauhi apo u lawa.' ¹⁷ Ma Guyau i baha meme i pa,

'Taumi u lawa, ona nehalehi

po tauhi uyahihiyei ona kaha memi.

Awai ega ita woyeuyeu ega uyahina ona wogowogo nae, ma apoma apo tau a kaohemi.

¹⁸ Ma apo tau Amami

ma taumi apo natunatuwe ololotomi po wiwinemi.

Geka pite Guyau Manimaninina i baheya.'

7

¹ Uyahinei u lawa dumahi taumi, geka paliwitumaganahi amaka atapuhi ta winihi. Uyahinei ma heki ata luhogala gowagowada po nugonugota ani ligobuhi atapuhi uyahihiyei ta liyeuyeu meta. Ma Yaubada matoutanei luyagohana gegedumana ta mimiyea.

Paulo a nugokaoha

² Ona nugohoe uyahiyai babana ega iyai gehouna tota wiapapoeya po ega iyai gehouna tota wiatatiyena powaya. Ma gasi ega iyai gehouna tota koyameya ma a gapola tota wihalehi. ³ Geka u bahana ega ata baheya ipa a wigoumi babana amaka mei lolowa a baheya pite naka taumi nugotuhumi u nugonugoiyai e memae yaka hawena apo to hilage bo to lauyagohana ma tamogi houga daodaona ta nenegogona. ⁴ Taumi bimiyei a nugomotu po a nugogegen a dumami. Ma i pilipili atapuhi u hinehi a nugoyato imahi po nugokaoha i hogo talitaliu.

⁵ Hougana noka amaka u Masedoniya to lugeleta ma tamogi yohola hiniyai ega hita wiyagohina. Pilipili hi mewiwileiyai po wogalahi po matouta u nugonugoiyai ma to mamae. ⁶ Ma tamogi Yaubada tauna tu nugohopu tu wikadidilihi yaka Taitasi a nei uyahina i winugokadidiliyai. ⁷ Ega a nei tunawana uyahinei ita winugokadidiliyai ma iyowai o

ikadidili tuwegana uyahinei gasi i winugokadidiliyai. Ma omi luhogala po omi nugodubu po omi palihalena tau biugei i palipaliweliyai po u kaoha i wilata dumaya.

⁸ Moina u omgiluma uyahina a linugowiyuwami ma tamogi a kawahaweneya. Ma ega ata kawahaweneya babana a gagalemi naka u omgilumana i linugowiyuwami houga kukuna. ⁹ Ma geke hougana ega ata inugowiyuwami binei ata kaoha ma omi nugowiyuwa i dewami po o nugonugobui binei a kaoha. Noka nugowiyuwana Yaubada i wibagibagi yaka ega tota wiapapoenimi. ¹⁰ Matababana nugowiyuwa Yaubada e ibagibagi naka nugobui e wawala po lawa he lauyagohana po ega hita kawakawahaweneya. Ma tu mehipuli hai nugowiyuwa uyahinei apapoe hi ialoni. ¹¹ O galeyama lai omi nugowiyuwana Yaubada i dewaya po o ileta kadidili po o nugolelehi lidumalu memi uyahina. Yaka o baha kadidili anai matoutami, po a luhogalami o wele memi po o nonogo tu dewaapapoe wimeihana binei. Ginouli atapuhi uyahihi o wogeletena memi naka ega omi powa awai. ¹² Yaka hawena noka omgilumana a dewaya ma tamogi ega iyai powa ita dewadewaya binei po gasi ega iyai powa wimeihana ita ialoni binei at'omgiluma. Ma a'omgiluma ipa omi nugohalena ubeiyai Yaubada u matana a wogeleteya uyahimi. ¹³ Geka binei ma to nugokadidili.

Ega i nugokadidili tunawana ma gasi i kaoha. Matababana Taitasi atapumi o winugokaohaya po a kaohagei i wikaohiyai. ¹⁴ Ma u nugogegae taumi bimiyei a paliweleya po a nugonugogegemi ega ota winugodubuwe. Lolowa ginouli atapuhi to bahebahehi uyahimi naka moinahi. Yaka i nugogegae Taitasi uyahina ubeimi naka i lugeleteya moinana. ¹⁵ Uyahinei atapumi omi wiponawogo anai matoutami po anai nugohелеlemi o likaohaya binei e lauhogalena lagonemi. ¹⁶ Ma tau a kaoha babana ginouli atapuhi uyahihi a witumaganena dumami.

8

Tu witumagana hai ombenena

¹ Walewalehiyai, u Masedoniya tu tapalolo boluhi uyahihi Yaubada lunugotootogo awai i dewadewaya nugonugoiyai ipa ona hanapugeya. ² Tauhi pilipili hinenei hi nenaе naka ludadana baneina hi wialoni, po hawena hi widayadayabu ma hai kaoha i lata duma po hai ombenena i lagona duma. ³ Apo a paligeletehi uyahimi naka ombenena a lata awai emoemotahi apo hina huhouni naka hi houni. Ma gasi tunawahi hai nugotuhugei awai ega emoemotahi apo hina huhouni tamogi hi huhouna lagona. ⁴ Ma uyahihi hai laupali

higihigili ipa Yaubada tu wiwoiyawena u Yudeya haguhi uyahina hai tupo hina dewaya. ⁵ I witumagana ipa apo hina haguahaguhi naka hi hagu lagonehi. Ma tunawahi hi wele tahaena mehi Guyau uyahina ma apoma Yaubada a nugotuhugei hi welewele mehi uyahiyai. ⁶Uyahinei Taitasi amaka geke luhogalana bagibagina i wiwawali u hayami yaka to lupaliyeya ipa ina wikokowi. ⁷Ma ginouli mei witumagana po wibaabani po hanapu po wihaguhagu nugolelehina po omi luhogala ubeiyai uyahihi o mahula duma. Yaka nugonugoiyai ipa gasi geke luhogalana bagibagina uyahina ona mahula duma.

⁸ Geka a bahebaheya ega mei lugagayo, ma ipa lawa gehouhi hai wihaguhagu nugolelehina a wogeleteya po uyahinei ma omi luhogala moimana a ludadani. ⁹Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotooto amaka o hanapugeya. Hawena tauna i mahula duma tamogi i widayadayabugena meya taumi bimiyei po ipa a widayadayabugei ina wimahulami.

¹⁰Ma u winugonugotuhu geke pite. Bolima u mulita ombenena o iwawali i dewadewa geke hougana ona wikokowi. Taumi ombenena tu widagugena tahatahayami po gasi taumi lawa tahatahayami ombenena o nugokaoheya. ¹¹Lolowa ombenenana o kaoheya, ma omi kaohana ona limoineya po awai emoemotami omi gapola uyahihiyei bagibagina ona wikokowi. ¹²Inapa ombenena ta kaoheya yaka apo ata ani'mbenena Yaubada ina waya. Tamogi ata ombenena naka awai uyahita e memae e nugonugotuhu tagoya ma e wiwaya. Ma awai ega uyahita ita memae ega ita nugonugotuhu tagoya.

¹³⁻¹⁴ Geka u bahana ega ata pa ipa lawa gehouhi witai hina awawala haleya ma taumi ona awali. Ma iyowai ta dewa meta po ataputa emoemotata naka geke pite. Amalai tauhi hai gomala u hinena ipa taumi omi mahulagei ona haguhi. Yaka taumi apo omi gomala u hinena hai mahulagei hina hagumi. Geka pite apo ona dewa memi po atapumi emoemotami. ¹⁵Mei Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumi pite hi pa, 'Lawa iyai i yamtuwaluta ega a omtelena. Ma lawa iyai ega ita yamtuwaluta duma ega ita woikuku.'

Taitasi ma a lawa

¹⁶Yaubada ta mamali. Tauna Taitasi i dewaya po hagumi nugolelehina uyahina mei tiyai. ¹⁷Moina i lupali i waya ma hagumi uyahina i nugolelehi duma po a nugotuhugei i wotowolo po e nenehi uyahimi. ¹⁸Taitasi tu haguna mitehi to himilihi po he nenehi. Tuwega dewadewana guguyana uyahina tu hagu geke tuwegana i neduma bolu atapuhi

uyahihi. ¹⁹ Geka tu haguna tu witumagana hai bolu uyahihiyei wihaguhagu hi witowoli po geka wihaguhagu bagibagina to niniyeya uyahinei tauna mitehi to kadakadau. Ma geka bagibagina to dewadewayaya naka Guyau a wiwasawasa binei po gasi wihaguhagu luhogalana ipa to wogeleteya. ²⁰ Geka ani'mbenenana baneina iyawoi to gagalena iteteya ipa to gagalena imahi po lawa ega hina yampili. ²¹ I luhogala ipa i dewa ina haki. Ega Yaubada u matana tunawana ma lawa gasi u matahi.

²² Ega yaka walehita gehouna to himili po geka lawahi luwaga i witonugahi po mitehi he nenehi. Houga mago-magouna to laudadani ginouli tapuhi po tapuhi uyahihiyei po to tuhagaya tauna tu palihalena dumana. Ma geka houkana i nonogo duma babana uyahimi a nugokadidili i lata duma. ²³ Ma Taitasi tauna tu bagibagi tulau po hagumi binei tauna mitehi to wobagibagi. Ma walewalehita luwaga Taitasi mitehi he nenehi naka tauhi bolu ubeihi he towotowolo po Keliso a wiwasawasa binei. ²⁴ Yaka omi ani'mbenenana uyahinei omi luhogala ona wogeleteya uyahihi po bolu atapuhi apo hina hanapugemi po i nugogegae ona limoineya.

9

Yaubada a lawa hai hagu

¹ Yaubada tu wiwoiyawena haguhi binei apega an'omgiluma mahi babana amaka o hanapugeya. ² Ma a hanapugeya naka o nonogo ipa ona wihaguhagu po lawa u Masedoniya uyahihi a nugogegemi. Ma a pa, 'Mi Giliki bolima u mulita amaka hi nonogo ipa hina wihaguhagu.' Ma hi maga duma omi nugolelehi nugonugohi i widagudaguya. ³ Tamogi walewalehita a himilihi po he nenehi ipa geka nugotuhuna uyahina to nugonugogegemi ina lianoya. Mei a palipaliwelehi pite apo ona nonogo po ona mamae. ⁴ Tauyai to witumaganena dumami. Uyahinei ma meka po apo taumi po tauyai ta wihinimaya duma inapa mi Masedoniya gehouhi mitehi to nehi po hina tuhagaya naka ega ota nonogo. ⁵ Uyahinei a pa i dewadewa walewalehita a lupaliyehi po hina netahayahi uyahimi po apo ani'mwelena o palipaliwitumaganeu ona wononogogena wahagihi. Apoma apo nonogina ma a lugeletahi po ina wogeleteya naka omi nugotuhugei omwelena ma ega hita dudumi.

⁶ Geka ona nugotuhu imahiyeya. Iyai ega ita laupehi duma apega ina yaba duma. Ma iyai e laupehi duma apo ina yaba duma. ⁷ Uyahinei lawa emosi po emosi iyowai a nugotuhu i dewadewayaya ipa ina dewa tagoya. Ega ipa omgonana u nugonugona ma ina yamwelena po gasi ega ipa

ina yamwelena babana tauna a bagibagi ipa ina yamwelena. Lawa anai nugokaohana ma e yamwelena naka Yaubada i luhogaleya. ⁸ Ma Yaubada emoemotana apo omi luhogala ina wele lagonemi po houga daodaona ginouli atapuhi o lauhogalehi apo ona tuhagahi po emoemotami. Ma gasi apo yagana ina welemi po bagibagi dewadewahi atapuhi ubeihi emoemotana. ⁹ Amaka mei Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumi pite hi pa,

Tauna i lauguta tu dayadayabu i welehi.

A dewadumalu e memae apo ina nae po houga ega a siga.

¹⁰ Ma Yaubada tu lupehi pehi e welewelehi po am binei palawa e welewelehi tauna apo pehi atapuhi o lauhogalehi ina welemi. Ma apo ina dewaya po ina lata po omi dewadumalu mahulana ina wilataya. ¹¹ Omi omwelena lagona binei apo Yaubada ginouli atapuhi uyahihi ina wimahulami. Ma tauyai uyahiyei lawa magomagouhi omi omwelena hi tutuhagahi binei apo Yaubada hina mamali. ¹² Matababana geke omwelenana bagibagina o dewadewaya ega Yaubada a lawa hai woikuku tunawana ita ialoni, ma lawa gasi e dewahi po Yaubada wimaamalana he ilata dumaya. ¹³ Geka omwelenana bagibagina o dewadewaya apo ani galenami ina wogeleteya. Taumi omi wiponawogo Keliso tuwegana wibaabanina uyahina, lawa magomagouhi apo Yaubada hina wiwasewaseya. Ma omi omwelena baneina uyahihi po lawa gehouhi uyahihi apo hina galeya ma gasi Yaubada hina wotalagiyeya. ¹⁴ Ma bimiyei hina laupali anai luhogalahi matababana Yaubada a lunugotootogo baneina uyahimi e mamae. ¹⁵ Yaubada anani'mbenena gegedumana ega emoemotata ta deedeaya binei ma ta mamali.

10

Paulo a wituwetuwega bagibagina binei i wigamogahigahi

¹ Tau Paulo Keliso a nugohopuhopugei po a nugodewadewagei a laupaliyemi. Gehoumi o pa tau u hayami naka a nugohopuhopu ma uheiya naka a bahabaha kadidili. ² Hougana a nenehi naka a lupaliyemi ega ona duduwe po a bahabaha kadidili. Matababana iyawoi hi pa hipuli dewahigei tota nene a hanapugeya apo uyahihi baha kadidilina a witowoli. ³ Moina hoi hipuli ta memae ma tamogi ega hipuli dewahigei tota igawiya. ⁴ Matababana i gawiya ginoulihi naka ega hipuli ginoulihi ma wipoya gegedumana. Yaubada wipoyana uyahinei gali kadikadidilihi he laudubalihi. ⁵ Wigamogahigahi po ani peu kawakawayagalahi atapuhi Yaubada a hanapu he igawiyeya tauyai to laugoluhahi.

Ma winugonugotuhu atapuhi to panihi po Keliso he iponawogogeya. ⁶ Ma to nonogo po to iotonana. Mehougana ona wiponawogo imahi apo tu wiponahahalena atapuhi to wimihehi.

⁷ Nugote taumi lawa hinihi yawa o gagalehi ma awai u nugonugohi e memae ega ota hanapugeya. Inapa iyai ina witumaganena meya po ina pa tauna Keliso galinei yaka hapali ina winugohepa meya, babana tauyai gasi Keliso galinei mei tauna. ⁸ Ma inapa Guyau witaniwaga i weliweliyai kikina a nugogeegenalagoneya yaka apega a wihinimaya. U witaniwaga anona ipa omi witumagana a wikadidilihi ma ega ipa to lugoluhahi. ⁹ Ma a yamgiluma ega ipa a palilowolowomi. ¹⁰ Mei lawa gehouhi he ibaabani he pa, 'Paulo hoi omgiluma a baha hi witai po hi kadidili. Tamogi ina nei u hayata naka hinina hi tapiya po a baha mei ginouli yabayababa.' ¹¹ Lawa geke pite e ibaabani ipa ina hanapugena imahiyeya, naka awai uheiyaya ma i omgiluma u hinehi to bahebahehi hougana tauyai u hayami apo naka pite i dewa.

¹² Iyawoi he hunehunena mehi ega emoemotiyai po to wiluweluwena meiyai tauhi uyahihi, tamogi tauhi hai luwagei tunawahi he iluweluwena mehi po he nugonugogegenalagoneya mehi. Lawa geke pite hai dewa naka buuwa. ¹³ Ma tauyai apega nugogegae a siga to lagoni. Yaubada i nugogegae a siga i huhouni apo u hinena to mamae. Ma gegeka naka i bagibagi u hayami gasi o ialoni. ¹⁴ Emoemotau po a baha dumalu uyahimi babana tau tuwega dewadewana Keliso binei a tahaena neiyahi uyahimi yaka tau omi taniwaga. ¹⁵ Uyahinei u nugogegae bimiyei naka ega lawa gehouhi hai bagibagi binei ma ata nugonugogegae. Tamogi tau u bagibagi binei a nugotuhu lagoneya ipa apo omi witumagana ina lalata yaka apo u ani bagibagi u hayami gasi ina lata. ¹⁶ Apoma apo dobu o mimiyeaya ma tupo gehouhi uyahihi tuwega dewadewana a guguyeya. Ma ega ipa a wobagibagi gawata tauhi amaka tuwega dewadewana hi noonoli uyahihi. ¹⁷ Mei Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumi hi pa, 'Iyai nugonugona kawayagala yaka Guyau awai i dewadewahi ina kawakawayagalehi.' ¹⁸ Matababana inapa Guyau lawa ina kawaidewedeweya naka i haki ma inapa lawana ina kawaidewedewena meya naka ega ita haki.

11

Paulo ma tu wituwetuwega koyakoyama

¹ Hilaki ota wele memi po baha buubuuwa kikina ata dewaya. Tinani ma ona palihaleu po a dewaya. ² Yaubada a omgenagenaliligei bimiyei a'mgenagenalili. Matababana

a bigemi Keliso uyahina po ipa apo an'ombenenemi mei guguhini nugonugona woyeuyeuna he niniyeya agona emosi hota uyahina. ³ Ma a lowo babana apo lawa hina teinimi po omi winugonugotuhu hina neyabayababa po omi palihalena woyeuyeuna atapuna Keliso uyahina ona nehaleya. Mei lolowa mota a koyama hanahanapugei Ibe i koyakoyameya. ⁴ Inapa lawa gehouna ina nei po Yesuna to guuguyeya ina memae ma Yesu tapuna ina guguyeya naka o nonogo дума ipa ona wele memi. Ma Alugo Woiyawa o wiwaya ina memae ma alugo tapuna ona waya naka o nonogo дума ipa ona wele memi. Ma gasi inapa tuwega dewadewana uyahiyai o wiwaya ina memae ma tapuna ona waya naka o nonogo дума ipa ona wele memi. ⁵ Tauhi tu wituwetuwega hi tahaya дума, bo? Eega! U winugonugotuhu tau ega hai tu wimuli. ⁶ Meka po hoi baha ega ata dewadewa ma tamogi hanapu uyahina tau amaka, Yaka dewa tapuhi po tapuhi uyahihiyei ginouli atapuhi to woogeletena imahiyehi uyahimi.

⁷ Yaubada tuwegana dewadewana a guuguyeya uyahimi naka ega ata kawamiheya, ma a hopunena meu ipa a wohepami. Ma geka dewana a dewadewayaya naka apapoe a dewaya, bo? ⁸ Hougana u hayami a wobagibagi naka bolu gehouhi uyahihi a woyaga, ma taumi eg'awai. Ma u woyagayaga galenana naka mei hai mone a daneneya po uyahinei a hagumi po ega omi yaga gehouna. ⁹ Ma hougana taumi miteu ta memae naka ega iyai gehouna ata liwiteiya. Matababana walewalehita Masedoniyagei hi nenei tauhi u woikuku uyahina hi haguwe. Uyahinei ma a gagalena imahi ipa ega a laiwiteinimi mei lolowa ega ata laiwiteinimi pite. ¹⁰ Keliso gowanei a bahabaha dumalu uyahimi naka ani hagu apega iyai gehouna Giliki tuponanei ina weleu po u nugogegenana ina guduya. ¹¹ Matababana ega ata luhogalemi yaka geka bahana a baheya, bo? Eega дума! U luhogala taumi ubeimi Yaubada i hanapugeya. ¹² Ma awai a dewadewayaya naka ega mihana yaka apo a dewadewa gawahi. Matababana iyawoi hai nugogegaegei hi pa hai bagibagi mei tauyai ipa a guduhi.

¹³ Lawa geka pite naka ega tu wituwetuwega moinahi. Tauhi tu bagibagi koyakoyama galenahi moinahi he gowadihi ma he dewa mehi po mei Keliso a tu wituwetuwega. ¹⁴ Ma ega ona gohogoholimi babana Tomodulele galenana moinana i gowadi ma i dewa meya po mei yayata a tu winoyanoya. ¹⁵ Yaka inapa a tu poula gasi galenahi moinahi hina gowadihi ma hina dewa mehi po mei dewadumalu a tu poula naka ega ona gohogoholimi. Geka hai bagibagina anani kokoe uyahina apo awai hi dewadewayaya mihana hina waya.

Paulo a wituwetuwega wiyuwana

¹⁶ Ma a paliwelena memi ega iyai ina ikawabuuweu. Inapa ona ikawabuuweu yaka ona upuhegoyeu po apo u ani nugogegae kikeina. ¹⁷ Awai a bahebaheya naka ega Guyau a nugotuhugei ata baheya ma tunawau u buuwagei geke nugogegena uyahinei a baheya. ¹⁸ Ma hipuli lawahi he nugonugogegahi yaka tau gasi apo a nugogegae. ¹⁹ Taumi o nugohanahanapu duma yaka tu buubuuwa o palihalehi po uyahimi he nugonugogegae! ²⁰ Matababana inapa lawa awai ina ihewaliyemi po omi dewadewa ina tamitamihhi po koyamagei ina wiwinimi po ina gagalena hopuhopunemi po ina launawatatanimi naka o palihaleya po geke pite e dewadewa. ²¹ Tau a tapiya po ega ata ilawimi. Naka u ani wihinimaya, bo?

Tamogi inapa iyai emoemotana ginouli awai binei ina nugogegae yaka tau gasi emoemotau a nugogegae. Geke a ibaabani naka mei buuwa. ²² Inapa tauhi mi Hibulu yaka tau gasi Hibulugei. Ma inapa tauhi mi Yudeya yaka tau gasi Yudeyagei. Ma inapa tauhi Abelaham googana yaka tau gasi Abelaham gogana. ²³ Ma inapa tauhi Keliso a tu poula yaka tau a witupupoula imahi duma po a lagonihi. Geke a ibaabani naka mei badebade. U bagibagi kadidili uyahina po hoi numa panipani u mae uyahihi po lawa hi ilawiu uyahihi po hougana i maga hilage a tutuliyaliyani uyahihi a lagonihi. ²⁴ Kodila magouna 39 hi labalabateya naka mala nimitutu a wialonihhi mi Yudeya uyahihiyei. ²⁵ Mi Loma mala tonuga hi kodikodiliu. Ma mala emosi lawa gehouhi gaimei ipa hina lihilageniu. Ma mala tonuga wamgei a yoli ma mala emosi u boga a gayogayo naka iyeta emosi ma uguwa emosi. ²⁶ U kadau magomagouhi u hinehi amaka mei goila hina alalugeu po amaka mei tu danene hina ununiu. Ma u lawa mi Yudeya amaka mei hina ununiu po tauhi ega mi Yudeya amaka mei hina ununiu. Meyagai baneina u hinena po hoi balabala yabayababa amaka mei wiyuwa ana ialonihhi. U boga amaka mei wiyuwa ana ialonihhi po tu witumagana koyakoyama amaka mei u bagibagi hina iapapoeya. ²⁷ Bagibagi witewiteihhi a dewahi po a luhilage. Upomgei ega ata eneno hougana i maga duma. Ma omhilage po uyopopohaleyana hinehiyei a mae, po hougana i maga ega u am po ega u kaleko po wayau hinehiyei a mae. ²⁸ Ma ega geke dewahi tunawahi. U geno bolu atapuhi ubeihhi iyeta emosi po emosi tauna e laiwitei dumau. ²⁹ Mehougana lawa gehouna ina tapiya naka tau gasi a wiyuwa. Ma mehougana lawa gehouna hina lipeuya naka tau nugonugou e poyapoya dumaya.

³⁰ Inapa apo a nugogegae yaka ginouli awai u tapitapiya

he wogeletehi apo a nugogegehi. ³¹ Guyau Yesu Amana po a Yaubada tauna kawaidewadewa memewahagana i hanapugeya naka ega ata ikoyakoyama. ³² Hougana tau u Damaseko ma wasawasa Aleta tu witaniwaga meyageina matetana uyahina tu galena itete i witowolihi po ipa hina paniu. ³³ Tamogi tu witumagana gehouhi meyageina galina gaogaona uyahinei pohagei hi woipipeula hopuneu po taniwagana a lowo haleya.

12

Yaubada enogalena po wogeletana Paulo i weleya

¹ Nugogegae ega a dewadewa awai ma ega emoemotana po gamou a guduya yaka apo a nugogegae. Tamogi geka hougana enogagalena po wogeletana Guyau i weleweleu apo a wibaabaniyehi. ² Bolima magouhi 14 amaka hi kokoe uyahina tu witumagana* a hanahanapugeya Yaubada i wohepaya po i gae yada witonugana uyahina. Geka i waawala naka anai hinina i nae bo alugon'awa i nae ega ata hanapugeya, ma Yaubada i hanapugeya. ³ A hanapugeya naka Yaubada geka lawana i wohepaya po i giyeya anani mae gegena uyahina. Geka i waawala naka anai hinina i nae bo alugon'awa i nae ega ata hanapugeya; Yaubada i hanapugeya. ⁴ Ma noka hosi awai i noonolihi ega emoemotana ta bahehi po ega ita linanaya lawa gamohiyei hina baheya. ⁵ Yaka geka binei apo a nugogegeya ma tau biugei apega a nugogegenā meu. Tamogi ginouli awai u tapitapiya he wogeletehi apo a nugogegehi. ⁶ Itapa nugonugou ata nugogegae apega tau buuwa babana apo ata bahabaha moina. Ma apega a nugogegae babana ega ata nugoneya ipa lawa hina hunehuneu, ma awai uyahiu hi gagalehi po hi noonolihi naka uyahihiyēi hina galena tuhagau.

⁷ Geka wogeletanahi Yaubada i weleweleu naka moina i lata duma ma Yaubada ega ita luhogaleya ipa a nugogegae. Ega yaka wiyuwa i weleu mei donadona hiniu ina tonatonaya. Ma geka naka Tomodulele a tu poula i wilawiu ma i liwoloēu po apega a nugogegae lagona. ⁸ Geka binei ma mala tonuga Guyau uyahina a lupali ipa donadona ina wihaleya. ⁹ Ma tamogi uyahiu i baha i pa, 'Eega, u lunugotootogo tam emoemotam babana om tapiya hougana naka tau u wipoya a houga kadidili.' Uyahinei ma a kaoha labatanau u tapitapiya a nugonugogegehi naka apo Keliso a woideedeyana wipoyana uyahiu ina houni. ¹⁰ Keliso binei ma witapitapiya

* **12:2:** Tu witumagana naka Paulo tauna tunawana binei i ibaabani. Ega nugonugona ipa ina nugogegae yaka lawa gehouna binei i ibaabani.

po paliguyaguyau po wohilahilage po hiniwiyuwa po pilipili uyahihi nugonugou i dewadewa. Matababana u tapiya hougana naka apoma a kadidili duma.

Paulo a geno mi Kolinito ubeihi

¹¹ U baha mei buuwa ma tamogi taumi o dewau yaka geka pite a ibaabani. Uyahinei ma i dumalu taumi omi galena idewadewa ubeu ota wogeleteya. Matababana hawena tau ginouli yabayababa ma noka omi tu wituwetuwegahi o pa, 'Hi tahaya duma,' ega hai tu wimuli tau. ¹² U hayami a nugoyato imahi ma wekiwekilala po ani nugogohola po manini magomagouhi uyahihyei a limoineya naka tau tu wituwetuwega moinau. ¹³ Bagibagi awai uyahinei tu tapalolo bolu gehouhi a haguhi ma taumi eega? Moina ginouli emosi naka mone anu tupo hagu biugei ega ata ligenomi. Tinani ma geka dewa powana binei ona nugotatau.

¹⁴ Geka u houga witonugana a nonogo ipa a nehi po a dadanimi ma apega a liwiteinimi. Ega omi gapola ata luhogalehi ma taumi lawa a luhogalemi. Matababana logaloga ega hai bagibagi ipa hinahinahi po amamahi ubeihi gapola hina yamtuupuma. Ma hina po ama tauhi hai bagibagi ipa natu-natuhi ubeihi gapola hina yamtuupuma. ¹⁵ Taumi hagumi binei a kaoha duma yaka u gapola atapuhi a nehalehi po gasi a palihalena meu. Naka u luhogala a lata i lugeleteya. Ma iyowai taumi omi luhogala apo ina habulu?

¹⁶ Ma gehoumi o ibaabani o pa, 'Paulo i gapola ega ita tamitamihi ma a hanapugei e koyakoyameyai.' ¹⁷ Ma iyowai? Lawa a himilihi po hi nenehi uyahimi, omi dewadewa ega hita waya. ¹⁸ Taitasi a lupali hihigihiliyeya ipa ina nehi uyahimi. Ma walehita gehouna a himili po tauna mitehi hi nehi. Taitasi ega omi gapola ita tamihi. Tauna ma tau i dewa emosigei to wobagibagi. Ma tauna ma tau i dewa galenahi emosi.

¹⁹ Houga daodaona nugote o inugonugotuhu o pa, tunawiyai i towolo tota towotowolo u matami. Tamogi eega! Keliso iyowai a nugotuhu ipa tona ibaabani naka pite Yaubada u matana ma to ibaabani. U lawa dumami, geka ginoulihi atapuhi to bahebahehi naka ipa omi witumagana to wikadidilihi. ²⁰ Ma u lowo naka nugote apo a laugeletahi po galenami binei apega a kaohemi yaka galenau binei apega ona kaoheu. Ma u lowo naka nugote apo wogalahi po omgenagenalili po luuyogigai po omboho po paliapapoe po wiyalutu po nugogegae po tanigapota a tuhagahi. ²¹ Ma u lowo naka nugote apo u nememahi uyahina Yaubada ina winugohopuhopuniu u matami. Ma lawa boluhi lolowa apapoe hi dewahi po ega hita nugonugobui uyahihi apo a

touwe a paliyehi. Tauhi nugogobu dewahi hi dewedewehi po matamaga po dewa gobugobuhi he dewedewehi apo bihiyei a tou.

13

Paulo a paligaagala po a wimaamala waimulihi

¹ Geka u houga witonugana a nenehi uyahimi. Mei luga-gayo gehouna i pa, 'Apo tu baha moina luwaga bo tonuga wigou awai uyahina hai baha nonolana emosi yaka apoma ona wotagoya.' ² Taumi iyawoi lolowa apapoe o dewadewahi po ega apapoe ota dewadewahi ipa a paligaagalimi atapumi. Lolowa u nehi wiluwagana uyahina a baheya ma geke tau uheiya ma apo a bahena meya, houkana a nenememahi tu apapoe atapuhi hai libahibahi hina wialoni. ³ O luhogaleya ipa ona hanapugeya Keliso uyahiugei e ibaabani yaka limoinana apo a wogeleteya. Tauna a bagibagi uyahimi ega ita tapiya po u hinemi i kadidili duma. ⁴ Matababana tauna tapiya u hinena hi witakeya ma Yaubada a wipoyagei e lauyagohana. Mei tauna i tapitapiya pite tauyai gasi to tapiya ma i bagibagi uyahimi naka Yaubada a wipoyagei apo tauna mitehi to lauyagohana.

⁵ Ona galena memi omi witumagana uyahihi o woomota bo eega? Ma Yesu Keliso u hinemi e memae amaka o galena tuhagaya bo eega? Inapa eega, yaka naka amaka o peu. ⁶ Ma a witumagana naka apo ona galeiyai ega tota peu. ⁷ Ma Yaubada uyahina to lupali po apo ina hagumi po ega apapoe ona dewadewahi. Ega ipa galen'iyai to wogeleteya po lawa hina pa i bagibagi i dumalu, ma taumi ipa omi dewa atapuhi hina dumalu. Hawena meka po tauyai galen'iyai mei ega emoemotiyai ma tamogi taumi ipa omi dewa atapuhi hina dumadumalu. ⁸ Matababana tauyai ega emoemotiyai po dewa dumadumaluna to guduguduya. Tamogi emoemotiyai po dewa dumadumaluhi ubeihi to wobagibagi. ⁹ Apo to kaoha inapa to tapiya ma ona kadidili. Ma to laupali ipa omi dewadewa ona tami pahihi. ¹⁰ Tau uheiya ma geke a'mgiluma ipa a nenehi houkana naka apega lidumalumi binei u baha po u dewa hina witai duma. Ma u witaniwaga anona naka Guyau i weleu ipa uyahinei omi witumagana a wikadikadilihi ma ega ipa a luguluhihi.

Paulo a wimaamala

¹¹ Walewalehiu, geke u baha a siga. Kihoni! Dewadewa tami pahina binei ona wileta kadidili. U baha ona nonolihi po atapumi nugonugomi emosi po nugohegoyagei ona memae. Ma luhogala po nugodumola Yaubadana apo taumi mitehi ona memae.

¹² Winiuyagona waiwoiyawana uyahinei ona maamala memi. ¹³Yaubada tu wiwoiyawena atapuhi hi mamalimi.

¹⁴ Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo po Yaubada a luhogala po Alugo Woiyawa a witulatulana atapumi uyahimi hina melabenimi.

GALATIYA

Wimaamala

¹ Tau Paulo tu wituwetuwega gehouna. Ma a itaniwaga ega lawa hai wiutana ma Yesu Keliso a wiutanagei po Yaubada Amata tauna Yesu i itowolo meya hilage uyahinei a wiutanagei. ² Ma walewalehita atapuhi mitehi geka hota to memae omi leta geka to gilugilumiyahi taumi tu witumagana bolu emosi po emosi tupo Galatiya u hinena o memae bimiyei.

³ Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai nugodumola hina melabenimi. ⁴ Babana Yaubada Amata a nugotuhugei Yesu i palihalena meya po i hilage ita apapoe ubeihi ipa geka hougana apapoe a kadidili uyahinei ina wiluyagohanita. ⁵ Uyahinei Yaubada ta hune-huneya ega sigasigana. Moina.

Tuwega dewadewana emosi hota

⁶ Geka ani nugogohola uyahiu babana lolowa Yaubada i winaganimi po ipa apo Keliso uyahinei lunugotootogo ona tuhagaya po tuwegana o witumaganeya, ma o nugobulili duma po geka hougana o wihinigigiyeya ma tuwega tapuhi o itumaganehi. ⁷ Ma tamogi ega meka tuwega dewadewana gehouna ita memae, ma lawa tapuhi hai bahagei hi winepowami babana hi luhogaleya ipa Keliso tuwegana hina buiya ma hina koyamemi. ⁸ Ma Keliso tuwegana o noonola tahaeya naka moina dumana, uyahinei ega iyai gehouna tuwega tapunei ina iatatiyemi tauyai ubeiyai bo tu winoyanoya mi yadena ubeihi. Ma apo lawa awai tuwega dewadewana ina buiya po wiatatiyana tapuna ina iatatiyaneya yaka apo paliguba ina tuhagaya Yaubada uyahinei. ⁹ Lolowa amaka to paliwelemi ma gasi geka a palipaliwelena memi inapa iyai wiatatiyana tapuna ina welewelemi yaka apo paliguba ina tuhagaya Yaubada uyahinei.

¹⁰ A wobagibagi ega ipa lawa hina lunugodewedeweu ma ipa Yaubada a linugodewadewaya. Inapa a wobagibagi lawa hai omhuna binei yaka ega emoemotau Keliso binei a witubagibagi.

Paulo a nugobui binei

¹¹ Walewalehiu, ona hanapugeya tuwega dewadewana a bahebaheya ega lawa hai winugonugotuhugei. ¹² Babana ega lawa gehouna ita wiatatiyeu ma tamogi Yesu Keliso i wogeleteya uyahiu.

¹³ Ma u dewa lolowa mi Yudeya hai bolu u hinena a memae ma tuwegau amaka o nonoli Yaubada a bolu a ihiniwiyuwahi

ma a ileta ipa a liyababahi. ¹⁴ Po uyahinei ma u hapa Yudeya u hinena to memae a kadidili lagonihi, matababana tau googata hai dewa uyahina a wileta kadidili duma, ma u hapa hai wileta ega hita lata. ¹⁵ Ma yohola ega hita guniu ma Yaubada anai lunugotootogona amaka i winagana tahaeu ipa apo a witubagibagi uyahina. Yaubada a luhogala ¹⁶ ipa natuna ina wogeleteya uyahiu, po ipa tauna a wipaliweleneya tauhi ega mi Yudeya uyahihi. Ega ata nae lawa uyahihi po ata lubayada tuwega geke binei. ¹⁷ Ma ega ata nae Yelusalem Keliso a tu wituwetuwega tahatahayahi uyahihi, ma tamogi a nae u Alebiya po hoi balabala yabayababa a memae po i kokoe. Ma apoma a gunawilena meu u Damaseko po a maë.

¹⁸ Bolima tonuga hi kokoe ma a gae Yelusalem po Pita a weludadani ma dalabu luwaga ma iyeta emosi mitehi to memae. ¹⁹ Ma Keliso a tu wituwetuwega gehouhi ega ata galehi, ma Yamesa tauna Guyau walehina tunawana a galeyaya. ²⁰ U gwala Amata hoi yada! Baha geke a gilugilumiyahi ega ata koyakoyamemi. ²¹ Uyahinei ma Yelusalem a nehaleyaya po a nae Siliya ma Silisiya tupohi uyahihi. ²² Houga noka uyahina Keliso a bolu Yudeya u tuponana tepau yohola ega hita galeyaya po ega hita hanapugeu. ²³ Ma tamogi tuwegau hi noonoli po hi pa, 'Tauna lolowa i iapapoenita amaka i nugobui. Wiatatiyana binei i lauguduguduta, geke hougana binei e lauguguya.' ²⁴ Uyahinei tu witumagana lawahi Yaubada hi wotalagiyena dumaya u nugobui binei.

2

Paulo ma tu wituwetuwega gehouhi

¹ Bolima magouhi 14 hi kokoe ma Banabasi mitehi to gememe Yelusalem, ma Taitasi to weluwaya po mitehi to gae. ² I gae babana Yaubada i wogeleteu po a gae Yelusalem, ipa tu witumagana tu weluweluwinihi mitehi to wiwogatala gogona po tuwegau a paliwelehi tauhi tanitaniwaga uyahihi babana ega ata luhogaleyaya ipa ana iatatiyana yababa tauhi ega mi Yudeya uyahihi. ³ Ma Taitasi i witulaniu po to gae Yelusalem, tauna lawa Gilikigei po ega hapihapi ita waya mei tauyai mi Yudeya ma tanitaniwagahi Taitasi ega hita geno uyahina ipa hinina hina hapi haleya. ⁴ Ma ita lawa tu wikoyakoyama gehouhi hi lui mai uyahiyai po nugonugohi ipa Yesu Keliso palihalena i weleweleta hina galeyaya, ma tamogi tauhi ega tu witumagana dumahi babana hi luhogaleyaya ipa lugagayo odubohiyeyi hina lipilipilita. ⁵ Po ega yaka hai taniwaga atapuna to wihinigiyeyaya po ega kikina awai

gehouna uyahihi tota palihalena meiyai, meka po apo ata tuwega dewadewana hina wobuiya.

⁶Tu witumagana lawahi hi bahehi hi pa, 'Tu Weluweluwai,' tamogi ega ata genogehi tauhi tu weluweluwai bo tu wotago babana ataputa Yaubada u matana emoemotata. Tauhi tu weluweluwai ega kikina hit'ompalibuibui u bagibagi geka binei. ⁷Ma tamogi u bagibagi geka hi galena tuhagaya naka tau apo tuwega dewadewana a wiatatiyaneya tauhi ega mi Yudeya uyahihi mei Pita e iatatiyana mi Yudeya uyahihi. ⁸Yaubada Pita manini i weleweleya ina wibagibagi mi Yudeya ubeihi, ma tau naka pitenana i weleweleu a wibagibagi tauhi ega mi Yudeya ubeihi. ⁹Tu weluweluwai, Yamesa, Pita ma Yoni, Yaubada a manini uyahiu hi galena tuhagaya, ega yaka tau ma Banabasi hi kawaitulaneiyai. Ma hi baha po to lueena ipa tau ma Banabasi to nae tauhi ega mi Yudeya uyahihi ma tauhi apo hina nae mi Yudeya uyahihi. ¹⁰Ma ginouli emosi hota hi nugonugotuhuya ipa dayadayabu to haguhi. Geka dewana i haki wahaga po binei ma houga magomagouna a ileta kadidili binei.

Paulo Pita i paliyeya

¹¹Geka houkana u mulina Pita i nei Anitiyoka po noka hotana a dewa ega ita dumalu imahi ega yaka a paliyeya a dewa yabayababa binei. ¹²Pita i nengewawalai a dewa hi haki wahaga tauhi ega mi Yudeya hi itumaganeya mitehi hi tulatulana po hi yam gogona ma u mulina Yamesa a bolu hi nenei po Pitana mi Yudeya i matutehi po tauhi ega mi Yudeya mitehi hi yam gogonana i nehalehi po i kahakahameya, naka Pita a welupowa. ¹³Uyahinei ma mi Yudeya gehouhi Pita a dewa hi wotagoya po Banabasi gasi i wotagoya.

¹⁴Uyahinei tau a hanapugeya Keliso a tuwega dumadumaluna ega hita wootago imahiyeya, naka binei atapuhi u matahi ma Pita a lubayadeya a pa, 'Walehiu, tam lawa Yudeyagei ma mi Yudeya ata dewa gehouhi amaka u nehalehi Keliso binei ma iyowai tauhi ega mi Yudeya hi nugonugobui apo mi Yudeya ita dewa hina wotagoya?

¹⁵'Hi gunigunita tauta lawa mi Yudeya ma ega tu meuputa. ¹⁶Ma tamogi ta hanapugeya Yaubada lawa apega ina kawaidumalugeta Mose a lugagayo wiponawogona uyahinei ma ata witumagana Yesu Keliso uyahinei. Naka binei ma tauta gasi ata witumagana Yesu Keliso uyahina ta houni, ipa apo Yaubada ina kawaidumalugeta. Ma ega ita witumagana ta huhouni Mose a lugagayo wiponawogona uyahina, babana Yaubada ega iyai gehouna ita kawaidumalugeya Mose a lugagayo wiponawogona uyahina.

¹⁷ ‘Uyahinei mi Yudeya atapuiyai to galena gae Yesu Keliso a kawaidumalu ubeiyai ma tamogi to galena tuhagaya tauyai tu apapoe mei taumi ega mi Yudeya. Iyowai naka? Keliso e inepowaiyai? Eega duma! ¹⁸ Itapa tau ata gunawilena meu po Mose a lugagayo ata iletahi u luyagohana binei apo u apapoe ata galena tuhagaya. ¹⁹ Ma tamogi Mose a lugagayo u apapoe i wogeleteya po uyahinei i lihilageniu. Ega yaka a bagibagi uyahiu i kokoe, ma ipa luyagohana dumana a tuhagaya Yaubada uyahinei. ²⁰ Babana Keliso mitehi amaka hi witake gogoneiyai po a hilagena uyahinei tau ega yautuwe ma Keliso yautuna uyahiu e memae. Geka hougana hiniu a luyagohanana e memae ma yautuwe a baba dumana naka u witumagana Yaubada Natuna uyahina. Babana Yesu tauna a lunugotootogoei tau biugei ma i palihalena meya po i hilage. ²¹ Uyahinei Yaubada a lunugotootogo ega ata wihinigiyeyea. Ega tana inugonugotuhu powa po tana pa, ‘Mose a lugagayo wiponawogona uyahinei Yaubada apo ina kawaidumalugeta,’ naka binei Keliso a hilage ubeita apo ina wiginouli yabayababa.’

3

Keliso witumaganana

¹ Taumi mi Galatiya o buuwa duma! Iyai i koyamemi po o welupowa? Lolowa Yesu Keliso a hilage hoi ani take binei to wiatatiyemi po nugonugomi hi lugiigila imahiyehi ma amaka nugomi i guluwi? ² Lubayada gehouna uyahinei apo a lubayademi, iyowai ma Alugo Woiyawa o tuhagaya? Mose a lugagayo wiponawogona uyahinei bo Keliso tuwegana o nonoli po o itumaganeya uyahinei? ³ O buuwa duma! Omi witumagana anani wawala o hanapugeya Alugo Woiyawa uyahinei, ma ega emoemotami po omi witumaganahi ona womomohihi omi towolo kadidili uyahihiyei. ⁴ Iyowai po Yesu Keliso o witumaganeya po kaoha o tuhagaya, ma geka hougana nugote apo ona liyababaya. ⁵ U lubayada gehouna geegeka. Iyowai, ita witumagana uyahinei Yaubada Alugona i weleta po manini ta dewadewahi bo lugagayo wiponawogona uyahinei?

⁶ Abelaham ona nugotuhuya, ‘Tauna Yaubada i witumaganeya yaka i kawaidumalugeya.’ ⁷ Uyahinei ta hanapugeya Yaubada tu witumaganena tauhi Abelaham googana. ⁸ Ma odubona Yaubada Abelaham uyahina i baha nae i pa, ‘Apo yohola tam uyahimgei tauhi ega mi Yudeya hai kaoha hina

tuhagaya.’ Yaubada a baha geka a Buka u hinena i bahena tahaeya tupo atapuhi hai ani dumalu Yaubada witu-maganana binei. ⁹ Uyahinei ta hanapugeya tu witumagana ataputa Abelaham mitehi ani kaoha ta tuhagaya.

¹⁰ Ma inapa iyawoi hina inugonugotuhu po hina pa, Mose a lugagayo wiponawogona uyahinei apo hina dewadewa yaka apo paliguba hina tuhagaya babana Buka uyahina i baheya i pa, ‘Lugagayo atapuhi Buka geka u hinena apo iyai ega ina wotago imahiyeya yaka paliguba ina tuhagaya.’ ¹¹ Yaubada a baha anona i lugeleteya, ega emoemotana po lawa ina kawaidumalugeta apo lugagayo tana iponawogogeya yaka. Babana a bahana geka pitenana i pa, ‘Tu dumalu lawahi hai witumagana uyahinei apo luyagohana hina tuhagaya.’ ¹² Ma tamogi Mose a lugagayo tahayana tapuna, naka binei Buka uyahina hi gilugilumi geka pitenana i pa, ‘Inapa iyai lugagayo atapuhi ina wiponawogogehi yaka apo luyagohana ina tuhagaya.’ ¹³ Ma lugagayo tulagonana binei paligubu ta wiyaloni. Uyahinei Keliso ubeita i hilage po ata paligubu i wimiheya mei Buka odubona hi gilugilumi i pa, ‘Apo iyawoi mayau lagana uyahina hina hilahilage yaka tauhi paliguba hi tuhagaya.’ ¹⁴ Yesu Keliso a hilage tepanei tauhi ega mi Yudeya atapuhi kaoha hi tuhagaya. Kaohana Yaubada i palipaliwitumaganeya Abelaham uyahina ipa ataputa ata witumagana uyahinei apo Alugo Woiyawa i palipaliwitumaganeya ina weleta.

Lugagayo anai bahapikona

¹⁵ Walewalehiu, geka googata hai dewa: inapa lawa luwaga ma tulana uyahina a hipuli ina paligwaleya ega emoemotana po lawa gehouna ina wiapapoeya. ¹⁶ Naka pitena gasi Yaubada i paligwala Abelaham gogana binei. Ega ita paliwitumaganeya googana bihiyei ma gogana emosi hota naka Keliso. ¹⁷ U baha geka anona naka Yaubada a bahagwala i houna tahaeya Abelaham uyahina ma muliyei apoma bolima magouhi 430 hi kokoe, ma u mulina Mose a lugagayo hi geletai. Uyahinei ega emoemotana po a paligwalana ina hoe haleya bo ina buiua lugagayo uyahinei apo ina memae anai kadidilina. ¹⁸ Itapa ani kaoha tata tutuhagahi Mose a lugagayo uyahihiyei naka apega Yaubada a paligwala anona tata tuhagaya. Ma Yaubada anai lunugotootogona ani kaoha i paligwaleya Abelaham uyahina.

¹⁹ Awai binei Yaubada lugagayo i houna geleteya? Lugagayo i huhouni uyahita babana ipa ata apapoe ta galena tuhagaya ma ina memae a siga Yaubada Abelaham gogana i palipaligwaleya ina hopu mai. Ma Yaubada a lugagayo tu winoyanoya mi yadena i welehi po Mose hi weleweleya ma

Mose lawa i welewelehi. ²⁰ Ma Yaubada a paligwala galenana tapuna babana Yaubadana tauna i bahabaha dumalu Abelaham uyahina, ma ega tu winoyanoya uyahihiyei.

Witumagana uyahinei Yaubada apo ina kawainatuneta

²¹ Ega ona inugonugotuhu powa po ona pa, 'Mose a lugagayo Yaubada a paligwala i wihinigiyeya.' Eega, babana ega meka lugagayo gehouna po apo luyagohana ina weleta bo ita dewa ina lidumaluhi, ega kikina. ²² Tamogi Yaubada a Buka i baheya i pa, 'Tauta tu mehipuli ataputa apapoe a panipani u hinena ta memae.' Uyahinei tauta Yesu Keliso tu witumaganena tunawata Yaubada a paligwala ta tuhagaya ita witumagana uyahinei.

²³ Odubona tauta ega witumagana dumana tata hanapugeya ma Mose a lugagayo i panita po ata mae hi witai a sigana Yaubada ani witumagana i wogeleteya. ²⁴ Ani galenana mei lugagayo ina gagalena iteteta a sigana Keliso i wogeleteya po ata witumagana uyahina ta houni po Yaubada i kawaidumalugeta. ²⁵ Uyahinei houga geke Keliso witumaganana amaka i nei po lugagayo a galena itete uyahita i kokoe.

²⁶ Ma ata witumaganagei Yaubada Natuna Yesu Keliso mitehi i kawainatunena gogoneta. ²⁷ Babana tauta iyawoi amaka Yesu Keliso mitehi ta winugoemota bapatisogei tauta Keliso ta oteni. ²⁸ Ataputa Keliso a bolu u hinena ta memae ega meka ani wikahakaha gehouna u hineta ita memae. Uyahinei mi Yudeya i bolu ma taumi ega mi Yudeya omi bolu tauta bolu emosi. Ma tu witaniwaga po hai tu bagibagi tauhi bolu emosi. Ololotohi bo wiwinehi ataputa bolu emosi. ²⁹ Ataputa Abelaham googana babana tauta Keliso a bolu, uyahinei Yaubada a paligwala Abelaham uyahina apo ta tuhagaya.

4

¹⁻² Inapa iyai a houga tewela uyahina ma amana ina hilage ma anani taniwaga i welewele damaneya tewelana apega ina witaniwageya babana yohola ega ita lata ma apo ina witubagibagi hota po lawa gehouhi hina taniwageya a sigana tewelana ina lata apoma ina taniwaga. ³ Odubona tauta naka pitenana googata hai ani witumagana ta witumaganeya po uyahina ta itubagibagi, ⁴ ma u mulina Yaubada a houga dewadewana i tuhagaya yaka Natuna i himiliyai wawine u koibana po i wilawa hota ma i guni po mi Yudeya i dewa i wotagohi. ⁵ A neina ipa Mose a lugagayo i panipanita uyahinei ina wihaleta po Yaubada ina kawainatuneta. ⁶ Yaubada Alugona u nugonugota i houni mei gasi Natuna

uyahina e memae yaka tauta ta ototu Yaubada uyahine tana pa, 'Aba, Amiyai.' ⁷ Baha dumana tauta ega ipa a tu bagibagi ma tauta natunatuna uyahinei apo yohola a gapola i bahabaha gwaleya ina weleta.

Mi Galatiya Paulo hi luhogaleya

⁸ Lolowa taumi Yaubada ega ota hanapugeya, po omi ani witumagana baneina palouma naka tauhi yaubada koyakoyama binei o itubagibagi. ⁹ Ma geka hougana Yaubada amaka o hanapugeya, a dumalu naka Yaubada i hanapugemi. Ma awai binei Yaubadana o wihinigigiyei ma o gunawilena memi po omi ani witumagana kokoehi uyahihi o wobagibagi meme. ¹⁰ Omi winugonugotuhu powa gehouna iyeta gehouhi o idaladalabu ma houga gehouhi o iyateyate ipa Yaubada ina lunugodewedewemi. ¹¹ Naka binei ma a tutumatomatouta meka po apo u bagibagi uyahimi ina wiginouli yabayababa.

¹² Walewalehiu, omi bolu uyahina amaka a lui po tau mei taumi uyahinei omi dewa ona dewehi po mei u dewa. Ega kikina dewa apapoena ota deweya uyahiu. ¹³ O nugotuhuya lolowa a nenetahatahayahi uyahimi naka a tootogou ma kidahi totogo u gaogao i houni po ipa tuwega dewadewana a wiatatiyaneya uyahimi. ¹⁴ Ma ega kikina ota wihinigigiyeu totogo galenau i iapapoe binei, tamogi o palihalena memi uyahiu yaka o weluwiniu po mei Yaubada a tu winoyanoya gehouna bo Yesu Keliso. ¹⁵ Baha dumana o witulanena dumau inapa emoemotami po matami ona wahiwahi halehi po a wimatagehi po matau apapoehi a luhalehi. Ma geka hougana ata wiheliheliyam galenana iyowai?. ¹⁶ Galenana amaka o wigawiyeu babana baha dumalu a welemi.

¹⁷ Omi gunawilana a baba tu wiatatiyana koyakoyama he iatatiyana duma uyahimi tamogi he koyakoyamemi. Tauhi hai winugonugotuhu ipa u taniwaga ona wihinigigiyei ma hai taniwaga ona wotagohi. ¹⁸ Apo tau uheiya a memae ma tu wiatatiyana gehouhi mitehi ona wobagibagi naka ega ata genogeya ma tamogi apo hina koyamemi yaka ega ata luhogalehi. ¹⁹ Natunatuwe, houga magomagouna bimiyei nugonugou e iyuwa duma omi winugomagamaga binei a sigana ona wikeliso meme apo kamnau ina dewadewa. ²⁰ Geka hougana a laudalili duma ma itapa tau mitemi tata memae ma tata ibaabani gogona apo ita haki ma tamogi tau a nugogeno duma taumi bimiyei.

Wiwine luwaga natunatuhi

²¹ Taumi Mose a lugagayo tu wotagona omi baba ega ota hanapugeya. ²² Abelaham tuwegana hi gilugilumi ona nugotuhu tagotagoya. Natunatuna ololotohi luwaga, gehouna

a tu bagibagi wawinena i guni ma wiluwagana tauna agona palipalihalenana i guni. ²³ A tu bagibagi wawinena gowana Heiga ma agona gowana Sela. Wiwinehi hi koikoiba galena tapuhi po tapuhi uyahihiyei. Heiga i koikoiba hipuli dewana uyahinei, ma Sela i koikoiba Yaubada a paliwitumagana uyahinei po natuna gowana Isako.

²⁴⁻²⁵ Geka wiwinehi luwaga uyahihiyei apo Yaubada a wiwogatala luwaga ta galena tuhagahi. Wiwine luwaga anohi geegeka: Heiga mei Yaubada a lugagayo lawa i welewelehi oya Sinai uyahinei yaka natuna tu bagibagi panipanina. Heiga galenana wiluwagana mei Yelusalem lawahi babana tauhi lugagayo uyahinei hi numa panipani mehi. ²⁶ Ma Sela ani galenana mei tauta Yelusalem yadei lawata babana tauta natunatuna palipalihalenata. ²⁷ Geka ginoulihi ubeihi ma Buka hi gilugilumi i pa,

‘Alinawa wawinena una kaoha
 lolowa ega uta igunaguna po gasi uta igugu,
 ma tamogi una kaoha labatana natunatum boluhi ubeihi
 ma wawinena agona mitehi he memae natunatuhi ega
 hita maga imahi.’

²⁸ Walewalehiu, tauta mei Isako babana Isako hinana alinawa ma Yaubada a paliwitamaganagei i gunita. ²⁹ Ma Heiga natuna Isamaela Isako i wigawiyeya. Geka ani galena tuhaga, hipuli dewana uyahinei hi gunigunihi apo paliwitumagana natunatuna hina igawiyehi. Odubona hai luwagahi hai dewa geke pitenana po amalai gasi. ³⁰ Ma Buka u hinena lugagayo hi gilugilumi i pa, ‘Tu bagibagi a natuna una wiyaga halehi, ega natuna ma natum hina tanitaniwaga gogona, ma Isako tunawana ani taniwaga ina galena iteteya.’ ³¹ Tauta ega mei Isamaela, babana Isamaela tu bagibagi panipanina ma tauta mei Isako ata mae i haki wahaga.

5

Keliso a taniwaga i haki wahaga

¹ Mae dewadewana binei Keliso i lupena haleta ata panipani uyahihiyei naka binei ma ipa ona towolo momota po ega ona palipalihalena memi lugagayo panipanina uyahina.

² Ona lutanigana tau Paulo uyahimi geke a iatatiyana ma apo Mose a lugagayo uyahihiyei bo mi Yudeya hai wekiwekilala hini omhapina binei ma ona palihalena memi po hina bolibolihi yaka naka Keliso a hagu uyahimi amaka o wihinigigiyeya. ³ Inapa uyahimiyei iyai ina palihalena meya po hinina hina hapi yaka Mose a lugagayo atapuhi ina wiponawogogehi. ⁴ Babana geegeka, apo tam iyai nugonugom po Mose a lugagayohi una iponawogogehi po om dumalu una

tuhagaya yaka naka amaka Keliso a lounugotootogo uyahim u luwitani ma a bolu una nehaleyā. ⁵ Babana tauta Yaubada ta itumaganeya ipa ina kawaidumalugeta, ma geka ata witu-magana binei Alugo Woiyawa e hagu haguta ma ta iotonana. ⁶ Tauta Yesu Keliso a bolu ubeita, mi Yudeya hai wekiwekilala hini omhapina ta waya bo eega, naka ega ginouli baneina. Ma ginouli baneina geegeka, witumagana a wekiwekilala luhogala.

⁷ Lolowa taumi witumagana uyahina o sagena duma, po tahaya dumadumaluna o wootagoya ma iyai i gudumi? ⁸ Lugudugudu geka ega Yaubada uyahinei babana lolowa Yaubada i otugemi a tahaya uyahina. ⁹ Tu lugudugudu lawana naka lawa emosi hota ma emoemotana apo atapumi ina wiapapoe dumami. ¹⁰ Ma tau Guyau a itumaganeya ipa ega tu lugudugudu ona wotagoya, ma iyai tauna i apapoenimi a meiha Yaubada uyahinei apo ina tuhagaya.

¹¹ Walewalehiu, ega ona inugonugotuhu powa po ona pa tau yohola mi Yudeya hai lugagayo po hai wekiwekilala ubeihi a iatatiyana. Tau Keliso a hilage ani take uyahina binei a iatatiyana, geka binei ma mi Yudeya hi nugoapapoe. Inapa a gunawileu po hai wekiwekilala binei a wiatatiyana apo a likaohahi, tamogi apega a gunawileu naka binei ma hi nugoapapoe po hi wigawiyeu. ¹² A nugonugotuhuya itapa tu ligenogenomi tunawahi hita hapihapi mehi apo ita haki duma.

¹³ U lawa, taumi Yaubada i inaganimi, ega omi lugagayo gehouna, ma ega ona pa, 'Tauta ega ata lugagayo yaka hipuli dewahi ta wotagoi.' Naka eega, ma tamogi omi luhogalagei tunawami ona hagu memi. ¹⁴ Babana lugagayo magomagouhi hai baba emosi hota i baheya i pa, 'Ata lawa ta luhogalehi po mei tauta ta lauhogalena meta.' ¹⁵ Inapa lugagayo geka ona nehaleyā po tunawami ona igawigawiyena memi yaka apo omi bolu ona nohaya po ona kahakaha memi.

Alugo Woiyawa ugonā tapuna ma hini ugonā tapuna

¹⁶ U baha uyahimi, Alugo Woiyawa ona wootagoya po ega luhogala apapoehi hina tanitaniwagemi. ¹⁷ Matababana luhogala apapoehi Alugo Woiyawa he igawiyeya. Gasi Alugo Woiyawa ata luhogala apapoehi e igawiyehi. Nugonugota u hinehi he igawigawiya uyahinei dewadewa awai u nugonugota ipa ta dewaya po ega emoemotata ta dewahi. ¹⁸ Ma inapa Alugo Woiyawa ina tahatahaeta yaka apo lugagayo uyahita hina kokoe.

¹⁹ Luhogala apapoehi anohi ani hanapuhi geegeka: enog-wau, matamaga, wihola yabayababa, ²⁰ wipalopalouma,

balau, luhinidoodola, witona, omgenagenalili, uyogigai, om-boho, wimemepuputana, wikahakaha,²¹ lubigo, umabuuwa, lututu, po dewa apapoehi gehouhi. Geka dewahi ubeihi amaka lolowa a paliwelemi, ma amalai a palipaliwelena memi, geka dewahi tu wibagibagihi Yaubada anani taniwaga uyahina apega hina lui.

²² Ma Alugo Woiyawa ugonu dewadewahi u nugonugota geegekahi: luhogala, kaoha, nugodumola, omtaibagibagi, lounugotootogo, wihaguhagu, nugoemota,²³ nugohegoya, upuhegoya. Ega meka lugagayo gehouna ita memae po geka dewahi ina guduguduhi. ²⁴ Ma tauta Yesu Keliso a bolu ata luhogala apapoehi amaka ta wihinigigiyehi. ²⁵ Ma Alugo Woiyawa luyagohana dewadewana e weleweleta yaka tauna ta wootagoya. ²⁶ Ma ega ipa ta nugonugogegae po gasi ata lawa ta lauhinidoodolehi, po tan'amgenagenaliliyehi.

6

Ta haguha meta

¹ Walewalehiu, inapa tulata awai apapoe uyahinei ina peu, yaka taumi omi witumagana kadikadidilihi ona wileta po tulatana ona haguha anai nugohegoyami. Ma tamogi ona galena itete memi, babana meka po apo taumi gasi ona peu. ² Omi ani awala witewiteihi uyahihiyehi ona haguha memi babana ita lugagayo geka Keliso uyahinei i nenei ipa ta wotagoya. ³ Inapa iyai ina wohepa meya po ina pa tauna lawa baneina tauna e koyakoyamena meya. ⁴ Emosi po emosi omi bagibagi ona galena imahiyehi po gasi ona hanapugeya meka bagibagi dewadewana ma meka bagibagi apapoena. Apoma ona baha gegae taumi omi winugonugotuhugei ma ega ipa tulami a bagibagi ona palipalihopuhopuneya. ⁵ Babana emosi po emosi tauta ata ani awala galenahi tapuhi po tapuhi.

⁶ Inapa Yaubada a baha tu wiatatyanahi hina iatatiyeta yaka ta haguhi gapola dewadewana uyahinei.

⁷ Ona inugonugotuhu imahi ega emoemotata po Yaubada ta koyameya babana lawa awai ina laupehi houga e nenei apo anona ina tuhagaya. ⁸ Inapa iyai luhogala apapoehiyehi ina laupehi, yaka houga e nenei apapoe apo ina tuhagaya, ma iyai Alugo Woiyawei ina laupehi yaka tauna uyahinei apo yautu memewahagana ina tuhagaya. ⁹ Bagibagi dewadewahi uyahihi ega ta laupudoodola. Babana geka, inapa ega ta tapiya yaka houga e nenei apo mahula ta tuhagaya. ¹⁰ Yaka houga magomagouna lawa ta haguhauguhi ma tu witumagana ita bolu ta hagu dumahi.

Baha anani kokoe

¹¹ Giluma geke tau nimaugei wekiwekilala baneihi a gilugilumihi.

¹² Tu wiatatiyana koyakoyama hai lipilipili uyahiu geegeka: Keliso i hilahilage hoi ani take ani luyawahita, ma ega ani luyawata gehouna. Ma tamogi hai luhogala ipa hapihapi ona waya po lawa hina kawaidewedewemi.

¹³ Hapihapi tu winihi Mose a lugagayo he wootagoi ma ega hita wotago imahiyehi. Hai luhogala hina hapihapimi binei ipa hina nugogegae omi lui hai bolu u hinena binei.

¹⁴ Ma tau u ani nugogegae emosi hota, naka ata Guyau Yesu Keliso a hilage ani take uyahina, matababana Keliso anani takena uyahinei hipuli luhogalana uyahiu amaka i kokoe, po mei tau tu hilahilage. ¹⁵ Hapihapi ega ginouli baneina, ma ginouli baneina emosi hota tauta Yaubada a wiwawala wouna. ¹⁶ Inapa u winugonugotuhu geke ona wotagoi apo Yaubada a nugodumola po a lunugotootogo ina melabenimi po galenami mei Isalaela dumami.

¹⁷ U baha anani kokoe: houga he nenei uyahihi ega iyai gehouna ina ihinigaliu babana hiniu wakewakehi a tutuhagahi Yesu a bagibagi binei.

¹⁸ Walewalehiu, ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo u nugonugomi ina memae. Moina!

EPESO

Wimaamala

¹ Taumi o iwoiyawena memi Epeso u hinena Yesu Keliso tu wotagona omi leta geke tau Paulo uyahiugei. Ma Yaubada a nugotuhugei ipa tau Yesu Keliso a tu wituwetuwega.

² Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo ma hai nugodumola hina melabenimi.

Hagu Keliso uyahinei

³ Yaubada ta mamali, tauna ata Guyau Yesu Keliso Amana po tauna Yada a ombenenagei hagu e weleweleta ita luyagohana wouna binei babana Keliso a bolu tauta. ⁴ Yohola hipuli ega ita wiwawali ma i winagana tahaeta po ipa Yaubada u matana ta wiwoiyawa po ta dumalu. ⁵ Odubona Yaubada a winugonugotuhu luhogalagei i wiwogataleya ipa Yesu Keliso uyahinei anai kaohana ina kawainatuneta. ⁶ Uyahinei ta wotalagiyeya, tauna a lunugotootogo didigana i'mbeneneya ubeita babana a Natututuwoqa mitehi i wiemoteta ⁷ po Natunana talana uyahinei apapoe hi panipanita i lupena halehi po ata dewa apapoe i paligigilihi naka tauna a lounugotootogo banei dumana i palihaleya tauta ubeita, ⁸ a hanapu po a nugogadagadala atapuhi uyahihiyei. ⁹ Ma tauna anai kaohana a nugotuhu laugowagowadana i wogeleteya uyahita, babana a wiwogatala odubona ipa naka Keliso uyahinei hagu ina weleta. ¹⁰ A wiwogatala geegeka houga anani kokoe uyahina ginouli i wawalihi hoi yada po hoi hipuli apo ina lugogonihi po Keliso ina taniwagehi.

¹¹ Yaubada tauna a nugotuhugei i tanitaniwaga ma ginouli atapuhi hi waawala yaka i nugonugotuhu tahaeya ubeita po i winaganita Keliso a bolu binei, ¹² ipa tauyai mi Yudeya tu nugotuhu lagona tahatahayai Keliso uyahina a wasawasa to wotalagiyeya. ¹³ Taumi gasi Keliso a bolu babana a baha dumana naka tuwega dewadewana o nonoli po o witumaganeya omi luyagohana binei po Alugo Woiyawa lolowa i bahabaha pikogeya i welemi. Naka Alugona ita wekiwekilala ¹⁴ po ipa uyahinei ma ta hanapugeya Yaubada a paliwitumagana a bolu uyahita yohola apo palihalena ta tuhagaya po tauna uyahinei a wasawasa ta wotalagiyeya.

Paulo a lupali

¹⁵⁻¹⁶ Houga atapuna taumi bimiyei a imaamala Yaubada uyahina po a laupali bimiyei, matababana tuwegami a nonoli ipa Guyau Yesu o witumaganeya ma a bolu waiwoiyawahi nugonugomiyei o lauhogalehi. ¹⁷ Ma u lupali babahi geegeka,

ipa ata Guyau Yesu Keliso Amana tauna Yaubada tu wasawasa baneina hanapu ina welemi po ina woogeletena meya uyahimi po ona hanapugena dumaya. ¹⁸ Ma a laupali gasi ipa nugonugomi matahi hina gunagadagadalihi ipa ona hanapugeya ginouli dewadewahi ubeihi i otugemi po ona iotonana omi winugotuhu laganagei a ombenena diidigana lawa waiwoiyawata tauna a wasawasagei. ¹⁹ Ma a laupali a kadidili banei dumana ega tata hiyahiyawa tuhagaya tu witumagana uyahita ona hanapugeya. ²⁰ A kadidilina i wogeleteya hougana Keliso hilage uyahinei i witowolo meya po hoi yada awala hinebawana uyahina i houna geleteya. ²¹ Uyahinei Keliso lawa gowagowadahi atapuhi hai taniwaga i gelagoni: tu tanitaniwaga po tu kadidili po tu manini po tu wiguyau gowagowadahi atapuhi i gelagonihi; po tauhi gasi gowahi baneihai hai witaniwaga geke hougana po houga he nenei uyahihi i gelagonihi. ²² Babana Yaubada Keliso anani taniwaga i weleya ginouli atapuhi ubeihi ipa ina tanitaniwagehi ma tu witumagana boluta uyahita gasi e tanitaniwaga. ²³ Matababana Keliso tauna ununuta po tauta hinina gutagutana. Uyahinei e laihogota mei a wiwawala atapuhi e laihogo pahihhi.

2

Hilage uyahinei apo luyagohana ta tuhagaya

¹ Taumi odubona mei hilahilagemi omi wiponahahalena po omi apapoe uyahihiyei. ² Ma odubona hipuli a dewa apapoehi o dewedewehi, babana alugo apapoehi tauhi hai bada a kadidili u hinena o memae po o iponawogogeya yaka naka alugona tauna tu paliguyaguyau he wootagoya ma u nugonugohi e memae. ³ Odubona tauta mei tauhi naka pitena hinita po ita winugonugotuhu apapoehi ta wootagohi uyahinei Yaubada i lauuyogigiyeta, babana ata dewa atapuhi mei tu mehipuli hai dewa. ⁴⁻⁵ Uyahinei ata apapoe i wihi-lagenita ma tamogi Yaubada a lunugotootogo po a luhogala banei dumana uyahita yaka i witowolo meta po Keliso mitehi tauna a luhogalana uyahinei i luyawahita. ⁶ Ma Keliso mitehi i wohepata po yada a manini i weleta po Yesu Keliso a witanitaniwagagei ta tanitaniwaga. ⁷ Yaka houga he nenei uyahihi a lunugotootogo apo ina wogeleteya uyahita ma a luhogala banei dumana Yesu Keliso uyahinei ina wiatatiyeta. ⁸ Babana a lunugotootogo tepanei amaka i halota ata witumagana binei, ma ega tauta ata bagibagi uyahihiyei ma Yaubada tauna a ombenena uyahinei. ⁹ Ega emoemotana po tauta ata bagibagi uyahinei luyagohana ta tuhagaya, meka po apo ta nugogegae po tana pa, 'Tauta ata kadidiligei.' ¹⁰ Ma

tauta Yaubada a wiwawala wouna Yesu Keliso uyahinei ipa bagibagi dewadewahi ta dewahi naka Yaubada odubona i inaganihi ubeita.

Keliso gowanei ta wibolu emota

¹¹ Taumi tu meuputa lawami ma ega mi Yudeya, uyahinei mi Yudeya hai wekiwekilala hini omhapina lawa nimahiyei ega ota wiwaya ma he idibogimi. ¹² Odubona taumi ega Keliso a bolu yaka taumi o mebala dao po Isalaela anani taniwaga o mepuputeni ma Yaubada a wogatala i palipaliwitumaganehi ega kikina ota galena tuhagaya. Uyahinei ega ota inugotuhu lagoneya babana Yaubada ega ota hanapugeya po ega ota inugonugotuhugeya. ¹³ Lolowa o mebala dao ma geke hougana Yesu Keliso i hilage po talana i kololo bimiyei yaka i weluwini po o nei u liyaliyana.

¹⁴ Lolowa tauta ta imemepuputana po tauyai mi Yudeya ma taumi tu meuputa ma geke hougana Keliso ita wikahakaha i hoe halehi ma i houna imahiyeta dumola u hinena po tauta guguni emosi. ¹⁵ Tauna hinina a wiyuwa uyahinei Mose a lugagayo hi laugudugudumi i hoe halehi ma tauna i wiemoteta po ta wibolu emosi tauna miteta, po tauna uyahinei ta nugoemota. ¹⁶ Ma hini emosi hota a hilage hoi ani take uyahinei ita winugokahakaha i hoe halehi po i weluwini meta Yaubada uyahina po i wiemoteta. ¹⁷ Uyahinei Keliso i nei po dumola i wiatatiyeta taumi uheiya o memae bimiyei ma tauyai u liyaliyana to memae ubeiyai. ¹⁸ Babana Alugo Woiyawa uyahinei taumi po tauyai Keliso i weluwinita Amana uyahina.

¹⁹ Taumi lolowa tu witoutoumana po tu wihewahewa ma geke hougana amaka o wiodubo Yaubada natunatuna mitehi po taumi Yaubada a guguni. ²⁰ Yesu Keliso tauna Yaubada a numa iyawena ma tu wituwetuwega po tu bahapiko tauhi nimanima towotowolo ma tauta a modale po uyahitiyei a numa ina wogoya. ²¹ Yaka Yesu Keliso uyahinei ta wimodale balubaluta ipa tauta Guyau Yaubada a numa waiwoiyawata ²² po Alugo Woiyawa anani mae. Yaka taumi ega mi Yudeya ma tamogi amaka o winuma modelena.

3

Paulo a bagibagi tu meuputa ubeihi

¹ Geke binei ma tau Paulo hougana magomagouna a laupali Yaubada uyahina. Tauna u bagibagi i weleweleu taumi tu meuputa bimiyei, naka binei ma hi houna luiyeu hoi numa panipani po a memae.

² Nugote lolowa u bagibagi geke noyana o nonoli po bagibagina Yaubada i weleweleu a lunugotootogoei ipa taumi

tu meuputa hagu uyahiugei ona tuhagaya. ³ Ma u bagibagi geke tu meuputa uyahimi ega iyai gehouna ita galena tuhagaya ma geke hanapu gowagowadana Yaubada i wogeleteya uyahiu po omi leta uyahina a gilumiyahi. ⁴ Inapa ona hiyawa imahiyeya yaka apo ona hanapugeya po ona pa hanapu gowagowadana babana Keliso naka amaka a hanapugeya. ⁵ Ma hanapuna hapa tahatahayahi ega hita hanapugeya yaka geke hougana Alugo Woiyawa Yaubada a tu wituwetuwega waiwoiyawahi po a tu bahapiko uyahihi i wogeleteya. ⁶ Hanapu gowagowadana uyahinei taumi tu meuputa apo ani kaoha ona tuhagaya po mei tauyai mi Yudeya, ma ta wibolu emosi po paliwitumagana odubona hi bahabaha pikogeya Yesu Keliso uyahinei ta tuhagaya.

⁷ Yaubada a kadidiligei po a lunugotoogogei tau a tu bagibagi ipa tuwega dewadewana Keliso binei a palipaligeleteya. ⁸ Ma tau mei tewela meyameyana tu witumagana u hayami, ma tamogi Yaubada anai lunugotoogona bagibagi baneina i weleu po taumi tu meuputa uyahimi Keliso tuwegana a wiatatiyaneya po a wasawasa diidigana ega emoemotata po ta hiyawa pahi ona galena tuhagaya. ⁹ Ma u bagibagi ipa lawa atapuhi hina hanapugeya Yaubada tauna ginouli atapuhi hai tu wiwawala ma houga daodaona a hanapu gowagowadana amaka i wogeleteya. ¹⁰ Ma Yaubada a wiwogatala ipa tauta a bolu uyahitiyei a hanapu tapuna po tapuna ina wogeletehi tu witaniwaga po tu kadidili gowagowadahi uyahihi. ¹¹ Naka a nugotuhu odubona e woogeleteya ata Guyau Yesu Keliso uyahinei. ¹² Kelisona amaka ta witumaganeya yaka ta nugomotu po emoemotana ta lui gae Yaubada u matana po ta laupali uyahina. ¹³ U wiyuwa binei ega ona tapitapiya ma tamogi ona hanapugeya omi wiwasawasa binei hi panui.

Keliso a luhogala i lata duma

¹⁴ Uyahinei tau Amata u matana a polopolou, ¹⁵ tauna manago atapuhi hoi yada po hoi hipuli hai baba. ¹⁶ Ma a laupali ipa tauna a wasawasa diidigana po a kadidili ina palihalehi uyahimi po Alugona Woiyawa nugonugomi ina wikadidilihi, ¹⁷ po omi witumaganagei Keliso u nugonugomi ina memae. Ma a laupali ipa omi dewa po omi mae a baba dumana luhogala, ¹⁸ po tu wiwoiyawena ataputa mitehi Keliso a luhogala ona hanapugena imahiyeya, naka a yawata, po a dao, po a gae, po a hopu. ¹⁹ Gasi Keliso a luhogala ega emoemotata ta hiyawa pahi po ona hanapugeya ma Yaubada Tu kadidili ina lihogo dumami.

²⁰ Yaubada a kadidili u hineta e memae, ma inapa awai ta nugonugotuhui ubeihi ta laupali emoemotana apo ina luwitani po ina wibagibagi lagonena dumahi. ²¹ Uyahinei a

bolu ataputa Yesu Keliso gowanei tana'mhuna hapa po hapa he nenei uyahihi ega sigasigana. Moina.

4

Bolu emosi

¹ Tau, Guyau a tu bagibagi panipanina u luhogala ipa omi dewa hina dewadewa, po mei tauna i ototugemi a dewa. ² Ona nugohopuhopu ma ona launugodewadewa, ma on'omtaibagibagi ma emosi po emosi ona lauhogalena memi po ona launugohegohegoya omi lawa uyahihi. ³ Ma ona wileta kadidili po Alugo Woiyawa ina wiemotemi ma a nugodumolagei ina boinimi. ⁴ Matababana tauta bolu emosi po ata tu hagu emosi Alugo Woiyawa ma Yaubada e ototugeta ipa ata winugonugotuhu lagona emosi hota houga e nenei binei. ⁵ Ata Guyau emosi hota, po ata witumagana emosi hota, po ata bapatiso emosi hota. ⁶ Naka pite Yaubada Amata emosi hota, ginouli atapuhi po tauta i gelagonita ma tamogi u hineta e memae.

⁷ Ma Keliso a wiwasawasagei emosi po emosi ata guta i weleta. ⁸ Geka binei ma Buka gilumana i baheya i pa, 'Hougana gegae hoi yada tu wigawiyena atapuhi i gelagonihi, ma lawa hai guta i welehi.'

⁹ (Ma baha geka i pa, 'I gae hoi yada,' ma iyowaka? Ega tunawana ita gae ma tamogi i hopu mai hoi hipuli po i hopu hipuli u hine dumana.) ¹⁰ Ma lawana i hopuhopu mai tauna gasi i gae hoi yada po i gelagona duma po tupo atapuhi uyahihi e memae ma e tanitaniwaga. ¹¹ Ma a luguta gale-nana geka pite: lawa gehouhi tu wituwetuwega ma gehouhi tu bahapiko, ma gehouhi tuwega dewadewana tu bahena ma gehouhi tu galena itete, ma gehouhi tu wiututululouga. ¹² Ma Keliso a luguta ipa tauta a lawa ina wononogogeta a bagibagi binei, po tauta hinina kadidili ta waya, ¹³ a sigana ta witumagana gogona po Yaubada Natuna ta galena tuhagaya po uyahinei dewa dewadewahi nugonugota hina lihogohi po mei Keliso a dewa dewadewana po hogohogona.

¹⁴ Uyahinei tu nowanowa hai dewa apo ta nehalehi babana lolowa wiatatiyana tapuhi po tapuhi hi laiaghagawilita mei togowa guletutu e yoyogehi ma ata nugotuhu hi tapitapiya babana tu wiatatiyana koyakoyama gehouhi hai kamna dagihana uyahinei ta wootagotagohi. ¹⁵ Ma tamogi luhogalagei ta bahabaha dumalu po ata dewa atapuhi hina iwou meme po mei Keliso tu wiununugeta e weluweluwinita. ¹⁶ Babana tauta Keliso hinina ma guta tapuna po tapuna

i weleweleta ipa ta popo emotehi po ta hagu hagu meta luhogalagei ma ta kadikadidili.

Dewa odubona ma dewa wouna

¹⁷ Guyau gowanei gasi geka a iututu lulougo uyahimi ipa uputa dewana ona wohouni, babana hai nugotuhu dewa yabayababa uyahihi. ¹⁸ Hai hanapu hi wigahugahu po Yaubada a luyagohana uyahihi ega ita memae ma he inugoneina babana tanigahi hi pota. ¹⁹ Dewa dewadewana kamnana amaka hi winugoguluwi yaka hi palihalena mehi matamaga dewana uyahina po luhogalahi ipa iyeta emosi po emosi dewa gobugobuhi hina wootagohi.

²⁰ Ma taumi Keliso a dewa yeuyeuna amaka o hanapugeya, ²¹ babana lolowa tahaya dumana o noonoli ma Yesu binei hi iatatiyemi. ²² Uyahinei omi kamna odubohi naka luhogala apapoehi o dewadewahi ma hi apapoenimi amaka o wihinigiyehi. ²³ Ma omi winugonugotuhu u nugonugomi hina wiwou meme. ²⁴ Yaubada a kamna wouna ona luiya babana kamna dumadumaluna po waiwoiyawana i wawali mei tauna.

²⁵ Uyahinei koyama ona wohounihi ma atapumi ona ibaabani dumalu emosi po emosi uyahina, babana tauta ataputa Keliso hinina. ²⁶ Hougana ona lauuyogigai yaka ega ina lalata ma ega ona lidaoya po kabudala ina yoliyoli, ²⁷ babana apo Tomodulele a gaogao ona weleya. ²⁸ Tu danedanene hina wohouna ma bagibagi dewadewahi nimahiyei hina dewahi po tu dayadayabu hagu hina welehi.

²⁹ Ega baha apapoehi ona ibaabaniyehi ma baha dewadewahi ona bahebahehi. Uyahinei apo tu lutanigana ona haguhi po hina kadidili ma Yaubada a lunugotootogo hina tuhagaya. ³⁰ Yaubada Alugona Woiyawa ega ona inogodubuya babana Yaubada i gimagimaleta ata wekiwekilalana naka tauna. ³¹ Ma geka apapoehi ona wihinigiyehi: baha wigola, uyogigai, widiboga, kawaiapapoe po wigawigawiya. ³² Ma tamogi ona hagu hagu memi po nugohegoyagei omi lawa hai apapoe ona paligigilihi emosi po emosi uyahimi naka pite Yaubada omi apapoe Keliso uyahinei amaka i paligigilihi.

5

¹ Yaubada a luhogalagei i kawainatunemi yaka ona witu-tupoganeya. ² Luhogala maena ona wootagoya mei Keliso i lauhogaleta pite po i palihalena meya po i witalaguyabena meya Yaubada uyahina po i hilahilage ubeita a ombenena dewadewana.

³ Taumi Yaubada a lawa waiwoiyawami uyahinei matamaga po dewa apapoeihi po omboho ona nehalehi ma ega

ubeihi ona ibaabani. ⁴ Ega dewa gobugobuhi ona deedehi po baha yabayababa ega ona ibaabaniyehi po dewa apapoehi ega ona itutupoganeya naka ega hita linanami tamogi omi bahagei Yaubada ona maamali. ⁵ Geka bahana naka baha dumana, tu apapoe apega hina lui Yaubada ma Keliso hai ani taniwaga uyahina. Geka tauhi tu matamaga po tu dewaapapoe po tu'mboho. Gapola luhogalana anona, ita witumagana ta huhouni gapola uyahina ma ega Yaubada uyahina.

⁶ Geka dewahi ubeihi Yaubada apo a luuyogigai ina wogeleteya tu wiponahahalena uyahihi, uyahinei ega iyai baha yabayababagei ina koyakoyamemi, ⁷ po tu wiponahahalena ega mitehi ona itulatulana.

⁸ Taumi lolowa uguwa uyahinei amaka o damanai Guyau a yayata uyahina, yaka yayata dewanei ona wobagibagi. ⁹ Yayata dewana anona naka dewa dewadewahi po dumadumaluhi po moinahi. ¹⁰ Yaka ona laudadana Guyau awai i kaokaohehi ona hanapugehi po ona dewahi, ¹¹ po uguwa dewa yabayababana ona lowo haleya ma apapoena ona paligeleteya. ¹² Baha dumana dewa gowagowadahi ubeihi ta ibaabani naka ani wihinimaya. ¹³ Ma apo yayata tu dewaapapoehi ina wogeletehi. ¹⁴ Babana yayata ginouli gobugobuhi apo ina lugeletehi po anohi ta hanapugehi. Geka binei ma ta ibaabani ta pa,
'Tam tu eneno,

hilagei una towolo

po Keliso yayatana ina yaayahim.'

¹⁵ Uyahinei omi mae ona galena itete imahiyehi po ega ona inugoneina ma tamogi ona hanapu duma, ¹⁶ po ega omi gaogao ona hahaleya babana geke hougana houga apapoe dumana. ¹⁷ Uyahinei ega ona buubuwa ma Yaubada a nugotuhu u nugonugomi ona gagalena imahiyeya. ¹⁸ Ega goila kadikadidilina ona umumaya po ona wobadebade, naka ani welupowa ma tamogi Alugo Waiwoiyawana nugonugomi ina lihogohi ma ina laikaohami. ¹⁹ Lougo tapalolo omi lawa mitehi ona lawilawihi, Sam lougona po lougo gehouhi nugonugomiyei ona ilulougo Guyau uyahina, ²⁰ ma houga atapuna ginouli magomagouhi ubeihi ona imaamala Yaubada Amata uyahina ma ata Guyau Yesu Keliso gowanei.

²¹ Omi wiyateyate Keliso uyahina naka pite gasi omi lawa ona iyateyatehi.

Tawine lugagayona

²² Taumi wiwine tawitawineni agagomi hai baha ona wiyateyatehi po naka pite gasi omi wiyateyate Guyau uyahina. ²³ Babana wawine agona olotona tu wiununugena naka pite Keliso a bolu tauta tauna ununuta po Tu halota. ²⁴ Uyahinei

tauta Keliso a bolu po ta wootagoya naka pite gasi wiwine agagohi hai nugotuhu hina wootagohi.

²⁵ Ololoto tawitawinemi agagomi ona lauhogalehi po mei Keliso a bolu i lauhogaleta pite yaka i palihalena meya po ubeita i hilage, ²⁶ ipa ina wiwoiyaweta mei bapatiso hougana ita apapoe i hamaga halehi a baha uyahinei po i liyeuyeyuta. ²⁷ Yaka tauta apo ina galena tuhagata a bolu namanamalita, ega kikina gobu bo apapoe gehouna uyahita ina memae ipa ta wiwoiyawa po ta haki wahaga. ²⁸ Naka pitenana ololoto agagomi ona luhogalehi po mei taumi hinimi o lauhogalehi pite. Babana gegeka, apo iyai agona ina luhogaleya yaka tauna gasi i luhogalena meya. ²⁹ Matababana ega emoe-motana po lawa gehouna hinina ina wihinigigiyeya ma tamogi hinina e gagalena iteteya po a hagu e weleweleya naka pite gasi Keliso a bolu e gagalena iteteta, ³⁰ babana tauta hinina gutagutana. ³¹ Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Lawa hinana ma amana ina nehalehi po agona ina lawagi po mitehi hina wihiniemosi,' ³² Geka bahana naka paliluwaluwa gowagowadana ma anona Keliso a bolu tauta mitehi ta wihiniemosi. ³³ Yaka taumi ololoto tawitawinemi agagomi ona luhogalehi po mei o lauhogalena memi pite ma wiwine tawitawinemi agagomi ona wiyateyatehi.

6

Logaloga hai ututu

¹ Logaloga amamami po hinahinami hai baha ona iponawogogehi Guyau u matana, yaka apo omi dewa hina dewadewa. ² Yaubada a lugagaya gehouna i bahebaheya i pa, 'Amamami po hinahinami ona iyateyatehi.' Geka lugagayo tahatahayana i paliwitumaganeya tu wiponawogo ubeihi, ³ i pa, 'Apo ona iyateyate yaka hoi hipuli ani kaoha ona tuhagaya po omi mae hina dao.'

⁴ Ama taumi natunatumi ega ona laidagudaguhi meka po apo hina lauuyogigai ma tamogi ata Guyau a taniwaga po a wiatatiyana ona wiututu lulougogehi.

Babada ma tu bagibagi hai lugagayo

⁵ Taumi tu bagibagi omi babada hoi hipuli hai baha anai matoutami ona iyateyatehi ma nugonugomiyei ona wileta kadidili po ona iponawogogehi yaka naka mei Keliso o iponawogogeya. ⁶ Om bagibagi uyahina ega ipa omi babada hina gagalemi ma ona iwalewalegama. Ma Yaubada a nugotuhu nugonugomiyei ona wotagoya po Keliso gowanei ona wobagibagi imahi. ⁷ Omi babada uyahihi ona nugohalena memi naka mei Guyau uyahina o itubagibagi ma ega lawa hota. ⁸ Babana amaka o hanapugeya taumi babada po tu

bagibagi atapumi omi bagibagi mihahi Guyau uyahinei apo ona tuhaga gogonehi. ⁹ Taumi babada omi dewa hina dewadewa tu bagibagi uyahihi po ega ona palipaliyehi ma ipa ona hanapuya taumi po tauhi omi Bada hoi yada e memae ma e tanitaniwagena emotemi.

Yaubada a gawiya gapolana

¹⁰ Geka u baha a siga, Guyau a kadidiligei po a wipoyagei ona kadidili. ¹¹ Ma Yaubada a gawiya gapolahi atapuhi ona luinihi po hougana Tomodulele ina koyakoyamemi ega ona tapitapiya. ¹² Babana ata wigawigawiya ega lawa laugelegeletanahi uyahihi ma tamogi ata wigawigawiya lawa laugowagowadahi uyahihi. Naka tauhi Tomodulele a tu bagibagi waipoyahi po kadikadidilihi po manimaninihi po gasi alugo apapoehi, tauhi hai dewagei hipuli he tanitaniwageya ma he laiuguwi. ¹³ Geka binei Yaubada a gawiya gapolana atapuna ona wogomomohihi po ega ona tapitapiya ma houga apapoe e nenei uyahina a wipoyagei ona towotowolo ma a sigana ona towolo kadidili. ¹⁴ Uyahinei ona towotowolo po baha dumana dagilolona ona widagilologeya ma yapami dewa dumadumalunei ona luguduguduya. ¹⁵ Ma omi ae humahuma nugodumola, tuwega dewadewana uyahinei aemi ona humahi. ¹⁶ Ma omi lagna witumagana, apo uyahinei ona lugaagala memi po Tomodulele a higeyala alalatana ina guduhi. ¹⁷ Ununumi lugaagalana luyagohana wouna ma Alugo Woiyawa a gawiya kwasikwasina ona waya naka Yaubada a baha. ¹⁸ Houga magomagouna Alugo Woiyawa a wipoyagei ona laupali Yaubada uyahina po omi luhogala atapuhi ona palipaliweleya. Geka binei ona galena itete memi po on'omtaibagibagi ma ona laupali tu wiwoiyawa atapuhi ubeihi.

¹⁹ Ma tau biugei ona laupali po a nugomotu ma tuwega dewadewana hanapu gowagowadana a bahena geleteya. ²⁰ Tuwega geke winoyanoyana binei ma hi houna luiyeu hoi numa panipani, uyahinei ona laupali Yaubada uyahina po tuwega geke a bahena geleteya anai nugomotuwe, babana geke pitenana i linanata.

Baha anani kokoe

²¹⁻²² Titikasi tulata dewadewana tauna Guyau a tu bagibagi dumadumaluna yaka naka a himiliyahi apo tuwegau atapuna ina dedeya uyahimi po ona nonoli u mae po u bagibagi ubeihi. Ma apo ina wikadidilimi po nugonugomi hina kaoha.

²³ Walewalehiu, a luhogaleya ipa Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai nugodumola ma hai luhogala anai witumaganahi hina welemi. ²⁴ Ma iyawoi nawa ata Guyau

Yesu Keliso he lauhogalena wahagi hai lunugotootogo ina melabenihi.

PILIPAI

Wimaamala (Bagibagi 16.12)

¹ Tau Paulo, Timoti miteu to wobagibagi Yesu Keliso binei. Omi leta geke to gilugilumiyahi taumi mi Pilipai Yesu Keliso i wiwoiyawemi omi tanitaniwaga po numa dalabu tu galena itetena mitehi.

² Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai nugodumola hina melabenimi.

Paulo a lupali mi Pilipai ubeihi

³ Houga magomagoua a nugonugotuhumi yaka Yaubada uyahina a imaamala ⁴ po u lupali hougahi bimiyei anai kao-hau a laupali, ⁵ babana omi wihaguhagu tuwega dewadewana i gelegeleta tahatahaya uyahimi ma i nei po ataima. ⁶ Ma a hanapugena dumaya naka Yaubada a bagibagi dewadewahi uyahimi i iwawalihi apo ina liwoloehi Yesu Keliso a iyeta e nenei uyahina.

⁷ U kaoha bimiyei i dumalu babana a luhogalena dumami. Taumi ma tau Yaubada a lunugotootogo ta wigogoneya u houga tuwega dewadewana a ihaahalaneya ma tu witumagana a ikadidilihi ma gasi geke hougana hoi numa panipani a memae. ⁸ Yaubada i hanapugeu Yesu Keliso a luhogalagei taumi a luhogalena dumami.

⁹ Ma a laupali bimiyei ipa omi luhogala po omi hanapu po omi nugotuhu hina lalata gogona. ¹⁰ Yaka apo ginouli dewadewahi ona winaganihi ma Keliso a iyeta e nenei uyahina apo omi dewa hina dewadewa po hina yeuyeu. ¹¹ Uyahinei omi mae hina dumalu po Yesu Keliso a kadidiligei ugo dewadewana ona woogeletehi ma lawa Yaubada hina wootalagiyeya ma hina hunehuneya.

Paulo i nugohalena meya Keliso binei

¹² Walewalehiu, nugonugou ipa ona hanapugeya witai atapuhi a tutuhagahi naka binei ma tuwega dewadewana e lalata lawa uyahihi. ¹³ Uyahinei tupo geke Sisa a tu wigawiya po lawa atapuhi amaka hi hanapugeu a luilui numa panipani uyahina naka Keliso binei. ¹⁴ Ma tu witumagana atapuhi u mae hoi numa panipani hi gagaleya po anai nugomotuhi Yaubada a baha he ituwetuwegeya ma ega hita matomatouta.

¹⁵ Baha dumana, tu luguguya gehouhi omgenagenaliligei he lauguguya Keliso binei ipa hina gelagoniu ma gehouhi hai luhogalagei he lauguguya. ¹⁶ Tauhi anai nugodubuhi lauhogaleu babana tuwega dewadewana binei ma tau hoi

numa panipani a memae. ¹⁷ Ma tu'mgenagenalili Keliso gowanei he lauguguya ipa hai bolu ina lata po hina linugodubuwe hoi numa panipani a memae. ¹⁸ Ma kidahi a kaoha babana ginouli baneina Keliso tuwegana he lauguguya yaka ega ata geno hai omgenagenalili binei.

Ma gasi a kaoha дума ¹⁹ babana a hanapugeya omi lupali Yesu Keliso uyahina biugei ipa Alugo Woiyawa ina haguwe po ginouli apapoehi ana ialonihi apo hina halou. ²⁰ Tau u witumagana a nugotuhu lagoneya ipa ega Keliso binei ana ihinimaya ma apo a hilageu bo a yautuwe ipa Keliso binei a nugomotu po lawa hiniu a wiyuwa binei ma hina wotalagae. ²¹ A yautuwe hoi hipuli Keliso mitehi to memae ma apo hilage yaka u luwitana a waya. ²² Inapa hoi hipuli a memae apo u bagibagi dewadewahi hina gelegeleta Keliso binei, uyahinei ega awai gehouna ata hanapugeya apo awai a winagani hilage bo luyagohana. ²³ U winugohiyahiyawa geegeka, a luhogaleya ipa hipuli geke a nehaleya po Keliso mitehi to mae, naka ani kaoha baneina. ²⁴ Ma tamogi i linanau hoi hipuli a memae po a hagu hagumi. ²⁵ Uyahinei a hanapugena dumaya naka mitemi apo ta memae ma a hagumi po ona kaoha omi witumagana Keliso uyahina. ²⁶ Ma u gunawilana uyahimi binei apo ona kaoha дума tau biugei ma Yesu Keliso ona hunena dumaya.

²⁷ Pilipili awai a ialonihi ma taumi ona galena itete memi po omi bagibagi uyahihiyei lawa Keliso tuwegana hina kawaidewedeweya. Inapa numapani a nehaleya po a weludadanimi bo inapa a memae ma noyami dewadewana hina paliweleu po a nonoli hina pa, 'Pilipai hi towolo kadidili po anai nugoemotahi tuwega dewadewana ta itumaganeya binei he idagudagu, ²⁸ ma ega hita matomatouta hai gawiya uyahihi.' Omi nugomotu binei tu wigawiyemi u matahi, tahaya luwaga e wogeleteya, tauhi apo hilage hina wialoni ma taumi apo luyagohana Yaubada uyahinei ona tuhagaya. ²⁹ Babana tauta Yaubada ani kaoha i weleta ipa apo Keliso witumaganana binei wiyuwa ta tutuhagahi. ³⁰ Naka pite tau gasi u wiyuwa amaka o galehi po geke hougana Keliso binei u wiyuwa o noonolihi.

2

Nugohopuhopu binei

¹ Keliso mitehi ta iemota binei ta nugokadidili po a luhogalagei e laikaohata. Ma Alugo Woiyawei ta itulatulana po ta launugotootogogena meta. ² Yaka ona laikaohau po ona winugoemota po ona lauhogalena memi po ona inao welewelelena nugonugomi uyahihiyei po ona iwogatala gogona. ³ Ega

omgaganugei po ega nugogegaagei ona wobagibagi, ma anai nugohopuhopumi omi lawa gowahi ona wohepahi. ⁴ Ega tunawami ona nugonugotuhu memi, ma omi lawa gasi hai dewadewa ubeihi ona inugonugotuhu. ⁵ Yesu Keliso a nugotuhugei ona inugonugotuhu.

⁶ Tauna ma Yaubada galenahi emosi ma tamogi a taniwaga ega ita womomohi ⁷ po Yaubada anani mae wasawasa i nehaleya po i hopu mai hoi hipuli. Hi guni po i wilawa hota, ma i itubagibagi galenana mei tu poula gehouna. ⁸ Ma i nugohopuhopu po i palihalena meya hilage uyahina po i take. ⁹ Yaka amaka Yaubada i wohepa meya po gowana i wilataya gowa atapuhi u tepahi, ¹⁰ po Yesu gowanana uyahina yada tu miyena po hipuli tu miyena po hiyoyowa tu miyena ataputa apo ta polou uyahina, ¹¹ po Yesu Keliso ta kawamoineya tauna Guyau po tauna uyahinei apo Yaubada Amata wotalagaena ina tuhagaya.

Yayata tu mehipuli ubeihi

¹² U lawa, lolowa a memae taumi o wiponawogogena dumau yaka geka hougana a mebala daogemi, ma ona iponawogo imahi ma anai matoutami po anai nugohелеlemi ona wobagibagi po ipa luyagohana dewadewana u hinena ona meimahi. ¹³ Matababana Yaubada u nugonugomi e wobagibagi ipa tauna a nugotuhu dewadewana ona lauhogaleya po ona wootagoya.

¹⁴ Omi bagibagi uyahihi ega ona lauhinidoodola po ona wobahabaha. ¹⁵ Uyahinei taumi omi dewa atapuhi hina haki po hina yeuye tu mehipuli u matahi babana taumi Yaubada natunatuna woyeuyeumi. Geka hougana tu meuputa hai dewa uguguwahi u hayahi o memae yaka tauhi hai ubona taumi, ¹⁶ ma yautu tuwegana ona wodamaneya. Keliso a houga gunawilana uyahina bimiyei apo a kaoha babana u bagibagi uyahimi ega ipa a halena yababaya. ¹⁷ Inapa hina lihilageniu po talau ina kololo mei omi witalaguyaba a lutepana naka u ani kaoha ipa omi nugohalena anai witu-maganami a lutepaneya. Naka ata ani kaoha taumi po tau. ¹⁸ Taumi i linanami po miteu ta kaoha gogona.

Timoti ma Epilodasi hai bagibagi

¹⁹ U winugonugotuhu ipa apo Guyau Yesu a wihaguhagei Timoti a himiliyahi po tuwegami ina neiyai uyahiu po u ani kaoha bimiyei. ²⁰ Timoti tunawana ma ega iyai gehouna tu haguwe ita memae po apo bimiyei gasi ita inugonugotuhu imahi. ²¹ Ma tu witumagana gehouhi tauhi tunawahi hai bagibagi ubeihi he inugonugotuhu ma Yesu Keliso a bagibagi ega hita inugonugotuhugeya. ²² Ma Timoti amaka o hanapugeya

tauna lawa dewadewana po amaka mei natuwe dumana po mitehi to idagudagu tuwega dewadewana binei. ²³ Uyahinei meka hougana u luhetala a nonoli a luhogaleya ipa Timoti apo a himiliyahi uyahimi. ²⁴ Ma Guyau a witumaganeya a wihaguhagugei apo houga kikina tau gasi a nehi uyahimi.

²⁵ Ma geka hougana a inugonugotuhu ipa Epilodasi a himila meya uyahimi. Tauna walehiu, tu wigawiya haguwe mitehi to wobagibagi ma taumi gasi omi tu winoyanoya po u hagu uyahimiyei i neiyai. ²⁶ Epilodasi taumi i luhogalena dumami po hougana i tootogo noyana o noonoli bimiyei i nugogeno duma. ²⁷ Baha dumana i totogo labatana ma tamogi Yaubada i lunugotootogogeya po ega ita hilage. Ma tau Yaubada i lunugotootogogeu, babana meka po apo Epilodasi ina hilage yaka tau binei a nugodubu duma. ²⁸ Geka binei ma nugonugou ipa a himila meya po ona galeya anai dewadewana ma ona kaoha po gasi tau u nugogeno ina kokoe. ²⁹ Uyahinei apo houga awai ina geletahi omi meyagai uyahina anai kaohami ona mamali Guyau gowanei. Ma apo Guyau a tu bagibagi gehouhi hina nenehi uyahimi ona wiyateyatehi inapa tauhi mei Epilodasi yaka. ³⁰ Epilodasi ona mamala dumaya babana i tootogo kikina ma apo ota hilage Keliso a bagibagi binei taumi i luhalenimi po i haguwe uyahinei ma totogo i tuhagaya.

3

Dewa dumadumaluna binei

¹ Uyahinei, walewalehiu, ata Guyau binei ona kaoha. Nugotuhu lolowa a gilugilumi uyahiu ega ita witai, ma a luhogaleya ipa ona meimahi yaka a'mgiluma meme po ina hagumi.

² Ma tu apapoe gehouhi ona wihinigigiyeya mei kedewa woyahiyahihi, tauhi mi Yudeya hini tu'mhapihapi hai bolu.

³ Ma tauta hapihapi dumana amaka ta waya yaka Yaubada Alugonei ta polopolou ma Yesu Keliso ta hunehuneya yaka ega hipuli dewana uyahina tana itumagana. ⁴ A baha duma emoemotau po hipuli gapolana binei a nugogegae.

Hipuli dewana uyahina lawa gehouhi a gelagonihi, ⁵ babana tau lawa Isalaelagei po u guguni Beniyamina uyahinei i nei po u ogola tugutugu Hibulu. Hi guniu po iyeta magouna 8 hi kokoe ma mi Yudeya hai wekiwekilala hi weleu po hi hapiu ma gasi tau Palisi lawana po mi Yudeya hai lugagayo a wotago imahiyena dumahi, ⁶ po a wileta labatana duma tu witumagana wiapapoenahi binei, ma Mose a lugagayo ega kikina ata tulagoni.

⁷ Ma tamogi gowau a lata a galena hopuhopuneya babana Keliso tunawana uyahina a palihalena meu. ⁸ Babana

u Guyau Yesu Keliso a hanahanapugeya i haki wahaga po hipuli ginoulihi i haki lagonihi. Uyahinei a kawaiginouli yabayababehi po gapola atapuhi a galena iapa-poenihi po a halehi ipa Keliso a tuhagaya ⁹ po uyahina a memae. Ega emoemotana po tau u dewadumalu binei bo Mose a lugagayo wiponawogona tepanei ma Yaubada ina kawaidewedeweu. Tamogi amaka Keliso witumaganana binei Yaubada i kawaidumalugeu. ¹⁰ Nugonugou ipa Keliso a hanapugeya, a towolo meme kadidilina po wipoyana a tuhagahi. Nugonugou ipa tauna a wiyuwa mayahi a winihi po a hilage a witutupoganeya, ¹¹ po tau gasi hilage uyahinei apo towolo meme a tuhagaya.

¹² Tau yohola ega geke ginoulihi ata tuhagahi po u dewa atapuhi hita dewadewa imahi. Ma a wileta kadidili duma po a wogoya, babana geke ginoulina binei ma Yesu Keliso i womomohiu. ¹³ Walewalehiu, a ibaabani hota ma ega itapa amaka dewahi ata womomohihi ma tamogi u nugotuhu emosi hota uyahinei muliu ginoulihi a winugoguluwihi ma awai u matau binei a ileta kadidili ¹⁴ ipa maiha a wiwaya. Naka otu gegena: Yaubada a wimeiha hoi yada Yesu Keliso uyahinei.

¹⁵ Uyahinei tauta amaka ta winugomagula geke pitenana tana inugonugotuhu. Ma inapa omi nugotuhu tapuhi yaka Yaubada apo ina wiatatiyemi. ¹⁶ Ma awai ta tutuhagahi ipa ta womomohihi.

¹⁷ Walewalehiu, atapumi ona itutupoganeu po apo iyawoi hai mae mei tau ona gagalehi po taumi gasi naka pitenana ona dewaya. ¹⁸ Ma Keliso hoi ani take i hilahilage ubeita, naka binei ma lawa magomagouhi hi wigawiyeya. Gawiyana lolowa amaka a paliwelemi ma geke hougana anai matadiligwegweu ma a bahebahena meya. ¹⁹ Tu wigawiyena tauhi hai ani kokoe uyahina apo hina wiyuwa, babana hai omlabatana koibahi i wihogoya po gasi ani wihinimaya ginoulihi he lauhogalehi ma hipuli gapolahi houga magomagouna nugohi i waya. ²⁰ Ma tauta ata ani mae hoi yada uyahinei Tu luyawahita Yesu Keliso ata Guyau apo ina gunawilena meya yaka tauna binei ta iononana. ²¹ Apo hougana ina gunagunawilena meya hinita ina buinihi, amalai ta tapiya ma apo ina buinita yaka mei tauna hinina a didiga. Bagibagi geke a maninigei babana tauna emoemotana apo ginouli atapuhi uyahihi ina witaniwaga.

4

¹ Uyahinei, walewalehiu, nugonugou amaka o waya po a luhogaleya ipa a galena memi. Taumi u ani kaoha po gasi

u ani'mhuna, yaka u lawa, ona towolo kadidili ata Guyau uyahina.

Wiututululougo

² Taumi wiwine luwaga Ewodiya ma Sinitika a luhogaleya ipa omi wimemepuputana ona wohouni babana taumi Guyau tu wotagona gehoumi. ³ Ma tam tulau, lolowa ta wobagibagi gogona, a luhogaleya ipa wiwine naka una haguhi babana tauhi lolowa mitehi to bagibagi gogona po tuwega dewadewana to ipaliweleneya. Tauhi ma Kelemeti po gasi tu haguwe gehouhi gowahi amaka hi giluma hop-uneya yautu bukana u hinena.

⁴ Houga magomagouna Guyau uyahina ona kaokaoha, a paliwelena memi taumi ona kaoha. ⁵ Omi nugohegoya ipa lawa atapuhi hina hanapugeya, babana Guyau u liyaliyata e memae. ⁶ Yaka ega awai gehouna binei ona genogeno, tamogi ginouli atapuhi ubeihi ona imaamala Yaubada uyahina ma ona polou po omi luhogala ubeihi ona laupali. ⁷ Yaka apo Yaubada a nugodumolagei ina lihogomi. A nugodumola naka apega ta hiyawa pahi ma Yesu Keliso tauna uyahinei nugonugota apo ina dumoli.

⁸ Walewalehiu, geka u baha sigasigana. Houga magomagouna ginouli dewadewahi ona inugonugotuhugehi: dewa dumahi po wiyateyate po dumalu po yeuyeu po didiga po lunugotootogo ubeihi ona laihunahuna. ⁹ Taumi u bagibagi po u baha po u wiatatiyana ona wootagohi yaka Yaubada mitehi apo ona memae ma ina lainugodumolami.

Mi Pilipai hai ani'mbenena Paulo uyahina

¹⁰ Ata Guyau amaka i likaohau babana geka hougana o launugotootogogeu gasi. Moina dumana lolowa nugonugomi ipa ona haguwe ma tamogi ega gaogao gehouna ita lugeleteya. ¹¹ Ma u nugogeno apega a paliwelemi u mae witai geka u hinena babana amaka a hanapugena meu; emoe-motau u mae atapuhi uyahihi ipa a kaoha hota. ¹² Nugote witai bo kaoha u hinehi ma gasi mahula bo gomala hougahi uyahihi ma a wigapola bo a dayadayabu, hawena; emoemotau u mae atapuhi uyahihi a kaoha. ¹³ Matababana Keliso mitehi to memae po e ikadidiliu yaka bagibagi atapuhi emoe-motau.

¹⁴ Ma u witai geka amaka o lityateyaya omi hagugei po binei ma a wimaamala duma uyahimi. ¹⁵ Lolowa u houga tahatahayana a nehi Masedoniya anani taniwaga u hinena po tuwega dewadewana a wipaliweleneya. Ma hougana a nenehalemi ega kikina tu witumagana dobu gehouhi uyahihiyei hagu ata tuhagaya u kadau binei. Ma taumi mi Pilipai tunawami u tahaya o wimiheya. ¹⁶ Ma gasi u Tesalonika a

memaē ma omi hagu mala wabiha amaka o weleu. ¹⁷ U baha geke ega ipa ani'mbenena ona weleweleu ma tamogi omi ombenena anona uyahimi ina lata duma omi wihaguhagu uyahinei. ¹⁸ Ma omi ani'mbenenana Epilodasi i neneiyai atapuna a tuhagaya po emoemotau. Naka mei omi ani talaguyaba dewadewana Yaubada u matana amaka o apuya po dimumuna i nonoli po binei i kaoha duma. ¹⁹ Uyahinei u Yaubada omi luhogala atapuhi apo ina welewelemi naka tauna a wasawasagei babana taumi Keliso Yesu galinei.

²⁰ Yaubada Amata ta wotalagiyeya ega sigasigana. Moina.

²¹ Yesu Keliso tu wiwoiyawena atapumi uyahimi u wimaamala. Ma walewalehita mitehi to memae hai wimaamala uyahimi. ²² Ma tu wiwoiyawa atapuhi po tauhi gasi Sisa a numa uyahina he wobagibagi hai wimaamala uyahimi.

²³ Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotoogogei alugomi hina meimahi.

KOLOSI

Wimaamala

¹ Tau Paulo, Yaubada a nugotuhugei a ituwetuwega Yesu Keliso binei ma walehita Timoti i haguwe po omi leta geka a gilumiyahi, ² mi Kolosi taumi waiwoiyawami po Keliso tu wotago imahiyena uyahimi.

Yaubada Amata a lunugotootogo po a nugodumola hina melabenimi.

Paulo a wimaamala mi Kolosi ubeihi

³ Iyeta emosi po emosi u houga lupali uyahina bimiyei Yaubada a maamali. Tauna ata Guyau Yesu Keliso Amana. ⁴ A imaamala babana tuwegami a nonoli naka o itumagana Yesu Keliso uyahina po tu wiwoiyawa atapuhi o lauhogalehi ⁵ babana o nugotuhu lagoneya ipa apo yohola ani kaoha hoi yada ona tuhagaya mei lolowa tuwega dewadewana o noonoli pite. ⁶ Tupo wohepali uyahihi lawa tuwega dewadewana hi noonoli po tuwegana e lalata u hayahi ma e ugugo labatana mei lolowa taumi Yaubada a lunugotootogo o nonola tahaeya po o kawamoineya, ⁷ mei o nonoli Epilasi uyahinei tauna tu bagibagi tulata ma Keliso tu hagu imahiyena bimiyei, ⁸ po Alugo Woiyawa a luhogala e welewelemi amaka i baheya uyahiu.

Keliso a bagibagi

⁹ Geka binei, hougana tuwegami a noonoli ma i nei po amalai u tapalolo Yaubada uyahina ega ata wohouni bimiyei. Ma a laupali ipa ina winugogadagalimi po a nugotuhu ona hanapugeya ma Alugo Woiyawa a nugotuhugei ona hanapu duma. ¹⁰ Ma omi memae dewadewahi Guyau i lainanaya uyahihiyei ona likaohaya, po ugomi dewadewahi hina lugeletehi omi bagibagi uyahina po Yaubada hanapuna uyahimi ina lata. ¹¹ Ma tauna a kadidiligei po a wipoya diidiganei ina wikadidilimi po on'omtaibagibagi omi bagibagi magomagouhi uyahihi ma ona towolo momota. ¹² Yaka anai kaohami ona imaamala Amata uyahina babana tauna a palihalena binei tupo yaayatana uyahina o memae a lawa waiwoiyawahi mitehi. ¹³ Matababana tupo uguwa uyahinei i halota po i houna luyeta Natuna i lauhogaleya anani taniwaga u hinena. ¹⁴ Ma gowanei ata apapoe i wimihehi po i paligiigilita.

¹⁵ Ega emoemotata po Yaubada ta galeya ma Yesu Keliso galenana mei tauna. Ma Yesu Keliso wiwawala atapuhi i gelagonihi. ¹⁶ Matababana tauna ginouli atapuhi hoi yada po

hoi hipuli hai baba, ginouli ta gagalehi po ega tata gagalehi, tu wiwasawasa pot tu wiguyau po tu witaniwaga po tu kadidili gowagowadahi, atapuhi Yaubada i wiwawalihi Keliso uyahinei po Keliso binei. ¹⁷ A wiwawala odubohi muliyei apoma hi geletai ma Keliso odubo walihagana i memae po tauna uyahinei ginouli atapuhi he idagudagu. ¹⁸ Yaka a bolu tauta hinina tupona ma tauna ununuta, po ata baba tauna ma hilage uyahinei tu towolo meme tahatahayana. Uyahinei ma ta hanapugeya ginouli atapuhi i gelagonihi ¹⁹ po Yaubada anai kaohana babana Keliso u nugonugona a nugotuhu po a kadidili po a dewa atapuhi i lihogoya. ²⁰ Yaubada ginouli atapuhi hoi hipuli po hoi yada i luemotehi tauna uyahina naka binei Yesu i hilage hoi ani take ma talana i kololo po a nugohegoyagei lawa atapuhi hi witulana meme.

²¹ Lolowa taumi o mebala dao po omi nugotuhugei Yaubada o igawiyeya po omi dewa hi apapoe. ²² Ma Keliso hinina a hilage uyahinei i luemotemi ipa ina wiwoiyawemi po ina liyeuyeumi ma ina houna geletemi Yaubada u matana anai dumadumalumi. ²³ Yaka ona wootago imahiyeya ma ona towolo momota tuwega dewadewana o noonoli uyahina ma omi winugonugutuhu lagona ega ona nenehaleya. Tuwegana hoi hipuli tupo wohepali lawa hi nonoli ma tau Paulo tu luguguyena gehouna.

Paulo a bagibagi

²⁴ Geka hougana wiyuwa a tutuhagahi bimiyei ma ki-dahi anai kaohau. Tau hiniwiyuwa a ialoni naka Keliso a wiyuwa a lauwitani tu witumagana ubeihi naka tauhi Keliso a bolu. ²⁵ Taumi a bolu bimiyei Yaubada i taniwageu po a itubagibagi ipa a baha atapuna a palipaligeleteya. ²⁶ Geka bahana odubona googata uyahihi i gowadi ma geka hougana i wogeleleteya a lawa waiwoiyawata uyahita. ²⁷ Naka Yaubada a nugohine waigapolana po waiwasawasana tu meuputa ubeimi ipa Keliso u nugonugomi ina memae po tauna uyahinei a wasawasa diidigana ona tuhagaya po ona itumaganeya a nugotuhu lagonami.

²⁸ Tauna binei a ibaabani po a palipaligeleteya lawa atapumi uyahimi ipa ega ona powapowa ma hanapu ona tutuhagaya po apo nugonugomi Keliso uyahinei hina magula imahi. ²⁹ Geka binei tau a ileta kadidili babana tauna a wipoya u nugonugou i houni.

2

¹ A luhogaleya ipa ona hanapugeya tau a ileta labatana taumi bimiyei po mi Leodisiya ubeihi po lawa gehouhi yohola ega hita gagaleu ubeihi. ² Ma u winugonugotuhu ipa taumi

ona nugomotu po ona itulatulana imahi ma omi hanapu uyahinei taumi mei tu wasawasa po tu hanahanapu hai mae po Yaubada a nugohine gowagowada naka Keliso ona galena tuhaga imahiyeya. ³ Babana tauna uyahinei hanapu po nogutuhu wasawasahi he gelegeleta. ⁴ Geka a ibaabani uyahimi ma ega lawa hai baha dagihanei hina koyakoya memi. ⁵ Geka hougana tau a mebala daogemi ma u nugotuhu uyahimi e memae po a kaokaoha omi meimahi po omi witu-magana kadidili Keliso uyahina binei.

Ani meimahi Keliso

⁶ Ata Guyau Yesu Keliso amaka o tuhagaya yaka uyahina ona memae. ⁷ Ma Keliso witumaganana binei hi iatatiyemi tauna ata baba dumana yaka ona wileta kadidili po dedemi hina hopu u hinena ma u iyawena ona lunuma imahi ma ona imaamala labatana.

⁸ Ega lawa hina koyamemi po hai baha hanahanapugei hina panipanimi babana lawa hai hanapu ginouli yabayababa. Hai winugonugotuhu ega Keliso uyahinei hita nenei ma Tomodulele uyahinei he nenei po lawa hai dewa uyahihiyei he nenei.

⁹ Matababana Keliso Yaubada a woihudihudi hogohogona uyahina i memae po i wilawa hota. ¹⁰ Ma Keliso uyahinei luyagohana hogohogona amaka ta tuhagaya naka tauna tu witaniwaga po tu kadidili gowagowadahi po atapuhi i gelag-onihi. ¹¹ Ma Keliso uyahinei hapihapi ta tuhagaya, ega lawa nimahiyei tamogi hipuli a kamna apapoena binei ma i hapita po ta yeueu. ¹² Ma hougana ta ibapatiso anona naka Keliso mitehi ta hilage gogona po Keliso mitehi hilage uyahinei ta towolo meme babana Yaubada a kadidili ta itumaganeya naka Keliso hilage uyahinei i witowolo meya. ¹³ Ma taumi lolowa apapoe u hinena o hilage duma po o mebala dao babana taumi tu meuputa. Ma Yaubada yautu dewadewana i welemi Keliso mitehi po omi apapoehi i paligiigilihi. ¹⁴ Ma ataputa ata yaga i hamaga haleya po lugagayo wiponahale-nana ani take uyahina hi tutulawiteya. ¹⁵ Ma tu witaniwaga po tu kadidili gowagowadahi i houna hopunehi hoi ani take po i wihubahi ma i kadidili lagonihi.

¹⁶ Uyahinei ega emoemotana po iyai gehouna ipa ina tanitaniwagemi omi wiyohi binei po omi toleha binei po wamahiya wouna nugomomotana binei po iyeta dalabu binei. ¹⁷ Geka ginoulihi wekiwekilala hota ma limoinahi Keliso uyahinei amaka hi geleta. ¹⁸ Ma ega iyai gehouna ina gagalena idibogimi po ina pa, 'Taumi ega kikina ota nugo-hopuhopu babana tu winoyanoya mi yadena ega ota wotalagiyehi.' Luboniyei hai winugonugotuhu powa hi geleta

po he nugonugogege yababa. ¹⁹ Po tauhi Keliso uyahinei hi boli halena mehi. Ma tauta Keliso mitehi ta wibolu emosi, tauna ununuta ma tauta hinina gutagutana emosi po emosi. Uyahinei Keliso e tanitaniwageta ma emosi po emosi e poopo emoteta po hini emosi. Ma Yaubada e ianita ma ta lalata.

Yautu wouna Keliso uyahinei

²⁰ Taumi amaka Keliso mitehi o hilage gogona po Tomodulele a taniwaga u hinena amaka o kokoe ma awai binei o wootago gawahi po mei taumi tu mehipuli hai bagibgi naka pitenana? Awai binei lawa hai lugagayo o wootagohi? ²¹ Hi palipaliwelemi hi pa, ‘Geka ginoulina ega ona wodadani ma gehouna ega ona hanahanadadani ma gehouna ona wiyohi.’ ²² Ma a paliwelemi geka ginoulihi, ginouli kookoehi babana lawa hai nugotuhu po hai wiatatiyana uyahihiyei hi nei. ²³ Geka lugagayohi ani galenahi mei lugagayo dumahi babana hai tu wimulitago tapalolo uyahina he ileta anai nugohopuhopuhi ma he hudihudi ma tamogi lugagayohi ega kikina hita kadidili ipa luhogala apapoena hina guduya.

3

¹ Yaubada Keliso mitehi amaka i witowolo meta yaka yada gapolahi ona bihehi babana Keliso hoi yada Yaubada u awala hinebawana e memae. ² Gasi omi winugonugotuhu ona huhounihi ginouli yadei uyahina ma ega hipuli ginoulihi uyahihi. ³ Babana amaka ta hilage po geka hougana Keliso mitehi yautu gowagowadana Yaubada uyahina ta memae. ⁴ Yautu dewadewana Keliso uyahinei amaka ta waya yaka a houga lugeletai uyahina tauta apo mitehi ta geleta gogona anai didigata.

⁵ Uyahinei hipuli dewahi u nugonugomi he memae ona boho halehi: matamaga po nugogobu po luhogala apapoehi po gapola luhogalahi po omboho naka ani witumagana powa. ⁶ Geka ginoulihi ubeihi Yaubada anai uyogigeina apo ina libahibahita. ⁷ Taumi lolowa geka dewahi dewedewehi ma hi tanitaniwagemi. ⁸ Ma geka dewahi ataima ona wihinigigiyehi: witona po uyogigai po omgenagenalili po ompalihopuhopu po wihapona po. ⁹ Gasi ega ona ikoyakoyama omi lawa uyahihi babana hipuli a kamna amaka o wihinigigiyeya. ¹⁰ Ma kamna wouna o wiwaya babana Tu wiwawalina houga magomagouna e laiwoumi ipa ona hanapugeya po omi kamna galenana mei tauna. ¹¹ Naka binei ega wikahakaha gehouna ita memae. Hawena mi Yudeya bo ega mi Yudeya; hapihapihi bo ega hapihapihi; mi pitepitena bo mi nihena; tu bagibagi bo babada; ma tamogi emosi po emosi Keliso u hineta po tauna i geduma.

12 Ma taumi Yaubada a lawa po a luhogalagei i winaganimi ipa ona wiwoiyawa yaka geke dewahi ona winihi po ona lauhogala ma ona launugotootogo ma ona nugonugohopuhopu ma ona launugohegohegoya ma gasi on'omtaibagibagi. 13 Ma emosi po emosi ona launugodewedewena memi po omi lawa ega ona meme puputehi ma hai apapoe ona paligigilihi matababana ata Guyau tauna gasi omi apapoe i paligigilihi. 14 Ma luhogala dewa gegedumana babana luhogala dewa atapuhi i humahi.

15 Keliso a nugodumola houga magomagouna ina weluweluwini. Geke binei ma Yaubada ataputa i otugeta po ta wibolu emota. Ma tana imaamala Yaubada uyahina. 16 Keliso a baha emosi po emosi u nugonugomi hina laha imahiyehi po uyahihyehi ona iatatiyena memi po ona guuguyena memi hanapu dumanei. Ma ona lulougo sam a giluma uyahina po lougo bui uyahihyehi po lougo wouna Alugo Woiyawa ina welemi uyahinei Yaubada ona maamali nugonugomiyei. 17 Ma omi wibaabani po omi bagibagi atapuhi uyahihyehi ata Guyau Yesu gowanei ona imaamala Yaubada Amata uyahina.

Bolu geha po bolu geha hai lugagayo

18 Guyau a bolu tauta yaka wiwine tawitawinemi agagomi hai baha ona iyateyatehi.

19 Ma taumi loloto, tawitawinemi agagomi ona luhogalehi po ega ona palipaliyehi.

20 Logaloga taumi, houga magomagouna hinahinami po amamami hai baha ona iponawogogehi naka ata Guyau anani kaoha.

21 Taumi ama natunatumi ega ona laidagudaguhi babana apo hina wigonugonuwa.

22 Taumi tu bagibagi hota, houga magomagouna omi tantaniwaga hoi hipuli hai baha ona iponawogogehi. Ma ega ona iwalewalegama ma ona wobagibagi anai palihalenami ipa Guyau nugonugomiyei ona iyateyateya. 23 Ma omi bagibagi atapuhi uyahihi nugonugomiyei ona ileta ega ipa lawa ubeihi ona wobagibagi ma ipa Guyau binei ona wobagibagi. 24 Naka binei houga e nenei Guyau apo ina wimihehi guta dewadewana uyahinei babana Guyau Keliso binei o wobagibagi. 25 Ma tu apapoe apo ina wimihehi ginouli apapoehi uyahihyehi. Matababana Guyau tu apapoe apega ina kawaihawenehi.

4

¹ Ma taumi babada ona taniwaga dumalu omi tu bagibagi emosi po emosi uyahihi, babana ona hanapugena dumaya taumi gasi omi Bada hoi yada e memae.

Lupali wiatatiyanana

² Ona galena itete memi po ega omi lupali hina tapitapiya tamogi ona imaamala Yaubada uyahina ma on'omtaibagibagi omi lupali uyahihi. ³ Ma tauyai ubeiyai gasi ona laupali po Yaubada tahaya ina wogeleteya uyahiyai po Keliso tauna Yaubada a nugohine gowagowadana to bahena geleteya lawa uyahihi. Geka tuwegana to ipaliwelena binei ma hi houna luyeu hoi numa panipani. ⁴ Uyahinei biugei ona laupali po tuwega dewadewana a paligeleteya po hina hanapugeya ma u bagibagi anona lawa u nugonugohi ina lugiigili.

⁵ Tauhi ega Keliso hita itumaganeya u matahi omi dewa hina dumalu, ma ega omi gaogao ona hahaleya. ⁶ Houga magomagouna a nugohegoyami ona ibaabani omi baha dagidagihahiyeyi, po omi lawa hai lubayada ona imihena imahiyehi.

Baha sigana

⁷ Apo Titikasi ina nehi uyahimi po tuwegau atapuna ina dedeya, tauna walehita dewadewana ma Guyau a tu bagibagi dumadumaluna miteiyai to wobagibagi gogona. ⁸ A himili po e nenehi ipa i mae binei ina widedede po ina likaohami. ⁹ Ma walehita dewadewana Onesimo Titikasi mitehi he nenehi. Onesimo tauna omi tupo lawana ma anai witumaganana Yaubada binei i bagibagi imahi. Awai geka hota hi gelegeleta apo hina paliwelemi.

¹⁰ Alisitaka miteu hoi numapani to memae ma i mamalimi, ma Maki i mamalimi. Tauna Banabasi oinanana ma lolowa a palipaliwelemi ipa Makina apo ina nehi uyahimi yaka ona likaohaya. ¹¹ Ma Yesu gowana wiluwagana Yusito i mamalimi. Hai tonuga geka tauhi mi Yudeya ma mitehi to wobagibagi gogona Yaubada anani taniwaga binei po he inugokadidiliu. Ma ega Yudeyagei gehouna ita haguwe.

¹² Epapila i mamalimi, tauna omi tupo lawana ma e wobagibagi Yesu Keliso binei ma houga magomagouna bimiyei e laupali ipa ona towotowolo a nugomotumi ma Yaubada a nugotuhu ona wootago imahiyehi anai nugokadidilimi. ¹³ A kawamoineya tauna e ileta kadidili taumi bimiyei ma gasi mi Leodisiya po mi Helapoli ubeihi. ¹⁴ Tulata Luka tauna tu ulaula, ma Dimasa hai wimaamala uyahimi. ¹⁵ Ata lawa tupo Leodisiya he memae u wimaamala ona paliwelehi po tu

witumagana Nimipa a u numa he tapatapalolo u wimaamala ona paliwelehi.

¹⁶ Omi leta geke taumi tu witumagana ona hiyawa tahaeya ma apoma ona himila niyeya Keliso a bolu Leodisiya uyahihi, ma mi Leodisiya hai leta a himihimili apo gasi ona hiyawi.

¹⁷ Akipo ona paliweleya po Guyau bagibagi i weleweleya ina wiletaya po ina wikokowi.

¹⁸ Tau Paulo, wimaamala geke nimaugai a gilumiyahi. Ma ona nugotuhuwe hoi numa panipani a memae. Yaubada a lunugotootogo ina melabenimi.

1 TESALONIKA

Wimaamala

¹ Geka tauyai Paulo ma Sailasa ma Timoti omi leta to gilumiyahi taumi tu witumagana bolumi Tesalonika tuponana uyahimi, babana taumi Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai gali u hinena o memae.

Hai lunugotootogo po hai nugodumola hina melabenimi.

Mi Tesalonika hai dewa hi haki дума

² Houga magomagouna i lupali uyahihi to imaamala Yaubada uyahina atapuma ubeimi. ³ Ma houga magomagouna Yaubada Amata u matana to laupali ubeimi, babana omi witumaganagei o bagibagi imahi po omi lounugotootogogei lawa o haguhi po Guyau Yesu Keliso a paliwitumagana ubeimi o yamtaibagibagigeya.

⁴ Walewalehiyai, to hanapugeya Yaubada i luhogalena dumami yaka i winaganimi po taumi a lawa. ⁵ Hougana to lauguguya ega i baha yawa ma, Alugo Woiyawa bahana i wikadidili uyahimi po bahana o witumaganeya. Tauyai i mae u hayami o galena tuhagaya. ⁶ Uyahinei o witutupoganeiyai yaka gasi ata Guyau o itutupoganeya. Lolowa Yesu tuwegana o nonoli yaka witai o tuhagaya ma tamogi anai kaohami o wotagoya babana kaohana Alugo Woiyawa uyahinei i nei. ⁷ Uyahinei taumi ani galena dewadewana Keliso tu witumaganena Masedoniya ma Giliki tupohihi uyahihi. ⁸ Taumi uyahimiyei ata Guyau tuwegana amaka i nohaya mi Masedoniya po mi Giliki uyahihi, ma taumi gasi omi witumagana Yaubada uyahina tuwegana i nohaya tupo atapuhi uyahihi. Uyahinei tupo awai uyahina to nena ega emoemotana po bimiyei tona ibaabani, ⁹ babana tauhi uyahiyei he ibaabani bimiyei hi pa, 'Lolowa o nena mi Tesalonika uyahihi po hi kaohena dumami po hai ani witumagana koyakoyama hi wihinigigiyehi ma Yaubada uyahina hi palihalena mehi babana tauna tunawana Yaubada dumana po waiyautuna tauna uyahina hi nugobui po binei hi woobagibagi, ¹⁰ po gasi Natuna hi iotonaneya houga awai apo yadei ina hopu mai.' Babana Yesu hilagei i witowolo meya apo yohola ina nei po Yaubada a uyogigai uyahinei ina halota.

2

Paulo a bagibagi Tesalonika u meyageina

¹ Walewalehiyai, o hanapugeya lolowa i witoumana uyahimi ega tota ibaabani yababa ma anai anona. ² O

hanapugeiyai mi Pilipai hi wiapapoeniyai po to wihinimaya ma Yaubada i wikadidiliyai po tuwega dewadewana uyahimi to bahebaheya hawena wiyuwana to tuhagaya. ³ Ma to lauguguya uyahimi ega tota koyakoyamemi gapola luhogalahi ubeihi ma tamogi baha dumana to ibaabaniyeya uyahimi. ⁴ Babana Yaubada i kawaidewedeweiyei po bagibagi geke i palihaleya uyahiyai po ipa tuwega dewadewana to bahena geleteya uyahimi yaka i bagibagina ega ipa lawa to laikaohahi ma Yaubada to likaohaya, babana nugonugoyai hinena Yaubada i hanapugeya. ⁵ Lolowa to nenehi uyahimi ega ipa i baha dagihagei ma nugonugomi to waya, ma tamogi Yaubada a baha dumadumaluhiyei to palipaliwelemi ma Yaubada i hanapugeya, ega tota kawakamone uyahimi po ipa omi gapola to tamihi, eega. ⁶ Ma u matami po lawa gehouhi u matahi i dewa to dewadewahi ega ipa ona huneiyai.

⁷ Tauyai Keliso a tu wituwituwega yaka emoemotiyai ipa uyahimi to taniwaga ma tamogi eega. Tauyai i dewa ipa to nugohegoya uyahimi po mei wawine natunatuna uyahihi e nugonugohegoya. ⁸ To luhogalena dumami yaka to nughalena meiyai uyahimi. I luhogala bimiyei ma Yaubada tuwegana anai kaokaoyai to paliwelemi ma tauyai gasi to palihalena meiyai uyahimi.

⁹ Walewalehiyai, lolowa i bagibagi uyahimi amaka o galeiyai iyeta po ididibala to bagibagi kadidili duma po Yaubada tuwegana to ipaliweleneya uyahimi, ma tamogi tunawiyai i am to galena iteteya babana ega tota luhogaleya ipa to ligenomi i am galena itetena binei.

¹⁰ Taumi i dewa u hayami amaka o hanapugeya ma Yaubada gasi i hanapugeya i dewa to wiwoiyawehi po hi dumalu po hi haki wahaga. ¹¹ Babana atapumina to gagalena itetemi mei lawa natunatuna e gagalena itetehi, ¹² ma to wiu-tutu lulougo uyahimi po to wikadidilimi ma to paliwelemi ipa ona dewa imahi babana Yaubada i inaganimi tauna anani taniwaga po a wasawasa binei.

¹³ Houga magomagouna Yaubada uyahina to imaamala, babana Yaubada a baha o nonoli po uyahina o palihalena memi babana tauyai ega i baha ma naka Yaubada a baha. Uyahinei o witumaganeya po a wipoya o tuhagaya. ¹⁴ Walewalehiyai, mae witewiteihi amaka o tuhagahi naka pitenana gasi tauhi Yesu Keliso a bolu gehouhi Yudeya tuponana uyahina. Tauhi witai he tutuhagahi hai dobu lawahi uyahihiyei, mei taumi witai o tutuhagaya taumi omi dobu lawahi uyahihiyei. ¹⁵ Geka dewana mi Yudeya hai dewa dumana, uyahinei ata Guyau Yesu hi lihilageni, ma tu bahapiko

odubohi hi ununihi ma tauyai gasi hi wigawiyeyiai uyahinei Yaubada ega ita kaoha matababana lawa magomagouhi he ihinigigiyehi. ¹⁶Mei gasi i wipaliwelena taumi ega mi Yudeya uyahimi, he iletami ipa iyowai ma hina lugudumi babana ega nugonugohi ipa Yaubada ina wiluyawahimi. Uyahinei apapoe i lihogo dumahi yaka Yaubada a uyogigai amaka hi wialoni.

Paulo i luhogaley a ipa ina weludadana mehi

¹⁷Walewalehiyai, lolowa to nenehalemi to nugodubu duma babana ega houga gehouna tota galemi, ma yohola to nugonugotuhumi ega tota winugoguluwimi, uyahinei ma to ilet a ipa iyowai ma to nehi po to galena memi. ¹⁸I luhogala ipa to nehi uyahimi. Tau Paulo a wileta duma ipa a nehi po a weludadanimi, ma houga magomagouna a ilet a po ega emoemotau, babana Tomodulele u tahaya i guduya. ¹⁹Guyau Yesu a houga gunawilana uyahina, taumi bimiyei apo kaoha to wialoni babana omi witumagana binei apo meiha diidigana to tuhagaya. ²⁰Uyahinei taumi i ani wotalagae ma i ani kaoha.

3

¹Hougana u Ateni a memae, ma a winugowilawila duma bimiyei, po ega yaka a baha a pa, nugote Timoti a himili po ina nae Tesalonika ma tau tunawau geke hota a memae. ²Ega yaka walehita Timoti a himili po i nehi, babana tauna Yaubada a tu bagibagi, Keliso tuwegana uyahinei ipa ina wikadidilimi po Keliso uyahina ona witumagana imahi ³po geke witeihi uyahihi ega ona tapitapiya. Witeihi amaka o hanapugehi naka ta tutuhagahi. ⁴Babana lolowa ta memegogona ma to bahebahena nonogogeya to pa, 'Pilipili uyahimi apo hina geleta'; ee, geke hougaahi amaka he gelegeleta. ⁵Naka binei ma a inugowilawila babana a matouta duma Tomodulele uyahina meka po apo ludadana baneina ina welewelemi po ona tapiya po lolowa i bagibagi uyahimi ina wiapapoeya. Uyahinei Timoti a himiliyah i po ipa omi witumagana ina galey a ma tuwegami ina neiyai uyahiu.

⁶Timoti i nehi uyahimi ma i gunawileya po tuwegami i paliweleu i pa, 'Mi Tesalonika Keliso hi witumaganena dumaya po hi luhogalena imahiyeya, ma lolowa ata toumana uyahihi houga magomagouna anai kaohahi he nugonugotuhuya ma hi luhogaley a ipa hina galena mem.' Tau gasi u luhogala ipa a galena memi. ⁷Walewalehiu, omi witumagana binei, tuwegami a noonoli po i likaoha dumau po ega mei pilipili po wita i u hinena a memae. ⁸Uyahinei omi towolo momota Guyau binei u ani kaoha. ⁹Yaka i omhuna Yaubada uyahina

i kokoe babana u kaoha bimiyei i lata duma Yaubada u matana. ¹⁰Uyahinei ma iyeta po ididibala a laupali kadidili ipa iyowai ma tepami a galena mehi po apo tu witumagana tapitapiya omi ututu a lawi po ona kadidili.

¹¹Yaka geka i lupali ipa Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu i tahaya hina hoeya yaka apo to nehi uyahimi. ¹²Ma Guyau a luhogalagei ina ligoHolimi po tunawami ona lauhogalena memi po lawa gehouhi ona luhogalehi po mei tauyai to lauhogalemi pite, ¹³po meka hougana ata Guyau Yesu tu wiwoiyawena mitehi hina hopuhopu mai taumi anai nugokadidilimi po anai nugoyeueumi po anai woiyawami Yaubada Amata u matana ona towolo geleta.

4

Yaubada dewa dewadewana i luhogaleya

¹Walewalehiyai, geka ginouli waimulina, lolowa dewa to iatatiyemi ipa Yaubada ona likaohaya po geka hougahi amaka o wootagohi yaka ega ona wohouna ma ipa Guyau Yesu binei ona dewadewa gawahi. ²Ma ata Guyau Yesu a taniwaga amaka a welemi po o hanapugehi.

³Yaubada a nugotuhugei ipa omi mae hina wiwoiyawa ma ega matamaga a tupu uyahina ona nena. ⁴Ma emosi po emosi ona tawitawine omi dewa dewadewahi po dumadumaluhi uyahihiyei. ⁵Ma ega ipa anai luhogala gobugobumi po mei lawa ega Yaubada hita hanahanapugeya. ⁶Ma ega lawa gehouhi agagohi ona halohalohi meka po apo Guyau a wimeiha ona tuhagaya. Geka ginoulihi ubeihi lolowa a baha kadidili uyahimi. ⁷Matababana geegeka, Yaubada i inaganita ega dewa gobugobuhi ubeihi ma dewa waiwoiyawahi ubeihi. ⁸Uyahinei apo iyai lugagayo geka ina wihinigigiyeya naka ega lawa hai lugagayo ita ihinigigiyeya ma Yaubada a lugagayo e ihinigigiyeya, ma Yaubadana Alugo Woiyawa e weleweleta.

⁹Ma apega luhogala binei an'omgiluma nehi, babana Yaubada tauna amaka i wiatatiyemi po emosi po emosi o lauhogalena memi. ¹⁰Naka pite gasi walewalehita tupu Masedoniya u hinena amaka o lauhogalehi uyahinei ma a laihunami ipa omi luhogalana gawagawata.

¹¹Ma ona wileta po anai nugodumolami ona memae po tunawami omi bagibagi nimamiyei ona dewadewahi ma ega lawa hai bagibagi ona iyalutugehi mei lolowa a palipaliwelemi pite. ¹²Uyahinei taumi omi mae binei ega lawa gehouhi uyahihi ona lauwahala yaka apo tu meuputa hina wiyateyatem.

Guyau a gunawilana binei

¹³ Walewalehiu, ega ona inugoneina tu hilahilage ubeihi. Uyahinei apo tulata awai ina hilahilage ega ona nugonugodubu duma po mei tauhi ega hai witumagana towolo meme uyahina. ¹⁴ Ma tauta Yesu ta witumaganeya naka hilage uyahinei i towolo meme, po Yaubada ta witumaganeya ata lawa tu nugobui hi hilahilage apo Yesu mitehi ina weluwinihi. ¹⁵ Geka ata Guyau a baha to ipaliweleneya uyahimi, apo a houga gunawilana uyahina tauhi tu hilahilage apo Keliso hina tuhaga tahaeya ma tauta a yaututa apo ta wimuli. ¹⁶ Guyau Yesu ponana apo ina lata po ina hopuhopu mai, tu winoyanoya mi yadena hai tu weluweluwai ponana apo ina lata ma ina iototu po Yaubada a himogo apo hina huweni po gololona ina lata duma. Ma Guyau yada uyahinei ina hopuhopu mai ma tu hilahilage lolowa Keliso hi itumaganeya apo hina towolo meme. ¹⁷ Apoma tauta a yaututa hoi hipuli ta memae mitehi ta gae hoi yada po ata Guyau mitehi ta witutuhaga yaloi uyahihi po tauna mitehi ta mewahaga. ¹⁸ Tuwega geka ona deedeaya tu nugodubu emosi po emosi u hayami, ani likaohami.

5

¹ Walewalehiu, ega emoemotana po geka omi letana uyahina Keliso a houga nei a paliwelemi po ona hanapugeya, ² babana a houga nei ega iyai gehouna ita hanapugeya. Guyau a nei galenana mei tu danene uguwa bolinai apo ina nei po ina ligoholita. ³ Apo lawa hina pa, 'Houga dewadewa amaka i geleta,' po anai kaohahi hina memae, ma naka houkana wiyuwa baneina apo ina laigoholihi mei wawine a houga wigunaguna houkana. Uyahinei wiyuwa naka ega emoemotahi po hina lowo haleya.

⁴ Ma walewalehiu, taumi uguwa a tupo uyahina ega ota memae yaka wiyuwa houkana apega ina ligoholimi po ona matouta. ⁵ Babana tauta yayata tu miyena yaka ipa yayatagei ta nena, ma ega uguwa dewana uyahinei ta nena. ⁶ Uyahinei ega ipa ta lauhinibegabega po mei lawa boluhi he lauhinibegabega pite, ma ipa Yesu tana iotonaneya nugonugota anai dumadumaluhi. ⁷ Ma tauta ega ipa mei tu matagiba, po goila kadikadidilina tu umaumahi tauhi uguwa dewahi tu bagibagiyehi. ⁸ Ma tauta nugonugota hi laugiigilihi ta galena itete meta, po ata witumagana ma ata luhogala uyahihiyei nugonugota tu wigawiyena ta guduguduya po Yaubada a paliwitumaganana ata luyagohana binei ata nugotuhu ta lugaagalihi. ⁹ Babana Yaubada ega ita winaganita a uyogigai iyetana binei, ma ipa ata Guyau Yesu Keliso a luyagohana ta waya. ¹⁰ Naka tepanei Keliso i hilage ubeita,

uyahinei apo hilahilageta bo a yaututa apo tauna mitehi ta mewahaga. ¹¹Uyahinei emosi po emosi ona ikadidili memi po ona hagu hagu memi mei amaka o dewadewahi pite.

Guguya anani kokoe

¹²⁻¹³Walewalehiyai, to lupaliyemi ipa omi tanitaniwaga ona wiyateyatehi po ona luhagalena dumahi, babana Guyau a bagibagi he dewadewaya uyahimi he iututu lulougo ma he gagalena itetemi. Uyahinei ega ona itona ma nugodumola uyahina ona memae.

¹⁴Walewalehiyai, to laihunahunami ipa tu luupudoodola ona baha kadidili uyahihi ma tu lowolowo ona winugokadidilihi, ma tu tapitapiya ona haguhi, ma lawa atapuhi ubeihi omtaibagibagigei ona wobagibagi. ¹⁵Apo iyai ina iapapoenimi ega ona imiheyaya ma houga magomagouna ona lauhogala po ona ihaguhagu. Omi lawa dumahi po lawa gehouhi ona hagu haguhi.

¹⁶Houga magomagouna ona kaokaoha. ¹⁷Ma houga magomagouna ona laupali Yaubada uyahina. ¹⁸Ginouli atapuhi ubeihi Yaubada uyahina ona imaamala, babana dewa geke pitenana Yaubada a nugotuhu tauta Yesu Keliso a bolu ubeita.

¹⁹Ma Alugo Woiyawa a bagibagi uyahimi ega ona bohobohoya. ²⁰Apo lawa gehouna Yaubada a nugotuhugei ina bahabaha piko ega ona ihinigigiyeya. ²¹Ma a wiatatiyanana ona ludadani po ina dewadewa yaka ona wotagoya. ²²Ma apapoe atapuhi ona wihinigigiyehi.

²³Nugonugou ipa Yaubada a nugodewagei ina liyeuyeumi po ona palihalena memi u nimana uyahinei apo alugomi po nugonugomi po hinimi ina galena itetehi po ega apapoe ona tutuhagaya a siga Yesu Keliso ina gunawilena meya. ²⁴Geka binei ma Yaubada i otugemi, tauna Tu dumalu yaka awai i bahebaheya apo ina dewaya uyahimi.

²⁵Walewalehiu, Yaubada uyahina ona laupali ubeiyai. ²⁶Ma i wimaamala walewalehita atapuhi i winiuyagona waiwoiyawana uyahinei. ²⁷Yaubada gowanei a lupaliyemi ipa geke letana walewalehita atapuhi u matahi ona hiyawi. ²⁸Ata Guyau Yesu Keliso a lounugotootogo ina melabenimi.

2 TESALONIKA

Wimaamala

¹ Tau Paulo, ma Sailasi, ma Timoti, tauyai omi leta geka to gilumiyahi, tu witumagana bolumi Tesalonika tuponana uyahimi, babana taumi Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso tu witumaganehi.

² Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugootogo po hai nugodumola hina melabenimi.

Keliso a libahibahi iyetana

³ Walewalehiyai, i linanaiyai ipa houga magomagouna Yaubada to maamali babana omi witumagana e galugalugawagawata, gasi emosi po emosi o lauhogalena memi po omi luhogalana e lalata. ⁴ Uyahinei Yaubada a bolu tupo magomagouhi u matahi ma to hunehunemi to pa, 'Mi Tesalonika tauhi tu'mtaibagibagi dumahi. Hawena hai gawiya po wiyuwa baneina hi wialoni, ma tamogi anai witumaganahi hi'mtaibagibagi.'

⁵ Geka ani galena dewadewana uyahinei apo Yaubada a taniwaga dumadumaluna ona hanapugeya, babana omi witai uyahihiyei i wikadidilimi. Yaka omi lui anani taniwaga uyahina apo ina linanami. ⁶ Naka pitenana tauhi tu apapoe ani wimeihahi Yaubada i wononogogeya po apo a uyogigai hina tuhagaya. ⁷ Taumi tu nugodubu a paliwelemi ma tauyai gasi, apo yohola ata Guyau Yesu yadei ina hopuhopu mai anai ebebalana a tu winoyanoya kadikadidilihi mi Yadena mitehi ma apo ata wiyagohina ina weleta. ⁸ Hougana ina hopuhopu mai tauhi Yaubada tu winugoniniyena hai meiha witewiteina ina welehi, matababana ata Guyau Yesu Keliso a tuwega ega hita wiponawogogeya. ⁹ Uyahinei apo apapoe memewahagana hina wialoni po Guyau u matana ina boli halehi po a manini diidigana apega hina galeya. ¹⁰ A houga nei iyetana uyahina a lawa waiwoiyawata wotalagae banei dumana apo ta weleya uyahinei tauta tu witumaganena ataputa apo ta goholita galenana binei. Ma taumi gasi babana lolowa tuwega dewadewana to bahebaheya po o itumaganeya.

¹¹ Uyahinei to laupali bimiyei ipa ona meimahi mei lolowa Yaubada i inaganimi mae dewadewana binei, ma ina wikadidilimi po a bagibagi ona dewahi, anai witumaganami awai o lauhogalehi naka pitenana. ¹² Geka dewahi uyahihiyei apo lawa ata Guyau Yesu gowana hina huneya. Apo taumi gasi

Guyau ina hunemi babana taumi Yaubada ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotooto go yahimi i lata duma.

2

Lawa woapapoena

¹ Walewalehiyai, to luhogaleya ipa ona hanapugena dumaya ata Guyau Yesu Keliso a houga hopu memai ma ata omboina gogona tauna uyahina binei, ² ega ona inugomagamaga, apo lawa hina ibaabani hina pa, ‘Guyau a houga hopu memai hougana amaka i geleta,’ ega ona itumaganehi. Apo hina pa, ‘Nugotuhu geka Yaubada i paliweliyai,’ bo ‘Paulo i leta i gilumiyai,’ tamogi ega ona itumaganehi. ³ Hai wibaabanihi ega anona, babana Yaubada lawa apo hina wigawiyena tahaeya po lawa apapoe dumana ina geleta, ma u mulina apo Yesu ina hopu mai, apoma uguwa lawana apo apapoe memewahagana ina wialoni. ⁴ Tauna Yaubada a gawiya, ma tu witumagana ataputa ata gawiya, uyahinei tauna i wohepa meya po ipa apo tauna Yaubada a numa dalabu uyahina ina duhuna ma ina witaniwaga po mei Yaubada.

⁵ O hanapugeya lolowa taumi ma tau po ta memae ma ginoulihi ubeihi a ibaabani. ⁶ Ipa a houga dumana uyahina ina geletai ma tamogi awai e guduguduya amaka o hanapugeya. ⁷ Geka hougana lawa apapoena a wipoya gowagowadahi hoi hipuli he gelegeleta, ma lawa gehouna a wipoyana i towolo tomgeya ma houga anani kokoe uyahina a gudu ina hoe haleya, ⁸ po tu apapoena ina geleta. Tamogi Guyau Yesu apo anai didigana ina hopu mai po a baha kadidiligei lawana ina wiapapoeya. ⁹ Ma lawana woapapoena apo ina nenei Tomodulele a wipoyagei. Uyahinei apo manini po wekiwekilala koyakoyama po ani nugogohola ina dewahi. ¹⁰ Uyahihiyei lawa ina koyamehi babana lolowa baha moinana hi wihinigigiyei ma ipa amaka luyagohana hita tuhagaya. ¹¹ Uyahinei Yaubada i palihalehi po Tomodulele a koyama hi itumaganeya. ¹² Naka tauhi Yaubada a baha moinana ega hita witumaganeya ma dewa apapoena hi luhogaleya apo Yaubada ina libahibahihi.

Yaubada a winigana

¹³ Walewalehiyai, ata Guyau i luhogalena dumami yaka odubona i winanimi po ipa Alugo Woiyawei ina liyeuyeumi ma baha moinana ona witumaganeya omi luyagohana binei, uyahinei houga atapuna bimiyei to imaamala Yaubada uyahina. ¹⁴ Lolowa tuwega dewadewa to guguyeya binei o witumagana po ata Guyau Yesu Keliso a wasawasa i welemi. ¹⁵ Yaka ona towolo kadidili i wiatatiyana uyahina. I wibaabani bo i leta uyahihiyei.

16-17 Nugonugou ipa ata Guyau Yesu Keliso ma Yaubada Amata apo hina hagumi po hina wikadidilimi omi bagibagi po omi baha uyahihi babana tauna i luhogalena dumata po a lounugotootogoei e laikaohata houga ega sigasigana po tauta ta nugonugotuhu lagoneya.

3

Lupali binei

¹ Walewalehiyai, ginouli waimulina geegeka, ubeiyai ona laupali Yaubada uyahina, ma Guyau noyana to guuguyeya lawa uyahihi po tuwega dewadewana hina wiyateyateya po mei lolowa taumi o iyateyateya. ² Ma ona laupali po Yaubada tu apapoe uyahihiyei ina haloiyai, babana Guyau tu bowiyena hi maga duma. ³ Guyau a woimahiyei emoe-motana apo ina wikadidilimi ma ina galena itetemi Tomodulele a wikoyakoyamagei. ⁴ Uyahinei Guyau a palihanapu i weliweliyai naka i wipaliwelena uyahimi ipa ona wiponawogogehi mei lolowa o iponawogo pite. ⁵ Guyau nugonugomi ina lihogohi po ona luhogala labatana Yaubada uyahina po mei Keliso on'omtaibagibagi duma.

Upudodola binei

⁶ Walewalehiyai, ata Guyau Yesu Keliso gowanei to pali-paliwelemi inapa walewalehita gehouhi hina lauupudodola yaka ona nehalehi, babana tauyai ega upudodola tota wiatatiyemi ma upuhegoya dewana. ⁷ Uyahinei tauyai ona itutupoganeiyai, babana lolowa taumi ma tauyai ta memegogona bagibagi ega tota lauupudoodoleya. ⁸ Ma iyeta po ididibala to wobagibagi, ma ega tota luhogaleya ipa to ligenomi i am bagibagina po galena itetena binei. Ma lawa hagu hi weliweliyai to imihehi. ⁹ A dumalu ipa lawa hina haguiyai ma tamogi eega babana ipa i bagibagi ona galeya po ona itutupoganeiyai. ¹⁰ Ma lolowa taumi ma tauyai ta memegogona ma lugagayo to huhouni inapa iyai ina lauupudodola yaka ega in'omam.

¹¹ Amaka tuwegami to nonoli ipa uyahimiyei lawa gehouhi hi luupudodola, po ega hita wobagibagi ma tamogi hi neneyabayababa po hi iyalutu. ¹² Uyahinei ata Guyau Yesu Keliso gowanei ita lawahi to paliwelehi, ma to lugagayogehi po tauhi ipa hina menugotau ma hai am bagibagihina dewahi po apo yaniyani hina tuhagahi. ¹³ Walewalehiyai, bagibagi dewadewahi ubeihi ega ona lauhinibegabega.

¹⁴ Inapa iyai i wipaliwelena geke omi letana u hinena ina paliguyoguyougeya yaka lawana uyahina ega ona gagalena nae ma a dewa ubeihi ina wihinimaya. ¹⁵ Ma ona wileta po

ega ona igawiyeya, babana tauna tulata yaka wiatatiana dewadewana ona weleya.

Baha anani kokoe

¹⁶ Guyau tauna Tu nugodumola yaka omi mae po omi nae atapuhi uyahihi a nugodumolagei ina laihogomi houga magomagouna po atapumi mitehi ona metuwetuwenai.

¹⁷ Geka leta anani kokoe tau Paulo nimaugai u wimaamala a gilumi mei u leta gehouhi. Wekiwekilala geka uyahihiyei ona galena tuhagau.

¹⁸ Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo ina melabenimi.

1 TIMOTI

Wimaamala

¹ Tau Paulo, Yaubada tu wiluyagohanita po Yesu Keliso ata nugonugowai hai taniwagagei a ituwituwega Yesu Keliso binei.

² Timoti, tam mei natuwe dumana witumagana uyahinei yaka om leta a himiliyahi.

Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugoototo po hai lunugohegohegoya po hai nugodumola hina melabenimi.

Wiatatiyana koyakoyama

³ Lolowa ipa a nehalem po a nae Masedoniya ma a paliwelem a pa, 'Epeso ega una nenehaleya ma una memae, u baha geke a bahebahena meya, ipa lawa una paliwelehi po ega wiatatiyana tapuna po tapuna hina iatatiyaneya babana lawa he koyakoyamehi.' ⁴ Tauhi googata hai dedede po gowahi he bibihehi ipa Yaubada a bagibagi hina tuhagaya ma ega emoemotahi babana he gamogahigahi yababa yaka una liwoloehi ma Yaubada a tahaya hina wootagoya witumaganagei. ⁵ Nugonugou ipa emosi po emosi hina lauhogalena mehi po anai nugoyeuyeuhi ma anai nugodewadewahi Keliso hina wiitumaganena dumaya. ⁶ Lawa gehouhi geke dewahi hi wihinigigiyehi uyahinei tahaya wogiyogiyona he wootagoya yaka hai bahahi apo hina wiginouli yabayababa. ⁷ Hai luhogala ipa Yaubada a lugagayo hina iatatiyaneya, ma nugonugohi ega hita lugiigilihi po hai nugotuhu ipa tauhi tu hanahanapu, tamogi bahahi anohi ega hita hanapugehi.

Lugagayo a dewadewa

⁸ Ta hanapugeya Yaubada lugagayo i huhounihi hi haki wahaga apo ta wotago imahiyehi yaka ani hagu dewadewahi ta tuhagahi. ⁹ Yaubada lugagayo i huhounihi ega tu dewadewa ubeihi ma lugagayo tu paliguyoguyougena po tu tanigapota ubeihi po Yaubada tu wihinigigiyena po tu apapoe po tu nugogobu ubeihi, po Yaubada a bagibagi tu paliguyoguyougena ubeihi, po tauhi amamahi po hinahinahi po lawa gehouhi he laihilagenihi ubeihi. ¹⁰ Tauhi tu matamaga he eneno gwaugena mehi po mei Sodom hai dewa, po lawa yamkwayahi, po tu kawai koyakoyama po tu wigwala koyakoyama po nugotuhu dewadewana tu paliguyoguyougena ubeihi. ¹¹ Naka nugotuhu dewadewana Yaubada a wasawasa gegena i lugeleteya, naka binei ma i wiutaneu po ipa a bahena geleteya lawa magomagouhi uyahihi.

Yaubada a lunugotootogo binei

¹² A wimaamala дума ата Guyau Yesu Keliso уyahina, babana i wikadidiliu a bagibagi гека binei. Ma a wimaamala дума babana Yaubada a nugotuhu po a bagibagi emoemotau apo a dewaya yaka u nimau i houni. ¹³ Odubona tau ega гека pitenana, tau Keliso tu wiapapoena gehouna, po tu wotagona a laipilipilihi ma a iapapoenihi. Ma Yaubada i'mtaibagibagi u winugoneina binei, po i lunugotootogogeу ega ата itu-maganeya binei. ¹⁴ Ma Guyau a lunugotootogo i hiwoga haleya uyahiu po uyahinei Yesu Keliso a witumaganeya po a luhogaleya.

¹⁵ U baha гека baha dumana ipa lawa ataputa ta hanapugena dumaya, Yesu Keliso amaka i nei hoi hipuli po ата apapoe i boho halehi ma i luyawahita. Tu apapoe magomagoumi tau a apapoe lagonimi. ¹⁶ Tamogi Yaubada a lunugotootogo uyahiu, babana tau tu apapoe dumana ma Yesu Keliso bi-ugei i'mtaibagibagi po ipa lawa tu apapoe atapuhi uyahiugei ani galena hina waya, po Yesu Keliso hina hanapugeya ma hina witumaganeya po luyagohana memewahagana hina tuhagaya. ¹⁷ Uyahinei wasawasa memewahagana tana iyateyateya, ma ta wootalagiyeya houga ega sigana babana tauna tunawana Yaubada Memewahagana tamogi ega tata gagaleya. Moina.

Ata dewa ta galena itetehi

¹⁸ Natuwe Timoti, u wiututu lulougo гека, ega tau tunawau ma lolowa Yaubada a tu bagibagi uyahim hi bahabaha piko Yaubada a bagibagi binei. Naka bahahi una nugonugotuhuhi po mei om gawiya nima potana Yaubada a bagibagi binei. ¹⁹ Houga magomagouna om dewa po om witumagana una galena itetehi babana lawa gehouhi hai dewa ega hita galena itetehi uyahinei hai witumagana hi tapiya po hi peu. ²⁰ Гека pitenana ата lawa luwaga hi pipeu, gowahi Haimano ma Alesana, hai luwaga a palihalehi Tomodulele u nimana ipa hina galena tuhagaya, po ega Guyau gowana hina paliguyoguyougeya.

2

Ata tapalolo hougahi uyahihi ta laupali

¹ U luhogala tahatahayana ipa lawa una paliwelehi omi tapalolo hougahi ona laupali lawa atapuhi ubeihi Yaubada уyahina, po ona laupali gawagawata anai wimaamalami. ² Wasawasa po tanitaniwaga ubeihi gasi ona laupali, ipa Yaubada ina taniwagehi po mae dudumolana po genu-genuwanana ta tuhagaya yaka apo Yaubada a bagibagi ta wiwoiyawena imahiyehi. ³ Yaubada Tu wiluyagohanita lupali

geka pitenana anani kaoha. ⁴Babana Yaubada a luhogala ipa lawa ataputa ina wiluyagohanita po a nugotuhu u nugonugota hina memae. ⁵Yaubada emosi hota e memae ma Yesu Keliso i himiliyai uyahita po Amana ma tauta i wiemoteta, ⁶po yautuna i palihaleya po lawa ataputa ubeita i hilage po ata apapoe i wimihehi. Yaka houga dumaluna uyahina a luhogala i limoineya. ⁷Uyahinei Yaubada i witowoliu po tau tuwega dumana a winoyanoyageni tauhi ega mi Yudeya uyahihi po u wiatatiyanagei hina witumagana. Yaka tau tu wituwetuwega gehouna po ega ata ikoyakoyama, baha dumana a bahebaheya uyahimi.

⁸A luhogaleya taumi ololoto tupo atapuhi uyahihi ipa nimami waiwoiyawahi ona wohepahi po Yaubada uyahina ona laupali ma ega ona lauuyogigai po ona iwogawogalahi.

Wiwine hai lugagayo

⁹Wiwine, kaleko yeuyeuna ona luiya po galenami ona woimahi, ma ega ipa wihiya po kaleko ubeihi ma mone baneina ona hahaleya. ¹⁰Tamogi ipa bagibagi dewadewa dumana ona dewaya babana naka tu witumagana wiwinemi i linanami.

¹¹Gasi ona palihalena memi po ona genuwana imahi ma guguya dewadewana ona noonoli. ¹²Ega ata luhogaleya ipa wiwine ona lauguguya, po ololoto ona tanitaniwagehi. Ona genuwana ma ona lautanigana imahi. ¹³Matababana Adam oloto tahatahayana ma u mulina Ibe. ¹⁴Adam Tomodulele a ludadana ega ita wotagoya ma Ibe wawinena tauna i wotagoya po apapoe uyahina i peu. ¹⁵Yaka wiwine omi houga wigunaguna uyahina Yaubada apo wiyuwa uyahinei ina halomi. Apo witumagana ma luhogala po wiwoiyawa mamaehi ona miyena tagohi yaka.

3

Tu witumagana tu tahaehi

¹Geka nugotuhu dumana apo iyai a luhogala ipa tu witumagana ina taniwagehi yaka naka bagibagi dewadewa dumana i luhogaleya. ²Taniwaga ona itowoli, lawa dewadewana po a dewa dumadumaluna ma agona emosi hota ma nugonugokadidilina ma upuna hegohegoyana ma nugomagula lawana ma toumana a numa u hinena ina luhogalehi po tu wiatatiyana a mae ina miyena tagoya. ³Ega umauma kadikadidilina ina laibuuwaya, ma ega ina lauuyogigai po lawa uyahihi ina woogahegahe yabayababa, ma ina nugohegoya po ega gapola luhogalana uyahina ina lalata duma. ⁴A numa hinena lawahi ina taniwagena imahiyehi, po a baha natunatuna hina wiponawogogeya ma hina wiyateyateya.

⁵ Inapa taniwagana natunatuna ega ina galena itetehi yaka Yaubada a bolu apega ina galena itetehi. ⁶ Tu nugobui wouhi Keliso uyahina ega ona wohepahi po lawa hina tahatahaehi, apo hina nugogegae ma hina peu mei odubona Tomodulele a nugogegae binei ma i peu po luhetala i tutuhagaya pite. ⁷ Tu galena itete a dewa ina woimahi tu meuputa u matahi, babana apo lawa hai galena iapapoe binei ma ina peu Tomodulele walo i huhouni uyahina.

⁸ Numa dalabu tu galena itetehi hina meimahi yaka apo lawa hina wiyateyatehi, po hai winugonugotuhu hina dumadumalu ma ega goila kadikadidilina hina umuma dumaya po ega koyamagei gapola hina tamitamihhi. ⁹ Ma Yaubada a nugohine i woogeleteya hina wogowogoya a nugoyeuyeuhi. ¹⁰ Ona ludadana tahaehi po hina kadidili witumagana uyahina ma apoma tauhi ona witowolihi po numa dalabu hina galena itetehi.

¹¹ Tauhi apo ona itowolihi agagohi wiwinehi hina meimahi yaka lawa apo hina wiyateyatehi po ega hina iyalutu ma ega umauma kadikadidilina ina laibuuwahi ma hai bagibagi hina woimahiyeya.

¹² Numa dalabu tu galena itetena agona emosi hota ma natunatuna po a numa hinena ina galena itetena imahiyehi. ¹³ Apo iyai ina bagibagi imahi lawa u matahi yaka gowana ina dewadewa, ma a witumagana Yesu Keliso uyahina ina kadidili duma.

¹⁴ U luhogala ipa a neyagiyaginahi uyahim, ¹⁵ ma inapa a wihinihinibiga yaka tam tu witumagana una lidumaluhu babana palihanapu atapuna amaka a gilumiyahi uyahim. Geka ututuna ginouli baneina tu witumagana tauta Yaubada Tu wiluyagohana a bolu po tauta a nugotuhu dumadumaluna tu wiudu hepana. ¹⁶ Yaubada anani taniwaga ginouli baneina po anona ega ita lugeletena imahiyeya babana:

Yesu Keliso i wilawa hota
 po Alugo Woiyawa a dumalu i lugeleteya
 ma tu winoyanoya hi galeyaa
 po tuwegana lawa tupo atapuhi uyahihi hi nonoli
 po tu mehipuli hi witumaganeya
 ma anai wasawasana Yaubada i waya po i gae hoi yada.

4

Tu wiatatiana koyakoyama ubeihi

¹ Alugo Woiyawa amaka i bahena geleteya i pa, apo yohola houga anani kokoe uyahina tu tapalolo lawahi hai witumagana Yaubada uyahina hina wihinigigiyehi, ma alugo apa-poenaa a dewa ma Tomodulele a wiatatiana hina wotagohi.

²Dewa apapoehi tu wikoyakoyama lawa apo hina wiatatiyehi ma tauhi hai apapoe hina nugotoneya. ³Ma hai wiatatiyana koyakoyamahi gehouhi gegekahi, hi pa tawine dewa apa-poena, ma muhala po yaniyani gehouhi he iyohiyehi. Ma tauta tu witumagana wiatatiyana dewadewana amaka ta hanapugeya naka, Yaubada yaniyani atapuhi i iwawalihi tauta ubeita, yaka iyeta emosi po emosi Yaubada uyahina tana imaamala ubeihi. ⁴Yaubada ginouli magomagouhi i iwawalihi hi dewadewa duma, ma ega tana ihinigigiyehi ma anai wimaamalata ta tamatama. ⁵Matababana Yaubada a baha uyahinei ma tauta ata lupali uyahihiyei amaka i liyeuyeuhi.

Tu bagibagi wouna a ututu

⁶Apo walewalehita ututu geke una paliwelehi yaka tam Yesu Keliso a tu bagibagi dewadewana po om witumagana ma om wiatatiyana dumadumaluhi uyahihiyei om luyagohana una wialoni po una kadidili. ⁷Googata hai dedede apapoehi una wihinigigiyehi, ma tam Yaubada om luyagohana i welewelem tunawana una wibagibagi. ⁸Ipa una ilubulubu hinim wikadidilina binei naka houga kuku hotana, ma alugom binei naka tauna i haki lagona babana tauna apo ina haguta ata luyagohana hipuli geke uyahina ma houga he nenei uyahihi.

⁹Geka bahana naka baha dumana yaka ipa ta wotago imahiyeya. ¹⁰Yaubada Lauyagohanana uyahina ta winugonugotuhu lagona po ta upuhegoya a bagibagi uyahina babana Yaubada lawa ataputa Tu wiluyagohanita apo ta witumaganeya yaka.

¹¹Geka ginoulihi om guguya uyahina una wiatatiyaneya lawa uyahihi. ¹²Apo lawa hina galena hopuhopunem po hina pa, 'Tam hewali,' ega genona ma tamogi om mamae uyahihiyei una wiatatiyana po om baha hina dewadewa, po om bagibagi, po om luyagohana, po om witumagana, po om nugoyeuye, naka mamaehi una miyena tagohi po ani galena dewadewana lawa u matahi una wogeletehi. ¹³Omi houga omboina uyahihi Yaubada a Buka una hiyawhi ma una lauguguya po una iatatiyana a sigana a nehi. ¹⁴Yaubada a ombenena u nugonugom ega nugom ina guluguluwi naka babada hi wotepanim Yaubada a bagibagi binei po hai bahapiko hi wogeleteya uyahim.

¹⁵Ututu geke una wotagoya po Yaubada a bagibagi binei una palihalena mem po lawa hina kawamoinem tam tu upuhegoya Yaubada a bagibagi uyahina. ¹⁶Timoti, una galena itete mem po om wiatatiyana una galena itete imahiyehi yaka apo om lawa mitehi Yaubada a luyagohana ona tuhagaya.

5

¹ Babada ega una palipaliyehi, a nugohegoyam uyahihi una ibaabani babana amamam, ma hewahewali una wiwalehinehi. ² Ma kedukeduluma una wihinanehi ma guguhini una winounehi nugoyeuyu dumanei.

Hiwahiwape haguhi

³ Apo wawine awai agona ina hilage ma ega a lawa po ipa hina galena iteteya yaka naka tauta ta hagu imahiyeya. ⁴ Ma apo hiwape natunatuna bo googana yaka emoemotahi hina galena iteteya babana wihaguhagu geke pitenana Yaubada anani kaoha tu witumagana uyahita, yaka logaloga hinahinahi po amamahi hai galena itete hina wimihena meya. ⁵ Hiwape awai i woikuku duma ma ega a lawa ma Yaubada uyahina e inugonugotuhu lagona po e laupali iyeta po ididibala tauna una haguya. ⁶ Ma wawine awai ina hiwape, ma ina yamgaganu, naka tauna e yauyautu ma alugona amaka i hilage. ⁷ Hiwahiwape una paliwelehi po hai dewa hina galena itete imahiyehi po ega lawa hina gagalena iapapoenihi. ⁸ Apo tu nugobui gehouna a manago po a guguni ega ina gagalena itetehi, naka tauna Yaubada ega ita witumaganena imahiyeya, po tu meuputa hai dewa apapoehi tauna i apapoe lagonihi.

⁹ Hiwahiwape ega una hiyahiyawa emotehi, ma una wika-hahi po iyawoi hai bolima magouhi 60 ma i gegae, ma agona emosi hota, ¹⁰ ma lawa u matahi a dewa i dumalu po natunatuna i galena itetehi ma a toumana i luhogalehi, po tu witumagana po tu nugodubu uyahihi i palihalena meya po e haguahaguhi, naka tauhi una hiyawa emoteya.

¹¹ Ma wiwine wouhi hi hiwahiwape ega una hiyahiyawa emotehi, babana apo hai kamna ina dewahi po hina tawine meme po hai palihalena Keliso uyahina hina boli haleya ¹² po apo tauhi hina wigou mehi babana hai paliwitumagana amaka hi wiapapoenihi. ¹³ Wiwine wouhi ega una itowolihi babana apo upuhi ina dodola ma numa emosi po emosi uyahihi hina laibolu ma hina iyalutu po lawa hai numahine pilipilihi hina genogenogehi po hina ibaabani yabayababa. ¹⁴ Uyahinei u wiututu lulougo geke ipa wiwine wouhi hina tawine meme po natunatuhi hina gunigunihi numahine mamaenei, ma natunatuhi po agagohi hina galena itetehi po Tomodulele a widibodiboga gaogaona ega hina weleweleya. ¹⁵ Babana hiwahiwape gehouhi amaka hi nugowayawayau po Tomodulele a tahaya hi wotagoya.

¹⁶ Apo tu witumagana wawinena ma a guguni uyahina lawa gehouna ina hiwape yaka ina galena iteteya yaka tauta

Keliso a bolu apega ta genogeya. Ma hiwahiwape ega hai lawa, tauta ata bolu apo ta galena itetehi.

Tu weluweluwai hai ututu

¹⁷Tanitaniwaga he woobagibagi imahi hai hagu ona lauwi-tanihi ma tauhi naka tu luguguya po tu wiatatiyana hai hagu ona lautepaneya. ¹⁸Naka binei ma Yaubada a Buka i baheya i pa, 'Apo bulumakau omi bagibagi ina dewadewayaya yaka aniani ona weleweleya.' Naka binei i bahena meya i pa, 'Tu bagibagi mihana ipa ina waya.'

¹⁹Timoti, apo lawa awai tunawana taniwaga gehouna ina wigouya po ina pa, 'Geka taniwagana apapoe i dewaya,' ma ega tu baha haguna lawa emosi bo luwaga, naka bahana ega una noonoli. Ma inapa lawa luwaga bo tonuga hai baha nonolana emosi, yaka taniwagana una luhetaleya. ²⁰Ma apo taniwaga gehouna a apapoe una galena tuhagaya yaka una baha dumalu uyahina lawa magomagouhi u matahi po hina galena tuhaga ma ega apapoe hina dewadewayaya.

²¹Timoti, geka a palipaliwelem Yaubada ma Yesu Keliso ma tu winoyanoya wainaganahi u matahi a baha dumalu, lugagayo geka una wotago imahiyehi po lawa atapuhi una taniwagana imahiyehi lugagayo emosi uyahinei, ma ega ipa lawa una kahahi po gehouhi una laugagayo kadidiliyehi ma gehouhi eega.

²²Taniwaga witowolana binei, ega una leelehi po una wotepani, babana apo a apapoe gowagowadana ina memae ma una winagana yababaya po galenana mei a apapoe una gowagowadi taniwaga bagibaginei. Apapoe magomagouna una meliya haleya.

²³Ega goila yawa una umumaya ma ipa wine kikina una umumaya, babana om tapiya ma koibam wiyuwana ina woohaguya.

²⁴Lawa hai apapoe hi laugeletehi luhetala hina wialoni. Ma gehouhi hai apapoe hi gowagowadihi ega tata hana-pugehi ma houga he nenei apo hina lugeletehi. ²⁵Mei naka pitenana dewa dewadewahi gehouhi hi lugeletehi po ta gagalehi. Gehouhi yohola apo hina lugeletehi apega hina lugowadehi.

6

¹Tu bagibagi hai tanitaniwaga hina iyateyatehi ma hina iponawogogehi. Ma inapa ega, apo lawa gehouhi ata wiatatiyana hina galena iapapoeya po Yaubada hina widi-bogi. ²Apo tu bagibagi awai a taniwaga ina witulaneya Keliso witumaganana uyahinei yaka a taniwaga wiyateyatena ega ina wohouni, ma ina wileta imahi po dewa dewadewana

uyahinei ina lata, babana a taniwagana Keliso tu witumaganena. Guguya geka una wiatatiyaneya lawa magomagouhi uyahihi.

Tu wiatatiyana koyakoyama

³ Apo lawa awai a wiatatiyana tapuhi ma ata Guyau Yesu Keliso a baha dumadumaluhi ega ina wootagohi, yaka tauna wiatatiyana po dewa dewadewahi tu wihinigigiyena. ⁴ Tauna a winugoneina i winugogegeya po wimemepuputana i wiwawali. Geka dewahi uyahihiyei omgenagenalili po, uyogigai po, wihapona po wogalahi ma witona he gelegeleta, ⁵ po hai lawa mitehi he imemepuputana, po hai winugonugotuhu powa tepanei wiatatiyana dumana ega hita hanapugeya, ma hai luhogala ipa apo Yaubada wiyateyatena binei ma hipuli gapolahi hina tuhagahi.

⁶ Tamogi Yaubada a nugotuhu anai kaohata ta wootagoya yaka naka gapola waiwasawasana. ⁷ Matababana hipuli gapolana ega hita memewahaga, hi gunigunita ega awai gehouna u nimata yaka apo gasi a nima kwakwawita ta gunawilena meta. ⁸ Uyahinei ata yam po ata kaleko ubeihi tana imaamala ma ega gapola ubeihi tana inugonugotuhu. ⁹ Gapola tu luhogalenahi tauhi apo Tomodulele anani ludadana gulawana ina walohi, babana tauhi tunawahi hai winugonugotuhu po hai luhogala powa tepahiyei apo wiyuwa ma apapoe hina wialoni. ¹⁰ Gapola luhogalana naka apapoe atapuna a baba, po lawa gapola a luhogala binei ma nugonugohi he ibagibagihhi po witumagana maena hi palihaleya ma gapola yabayababa uyahihi hi geno duma po wiyuwa baneina he ialoni.

Dewa dumadumaluna tahayana

¹¹ Tam Yaubada tu wimulitagona, uyahinei dewa apa-poehi una lowo halehi po tahaya dumadumaluna una wotagoya, geka dewahi: Yaubada metagotagona, witumagana, luhogala, omtaibagibagi, nugodewa. ¹² Witumagana binei una wileta kadidilili. Luyagohana memewahagana una womomota imahiyeya. Babana luyagohana binei ma Yaubada i otugem po om witumagana u paligeleteya lawa magomagouhi uyahihi. ¹³ Timoti, tam a taniwagem Yaubada u matana, babana ginouli magomagouhi yautuhi hai baba tauna, po ata Guyau Yesu Keliso tauna lolowa Ponitiyo Pilato u matana i baha dumalu. ¹⁴ Uyahinei om ututu a lawilawi una wotago imahiyeya po ega lawa hina idibogim a sigana ata Guyau Yesu Keliso ina gunawilena meya. ¹⁵ Yaubada Yesu ina wogeleteya houga dumadumaluna uyahina. Yaubada wotalagaena tauna tunawana Taniwaga baneina, uyahinei

tauna tu wasawasa hai Wasawasa po tu wiguyau hai Guyau. ¹⁶ Yaubada tauna memewahagana ega mei tauta. A dobu i inamala dumaya po apega ta luiya. Lawa ataputa ega emoemotata po ta galeyā. Ma ta wotalagiyeya babana a kadidili apega hina kokoe. Moina.

¹⁷ Tu wigapola hoi hipuli una paliwelehi po ega hina nugonugogegae hai wigapola binei, ma gasi ega hina nugonugotuhu lagona ipa apo luyagohana hina tuhagaya hai wigapola binei. Gapola ginouli kokoehi. Ma ipa Yaubada tunawana hina witumaganena dumaya babana tauna ginouli magomagouhi e weleta po ta kaokaoha. ¹⁸ Tu waigapola una paliwelehi po dewa dewadewahi po wihaguhagu ma ombenena uyahinei hina wiwasawasa imahi. ¹⁹ Po geke tahayana uyahinei apo hina houna nonogo imahi, ani houna dewadewana uyahina houga e nenei binei po luyagohana memewahagana hina tuhagaya.

²⁰ Timoti, Yaubada witumagana i welewelem una galena iteteya, ma hanapu waikoyakoyamana po baha yabayababa dewahi una wihinigigiyehi po ega una wootagohi. ²¹ Babana geke dewahi tu wotagohi hai witumagana Yesu binei hi neyabayababa po hi peu.

Yaubada a lunugotootogo ina melabenim.

2 TIMOTI

Wimaamala

¹ Tau Paulo, Yaubada a nugotuhugei a ituwetuwega Yesu Keliso binei. Naka tauna ata luyagohana a baba mei Yaubada a paliwitumagana googata uyahihi.

² Timoti, tam a luhogalem yaka a kawainatunem po om leta geka a gilumiyahi.

Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo ma hai nugohegoya ma hai nugodumola hina melabenim.

³ Iyeta po ididibala a imaamala duma Yaubada uyahina bingei. Googata hi itubagibagi Yaubada uyahina po tau a itubagibagi a nugoyeuyeuwe yaka ega nugowiyuwa uyahiu.

⁴ Ma lolowa a nenehalem iyetana om tou a nugonugotuhuya po geka hougana a luhogaleya ipa a gunawileu po a galem ma a kaoha. ⁵ Ma om witumagana anona dumana Yaubada uyahina a nugonugotuhuya mei hinam Yunisi ma gogam Loise, Yaubada uyahina hi witumagana tahaya ma geka hougana tam gasi Yaubada uyahina u witumagana duma.

Yaubada a ombenena

⁶ Lolowa a wotepanim po Yaubada wipoya i welem naka wipoyana una galena iteteya po una laigeini ega uyahim ina bohoboho. ⁷ Yaubada Alugo Woiyawa i weleta po ega ta matomatouta ma tamogi Alugonana uyahinei manini po luhogala po upuhegoya ta tuhagaya.

⁸ Uyahinei ata Guyau a bagibagi binei ega una ihinimaya ma hoi numa panipani a memae ega ipa biugei ma una ihinimaya. Ma tam apo yohola Yesu tuwegana binei ma witai uyahim hina geleta mei tau ma Yaubada a kadidili uyahinei una towolo momota. ⁹ Yaubada i otugeta po wiluyagohanita ipa a mae waiwoiyawana ta wotagoya. Tauta ega ata dewadewa ubeihi ita otugeta ma hipuli a wiwawala tahatahayana uyahina lolowa a nugotuhugei i lunugotootogo uyahita Yesu Keliso uyahinei. ¹⁰ Po geka hougana a lunugotootogona uyahita i wogeleteya Tu wiluyagohanita Yesu Keliso uyahinei. Kelisona ata hilage i boho haleya ma tuwega dewadewana uyahinei yautu tuwetuwenai i neiyai uyahita.

¹¹ Yaubada u bagibagi i weleu ipa tuwega dewadewana ana inoyenoyeya. Uyahinei tau tu wituwetuwega po tu wiatatiyana gehouna. ¹² Naka binei ma witai a ialonihi ega ipa binei a wihinimaya, babana Guyau a hanapugeya po gasi a witumaganeya tauna tuwega i weleu yaka apo ina galena iteteu po a sigana iyeta e nenei uyahina a geleta.

Tu towolo kadidili

¹³ Lolowa amaka ututu dewadewana a paliwelemi Yesu Keliso witumaganana po luhogalana binei po ipa ona wotago imahiyeya. ¹⁴ Yaubada tuwegana u noonoli una galena iteteya Alugo Woiyawa uyahinei babana e memae u hineta po a hagu e weleweleta.

¹⁵ Tuwega amaka u nonoli naka, tu witumagana mi Asiya hi wihinigigiyeu po hi nehaleu. Naka pite Paigeliya ma Elimogini amaka hi nehaleu.

¹⁶ Ma Onesipolu ega biugei ita wihinimaya hoi numa panipani a memae binei, ma tamogi houga magomagouna i hagu haguwe po kamnau i wodewadewa, ega yaka Guyau uyahina a laupali Onesipolu a bolu mitehi ipa ina lunugotootogogehi. ¹⁷ Houganana Onesipolu i laugeleta u Loma i beiha duma tau biugei po i tuhagau, ¹⁸ po a bagibagi biugei Epeso uyahina amaka u hanapugeya. Uyahinei a luhogaleya ipa Guyau a luhetala iyetana uyahina lunugotootogo ina tuhagaya.

2

Yesu Keliso binei ta wigawiya

¹ Natuwe Timoti, Yesu Keliso a lunugotootogo uyahinei una kadidili, ² po uyahiugei baha u noonoli lawa magomagouhi u matahi, ma iyawoi tauhi tu upuhegoya una paliwelehi po tauhi gasi lawa gehouhi hina wiatatiyehi. ³ Yesu Keliso binei ma una palihalena mem po hougana witai una ialoni un'omtaibagibagi po mei a tu wigawiya kadikadilina. ⁴ Ega emoemotana po tu wigawiya gehouna a meyagai bagibagina ma gawiya bagibagina po ina woluwaluwagehi, babana gawiya kapenana tunawana a nugotuhu e wotagohi ma e wobagibagi. ⁵ Mei gasi tu bulili gehouna, inapa bulili a lugagayo ega ina wotago imahiyeya apega maiha ina tuhagaya. ⁶ Tu lupehi naka pitenana gasi, apo ina bagibagi kadidili tano uyahina yaka apo a bagibagi anona mahula ina tuhagaya. ⁷ Geka u bahahi una nugotuhu momohihi po nugohanahanapu Guyau apo ina welem.

⁸ U luguguya uyahina amaka a paliwelem a pa, 'Yesu Keliso una nugotuhu momohi, tauna Dawita gogana, ma hilage uyahinei i towolo meme.' ⁹ U luguguya Yesu Keliso binei ma witai a wialoni po hoi numa panipani a memae mei tu apapoe gehouna. Ma tamogi Yaubada a baha ega emoemotana po hina pani. ¹⁰ Uyahinei ma u mae witai geka u hinena a'mtaibagibagi, po ipa tauhi iyawoi Yaubada i inaganihi a haguhi ma Yesu Keliso ina wiluyagohanihi po wasawasa memewahagana hina tuhagaya.

- ¹¹ Bahahi geke naka baha dumahi:
 Apo Yesu Keliso mitehi ta hilage gogona
 yaka luyagohana dewadewana ta tuhagaya.
- ¹² Apo Keliso mitehi tan'omtaibagibagi
 yaka mitehi apo ta taniwaga gogona.
 Ma inapa Kelisona ta bowiyeya
 apo gasi ina bowiyeta.
- ¹³ Apo Keliso ta winugoguluwi
 ma tauna apega ina winugoguluwita.
 Keliso a nugotuhu i dumalu po e wootago imahiyehi.

Yaubada a tu bagibagi dewadewana

¹⁴ Yaubada u matana om lawa hai ututu una lawi ma una winugotuhuhi po tapalolo palidibodibogana binei ega hina laugamobagibagi. Matababana lugamo bagibagi yabayababa apega tu lutanigana ina haguhi tamogi apo ina laipeunihi. ¹⁵ Uyahinei tam ipa una wileta kadidili Yaubada uyahina po una witubagibagi, yaka apega una wihinimaya ma apo ina kawaidewedewem. Naka binei ma Yaubada a baha dumadumaluna una wiatatiyanena imahiyeya. ¹⁶ Tu baha yabayababa hai bolu uyahina ega una luilui. Matababana baha yabayababa uyahinei apapoe baneina e wawala po lawa Yaubada he nenehaleya. ¹⁷ Babana baha yabayababa mei paga apo lawa u nugonugona ina lata po apapoe baneina ina wawala. Tu baha yabayababa luwaga geke gowahi Hamenaiyo ma Palitasi. ¹⁸ Hai luwagahi wiatatiyana dumana hi nehaleya po hi pa, 'Tu hilahilage hai towolo meme amaka hougana i kokoe,' po hai lawa gehouhi koyama geke hi noonoli po hai witumagana hi tapiya. ¹⁹ Tamogi Yaubada a baha mei gaima memewahagana i pa, 'Guyau a lawa i hanapugehi,' ma i bahena meya i pa, 'Tauhi iyawoi Guyau hi kawakawaiguyougeya, hai apapoe hina wihinigiyehi.'

²⁰ Tauta Yaubada a gaeba. Numa waigapolahi u hinehi gaeba gole po siluba, ma gehouhi gaeba mayau po walata hipuli uyahihiyei hi dewahi. Ma gaeba dewadewahi toumana ubeihi hi hounihi ma apapoehi hi houna liyehi nudanuda ani hounahi. ²¹ Uyahinei iyai dewa apapoena amaka i wihinigiyehi po i liyeuyeu meya, yaka naka tauna gaeba waiwoiyawana po apo Guyau ina wiutaneya bagibagi dewadewana binei.

²² Hewahewali omi kamna una wihinigiyehi ma dewa dumadumaluna po witumagana po luhogala po nugodumola una wotagohi, po mei tauta Guyau tu luotugena dumata ata nugoyeuyeu una witutupoganeya. ²³ Ma tu lugamobagibagi una nehalehi babana lugamobagibagi witona anani geleta.

²⁴ Lugamobagibagi Guyau a tu bagibagi ega ita linanata, ma nugodewa ma nugohegoya ma dewadumalu wiatatiyanana lawa atapuhi u matahi naka i linanata. ²⁵ Tu wigawiyeta uyahina ta nugohegoya ma ta lidumalu po nugote Yaubada apo ina haguya po ina nugobui imahi po nugotuhu dumana ina wotagoya, ²⁶ po gasi Tomodulele a walo ina galey a po ina lowo haleya, babana odubona tauna Tomodulele i waloya po a nugotuhu uyahina i wobagibagi.

3

Houga anani kokoe binei

¹ I nonola imahi, houga anani kokoe uyahina apo witai baneihi hina lugeletehi. ² Naka houkana apo lawa hina nugotuhu mehi po tunawahi ubeihi hina inugonugotuhu ma gapola luhogalahi nugonugohi hina lihogohi po hina nugonugogegae ma hina hunehunena mehi ma lawa hina lauhinidodolehi. Uyahinei hinahinahi po amamahi hai baha hina wiponahahalenehi, ma lawa tapuhi hai woimahi ubeihi apega hina wimaamala. Uguwa dewana uyahina hina memae. ³ Uyahinei lawa apega hina launugotootogogehi po hina nugotatahi, tamogi apo hina wiyalutugehi. Ma apo lawa hina lauhinidodolehi po hina lauuyogigai po dewa dewadewahi hina ihinigigiyehi. ⁴ Apo hai lawa hina nugohalehi ma hina wogahegahe yabayababa po hina nugogegae duma ma Yaubada apega hina luhogaley a ma tauhi hai kaoha uyahina apo hina inugonugotuhu. ⁵ Lawa tu witumagana mitehi apo hina tapatapololo ma Yaubada a kadidili ega hita itumaganeya uyahinei hai tapalolo i wiginouli yabayababa. Naka lawahi hai bolu uyahina ega una luilui.

⁶ Naka tauhi tu wiatatiyana koyakoyama po numa uyahihi he luilui ma wiwine nugonugohi tapitapiyahi he koyakoyamehi, babana wiwinehi tauhi tu apapoe po hai apapoe binei he launugoluwaluwaga po tauhi he igoumehi. ⁷ Uyahinei wiatatiyana tapuhi po tapuhi uyahihi he lautanigana ma ega emoemotana po wiatatiyana dumana hina hanapugeya. ⁸ Tu wiatatiyana koyakoyama lawahi tauhi wiatatiyana dumana hi wigawiyeya po mei odubona Yanesi ma Yambolesi Mose hi igawiyeya pite. Tauhi witumagana hi wihinigigiyeya ma nugonugohi u hinena koyama po nugotuhu apapoehi hi memae. ⁹ Apo yohola hai dewa geka anohi hina lugeletehi po lawa hina galehi. Mei odubona Yanesi ma Yambolesi hai koyama anona i lugeleteya po lawa atapuhi hi galey a.

Timoti a ututu

¹⁰ Tam Timoti, u wiatatiyana po u mae po u wiwogatala u hanapugehi, po u witumagana po u omtaibagibagi po u

luhogala po u towolo kadidili amaka u galehi po u hana-pugehi. ¹¹ Tupo Anitiyoka po Ikonoyam po Lisita uyahihi u mae witeihi po wiyuwahi lawa uyahihiyei a tutuhagahi amaka u hanapugehi. Tupohihi uyahihi u mae hi witai duma ma witeihi atapuhi uyahihiyei Guyau i halou. ¹² Geka bahana baha dumana, inapa Yesu Keliso ta witumaganeya po Yaubada a dewa dumadumaluna ta wootagoya yaka lawa uyahihiyei apo witai ta tuhagaya. ¹³ Ma tauhi tu dewaapapoe po tu wikoyakoyama hai apapoe apo hina lata duma babana Tomodulele a koyama hi witumaganeya po lawa he koyakoyamehi. ¹⁴ Ma tam wiatatiyana atapuhi amaka u hanapugehi po u witumaganehi yaka una wotagohi po una towolo kadidili babana tu wiatatiyem u hanapugehi. ¹⁵ Ma tam om houga tewela uyahina ma i nei po ataima Yaubada Buka woiyawa u hanapugeya yaka una towolo kadidili babana Buka uyahinei Yesu Keliso u witumaganeya po tauna i wiluyagohanim. ¹⁶ Matababana Yaubada a Buka bahahi atapuhi Yaubada yautunei hi nei po bahahi uyahihiyei e iatatiyeta po ata apapoe e laugeletehi po ata ututu dewadewana ta tutuhagaya po ata mae hi dumalu. ¹⁷ Uyahinei tauta tu wimulitagona bagigabagi dewadewahi atapuhi ta wobagibagiyehi.

4

¹ Timoti, Yaubada ma Yesu Keliso u matahi om ututu a lawilawi. Yesu Keliso tauhi hilahilagehi po lauyagohanahi ina laibahibahihi tauna apo yohola ina hopu mai po ina taniwageta. ² Om ututu geka, houga dewadewa po houga apapoe uyahihi una wileta kadidili po Yaubada a baha una lauguguyeya lawa uyahihi po hina galena tuhaga ma una paliyehi po hina dumalu ma hai witapitapiya ubeihi una wikadidilihi. Geka ginoulihi una wiatatiyena imahiyehi anai omtaibagibagim. ³ Matababana houga he nenei uyahihi apo wiatatiyana dumadumaluhi lawa hina wihinigigiyehi ma wiatatiyana tapuhi apo hina luhogalena dumahi po apo hina wotagohi yaka apo tu wiatatiyanahi hai luhogala hina welehi. ⁴ Apo tanigahi hina lupupuhi meka po apo wiatatiyana dumadumaluna hina nonoli yaka googahi hai nugotuhu hina wotagohi. ⁵ Ma tam houga magomagouna una towolo kadidili. Om mae witai uyahihi un'omtaibagibagi ma tuwega dewadewana una lauguguyeya. Geka uyahinei ma apo tam una witubagibagi dewadewam Yaubada a bagigabagi uyahina.

⁶ Tau a palipalihalena meu mei a witalaguyabena meu Yaubada uyahina po kikina ma u bagigabagi a wikokowi ma hipuli a nehaleya. ⁷ Yaubada binei amaka a wigawiya duma

po Yaubada a tahaya atapuna amaka a wikokowi ma houga magomagouna u witumagana Keliso uyahina a huhouni. ⁸ Apo yohola Guyau a luhetala dumadumalunei ina imiheu u dewadumalu binei. U dewadumalu binei u meiha amaka i wononogogeya po e memae iyeta e nenei binei naka unuhau wasawasana. Ma ega tau tunawau biugei ita wononogogeya ma tamogi tauta ataputa ubeita Yesu a gunawilana meme binei ta iotonana.

Baha anani kokoe

⁹ Timoti, a luhogalem ipa una bulili mai, ¹⁰ babana u lawa amaka hi nehaleu. Dimasa hipuli gapolahi luhogalana nugona i waya po amaka i nae u Tesalonika. Keseni amaka i nae u Galatiya ma Taitasi i nae u Dalimatiya. ¹¹ Luka tunawana mitehi to memae. Ma inapa una nenei yaka Maki una weluwaya babana tauna u tu hagu dewadewana u bagibagi Keliso binei. ¹² Titikasi a himili po i nae u Epeso. ¹³ Apo una nenei yaka u ginouli una winihi po una nei, naka u kwama lolowa u Tolowasi a nehaleya Kalepo a numa uyahina ma u buka ma u pepa ani'mgilugiluma, naka a luhogalena dumaya.

¹⁴ Numinumi tu bagibagi gowana Alesana witai baneina i weleu, yaka apo yohola a meiha Guyau uyahinei ina tuhagaya. ¹⁵ Tam una galena itete mem babana Ale sana ata wiatatiyana i wigawiyena dumaya.

¹⁶ U luhetala tahatahayana uyahina ega kikina iyai gehouna ita haguwe. Atapuhi hi matouta po hi lowo haleu. Ma u luhogala ipa Yaubada ega ina imihehi. ¹⁷ Ma u luhetalana uyahina Yaubada i haguwe po kadidili i weleu, ma tuwegana a paligeleteya tauhi ega Yaubada hita itumaganeya uyahihi, ma gasi Yaubada a hagu uyahiu po laiyouni gamonei i halou po luyagohana uyahina i houniu. ¹⁸ Uyahinei apapoe atapuna uyahina Guyau apo ina halou ma yohola apo anai luyagohanau a lui hoi yada anani taniwaga uyahina. Yaubada ta wotalagiyeya, babana a wasawasa memewahagana. Moina.

¹⁹ U wimamala Pilisila ma Akwila ma Onesipolu a manago mitehi uyahihi. ²⁰ Elasita u Kolinito e memae ma Tolopima i totogo po u Mailitasi a nehaleya. ²¹ Geka houga una neyagiyaginai babana kikina ma apo hougana wayau ina geleta. Yabulo ma Padeni ma Lino ma Kilodiya po walewalehita atapuhi hai wimaamala uyahimi.

²² Guyau mitehi, alugom ina wikadidili ma tam po om bolu ina lunugotoogemi.

Taitasi

¹ Tau Paulo Yaubada a tu bagibagi ma Yesu Keliso a tu wituwetuwega, u bagibagi geke i weleweleu ipa Yaubada i inaganihi a wikadidilihi po hina witumagana imahi, ma baha dumana a wiatatiyaneya po uyahinei a weluwinihi po hina hanapu. ² Hanapuna ma witumaganana anohi naka ipa yautu memewahagana Yaubada ina welehi, mei odubo walihagana binei ma i palipaliwitumagana ega ita koyama. ³ Yaka naka bahana a houga dumalunei amaka i wogeleteya ma Yaubadana tauna Tu wiluyagohanita i taniwageu po a lauguguya.

⁴ Taitasi, tam a kawainatunena dumam babana witumagana emosi hota uyahina ta itulatulana, uyahinei geke om leta a gilumiyahi.

Yaubada Amata ma Tu wiluyagohanita Yesu Keliso hai lunugotootogo ma hai lunugohegoya ma hai nugodumola hina melabenim.

Taitasi a bagibagi u Kilita

⁵ Geke binei ma u Kilita a nehalem e memae inapa omi tapalolo u hinehi ma ega awai hina dumadumalu tam apo una lidumaluhi po tanitaniwaga una witowolihi meyagai emosi po emosi uyahihi mei a palipaliwelem pite. ⁶ Apo taniwaga una itowoli naka lawa a dewa wodewadewana, ma agona emosi hota, ma natunatuna Yaubada hina witumaganeya ma ega hina palipaliguyaguyau po hina iponahahalena. ⁷ Hai witaniwaga matababana ipa Yaubada binei hina witubagibagi, uyahinei ega hai gou awai, ma ega hina kawakawayagala po hina lauuyogigai bo goila kadikadidilina ina laibuuwahi bo lawa hina kodikodilihi po koyamagei hina laugapola. ⁸ Ma tamogi toumana hina galena itetehi ma dewa dewadewana hina luhogaleya po upuhi hina hegoya. Hai dewa hina dumalu po hina wiwoiyawa ma hin'omtaibagibagi duma. ⁹ Ma wiatatiyana dumana amaka hi noonoli hina witumaganeya po hina womomohi, ma lawa gehouhi uyahihi hina wiatatiyana po apo iyawoi nawa tu kawaikoyakoyama hina lidumaluhi.

¹⁰ Matababana tu luupudoodola hi maga duma po hai bolu u hinena mi Yudeya hi maga po he ibaabani yabayababa ma lawa he koyakoyamehi. ¹¹ Uyahinei hai wibaabani koyakoyamahi ta liwoloehi, babana lawa natunatuhi mitehi hi noonolihi po he ineneyabayababa, ma he iatatiyana koyakoyama hai luhogala ipa mone hina tuhagaya. ¹² Naka dewana binei ma tu bahapiko lawa Kilitagei i ibaabani i pa, 'Mi

Kilita hai dewa dumana wikoyakoyama ma luupudoodola po hai dewa mei gamogamo, tauhi hai omhiyougo tunawa binei he inugonugotuhu.⁷ ¹³ A baha geke baha dumana. Uyahinei anai kadidilim una paliyehi po hina nugobui ma hina witungagana imahi. ¹⁴ Hai ututu una lawihi po mi Yudeya hai widedede ega hina noonolihi ma wiatatiyana dumana tu wihinigigiyenahi ega gasi hina imulitagohi. ¹⁵ Lawa nugonugohi woyeuyeuhi naka uyahihi ginouli atapuhi yeuyeuhi ma tuwega dewadewana tu wihinigigiyena tauhi hai dewa hi apapoe. Uyahinei, uyahihi ega ginouli gehouna yeuyeuna, babana hai winugonugotuhu atapuhi hi apapoe. ¹⁶ Tauhi hai baha ipa Yaubada hita hanapugeya ma tamogi hai bagibagi uyahinei hi bowiyeya, babana tauhi tu apapoe po taniwaga tu widibogina, uyahinei bagibagi dewadewahi ega kikina iyai gehouna ita linanaya.

2

Wiatatiyana dumadumaluna

¹ Tam wiatatiyana dumadumaluna lawa una welehi. ² Babada una paliwelehi po ega goila kadikadidilina uyahinei hina wobadebade ma hai dewa hina woimahi po upuhi hina hegoya ma Yaubada hina witumaganena dumaya, ma luhogala po omtaibagibagi ina lihogohi.

³ Kedukeduluma una paliwelehi po hai dewa uyahihiyei hina iyateyate ma lawa ega hina iyalutugehi po ega umauma kadikadidilina ina laibuuwahi, ma ipa dewa dewadewana hina wiatatiyaneya ⁴ po wiwine gae wouhi hina galena tuhaga ma agagohi po natunatuhi hina luhogalehi, ⁵ po upuhi hi hegoya ma dewa yeuyeunei hina memae po hai numahine hina galena itete imahiyehi. Ma hina luhogala po agagohi hai baha hina wiyateyatehi, yaka apo Yaubada a baha lawa hina wiyateyateya.

⁶ Ololoto gae wouhi una paliwelehi po upuhi hina hegoya. ⁷ Ma tam om dewa atapuna uyahinei lawa una wiatatiyehi po tauhi hina dewa imahi. Ma om dewadumalu una wiatatiyaneya po om dewa ma om wiatatiyana galenahi emosi. ⁸ Yaka apo lawa ega hina kawaikoyakoyamem, ma om bahahegoya uyahihiyei tu wigawiyem una paligenuwanihi hai ompili yabayababa ubeihi.

⁹ Tu bagibagi hota una paliwelehi po hai babada hai nugotuhu hina wotagohi, ma hai bagibagi atapuhi uyahihiyei hina laikaohahi ma ega hina yampaliwilawila. ¹⁰ Ega hina danedanene ma hina wobagibagi imahi po hai babada hina kawamoinehi. Geka dewahi uyahihiyei Yaubada Tu wiluyagohanita apo lawa hina kaoheya.

¹¹ Yaubada a lunugotootogo amaka i wogeleteya lawa ataputa ata luyagohana binei. ¹² Ma a lunugotootogogoi e iatatiyeta ipa dewa yabayababa po hipuli luhogalahi apa-poehi ta wihinigigiyehi ma ipa uputa hina hegoya ma Yaubada a mae dumadumaluna ta wootagoi houga geka uyahina. ¹³ Houga geka ta wootagotago ta inugonugotuhu lagona ma ta iotonana ipa Tu wiluyagohanita Yesu Keliso ina hopu memai po tauna Yaubada Gegewahagana a wasawasa ina wogeleteya. ¹⁴ Tauna i palihalena meya ubeita po i hilage ata apapoe atapuhi ina wimiheya, ma i liyeuyeuta po a guguni uyahina i hounita po a bagibagi dewadewahi anai kaohata ta dewadewahi.

¹⁵ Wiatatiyana geka lawa uyahihi una wipaliweleneya po taniwaga dumadumalunei una wikadidilihi po hai powa binei una paliyehi po hina dewa imahi. Ega iyai gehouna ina idibogim.

3

Dewa dewadewana

¹ Taitasi, om lawa una paliwelehi po meyagai tanitaniwagahi po hipuli tanitaniwagahi atapuhi hai taniwaga hina wiponawogogehi po bagibagi dewadewahi ubeihi hina palihalena mehi. ² Ma ega hina bahabaha apapoe lawa uyahihi, ma ipa hina nugohegoya ma hina wiyateyate.

³ Tauta lolowa ta buuwa дума po ta tanigapota po luhogala apapoehi nugoweihi uyahita hi lata дума uyahinei ma tahaya dewadewana ta nehaleya. Lolowa tauta gasi omgenagenalili po witona uyahita i lata дума, ma lawa uyahita hi launugoapapoe, babana tauta uyahihi ta launugoapapoe. ⁴ Ega yaka Yaubada tauna ata Tu wiluyagohana a luhogala po a lounugotootogo i wogeleteya, ⁵ po i luyagohanita, ega ata dewadumalu ubeihi, ma tauna a nugohegoyagei i lunugotootogogeta. Yaka Alugo Woiyawa uyahinei ita apapoe i ogahi, ma i liyeuyeuta po luyagohana wouna i weleta. ⁶ Ma Yesu Keliso ata Tu wiluyagohana uyahinei Yaubada Alugo Woiyawa i hiwoga haleya u nugonugota. ⁷ Ma Yaubada tauna tunawana a luhogalagei i woidumadumaluta po yautu memewahagana nugotuhu lagonana i weleta. ⁸ Geka bahahi atapuhi naka baha dumahi uyahinei una kadidili wiututululougo uyahina po tauhi Yaubada hi itumaganeya bahahi hina wotagoi po bagibagi dewadewahi hina dewadewahi, po uyahihiyei lawa atapuhi hagu hina tuhagaya.

⁹ Ma lugagayo wigamogahigahihi hawehi, po gasi googata gowahi ubeihi ega ita ani hagu yaka una nehalehi. ¹⁰ Uyahinei apo iyai wogalahi nugonugona yaka mala emosi

bo mala luwaga ma ina wohouna ma inapa ega ina wohouna yaka una nehaleya. ¹¹ Matababana a winugonugotuhu ega hita dumalu yaka tauna tunawana a apapoe nimanei ina waya.

Baha anani kokoe

¹² Apo Atemasi bo Titikasi a himili po hina nehi uyahim, yaka una neyagiyaginai babana houga wayau uyahina tau nugonugou ipa u Nikapoli a memae. ¹³ Lugagayo tu hana-pugena Senasi ma Apolo hai kadau binei una haguhi po hai nimapota una welehi ma una himilihi. ¹⁴ Ma ata bolu atapuhi una wiatatiyehi po hina bagibagi imahi po hai am bagibagina hina dewadewahi ma ega hina memeyabayababa.

¹⁵ Geka hotanana u bolu mitehi i wimaamala uyahim. Ma ata lawa Guyau tu wotagona hi lauhogaleiyai mitehi o memae uyahihi i wimaamala.

Yaubada a lunugotootogo ina melabenimi.

Pilimoni

Wimaamala

¹ Tau Paulo, Yesu Keliso gowana binei hi paniau. Walehita Timoti mitehi to memae. Tam walehiyai Pilimoni om leta a gilumi.

Tam ma tauyai ta bagibagi gogona. ² Ma nouta Apiya ma walehita Akipo tu bagibagi haguta po Keliso a bolu Pilimoni om numa u hinena houga magomagouna he yamboina to mamalihi.

³ Yaubada Amata po Yesu Keliso ata Guyau hai lunugoototo po hai nugodumola hina melabenimi.

⁴ Pilimoni, houga magomagouna a tapatapalologem naka nugonugou hinena i kaoha дума Yaubada uyahina. ⁵ Babana tuwegam dewadewana a nonoli naka ata Guyau Yesu u witunganeya po u luhogaleya mei gasi tu wiwoiyawena e lauhogalehi. ⁶ Tau a laupali naka ipa tam Pilimoni witulana dewadewana tu witungana lawahi mitehi ona waya po Yaubada a ombenena Keliso tu wimulitagona uyahita una hanapugeya. ⁷ Walehiu, a kaoha дума po a yamtaibagibagi om luhogala binei babana Yaubada tu wiwoiyawena u liwou mehi.

Onesimo binei

⁸ Emoemotana po Keliso gowanei a taniwagem. ⁹ Ega naka pite ma a laupali gonugonuwa uyahim luhogala binei. Tau Paulo amaka a wibada, ma geka hougana a wipanipani Yesu Keliso binei ¹⁰ a laupali gonugonuwa uyahim natuwe Onesimo binei. Tauna hoi numa panipani Keliso i itumaganeya binei i kawaiamaneu po mei natu dumau. ¹¹ Tauna lolowa ega ita bagibagi imahi uyahim ma geka hougana upuna i hegoya дума uyahiu ma apo nugote uyahim naka pite gasi.

¹² Uyahinei a himihimila meya uyahim binei a nugodubu дума. ¹³ A luhogaleya ipa a womomohi po ina haguhauguwe hougana hoi numa panipani a memae tuwega dewadewana binei po tam tu luhalenam. ¹⁴ Ma ega nugonugou ipa a taniwagem po una haguwe, tamogi nugonugou ipa om luhogalagei Onesimo ina haguwe. ¹⁵ Nugote houga kuku hotana i lowolowo halem binei una wihaleya po mitehi ona mewahaga. ¹⁶ Lolowa tauna om tu bagibagi hota ma geka hougana tauna walehita, po a luhogalena dumaya ipa tam una wiwalehineya Guyau gowanei po om tu bagibagi dewadewana.

¹⁷ Inapa tam una luemoteu witungana witulanana u hinena, yaka om numa guduna una hoeya Onesimo uyahina

mei tau uyahiu om numa guduna e hoehoeya pite. ¹⁸ Ma inapa om ginouli awai ega ina wimiheya bo awai ega ina dewa imahiyeya yaka u yaga una houni. ¹⁹ Tau Paulo u paliwitumagana nimaugēi a gilumiyahi uyahim ipa apo a wimeiha. Ma tamogi a paliwelem om yaga uyahiu babana om luyagohana memewahagana tau uyahiugei u tuhagaya. ²⁰ Uyahinei, walehiu, u luhogala ipa una luwitaniu Guyau binei po u nugotuhu una wotagoya po Keliso gowanei una likaohau.

²¹ A hanapugem apo awai a gilugilumiyahi naka apo una limoineya po una dewa lagoneya po naka amaka.

Baha a siga

²² Ginouli gehouna a luhogaleyā ipa omi lupali Yaubada ina nonoli po a nehi uyahim yaka u babanoya una wononogogeya. ²³ Epapila mitehi hi panipaniyai Yesu Keliso gowanei a wimaamala i himiliyahi. ²⁴ Maki, Alisitaka, Dimasa ma Luka tauhi tu bagibagi haguwe hai wimaamala hi himili uyahim.

²⁵ Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo alugom ina melabeni.

Hibulu

Yaubada Natuna binei

¹ Odubona houga magomagouna tahaya tapuna po tapuna uyahinei Yaubada a baha tu bahapiko i welewelehi googata uyahihi ma hi ibaabaniyeya. ² Ma tauta ata houga uyahina naka anani kokoe, ma a bahahi i ibaabaniyehi Natuna uyahinei. Yaubada Natuna i inagani ipa ginouli atapuhi uyahihi ina taniwaga, odubona Natunana uyahinei ginouli atapuhi i iwawalihi. ³ Ma Yaubada a wasawasa Natuna i liyayahi, po tauna amana a dewa i lugogoni. Ma a baha wipoyanagei ginouli atapuhi hoi yada po hoi hipuli e woomo-mohihi. Ma ita apapoe ubeihi i hilage po i liyeuyeuta ma Yaubada Gegewahagana u awala hinebawana i duhuna.

Yesu ma tu winoyanoya mi yadena

⁴ Yaubada Natuna tu winoyanoya mi yadena atapuhi i gelagonihi po gowana Yaubada i weleweleya tu winoyanoya gowahi i haki lagonihi. ⁵ Matababana Yaubada ega houga gehouna tu winoyanoya mi yadena uyahihi ita baha ita pa, 'Tam natuwe,

Amalai a kawainatunem,'

bo ega houga gehouna tu winoyanoya yadei uyahina ita baha ita pa,

'Tam uyahiu una kawaiamana,

ma tau uyahim a kawainatuna.'

Geka bahahi naka Natuna tunawana binei i bahehi. ⁶ Hougana a Natututuwoga i himihimila hopuniyai hoi hipuli ma i baha i pa,

'Tu winoyanoya atapumi hoi yada apo uyahina ona polou.'

⁷ Ma tu winoyanoyahi ubeihi i ibaabani naka baha tapunei i pa,

'Yaubada a tu winoyanoya i iwawalihi, hai nae mei togowa, ma a tu bagibagi galenahi mei mayau alalatana.'

⁸ Ma Natuna binei i ibaabani i pa,

'Tam Yaubada, om taniwaga ega anani kokoe.

Ma om digona dumadumalunei lawa e tanitaniwagehi.

⁹ Dewa dumadumaluna nugom i waya,

ma apapoe dewana om ani luhinidoodola.

Yaka tam Yaubada, ma om Yaubada amaka i Besinanam kaoha dumana uyahinei,

po om kaohana om lawa hai kaoha lata lagoni.'

¹⁰ Ma Yaubada a baha gehouna Natunana uyahina i baheya i pa,

- ‘Oo Guyau, houga tahatahayana uyahina tam hipuli u wawawali,
 ma ginouli atapuhi hoi yada nimomgei u dewahi.
- 11 Ginoulihi atapuhi apo hina yababa, ma tam apo una memae,
 ma ginouli atapuhi apo hina odubo
- 12 po mei kaleko una pilihi po lupulu naka pite,
 ma galenahi hina gunabuinihi
 ma tam apega una gunabuinihi,
 apo una mewahaga.’
- 13 Yaubada tu winoyanoya gehouna uyahina ega ita baha ita pa,
 ‘U awala hinebawau una duhuna,
 a sigana tu wigawiyem a houna hopunehi
 aem u gaboulina.’
- 14 Ma tu winoyanoya mi yadena tauhi naka alugo wobagibagihi Yaubada i hounihi ipa hina haguta po tauta luyagohana ta wialoni.

2

Luyagohana Yaubada uyahinei

1 Uyahinei baha ta noonolihi ipa tana inugohiyahiyawehi ma ega ipa tana ihalugena yababahi. 2 Tu winoyanoya mi yadena Yaubada a baha lolowa googata hi welewelehi. Bahahi naka baha dumahi ma lawa hi tutulagonihi yaka hai apapoe mihahi hi tutuhagahi. 3 Inapa tauta luyagohana baneina ta wialoni ma ega ta genogeno yaka apo libahibahi ta tuhagaya, ega emoemotata ta lowo haleya. Luyagohana bahana ata Guyau Yesu Keliso i bahena tahaeya po a baha tu nonolina tauhi hi limoineya. 4 Ma Yaubada bahahi gasi i laimoinehi wekiwekilala po bagibagi wainugogoholahi po manini tapuhi po tapuhi uyahihiyei. Ma Alugo Woiyawa ani'mbenena i gutagutaya tauhi uyahihi Yaubada a nugotuhugei.

Tu wiluyagohanita a wiyuwa

5 A ibaabani uyahimi dobu wouna apo ta tutuhagaya binei naka Yaubada tu winoyanoya mi yadena apega hai taniwaga ina welehi dobuna uyahina. 6 Tamogi lawa gehouna apo ina weleya, babana Buka uyahina i baheya i pa,
 ‘Yaubada ee, awai binei lawana e nugonugotuhuya?
 Ma lawana moinana iyai po e gagalena iteteya?’

7 Houga kuku hotana u houna hopuneya, tu winoyanoya u gaboulihi
 ma u mulina wiwasawasa wotalagaena uyahinei u wotepani.

⁸ Ma ginouli atapuhi u loguna u hounihi po i taniwagehi.' Yaka a taniwagahi u hinehi apega awai gehouna ina memae. Ma lawana yohola ega ginouli atapuhi uyahihi ita taniwaga. ⁹ Ma Yesu amaka ta galeyta tauna i mehoppu houga kuku hotana tu winoyanoya u gaboulihi, ma u mulina a wiwasawasa wotalagaena anai wiyateyatena i tutuhagaya a wiyuwa ma a hilage uyahihiyei. Naka Yaubada a lunugotootogo uyahita, matababana Yesu hilage wiyuwana i wialoni ataputa ubeita.

¹⁰ Yaubada ginouli magomagouhi i iwawalihi tauna tunawana binei he memae, uyahinei nugonugona natunatuna ataputa ina weluwinita tauna a dobu waiwasawasana uyahina, po i linanaya, Yaubada wiyuwa i hiwoga haleya ata Tu wiluyagohana uyahina, ma naka wiyuwana uyahinei nugokadidili i tuhagaya. ¹¹ Yesu tauna woiyawa yaka a wiwoiyawei i wiwoiyaweta uyahinei tauna ma tauta guguni emosi yaka Yesu ega ita wihinimaya ubeita ma i kawaiwalewalehineta. ¹² Matababana a baha Amana uyahina i pa, 'Gowam apo walewalehiu a paliwelehi, po bolu matahi a wotalagiyem.'

¹³ Ma i baha meme i pa, 'Yaubada uyahina u witumagana a houni.' Ma i baha meme i pa, 'Yaubada logaloga i weleweleu mitehi to memae.'

¹⁴ Tauta logaloga uyogo ma tala uyahihiyei ta lilawata, ma Yesu gasi i lilawa hotaya po lawa hinita i waya ma i hilahilage. A hilagena uyahinei Tomodulele i wiyagaya, yaka hilage taniwagana amaka i tuibabaya. ¹⁵ Ma hilage matoutana po panipanina uyahinei ata houga atapuhi uyahihiyei i luyawahita. ¹⁶ A wihaguhagu ega tu winoyanoya mi yadena ubeihi ma tauta Abelaham googana ubeita. ¹⁷ Yesu i wilawa hota tauta walewalehina ubeita ipa tauna tu witalaguyaba banei dumana anai lunugotootogona ina galena itetena imahiyeta, ma Yaubada a bagibagi uyahina i italaguyaba ipa ata apapoe ina boho halehi. ¹⁸ Yaka apo tauta Tomodulele ina laudadanita, ma Yesu ani ludadanahi amaka i wialonihi uyahinei emoemotana ina haguta.

3

Yesu Mose i gelagoni

¹ Walewalehiu waiwoiyawami, taumi po tau Yaubada e ototugeta yada binei. Yesu ona inugohiyahiyaweya, po ona kawamoineya babana tauna ata witumagana tu wituwe-tuwegenena po gasi ata tu witalaguyaba banei dumana, ² po a

bagibagi Yaubada i weleweleya binei i ileta, naka pitenana gasi odubona Mose Yaubada a numa uyahina i ileta. ³ Ma Yesu wotalagae baneina i tuhagaya, ma Mose wotalagaena i habulu. Galenahi mei numa dewadewana babana numana apega hina huneya, ma tu wogona apo hina huneya, ma Yesu tauna tu wogo. ⁴ Tu lunuma emosi po emosi he memae, ma Yaubada tauna ginouli atapuhi tu wiwawalihi. ⁵ Mose Yaubada a numa i iletaya ipa apo Yaubada a baha ina paligeleteya po amaka i bahena geletehi po tauna mei tu bagibagi. ⁶ Ma Keliso Yaubada a u numa i ileta ega mei tauna tu bagibagi ma tauna Yaubada Natu dumana po a numa tu galena itetena. Tauta Yaubada a numa hota ma ipa tana inugonugotuhu lagona anai nugokadidilita po anai kaohata.

Yaubada a bolu tauta apo yohola ta wiyagohina

⁷Uyahinei Alugo Woiyawa i paliweleta Yaubada i ibaabani i pa,

‘Amalai ipa ponau ona nonoli,

⁸ega ipa ona nugonugokapala po mei googami odubona hoi balabala yabayababa

hi laudadaniu ma u lugagayo hi ihinigigiyehi.

⁹Babana bolima magouhi 40 u hinehi

u bagibagi waipoyahi atapuhi a iatatiyehi

ma googami hi wobahabaha po gasi hi laudadaniu.

¹⁰Ubeihi ma a lukamna apapoe, po ega yaka a pa,

“Amaka ma tauhi hai nugotuhugei hina in-eneyabayababa,

babana u tahaya ega hita hanapugehi.”

¹¹Ega yaka a luuyogigiyehi po a paligubahi a pa,

“Apega tau u ani wiyagohina uyahina ona lui mai.”

¹²Walewalehiu, omi winugonugotuhu ona galena itetehi meka po apo apapoe ina weluwinihi ma witumagana tahayana ona nehaleya po ona welupowa ma Yaubada waiyautuna ona meliya haleya. ¹³Yaka geka ‘Amalai’ ona ikadidila memi iyeta emosi po emosi uyahihi, meka po apo dewa apapoeni uyahina ona welupowa ma ona nugokapala.

¹⁴Tauta lolowa ata witumagana Keliso uyahina ta houni, ma apo ata witumagana ta womomohi yaka houga anani kokoe uyahina, Keliso mitehi ta kaoha gogona. ¹⁵Naka pite Yaubada a baha i pa,

‘Amalai ipa ponau ona nonoli,

ega ona nugonugokapala

po mei googami u lugagayo hi ihinigigiyehi.’

¹⁶Iyawoi Yaubada a baha hi nonoli ma he ihinigigiyehi? Naka tauhi mei Mose Isipitagei i tahaehi ma hi gelegetai, bo? ¹⁷Ma tauhi bolima magouhi 40 u hinehi hai dewa

apapoehi bihiyei ma Yaubada i luuyogigiyehi po hi hilage hoi balabala yabayababa hai apapoe ubeihi. ¹⁸ Tauhi hai wipona-hahalena binei i paligubahi i pa, 'Apega tau u ani wiyagohina uyahina ona lui mai.' ¹⁹ Uyahinei ta galena tuhagaya tauhi ega hita luilui, babana ega hita witumaganeya.

4

¹ A baha piko ubeita yohola e memae, naka i pa, 'Tauna anani wiyagohina uyahina apo ta lui nae.' Yaka ipa ta matouta duma meka po apo gehouta ta peu ma apega ta tuhagaya. ² Babana tuwega dewadewana i weleweleta tauhi odubona i welehi ma tuwegana ega ita haguhi babana hi nonoli ma ega hita witumaganeya. ³ Ma tauta tu witumagana wiyagohina amaka ta tuhagaya, ma tauhi odubohi ega hita tuhagaya mei Yaubada i pa,

'A luuyogigiyehi po a paligubahi a pa,
'Apega tau u ani wiyagohina uyahina ona lui mai.' '

Yaubada a wiyagohina e memae, babana hipuli atapuna i wi-wawali po i kokoe ma i wiyagohina. ⁴ Ma iyeta i iyagohineya binei Buka amaka i baheya i pa,

'Yaubada iyeta wisebenina uyahina
a bagibagi atapuna uyahinei i wiyagohina.'

⁵ Uyahinei geka bahana binei ma tana inugonugotuhu, 'Apega tau u ani wiyagohina uyahina ona lui mai.'

⁶ Geka hougana Ani wiyagohina e memae ma ega hita maga ma hi tuhagaya. Odubona tauhi Mose a houga uyahina tuwega hi nonoli ma ega hita wiponawogogeya yaka ega hita tuhagaya. ⁷ Mose i hilage, ma u mulina Yaubada gaogao wouna i houni po lawa uyahina wiyagohina hina tuhagaya, uyahinei ma Yaubada nugohanahanapu Dawita i weleya po Dawita Yaubada a baha i bahebaheya i pa,

'Amalai ipa ponau ona nonoli,
ega ipa ona nugonugokapala.'

⁸ Ma Yaubada wiyagohina i bahebaheya Yosua a bolu mitehi ega hita tuhagaya, uyahinei Yaubada i inugotuhu nonogogeya ipa apo yohola wiyagohina ta tuhagaya, yaka 'Amalai' binei i ibaabani. ⁹ Uyahinei tauta Yaubada a lawa ata wiyagohina e memae, ma wiyagohinana dalabu wiyagohinana naka pitenana. ¹⁰ Apo inapa Yaubada a wiyagohina ta tuhagaya naka tauta ata bagibagi uyahinei ta iyagohina naka pitenana gasi Yaubada lolowa a bagibagi uyahinei i wiyagohina. ¹¹ Uyahinei ta wileta kadidili po wiyagohina ta tuhagaya ma ega iyai gehouna ina iponahalena meka po apo ina peu po mei odubona tauhi hi pipeu pite.

¹² Yaubada a baha lauyagohanana i kadidili duma po mei kwasikwasi menana luwaga a kam apo nugonugota ina tupanagili po u hineta nugotuhu po dewa laugowagowadahi he memae ina tonahi. ¹³ Matababana Yaubada u matana ginouli atapuhi i iwawalihi, ega awai gehouna ita megowada, atapuhi hi lugelegeletehi. Tauna uyahina apo ata bagibagi atapuhi ta wibenabenama.

Yesu ata tu witalaguyaba baneina

¹⁴ Ata tu witalaguyaba baneina e memae, Yesu Yaubada Natuna, amaka i gae hoi yada yaka tauna uyahina ata witu-magana ta woomomota kadidiliyeya.

¹⁵ Tu witalaguyaba gehouhi ega hita lunugotootogogeta ata tapiya ubeihi, ma Yesu ata witai i hanapugehi yaka i lunugotootogogeta, babana lolowa hoi hipuli Tomodulele a ludadana atapuhi i tuhagahi, mei tauta gasi amaka ta tutuhagahi, ma Yesu ega kikina awai gehouna ita powaya. ¹⁶ Uyahinei ta nugomotu ma ta lui nae ata wasawasa uyahina po ta laupali Tu lunugotootogogeta uyahina yaka apo ata witai uyahihiyei ina lunugotootogogeta ma ina haguta.

5

¹ Tu witalaguyaba balubaluhi Yaubada i winaganihi lawa u hayahi ma i hounihi po tauna u matana hi italaguyaba lawa hai apapoe ubeihi. ² I linanaya tu witalaguyabahi hina nugodewa tu winugoneina po tu welupowa uyahihi, babana tu witalaguyabahi tauhi lawa po anai tapiyahi. ³ Uyahinei hi italaguyaba Yaubada uyahina tauhi hai apapoe ubeihi po gasi lawa magomagouhi hai apapoe ubeihi.

⁴ Ega emoemotana po iyai tauna a winugonugotuhugei ina witalaguyaba Yaubada tauna a otugei, mei odubona Alona Yaubada i otugeya. ⁵ Naka pitenana Keliso ega tauna ita wohepa meya po ata tu witalaguyaba waiwasawasana ma Yaubada i winagani po i paliweleya i pa,

‘Tam natuwe.

Amalai a kawainatunem.’

⁶ Ma Yaubada a baha wiluwagana i pa,

‘Tam om witalaguyaba memewahagana
mei lolowa Mekisadeki.’

⁷ Hougana Yesu hoi hipuli i wilawa hota po i memae anai touna po anai diligwegwena i laupali Amana uyahina, babana tauna emoemotana po ina haloya hilage uyahinei. Ma Amanana a lupali i nonoli a wiyateyate imahi binei.

⁸ Hawena tauna Yaubada Natuna, ma tamogi wiyuwa i wialoni ma i'mtaibagibagi po i wiponawogo imahi, ⁹ po a

dumalugei ipa ta wiponawogogeya luyagohana memewahagana uyahinei ta tuhagaya, ¹⁰ babana Yaubada i houna kahaya po i witalaguyaba wahaga mei lolowa Mekisadeki.

Yaubada ega tana ihinigigiyeya

¹¹ Geka ginoulihi ubeihi naka baha hi maga duma he memae ma nugonugou ipa uyahimi a bahehi ma ega emoemotana babana o winugoneina. ¹² Geka hougana ega emoemotami po lawa gehouhi ona wiatatiyehi, matababana Yaubada tuwegana a baha dumana ega ota hanapugena imahiyeya, uyahinei tauyai yohola to iatatiyemi. Taumi gugu tunawana i linanami ma yaniyani kapakapalana ega emoemotami. ¹³ Uyahinei taumi mei logaloga. Yaubada a mae dumadumaluna ega u nugonugomi ita lugiigila imahiyeya yaka wiatatiyana hegoyahi uyahihiyei to iani tahaemi. ¹⁴ Ma iyawoi hi inugomagula naka tauhi yaniyani kapakapalana tu anina, babana nugonugohi amaka hi lugiigilihi po emoemotahi hina wikaha awai dewadewana ma awai apapoena.

6

¹ Wiatatiyana tahatahayana Keliso binei amaka o nonolihi po o hanapugehi yaka ta wohouna. Ta wohouna ma nugotuhu wouna Keliso binei tana inugonugotuhu po ta winugomagula. Wiatatiyanahi amaka o nonolihi po o hanapugehi, ma ega ipa ta lailugo mehi. Geka ginoulihi naka ata dewa apapoehi ata ani hilage ta wihinigigiyehi ma Yaubada uyahina ta witumagana, ² bapatiso ma wotepana wiatatiyanahi ma tu hilahilage hai towolo meme, ma apapoe wimihana wiyuwa ega sigana. Geka wiatatiyanahi amaka o hanapugehi. ³ Yaka nugotuhu wouhi luwitanahi a iatatiyemi naka Yaubada u gaogao i weleu.

⁴ Babana iyawoi lolowa Yaubada binei nugonugohi i lugiigili po ani'mbenena yadei hi waya ma Alugo Woiyawa hi waya, ⁵ ma Yaubada a baha mayana hi waya po a kadidili houga e nenei binei mayana hi waya, ⁶ apo hina wihinigigiyeya ega emoemotana po hina nugobui meme, babana tauhi hai dewagei Yaubada Natuna he itakena meya ma gowana he lauguyoguyougeya lawa u matahi.

⁷ Tano ta nugotuhuya. Inapa gadiwewe ma kabudala apo hipuli ina laiwouya, ma yaniyani hina gwauyala po hina ludede imahi, po gasi tanona taniwagana anai kaohana, babana hipulina Yaubada i kawaidewedeweya. ⁸ Ma inapa hipulina uyahina hiyamoni po donadona hina lahahi, yaka nugote apo hipulina ina paligubaya po omapu ina linanaya.

⁹ U lawa, u bahahi geka a ipaliwelena hota ma bimiyei a inugonugotuhu ipa ega ona ihinigigiyeya ma omi luyagohana

anona apo ina lugeleteya. ¹⁰ Yaubada a taniwaga uyahimi i dumalu uyahinei omi wihaguhagu po omi lunugotootogo Yaubada a lawa uyahihi babana tauna o lauhogaleya houga hi kokoe po houga geke uyahihi apega ina winugoguluwihi. ¹¹ Uyahinei a luhogaleya ipa emosi po emosi ona wileta po ona ihaguhagu yaka omi witumagana anona atapuna houga he nenei uyahihi ona tuhagahi. ¹² Ega ona lauupudoodola ma tauyai ona witutupoganeiyai, babana anai omtaibagibagiyai to itumagana ipa Yaubada ginouli i palipaliwitumaganehi ta winihi.

Yaubada a baha i dumalu

¹³ Yaubada odubona tunawana gowanei i baha gwala Abelaham uyahina, matababana ega iyai gehouna gowana ita lata lagona po uyahinei ita bahabaha gwala. ¹⁴ Ma a baha gwalana gegeka, 'Apo a kawakawaidewedewem a siga natunatum hina maga.' ¹⁵ Abelaham i'mtaibagibagi yaka bahapikona anona i tuhagaya.

¹⁶ Inapa tauta lawa gegendumana gowanei ta bahabaha gwala ipa lawa hina kawamoineta. ¹⁷ Yaubada a luhogala ipa a baha tauta ina wiatatiyeta po awai i bahabaha pikogeya uyahita apo yohola ta tuhagaya, po apega nugonugona ina buimehi, uyahinei tauna gowanei i baha gwala. ¹⁸ Uyahinei ginouli kadikadidilihi luwaga hi mewahaga naka Yaubada a bahapiko ma a bahagwala, uyahinei apo ta hanapugeya Yaubada ega houga gehouna ita koyama. Ega yaka tauta Yaubada uyahina amaka ta lowo nae po i wiluyagohanita, yaka ta nugokadidili ma a bahapikona uyahita ta nugotuhu lagoneya. ¹⁹ Ata winugonugotuhu lagona mei yogona kadikadidilina alugota binei, po uyahinei apo libulibu ta luloloya ma ta lui Yaubada u matana. ²⁰ Noka hotanana Yesu amaka ubeita i lui tahaya, po tauna ata tu witalaguyaba baneina po memewahagana tauta ubeita naka pitenana mei lolowa Mekisadeki.

7

Mekisadeki tu witalaguyaba

¹ Mekisadeki mi Salem hai Wasawasa ma Yaubada Gegewahagana a tu witalaguyaba. Hougana Abelaham i igawiya nae po tanitaniwaga hai bolu atapuhi i uni pahihi ma naka hougana Abelaham i gunagunawileya po Mekisadeki mitehi hi witutuhaga. Ma Mekisadekina Abelaham i lunugodewedeweya. ² Ega yaka Abelaham a gawiya gapolana tupona Mekisadeki i weleya.* (Mekisadeki gowana a bui, Wasawasa Dumadumaluna. Ma a dobu

* 7:2: Abelaham a gota magouna 10 ma emosi uyahinei i'mbenena.

gowana Salem a bui, dumola, yaka tauna gasi, Dumola Wasawasana.) ³ Mekisadeki ega amana po ega hinana, ega meka a guguni gehouna mei gasi ega a houga guni po ega a houga hilage po galenana mei Yaubada Natuna i witalaguyaba wahaga Yaubada uyahina.

⁴ Baha dumana Mekisadeki bada baneina gehouna yaka Abelaham i gelagoni, babana Abelaham a gawiya gapolana tupona Mekisadeki i weleya. ⁵ Mi Isalaela atapuhi naka Abelaham googana ma hai tu witalaguyaba naka Libai gugunina uyahinei po mi Isalaela hai ombenena hi welewelehi, babana Libai gugunina hai taniwaga i memae ombenena tamana mi Isalaela uyahihiyei. ⁶ Ma Mekisadeki tauna ega Libai gugunina ma tamogi a lunugodewadewa binei Abelaham a gapola tupona i waya. Naka hougana Mekisadeki a kawaidewadewa Abelaham i waya. Lolowa Yaubada a paliwitumagana Abelaham i tuhagaya ⁷ tamogi Mekisadeki Abelaham i gelagoni, babana tauhi iyawoi gowahi baneihi he launugodewadewa lawa gowahi hopuhopuhi uyahihi. ⁸ Tu witalaguyaba ombenena hi tamitamihhi, ma yohola apo hina hilage, ma Mekisadeki Abelaham a ombenena i wiwaya tauna memewahagana. ⁹ Ma Libai gasi, tauna lawa hai ombenena tu winina, Mekisadeki ani'mbenena i weleya. ¹⁰ Babana Libai Abelaham gogana ma hougana Abelaham ombenena Mekisadeki i weleweleya tauna Abelaham u koibana i memae.

¹¹ Libai googana tauhi hai bagibagi Yaubada a lugagayo tauhi mi Isalaela he iatatiyehi. Ma lugagayona ega emoe-motana ina widumaluhi, uyahinei hai luhogala ipa tu witalaguyaba wouna gehouna po ina lidumaluhi. Po tauna mei Mekisadeki ma ega ipa mei Libai gugunina. ¹² Inapa tu witalaguyaba ta buinihi yaka apo gasi lugagayo ta buinihi. ¹³ Ginouli geka ata Guyau Keliso binei hi ibaabaniiyeya naka tauna ata tu witalaguyaba wouna. Tauna ega Libai a gugunigei ita nei ma Yuda a gugunigei i nei. ¹⁴ Ta hanapugeya ega iyai gehouna Yuda a gugunigei hoi ani witalaguyaba hita wobagibagi. Ma tauhi ega Mose a lugagayo uyahinei palihalena hita tuhagaya po ipa hina italaguyaba.

¹⁵ Uyahinei ta gagalena tuhagaya ata tu witalaguyaba wouna i gelegeletai tauna mei Mekisadeki. ¹⁶ Ega Mose a lugagayogei ita witalaguyaba, babana tauna ega Libai a gugunigei ita nei, ma tamogi yautu meme tuwetuweneina a wipoyagei i nei. ¹⁷ Tauna binei ma Buka i bahebaheya i pa,

'Tam una witalaguyaba wahaga,
po mei lolowa Mekisadeki.'

¹⁸ Mose a lugagayo ta wihinigigiyeya babana i tapiya po ega emoemotana ¹⁹ ina lidumaluta. Ma witumagana wouna po dewadewana i gelegeleta, ta witumaganeya po Yaubada u matana ta liya nae.

²⁰ Ma Yaubada lolowa Keliso a witalaguyaba binei i baha gwala. Ma tu witalaguyaba gehouhi Yaubada a bahagwala ega hita tuhagaya. ²¹ Ma Yesu tunawana binei Yaubada a Buka i baha i pa,

‘Guyau amaka i baha gwala

apega nugonugona ina buiya naka:

“Apo una witalaguyaba wahaga.” ’

²² Geka bahagwalana binei Yesu a wiwogatala wouna ta hanapugena imahiyeya, babana wiwogatala odubona i haki haleya.

²³ Odubona tu witalaguyaba tahatahayahi hapa po hapa hai bolu uyahihi hi memae po hi hilahilage, ma wouhi iyawehi hi pelipelihi. ²⁴ Ma Yesu tauna i witalaguyaba wahaga uyahinei ega iyawena pelina. ²⁵ Yesu tauna emoemotana apo houga atapuna ina lauyawahita, apo inapa Yesu a tahayagei ta liyaliya nae Yaubada u matana, babana tauna memewahagana po houga magomagouna ubeita e laupali Yaubada uyahina.

²⁶ Yesu i linana dumaya yaka tauta ubeita ata tu witalaguyaba baneina, babana tauna woiyawa po yeuyeu po a dewa hi dewadewa duma, po ega mei tauta tu apapoe, uyahinei Yaubada Yesu i wohepaya po yada tu miyenahi i lagonihi. ²⁷ Ma tu witalaguyaba hai tanitaniwaga iyeta emosi po emosi hi italaguyaba Yaubada uyahina tauhi hai apapoe ubeihi, ma apoma lawa gehouhi ubeihi. Ma Yesu mala emosi hota hinina i palihaleya po i witalaguyabena meya Yaubada uyahina tauta ubeita. ²⁸ Yaka hapa tahatahayahi uyahihi Mose a lugagayogei lawa anai apapoenihi ma hi witalaguyaba baneihi, ma muliyei Yaubada a bahagwala uyahinei tauna Natuna i itowoli ega a apapoe awai.

8

Wiwogatala wouna amaka i geleta

¹ U baha anona gegeka, ata tu witalaguyaba baneina e memae geka houkana Yaubada waiwasawasana anani mae gegena u awala hinebawana e tugutugula. ² Ma tauna tu witalaguyaba numa waiwoiyawa dumana uyahina. Numana lawa ega hita wogoya ma Guyau tauna i wogoya.

³ Hoi hipuli tu witalaguyaba atapuhi hai bagibagi ani'mbenena apo talaguyabana Yaubada hina weleya, yaka ata tu witalaguyaba wouna tauna gasi apo ani'mbenena

Yaubada ina weleya. ⁴ Ma tauna itapa hoi hipuli ita memae apega ita witalaguyaba, matababana tu witalaguyaba hi maga дума ma he memae po houga magomagouna he italaguyaba, mei Mose a lugagayo i bahebaheya pite. ⁵ Ma hai bagibagi numa dalabu u hinena. Ma hoi hipuli numa dalabuna naka tautau hota ma numa dalabu dumana hoi yada e memae. Babana Mose numa dalabu tahatahayana i wogowogoya naka waimulina ma Yaubada Mose i paliweleya i pa, 'Mose, una nugotuhuya numa galenana atapuna u oya a iatatiyem, atapuna una witutupoganeya po u numa dalabu una wogoya.' ⁶ Geka hougana Keliso a bagibagi hoi yada tu witalaguyaba hai bagibagi i gelagonihi, mei Yaubada a wogatala wouna tauta lawa mitehi, wogatala odubona i haki lagoni. Babana paliwitumagana wouna paliwitumagana odubona i haki lagoni.

⁷ Itapa wogatala odubona lawa atapuhi ita haguhaguhi, apega tata geno wogatala wouna uyahina. ⁸ Odubona Yaubada i hanapugeya mi Isalaela hai dewa ega hita de-wadewa uyahinei ubeihi i pa,

'Iyeta he nenei uyahihi wogatala wouna apo a houni
mi Isalaela po mi Yudeya ubeihi.

⁹ Wogatala a huhouni ega mei wogatala odubona googami a welehi
po Isipitagei a tahaehi ma hi hopu
po hi nenaе hai doбу dumana uyahina.

Ma u wiwogatala a huhouni uyahina ega hita meidaodao,
yaka ega ata genogehi.'

¹⁰ Guyau i baha i pa,

'Apo yohola u wiwogatala wouna mi Isalaela a welehi.

Ma apo u nugonugohi u lugagayo a gilumi
po hina hanapugeu tau hai Yaubada
ma tauhi u lawa.

¹¹ Po apega hai lawa po walewalehihi hina iatatiyehi
po hina pa, "Yaubada ona hanapugeya,"
matababana atapuhi apo hina hanapugeu,
tauhi gowahi baneihi po gasi lawa yabayababa.

¹² Ma hai welupowa binei a paligigilihi
po hai apapoe a winugoguluwihhi.'

¹³ Yaubada wiwogatala wouna binei i ibaabani babana
wogatala odubona i tapiya po kikina ma ina yababa.

9

Numa dalabu binei

¹ Wiwogatala odubona u hinena lugagayo hi maga дума hi memae tapalolo binei, ma numa waiwoiyawana hoi hipuli binei. ² Ma numana gamogamo opihi uyahihiyei hi dewaya

po i kokoe, ma hi babanoya luwageya, po babanoya tahatahayana hi wigowaya hi pa, 'Numahine waiwoiyawana,' po noka hosi lampa ani hounahi ma pata emosi, patana uyahina palawa hi huhouni Yaubada u matana. ³ Ma babanoya wiluwagana u hine dumana hi libutomgeya po hi pa, 'Numahine waiwoiyawa dumana,' ⁴ po noka hosi dadi ani'mapu i memae, ma ani'mapuna gole uyahinei hi dewaya, ma lugagayo dedewagana i memae naka gole uyahinei hi humaya, ma dedewagana u hinena gaeba gole i memae, ma gaebana u hinena mana i memae. Ma gasi dedewagana u hinena Alona a digona, lolowa i lahaya po i linapinapi, po Yaubada a lugagayo gaima uyahihi i gilugilumihi hi memae. ⁵ Naka Yaubada anani mae lawa hai ani lunugotootogo. Ma dedewagana u tepana tu winoyanoya luwaga waiwasawasahi hi dewahi po dedewagana hi iloguloguya. Ma apega ginouli ubeihi a wibaabani duma.

⁶ Geka ginoulihi atapuhi hi dewahi po hi kokoe ma tu witalaguyaba hi lui po numa dalabuna u hinena hai bagibagi hi dewadewahi. ⁷ Ma numahine waiwoiyawa dumana tu witalaguyaba baneina tunawana u hinena i luilui. Bolima emosi u hinena mala emosi hota i luiluiya. Ma a lui hougana tala i waya po i italaguyaba Yaubada uyahina tauna a apapoe binei po lawa magomagouhi hai apapoe ubeihi tamogi ega hita galena tuhagahi. ⁸ Geka ani galena uyahinei Alugo Woiyawa i wiatatiyeta ega iyai gehouna emoemotana numahine waiwoiyawa dumana ina luiya mehougana numa woiyawa tahatahayana i towotowolo pite. ⁹ Naka wekiwekilala geke hougana binei po uyahinei ta galena tuhagaya ani'mbenenahi po talaguyabahi uyahihiyei apega nugoyeuyu ta tuhagaya. ¹⁰ Babana ginoulihi lugagayohi aniani po umauma po yeuyu binei, naka wekiwekilala hota po apo hina kokoe hougana Yaubada anohi ina wogeletehi.

¹¹ Keliso tauna Tu witalaguyaba baneina uyahinei mae dewadewa dumana i weleta apoma numa dalabu dumana i luiya, ma numana gasi numa waiwoiyawa dumana ega hoi hipuli lawa hita dewaya. ¹² Numahinena waiwoiyawa dumana uyahina i luilui mala emosi hota naka anai witalaguyabana. Ma tala ega gamogamo talahi bo goti bo bulumakau habuluhi talahi, ma tauna tala galinei yaka nugoyeuyu memewahagana ta tuhagaya tauna uyahinei. ¹³ Inapa ginouli gobugobuna ta wodadani po hinita ta wigobuya, ma goti talana bo bulumakau talana uyahinei ta luliliyena meta bo bulumakau wawinena ta apuya po uyahinei ta witalaguyaba Yaubada uyahina naka hinita liyeuyeuna binei. ¹⁴ Ma Keliso talana i yeuyu lagona, po nugonugota gobuhi

i liyeuyeuhi po ipa Yaubada Lauyagohanana a bagibagi ta dewaya. Babana Alugo Memewahagana Keliso i haguya po tauna mei gamogamo galenana wodewadewana, uyahinei tauna i witalaguyabena meya Yaubada uyahina po i hilage tauta ubeita.

¹⁵ Uyahinei Keliso wiwogatala wouna i neneiyai ipa tauta i iototugeta apo ina weluwinita po yautu memewahagana i palipaliwitumaganeya ina weleta. Matababana tauta lugagayo tahatahayana ta tulagoni po ipa ta hilage, ma Keliso ubeita i hilahilage ipa ina wimiheta.

¹⁶ O hanapugeya odubona iyai woga i talatahaeya ipa apo ina hilahilage binei naka a gapola atapuhi hina gutahi. Yaka a hilage u mulina a guguni hi wootagoya. ¹⁷ Ma itapa yohola a yautuna apega wogatala hita wotagoya. Ma inapa ina hilage apo wogatala ina kadidili po hina wotagoya. ¹⁸ Naka pitenana wogatala tahatahayana Mose uyahinei, gamogamo hi laihi-lagenihi, ma talahi uyahihiyei hai wogatala hi laidumaluya. ¹⁹ Babana lugagayo atapuhi amaka Mose i bahehi lawa uyahihi, ega yaka bulumakau muhomuhohi talahi, goila mitehi hi wilawilaya i waya, ma sipi apalana kayakayana i waya, po hiyamoni gowana hisopa belanei i lauliligeya ma goila ma tala hinenagei hi geletai po lawa atapuhi ma lugagayo bukana i lautepohi. ²⁰ Ma Mose i baha ipa, 'Yaubada a wiwogatala bimiyei i huhounihi a laiwawali geke talana, yaka ona iponawogogeya.' ²¹ Mei gasi numa dalabu anai gapolana tala uyahinei i lautepohi. ²² Mose a lugagayo i huhouni, ipa tala uyahinei apo ginouli magomagouhi hina yeueu. Ma dewa apapoena ani liyeuyeuna tala uyahinei, ma apo tala ega ina kololo tahaya, ega meka gasi tahaya gehouna ita memae paligigila binei.

Keliso a hilage binei

²³ Numa dalabu gapolahi hoi yada he memae ma weki-wekilalahi hoi hipuli Mose i dewahi po gamogamo talahi i italaguyabehi Yaubada uyahina po i laieuyeuehi. Ma ginouli yadei i lainanahi ani witalaguyaba dewadewa dumana. ²⁴ Matababana Keliso ega ita lui numa woiyawa wogowogona uyahina, naka numana wekiwekilala hota, ma tamogi i lui hoi yada po Yaubada u matana e memae ma e ihaguhagu uyahita. ²⁵ Keliso apega houga magomagouna ina italaguyabena meya Yaubada uyahina, po ega mei tu witalaguyaba hai taniwaga baneina bolima emosi po emosi numahine waiwoiyawa dumana u hinena i luilui ma tala i italaguyabeya, naka talana ega tauna talana dumana. ²⁶ Itapa Keliso a bagibagi mei tauhi tu witalaguyaba hai tanitaniwaga, apo ita hilahilage gawagawata hipuli i

wawali uyahinei ma i nei po amalai. Ma tamogi mala emosi hota houga anani kokoe uyahina lawa ataputa ubeita i witalaguyabena meya ipa dewa apapoehi ina houna liyehi. ²⁷Tauta lawa ata taniwaga e memae ipa mala emosi hota apo ta hilage apoma libahibahi ta wialoni. ²⁸Mei gasi Keliso mala emosi hota i witalaguyabena meya po i hilage ataputa ita dewa apapoehi i boho halehi. Apo ina laugeletena meya ega ipa ina hilage meme apapoe ubeihi ma tamogi ta iotonaneya ipa ina luyawahita.

10

¹ Yohola apo ani kaoha dumana ina geletai uyahita ma Mose a lugagayo naka tautau hota ma ega ani kaoha dumana. Mose a lugagayo ipa bolima po bolima gamogamo hina unihi po Yaubada uyahina hina italaguyaba ma bagibagihi naka ega emoemotana po ina lidumaluta. ² Itapa bagibagina hi dewadewaya ita laiyeyueuta emoemotana apo mala emosi hota hita dewaya po kamnata hita wodewadewa. Uyahinei bolima emosi po emosi ega hita dewadewa gawagawahi. ³ Babana bolima emosi po emosi witalaguyabana hai apapoe i laugeleteya po hai kamna ega hita wodewadewa. ⁴ Yaka bulumakau ma goti talahi ega emoemotana po ita apapoe hina liyeyueuhi.

⁵ Uyahinei Keliso i nenei hoi hipuli houkana, ma Yaubada uyahina i baha i pa,

‘Ani’mbenena he italaguyabehi ega uta luhogalehi
yaka hini u weleweleu om bagibagi binei.

⁶ Gamogamo apapuna lawa he italaguyabehi hai apapoe ubeihi ega ita laikaoham.

⁷ Yaka a bahabaha uyahim a pa,

“A palihalena meu tam Yaubada uyahim,

po om nugotuhu ipa a dewaya

po mei lolowa Buka uyahina hi gilugilumi pite.” ’

⁸ A bahana ona hanapugena dumaya, ‘Ani’mbenena he italaguyabehi ega uta luhogalehi ma gamogamo apapuna lawa he italaguyabehi hai apapoe ubeihi ega ita laikaoham.’ (Geka bagibagi naka Mose a lugagayo hi wootagohi.) ⁹ Ega yaka i bahena meya i pa, ‘A palihalena meu uyahim po om nugotuhu ipa a dewaya.’ Yaka Yaubada naka lugagayo tahatahayana ipa ina wihaleya ma wouna ina houni. ¹⁰ Ma Yaubada a nugotuhu ipa Yesu Keliso hinina ina witalaguyabeya po ina hilage mala emosi hota po uyahinei wiwoiyawa ta tuhagaya.

¹¹ Tu witalaguyaba magomagouhi numa dalabu uyahina he towotowolo iyeta emosi po emosi hai witalaguyaba Yaubada he weleweleya, ma tamogi ega emoemotana po

talaguyabahi dewa apapoehi hina wihalehi. ¹² Ma Keliso mala emosi hota i witalaguyaba dewa apapoena binei ma a talaguyabana houga atapuna emoemotana apo ina wialoni, po a witalaguyabana u mulina Yaubada u awala hinebawana i tugula. ¹³ Ma e iotonana houga awai apo a gawiya Yaubada ina houna hopunehi aena u gaboulina. ¹⁴ Yaka a witalaguyaba mala emosi hota ma emoemotana apo houga atapuhi uyahihi ina iwoiyaweta.

¹⁵ Alugo Woiyawa e ibaabani uyahita. Guyau a baha i palipaliweleta Buka u hinena i pa,

¹⁶ ‘Apo yohola u wiwogatala wouna mi Isalaela a welehi, ma apo u nugonugohi u lugagayo a gilumi.’

¹⁷ Ma i baha meme i pa,

‘Hai apapoe po hai powa apo a winugoguluwihi.’

¹⁸ Uyahinei apega tana italaguyaba ata dewa apapoehi ubeihi, babana Yaubada amaka i paligigilita.

Tauta ta hagu meta

¹⁹ Walewalehiu, Yesu talana ubeita i kololo uyahinei apo ta nugokadidili ma ta lui gae Yaubada a numahine waiwoiyawa dumana u hinena. ²⁰ Geka tahaya wouna yaututa binei. Lolowa numahine waiwoiyawa dumana matetana hi libulibutomgeya, tamogi Yesu amaka i hoe haleya tauna hinina a hilage uyahinei, yaka apo ta lui Yaubada uyahina. ²¹ Ma ata Tu witalaguyaba Gegedumana Yaubada a numa e gagalena iteteya. ²² Uyahinei ta liyaliya nae Yaubada uyahina anai dumaluta po anai nugokadidilita po anai witumaganata. Apo hinita ta liyeuyeuhi goila dewadewana uyahinei po nugonugota hina yeueyu yaka. Babana Yesu amaka i hiwoga deodeota po ata nugotuhu apapoehi i liyeuyeuhi. ²³ Ma Yesu ta womomohi po ta bahena geleteya lawa uyahihi yaka apo ta towolo kadidili ata witumagana uyahina. Babana tauna i paliwitumaganeta yaka apo ina limoineya. ²⁴ I linana dumata ipa tauta ta hagu hagu meta po ta lauhogalena meta po bagibagi dewadewahi apo ta dewahi. ²⁵ Ata lawa gehouhi tapalolo omboinana hi winugoguluwi ma tauta ega ipa ta dewaya po mei hai dewa. Ma houga atapuna tana ikadidili meta po hougana ta hanapugeya Yesu a gunawilana e tutuliyalianita yaka ta hagu hagu meta.

²⁶ Inapa wiatatiyana dumana ta hanapugeya ma apoma ta palipalihaleta dewa apapoena uyahina naka ega witalaguyaba gehouna ita memae ata dewa apapoena binei. ²⁷ Ma tamogi anai matoutata naka apo libahibahi ta wialoni po mayau ebebalana apo ina apu pahita naka Yaubada i dewaya a gawiya ubeihi. ²⁸ Odubona apo lawa awai Mose a lugagayo ina tulagonihi ma tu limoina luwaga bo tonuga a

dewa hina bahena geleteya, apega hina lunugotootogogeya ma ipa hina lihilagena wahagi. ²⁹ Yaka tauta gasi uyahitiyei inapa iyai Yaubada Natuna ina wihinigigiyeya po talana ata yeuye binei i wogawogataleya ina kawaigobugobugeya po tu lunugotootogogeta Alugo Woiyawa ina laiuyogigeiya, a meiha wiyuwa baneina apo ina wialoni Yaubada uyahinei. ³⁰ Babana amaka ta hanapugeya ata taniwaga baneina i paliweleta i pa, 'Tau u taniwaga uyahinei apo tu apapoe a wimihehi wiyuwa uyahinei.' Ma i baha meme i pa, 'Tau omi Guyau yaka taumi u lawa apo a luhetalemi.' ³¹ Uyahinei Yaubada Memewahagana ta lowolowogeya meka po apo ina taniwageta.

³² Lolowa Yaubada yayatana o tutuhaga wawali uyahimi ona nugotuhuya, naka omi witai u hinehi o towolo kadidili. ³³ Naka hougana lawa hi paliwihinimayami po hi wihinigigiyemi po ata lawa gehouhi mitehi wiyuwa hi ialoni taumi o haguhi. ³⁴ Ma ata lawa gehouhi hoi numa numapani hi huhounihi ubeihi nugonugomi hi wiyuwa. Ma hougana lawa omi ginouli hi danedanenehi ega ota genogehi ma tamogi o kaokaoha babana o hanapugena dumaya naka omi ginouli dewadewa dumana po memewahagana hoi yada e memae.

³⁵ Uyahinei omi witumagana ona womomohihi ma ega ona nugonugotapiya, babana apo yohola omi meiha dewadewa dumana ona tuhagaya. ³⁶ Yaka on'omtaibagibagi ma Yaubada a nugotuhu ona dewaya po a paliwitumagana anona ona tuhagaya. ³⁷ Babana kikina ma 'Apo ina nei po ina geleta. Apega ina wihinihinibiga.

³⁸ Tauhi iyawoi nawa tu dumalu

hai witumagana uyahinei luyagohana dewadewana apo hina tuhagaya,
ma inapa hina matouta po hina luhagawilehi Yaubada apega ina likaohahi.'

³⁹ Ma tauta ega tata luhagawileta po apapoe tata tuhagaya. Kidahi ma ta witumagana po alugota hina meimahi.

11

Witumagana binei

¹ Ata witumagana uyahinei ta nugonugokadidili ipa ata winugonugotuhu lagonahi, ginouli ega tata gagalehi geka apo ta tuhagahi. ² Googata odubohi hai witumagana uyahinei Yaubada i kawaidewedewehi.

³ Tauta ata witumaganagei ta hanapugeya naka Yaubada i baha po ginouli atapuhi hi wawala. A wiwawalana ta gagaleya po witumaganagei ta hanapugeya Yaubada ginoulihi i wiwawalihi ma lolowa ega awai gehouna ita memae.

⁴ Abele anai witumaganana ma i italaguyaba Yaubada uyahina po Keini a talaguyaba i haki lagoni. Ma Yaubada i kaoha duma Abele a witalaguyaba binei po i kawaidu-malugeya. Abele amaka i hilage ma tamogi a witumagana binei e iatatiyana uyahita.

⁵ Enoka a witumagana binei ega ita hilage ma a yautuna Yaubada i wihaleya po i gae hoi yada, ma a lawa ega hita tuhagaya. Yaubada i bahena tahaeya i pa, 'Enoka binei a kaoha duma.' ⁶ Apo inapa Yaubada uyahina ega tana itumagana apega ubeita ina kaoha. Inapa nugonugota ta liya nae Yaubada uyahina yaka ta witumaganena tahayeya po Yaubada tauta ata witumaganagei tu wotagona tauta ina wimiheta.

⁷ Nowa a witumagana uyahinei Yaubada a baha i nonoli po ipa apo awai kikina ma ina geleta uyahihi po Yaubada i matouteya yaka wam baneina i ginouli po a manago mitehi i halohi. Nowa uyahina ma lawa atapuhi i wiatatiyehi tauhi tu apapoe, ma tauna a witumaganagei i dumalu Yaubada u matana.

⁸ Abelaham a witumagana uyahinei Yaubada a otu i wotagoya po a dobu i nehaleya po i nae u tupo geha ipa a dobu wouna ina biheya. Uyahinei i wotowolo po i nena ma ega ita hanapugeya meka tuponana uyahina e nena. ⁹ Ma a witumaganagei tupo i palipaliwitumaganeya uyahina a manago Isako ma Yakobo mitehi hi mae, amaka mei hewa-hewa po hai numa gamogamo opihi uyahihiyei hi meme welawelau nae. Yaubada dobuna i palipaliwitumaganeya uyahina ipa apo Abelaham dobu ina mimiyea ina nae po natunatuna hai dobu. ¹⁰ Ma Abelaham i nugotuhu wahagi ipa dobu kadikadidilina Yaubada a nugotuhagei i iwawali uyahina apo ina lui ma dobuna apeega ina yababa.

¹¹ Abelaham agona gowana Sela, ma Sela amaka i wikaihale ma Abelaham i wibada tamogi ma a witumagana binei hinina i kadikadidili, yaka natuna hi koibeya babana Yaubada a bahapiko i witumaganeya. ¹² Uyahinei Abelaham amaka i wibada po ipa kikina ma ina hilage, tamogi tauna uyahinei bolu banei dumana i geleta po hai maga mei ubona ma niha bubuna naka pitenana.

¹³ Geka tu witumaganahi hi hilahilage paliwitumagana anona yohola ega hita galey. Uheiya hi towolo hai witumagana uyahinei ma hi galena niyeya po binei ma hi imaamala, yaka tauhi tunawahi ma hi kawaihewehewena mehi hipuli geke uyahina po hi pa, 'Geka hipulina ega ata dobu dumana.'

¹⁴ Geka pite lawa hai wibaabani naka he palipaligeletena mehi ipa tauhi hai dobu dumana he bibiheya. ¹⁵ Ma tauhi hai dobu amaka hi nehaleya, po ega binei hita inugonugotuhu

inapa nugonugohi po hina gunawelena mehi emoemotana tahaya hina beiha po hina geleta meme. ¹⁶ Tamogi ega nugonugohi ipa hina gunawilehi babana yada hi luhogaleya dobu dewadewa dumana. Uyahinei Yaubada apega ina wihinimaehi babana tauhi a lawa po ubeihi hai dobu amaka i wononogeya.

¹⁷ Abelaham a witumagana binei ma ludadana i tuhagaya Yaubada uyahinei po natuna dumana Isako ipa ina witalaguyabeya Yaubada uyahina. ¹⁸ Yaubada lolowa Abelaham uyahina i baha piko i pa, 'Isako uyahinei apo bolu baneina ina geletai,' ma Abelaham natuna i palihaleya po ipa ina hilage. ¹⁹ Babana Abelaham amaka i hanapugeya ipa tu hilahilage Yaubada emoemotana apo ina witowolo mehi, ma ani galena hota yaka natuna hilage uyahinei i wimeya.

²⁰ Isako a witumagana uyahinei natunatuna Yakobo ma Isowa Yaubada a kawaidewadewa i paliwelehi.

²¹ Yakobo kikina ma ipa ina hilage yaka a digona i waya po i towolo ma i wotalagae. Ma a witumagana uyahinei googana naka Yosepa natunatuna hai kawaidewadewa emosi po emosi i baheya.

²² Yosepa a bolima anani kokoe uyahina a witumagana uyahinei mi Isalaela hai hopu Isipita uyahinei i paliwelena tahaehi, ma a kokowaga binei i paliwelehi.

²³ Hougana Mose hi guni po amana ma hinana hai witumagana uyahinei hi houna gowadi po wamahaia tonuga u hinehi i memae, babana tewelana galenana i dewadewa duma po Wasawasa Pelo a taniwaga ega hita matuteya.

²⁴ Mose i wilawa baanai a witumagana uyahinei ega nugonugona lawa hina pa, 'Mose Pelo gogana,' babana Pelo natuna wawinena Mosenana i wilataya po uyahinei ma i kawainatuneya. ²⁵ Uyahinei Mose apapoe ani kaohana i nehaleya po i nae houga kuku hotana ipa Yaubada a lawa mitehi witai hina tutuhagaya. ²⁶ Ega ita luhogaleya hipuli wasawasana Isipita u hinena ma Keliso binei wihinimaya i wialoni babana amaka i hanapugeya ipa apo yohola maiha dewadewana ina tuhagaya. ²⁷ A witumagana uyahinei Pelo tu wasawasa a uyogigai ega ita matuteya ma Isipita i nehaleya ma i'mtaibagibagi babana Yaubada matanei ega ita galeya ma a witumagana uyahinei i galeya. ²⁸ Ma a witumagana uyahinei Welulagona tolehana i dewaya po mi Isalaela tala uyahinei hai numa hi wololohi po ipa tutuwoga tu lihilagenihi ega uyahihi ina lui po ina laihilagenihi.

²⁹ Bolu naka hai witumagana uyahinei Boga Kayakayana hi damadamani mei hipuli hayahayanei hina nena ma mi

Isipita hi wotagoi po ipa hina witutupoganehi po ega emoemotahi ma atapuhi hi yoli.

³⁰ Ma hougana tauhi Yeliko hi wiiwileya iyeta magouna 7 ma hai witumagana uyahinei gali baneina i guli ma hi lui ³¹ po lawa atapuna hi uni pahihahi hai wiponahahalena binei. Ma tu matamaga gowana Lehaba ega hita uni babana wawinena anai witumaganana, Yosuwa a tu wiluluwona luwaga Lehaba i kaohehi.

³² Ma apo awai a paliwelemi tu witumagana magomagouhi ubeihi? Naka Gidiyoni po Balaki po Samsoni po Yepata po Dawita po Samwela po tu bahapiko atapuhi ega emoemotana po ta hiyawa pahihahi. ³³ Tauhi hi witumagana kadidili yaka hai gawiya uyahina hi kadidili duma, po gasi hai lawa hi taniwagena imahiyehi, ma Yaubada a paliwitumagana hi tuhagahi po laiyoni hi winugohegoyahi, ³⁴ po mayau ebebalahi hi lata duma ma hi bohohi, po gawiya kwasikwasihahi matahi hi wolewolehi, po hougana hi tapitapiya hi kadidili meme po hoi witona hi kadidili lagona duma po tu wigawiyehi magomagouhi hi wiyaga pahihahi. ³⁵ Wiwine hai witumagana uyahinei hai lawa hilahilagehi hi wiluyagohana mehi. Ma lawa gehouhi wiyuwa baneihahi hi tuhagahi hai gawiya uyahihiyehi ma hai witumagana binei ega hita nugobui, babana ipa apo yohola hilage uyahinei hina towolo meme po hai luyagohana hina tuhagahi. ³⁶ Gehouhi paliguyaguyau po kodila hi wialonihahi ma gehouhi hi panihahi po hoi numa panipani hi huhounihahi. ³⁷ Gehouhi gaimagehi hi laihilagenihahi ma gehouhi gadouhi hi boliboli halehi ma gehouhi kwasikwasigei hi talatalaunihahi. Ma gehouhi tu widayadayabu gamogamo opihahi uyahihiyehi hi lauluilui, ma witai u hinehi hi memeyabayababa nae. ³⁸ Geka hipulina ega ita linanahi yaka lawa hi apapoenihahi, po uyahinei ma hoi balabala yabayababa po oya uyahihahi hi neneyabayababa, ma gaima u duyuwahi po hanahanaga uyahihahi hi eneno nae.

³⁹ Ma tu witumaganahahi hai witumagana amaka ta nonolihi ma tamogi Yaubada a paliwitumagana anona yohola ega hita tuhagaya. ⁴⁰ Matababana paliwitumaganana wodewadewana anona tauta ubeita i wononogogeya ipa tauhi ma tauta apo anona ta tuhagaya.

12

Towolo moomota binei

¹ Uyahinei tauta tu witumagana odubohi ata ani galena hi maga duma. Yaka tauta ipa ginouli witewiteihahi ta wihinigigiyehi, ma ta bulili kadidili yada tahayana uyahinei, gasi dewa apapoena aebahibahina ta wihinigigiyeha tauta

uyahitiyei. ² Ma Yesu matatiyei ta galena idumaluya, babana Yesu tauna ata witumagana a baba po anani kokoe. Hougana Yesu hoi hipuli i memae i hanapugeya ipa apo yohola ani kaoha baneina ina tuhagaya uyahinei ma ani take wiyuwana i'mtaibagibagiyeya po wihinimaya ega ita lowogeya ma a sigana i gae hoi yada po Yaubada u awala hinebawana e tugutugula. ³ Yesu ipa ona nugotuhuya tu apapoe hi gawiyeya ma i'mtaibagibagi duma uyahinei taumi gasi ipa naka pitenana, ega ona laukamna apapoe po gasi ona tapitapiya.

⁴ Taumi dewa apapoena o igawiyeya, ega lawa talami hita kololo po hita lihilagenimi. ⁵ Nugote Guyau a baha kadikadidilina o winugoguluwi tauna i kawainatunemi po i pa, 'Natuwe, apo hougana Guyau ina laimatainam ega binei una nugonugotapiya.

⁶ Guyau apo iyai ina luhogaleya po ina kawainatuneya, yaka emoemotana apo kodila ina tuhagaya.'

⁷ Apo wiyuwa ona ialoni naka Yaubada a wikodikodila uyahimi binei on'omtaibagibagi, babana amamata atapuhi natunatuhi he kodikodilihi ipa hina lidumaluhi. Ma tauta Yaubada natunatuna, ⁸ yaka apo ina kodikodilita. Ma apo tam iyai Yaubada ega ina kodilim, matababana ega natuna dumana tam ma tahaya gehouna natuna tam. ⁹ Ona nugotuhuya, hoi hipuli amamata he kodikodilita yaka ta iyateyatehi. Naka pitenana alugota Amahi hoi yada ta wiyateyateya po tauna uyahinei apo luyagohana ta tuhagaya. ¹⁰ Amamata hoi hipuli he kodikodilita hai winugonugotuhugei he laidumaluta houga kukuna binei, ma Yaubada e kodikodilita ata hagu binei ipa ta wiwoiyawa po mei tauna. ¹¹ Hougana ata limataina ta ialoni apega ta kaoha, ma tamogi houga e nenei uyahina apo ano dewadewana ta tuhagaya, naka dewadumalu po nugodumola.

¹² Uyahinei nimami tapitapiyahi ma aetutumi ona wika-didililihi. ¹³ Ma aemi ani hounana tahayana ona lidumaluya po omi aeapapoe uyahinei ona nena po apega ona pipeu, ma omi aeapapoe hina dewadewa meme.

¹⁴ Ona wileta kadidili po ona mehinihegoya lawa mitehi, ma ona wileta kadidili po ona wiwoiyawa, ma inapa iyai ega ina wiwoiyawa Guyau apega ina galeya. ¹⁵ Ona galena itete memi po ega iyai gehouna uyahimiyei Yaubada a lunugotootogo ina hahalena yababaya. Ma ona galena itete memi meka po apo u hayami lawa gehouhi u nugonugohi mei duhi waigolana, matababana lawa magomagouhi e laipeunihi. ¹⁶ Ega ona matamatamaga, ma Yaubada a lunugotootogo ega ona ihinigigiyeya po mei odubona Isowa. Yaubada a kawaidewadewa i wihinigigiyeya po i wele damaneya

a tewela uyahina yaniyani emosi hota binei. ¹⁷ Ma ona nugotuhuya, houga u mulina ma Isowa a kawaidewadewa nugonei i gae ma i tou duma, ma ega emoemotana po ina wimeya, babana a tewela amaka i waya.

¹⁸ Geka hougana ta nenei Yaubada uyahina ega mei lolowa Mose mi Isalaela mitehi hi nenei po oya Sainai uyahina ma kamna mayana hi wiwaya, mayau ebebalana po uguwa wopotopotona, po gahu po duba baneina ¹⁹ po himogo gololona, ma lawa ponana hi noonoli oyana uyahina po hi matouta duma ma hi laupali ipa ega ponana hina noonola meya. ²⁰ Babana lugagayo hi noonoli i pa, 'Ega awai gehouna oya geke ina wodadani ma inapa gamogamo gehouna ina nei geke oyana uyahina yaka gaima uyahinei ona lihilageni.' ²¹ Oya noka a winugolowolowo binei ma Mose tauna i bahena meya i pa, 'A matouta duma po a taatawa.'

²² Tauta tamogi amaka ta nei Saiyoni oyana uyahina, naka Yaubada Memewahagana a dobu hoi yada gowana Yelusalem wouna, tu winoyanoya mi yadena tausana wabi-haga he memae ma he kaokaoha mei toleha uyahina ta kaokaoha pite. ²³ Ma amaka ta lui Yaubada a Natututuwoga a bolu u hinena yaka gowata hoi yada i gilumihi. Ma amaka ta nei Yaubada tu luhetaleta uyahina po gasi ginouli atapuhi tu luhetalehi. Ma tauhi alugohi Yaubada e laidumadumaluhi he memae. ²⁴ Ma amaka ta nei Yesu uyahina tauna wogatala wouna i dewaya po talana i hiwohiwoga haleya tepanei luyagohana ta tuhagaya ma ega mei Abele talana tauna ani wiyuwa.

²⁵ Uyahinei ona galena itete memi po hoi yada tauna ina ibaabani uyahita ega ponana ona ihinigigiyeya. Babana odubona lawa gehouhi hoi hipuli Mose a guguya hi hinigigiyeya po witai hi tuhagaya. Ma geke hougana Yaubada yadei e lauguguya uyahita, uyahinei ponana inapa ta wihinigigiyeya apo ani witai baneidumana ta tuhagaya. ²⁶ Lolowa ponana hipuli i liguhuya, ma geke hougana amaka i baha piko i pa, 'Apo yohola hipuli po yada gasi a guhu mehi mala emosi hota.' ²⁷ Geka bahahi i bahebahehi matababana ginouli i wawalihi ipa ina guhu dadanihi, po ginouli ega hita kapakapala hina peu, ma ginouli kapakapalahi hina towolo wahaga.

²⁸ Yaka Yaubada ta mamali babana taniwaga wouna i weleta po ta luiluiya apega ina guhu meya. Uyahinei Yaubada anai wimaamalata ta wootalagiyeya, mei awai e lauhogaleya pite anai wiyateyateta po anai matoutata. ²⁹ Matababana ata Yaubadana mayau ebebalana naka pitenana.

13

Dewa dewadewana binei

¹ Houga magomagouna ona lauhogalena memi po mei walewalehimi o lauhogalehi pite. ² Ma toumana ona kaohehi po ona weluwinihi omi numa uyahihi po mei odubohi lawa gehouhi toumana hi weluwinihi po hi gagalena itetehi, toulmanahi naka tauhi tu winoyanoya mi yadena ma tamogi ega hita hanapugehi.

³ Omi lawa hoi numa panipani he memae ona nugotuhuhi po ona haguhi po mei tauhi mitehi hoi numa panipani ona memegogona. Ma omi lawa wiyuwa hi tutuhagahi ona nugotuhuhi po ona haguhi, babana tauhi lawa mei taumi naka pitena.

⁴ Atapumi tawine lugagayona ona wotagoya po ega ona matamatamaga, babana tu matamaga po tu wihola yababa Yaubada apo ina luhetalehi. ⁵ Ega mone po hipuli a gapola nugomi ina wiwaya, tamogi ona kaoha labatana awai po awai o tutuhagahi ubeihi, ma ega ginouli tapuhi po tapuhi ubeihi ona ihigihigili babana Yaubada tauna i baheya i pa, 'Apega a winugoguluwimi po a nehalemi, apeega.'

⁶ Uyahinei ta nugomotu duma po tana pa, 'Guyau tauna u tu hagu,

Yaka apega lawa a matomatoutehi

ega awai gehouna hina dewadewayaya uyahiu.'

⁷ Omi tu tahaya ona nugotuhuhi, babana lolowa tauhi Yaubada tuwegana hi welemi ma ona nugotuhuya witumagana anona dewadewana hi tuhagaya naka binei ma ipa taumi ona witutupoganehi. ⁸ Yesu Keliso a mae odubona po amalai po houga he nenei uyahihi apega ina buinihi.

⁹ Wiatatiyana tapuhi po tapuhi ega ona noonolihi, babana nugonugota amaka hi kadidili Yaubada a lunugotootogo uyahinei ma ega wiyohi uyahihiyei. Yaniyani wiyohina lawa he wotagoya apega ina widewadewahi po ina haguhi.

¹⁰ Tauta ata talaguyaba Keliso ma tu witalaguyaba hoi hipuli numa dalabu uyahina he italaguyaba, ega emoemotahi po hin'am tauta ita ani witalaguyabana uyahina.

¹¹ Mi Yudeya tu witalaguyaba hai taniwaga gamogamo talahi e niyehi po numahine waiwoiyawa dumana u hinenana e italaguyaba apapoe ubeihi Yaubada uyahina ma u mulina gamogamohi hinihi he niyehi po dobuna u uputana he apapuhi. ¹² Uyahinei Yesu dobuna matetana u uputana wiyuwa i tuhagaya po ipa talanei a lawa ina wiwoiyaweta. ¹³ Po ipa tauta gasi ta nae Yesu uyahina dobuna u uputana po Yesu mitehi ta wihinimaya gogona. ¹⁴ Matababana hoi hipuli ega dobu gehouna po ipa uyahina apo ina metuwetuwenai

ubeita, uyahinei ipa dobu memewahagana houga e nenei binei ta bibiheya.

¹⁵ Yesu i hagu haguta binei houga magomagouna tana italaguyaba Yaubada uyahina ata ani'mbenena wotalagaehi baha waianohi uyahihiyei gowana ta wilataya.

¹⁶ Witalaguyaba gehouhi Yaubada he laikaohaya naka lawa ta lunugotootogogehi po ata gapola uyahinei ta haguhi.

¹⁷ Omi tanitaniwaga ona iponawogogehi ma ona palihalena memi hai taniwaga uyahina babana he gagalena itetemi, ma houga e nenei uyahina hai bagibagi binei Yaubada apo ina luhetalehi. Yaka emoemotana ipa ona wileta imahi po omi bagibagi ubeihi hina kaohemi ma ega ipa hina witepahinihinimayami, yaka apo hagu ona wialoni.

¹⁸ Ona laupali ubeiyai Yaubada uyahina. Geka hougana to nugotuhuya i dewa hi haki po to luhogaleya ipa apo to dewadewa imahi houga he nenei uyahihi. ¹⁹ A baha kadidili uyahimi ipa omi lupaliyei u tahaya ina dumalu ma a gunawilena yagiyagineu.

Wimaamala

²⁰ Yaubada tauna tu nugodumola uyahinei ata Guyau Yesu hilagei i itowolo meya po Yesuna a tu witumagana tauta ata tu galena itete dumana po tauna talanei ata wiwogatala dewadewana po memewahagana i weleta. ²¹ Ma Yaubada ginouli dewadewahi atapuhi ina welemi ipa a nugotuhu ona wotago imahiyeya. Yesu Keliso uyahinei Yaubada ina dewami po ona kaoheya. Ma Keliso ta wotalagiyeya ega a sigasiga. Moina.

²² Walewalehiu, omi leta kukuna geka a gilumi ma a lupaliyemi ipa on'omtaibagibagi po u wiatatiyana ona nonoli.

²³ A luhogaleya ipa walehita Timoti tuwegana a paliwelemi po ona hanapugeya hoi numa panipani amaka hi hoe haleya, ma inapa ina neyagiyaginai uyahiu yaka apo mitehi to nehi uyahimi.

²⁴ I wimaamala a himiliyahi tu witumagana atapumi uyahimi ma tu galena itetehi uyahimi. Ma mi Itali hai wimaamala hi himili uyahimi.

²⁵ Yaubada a lunugotootogo atapumi ina melabenimi.

YAMESA

Wimaamala

¹ Tau Yamesa, Yaubada ma ata Guyau Yesu Keliso hai tu bagibagi.

A talahiyougogemi taumi u lawa gogata Isalaela a guguni magouna 12 uyahinei o nae po o ihewahewa tupo atapuhi uyahihi.

Hanapu a Witumaganana

² Walewalehiu, houga witai po wiyuwa uyahihi ona kaoha labatana ³ babana ta hanapugeya naka ata witumagana ludadanahi, uyahinei ta towolo momota. ⁴ Houga magomagouna ona towolo momota a sigana ona winugomagula imahi ma Yaubada a bagibagi atapuhi emoemotami. ⁵ Ma apo taumi iyawoi ega nugonugomi hina gunagadagadalihi, yaka Yaubada uyahina ona lupali po ina welemi, babana tauna ginouli magomagouhi i gutahi lawa ataputa uyahita po ata lupali ega ita lauhinigaligaliyehi. ⁶ A witumaganami ona laupali, ma ega a nugoluwaluwagami. Tauhi a nugoluwaluwagahi ma he laupali, galenahi mei guletutu togowa e yoyogehi. ⁷ Tauhi tu lunugoluwaluwaga apega dewadewa gehouna hina tuhagaya Guyau uyahinei ⁸ babana hai dewa atapuna i luleteya tauhi tu wineneyabayababa.

Wasawasa ma Dayadayabu

⁹ Apo walehita gehouna ina widadayabu yaka ina kaoha babana Yaubada amaka i houna geleteya. ¹⁰ Tu wigapola ina kaoha, babana Yaubada amaka i houna hopuneya po lawana i wigalenaya a gapolahi mei wihiya belahi apo hina kokodila. ¹¹ A houga ega ita dao babana kabudala apo ina lalani po belana ina kokodila po ina peu ma a didigana ina kokoe. Tu wigapola galenana naka pite, a gapola e ibagibagihi ma apega ina meidaodao.

Apapoe a ludadana

¹² Apo tauta witai u hinena ta towolo momota yaka ta kaoha, babana ata meiha dewadewana Yaubada uyahinei apo ta tutuhagaya naka luyagohana unuhauna dewadewana tu kadidili lawahi Yaubada ina welehi. Geka Yaubada a paliwitumagana uyahita apo ta luhogaleyaya yaka.

¹³ Ma apo tam iyai apapoe a ludadana una tuhagaya yaka ega una inugonugotuhu powa po una pa, 'Yaubada i ludadaniu.' Ega emoemotana Yaubada lawa ina ludadani, babana Yaubada dewa apapoena ega kikina ita luhogaleyaya. ¹⁴ Tauta

ata luhogala apapoena e teinita, ¹⁵ po dewa apapoena e wawala po dewana e lata po hilage uyahita e gelegeta.

¹⁶⁻¹⁷ Walewalehiu, ega ona weluwelupowa. Yaubada yayata i wiwawali po ani'mbenena dewadewahi atapuhi uyahinei he nenei, po a mae apega ina buinihi galenana emosi hota. ¹⁸ A baha dumadumalunei i gunita babana a luhogala ipa wawala wouna ina dewaya yaka tauta a wiwawala tahatahayata.

Nonola ma bagibagi

¹⁹ Walewalehiu, a paliwelemi po ona inugonugotuhu, lawa hai wibaabani ona nonola imahiyehi ma ega ona leelehi apo omi uyogigai ina lugeleteya. ²⁰ Matababana lawa uyona wogigeina Yaubada a mae dumadumaluna ega ita linanaya. ²¹ Yaubada a baha u nugonugomi i ugugohi a nugohopuhopumi ona waya yaka apo luyagohana ona tuhagaya. Uyahinei omi nugogobu po omi dewa apapoehi ona wihinigigiyehi.

²² Ega ona lautanigana hota tamogi bahana ona wiponawogogeya babana apo lutanigana yawa yaka ona koyamena memi. ²³ Apo lawa baha ega ina wotagoya, galenana mei hilo i waya po tepana i galeyaya, ²⁴ ma i'mhoe po i nenei ma tepana galenana nugona i guluwi. ²⁵ Ma inapa Yaubada a mae dewadewana ta galena imahiyeya po ta wotagoya ma ega tana inugoguluwi, yaka apo kaoha palipalihalenana ta wialoni.

²⁶ Apo lawa awai ina baha ina pa, 'Tau Yaubada a witumaganena dumaya.' Ma a baha ega ina galena itetehi tunawana i koyamena meya po a witumaganana i wiginouli yabayababa. ²⁷ Yaubada Amata witumagana yeuyeuna ma dumadumaluna i lauhogaleyaya geegekahi, higohigoe ma hiwahiwape hai houga witai uyahihi ta haguhi, ma ega hipuli dewahi ta wootagohi.

2

Dayadayabu ta luhogalehi

¹ Walewalehiu, ata Guyau Yesu Keliso wasawasa gegena ta witumaganeya, uyahinei lawa ega ona gagalena kahahi.

² Apo lawa luwaga hina lui hoi ani'mboina, gehouna tauna tu waigapola po a kaleko hi yeuyeu ma a wihiya hi haki. Ma gehouna tauna dayadayabu po a kaleko hi gobu. ³ Hai luwagahi ona galehi ma apo tu waigapola ona luhogaleyaya ma ona baha ona pa, 'Geka ani mae dewadewana uyahina una tugula.' Ma dayadayabu iyowai apo ina towotowolo bo hoi hipuli ina tugula. ⁴ Geka dewana ega ita haki babana omi nugotuhu hi apapoe po omi wikaha ega ita dumalu.

⁵ Walewalehiu, ona lutanigana! Yaubada a winagana tu dayadayabu hipuli geke uyahihi apo hai witumagana ina lata po hina wiwasawasa houga he nenei anani taniwaga uyahina hai witumagana binei, mei i palipaliwitumagana uyahita apo ta luhogaleya yaka. ⁶ Yaubada tu dayadayabu i winaganihi ma taumi ega kikina ota wiyateyatehi. Ona nugotuhuya tu waigapola hai dewa, tauhi houga magomagouna taniwaga witewiteihi uyahihiyei he laigenogenomi, po luhetala hougahi uyahihi he laibahibahimi. ⁷ Yesu Keliso gowana dewadewana o igoweya he palipalidibodibogi.

⁸ Ma ata Guyau a lugagayo banei dumana i baheya a Buka uyahina i pa, 'Lawa u liyaliyam he memae, una luhogalehi po mei tam e lauhogalena mem.' Naka dewa dumadumaluna. ⁹ Inapa lawa ta gagalena kahahi, naka apapoe babana Yaubada a lugagayo ta tutulagonihi, yaka apo gouna ta waya. ¹⁰ Apo lugagayo emosi hota ta tulagoni yaka lugagayo atapuna amaka ta tulagoni. ¹¹ Yaubadana emotana i baheya i pa, 'Ega ona matamatamaga,' tauna i baha meme i pa, 'Ega lawa on'amunugo.' Apo ega ona matamaga, ma tamogi lawa on'amunugo yaka naka amaka Yaubada a lugagayo o tulagoni.

¹² Yaubada ega ita palihaleta ipa lugagayo dewahi ta wotagohi. Uyahinei ata wibaabani po ata bagibagi ta woimahi anai palihalenata, po lawa ta launugotootogehi. ¹³ Apo lawa ega ta launugotootogehi yaka Yaubada a houga luhetala uyahina apega ina lunugotootogogeta. Ma tu lunugotootogo lawana luhetala iyetana uyahina apeega ina matouta.

Witumagana a bagibagina

¹⁴ Walewalehiu, ega a dumalu gehouna, apo lawa ina baha ina pa, 'Tau a witumagana,' ma ega ina ihaguhagu, a witumaganana apo ina wiginouli yabayababa po apega ina luyagohana. ¹⁵ Apo walehita bo nouta ta galeya, ma ega a kaleko po ega a yam, ¹⁶ ma ta baha nae uyahina tana pa, 'Yaubada ina melabenim po hinim ina wipoya ma koibam ina hogoya a galena itete uyahinei,' ma tulatana hagu ega ta weleya ata bahana ega anona. ¹⁷ Uyahinei apo ta witumagana ma ega tana ihaguhagu ata witumaganana hilahilagena.

¹⁸ Apo tulata gehouna ina baha uyahita ina pa, 'Tau a witumagana.'

Tulatana a baha ta wimiheya tana pa, 'Tau tu wihaguhagu, po u wihaguhagu uyahinei u witumagana a woogeleteya ma tam iyowai apo om witumagana galenana ina lugeleteya.' ¹⁹ Tam tu witumagana po u baheya u pa, 'Yaubada emosi hota

e memae,' naka baha dumana ma tamogi alugo apapoehi gasi hi witumaganeya, yaka hi matouta po hi taatawa.

²⁰ Tam buuwa! Ega uta hanapugeya, apo om witumagana tunawana ma ega om wihaguhagu yaka om witumaganana ginouli yabayababa.

²¹ Gogata Abelaham a bagibagi binei Yaubada i galena idumaluya babana natuna Isaka ipa ina witalaguyabeya.

²² Abelaham Yaubada i witumaganeya uyahinei a baha i wiponawogogeya. Yaka a witumaganana a bagibagi uyahinei i wogeleteya. ²³ Yaubada a Buka gilumana i baheya i pa, 'Abelaham Yaubada i witumaganeya po a witumagana uyahinei, Yaubada i galena idumaluya,' po i baheya i pa, 'Yaubada tulana.' ²⁴ Yaka ta hanapugena dumaya ata bagibagi uyahinei apo Yaubada ina galena idumaluta ma ega ita witumagana tunawana uyahinei.

²⁵ Naka pitenana Lehaba tu matamaga wawinena ma Yosua a tu wiluluwona luwaga i haguhi po tahaya gehounei hi nae. A wihaguhagu binei Yaubada i galena idumaluya.

²⁶ Apo inapa hini u hinena ega yautu lawana naka hilahilagenana. Naka pitenana tu witumagana apo ega ina wobagibagi lawana a witumagana hilahilagenana.

3

Menata a dewa

¹ Walewalehiu, ega ita dewadewa ipa atapumi wiatatiyana luhogalana uyahimi ina lalata. Meka po apo tauyai taniwaga tu wiatatiyanena Yaubada a lugagayo to tulagoni yaka apo ina wigou dumiyai. ² Magomagouta apapoe uyahina ta pipeu, ma apo lawa awai ega gamonei baha apapoena ina geleta yaka, tauna lawa woyeuyeuna yaka apega hinina ina wibagibagi powaya.

³ Gamogamo gowana hosi ta nugotuhuya, apo gulawa u gamona ta houni ma ata luhogala ipa meka ina nae naka guluwana uyahinei apo ta yabiyabiyeya. ⁴ Wam baneina ta nugotuhuya, tauna houga dewadewana bo houga wowoli e bulibulili, ma yabiyabi ginouli habuluna ma emoemotana apo tu luyabiyabi a nugotuhu ina wotagoya. ⁵ Menata naka pitenana, naka ginouli habulu dumana ma tamogi baha gegae apo ina baheya. Ma mayau ebalana naka ginouli habuluna ma tamogi pitapita baneina ina alahi. ⁶ Mena ginouli apapoe dumana hini atapuna u hinena po a dewa mei mayau ebalana, tauna ginouli magomagouhi e iapapoenihi. Tauna ata luyagohana tu wiapapoena po hinita atapuna tu apuna, babana Tomodulele menata e laiebali.

⁷Yaubada a wiwawala magomagouhi lawa emoemotata ta woimalagamihī, hipuli gamogamohi woyahiyahihi atapuhi po kiu atapuhi, po iyana. ⁸Ma lawa menata ega emoemotata po ta woimalagami, babana baha wigola menata i lihogoya.

⁹Gamota uyahinei Amata po ata Guyau ta maamali, ma gamotana uyahinei tulata ta iapapoeya, tauna galenana mei Yaubada, yaka Yaubadana ta iapapoeya. ¹⁰Walewalehiu, gamota emosi hota ma uyahinei baha wotalagaena po baha apapoena he gelegeleta, naka ega ita dewadewa. ¹¹Goila huhulana a kamna apega ina buiia po houga gehouna ina dagiha, ma houga gehouna ina wigola. ¹²Walewalehiu, goila waigolana apega ina buiia po ina wigoiila hota. Mei gasi mayau ugohi kamnahi apega hina buinihi. Mayau galenana mei mabewa, ugonā apega piyowi ina houni, ma piyowi ugonā apega mabewa uyahina ina houni.

Yaubada a hanapu Tu hanapugena

¹³Apo u hayami lawa awai tu hanahanapu, yaka a hanapuna ina wogeteya a mae dewadewana uyahinei, po ina bagibagi anai nugohopuhopuna. ¹⁴Apo u nugonugomi omgenagenalili po nugotuhu meme hina memae yaka naka apapoe. Uyahinei ega ona koyakoyamena memi po ona pa, 'Tauyai tu hanahanapu.' ¹⁵Geka nugotuhuhi ega yadei hita hopu mai; tauhi hipuligei hi nei. Ega Yaubada ita woogeletehi ma Tomodulele e woogeletehi. ¹⁶Apo lawa hina yamgenagenalili ma hina nugonugotuhu mehi yaka apo wimemepuputana po dewa apapoehi atapuhi hina geleta.

¹⁷Hanapu yadei i hopuhopu mai geke pitenana a dewa: Lawa tu hanahanapu a dewa hi yeuyeu, ma i lunugotootogo, i nugodewa ma i lunonola imahi, e ihaguhagu po tauna mei mayau dewadewana ugo dewadewahi e ugugogehi. Tauna apega ina luhogala luwaluwaga po lawa ina koyamehi. ¹⁸Tu nugohegoya anai nugodumolahi he laupehi yaka mahula he tutuhagaya naka dewa dumadumaluna.

4

Hipuli luhogalana

¹Awai binei wimemepuputana po witona he gelegeleta uyahimi? Nugote a baba gegeka, emosi po emosi o lauhogala gowagowada. ²Lawa gehoumi gapola o luhogalana gowagowadehi po ipa ona tamihi yaka tulami o lihilageni ma a gapola o winihi. Ma lawa gehouna a gapola o luhogalehi ma ega emoemotana ipa ona waya yaka witona o iwawali. Ma ginoulihi ega ota tutuhagahi babana Yaubada uyahina ega ota laupali. ³Omi lupalihi anohi ega ota tutuhagahi babana

omi lupalihi ega hita dewadewa taumi omi luhogalagei o laupali.

⁴ Taumi galenami mei tu matamaga babana hipuli gapolana o luhogaleya, yaka Yaubada o wihinigigiyeya. Inapa iyai hipuli dewana ina itulaneya yaka naka tauna Yaubada a gawiya. ⁵ Ona hanapugeya, Yaubada a baha hoi Buka hi gilugilumi ega baha yabayababa ma i pa, Yaubada Alugona uyahita i houni po a luhogala uyahita e memae ipa ta luhogaleya ma ega ipa ta lauhogala damadamana. ⁶ Uyahinei Yaubada a hagu i himiliyai uyahita mei a Buka i bahebaheya i pa,

‘Yaubada tu nugogegae uyahihi i guduya,
ma tu nugohopuhopu lawahi i lunugotootogogehi.’

⁷ Uyahinei Yaubada uyahina ona palihalena memi, ma houga magomagouna Tomodulele ona ihinigigiyeya po ina lowo halemi. ⁸ Ona nei Yaubada u liyaliyana ma ina nehi uyahimi. Taumi tu apapoe nimami ona ogahi, ma taumi tu lunugoluwaluwaga nugonugomi ona liyeuyeuhi. ⁹ Omi dewa apapoehi ubeihi ona nugodubu po ona tou bahabaha, ma omi maliwa ona buinihi po ona tougehi, ma omi kaoha ona buinihi po ona nugowiyuwa. ¹⁰ Ma ona nugohopuhopugena memi Guyau u matana, tauna apo ina houna geletemi.

Ata Lawa ega ta palipaliwiyalutugehi

¹¹ Walewalehiu, omi lawa ega ona palipaliwiyalutugehi. Apo iyai walehina ina iyalutugeya yaka naka Yaubada a lugagayo i tulagoni po e idibodiboga babana Yaubada a Buka i pa, lawa ona lauhogalehi. Inapa iyai lugagayo ina palipalidibogi naka lawana tauna tu’mpaliwilawila ma ega tu wiponagogona. ¹² Yaubada tauna lugagayo Tu weleta po tauna Tu libahibahi, tauna emoemotana apo lawa ina luyawahita po ina wiapapoenita. Uyahinei omi lawa ega ona gagalena kahahi.

Ega ta bahabaha gwala yababa

¹³ Taumi iyawoi ona nonola imahi, ega a nugogegemi ona ibaabani ona pa, ‘Amalai bo hoi malatom apo to nae dobu baneina uyahina po noka hotanana to memae bolima emosi ma i bagibagi to wiwawali po to wiwasawasa.’ ¹⁴ Ma hoimalatom omi luyagohana galenana ega ota hanapugeya, matababana tauta lawa galenata mei gahu. Gahu houga kuku hotana e lugeleteya ma e yababa meme, hoimalatom binei ega tata hanapugeya. ¹⁵ Ma geke pitenana ona ibaabani ona pa, ‘Apo Guyau a luhogala inapa to memae yaka bagibagi tapuhi po tapuhi to dewahi.’ ¹⁶ Ma houga geke a nugogegemi o igwala ega ita dewadewa. ¹⁷ Apo lawa awai nugotuhu

dewadewana i hanapugeya ma ega ina wotagoya yaka naka tauna tu dewaapapoe.

5

Tu wigapola hai ututu

¹ Taumi tu wigapola lawami ona tou imahi babana kiki-ina ma Yaubada apo omi houga nugodubu dumana ina wogeleteya po ona tou bahabaha. ² Omi gapola he budabuda ma omi lului motamota he ananihi. ³ Omi kina po omi toea gobugobuhi apo hina paligeletemi, babana ega lawa ota welewelehi uyahinei Yaubada a houga libahibahi uyahina omi gapolahi apo hina buinihi po mei mayau ebebalahi hinimi u hinehi. ⁴ Omi tano tu bagibagiyehi ega ota imihena imahiyehi, yaka hai ompili po hai tou yada tu miyena hai Guyau kadikadidilina amaka i nonoli. ⁵ Geka houkana omi mae hoi hipuli hi haki wahaga houga magomagouna o'mam ma o kaokaoha babana o sinibu imahi, ma houga e nenei apo wiyuwa ona wialoni. ⁶ Lawa dumadumaluhi o laibahibahihi ma o ilawihi ma ega emoemotahi po hina luhinidoodola.

Omtaibagibagi ma lupali

⁷ Walewalehiu, on'omtaibagibagi Guyau a houga gunawilana binei. Mei tu lupehi hoi tano, houga gomala uyahina i'mtaibagibagi ma a pehi i iototoni polimana ma yawalata gadiwewehi hai houga atuna. ⁸ Guyau a houga gunawilana amaka i tuliyaliyani, yaka on'omtaibagibagi mei tu lupehi, ma ona nugomotu.

⁹ Walewalehiu, ega ona pilipili memi meka po apo Guyau ina libahibahimi, babana Tu libahibahi hoi mateta e towotowolo kikina ma apo ina nei.

¹⁰ Walewalehiu, tu bahapiko odubohi o hanapugehi tauhi Guyau binei hi ituwetuwega po wiyuwa baneihhi hi ialonihi ma hi'mtaibagibagi po hi towolo kadidili, geka ani galena dewadewana uyahita. ¹¹ Tauhi ta bahehi tana pa, 'Tu kaoha diidiga,' babana wiyuwa po witai uyahihi hi towolo kadidili. Odubona lawa gowana Yobu noyana amaka o nonoli? Tauna wiyuwa baneina i wialoni ma tamogi i'mtaibagibagi yaka a witai u mulina i kawaidewedeweya. Guyau a luhogala ma a lunugotootogo uyahita hi lata duma.

¹² Walewalehiu, geka ginouli baneina gehouna uyahita ega ta bahabaha gwala gawagawata Amata gowanei, po hipuli ginoulihi gowahiyei. Apo ata nugotuhu moina yaka tana pa, 'Ee', ma ega moinana yaka tana pa, 'Eega'. Yaka naka apega Yaubada ina libahibahita.

¹³ Apo u hayami iyai pilipili ina tuhagaya yaka Yaubada uyahina ina laupali. Ma apo iyai ina kaoha yaka anai lougona

Yaubada ina wootalagiyeya. ¹⁴ Apo uyahimiyei gehouna ina totogo yaka tu witumagana hai tanitaniwaga ona paliwelehi po Guyau gowanei bunama hina hiwogi u tepana ma binei hina lupali. ¹⁵ A witumaganahi hina laupali yaka apo tu totogo Guyau ina luyawahi po ina dewadewa meme. Totogo geka dewa apapoe uyahinei i gelegeleta Yaubada ina paligigili. ¹⁶ Omi apapoe uyahimi ona paligeletehi Yaubada tu witumaganena uyahihi po ubeihi ona lupali po omi luyawata ona tuhagahi. Tu dumalu lawahi hai lupali Yaubada u matana i wipoya po anona e laugeleteya.

¹⁷ Tu dumalu gehouna gowana Elaisiya tauna lawa hota mei tauta, ma i laupali kadidili ipa ega gadiwewe ina atatuna yaka a lupalina anona i geleta, po ega gadiwewe ita atatuna bolima tonuga ma tupona. ¹⁸ Ma u mulina i lupali meme po gadiwewe yadei i atuna hopu mai po yaniyani magomagouhi hi dewadewa meme.

¹⁹ Walewalehiu, apo Yaubada uyahinei lawa gehouna tahaya ina powaya, yaka tulamina ona weluwaya po ona neiyai tahaya dewadewana uyahina. ²⁰ Geka ona nugotuhuya, apo lawa awai tahaya ina powaya po alugona ina hilage ma lawa gehouna ina weluwaya po ina haguya yaka naka hilage uyahinei i haloya po a apapoe Yaubada i hamaga halehi.

1 Pita

Wimaamala

¹ Tau Pita, Yesu Keliso a tu wituwetuwega.

U nugotuhu geke a gilumiyahi uyahimi, taumi Yaubada a lawa i winaganimi po o ihewahewa tupo wohepali uyahihi. Naka tupohihi uyahihi o memae, Ponito, Galatiya, Kapadosiya Asiya ma Bitiniya. ² Houga a wawala uyahina Yaubada Amata amaka i nugotuhu nonogogeta po uyahinei i winaganita, yaka Alugo Woiyawa i liyeuyeuta ma Yesu Keliso talanei i oga haleta po ipa ta wiponawogogeya.

Yaubada a lunugotootogo ma a nugodumola uyahimi ina lata.

Witumagana Yesu Keliso binei

³ Yaubada ta wotalagiyeya, tauna ata Guyau Yesu Keliso Amana, tauna a lunugotootogo i lata duma uyahita yaka luyagohana wouna i weleta, po ta guni meta. Ma gwauta i yala houga e nenei binei babana Yesu Keliso hilage uyahinei amaka i towolo meme, ⁴ po ata meyagai hoi yada e noonogogeya, uyahina apega buda po apapoe ta wialoni. ⁵ Houga geke uyahina e iloguloguta ata witumagana uyahinei po houga sigasigana uyahina apo luyagohana ta tuhagaya. ⁶ Yaka ta kaoha labatana u nugonugota, ma tamogi houga kuku hotana uyahita apo nugodubu po wiyuwa ta wialonihi. ⁷ Ludadanahi Yaubada uyahinei ipa ata witumagana a kadidili ina lugeleteya. Tauta galenata mei gole, naka lawa he apuya po ginouli yeuyu dumana. Naka pitenana ata witumagana gole i gelagoni babana ginouli memewahagana, ma tamogi ludadanahi Yaubada uyahinei po ipa ina liyeuyeuta, po Yesu Keliso a houga gunawilana iyetana uyahina ta huneya po ta wotalagiyeya po ina gelagona duma. ⁸ Yesu Keliso galenana ega ota galeyama ma tamogi omi luhogala uyahina e memae, mei geke hougana ega tata galeyama ma ata witumagana po ata kaoha tauna binei ega emoemotata po ta hiyawa pahi. ⁹ Witumagana uyahinei luyagohana dewadewana u nugonugota ta ialoni.

¹⁰⁻¹¹ Luyagohana geke tu bahapiko odubohi hi bahabaha pikogeya, naka Keliso Alugona u nugonugohi i ibaabani i pa, 'Keliso wiyuwa apo ina wialoni po u mulina a wasawasa ina tuhagaya.' Hai baha pikona anona hi nugohiyahiyawehi po hi beiha kadidili hi pa, lawa awai po houga awai apo lawana hina hanapugeya. ¹² Yaubada i wogeleteya uyahihi ipa hai baha pikona ega tauhi ubeihi, ma hapa geke ubeita. Ma Alugo

Woiyawa yadei i himila hopuniyai po tauna uyahinei tuwega dewadewana lolowa hi ibaabaniyeya amaka o nonoli. Tu winoyanoya mi yadena ipa geke ginoulihi anohi hina galena tuhagahi.

Mae waiwoiyawana

¹³Uyahinei, ona nugokadidili dewa dewadewana binei, ma upumi hina hegoya. Ma ona inugonugotuhu lagona Yesu Keliso a lunugotootogo hougana ina wogeleteya uyahina apo ina welemi. ¹⁴Yaubada uyahina ona wiponawogo ma ega omi luhogala apapoehi hina tanitaniwagemi, po mei lolowa omi winugoneina hougahi uyahihi. ¹⁵Mae waiwoiyawana ona wotagoya babana Yaubada tauna a mae i wiwoiyawa. ¹⁶Mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya hi pa, wiwoiyawa maena ona mimiyea babana tau woiyawa.

¹⁷Yohola apo Yaubada a luhetala dumadumaluna ina geleta uyahita, po ina libahibahita ata bagibagi dewadewahi po apapoehi uyahihiyei. Yaubadana uyahina o laupali o pa, 'Amiyai', yaka anai wiyateyate mi ona matouteya omi luyagohana hougahi uyahihi babana tauta ta ihewahewa. ¹⁸Odubona googata hai dewa mei gamogamo po ta wootagohi ma tamogi Yaubada i imiheta. Ega mei gapola yabayababa kina bo toea uyahinei, ¹⁹ma gapola gegena naka Yesu Keliso talana, tauna mei sipi natuna dewadewana po yeuyeuna googata hi italaguyabe mi hai apapoe paligigilahi ubeihi. ²⁰Yaubada Keliso i winagana tahaeya u mulina apoma hipuli atapuna i wiwawali yaka geke houga waimulina Kelisona i wogeleteya tauta ubeita. ²¹Yaubada Keliso hilagei i witowolo meya po a wasawasa i wogeleteya. Uyahinei Yaubada ta witumaganeya. Yaka Keliso uyahinei Yaubada ta nugonugotuhu lagoneya anai witumaganata.

Guni meme

²²Tahaya dumadumaluna amaka ta wotago imahiyeya po uyahinei nugonugota hina yeuyeu po wiwalehina dumadumaluna Yaubada i weleta, yaka ona lauhogala lawa emosi po emosi uyahihi nugonugomi atapuhiyei. ²³Tauta guni memeta ega amamata uyahihiyei ita nei, ma guni memeta naka Amata a baha lauyagohanana po memewahagana uyahinei i nei yaka apo ata luyagohana ina mewahaga. ²⁴Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

'Lawa ataputa galenata mei hiyamoni,

yaka ata didiga mei hiyamoni belahi.

Matababana hiyamoni houga kuku hotana ma apo ina hilage, ma a bela apo ina kokodila po ina peu.

²⁵Ma Yaubada a baha apega ina buda.'

Tauna bahana houga magomagouna ta noonoli tuwega dewadewana uyahinei.

2

¹ Amaka tauta ta guni meta yaka ipa ata apapoe magomagouhi ata dewa koyakoyama, ata wiwalewalegama, ata omgenagenalili, ata wialutu magomagouhi ta wihinigigiyehi.

² Guni memeta ipa mei logaloga meyameyata uyahinei ata luhogala baneina Yaubada a baha dumadumaluna binei mei logaloga gugu he lauhogaleya pite. Naka uyahinei apo luyagohana ta tuhagaya. ³ Babana Guyau a nugodewadewa amaka ta tuhagaya.

Yaubada a numa e wogowogoya

⁴ Yaubada a numa lawa uyahitiyei e wogowogoya ma a ogola banei dumana naka Yesu Keliso, tamogi ogolana lawa hi wihinigigiyeya. Uyahinei tauta ta nae uyahina ⁵ po ta wimodale a numa binei. Ma numana u hinena tauta tu witalaguyaba waiwoiyawata po ata ombenena yeuyeuna ta weleweleya Yesu Keliso gowanei, naka Yaubada ta laikao-haya. ⁶ Mei a Buka uyahina i bahebaheya pite i pa,

‘Ona galeya ogola dewadewana a winagani

po a houna tahaeya numa wogona binei Saiyoni dobuna uyahina.

Apo iyai ina witumaganeya yaka apega ina wihinimaya.’

⁷ Yaka tauta iyawoi Yesu Keliso ta itumaganeya naka ogolana i dewadewa duma, ma iyawoi tauhi ega hita itumaganeya naka ogolana ega hita luhogaleya. Ma Buka i baheya i pa,

‘Tu lunuma ogolana hi ihinigigiyeya

Yaubada amaka i buiya po ogola magomagouhi i haki lagonihi.’

⁸ Ma gasi i bahena meya i pa,

‘Yohola apo ogola geka uyahina lawa aehi hina labatehi po hina peu.’

Hina labatena mehi po hina pipeu, matababana Yaubada a baha ega hita wiponawogogeya naka Yaubada a nugotuhu.

Tauta Yaubada a lawa

⁹ Tamogi tauta Yaubada a guguni wainaganita po tauta Wasawasa a tu witalaguyaba ma a bolu baneina waiwoiyawata. Tauna tupo uguwa uyahinei i otugeta po yayata uyahina i hounita ipa omhunana ta wohepaya. ¹⁰ Lolowa tauta ega guguni emosi ma geka hougana amaka tauta Yaubada a guguni. Lolowa Yaubada a lunugotootogo ega tata wialoni, ma geka hougana amaka ta tuhagaya.

Ata lugagayo tu meuputa u matahi

¹¹ U lawa, tauta hoi hipuli ta ihewahewa uyahinei a laihunami, ipa omi luhogala apapoehi u nugonugomi he memae ona wihinigigiyehi, babana omi luyagohana Yaubada uyahinei he igawiyehi. ¹² Ma omi mae ona woimahi tu meuputa u matahi, ma inapa hina iapapoenimi naka ega genona babana Yaubada a houga gunawilana uyahina omi bagibagi dewadewahi hina wogeletemi po tu meuputa lawahi Yaubada hina huneya.

¹³ Tauta amaka ta palihalena meta Guyau uyahina yaka gabemani hai taniwaga uyahina ta wiponawogo, po gabemani taniwaga baneina hipuli geke uyahina. ¹⁴ Gabemani ta wiyateyatehi babana Taniwaga Baneina tauna hai bagibagi i welehi po tu apapoe hina taniwaga kadidili uyahihi, ma tu dewadumalu hina kawaidewedewehi. ¹⁵ Yaubada a nugotuhu geke pitenana i pa, apo lugagayo atapuhi ta wiponawogogehi po uyahinei ma tu winugoneina hai ompalidibodiboga ina yababa. ¹⁶ Tauta amaka Yaubada i palihaleta, ma tamogi ega ipa dewa apapoehi uyahihi ta nena ma ipa Yaubada a tu bagibagi dewadewata. ¹⁷ Lawa atapuhi tana iyateyatehi. Tu witumagana lawahi ta lauhogalehi. Yaubada ta matumatuteya. Gabemani taniwagana tana iyateyateya.

Tu bagibagi a ututu

¹⁸ Taumi tu bagibagi hota omi babada anai wiyateyatem i ona iponawogogehi ega ipa lawa a dewa wodewadewana tunawana ma lawa a dewa woapapoena gasi. ¹⁹ Apo ega omi apapoe ma Yaubada a nugotuhu binei hina lainugodubu yababami yaka naka i haki wahaga, ma on'omtaibagibagi Yaubada u matana. ²⁰ Apo omi dewa apapoehi ubeihi ma hina kodikodilimi ma on'omtaibagibagi naka ega ita haki. Ma inapa omi mae dewadewahi ubeihi ma hina kodikodilimi ma on'omtaibagibagi naka Yaubada u matana i haki duma.

Keliso ubeita i wiyuwa

²¹ Yaubada amaka i otugeta wiyuwa tahayana uyahina babana Keliso ubeita i wiyuwa po ani galena i houni uyahita yaka ipa tauta ta witutupoganeya.

²² 'Ega kikina a apapoe gehouna po ega ita ikoyakoyama.'

²³ Hi widibogi ma ega hai baha ita wimiheya, wiyuwa hi weleya ma ega ita luuyogigai ma tamogi i witumagana kadidili Yaubada uyahina babana tauna taniwaga dumadumaluna.

²⁴ Keliso hinina i wiyuwa tauta ubeita po hi witakeya po a wiyuwana uyahinei ata apapoe witeina i awalihi, yaka ipa mae dumadumaluna binei ta nena po ta hilage babana ata dewa odubohi uyahihiyei amaka ta hilage. ²⁵ Ma lolowa tauta

mei gamogamo weluwelupowata ma amaka ta gunawilena meta Tu galena iteteta uyahina babana alugota hai taniwaga tauna.

3

Tutu tawine ata numahine lugagayohi

¹⁻² Wiwine tawitawinemi agagomi ona wiyateyatehi. Ma tauhi Yaubada a baha ega hita itumaganeya ona wiyateyatehi. Ega ona wobahabaha ma omi mae hina yeuye po uyahinei hina galena tuhaga ma hina witumagana. ³ Ega ipa hinimi yawa ona ihiyeya po apalami ona beipi imahiyeya, ma ega wihiya belana dewadewana uyahinei ona ihiyena memi ma ega kaleko dewadewana ona luiluiya. ⁴ Tamogi ipa wihiya memewahagana uyahinei nugonugomi ona wihiyehi naka nugohegoya ma nugoyato uyahihiyei, tauhi mae dewadewa dumahi Yaubada u matana, ⁵ po mei odubona wiwine waiwoiyawahi hai winugonugotuhu lagona Yaubada uyahina ma dewahi hi mimiyei po agagohi hi iyateyatehi. ⁶ Mei Sela agona Abelaham uyahina i wiponawogo ma i kawaibadeya. Ma inapa taumi omi dewa mei Sela po ega awai gehouna ona matuteya yaka googana taumi.

⁷ Taumi tutu tawine ololotomi, wiwine o lawagihi po mitehi o memae, ipa ona winugonugotuhu imahi po ona wiyateyatehi meka po apo Yaubada omi lupali anona apega ina welemi. Babana tauhi ega hita kadidili duma, tamogi tauhi po taumi omi luyagohana emosi houga e nenei uyahina.

Wiyuwa ta ialoni

⁸ Geka u baha anani kokoe uyahimi ma emosi po emosi ona winugoemota. Omi lawa hai pilipili ona genogehi. Walewalehimi ona lauhogalehi. Lunugotootogo po nugohopuhopu dewahi uyahihiyei ona mae. ⁹ Apo uyahimi dewa apapoena hina dewaya yaka ega ona laubigo, apo hina paliapapoenimi yaka hai baha ega uyogigagei ona imiheya, ma nugohegoyagei hai baha ona wimiheya. Babana tauta Yaubada amaka i winaganita ipa tauta nugohegoyagei tana ibaabani, yaka apo Yaubada ina kawaidewedeweta. ¹⁰ Geka pitenana Yaubada a baha i baheya i pa,

‘Apo iyai luyagohana ina luhogaleya
po houga dewadewana ina wialoni
yaka houga magomagouna a baha wihapona
po a wikoyakoyama ina wohounihi.

¹¹ Gasi a dewa apapoehi ina wihinigiyehi
ma lawa uyahihi a dewa hina dewadewa,
po a luhogala baneina winugoemota.

¹² Matababana ata Guyau houga magomagouna tu dewadumalu i luhogalehi po hai lupali i nonola imahiyeya ma tu apapoe i mepuputehi.'

¹³ Apo mae dewadewana ta luhogaleya, yaka apega iyai gehouna ina wigawiyeta. ¹⁴ Apo dewa dewadewa ta mimiyea ma lawa hina ihiniwiyuwata ega ta genogeno po gasi ega ta matomatouta, babana Yaubada apo ina kawaidewedeweta. ¹⁵ Yaka nugonugomiyei Keliso uyahina ona pa, 'I Guyau waiwoiyawana.' Apo lawa awai ina lubayademi ina pa, 'Matababana awai ma Keliso o itumaganeya?' Yaka a nonogomi lawana a lubayadana ona imiheyā, ¹⁶ anai wiyateyatemī po anai nugohegoyami. Tauta Keliso tu wotagona uyahinei dewa dewadewahi ta wootagohi. Ma inapa hina palipaliguyoguyougeta, yaka apo hai baha hina wihinimaehi ata dewa dewadewahi ubeihi. ¹⁷ Dewa apapoena binei wiyuwa ta ialoni naka ega ita dewadewa. Ma dewa dumadumaluna binei ma wiyuwa ta tutuhagaya naka Yaubada a nugotuhu. ¹⁸ Naka pitenana Keliso lawa dumadumaluna ma tauta tu apapoe ubeita mala emosi i hilage ipa ina weluwinita Yaubada uyahina. Hinina hi lihilageni ma alugona uyahinei i luyagohana meme. ¹⁹ Naka hougana i hopu hiyoyowa tu miyena uyahihi i guguya. ²⁰ Ma lawahi uyahihi i guuguya naka, tauhi odubona Nowa hougana wam i ginoginouli uyahina Yaubada hai wiponahahalena binei i'mtaibagibagi. Ma tamogi goila hopu uyahina hi halele pahihi ma magouhi 8 tunawahi hi luyagohana wam uyahina. ²¹ Goila geke bapatiso wekiwekilalana, apo uyahinei ta togo yaka ta luyagohana. Bapatiso goilana ega hini yeuyeuna binei ma nugoyeuyeu Yaubada u matana binei, Yesu Keliso a towolo meme uyahinei. ²² Tauna amaka i gae hoi yada po geke hougana Yaubada u awala hinebawana e memae ma tu winoyanoya po tu taniwaga po tu manini e tanitaniwagehi.

4

Ata dewa ta buinihi

¹ Keliso tauna i wilawa hota po hiniwiyuwa i tuhagaya yaka taumi wiyuwa u hinena ona towolo kadidili po mei Yesu. Babana wiyuwa ta ialoni ata apapoe amaka ta wihinigigiyehi. ² Uyahinei tauta hoi hipuli ta memae ata houga atapuna ta palihaleya Yaubada uyahina po ina taniwaga ma ega ata luhogala apapoehi hina tanitaniwageta. ³ Odubona uguwa dewahi ta dewedewehi yaka galenata mei tu meuputa, ma geke hougana ta wihinigigiyehi. Naka dewa buubuuwa, luhogala apapoehi, uma buubuuwa, matamaga, palouma

po balau witumaganahi. ⁴ Ata lawa hoi uputa ata nugobui ega hita galena tuhagaya yaka hi kawaiapapoenita, babana dewa buubuuwa ega tata wootagoya. ⁵ Tamogi Yaubada a luhetala iyetana uyahina apo ina luhetalehi, lawa lauyagohanahi po hilahilagehi atapuhi. ⁶ Geka binei ma Yesu i hopu tu hilahilage uyahihi po tuwega dewadewana i guguyeya babana hinihi libahibahi amaka i wialoni ma alugohi ipa apo luyagohana hina tuhagaya Yaubada uyahina.

Tu witumagana ta luhogalehi

⁷ Ginouli atapuhi hai houga kokoe amaka e gelegeleta, yaka nugonugomi hina lugiigilihi ma upumi hina hegoya ipa ona laupali. ⁸ Ma ginouli baneina ipa emosi po emosi ona lauhogalena memi, babana luhogala emoemotana apapoe magomagouna ina nugotataya. ⁹ Ma omi numa guduhi ona hoenihi po lawa ona haguhauguhi ma ega ona lauhinidoodola. ¹⁰ Yaubada guta tapuna po tapuna amaka i weleta, ma gutahi ta wibagibagihi po uyahihiyei lawa ta haguhi yaka tauta Yaubada launugotootogona a tu bagibagi dewadewata. ¹¹ Tauyai tu luguguya Yaubada a baha dumana to lauguguyeya. Ma taumi tu wihaguhagu omi kadidili Yaubada i welewelemi uyahinei ona ihaguhagu. Yaka apo ata bagibagi atapuhi lawa hina hanapugeya po Yaubada hina wotalagiyeya Yesu Keliso gowanei. Matababana tauna Wasawasa po Kadidili memewahagana. Moina.

Yesu a bolu wiyuwa tu wialonina

¹² U lawa, ega nugonugomi hina gohogoholihi wiyuwa baneina o ialonihi ubeihi. Naka wiyuwahi ega ginouli wouhi. ¹³ Ma Keliso wiyuwa geka pitenana i tuhagaya, inapa tauna binei ma wiyuwa ona wialoni yaka ona kaoha duma, babana ona wiwasawasa gogona. ¹⁴ Inapa lawa hina paliguyoguyougemi, babana taumi Keliso tu wotagona yaka ona kaoha duma, ma ipa ona hanapugeya Yaubada Alugona Waiwasawasana e memae uyahimi. ¹⁵ Taumi ega ita linanami ipa dewa apapoehi ubeihi hiniwiyuwa ona wialonihi yaka omunugo, danene, geno yababa, po dewa apapoehi gehouhi ona wihinigigiyehi. ¹⁶ Ma dewa emosi hota i lainanami naka taumi Keliso a bolu yaka gowana binei ma apo hiniwiyuwa ona ialonihi, ega ona ihinimaya tamogi Yaubada ona wotalagiyeya. ¹⁷ Houga amaka i geleta po Yaubada a luhetala ina wiwawali a guguni uyahita. Ma u mulina Yaubada a tuwega dewadewana tu wiponahahalenahi apo libahibahi banei dumana hina wialoni Yaubada uyahinei. ¹⁸ Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

'Tu dewadewa kikina ma apo libahibahi hina wialoni

tamogi tu apapoe witai banei dumana apo hina wialoni.’
 19 Tauta iyawoi Yaubada a nugotuhu binei ma wiyuwa ta ialoni, ta palihalena meta uyahina po ina galena iteteta, babana tauna tu wiwawalita po a paliwitumagana hi dumalu, yaka a dewa dewadewahi ega ta wohounihi.

5

Tanitaniwaga hai ututu

1 Taumi tanitaniwaga geka a palipaliwelemi omi bagibagi binei, babana tau taniwaga gehouna. Keliso wiyuwa i ialoni tau tu limoinena gehouna, po apo a wasawasa ina wogeleteya u guta apo ina weleu. 2 Babada, omi bolu ona galena itete imahiyehi babana tauhi Yaubada a lawa i welemi ipa ona taniwagena imahiyehi. Ona gagalena itete Yaubada a luhogala binei ma ega omi wigapola binei, ipa ona wileta po lawa ona haguhi. 3 Ega ipa ona ibadabada lawa uyahihi ma ani galena dewadewana ona wiatatiyehi omi mae uyahihiyei. 4 Ma houga u matata Tu galena itete baneina apo ina nei po unuhau wasawasana ona waya po ina mewahaga.

5 Taumi ololoto woumi tanitaniwaga ona wiyateyatehi po atapumi ona nugohopuhopu gogona, ma emosi po emosi ona iyateyatena memi. Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, ‘Tu nugogegae Yaubada i wigawiyehi, ma tu nugohopuhopu i lunugotootogehi.’

6 Uyahinei ona nugohopuhopu ma ona palihalena memi Yaubada Manimaninina u nimana po houga dumanei apo ina houna geletemi. 7 Omi nugogeno atapuhi Yaubada ona weleya babana apo ina galena itetemi.

Ata wiyuwa ma ata hagu

8 Upumi hina hegoya ma omi gawiya Tomodulele ona gagalena imahiyeya, babana tauna mei laiyni e wiiwila nae ma a yam lawa e bibeiha. 9 Tauna ona lutomgeya po ona towolo kadidili omi witumagana uyahinei, babana ta hanapugeya tu witumagana tupo wohepali uyahina wiyuwa baneina he tutuhagahi Tomodulele uyahinei.

10 Omi wiyuwa houga kukuna ona wialoni ma u mulina Yaubada apo ina woimahiyemi po ina wikadidilimi po ona towolo momota. Babana Yaubada Tu lunugotootogo, yaka i otugeta po ipa a wasawasa memewahagana uyahina ta mae Keliso mitehi. 11 Tauna Wasawasa po Kadidili memewahagana. Moina.

Baha wimaamala

12 Omi leta habuluna walehita dumadumaluna Sailasi i haguwe po a gilumiyahi uyahimi, Yaubada lunugotootogo moineani a paliwelemi po a wikadidilimi.

¹³ Ma tu tapalolo Babiloni u tuponana tu mae tauhi mei taumi Yaubada i inaganimi, hai wimaamala taumi uyahimi. Ma natuwe Maki a wimaamala uyahimi. ¹⁴ Emosi po emosi ona lauhogalena memi po omi luhogalana winiuyagonagei ina lugeleteya.

Yaubada a nugodumola taumi Keliso tu wotagona ina melabenimi.

2 Pita

Wimaamala

¹ Tau Simona Pita, Yesu Keliso a tu bagibagi ma a tu wituwe-tuwega.

Leta geke a gilumiyahi uyahimi taumi ma tau ata Yaubada Yesu Keliso ata Tu wiluyagohana hai dumalu tepahiyei, ani witumagana dewadewana to tutuhagaya.

² Yaubada ma ata Guyau Yesu ona hanapugehi yaka apo hai lunugotootogo ma hai nugodumola hina lata duma uyahimi.

Mae dewadewana a dewa

³ Yaubada a kadidiligei e hagu haguta uyahinei a nugotuhu atapuhi ta wotago imahiyehi Yaubada nugohanahanapuna uyahinei. Babana i otugeta ipa a wasawasa po a dewa dewadewahi ina weleta. ⁴ Tauna a paliwitumagana hi haki duma yaka wipoyahiyei ma hipuli a luhogala apapoehi ta lowo halehi po Yaubada a kamna ta waya.

⁵ Naka binei ma ona wileta kadidili po omi witumagana ona luwitani dewa dewadewana uyahinei, dewa dewadewana u tepana hanapu, ⁶ hanapu u tepana upuhegoya, upuhegoya u tepana towolo moomota, towolo moomota u tepana Yaubada mamaena, ⁷ ma u tepana labini anani kokoe luhogala. ⁸ Inapa geke dewahi uyahihi ona kadidili yaka apo ata Guyau Yesu Keliso hanapuna uyahimi ina mewahaga po omi bagibagi po omi luano apega hina tutowolo. ⁹ Ma inapa geke dewahi ega uyahimi hina memae apo taumi galenami mei tu matakeke, babana omi apapoe odubohi Tu paligigilina amaka o winugoguluwi.

¹⁰ Walewalehiu, geke a palipaliwelemi ipa ona wileta kadidili po Yaubada a bolu i inaganata uyahina ona memae ma ega ona memeliya haleya. Inapa u baha geke ona wiponawogogeya yaka apega ona peu. ¹¹ Ma houga u nao dumata uyahina apo ina likaohami houkana ona lului ata Guyau Yesu Keliso Tu wiluyagohanita anani taniwaga memewahagana uyahina.

¹² Geka ginoulihi amaka o hanapugehi po o wootago pahih ma tamogi houga magomagouna a inugohepami. ¹³ Ma anai yautuwe hoi hipuli a memae ana inugohepami po dewa dewadewana binei ona ileta. ¹⁴ Matababana gegeka, ata Guyau Yesu Keliso amaka i wiatatiyeu po kikina ma apo yautuwe a nehaleya hoi hipuli. ¹⁵ Yaka a ileta kadidili ipa a hilage ma u muliu u wiatatiyana geke ega nugomi hina guluguluwihi.

Yaubada a baha

¹⁶ Lolowa amaka to paliwelemi ata Guyau Yesu Keliso a nei po a kadidili ubeihi, ma i wipaliwelena naka ega lawa hai widedede uyahinei ma tauyai a wasawasa matiyei to galeya. ¹⁷⁻¹⁸ Hougana oya waiwoiyawana u tepana mitehi to memae ma Yaubada ponana yadei to noonoli ma i pa, 'Natuwe geka a luhogalem ma bingei a kaoha.' Ma baha geka naka tauna Amana a wasawasa diidiganei i nei, po Yaubada Wotalagaena a kawaidewadewa po a wiwasawasa Natuna i wele damaneya.

¹⁹ Tu bahapiko odubohi ponahiyei hi palipaliweleta. Uyahinei tu bahapiko hai baha ona winugonugotuhugena imahiyeya babana hai wibaabani galenana mei yayata uguwa u hinena ina lualateya po ina yaayahi ma a sigana ubona malatomtom ina geleta yaka apo u nugonugomi ina yayahi. ²⁰ Geka ginouli baneina yaka ona inugonugotuhu imahi naka ega emoemotata po tunawata Yaubada a bahapiko ta hanapugeya. ²¹ Matababana tu bahapiko ega tauhi hai winugonugotuhugei hita ibaabani ma tamogi Alugo Woiyawa tu bahapiko i inugotuhuhi ma Yaubada a baha hi ibaabaniiyei.

2

Tu wiatatiyana koyakoyama

¹ Tu bahapiko koyakoyama odubohi hi gelegeta lawa u hayahi, mei geka hougana gasi apo tu wiatatiyana koyakoyama hina geleta u hayami po hina koyamemi hai wiatatiyana apapoenei, po Guyau i gimagimaleta hina bowiyeya, yaka apo hai apapoe mihana hina tuhaga yagiyagineya. ² Tauhi dewa waitepahinihinimayahi uyahihiyei apo lawa magomagouhi hina koyamehi po hina wotagohi ma tu meuputa hina galehi po hina pa, tu tapalolo hai dewa hi apapoe. ³ Tauhi gapola luhogalana u nugonugohi i lata duma, ma hai baha dagiha uyahinei ipa nugonugomi hina winihi po hina lugapolemi koyama uyahinei. Ma tamogi Yaubada hai ani libahibahi amaka i wononogogeya po e iotonana.

⁴ Yaubada tu winoyanoya mi yadena hai apapoe binei ega ita kawahawenihhi yaka i wihulu hopunehi domo uguguwana u hinena po he memae ma libahibahi iyetana he iotonaneya. ⁵ Odubona Yaubada tu meuputa atapuhi ega ita lunugotootogogehi yaka goila hopu uyahina i uni pahihhi. Nowa a lawa magouhi 7 mitehi i luyawahihhi, babana tauna lawa dumadumaluna ma tu wiututululougo. ⁶ Ma dobu apapoehi luwaga i apuhi po hi alahihhi naka Sodom ma Gomola, po ipa ta galena tuhaga po dewa apapoehi ega ta dewadewahi. ⁷⁻⁸ Ma

dobuhi uyahihi Lota tunawana lawa a dewa dumadumaluna yaka Yaubada i haloya. Lota u hayahi i memae ma hai dewa gobugobuhi po hai wiponahahalena matanei i gagaleya po taniganei i noonoli yaka nugonugona i wiyuwa duma.⁹ Uyahinei ipa ta hanapugena dumaya Guyau tu dewadewa atapuhi ludadana uyahihiyei apo ina halohi. Ma tu apapoe apo ina panipanihi a sigana libahibahi iyetana ina geleta.¹⁰ Naka tauhi tu apapoe Yaubada a taniwaga dewadewana hi wihinigiyeyea ma dewa apapoena po kamna apapoena he wotagoya, yaka apo maiha apapoena ina welehi.

Tu apapoe ega hita iyateyate ma hi nugogegae yada tu miyena yeuyeuhi uyahihi po he palipaliapapoenihi.¹¹ Tu winoyanoya kadikadidili dumahi Yaubada uyahina he memae ma tamogi yada tu miyena apapoehi ega hita palipaliapapoenihi Guyau u matana.¹² Tu wiatatiyana koyakoyama dewa apapoena he dewadewaya galenahi mei gamogamo, po hai kamna tunawa he wootagoya ma he nena. Hai winugoneina binei he palipaliguyaguyau yaka apo hai hilage mei gamogamo hai hilage walo uyahina,¹³ po hai apapoe mihana hina wiyuwa. Matababana lawa u matahi hai luhogala gowagowada anohi hi wogeletehi. Ma apo mitehi on'am gogona yaka apo hina witepahubami hai dewa apapoe ubeihi.¹⁴ Hai matamaga binei he ihola yababa nae ma dewa apapoena ega hita liwoloeya, ma lawa tu lunugoluwaluwaga dewa apapoena uyahihiyei he titeinihi, ma hi'mboho duma. Naka binei Yaubada i paligubahi.¹⁵ Dewa dumadumaluna tahayana hi welupaleya ma hi welupowa, po Biyo natuna gowana Balama a dewa hi wotagoya, babana tauna i luhogaleya ipa dewa apapoe uyahinei ma apo ina wigapola.¹⁶ Doniki Balama i palimatani a dewa buubuuwa binei, gamogamona i ibaabani mei lawa hota ina ibaabani po i baha nae Balama uyahina yaka a dewa apapoehi i wohounihi.

¹⁷ Lawa hai dewa geke pitenana galenahi mei goila halehaleyanahi po mei gahu togowa e yoyogenaniyehi. Yaka Yaubada apo ina houna hopunehi dobu uguguwana uyahina po hina mewahaga.¹⁸ Hai dagiha i winugogegehi ma he ibaabani koyakoyama hini luhogalana binei ma tu nugobui wouhi he titeina wiwila mehi hai dewa gobugobuhi uyahihi.¹⁹ Hai wiatatiyana tu wotagoi uyahihi hi pa, 'Geka dewahi hoehoe halenahi.' Ma tamogi tauhi hai dewa gobugobuhi ubeihi ma he panipani mehi. Uyahinei lawa awai dewa apapoena e dewedewena gawahi tauna e panipani meya.²⁰ Lolowa tauhi ata Guyau Yesu Keliso Tu wiluyagohanita tuwegana amaka hi nonoli po hi witumaganeya ma dewa apapoehi hi wihinigiyeyehi ma inapa hina gunawilena mehi

po hai dewa apapoe odubohi hina wimehi yaka hai apapoe tahatahayahi hina gelagonihi. ²¹ Itapa tahaya dumadumaluna ega hita hanapugeya ma apapoe hita wialoni. Ma tamogi tahaya dumadumaluna amaka hi hanapugeya, ma hi nehaleya yaka mae apapoe dumana uyahina apo hi geleta babana lugagayo yeuyeuna hi nehaleya, ²² po hai dewa apapoehi hi dewena mehi po ani galenahi mei kedewa medahi he yam mehi ma polo hinihi ta liyeuyeuhi ma hi gunawilena mehi po he laubigabiga meme.

3

Iyeta sigasigana binei

¹ U lawa, u giluma geke wiluwagana a gilumiyahi uyahimi ma u giluma luwagahi uyahihi a wileta po ipa a winugohepami po ona inugonugotuhu imahi. ² Tu bahapiko waiwoiyawahi odubohi Yaubada a baha hi bahebaheya ona nugonugotuhuya ma ata Guyau Tu wiluyagohanita a baha tu wituwetuwegenahi hi palipaliwelemi ona nugonugotuhuya.

³ Ma geke ginouli baneina ona nugonugotuhuya: Houga anani kokoe uyahina apo lawa Guyau a gunawilana hina paliguyoguyougeya po tauhi hinihi luhogalana hina wootagohi. ⁴ Ma hina ibaabani yabayababa, hina pa, 'Guyau a paliwitumagana ipa apo ina nei. Tamogi apo ina nei, bo eega? Tauna meka? Odubona hipuli a wawala houkana ma i nei po amalai ega ginouli gehouna ita buiya. Lolowa googata hilahilagehi hai houga uyahina ma i nenei ginouli atapuhi galenahi emoemotahi.' ⁵ Tauhi hi luhogaleya ipa bahana hina winugoguluwi po ega hina noonoli naka odubona Yaubada a baha uyahinei yada ma hipuli hi wawala. Ma gasi Yaubada hipuli i liwawali boga uyahinei. ⁶ Ma boga hipuli tupo wohepali i wiapapoeya Nowa a houga uyahina. ⁷ Yaubada a baha uyahinei hipuli ma yada i houna imahiyehi po he iotonana, ma libahibahi iyetana uyahina apo ina apu halehi po tu apapoe ina liyababahi.

⁸ U lawa, ginouli emosi hota ega nugomi ina guluguluwi, iyeta emosi Guyau uyahina mei bolima magouhi tausana, ma bolima magouhi tausana uyahina mei iyeta emosi. ⁹ Tamogi lawa gehouhi hai winugonugotuhu powa hi pa, 'Guyau a bahapiko nugona ita guluwihi po apega ina dewahi.' Ega ita ihinihinibiga ma tamogi i'mtaibagabagi ma e iotonaneta ipa ataputa ta nugobui po ega gehouna ina hahaleya.

¹⁰ Apo yohola Guyau a libahibahi iyetana ina nei ma a neina galenana mei tu danene po yada ginoulihi hina yababa dagugu baneina uyahinei po hipuli uyahina ginouli atapuhi

he memae ina ala pahihi po hina yababa mayau alatana uyahinei.

¹¹ Apo ginouli magomagouhi yada ma hipuli uyahihi hina yababa, uyahinei tauta tu mae hipuli geka uyahina ta woiyawena meta po ta palihalena meta Yaubada uyahina.

¹² Ma ta galena gae po Guyau a houga nei iyetana ta galeya, babana Yaubada apo yada po ginouli atapuhi ina liyababahi mayau ebebalanei. ¹³ Ma tauta apo tana iotonana yada ma hipuli wouhi ubeihi po ta galehi, babana Yaubada amaka i paliwitumaganeya uyahita tupo noka binei, dobuna dewa dumadumaluna uyahina e memae.

¹⁴ U lawa, omi wiotonana houkana Keliso binei ona wileta kadidili po a nugodumolami ona memae dewa dumadumaluna ma yeuyeuna uyahina Guyau u matana. ¹⁵ Ma ona hanapugena dumaya ata Guyau i'mtaibagibagi ubeita ipa ta luyagohana. Naka binei ma tulata Paulo i'mgiluma uyahita po ipa ta hanapugeya, babana tauna a galena tuhaga Yaubada uyahinei i waya, ¹⁶ po ginouli geka binei amaka i paliweleta a leta atapuhi uyahihi. Ma a leta gehouhi u hinehi naka ginouli gehouhi hi wipilipili, uyahinei tu winugoneina po tu lunugoluwaluwaga a gilumahi u hinehi ginouli gehouhi hi galena buinihi po gasi Yaubada a Buka gehouhi yaka tunawahi hi wiapapoe mehi.

¹⁷ U lawa, ginouli geka taumi amaka o hanapugehi, yaka ona galena itete memi meka po apo tu wiponahahalena hina tanitaniwagemi po omi towolo momota uyahinei apo ona peu. ¹⁸ Ma ata Guyau Yesu Keliso tauna Tu wiluyagohanita a lunugotootogo ma hanapuna uyahimi ina lata po tauna ta wootalagiyeya ina nae po ega sigana. Moina.

1 Yoni

Baha i wilawa hota

¹ Odubo walihaga hougana, Baha lauyagohanana i memae binei to ibaabani babana Bahana tauyai i houga uyahina mataiyei to galeyā po tanigaiyei ponana to nonoli, ma to wihalugeya po hinina nimaiyei to wodadani. ² Luyagohana i hopu mai hoi hipuli po galenana to galeyā po to kawamoinēya yaka binei uyahimi to ibaabanīyēya. Naka tauna luyagohana memewahagana a baba ma odubona Amana mitehi hi memae po i hopu mai uyahita. ³ Tauna to galeyā po ponana to nonoli yaka uyahimi to ipaliwelenēya ipa taumi po tauyai ta witulana gogona, gasi Amata ma Natuna Yesu Keliso mitehi ta witulana gogona. ⁴ Ega yaka geke omi leta to gilumiyahi po ona hiyawī ma ona kaoha labatana.

Yaubada yayatanei ta nēnae

⁵ Tuwega geke i paliweliyai po uyahimi to ibaabanīyēya naka Yaubada tauna yayata dumana po ega uguwa gehouna uyahina ita memae. ⁶ Uyahinei apo uguwa tupona uyahina ta memae yaka ega ipa tana ikoyakoyama po tana pa, ‘Yaubada mitehi to itulatulana,’ naka ega dewa dewadewana. ⁷ Yaubada yayata uyahina e memae ma inapa tupo yaayatanei ta nēnae yaka apo yayatanana uyahinei ata lawa mitehi ta witulatulana imahi, babana Natuna Yesu talanei ata apapoe atapuhi i liyeuyeuhi.

Apapoe ta nugohaleya

⁸ Tauta magomagouta tu apapoe ma ega ipa ta bowibowi ma ta koyakoyamēna meta po tana pa, ‘Tauta ta dewadewa po ega ata apapoe.’ ⁹ Ma tamogi ipa ta baha dumalu tana pa, ‘Aee, tau amaka a powaya,’ yaka Yaubada apo ata apapoehi atapuhi ina paligigilihi ma ina liyeuyeuta po ina houna idumaluta, babana Yaubada i dumalu yaka apo a baha ina limoinēya. ¹⁰ Apo ta baha tana pa, ‘Ega houga gehouna apapoe ata dewaya,’ naka mei Yaubada ta kawai koyakoyameya, babana a baha u nugonugota ega tata witumaganēya.

2

¹ Ulogaloga, geke omi leta a gilugilumiyahi uyahimi ipa ega apapoe dewana ona dewedewēya. Ma inapa iyai apapoe ina dewaya yaka Yesu Keliso tauna ata Tu hagu dumadumaluna apo ubeita ina lupali Amana uyahina, ² po ata apapoe ina

paligigilihi matababana Yesu tauna i witalaguyabena meya ata apapoe ubeihi, po gasi tu mehikuti atapuhi ubeihi.

Yaubada ta wiponawogogeya

³ Iyowai ma apo tauta Yaubada ta hanapugeya? Apo a taniwaga ta wiponawogogehi yaka Yaubada ta hanapugeya. ⁴ Inapa iyai ina ibaabani po ina pa, 'Tau Yaubada a hanapugeya.' Ma Yaubada a taniwaga ega ina iponawogogehi, naka e ikoyakoyama babana tahaya dumadumaluna i nehaleya. ⁵ Apo Yaubada a baha ta wotago imahiyeya yaka ata luhogalahi Yaubada binei ina lihogota po ta hanapugeya tulatana mitehi ta memae. ⁶ Apo ta baha tana pa, 'Tau Yaubada mitehi to memae,' yaka ipa ata mae mei Yesu a mae.

Ata lawa ta lauhogalehi

⁷ U lawa, apega lugagayo wouna a gilumiyahi ma geke lugagayo odubona o hanapugeya po hougana o nugonugobui wawala o nonoli ma geke a lailugo meya. ⁸ Geka lugagayona a gilugiluma meya naka tauta ta lauhogalena meta po mei Keliso i lauhogaleta pite, babana uguwa e yabayababa ma yayata dumana e gelegeleta.

⁹ Apo lawa awai walehina ina wihinigigiyeya po ina pa, 'Tau yayata uyahina a memae,' naka tauna e ikoyakoyama, ma yohola hoi uguwa e memae. ¹⁰ Ma taumi iyawoi hoi yayata o memae po walewalehimi o lauhogalehi apega ona peu. ¹¹ Ma apo walehim una ihinigigiyeya yaka tam uguwa uyahina e memae, ma uguwa dewana e wotagoya po matam i wigahu uyahinei ega uta hanapugeya meka e nena.

Palihanapu gilumana

¹² U logaloga, taumi omi baha geke a gilugilumiyahi, babana Yaubada omi apapoei i paligigilihi Yesu Keliso gowanei.

¹³ Ama, omi baha geke a gilugilumiyahi, babana tauna hougana i waawala amaka o hanapugeya. Hewahewali, omi baha geke a gilugilumiyahi, babana tu apapoe dumana amaka o kadidilili lagoni.

U logaloga, omi baha geke a gilumiyahi, babana Amata amaka o hanapugeya,

¹⁴ Ama, geke omi baha a gilumiyahi, babana tauna hougana i waawala amaka o hanapugeya. Hewahewali, omi baha geke a gilumiyahi, babana taumi o kadidili дума po Yaubada a baha uyahimi e memae, uyahinei tu apapoe dumana amaka o kadidili lagoni.

Hipuli gapolahi ta wihinigigiyehi

¹⁵ Hipuli a dewa ega ona lauhogalehi ma gasi hipuli gapolana ega nugomi ina wiwaya. Inapa hipuli a dewa ona lauhogalehi yaka apo Yaubada a luhogala ona wihinigiyeya. ¹⁶ Babana hipuli gapolana atapuna naka hini a luhogala apapoena po gapola luhogalana po wasawasa luhogalana, geke ginoulihi ega Amata uyahinei hita nei ma hipuli uyahinei hi nei. ¹⁷ Ma hipuli geke apo ina yababa po hipuli luhogalana atapuna apo hina kokoe, tamogi tauta Yaubada a nugotuhu ta wotagohi yaka apo ta mewahaga.

Keliso a gawiya

¹⁸ U logaloga, houga sigasigana i geletai, ma lolowa o noonoli ipa apo Keliso tu wigawiyena ina geletai, ma tamogi Keliso tu wigawiyena gehouhi hoi hipuli he memae, uyahinei ta hanapugeya geke amaka houga sigana i geleta. ¹⁹ Ma Keliso tu wigawiyena, ata bolu uyahinei hi hauhopu, ma tamogi ega ata bolu dumana babana itapa ata bolu dumana apo mitehi tata memae. Ma ega iyai gehouna, uyahinei hai naena i laugeleteya naka ega galitiyei.

²⁰ Ma taumi Alugo Woiyawa i besinanami po nugotuhu dumana amaka o hanapugehi. ²¹ Ega omi winugoneina binei ma leta geke ata himiliyahi, ma tamogi nugotuhu dumana amaka o hanapugeya po u nugonugomi i lugiigili naka koyama ega ita gelegeleta nutuhu dumana uyahinei. ²² Ma tauhi tu wikoyakoyama Yesu hi bowiyeya po hi pa, ‘Yesu tauna ega Besinana lawana.’ Apo iyai ina ibaabani geke pitenana yaka tauna Keliso tu wigawiyena po Kelisona Amana mitehi he ihinigiyehi. ²³ Babana inapa tam iyai Yaubada Natuna una wihinigiyeya, apega Amana mitehi ona memae. Ma inapa Natuna ona kawaimoineya yaka tauna ma Amana mitehi o memae.

²⁴ Taumi o nugobui wawala ma tuwega o noonoli, uyahina ona memae yaka apo Yaubada ma Natuna uyahihi ona memae, ²⁵ po yautu memewahagana i palipaliwitumaganeya uyahita apo ina welemi.

²⁶ Keliso tu wigawiyena ubeihi a’mgilumanehi po ega hina koyakoyamemi. ²⁷ Ma taumi nugotuhu dumana amaka o hanapugeya, babana Yaubada Alugonei amaka i besinanami po a besinana uyahimi e memae. Uyahinei ega ota nugoneya ipa lawa gehouna ina wiatatiyemi. Ma Yaubada Alugonei nugotuhu atapuhi e inugotuhumi, babana naka besinana dumana ma ega koyama. Uyahinei a wiatatiyana ona wotagohi po uyahina ona memae ma ega ona nenehaleya.

Yaubada natunatuna tauta

²⁸ Uyahinei u logaloga, Keliso uyahina ipa ona mewahaga po a houga nei ina gelegeleta, ega ona ihinimaya ma ona kaoha a nei binei.

²⁹ Yaubada ta hanapugeya tauna dumadumaluna uyahinei tauhi iyawoi tu dumalu lawahi naka Yaubada natunatuna.

3

¹ Amata a luhogala i lata duma uyahita uyahinei i kawainatuneta, po ega a baha yawa ma natunatuna dumahi tauta. Uyahinei tu mehipuli ega hita galena tuhagata babana Yaubada ega hita hanapugeya. ² U lawa, geka houkana Yaubada natunatuna tauta ma houga e nenei tauta apo galenata iyowaka? Ta hanapugeya Keliso a houga geleta uyahina matata apo ina buinihi po tauna galenana ta galena imahiyeya ma tauta ani galenata ina buinihi po tauna galenana ta waya. ³ Uyahinei nugotuhu lagona geka binei ta liyeuye meta po mei Keliso a yeuye.

Apapoe ta wihinigigiyehi

⁴ Ma tu apapoe atapuhi Yaubada a lugagayo he tutulagoni, babana apapoe naka lugagayo tulagonana. ⁵ Ma ta hanapugeya Keliso lolowa i nenei ipa ata apapoe ina hamaga halehi ma tauna ega kikina apapoe uyahina. ⁶ Uyahinei inapa tauta Keliso mitehi ta memae ega apapoe ta dewadewahi ma tauhi apapoe tu dewana Keliso ega hita galey a po ega hita hanapugeya.

⁷ U logaloga, lawa ega hina koyakoyamemi, apo taumi iyawoi omi dewa hina dumalu yaka taumi tu dumalu mei Keliso a dumalu. ⁸ Ma tu apapoe tauhi Tomodulele a bolu, matababana odubo walihagana i nei po amalai Tomodulele tauna tu apapoe. Uyahinei Yaubada Natuna i geleta hoi hipuli po ipa Tomodulele a bagibagi ina bohoya. ⁹ Tauta Yaubada uyahinei ta guniguni meta ega dewa apapoena ta dewedewena gawahi, babana dewa wouna u nugonugota amaka i houni uyahinei tauta Yaubada natunatuna ega emoemotana po dewa apapoena ta dewadeway a. ¹⁰ Yaka apo lawa ta galena tuhagahi iyawoi Yaubada natunatuna ma iyawoi Tomodulele natunatuna uyahina, babana Tomodulele a bolu tauhi apega hai dewa hina dumalu, po apega walewalehihi hina luhogalehi.

Ata lawa ta luhogalehi

¹¹ Geka tuwegana houkana o nugonugobui wawala ma o nonoli ipa ata lawa mitehi ta lauhogalena meta. ¹² Ma ega ipa mei Keini naka pitenana, babana Keini Tomodulele a bolu yaka walehina i uni po i hilage. Ma awai binei? Matababana walehina a dewa i dumalu, ma tauna a dewa i

apapoe binei ma walehina i'mgenagenaliliyeni. ¹³ Uyahinei walewalehiu, ega ona nugonugogohola apo tu mehikuti hina igawiyeta. ¹⁴ Iyowaka ma apo ta hanapugeya, hilage a tupo amaka ta damana haleya po ta nae luyagohana a tupo uyahina? Babana walewalehita ta lauhogalehi. Ma iyawoi tauhi ega luhogala u nugonugohi naka tauhi yohola hilage a tupo uyahina he memae. ¹⁵ Apo iyai walehina ina ihinigigiyeya yaka tauna tu'munugo ma ipa ona hanapugeya lawana luyagohana memewahagana ega ita tuhagaya.

¹⁶ Ma luhogala amaka ta hanapugeya babana Keliso yautuna i palihaleya po i hilage ubeita. Uyahinei tauta gasi i linanata po yaututa ta palihalehi walewalehita ubeihi. ¹⁷ Inapa tu wigapola gehouna ina memae ma walehina a gapola ma hagu ega ina weleweleya, nugote Yaubada luhogalana tu wigapola u nugonugona ega ita memae. ¹⁸ U logaloga, luhogala ega ipa gamotiyei ta bahebahena yababaya, ma ata wihaguhagu dumanei luhogala ta woogeleteya. ¹⁹ Uyahinei ta hanapugena meta tauta a natunatu dumata po ega ta matomatouta Yaubada u matana. ²⁰ Yaka ega tana pa, 'Moina tau Yaubada natuna?' Babana Yaubada ata winugonugotuhu magomagouhi i hanapugehi po ata matoutahi apo ina bohohi.

²¹ U lawa, inapa ata matouta ta wohouni apo ta nugomotu Yaubada u matana. ²² Ma ata lupali uyahinei apo ina weleta babana tauna a lugagayo ta iponawogogehi, po ata dewa u matana ubeihi i kaoha. ²³ Ma geka a lugagayohi, ipa Natuna Yesu Keliso gowana ta witumaganeya, ma ata lawa ta luhogalehi, mei i bahebaheya pite. ²⁴ Inapa a lugagayo ta wootagohi naka tauna uyahina ta memae, ma tauna uyahita e memae. Ma iyowai apo ta hanapugeya uyahita e memae? A dumalu naka Alugona i weleta po uyahita e memae.

4

Yaubada Alugona ma palouma alugona apo ta galena tuhagaya

¹ U lawa, apo lawa gehouna ina iatatiyana po ina pa, 'Nugotuhu geka Yaubada uyahinei i nei,' ega ona itumaganeya, ma ona ludadani Yaubada Alugonei bo palouma uyahinei, babana tu wibaabani koyakoyama hoi hipuli hi maga дума.

² Ma Yaubada Alugona a wiatatiyana ona hanapugena dumaya naka i baheya i pa, 'Yesu Besinana hoi hipuli i wilawa hota.' ³ Ma alugohi apo Yesu hina bowiyeya, tamogi tauhi ega Yaubada uyahinei, tauhi Keliso tu wigawiyena binei hi nenei amaka o nonoli, tauhi naka hoi hipuli geka hougana he memae.

⁴ U logaloga, taumi Yaubada uyahinei o wawala mai, po alugo tapuhi amaka o kadidili lagonihi, babana Alugo Woiyawa uyahita e memae i kadidili lagona, ma alugo tu mehipuli uyahihi he memae hai kadidili ega ita lata. ⁵ Ma tu mehipuli tauhi hipuli dewana binei he ibaabani uyahinei tu mehipuli atapuhi hai baha hi nonoli. ⁶ Ma tauta Yaubada uyahinei ta nei yaka Yaubada tu hanapugena ata baha he noonoli. Ma tauhi Yaubada ega hita hanahanapugeya ata baha apega hina nonoli, yaka ta hanapugeya tauhi alugo koyakoyama uyahihi e memae.

Yaubada a luhogala

⁷ U lawa, ataputa ta lauhogalena meta babana luhogala Yaubada uyahinei i nei, po tauta tu luhogala yaka Yaubada i kawainatuneta po tauta Yaubada ta hanapugeya. ⁸ Ma tauhi ega hita lauhogala naka Yaubada ega hita hanapugeya, babana Yaubada a dewa luhogala. ⁹ A luhogalana i wogeleteya Natuna uyahinei, naka Natuna tunawa hotana i himila hopuniyai hoi hipuli po ipa luyagohana ina weleta. ¹⁰ Geka a luhogala anona dumana tauta ega Yaubada tata lauhogaleya ma tamogi i luhogaleta po Natuna i palihaleya ata apapoe ubeihi i witalaguyabena meya. ¹¹ Naka uyahina Yaubada a lunugotootogo uyahita i lata duma. Uyahinei u lawa tauta emosi po emosi ipa ta lauhogalena meta. ¹² Tauta tu mehipuli ega houga gehouna Yaubada tata galeya, ma tauta emosi po emosi ata luhogala uyahinei Yaubada apo ina melabenita po tauna miteta po a luhogala anona uyahita ina lata.

¹³ Iyowai ma apo ta hanapugeya tauta uyahina ta memae, ma tauna uyahita e memae? Babana Alugona i weleta. ¹⁴ Ma tauyai Yaubada Natuna mataiyei to galeya po to kawamoineya to pa, 'Amata Natuna i himila hopuniyai hoi hipuli Tu wiluyagohanita.' ¹⁵ Uyahinei apo iyai ina kawamoineya po ina pa, 'Ee, Yesu tauna Yaubada Natuna,' yaka Yaubada mitehi he memae. ¹⁶ Yaubada a luhogala uyahita amaka ta hanapugeya po ta kawamoineya.

Yaubada a dewa luhogala; apo iyai luhogala dewana ina mimiyena tagoya, yaka lawana Yaubada mitehi he memae, ma Yaubada tauna uyahina e memae. ¹⁷ Uyahinei luhogala dewana uyahita ina lata duma po Yaubada a iyeta luhetala uyahina ta nugokadidili babana hoi hipuli ata memae mei Keliso a mae. ¹⁸ Ma luhogalata tepanei apega ta matouta, babana ta hanapugena dumaya i luhogaleta po ega ta matomatouteya. A libahibahi ta lowolowogeya babana a luhogala yohola ega tata hanapugena imahiyeya.

¹⁹ Ma ta lauhogaleya babana tauna i luhogala tahaya uyahita. ²⁰ Apo iyai ina baha ina pa, 'Yaubada a luhogaleya,'

ma lawana walehina ina ihinigigiyeya naka e ikoyakoyama, babana walehinana i galeyama ma ega ita luhogaleyama, yaka ega emoemotata po Yaubada ina luhogaleyama, matababana Yaubada ega ita gagaleyama. ²¹ Ma ata lugagayo Yaubada uyahinei i pa, inapa tauna ta luhogaleyama yaka walewalehita gasi ta luhogalehi.

5

Witumagana uyahinei apo hipuli dewana ta kadidili lagoni

¹ Apo Yesu ta witumaganeya po tana pa, 'Tauna Besinana lawana,' yaka tauta Yaubada natunatuna. Ma inapa Amata ta luhogaleyama yaka natunatuna gasi ta luhogalehi. ² Iyowai ma apo ta hanapugeyama Yaubada natunatuna ta lauhogalehi? Babana Yaubada ta luhogaleyama ma a taniwaga ta wiponawogogehi. ³ Apo Yaubada ta luhogaleyama yaka ta wiponawogogeyama po a taniwaga uyahita hina teyateyama. ⁴ Tauta Yaubada natunatuna yaka hipuli dewahi ta kadikadidili lagonihi. Awai uyahinei ta kadikadidili? Ata witumaganagei. ⁵ Apo Yesu ta witumaganena dumaya tauna Yaubada Natuna naka uyahinei apo hipuli dewana ta kadidili lagoni.

Yesu ani limoinana

⁶ Yesu Keliso i wogeletana meya uyahita naka goilei bapatiso i waya ma talana i kolokololo uyahinei. Ega goila tunawana uyahinei, ma goila po gasi tala uyahihiyei. Naka binei ma Yaubada Alugona i limoineya, babana Alugona a dewa hi dumalu duma. ⁷ Yesu ani limoinana ginouli tonuga he memae, ⁸ naka Alugo, ma goila, ma tala, geka hai tonugahi hai wiatatiyana emosi. ⁹ Inapa lawa hai kawamoina ta wotagohi, yaka Yaubada a limoina Keliso binei ta wotagoyama babana Yaubada tauna i hanapu duma po Natuna binei i baheya. ¹⁰ Inapa tauna ta witumaganeya apo u nugonugota mayana ta waya, baha dumana tauna Yaubada Natuna. Ma inapa ega tana itumaganeya yaka apo Yaubada ta kawaikoyakoyameyama, babana a wibaabani Natuna binei ega tata witumaganeya. ¹¹ Ma a limoina naka Natuna uyahinei luyagohana memewahagana i weleta. ¹² Apo iyai Yaubada Natuna mitehi hina memae, lawana luyagohana amaka i tuhagayama ma apo iyai ega Yaubada Natuna mitehi, tauna luyagohana ega uyahina.

Luyagohana tuwetuwenai binei

¹³ Omi leta geka a gilugilumiyahi ipa ona hanapugeyama, ma inapa Yaubada Natuna gowanei ona itumagana apo luyagohana tuwetuwenai ona tuhagayama. ¹⁴ Apo ata lui Yaubada u matana ta hanapugeyama yaka naka Yaubada a nugotuhu ta

wotagohi ata lupali uyahihi po apo ina nonolihi awai po awai ta laupali ubeihi. ¹⁵ Uyahinei ata lupali atapuhi i nonolihi yaka ta hanapugeya ata lupalihi anohi e weleweleta.

¹⁶ Apapoe gehouhi mihahi hilage, ma gehouhi eega, uyahinei inapa tam iyai walehim a apapoe una galey a po apapoena ega ina lata naka ega mihana hilage, ma tamogi tu apapoena binei una laupali Yaubada uyahina po Yaubada om lupalina ina nonoli po walehimna ina wiluyagohani. Ma apapoe hai meiha hilage ega ubeihi ona laupali Yaubada uyahina. ¹⁷ Powa atapuhi naka apapoe ma gehouhi hai meiha ega hilage uyahina.

¹⁸ Ma amaka ta hanapugeya ipa apo Yaubada ina kawainatuneta yaka ega ta wooapapoe, babana Yaubada a Natututu woga e gagalena iteteta po Tu apapoe apega ina wogodadanita. ¹⁹ Ma tauta ta hanapugena meta Yaubada e inatuneta, tamogi tu mehipuli magomagouhi Tu apapoena e tanitaniwagehi. ²⁰ Ma gasi ta hanapugeya Yaubada Natuna amaka i nei po nugonugota i liyayahi, po Yaubada a nugotuhu dumana ta hanapugehi, babana tauta Natuna Yesu Keliso mitehi ta memae. Ma Yesu tauna Yaubada dumana po tauna luyagohana tuwetuwenai ega sigasigana i weleta.

²¹ U logaloga ona galena itete memi po ani witumagana powa uyahihiyei ona lowogena memi.

2 Yoni

Wimaamala

¹ Tau tu witaniwaga gehouna, ma tam keduluma Yaubada i inaganim natunatum mitehi omi leta geke a gilugilumiyahi. Moina dumana a luhogalemi. Naka pitenana tauhi gasi tahaya dumana tu wotagona hi luhogalemi. ² Matababana nugotuhu dumahi u nugonugota he memae po nugotuhuhi uyahita hina mewahaga.

³ Uyahinei Yaubada Amata ma Natuna Yesu Keliso hai nu-gohegoyagei po hai lunugotootogogei po hai nugodumolagei ona memae anai dumalumi po anai luhogalami.

Yesu tuwegana ona womomota imahiyeya

⁴ A kaoha labatana babana natunatum gehouhi a tuhagahi tahaya dumana he wootagoya mei Amata e tanitaniwageta pite. ⁵ Keduluma, geke a palipaliwelem, ega taniwagana wouna po apo a paliwelem, ma hougana u nugonugobui wawala ma taniwagana u hanapugeya ipa emosi po emosi ta lauhogalena meta. ⁶ Luyogala anona gegeka naka Yaubada a taniwaga ta wootagoya, babana taniwaga odubona amaka u hanapugeya ipa luhogala mamaenei ta memae.

⁷ Ma tu wikoyakoyama boluhi hoi hipuli hi geleta po Yesu Besinana lawana he bowibowiyeya he pa, 'Ega ita wilawa hota.' Tauhi iyawoi geke pitena he ikoyakoyama tauhi Keliso tu wigawiyena. ⁸ Tu wikoyakoyama uyahihiyehi ona galena itete memi. Inapa ona wotagohi apo omi bagibagi mihahi apega ona tuhaga imahiyehi. ⁹ Tauhi iyawoi Keliso hi nehaleya yaka a wiataiyana ega hita wotagoya, tauhi gasi Yaubada hi meliya haleya. Ma inapa Keliso a wiatatiyana ona womomota imahiyehi yaka naka Amata Natuna mitehi uyahimi he memae. ¹⁰ Inapa lawa gehouna ina wileta po wiatatiyana tapuna ina welewelemi ega ona kaoheya po ipa ina nenehi omi numa uyahina po ona maamali, ¹¹ meka po apo a bagibagi powa uyahina ona wohaguya.

Baha anani kokoe

¹² Ginouli magomagouhi u nugonugou he memae ipa ubeihi an'omgiluma nehi ma amaka, babana nugonugou ipa a nehi uyahimi po taumi ma tau ta wibaabani gogona, ma ta kaoha gogona.

¹³ Walehim tauna Yaubada i inagani natunatum hai wimaamala uyahim.

3 Yoni

Wimaamala

¹ Tau tu witaniwaga gehouna, ma leta geka a gilugilumiyahi tam tulau Gaiyasi uyahim. Moina dumana a luhogalena dumam.

² Tulau, a laupali Yaubada uyahina kamnam a dewadewa po ipa dewadewa una tuhagaya mei Alugom i memeimahi pite. ³ A kaoha дума babana lolowa walewalehita gehouhi hi nei uyahiu po om dewadumalu binei hi paliweleu, babana mamae dumalunei e nenaе. ⁴ Geka pite tuwega naka u ani kaoha, babana u logaloga memae dumadumalunei o nenaе.

Ata tu hagu po ata gawiya ubeihi

⁵ Tulau, hougana walewalehita hi weluweludadana om meyagai uyahina ma om wihaguhagu binei naka dewana om witumagana i wogeleteya. ⁶ Naka lawahi o haguuhaguhi ubeihi tu tapalolo uyahiyai hi deedeяa. Uyahinei hougana walewalehita hi nenehalem ma dumalugei hagu u welehi hai kadau binei. ⁷ Tauhi Keliso gowanei hi kadakadau wiiwila nae ma hagu ega hita tuhagaya tu meuputa uyahihiyei. ⁸ Uyahinei tauta i linanata po lawa geka pitenana ta haguhi po magomagouta ta witubagibagi gogona Yaubada binei.

⁹ Leta odubona a gilugilumiyahi omi bolu uyahimi. Ma u hayami Diyotapa i luhogaleya ipa tauna tunawana ina tahatahaemi yaka u taniwaga i guduhi. ¹⁰ Ma ega tunawau i iyalutugeu ma walewalehita ega ita kaohehi ma tu tapalolo i hauhopunehi babana walewalehita hi ihaguhaguhi binei. Inapa houga awai a geletahi apo a dewana binei ta wibaabani.

¹¹ U lawa, dewa apapoehi ega ona itutupoganehi ma dewa dewadewahi ona wotagohi. Tu dewadewa Yaubada uyahinei hi nei ma tu apapoe Yaubada ega hita hanapugeya. ¹² Ma Demitiliya lawa dewadewa dumana. Lawa magomagouhi hi baheya, ma hai bahana naka baha dumana ma tau gasi a baheya naka pitenana po amaka o hanapugeya naka tau tu limoinena.

Baha anani kokoe

¹³ Ginouli atapuhi he memae ma a luhogaleya ipa ubeihi an'omgiluma ma amaka, ¹⁴ babana ega daona ma apo a nehi po taumi ma tau ta wibaabani gogona.

¹⁵ Ata lawa geka hota hai wimamala uyahim. Ma ata lawa atapuhi naka hota uyahihi u wimaamala una paliwelehi. Yaubada a nugodumola ina melabenimi.

Yuda

Wimaamala

¹ Tau Yuda, Yesu Keliso a tu bagibagi ma walehiu Yamesa.

Geka omi leta a gilumiyahi taumi Yaubada Amata i inaganimi uyahimi, babana i lunugotootogogemi ma Yesu Keliso e gagalena itetemi.

² Yaubada a lunugotootogo ma a nugodumola ma a luhogala hina melabenimi.

Tu wiatatiyana powa

³ U lawa, a luhogaleya ipa ata luyagohana binei an'omgiluma nehi ma tamogi ega emoemotana, babana amaka wiatatiyana tapuna i geleta u hayami uyahinei geka omi letana uyahina ipa omi ututu a lawi po ipa ata ani witumagana binei ona towolo kadidili. Matababana ata ani witumagana Yaubada a wiwoiyawa uyahita amaka i houna liligeya. ⁴ Winugonugotuhu powa i gelegeleta uyahimi babana tu apapoe gehouhi hi koyamemi po hi lui tu witumagana omi bolu uyahina. Tauhi ata Guyau emosi hota Yesu Keliso Tu wasawasa hi wihinigigiyeya po a lunugotootogo binei hi ibaabani koyakoyama hi pa, 'Yaubada e palipaligigilita yaka emoemotata po gobu tahayana ta wotagoya.' Tauhi mayau alalatana apo hina wialoni binei ma odubona Yaubada i giluma hopuneya babana hi wihinigigiyeya.

⁵ Uyahinei geka bahahi ona inugonugotuhugehi po u nugonugomi hina lumadamadaga imahiyehi. Ma a inugohepa memi naka Yaubada odubona a bolu i wiluyagohanihi po Isipitagei hi hopu ma u mulina gehouhi ega hita itumaganeya i unihi. ⁶ Tu winoyanoya mi yadena ona nugotuhuhi, odubona tauhi tunawahi hi wohepena mehi po hai ani mae hi nehalehi, ma Yaubada i panihi po i houna hopunehi tupo uguguwana uyahina po noka hotanana hina memae a sigana houga libahibahi iyetana ina geleta. ⁷ Yaka Sodom ma Gomola u liyaliyahi dobu gehouhi hi memae ona nugotuhuhi. Tauhi matamaga dewana po dewa buubuuwa gehouhi uyahihi hi palipalihalena mehi, uyahinei Yaubada i liyababahi mayau ebebala ega sigasigana uyahinei yaka wiatatiyanana geka uyahinei ta galena tuhaga ma apapoe ta lowo haleya.

⁸ Naka pitenana tu apapoehi hai wiatatiyana apapoehi luboniyehi he nenei naka matamaga ma tanitaniwaga he ihinigigiyehi, ma yada tu miyena diidigahi he idibogihhi. ⁹ Ma

tu winoyanoya mi yadena hai taniwaga Maikeli odubona Tomodulele mitehi hi igamogahigahi Mose hinina hilahilagena binei, po Maikelina ega Tomodulele ita widibogi, ma geke pite i baha i pa, 'Guyau apo ina paliyem.' ¹⁰ Ma tauhi tu apapoehi hai winugoneina binei Yaubada a tu winoyanoya he idibogihhi babana tauhi mei gamogamo po hai kamna he wootagohi yaka tunawahi he iapapoe mehi.

¹¹ Tauhi hi winugotootogo duma babana Keini a omunugo tahayanei he nena, ma hai wigapola ubeihhi ma he dewadewa yabayababa po mei Balama odubona i dewadewa yabayababa, ma apo apapoe hina wialoni babana Yaubada a taniwaga he ihinigigiyeya mei gasi Kola odubona Mose a taniwaga i ihinigigiyeya po i hilage.

¹² Houga tapalolo omgogonana yaniyanina o dewadewaya, ma tu apapoe hi lui mahi po omi am he iapapoeya, po ega hita ihinimaya. Nugonugohi ipa tunawahi hin'omhiyougo. Galenahi mei yaloi i wigahu ma tamogi togowa e yoyogehi po ega ita atatuna po mei mayau a houga ugo ma tamogi ega anohi, uyahinei apo hina tala halehi po hina hilage imaimahi. ¹³ Ma galenahi mei ududu baneihhi nudanuda anai pulopulona e ihulu geleteya. Galenahi mei ubona apo hina ineneyabayababa po uguwa a tupo uyahina hina mewahaga.

¹⁴ Odubona Adam a houga u mulina ma i nei po Enoka uyahina naka hapa magouhi 7, Enoka i bahabaha piko tu apapoe ubeihhi i pa, 'Ona galeya Guyau tu wiwoiyawena tausana wabihaga mitehi he nenei, ¹⁵ ipa lawa atapuhi ina taniwagehi hai dewa apapoehi ubeihhi. Apo ina libahibahihhi babana hai dewa apapoehi po hai kawaiapapoe atapuhi Yaubada uyahina binei.' ¹⁶ Tu apapoe lawahi hoi widibodiboga hi gae po hoi palihopuhopunana hi gae. Tauhi hai kamna apapoehi he wootagohi ma he nugonugogegae. Tauhi hai lawa uyahihhi he launugotootogo koyakoyama gapola ubeihhi.

¹⁷ Ma tamogi u lawa, ata Guyau Yesu Keliso a tu wituwetuwegaha hai baha ona nugotuhuya ¹⁸ hougana hi pa, 'Houga anani kokoe uyahina lawa gehouhi apo dewa dumadumaluhhi hina lauguyoguyogehi ma hai kamna apapoehi uyahihhiyei apo hina nena.' ¹⁹ Tu apapoe hipuli dewahi he wootagohi po uyahinei tu witumagana omi bolu hi kahaya babana Alugo Woiyawa uyahihhi ega ita memae.

²⁰ U lawa, nugote omi witumagana waiwoiyawaneihhi ona wogomemi po ona towolo kadidili ma Alugo Woiyawa a nugotuhugeihhi ona laupali Yaubada uyahina. ²¹ Ma Yaubada a luhogala ubeita ona womomohi po ona iononana houga awai apo ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogogehi luyagohana memewahagana ina weleta. ²² Ma ata lawa gehouhi

ega hita itumagana imahi ona lunugotootogogehi. ²³ Lawa gehouhi dobu ebebalana u liyaliyana he memae ona halohi. Ma lawa gehouhi ona launugohegohegoyehi a matoutami po hai luhogala apapoehi mei luilui gobugobuna ona wi-hinigigiyehi.

Baha wigiyana

²⁴ Yaubada ta wotalagiyeya babana emoemotana apo ina galena iteteta po ega ta pipeu ma ina nae po a siga houga u matata ina weluwinita a dobu didigana uyahina ata dewa anai dumadumaluhi po apo ta kaoha labatana. ²⁵ Yaubada Tu wiluyagohanita ta wotalagiyeya ata Guyau Yesu Keliso gowanei babana tauna a diidiga po a wasawasa po a manini po a taniwaga odubo walihagana po amalai po houga he nenei apega hina kokoe. Moina.

Yaubada a wogeletana

¹ Buka geka uyahina Yaubada noyana i wogeleteya Yesu Keliso uyahina po ipa Yesu a tu bagibagi tauta ina wiatatiyeta po ta hanapugeya houga kikina ma apo awai hina geleta yaka Yesu a tu winoyanoya i himiliyai tau a tu bagibagi Yoni uyahiu po ipa a wipaliweleneya. ² Tau Yoni ginouli geka atapuhi amaka a galehi yaka a palipaliwelemi Yaubada a baha po Yesu Keliso tuwegana. ³ Ona kaoha tu'mhiyawa po tu lunonola ipa geka bahapiko gilugilumana ona wotagoya babana houga amaka i tuliyaliyata.

Wimaamala bolu magouhi 7 uyahihi

⁴⁻⁵ Tau Yoni, omi pepa a gilumiyahi tu witumagana bolu magoumi 7 Asiya u hinena o memae.

Yaubada odubo walihaga uyahinei i nei po amalai, po houga he nenei uyahihi e memae, ma Alugona tupo magouhi 7 tauhi Yaubada anani mae wasawasana u naona he towotowolo ma Yesu Keliso tauna tu limoina dumana tauna hilage uyahinei i towolo tahaya po hipuli wasawasahi hai Guyau. Hai tonuga gegekahi hai lunugotootogo ma nugodumola uyahimi.

Yesu Keliso tauna i lunugotootogogeta po talanei ata apapoe i oga halehi, ⁶ po uyahinei i wiwawalita po tauta a tu wiwasawasa po a tu witalaguyaba Yaubada Amata uyahina. Yaka Yesu ta wootalagiyeya babana a wasawasa po a kadidili memewahagana. Moina.

⁷ Ona galeyau, apo yohola yaloigei ina hopu mai po lawa magomagouta matatiyei ta galeyau ma tu wihiniwiyuwana apo gasi hina galeyau ma tu mehipuli tupo atapuhi uyahihi he memae apo hina nugodubu po u matana hina tou bahabaha.

Naka moina apo ina geleta.

⁸ Guyau Yaubada a baha i pa, 'Tau tu kadidili dumana, tau ani wawala po ani kokoe. Houga odubona po amalai po houga he nenei uyahihi a memae.'

Keliso galenana

⁹ Tau walehimi Yoni, amaka ta wibolu emosi Yesu Keliso uyahina taumi po tau, uyahinei tan'omtaibagibagi wiyuwa po witai uyahihi Guyau anani taniwaga binei. Tau Yaubada a baha a guuguyeya ma Yesu Keliso tuwegana binei hi panu po Patimo bonabonana uyahina a memae. ¹⁰ Guyau a iyeta uyahina Alugo Woiyawa uyahiu mayana a waya ma baha baneina gehouna a noonoli mei himogo u muliu i ibaabani ¹¹ i

pa, 'Awai u gagalehi una giluma hopunehi po pepa pilipilina una himili tu witumagana hai bolu magouhi 7 uyahihi. Naka dohuhi Epeso, Simuna, Pegamum, Tayataila, Sadisa, Pilade-piya, Leodisiya.'

¹² Ega yaka a pa iyai uyahiu e ibaabani po a luhagawileu po ipa a galeya, yayata ani hounahi magouhi 7 a galehi gole uyahihiyei hi dewahi. ¹³ Ma u tipolihi lawa gehouna a galeya galenana amaka mei Lawa Moinana, a luilui daodaona i hopu po u aena, ma a dagilolo gole. ¹⁴ Ma unununa apala wakekena mei kehoi, ma matana ani galenahi mei mayau alalatana. ¹⁵ Ma aena namalana mei pawasi ebebalana ma ponana mei tapatapana gololona. ¹⁶ Ma ubona magouhi 7 awala hinebawanei i wohepahi ma u gamona kwasikwasi mena luwaluwaga komkomna i lugeleteya ma tepana galenana mei kabudala a wimatatona.

¹⁷ A galeya ma u aena a guli hopu po a lauhilageu. Ega yaka awala hinebawana uyahiu i houni ma i baha i pa, 'Ega una matomatouta tau tu tahaya po tu wimuli. ¹⁸ Una galeu tau lolowa a hilage ma a luyagohana meme po a memae houga tuwetuwenai. Tau hilage taniwagana po hiyoyowa matetana ani'mhoena a womomohi.

¹⁹ 'Geka houkana ginouli u gagalehi ubeihi un'omgiluma amaka hi wawala ma houga he nenei hina lugeletehi. ²⁰ Geka ubonahi magouhi 7 u gagalehi u awala hinebawau po yayata ani hounahi magouhi 7 u gagalehi naka anohi hi wipilipili duma, yaka apo uyahim a liyayahi. Ubona naka tu winoyanoya, ma tu winoyanoyahi tauhi omi tu galena itete. Ma yayata ani hounahi naka tu witumagana omi bolu magoumi 7.'

2

Mi Epeso hai tuwega

¹ Lawana i baha mai uyahiu i pa, 'Tu witumagana boluhi u Epeso he memae hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi tau uyahiugei ubona magouhi 7 awala hinebawaugei a womomohihi, ma yayata ani hounahi magouhi 7 u tipolihi a lautowolo nae uyahiugei. Tau u wipaliwelena uyahimi a pa:

² Amaka a hanapugemi omi bagibagi a lata po omi omtaibagibagi ubeihi o kadidili po lawa apapoe o wihinigiyeyehi po tu wituwetuwega koyamahi tau biugei o ludadanihi po hai koyama o hanapugehi. ³ Ma omtaibagibagi o hanapugeya uyahinei bagibagi baneihi po witewiteihi uyahihi ega ota tapiya, tau gowau binei.

⁴ Ma tau ginouli gehouna uyahimi a gagaleya ega ita dewadewa, babana lolowa o luhogalena dumau ma geke hougana o peu po amaka o wohouna. ⁵ Yaka omi peu binei ona winugonugotuhu imahi ma ona nugobui po ona bagibagi imahi mei lolowa. Ma inapa ega ona nugobui apo a nehi uyahimi po omi yayata ani hounana a wihaleya. ⁶ Ma a hanapugemi ginouli dewadewana gehouna uyahimi naka Nikoletana hai dewa apapoehi o wihinigigiyehi mei tau gasi naka pitena.

⁷ Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona nonoli. Ma taumi iyawoi ona kadidili yaka apo luyagohana mayouna ugonu Yaubada a tano dewadewana uyahina e memae a welemi.’

Mi Simuna hai tuwega

⁸ Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Simuna hai tuwega una gilumi, po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi tau tu tahaya po tu wimuli uyahiugei. Tau amaka a hilage po a towolo meme po a yautuwe a memae. Tau geke a ibaabani a pa:

⁹ Amaka omi wiyuwa a hanapugehi po omi widaya-dayabu. Ma ipa ona hanapugeya omi wasawasa tau u matau. Ma lawa gehouhi hi igowena mehi mi Yudeya hai bolu ma eega tauhi Tomodulele a bolu, uyahinei he palipaliwinamemi. ¹⁰ Ega ona matomatouta apo inapa ginouli awai binei ma wiyuwa ona tuhagaya naka apo Tomodulele ina ludadanimi po gehoumi hina panimi po hoi numa panipani hina hounimi, ma tamogi omi witeihi naka mei iyeta magouhi 10 ubeihi. Ma ona towolo kadidili po a siga hilage yaka apo omi meiha yautu memewahagana a welemi.’

¹¹ Ma inapa taumi iyawoi anai taniganami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona nonoli. Ma apo taumi iyawoi ona kadidili yaka apega hilage wilugana ina wiapapoenimi.

Mi Pegamum hai tuwega

¹² Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Pegamum he memae hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi tau uyahiugei u kwasikwasi mena luwaluwaga komkomna a ibagibagi. Tau uyahimi a ipaliwelen a pa:

¹³ Amaka a hanapugemi tupu naka uyahina o memae Tomodulele anani taniwaga. Ma tamogi o witumagana

po ega ota bowibowiyeu. Ma hougana tu kawamoineu dewadewana Anitipasa hi laihilageni omi dobu uyahina, taumi o towolo kadidili.

¹⁴ Tamogi omi dewa gehouhi ubeihi ega ata kaoha, babana gehoumi omi dewa mei Balama. Tauna lolowa Balaki i wiatatiyeya po mi Isalaela ani peu hi wotagoya po talaoloto hi witumaganeya po aniani hi yamweleneya po hi anani ma hi matamatamaga. ¹⁵ Naka pitenana gehoumi Nikoletana hai wiatatiyana apapoehi o wootagohi. ¹⁶ Uyahinei geke hougana omi apapoe uyahihiyei ona nugobui. Ma inapa ega apo houga kikina ma a nehi po a wigawiyemi kwasikwasi gamougei e gelegeleta uyahinei.

¹⁷ Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona nonoli. Ma apo taumi iyawoi ona kadidili yaka aniani yadei gowagowadana a welemi. Ma emosi po emosi uyahimi apo gaima wakewakekehi a gutaya, ma gaimahi uyahihi naka gowami wouhi he memae, naka ega iyai gehouna emoemotana po ina hanapugeya ma iyai tauna tu tama tunawana apo ina hanapugeya.'

Mi Tayataila hai tuwega

¹⁸ Lawana i baha meme uyahiu i pa, 'Tu witumagana boluhi u Tayataila, hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi naka tau Yaubada Natuna uyahiugei, tau matau galenana mei mayau ebebalana, ma aeu mei pawasi namanamalina. ¹⁹ Geke tau u wipaliwelena uyahimi a pa:

Omi bagibagi po omi luhogala po omi witumagana po omi wiponawogo po omi omtaibagibagi, amaka a hanapugehi geke hougana a hanapugemi o wobagibagi duma ma lolowa eega.

²⁰ Ma ginouli emosi hota binei ega ata kaoha, babana wawine gowana Yesabeli ega ota wihinigigiyeya. Ma tauna i bahena meya i pa, tu bahapiko. Ega tauna ma e ikoyakoyama. Matababana wawine naka u tu bagibagi i wiatatiyena powahi po he matamatamaga ma i niyehi talaoloto uyahina po he itumagana ma a yam tupona he anani. ²¹ Naka wawinena a gaogao amaka a weleya po ipa apapoe uyahinei ina nugobui ma ega ita luhogaleya. ²² Uyahinei apo totogo a weleya po iyawoi tauhi mitehi hina matamatamaga yaka apo wiyuwa baneina hina tutuhagaya, apo hai dewa apapoehi uyahihiyei ega hina nugobui yaka. ²³ Ma natunatuna apo a lihilagenihi po tu witumagana bolumi ona hanapugeu, tau lawa atapumi

omi winugonugotuhu magomagouhi a hanapugehi po at-
apumi apo a wimihemi awai po awai o dewadewahi omi
bagibagi apapoehi po dewadewahi uyahihiei. ²⁴Ma taumi
mi Tayataila Yesabeli a wiatatiyana ega ota wootagoya po
Tomodulele a bagibagi hinehi ega ota hanapugehi yaka
apega lugagayo gehouna a welemi, ²⁵tamogi ona towolo
kadidili omi witumagana uyahina po a siga a gunawilena
meu.

²⁶Ma apo taumi iyawoi ona kadidili po u nugotuhu
ona dewadewaya ina nae po ani kokoe uyahina yaka apo
taniwaga a welemi po tupo atapuhi ona taniwagehi mei
Amau taniwaga i weleweleu pite. ²⁷Mei Buka gilumana i
pa,

“A taniwaga ina kadidili po lawa ina taniwagehi

mei kodila pawapawasi uyahinei walata ta lauhedali.”

²⁸Ma apo ubona malatomtom a welemi. Ma inapa taumi
iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu wituma-
gana bolumi ona nonoli.’

3

Mi Sadisi hai tuwega

¹Lawana i baha meme uyahiu i pa, “Tu witumagana boluhi
u Sadisi hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una
paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi tau uyahiugei tau Yaubada Alugona
tupo magouhi 7 uyahiu e memae ma ubona magouhi 7 tau
a womomohi. Tau geke a ipaliwelena uyahimi a pa:

Omi bagibagi amaka a hanapugehi ma lawa he hune-
hunemi ipa ota dewadewa дума ma tamogi ega kik-
ina ota dewadewa babana taumi tu tapitapiya lawami.

²Yaka taumi omi witapitapiya uyahinei ona kadidili meme
Yaubada a hanapu habuluna u nugonugomi e memae ona
wilataya po ega ona tapitapiya дума. Babana a hana-
pugeya omi bagibagi Yaubada u matana ega hita dumalu
imahi. ³Odubona amaka hi wiatatiyemi po o nonoli yaka
ona nugotuhuya ma ona wiponawogo po ona nugobui. Ma
inapa ega omi witapitapiyagei ona kadidili meme yohola
apo a nehi po a laigoholimi mei tu danene ega ota hana-
pugeya iyeta awai apo a nehi uyahimi. ⁴Taumi mi Sadisi
gehomi omi luilui hi yeuyeu yaka apo yohola taumi ma
tau po ta negogona ata luilui wakewakekehi yawa babana
taumi i linanami. ⁵Naka pitenana apo taumi iyawoi
ona kadidili yaka taumi apo a luilui wakewakekena ona
luiya po apega gowami a hoehoe haleya yautu bukana
uyahina ma apo gowami a hiyahiyawihi Amau u matana
po a tu winoyanoya u matahi. ⁶Ma inapa taumi iyawoi

anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona nonoli.’

Mi Piladepiya hai tuwega

⁷Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Piladepiya hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi tau woyeuyeu hotau, po dumadumaluwe uyahiugei ma tau gasi Dawita a gudu ani’rhoena u nimau e memae apo gudu a hoeya ega emoemotana po iyai ina guduya ma apo a guduya yaka apega iyai ina hoeya.

⁸Tau geke a ipaliwelena uyahimi a pa:

Omi bagibagi amaka a hanapugehi ma a hanapugeya omi kadidili ega ita lata ma tamogi u baha o wotagohi ma ega ota bowibowiyeu. Amaka mateta a hoeya u matami, po ega emoemotana iyai gehouna ina guduya. ⁹Tomodulele a bolu apo a liyababaya babana hi koyama po hi pa, tauhi mi Yudeya po he palipaliguyoguyougemi yaka apo a weluwinihi po hina nei u matami po hina polou, po atapuhi hina hanapugeu tau a luhogalemi. ¹⁰Apo yohola houga witai ina gelegeleta hoi hipuli lawa atapuhi a ludadanihi ma taumi houga witai uyahina apo a galena itetemi babana u baha o wiponawogogeya po biugei omtaibagibagiyena memi.

¹¹Kikina ma apo a nehi, ma omi witumagana ona womohi po ega tu apapoe gehouna uyahimiyei unuhau waimihana ina wiwihaleya. ¹²Ma apo iyawoi ona kadidili yaka a taniwagemi po ona wiogola u Yaubada a numa dalabu binei po ega ona nenehaleya ma uyahimi apo u Yaubada gowana a gilumi po u Yaubada a dobu uyahina ona mae, naka dobu Yelusalem wouna yohola apo yadei ina hopu mai u Yaubada uyahinei. Ma uyahimi gowau wouna a gilumi. ¹³Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona nonoli.’

Mi Leodisiya hai tuwega

¹⁴Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Leodisiya, hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geke he nenehi tau uyahiugei tau tu limoina dewadewau po lawa hi kawamoineu. Tau Yaubada a wiwiala tu wawaliyena yaka a ipaliwelena uyahimi a pa:

¹⁵Omi bagibagi amaka a hanapugehi, ega wipoya po ega wayau ma u tipolina o memae yaka o lauluwaluwaga.

¹⁶Taumi o lauluwaluwaga po ega dagihami uyahinei apo tau gamougei a howena halemi. ¹⁷Taumi o pa, ‘Tauyai

tu wasawasa po to wigapola yaka ginouli atapuhi emoe-motiyai,” ma ega ota hanapugeya taumi o nugonugodubu po o inugotootogo babana nugonugomi hi widayadayabu po matami hi keke po a kowakowami. ¹⁸ Uyahinei a paliwelemi apo uyahiugei gole dewadewahi ona gimala po ona wiwasawasa ma luilui wakewakekehi ona gimala po ona luinihi po omi wikowakowa ega ona ihinimaeni, ma mulamula ona gimalehi po matami ona mulamulahi po hina lugiigilihi.

¹⁹ Ona hanapugeya taumi iyawoi a luhogalemi po wiyuwa ma wihinigigiyana uyahihiyei a iatatiyemi yaka ona nugobui po ona kadidili. ²⁰ Ona lautanigana imahi, omi mateta uyahina a towotowolo ma a ilulougo. Ma inapa tam iyai ponau una nonoli yaka gudu una hoeya ma a lui mahi om numa u hinena po tam ma tau ta wiheliheliyam po ta am gogona.

²¹ Ma apo iyai tauna ina kadidili yaka a weluwaya po mitehi u ani mae wasawasa uyahina to tugula po to taniwaga gogona. Mei tau a kadidili po Amau anani mae waswasana uyahina mitehi to tugutugula pite. ²² Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona nonoli.’

4

Yada tu miyena Yaubada uyahina he polopolou

¹ Naka ginoulihi u mulihi ma a itotolana po mateta hoe-hoena hoi yada a galeya. Ma lolowa lawa ponana a nonoli mei himogo i baha meme uyahiu i pa, ‘Una gei po a wiatatiyem po apo houga he nenei awai hina gelegeleta tam una galehi.’ ² Mala emosi Alugo Woiyawa a kadidili mayana a waya, uyahinei taniwaga gehouna hoi yada a gagaleya anani mae wasawasana uyahina i tugutugula. ³ Ma Galenana i namanamali ma a gagaleya mei gaima diidigahi ebalahi. Ma ani mae wasawasana hulele a wiidaidaga i towolo wiiwileya. ⁴ Ma ani mae wasawasa magouhi 24 hi mewiiwileya ma ani tugulahi emosi po emosi uyahihi tanitaniwaga hi tugula hai kaleko wakewakekehi ma hai unuhau gole unubolihi hi hounihi. ⁵ Ma ani mae wasawasana u tipolina ginouli gehouna i gelegeleta namanamalina ma gololona mei palele. Ma ani mae wasawasa u naona lampa magouhi 7 hi lauhelehelele, naka tauhi Yaubada Alugona tupo magouhi 7. ⁶ Ma ani mae wasawasana u naona ginouli gehouna i namanamali mei dumola dewadewana boga u tepana, galenana mei hilo ma i lugiigila imahiyena dumaya.

Ma ani mae wasawasa u liyaliyana mimituwa wohepali hi towolo wiiwileya ma matahi upuhi po yapahi hi hogohi. ⁷ Mimituwa gehouna galenana mei laiyoni ma wiluwagana mei bulumakau ma witonugana tepana galenana mei lawa, ma wiwohepalina galenana mei magisubu ina lupalupa. ⁸ Ma emosi po emosi apapehi magouhi 6 ma apapehihi uyahihi mata hi wihogohi apapehi tepahi po gaboulihi. Ma houga magomagouna iyeta po uguwa he ibaabani he pa, 'Waiwoiyawam, Waiwoiyawam, Waiwoiyawam.

Guyau Yaubada Tu kadidili,

Tam odubona po amalai po houga he nenei uyahihi e memae.'

⁹ Ma tauna Tu metuwetuwenai anani mae wasawasa uyahina i duhuna ma houga magomagouna geke mimituwahi he lulougo ma he wotalagiyeya ma he iyateyateya ma he imaa-mala uyahina, ¹⁰ houga magomagouna geke mimituwahi he ibaabani ma tanitaniwaga magouhi 24 he polopolou hopu meme tuwetuweneina tauna anani mae wasawasa u matana he polou po he wotalagae. Ma hai unuhau wasawasahi ani mae wasawasa u matana he huhouna hopunehi ma he ibaabani he pa,

¹¹ 'Tam i Yaubada po i Guyau,

i linanam to wotalagiyem ma to wiyateyatem,
ma om taniwaga una tuhagaya

babana tam om maninigei ginouli atapuhi u wiwawalihi,
tunawam om nugotuhugei u wiwawalihi po amalai he memae.'

5

Buka numunumulana, ma Sipi Natuna

¹ Ega yaka tauna ani mae wasawasana uyahina i tugula ma a gagaleya awala hinebawanei pepa numunumulana i wogowogoya giluma u hinena po u upuna, ma pepana hi lautami lugagayo magouhi 7. ² Ma tu winoyanoya kadikadidilina gehouna a gagaleya ma i otu labatana i pa, 'Iyai i linanaya apo geke pepana lutamina ina lupena haleya ma ina lagahi.'

³ Ma ega iyai gehouna hita tuhagaya hoi yada bo hoi hipuli bo u hiyoyowa po ipa apo gulawahi ina lupenihi ma bukana hinena ina galeya. ⁴ Ega yaka a tou duma babana ega iyai gehouna a linanaya ipa pepana lutamina ina lupena halehi ma hinena ina galeya. ⁵ Ega yaka tanitaniwagahi uyahihiyei lawa gehouna i baha mai uyahiu i pa, 'Ega una tutou babana laiyoni Yuda a gugunigei amaka i kadidili po apo gulawa lutamina magouhi 7 ina lupena halehi ma pepana ina lagahi po ina hiyawī, tauna Dawita goga mulina.'

⁶ Ma ani mae wasawasa u tipolina Sipi Natuna a gagaleya mimituwa magouhi wohepali u tipolihi i towotowolo po gasi tanitaniwagahi u tipolihi, ma Sipina Natuna galenana mei lawa hi laihilageni. Ma donana magouhi ⁷ ma matana magouhi ⁷, naka matahi Alugo Woiyawa hipuli atapuna uyahihi e itotolana. ⁷ Ma Sipina Natuna i nae po pepa i waya tauna ani mae wasawasa uyahina i tugutugula u awala hinebawana ⁸ i waya ma mimituwahi po tanitaniwagahi hi polou hopu Sipi Natuna uyahina ma emosi po emosi hai gita ma hai gaeba gole. Ma gaebahi u hinehi dadi dimudimumuna hi apuya, naka Yaubada tu wiwoiyawena hai lupali e gegae uyahina. ⁹ Ma lougo wouna hi lawi hi pa,

‘Tam i linanam po naka pepana una waya,
ma i linanam po lutamihi una lupenihi
babana amaka hi wihilagenim

po talamgei lawa u wimihehi Yaubada binei.

Ma apo bolu po bolu, pona geha po pona geha,
ma guguni po guguni, ani taniwaga po ani taniwaga
atapuhihi uyahihiyei una wimihehi.

¹⁰ Tam u wiwawalihi po om ani taniwaga uyahina hina
witotalaguyaba ata Yaubada binei
po gasi hoi hipuli hina wiwasawasa.’

¹¹ Ma tu winoyanoya a gagalehi hi maga дума, tausana
po tausana, ega emoemotau a hiyawa pahi, ani mae wa-
sawasana po mimituwahi po tanitaniwagahi hi towolo wii-
wilehi ma hi ibaabani ¹² ma hi ototu labatana hi pa,

‘Sipi Natuna hi laihilageni i linanaya
taniwaga po wasawasa po hanapu po kadidili po wiy-
ateyate po wotalagae po omhuna ina tuhagahi.’

¹³ Ma wiwawala emosi po emosi hoi yada po hoi hipuli, po
hipuli ma boga u hinehi po gasi a wiwawala tupo atapuhi
uyahihi a noonolihi ma hi ibaabani hi pa,

‘Yaubada ani mae wasawasana uyahina i tugula ma Sipi
Natuna mitehi
ta hunena emotehi ma ta wiyateyatehi po ta wota-
lagiyehi

babana tauhi Tu kadidili houga magomagouna po ega anani
kokoe.’

¹⁴ Ega yaka mimituwa wohepalihi hi baha hi pa, ‘Moina,’ ma
tanitaniwagahi hi polou hopu uyahina ma hi wotalagae.

6

Lutama magouhi 6 hina lupena halehi

¹ Sipi Natuna a gagaleya ma gulawa tahatahayana i lupeni
ma mimituwa tahatahayana ponana a noonoli mei palele ma
i pa, ‘Una nei.’ ² Ega yaka a itotolana ma hosi wakewakekena

gehouna i geleta ma tu gelugeluna u nimana pidu ma a unuhau wasawasana Yaubada i weleya ma i nae i wigawiya po i kadidili.

³ Ma Sipi Natuna gulawa wiluwagana i lupena haleya ma mimituwa wiluwagana ponana a noonoli ma i pa 'Una nei.' ⁴ Ega yaka hosi kayakayana i geleta ma tu gelugeluna Yaubada wipoya ma gawiya kwasikwasina i weleya po ipa gawiya ina neiyai hoi hipuli po lawa atapuhi hina igawiyena mehi.

⁵ Ma Sipi Natuna gulawa witonugana i lupena haleya, ma mimituwa witonugana ponana a noonoli ma i pa, 'Una nei,' a itotolana ma hosi uguguwana i geleta ma tu geluna ani'nsikeli u nimana yaniyani binei. ⁶ Ma gehouna ponana a noonoli mei mimituwa wohepali u hayahigei i geleta po i otu i pa, 'Aee, kihoni gomala baneina: pegapega emosi mihana kina wabihaga, ma yaniyani upumana emosi mihana kina wabihaga. Ma bunama po wine ega ona lauguyoguyougehi.'

⁷ Ma Sipi Natuna gulawa wiwohepalina i lupena haleya, ma mimituwa wiwohepalina ponana a noonoli ma i pa, 'Una nei.' ⁸ Ega yaka a itotolana ma hosi ega ita wakeke imahi ma i geleta. Ma tu geluna gowana Hilage, ma Hiyoyowa u liyaliyana i wootagoya. Hai luwagahi Yaubada uyahina hai taniwaga amaka hi waya po ipa apo lawa hina hamaga halehi gawiya uyahinei po omhilage uyahinei po totogo uyahinei po gamogamo woyahiyahihi uyahihiyei. Ma ega ipa lawa ataputa ma lawa kahakahana hipuli tupo wohepali uyahina, ma bolu emosi uyahinei atapuhi apo ina hamaga halehi ma bolu tonuga hina memae.

⁹ Ma Sipi Natuna gulawa winimitutuna i lupena haleya, ma Yaubada anani witalaguyaba u gaboulina a lawa alugohi a galehi, tauhi tu mehipuli hi laihilagenihi babana Yaubada a baha tu kawamoinena. ¹⁰ Ma alugohi ponahi hi lata ma hi ototu hi pa, 'Guyau Tu kadidili dumam po tam waiwoiyawam po dumadumalum, meyanai apo lawa hoi hipuli hi laihilageniyai una luhetalehi ma una wimihehi hai apapoe ubeihi?' ¹¹ Ega yaka hai luilui wakewakekehi i welehi ma i paliwelehi houga kukuna hina iotonana a siga walewalehihi hoi hipuli hina lihilagenihi po mei lolowa tauhi hi laihilagenihi pite Yaubada a bagibagi binei po hai hiyahiyawa emoemotahi ma apoma Yaubada tu mehipuli ina wimihehi.

¹² A itotolana ma Sipi Natuna gulawa wisikisina i lupena haleya, ma guhuguu baneina i geleta po kabudala i uguwi po galenana mei walata upuna ma wamahaia i kaya po mei tala, ¹³ ma ubona hi pipeu hopu mai galenahi mei mayau ugona togowa baneina ina guhuguhuya ma ina holuholu.

¹⁴ Ma yada a gagaleya mei pepa i pilipili po i yababa, ma oya emosi po emosi po bonabona i huwena yoyogehi hai ani mae uyahihiyei.

¹⁵ Ma tauhi Yaubada tu wihinigigiyena naka hipuli wasawasahi po tanitaniwagahi po gawiya kapekapenahi po tu waigapola po tu kadidili po tu bagibagi po lawa hota atapuhi hi lowo gae hoi oya po gaima u domohi hi megowada.

¹⁶ Ega yaka hi otu oya po gaima uyahihi hi pa, 'Ona peu hopu mai po ona guluwiyai po tauna anani mae wasawasana uyahina e tugutugula po Sipi Natuna ega hina gagaleiyai.

¹⁷ Matababana hai uyogigai iyetana amaka i geleta, ma ega emoemotana iyai ina towolo matanihi.'

7

Mi Isalaela hai wekiwekilala u tepahi hi gilumihi

¹ Geka ginoulihi u mulihi tu winoyanoya magouhi wohepali a gagalehi hipuli tupo wohepali uyahihi hi towotowolo. Tu winoyanoyahi togowa matana wohepali hai ani togo mai hi luguduhi yaka dumola baneina i geleta hoi hipuli po hoi boga po mayau luguluguhi ega hita idagudagu. ² Yaubada i baha ipa tu winoyanoyahi hipuli ma boga hina wiapapoenihi. Apoma tu winoyanoya gehouna a gagaleya kabudala anani geleta uyahinei i nenei naka u nimana Yaubada lauyagohanana a wekiwekilala ani'mgiluma lawa u tepahi ina gilumihi. Tu winoyanoyana i otu a lawa wohepali uyahihi ³ i pa, 'Hei, ega hipuli po boga po mayau ona iapapoenihi, ma ata Yaubada a tu bagibagi hai wekiwekilala u tepahi ta houna tahaehi.' ⁴ Ega yaka wekiwekilala mi Isalaela gehouhi u tepahi hi hounihi ma u mulina a noonoli mi Isalaela hai maga tausana 144 naka Isalaela googana uyahihiyei. ⁵ Yuda gugunina uyahinei lawa magouhi tausana 12 hai wekiwekilala u tepahi hi hounihi. Naka pitenana Isalaela googana atapuhi uyahihiyei hai wekiwekilala hi hounihi.

Lubena a guguni uyahinei tausana 12

ma Gada a guguni uyahinei tausana 12

⁶ ma Asa a guguni uyahinei tausana 12

ma Napatali a guguni uyahinei tausana 12

ma Manase a guguni uyahinei tausana 12

⁷ ma Simiyona a guguni uyahinei tausana 12

ma Libai a guguni uyahinei tausana 12

ma Isako a guguni uyahinei tausana 12

⁸ ma Sebuloni a guguni uyahinei tausana 12

ma Yosepa a guguni uyahinei tausana 12

ma Beniyamina a guguni uyahinei tausana 12.

Yaubada a bolu banei dumana

⁹ Geka u mulina a itotolana po patala banei dumana a gagaleya ega emoemotana a hiyawa pahi. Geka lawahi naka tupo hayana wohepali hai ani taniwaga emosi po emosi uyahihyei, guguni emosi po emosi uyahihyei, po tupo emosi po emosi uyahihyei po pona emosi po emosi uyahihyei, atapuhihi hi wootalagae ani mae wasawasana uyahina. Yaubada ma Sipi Natuna u matahi hi towotowolo hai kaleko wakewakekehi ma beda luguluguhi hi wogowogohi.

¹⁰ Ponahi hi lata ma hi wootalagae hi pa,

‘Yaubada, tam ani mae wasawasa uyahina e duhuduhuna tam ma Sipi Natuna to wootalagiyemi babana luyagohana uyahimiyei he nenei.’

¹¹ Ma tu winoyanoya atapuhi, tanitaniwaga, mimituwa wohepali, Yaubada mitehi hi towolo wiiwilehi ma hi polou po Yaubada u matana hi wootalagae, ¹² hi pa,

‘Moina, tam wotalagae po wasawasa po hanapu po wimaa-mala po wiyateyate po manini po kadidili atapuhi geke Yaubada tam galimgei houga tuwetuwenai.

Moina.’

¹³ Ega yaka tanitaniwagahi uyahihyei emosi i lubayadeu i pa, ‘Iyawoi geke hai kaleko wakewakekehi? Ma miyei hi nei?’

¹⁴ Ega yaka tau uyahina a pa, ‘Bada tam u hanapugehi. Tau eega.’

Yaka i paliweleu i pa, ‘Geka lawahi hipuli a wiyuwa baneina hi wialoni ma hai kaleko Sipi Natuna talanei hi ogahi po hi wakeke meme. ¹⁵ Naka binei

Ma Yaubada anani mae wasawasa u matana he memae iyeta po ididibala ma wotalagae bagibagina he dewadewayaya a numa dalabu u hinena.

Ma Yaubada anani mae wasawasa uyahina e duhuduhuna tauna apo ina galena itetehi.

¹⁶ Lolowa om hi hilage, geke houkana apega om hina hilage, lolowa uyopopohi hi haleyanihi ma geke houkana apega uyopopohi hina haleeyana mehi, lolowa kabudala a wipoya i lalanihi ma geke houga apega kabudala mayana hina waya.

¹⁷ Matababana Sipi Natuna ani mae wasawasana u tipolina e memae,

tauna hai tu galena itete yaka apo ina tahaehi goila huuhulana uyahina yautuhi binei, ma Yaubada apo mata diligwegwehi ina hamaga halehi.’

8

Gulawa anani kokoe ma gaeba namanamalina

¹ Sipi Natuna lutama wisebeninai lupena haleya ma kabudala tupona u hinena ega kikina ponapona bo gololo gehouna hoi yada ata nonoli.

² Ma u mulina tu winoyanoya magouhi ⁷ Yaubada u matana hi towotowolo a gagalehi ma hai himogo i welehi.

³ Ma tu winoyanoya gehouna u nimana gaeba gole ma i nei po ani talaguyaba u liyaliana i towolo. Ma Yaubada gaebana i lihogoya dadi dimudimumuna uyahinei po tu winoyanoya i weleya, ega yaka tu winoyanoyana dadi gaebana i houni ani talaguyaba uyahina ma i apuya po dimumuna Yaubada a lawa waiwoiyawahi hai lupali mitehi i wila emoteya ma he gegae Yaubada u matana. ⁴ Ma tu wiwoiyawa hai lupali hi gegae dadi bogahuna mitehi tu winoyanoya nimanei Yaubada u matana po i kokoe. ⁵ Apoma tu winoyanoyana gaebana i waya po ani talaguyaba mayouna alalatana uyahina i'mpoheya ma i halena hopuniyai hoi hipuli po namanamala ma palepalele ma gololo gehouhi ma guhuguhu hi geleta.

Himogo hina huwenihi

⁶ Tu winoyanoya magouhi ⁷ hai himogo hi wononogogehi po ipa hina huwenihi.

⁷ Tu winoyanoya tahatahayana a himogo i huweni ma gadiwewe kapakapalana tala i wila emoteya mayau alalatana mitehi ma hi pipeu hopu mawahaga i hoi hipuli. Ma hipuli atapuna i boli tonugeya po tupo gehouna i alahi ma tupo luwaga hi dewadewa. Ma tuponana i alalahi naka mayau po hiyamoni atapuhi i ala pahi.

⁸ Ma tu winoyanoya wiluwagana a himogo i huweni po ginouli banei dumana mei oya anai ebebalana ma i hopuneya hoi boga po boga i witala, ma bogana i boli tonugeya po emosi i witala ma luwaga hi dewadewa. ⁹ Ma bogana i itala u hinena iyana atapuhi hi hilage ma wam magomagouhi hi gunagolugoluhihi.

¹⁰ Ma tu winoyanoya witonugana a himogo i huweni, ma ubona baneina hoi yada i alalata mei heuta ma i peu hopu mai hoi hipuli po hipuli i boli tonugeya po tuponana uyahina ubona hi yatoyato goila atapuhi po huuhula atapuhi hi wigola pahihi. ¹¹ Po ega yaka ubonana gowana 'Wigola.' Ma lawa magomagouhi goila hi umumahi po hi hilage pahihi.

¹² Ma tu winoyanoya wiwohepalina a himogo i huweni po kabudala tupo gehouna i uguwi ma tupo luwaga hi dewadewa, mei gasi wamahiya tupo gehouna i uguwi ma tupo luwaga hi dewadewa, ma gasi ubona tupo tonuga uyahihi i kahahi po tupo gehouna uyahina i uguwihi ma tupo luwaga uyahihi hi yaayahihi. Uyahinei kabudala i loguya po wamahiya ma ubona ega hita yayata imahiyehi.

13 Ma a itotolana po magisubu baneina hoi yada i yaweyawewe ma ponana i lata po i ibaabani i pa, 'Aee, aee, kihoni hoi hipuli tu mae. O winugotootogo hota, apo tu winoyanoya tonuga hai himogo hina huwenihi yaka witai baneina ina geleta.'

9

1 Ega yaka tu winoyanoya winimututuna a himigo i huweni, ma ubona gehouna a gagaleya amaka i peu hopu mai hoi hipuli ma ubonana domo daodaona ani'mhoena i waya, 2 po domona i hoeya ma bogahu uguwana wopotopotona hi nenei i gelegeletai kabudala i guduya ma hipuli atapuna i uguwa wiwileya domona bogahuna binei. 3 Ma bogahu hinenagei madimadi hi hopuhopu mai hoi hipuli. Giuhi wipoya hi wiwaya wiyuwana mei polipugo. 4 Ma Yaubada i paligagalihi ipa ega hiyamoni po mayau po yaniyani lahalahahi hina iapapoenihi ma lawa tauhi ega Yaubada a wekiwekilala u tepahi ita memae tauhi hina wiapapoenihi. 5 Ma madimadihi uyahihi ega ita pa, apo lawa hina tonatona ihilagenihi ma ipa hina wihiniwiyuwa hogohihi, wamaahiya nimitutu u hinehi. Ma hai witonatona i wiyuwa дума po mei polipugo a witonatona. 6 Ma wamaahiya nimitutu u hinehi tu wiyuwa hilage hina laihunehuneya, ma apega hina hilage matababana hilage a baba hi bihena aweya.

7 Ma madimadihi galenahi mei hosi amaka hi wononogo gawiya binei po unuhau gole unubolihi hi hounihi ma tepahi ani galenahi mei lawa tepata. 8 Ma apalahi daohi mei wiwine apalahi ma niwohi hai kadidili mei laiyni niwohi. 9 Ma nugonugohi ani wilagenana mei pawasi. Ma apapehi gololohi mei hosi wam titeinana ina bulibuliliyeni gawiya uyahina. 10 Ma giuhi mei polipugo giuhi. Giuhihi uyahihiyei emoemotana apo lawa hina tonahi po wamaahiya nimitutu u hinehi hina iyuwa. 11 Ma hai taniwaga tauna tu winoyanoya domona tu galena itetena gowana Hibulu ponahiyei hi pa Abadoni, ma mi Giliki ponahiyei hi pa Apoloni, ma anona naka Tu wiapapoe.

12 Ma witai emosi amaka i kokoe ma witai luwaga he nenei.

13 Tu winoyanoya wisikisina a himogo i huweni, ma pona gehouna gololona a noonoli ma i nenei naka ani talaguyaba uyahinei (ma ani talaguyabana gole ma donana wohepali Yaubada u matana i towotowolo). 14 Ma ponana tu winoyanoyana uyahina i baha nae i pa, 'Tu winoyanoya mi yadena magouhi wohepali Yupiliti goilana baneina uyahina hi panihi po he memae una lupena halehi po hina nae.' 15 Tu winoyanoya wohepalihi i lupenihi po hi nae, babana

hougana po iyetana po wamahiyana po bolimana binei amaka Yaubada i wononogogehi, po ipa lawa hina lihila-genihi. Apo hipuli lawahi hina kahaya po bolu emosi hina uni pahi ma bolu luwaga hina memae. ¹⁶ Ma tu winoyanoya hai tu wigawiya boluna a lata hi bahebaheya hipa, 'Lawa a lata miliyoni handele luwaga (200,000,000) atapuhihi hosi uyahinei he bulibulili.'

¹⁷ Geka pitenana u enomatagagalenagei hosi a gagalehi tu gelugeluhi nugonugohi lagenahi hi huhounihi, gehouhi kayakayahi, ma gehouhi waiidaidagahi, ma gehouhi woyogayogahi. Ma hosihi ununuhi mei laiyni ma gamohiyei mayau ebebala huluhululuna ma bogahu ma yeu waipoyahi hi gelegeleta ¹⁸ po lawa hoi hipuli boluna hi kaha tonugeya po bolu emosi hi uni pahi ma bolu luwaga eg'awai. Geka ginouli tonuga uyahihiyei hi uni pahihhi mayau ebebalana ma bogahu ma yeu waipoyahi. ¹⁹ Matababana hosihi hai kadidili u gamohi po u giuhi he memae, giuhi mei mota ununuhi ma niwohiyei lawa hi ananihi.

²⁰ Ma lawa atapuhi ega hita hilahilage ma ega hita nugonugobui, babana tauhi hai mulamula po alugo apapoehi hi itumaganehi ma Yaubada eega. Geka ginoulihi uyahihi hi polopolou, talaoloto nimahiyei hi dewadewahi po gole po siluba po kopa po gaima po mayau. Geka ginoulihi ega emoemotahi po hina galena po hina nonola po hina winenae ma tamogi hi itumaganehi. ²¹ Geka lawahi hai omunugo po hai balau po hai matamaga po hai danene ega hita nehalehi.

10

Tu winoyanoya gehouna a nima pepana

¹ Ma tu winoyanoya kadikadidilina gehouna yadei i hopu hopu mai ma a galey, a lului mei yaloi ma unununa hulele i towolo wiiwileya ma tepana mei kabudala po aena hi namanamalihi mei mayau ebebalana. ² Tu winoyanoyana u nimana pepa numunumulana hoehoe wahagina i wogoya ma i hopu mai po ae hinebawana hoi boga i utugogeya ma ae kehakehana hoi hipuli. ³ Ponana i lata ma i otu, po gololona mei laiyni ina tutou. Ma otuna i kokoe ma palele magouhi 7 a bahana hi wimiheya. ⁴ Palelehi ponahi gololohi a nonolihi po ipa a gilumihi, ma baha yadei a noonoli ma uyahiu i pa, 'Palele gololohi amaka u nonolihi una gowadihi ma ega una gilugilumihi.'

⁵ Ega yaka tu winoyanoya hoi boga po hoi hipuli i towotowolo a gagaley, ma awala hinebawana i wohepaya hoi yada ⁶ po i wigwala i pa, 'Yaubada gowanei tauna memewahagana ginouli atapuhi hoi yada po hoi hipuli, po hipuli

u hinehi he memae, ma boga hinena ginoulihi atapuhi tu wiwawalihi. Tauna gowanei a palipaliwelemi a pa, houga amaka i geleta ⁷ po apo tu winoyanoya wisebenina a himogo ina huweni yaka Yaubada a nugotuhu gowagowadahi atapuhi hina lugeletehi po ina wikokowihi mei odubona Yaubada a tu bagibagi naka a tu bahapiko hi bahebaheya pite.’

⁸ Ma bahana lolowa yadei a noonoli a nonola meya uyahiu i ibaabani i pa, ‘Una nae po tu winoyanoya a pepa hoehoe wahagina e towotowolo ma u nimana una wihaleya.’

⁹ Ega yaka a nae po tu winoyanoyana uyahina pepana a lupaliyeya po i weleu ma i paliweleu i pa, ‘I dewadewa una waya po una ani, ma una lumehaya po u koibam wigolana mayana una waya, ma u gamom gugouna mayana mei tuwoya.’ ¹⁰ Ega yaka pepana a waya po a ani, ma mayana a wiwaya u gamou i gugau po mei tuwoya, ma a lumehaya po koibau u hinena i wigola duma. ¹¹ Ma uyahiu i baha meme i pa, ‘Tam, Yaubada a baha una wibaabaniyeya lawa magomagouhi ubeihi po ani taniwaga emosi po emosi ubeihi po pona geha ubeihi po tu wasawasa ubeihi.’

11

Yaubada a tu limoina luwaga

¹ Geka u mulina ma digona mei luwa ma i weleu ma i paliweleu i pa, ‘Una towolo po Yaubada a numa dalabu po ani talaguyaba una luwahi po tu tapalolo una hiyawihhi. ² Ma numa dalabu u uputana ega una luwaluwaya, babana naka toumana ubeihi tauhi ega mi Yudeya. Tauhi dobu waiwoiyawana apo aehiyei hina tuigobugeya wamahaia 42 u hinehi. Naka bolima tonuga ma tupona. ³ U tu limoina luwaga a himilihi hai luilui ani galenahi mei hiwahiwappe ma tamogi apo u bahapiko hina bahebaheya u wipoyagei bolima magouna tonuga ma tupona* u hinehi.’ ⁴ Tu limoinahi naka mayau oliweta luwaga, ma lampa luwaga, he towotowolo hipuli a Guyau u matana. ⁵ Ma inapa iyai ina towolo po tu limoinahi ina wigawiya uyahihi, yaka apo gamohiyei mayau ebebalana ina geleta po ihalahi ina wiapapoeya po ina lihilageni. ⁶ Geka hai luwagahi hai wipoya emoemotana po gadiwewe hoi yada hina guduya ipa hougana apo Yaubada a baha hina ipaliweleneya apega ina atuna. Ma hai wipoya emoemotana hina baha po goila hina witala. Ma hai wipoya emoemotana apo inapa wiyuwa houga awai nugonugohi po ina geleta apo ina geletai.

* 11:3: Limoinana naka iyeta magouhi 1,260.

⁷ Tu limoinahi hai wipaliwelena lawa uyahihi amaka i kokoe, ma mimituwa gehouna domo daodaona uyahinei i geleta po tu limoinahi i igawiyehi po i kadidila lagonihi po hi hilage luwaga. ⁸ Ma hinihi hilahilagehi meyagai baneina tahayana uyahina he'neni, ma dobuna lolowa uyahina ata Guyau hi witakeya po baha gowagowadagei hi wigowaya hi pa Sodom bo Isipita. ⁹ Iyeta tonuga ma tupona apo lawa magomagouhi hina nei po hina ihalugehi, bolu po bolu, guguni po guguni, pona geha po pona geha, ani taniwaga atapuhi uyahihiyei. Apega hina baha po lawahi hilahilagehi hinihi hina guluwihi. ¹⁰ Ma tu mehipuli hina kaoha tu bahapiko luwaga hai hilage binei, ma toleha hina dewaya po hai ani'mbenena emosi po emosi hina wele mehi, babana tu bahapikohi uyahihiyei wiyuwa baneihhi tu mehipuli hi tuhagahi.

¹¹ Tamogi iyeta tonuga ma tupona hi kokoe ma Yaubada yautu i wele mehi po hi luyagohana meme, po anai yautuhi hi towotowolo ma lawa boluhi hi gagalehi po hi matouta duma. ¹² Ega yaka baha baneina yadei hi noonoli ma i ibaabani i pa, 'Ona gei geka hota.' Ega yaka yaloigei tu bahapikohi luwaga hi gegae ma hai gawiyahi hi gagalehi.

¹³ Houga naka uyahina guhuguhu baneina i geleta po dobu baneina tupona gehouna i wiapapoeya po lawa magouhi ⁷ hi hilage guhuguhu uyahinei. Ma lawa tupohi hi memae hi matouta duma ega yaka Yaubada hoi yada hi wotalagiyeya a kadidili binei.

¹⁴ Uyahinei wiyuwa luwaga amaka hi kokoe, ma witonugana apo kikina ma ina geletai.

Himogo anani kokoe hi huweni

¹⁵ Ega yaka tu winoyanoya wisebenina a himogo i huweni, po hoi yada ponahi i lata ma hi ibaabani hi pa, 'Geka houkana hipuli taniwagana apo a manini ina kokoe ma Guyau a Besinana lawana mitehi u nimahi e memae. Tauhi apo houga magomagouna hina tanitaniwaga.'

¹⁶ Ma tanitaniwagahi magouhi ²⁴ Yaubada u matana hi tugutugula hai ani mae wasawasahi uyahihi, hi polou hopu Yaubada uyahina ma hi wotalagiyeya ¹⁷ hi pa, Guyau Yaubada tu kadidili dumam to maamalim tam houga hi kokoe po houga geka uyahihi e memae, to wimamala duma uyahim

babana om manini banei dumana u wogeleteya, po u wiwawala po ipa taniwagana una taniwageya.

¹⁸ Tauhi tu meuputa hi luuyogigai duma tamogi om luuyogigai a houga amaka i geleta, yaka tu hilage lawahi hi towolo meme po una luhetalehi

ma om tu bagibagi naka om tu bahapiko hai meiha una welehi po om lawa waiwoiyawahi muhomuhohi po balubaluhi po tauhi iyawoi tu wiyateyatem hai meiha una welehi. Ma hipuli tu wiapapoena tauhi apo una wiapapoenihi.'

¹⁹ Ega yaka Yaubada numa dalabu hoi yada guduna i hoeya, ma hinena a gagaleya naka dedewaga waiwoiyawana u hinena wogatala gilugilumana i memae. Uyahinei ma namanamala po palele po guhuguhu po duba a gadiwewena gololohi hi lata duma ma hi geletai.

12

Wawine ma mogaya kayakayana

¹ Wekiwekilala baneina gehouna hoi yada i laugeleteya naka wawine ma a luilui kabudala ma wama hiya uyahina i towotowolo, a unuhau ubona magouhi 12. ² Ma wawinena koikoibana po i wogowogo nae ma i ototu ipa ina wigunaguna. ³ Ma wekiwekilala gehouna hoi yada i laugeleteya naka mogaya baneina kayakayana, ma unununa magouhi 7, ma donana magouhi 10, ma unuhau gegehi unununa i hounihi. ⁴ Ma ubona bolu tonuga po bolu emosi mimituwana giunei i wilawihi po i wihulu hopunehi hoi hipuli. Ma mogayana kayakayana wawinena u naona i towotowolo ipa apo wawinena ina igunaguna yaka tewelana ina ani. ⁵ Uyahinei wawinena i gunaguna po tewela olotona, tauna ipa tupo atapuna uyahina apo ina taniwaga a kadidiligei. Ega yaka tewelana Yaubada i wihaleya po i gae anani mae wasawasa uyahina. ⁶ Ma wawinena i lowo nae hoi balabala, po noka hotana wawine anani megowada Yaubada i inonogogeya uyahina i gagalena iteteya bolima tonuga ma tupona*.

⁷ Ega yaka hoi yada witona i geleta. Naka witonana Maikeli a tu winoyanoya mitehi ma mogaya kayakayana a tu poula mitehi ma hi gawigawiya, ⁸ po mogayana a bolu mitehi ega emoemotana ipa hina kadidili Maikeli a bolu uyahihi, ma mogayana a tu poula mitehi hi wiyaga hopunehi po ega hai ani mae hoi yada. ⁹ Ma mogayana baneina naka tauna mota odubo walihagana gowana Setani a bui Tomodulele, palouma hai taniwaga tauna tu mehipuli hai tu wikoyakoyama. Tauna a tu poula mitehi hi wihulu hopunehi hoi hipuli.

¹⁰ Geka u mulina pona gehouna gololona baneina a noonoli hoi yada ma i pa, 'Geka hougana Yaubada a wasawasagei po Keliso a taniwagei manini

* 12:6: Limoinana naka iyeta magouhi 1,260.

po luyagohana he gelegeleta
babana walewalehita tu wigouhi odubona tauna uguwa po
iyeta

ma i towolo po Yaubada u matana i igouhi amaka yadei
hi halena hopuneya.

¹¹ Baha dumana walewalehita yautuhi hi palihaleya
po Keliso binei hi hilahilage

naka tauhi Tomodulele mitehi hi gawiya po hi kadidili,
hai kadidili babana Sipi Natuna talana
ma hai kawamoina Sipi Natuna uyahina binei.

¹² Uyahinei yada tu miyena atapumi ona kaoha.

Tamogi taumi hipuli po boga tu miyehi witai baneina
uyahimi,

babana Tomodulele a uyogigeina

ma i hopu mahi uyahimi,

ma i hanapugeya a houga kuku hotana apo ina memae
yaka apega a houga ina haleya.'

¹³ Mehougana mogayana kayakayana i gagaleya naka
amaka hi halena hopuniyai hoi hipuli ega yaka wawinena
tewela olotona i guniguni i wiyagaya. ¹⁴ Ma Yaubada wawinena
apape i weleya mei magisubu baneina apapena po
uyahinei balabala yabayababa i lupa haleya, Yaubada i
gowadi ma i gagalena iteteya bolima tonuga ma tupona ipa
mota ega ina wodadani. ¹⁵ Ega yaka motana gamonei goila i
huwena hopuneya po mei goila ina hopu wawinena mulinei
po ipa ina alugeya. ¹⁶ Ma hipuli wawinena i haguya babana
hipuli i gunahoeya ma goila atapuna i lumehaya. ¹⁷ Ega yaka
mogayana kayakayana i luuyogigai ma i nae wawinena a
guguni uyahihi po i wigawiyehi, tauhi naka Yaubada a baha
tu wiponawogogena po Yesu binei hi ibenabenama.

13

Mimituwa bogei i geleta

¹ Geka u mulina hoi lekawa a towolo ma mimituwa
gehouna a gagaleya ma boga uyahinei i gelegeletai donana
magouhi 10, ma unununa magouhi 7 ma dona emosi po
emosi hai unuhau gegehi, ma ununu emosi po emosi uyahihi
Yaubada paliguyoguyouna i gilumihi. ² Ma mimituwana
a gagaleya mei simai baneina pitepitei, ma aena galenahi
mei hagwai aehi, ma gamona mei laiyni gamona. Ma
mogaya kayakayana a wipoya mimituwana i weleya, po ani
wiwasawasa po ani taniwaga baneina i weleya. ³ Ma mim-
ituwana unununa gehouna hi lihilageni ma i luyagohana
meme. Naka binei ma lawa atapuhi nugonugohi hi gohogo-
holihi po mimituwana bogei hi wotagoya. ⁴ Ma lawa atapuhi

mogaya kayakayana hi hunehuneya, babana taniwaga atapuna mimituwa bogei amaka i wele damaneya uyahina. Po mimituwana i gelegeletai uyahina hi polopolou hi pa, 'Ega iyai gehouna a kadidili mei geka mimituwana, apo iyai ina wigawiyeya?'

⁵ Ma mimituwana i hunehunena meya po Yaubada i paliguyoguyougeya. Yaubada a palihalena i tuhagaya ipa ina taniwaga wamahiya magouhi 42 naka bolima tonuga ma tupona uyahina. ⁶ Uyahinei mimituwana Yaubada a tupo po gowana i kawaiapapoenihi po hoi yada tu mae atapuhi i kawaiapapoenihi. ⁷ Ma Yaubada a palihalena i tuhagaya ipa Yaubada a lawa waiwoiyawahi ina wigawiyehi po ina kadidili, yaka anani taniwaga atapuna ina taniwageya, guguni geha po guguni geha, lawa geha po lawa geha, pona geha po geha po ani taniwaga atapuhi ina taniwageya. ⁸ Ma tu mehipuli atapuhi uyahina apo hina polou, ma iyawoi ega uyahina hita polopolou naka tauhi Sipi Natuna a luyagohana bukana, u hinena gowahi i gilugilumihi yohola hipuli ega ita wiwawali ma i hounihi babana Sipina Natuna ubeihi i hilage.

⁹ Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami baha geka ona wotagoya.

¹⁰ Apo Yaubada a nugotuhu ina pa hina panipanimi yaka hina panimi.

Ma kwasikwasigei hina ununimi yaka hina unimi.

Uyahinei taumi Yaubada a lawa waiwoiyawami ona towolo kadidili ma ona witumagana imahi.

Mimituwa hipuli hinenei i geletai

¹¹ Ma mimituwa wiluwagana a gagaleyana ma hipuli hinenei i geletai, donana luwaga mei sipi natuna donana, ma ponana mei mogaya ponana. ¹² Ma mimituwa tahatahayana a kadidili atapuna mimituwa wouna i weleya po ipa tu mehipuli atapuhi ina taniwagehi po mimituwa tahatahayana uyahina hina polopolou naka tauna lolowa unununa i hilage ma i luyagohana meme. ¹³ Ma mimituwa hipuligei i gelegeletai manini kadikadidilihi gehouhi i wogeletehi po mayau ebebalana yadei i peu hopu mai hoi hipuli po lawa matahiyei hi galeyana. ¹⁴ A wipoya mimituwa tahayahayana uyahinei i nei yaka manini baneina i dewaya po tu mehipuli atapuhi i koyakoyamehi ma hi wootagoya. Ma i baha po lawa talaoloto hi gilugilumi galenana mei mimituwa tahatahayana unununa hi laihilageni kwasikwasigei ma i lauyagohana meme. ¹⁵ Mimituwa wiluwagana wipoya i wiwaya ipa talaolotona yautu i wele damaneya po emoemotana ina baha. Ega yaka talaoloto a lugagayo i houni ipa apo lawa ega hina

polopolou uyahina yaka hilage hina wialoni. ¹⁶ Ma atapuhihi i taniwagehi muhomuhohi po balubaluhi, tu wasawasa po tu dayadayabu, babada po tu bagibagi nima hinebawahi bo ununuhi a wekiwekilala hina gilumihi. ¹⁷ Ma uyahihi taniwaga witewiteina i houni po tauhi ega hai wekiwekilala, apega hina igimagimala halena po gasi hina igimagimala. Ma hai wekiwekilala naka mimituwa tahatahayana gowana po a numela.

¹⁸ Anona geka e memae ma inapa iyai ina hanapugeya yaka apo mimituwana a numela ina hiyawa tuhagaya: 666 naka lawa numelana a lata.

14

Tu wiluyagohana a lawa hai lougo

¹ Ma a itotolana po Sipi Natuna a galeyā, Saiyoni oyana u tepana i towotowolo ma lawa magouhi tausana 144 mitehi hi memae naka Amana ma tauna gowahi gilumana u tepahi i memae. ² Ma yadei dagugu gehouna a noonoli mei goila kolokololona ma gololonana mei palele. Po gololohi a noonolihi mei hai ani wigohagoha gita ponahi hi haki wahaga. ³ Ma lawa boluhi hi towotowolo Yaubada anani tugula wasawasana u naona, ma mimituwa wohepali ma tanitaniwaga u naohi hi towotowolo ma lougo wouna hi lawilawi. Ma lougona ega iyai emoemotana po ina hanapugeya ma bolu magouhi tausana 144 tauhi tunawahi emoemotahi, tauhi tu mehipuli ma Yaubada i gimalehi po i luyawahihī. ⁴ Geka lawahi tauhi nugonugohi wabolahi ega apapoe binei hita winene yabayababa wiwine mitehi, ma tamogi Sipi Natuna hi wotago imahiyeya apo meka ina nena tauhi mitehi. Tauhi Yaubada amaka i gimalehi lawa magomagouhi u hayahi, po tauhi ani'mbenena tahatahayana Yaubada ma Sipi Natuna ubeihī. ⁵ Tauhi ega hita ikoyakoyama po ega kikina hai apapoe.

Tu winoyanoya tonuga hai tuwega

⁶ Tu winoyanoya gehouna a gagaleyā ma yada uyahina i lupa po i tuwetuwega noya memewahagana i ipaliweleneya tu mehipuli ataputa uyahita naka ani taniwaga po guguni, po pona, po bolu emosi po emosi uyahita. ⁷ Tu winoyanoyana ponana i lata ma i ibaabani i pa, 'Yaubada ona matuteya ma ona wotalagiyeya, babana a houga luhetala amaka i geleta. Tauna yada ma hipuli po gasi boga ma goila Tu wiwawalihi u matana ona polou po ona wootalagae.'

⁸ Ma tu winoyanoya wiluwagana i wotagoya po i ototu i pa, 'Babiloni dobu baneina amaka i peu, amaka i peu, babana a

wine uyahinei ani taniwaga magomagouhi i wiumahi po hi badebade. Wine naka matamaga dewahi apapoehi.’

⁹ Tu winoyanoya witonugana mulihiyei i nenei i otu i pa, ‘Iyawoi mimituwa tahatahayana he wootalagiyeya ma a talaoloto uyahina he polopolou po a wekiwekilala u nimahi po u tepahi, hi wiwaya ¹⁰ tauhi Yaubada a wine kadikadidilina apo hina umaya, ma winena naka Yaubada a uyo-gigai dumana amaka i hiwogi uyogigai keyakana uyahina. Ma mayau waipoyana po gaima waipoyana lawa apo mayana hina waya, Yaubada a tu winoyanoya waiwoiyawahi po Sipi Natuna u matahi. ¹¹ Ma mayouna bogahuna e gegae ega sigasigana po ega anani kokoe. Yaka tauhi mimituwa tahatahayana ma a talaoloto uyahihi he polopolou po gowana wekiwekilalana hi wiwaya, hai wiyuwa ega sigasigana iyeta po ididibala uyahihi.’ ¹² Geka binei ma ipa Yaubada a lawa waiwoiyawahi hin’omtaibagibagi po tauhi a taniwaga hina wiponawogogeya ma Yesu hina wotago imahiyeya.

¹³ Ega yaka baha yadei a noonoli ma i pa, ‘Geka una gilumi inapa iyawoi tauhi Guyau tu wotago imahiyena hina hilage apo hina kaoha.’

Ma Alugo Woiyawa i baha i pa, ‘Baha dumana hina wiyagohina, hai upuhegoya mihana apo hina tuhagaya.’

Hipuli mahulana

¹⁴ A itotolana po yaloi wakewakekena a galeya ma yaloina u tepana mei Lawa Moinana ina tugutugula ma a gagaleya, a unuhau gole unubolina i houni ma u nimana kwasikwasi komkomna. ¹⁵ Ma tu winoyanoya gehouna yada numa dalabunei i hopu mai po lawa yaloi u tepana i memae i otu labatana uyahina i pa, ‘Om kwasikwasigei un’omboliboli babana houga yaba houkana amaka i geleta, hipuli mahulana amaka i nonogo.’ ¹⁶ Ega yaka lawana yaloi u tepana i memae a kwasikwasi i taleya po hipuli mahulana i lugogoni.

¹⁷ Ega yaka tu winoyanoya gehouna yada numa dalabuna uyahinei i hopuhopu mai tauna kwasikwasi komkomna u nimana. ¹⁸ Ma tu winoyanoya gehouna ani talaguyaba uyahinei i nenei, tauna ani talaguyaba mayouna tu galena itetena ponana i lata ma i baha nae tu winoyanoyana a nima kwasikwasina uyahina i pa, ‘Om kwasikwasigei wine ugohi hoi hipuli una lugogoni babana amaka hi gou duma.’ ¹⁹ Ega yaka tu winoyanoyana a kwasikwasigei wine ugohi hoi hipuli i lugogoni po pihaga baneina u hinena i wihulu hopunehi. Pihagana naka Yaubada a uyogigai. ²⁰ Po wine ugohi atapuhi i lumutumutuhi pihaga u hinena naka dobu baneina u uputana, ma tala i kolokololo pihaga uyahinei mei

goila ina hopu po a bala daona kilomita handele tonuga ma a gae guli emosi.

15

Manini sigasigana

¹ Wekiwekilala gehouna hoi yaka a gagaleya i lata lagona duma po ani nugogohola baneina. Tu winoyanoya magouhi 7 hai wiyuwa apapoehi magouhi 7 naka wiyuwa sigasigana. Naka wiyuwahi Yaubada a uyogigai sigasigana. ² Ma boga dumolana a gagaleya galenana mei hilo tamogi ebala mitehi i wilaya. Ma bogana u liyaliyana bolu hi towotowolo, tauhi mimituwa tahatahayana a talaoloto mitehi hi igawiya po hi kadidili yaka a wekiwekilala ega hita waya. Uyahinei naka boluhihi hai gita Yaubada u nimahi i hounihi, ³ po Mose lilina hi lawilawi tauna Yaubada a tu bagibagi ma Sipi Natuna lilina hi lawilawi hi pa,

‘Guyau Yaubada tu kadidili dumam,

Om bagibagi hi geduma po ani nugogohola
ma om ani nae tahaya dumadumaluna po dewadewana
ani taniwaga atapuhi tam hai wasawasa.

⁴ Guyau ee, lawa atapuhi hina matutem
ma gowam hina wotalagiyeya,

babana tunawam u wiwoiyawa
yaka ani taniwaga atapuhi apo hina nei u matam hina polou,
matababana lawa magomagouhi om bagibagi dumadu-
maluhi amaka hi galehi.’

⁵ Geka u mulina a itotolana ma hoi yada numa dalabu u hinena gudu i gunahoeya, naka babanoyana Yaubada anani mae dumana. ⁶ Ma numa dalabuna uyahinei tu winoyanoya magouhi 7 hi gelegeletai, wiyuwa magouhi 7 u nimahi. Tu winoyanoyahi hai luilui woyeuyeuhi ma namanamalihi, nugonugohi panipanihi, naka gole. ⁷ Ega yaka mimituwahi lauyagohanahi wohepalihi emosi uyahihiyei keyaka gole magouhi 7 i winihi po i welehi, ma keyakahi u hinehi Yaubada Memewahagana a uyogigai i lihogohi. ⁸ Naka hougana numa dalabu gahu i pani po Yaubada a manini po a namala binei, ega iyai emoemotana po ipa numa dalabuna uyahina ina lui a sigana tu winoyanoya magouhi 7 hai wiyuwa magouhi 7 hina wokokowi.

16

Yaubada a uyogigai keyakana

¹ Ma numa dalabuna u hinena pona gololona baneina gehouna a noonoli ma i ibaabani tu winoyanoya magouhi

7 uyahihi i pa, 'Ona hopu hoi hipuli po Yaubada a uyogigai keyakahi magouhi 7 ona hiwogihi.'

² Ega yaka tu winoyanoya tahatahayana i hopu mai hoi hipuli po a keyaka i hiwogi po paga apapoe dumana po waiyuwana i geleta. Tauhi mimituwa wekiwekilalana hi waya po mimituwa a talaoloto uyahina hi polopolou naka tauhi paga hi tuhagaya.

³ Ma tu winoyanoya wiluwagana a keyaka i waya po hoi boga i hiwogi po boga i witala po mei lawa hilahilagena talana. Uyahinei ginouli magomagouhi hoi boga hi memae atapuhi hi hilage pahihi.

⁴ Ma tu winoyanoya witonugana a keyaka i waya po goila kolokololohi po huuhulahi uyahihi i hiwogihi po hi witala.

⁵ Ega yaka tu winoyanoya goila i gagalena iteteya ponana a noonoli ma i pa,

'Yaubada ee, tam houga odubona po houga geke uyahihi e memae
ma u dumalu po u wiwoiyawa.

Geka om luhetalana i dumalu

⁶ babana lawa apapoehi Yaubada om lawa waiwoiyawahi
po om tu bahapiko hi uniunihi ma talahi hi laikololohi.

Uyahinei hai meiha amaka u welehi

po apo tala hina umaya yaka naka wimihana i linana
dumahi.'

⁷ Ma pona gololona baneina gehouna a noonoli ani talaguyaba uyahinei i pa,

'Guyau Yaubada tu kadidili dumam

om luhetala geke i dumalu po i dewadewa duma.'

⁸ Ma tu winoyanoya wiwohepalina a keyaka i waya po kabudala uyahina i hiwogi, po kabudala a kadidili i luwitani po emoemotana ma lawa atapuhi i yagulihi. ⁹ Ma wipoya baneina lawa atapuhi i yaguyagulihi ma Yaubada gowana hi kawakawaiapapoeya babana ipa tauna a taniwaga uyahinei ma wiyuwa baneina ita geleta. Ma tamogi ega hita nugobui po Yaubada hita wotalagiyeya.

¹⁰ Ma tu winoyanoya winimitutuna a keyaka i hiwogi mimituwa tahatahayana anu ani tugula po anani taniwaga atapuna i uguwi. Ma lawa a taniwaga hi wootagoya wiyuwa baneina hi wialoni po hi yamhanakidiyana. ¹¹ Ma Yaubada hoi yada i memae hi kawakawaiapapoeya pagahi wiyuwahi ubeihi. Ma ega kikina hita nugobui hai apapoe uyahihiyei.

¹² Ma tu winoyanoya wisikisina a keyaka i hiwogi goila baneina gowana Yupiliti uyahina po goilana atapuna i haya-haya, po uyahinei tu wasawasa gehouhi tupu kaluwabugei hi damanai. ¹³ Ma alugo apapoehi tonuga galenahi mei hakeke a gagalehi ma hi gelegetai mogaya kayakayana gamonei

ma mimituwa tahatahayana gamonei ma a tu bahapiko koyakoyama gamonei. ¹⁴ Alugo tonuga naka Tomodulele a manini wekiwekilalana hi dewadewahi, ma hi nae po tu wasawasa hipuli tupo wohepali uyahihi hai bolu hi weluwelugogonihi mai gawiya binei, Yaubada Tu Kadidili dumana a iyeta baneina uyahina.

¹⁵ 'Ona nonola imahi babana u houga nei apo mei tu danene hai nei, ma taumi inapa iyai ina itotolana imahi yaka a luilui ina galena iteteya po ega ina ihinimaya a kowakowa binei ma ina kaoha.'

¹⁶ Ega yaka tu wasawasa boluhi hi lugogona nae tupo gehouna uyahina mi Hibulu hi pa, 'Amagedana.'

¹⁷ Ma tu winoyanoya wisebenina a keyaka i waya po yada u tipolina i hiwogi ma numa dalabu u hinena Yaubada anani mae wasawasa uyahinei pona baneina gehouna i gelegeletai i pa, 'Amaka i kokoe.' ¹⁸ Naka hotana ma namanamala po palepalele po gololo gehouhi ma guhuguu baneina i geleta. Odubona po amalai lawa hai houga uyahina ega meka guhuguu baneina gehouna ita geleta. ¹⁹ Ega yaka dobu baneina gowana Babiloni i boli tonugeya po tupo tonuga hi geleta, po tupo atapuhi uyahihi hai dobu i wiapapoenihi. Ma Yaubada Babiloni baneina a apapoe i nugonugotuhuya po a keyaka uyahinei wine i wiumaya, ma wine naka a uyogigai dumana winena. ²⁰ Ma oya po bonabona atapuhi hi yababa po ega emoemotana ta tuhaga mehi. ²¹ Ma gadiwewe wobibitutuna mei gaima yadei i holuholu hopu mai lawa uyahihi, emosi po emosi a witai mei neula baeki tupona. Uyahinei lawahi Yaubada hi kawakawaiapapoeya gadiwewe apapoe dumana binei, babana wiyuwa baneina hi tuhagaya.

17

Tu matamaga dumana

¹ Tu winoyanoya magouhi 7 Yaubada hai keyaka i welehi, ma uyahihiyei gehouna i nei po i paliweleya i pa, 'Una nei po tu matamaga wawinena a meiha a wiatatiyem. Tu matamaga wawinena anona naka dobu baneina boga u tepana e tugutugula. ² Ma hipuli wasawasahi matamaga uyahina hi kadidili po tu mehipuli atapuhi tu matamagana gugouna nugohi i waya ma hi umumaya po hi badebadegeya.'

³ Ma Alugo Woiyawa a kamna mayana a wiwaya po tu winoyanoyana i niyeu hoi balabala yabayababa ma wawinena a gagaleya mimituwa kayakayana i geluya, ma mimituwana hinina atapuna uyahina paliguyaguyau hi gilumihi ma unununa magouhi 7 ma donana magouhi 10. ⁴ Ma wawinena a luilui kayana mei tu wasawasa hai luilui, ma

a wihiya gole ma gaima namanamalihi ma giniuba matahi ma nimanei keyaka gole i wogowogoya nugogobu i lihogoya matamaga dagihana uyahinei. ⁵ Ma u tepana gowa gowagowadana hi laukidi hi pa,

BABILONI BANEINA,
TU MATAMAGA PO TU NUGOGOBU
HOI HIPULI HINAHI

⁶ Ma wawinena a gagaleya Yaubada a lawa waiwoiyawahi po Yesu tu limoinena talahi amaka i umaya po i badebade.

Ma a nugogohola duma wawinena ani galenana binei. ⁷ Ega yaka tu winoyanoyana i baha mai uyahiu i pa, 'Ega una gohogoholim, babana apo uyahim a liyayahi wawinena anona awai, ma mimituwa unununa magouhi ⁷ ma donana magouhi ¹⁰ anona awai. ⁸ Mimituwana e gagaleya naka lolowa a yautuna i memae ma amaka i hilage ma yohola apo domo daodaona hinenei ina geletai po ina nena po hina wiapapoe dumaya. Ma lawa iyawoi tauhi tu mehipuli lolowa gowahi Yaubada ega ita gilugilumihi yautu bukana u hinena hougana hipuli i iwawali uyahina, tauhi apo yohola mimituwana hina gagaleya po hina nugogohola a towolo meme binei.

⁹ 'Apo nugonugom ina lumadi yaka una hanapugehi ununu magouhi ⁷ naka oya magouhi ⁷, ma oyahi uyahihi naka wawinena anani tugula, ma anona gehouna wasawasa magouhi ⁷. ¹⁰ Ma wasawasahi uyahihiyei nimitutu amaka hi peu ma emosi hota e tanitaniwaga ma gehouna apo yohola ina geletai po houga kuku hotana ina taniwaga. ¹¹ Wasawasa magouhi ⁷ hai taniwaga apo hina kokoe, ma wasawasa emosi hai boluna uyahinei naka mimituwana lolowa i yauyautu ma i hilage apo yohola ina nei po tu wasawasahi hai maga ina luwitani ma tamogi ina nae po hilage apo ina tuhagaya.

¹² 'Ma dona magouhi ¹⁰ u gagalehi naka wasawasa magouhi ¹⁰ tauhi ega hita taniwaga, apo yohola houga kuku hotana hina taniwaga mimituwana mitehi. ¹³ Tauhi hi winugoemota po ipa hai nugotuhu po hai kadidili po hai taniwaga hina palihalehi mimituwana uyahina. ¹⁴ Po apo Sipi Natuna mitehi hina witona tamogi Sipi Natuna apo ina kadidili lagonihi babana tauna tu wiguyau hai Guyau po tu wiwasawasa hai Wasawasa, uyahinei tauhi i otugehi po i winaganihi po tu wotago imahiyena Sipi Natuna mitehi apo hina kadidili lagonihi.'

¹⁵ Ega yaka tu winoyanoyana i baha mai uyahiu i pa, 'Boga u gagalehi uyahihi tu matamaga wawinena i tugutugula anona naka lawa magomagouhi, bolu geha po bolu geha, po ani taniwaga geha po ani taniwaga geha, po pona emosi po emosi. ¹⁶ Ma mimituwana donana magouhi ¹⁰ u gagalehi

tauhi apo tu matamaga wawinena hina wihinigigiyeya po hina wiapapoe dumaya po a kowakowana ina memae, ma uyogona hin'ani pahi po geyamina hoi mayau hina apuya. ¹⁷ Hai wigawiya anona naka Yaubada u nugonugohi amaka i wohouni po a nugotuhu hina dewa emoteya yaka hai kadidili po hai bagabagi mimituwana hi weleya po tauna ina tanitaniwaga a sigana Yaubada a baha ina limoineya. ¹⁸ Ma wawinena u gagaleya naka dobu baneina e tanitaniwageya wasawasa atpuhi uyahihi hoi hipuli.'

18

Babiloni a peu

¹ Geka u mulina tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma yadei i hopuhopu mai tauna a taniwaga i lata duma po namalana hipuli atapuna i tunu yayahi. ² Ponana i lata ma i otu i pa,

'Hei, Babiloni dobu baneina amaka i peu,
amaka i peu,

po apo mimituwa apapoehi po alugo palopaloumahi po kiu
apapoehi po gobugobuhi apo hina widobugeya,

³ babana Babilonina a wine uyahinei
tupo atapuhi lawahi i wiumahi po hi badebade.

Wine naka matamaga dewahi apapoehi,
uyahinei hipuli wasawasahi mitehi hi eneno gwau
po hini luhogalana uyahinei hi wiwasawasa
po tu uneune gapola baneina hi tutuhagaya.'

⁴ Hoi yada pona gehouna a noonoli ma i pa,
U lawa, dobu naka ona hopu haleya, inapa ona memae
yaka apo a apapoe ina damanahi uyahimi
po a meiha wiyuwa ona tuhagaya.

⁵ Matababana a apapoe i lata duma po a gae mei oya,
a dewahi apapoe ubeihi
ma Yaubada i nugonugotuhu po ipa ina wimiheya.

⁶ Una imiheya a apapoe a lata naka pitenana
po mala luwaga maiha una weleya,
yaka a keyaka apapoena mihana mala luwaga una we-
leya.

⁷ Tauna i hunena meya i pa,
"Tau wawine wasawasa,
ma ega tau hiwape po ipa a tutou."

Uyahinei gapola i wasawasagehi ma i yamgaganu.
Mihana una weleya po wiyuwa ina tutougeya.

⁸ Uyahinei mala emosi hota apo witai ina tuhagahi:
hilahilage ma witutou ma gomala,
ma mayau ebalana ina liyababahi.

Babana Guyau Yaubada tauna Tu Kadidili dumana
tauna apo geke wawinena a meiha ina weleya.

⁹ ‘Ma hipuli wasawasahi tauhi wawinena mitehi hi mata-
matamaga ma hi igapola tauhi dobuna binei apo hina tou
babana hougana apo ina alalahi ma bogahuna ina gegae ma
hina gagaleya. ¹⁰ Ma apo hina matouta duma a wiyuwa binei
po uheiya hina towolo ma hina laudalili hina pa,

“Aee, aee, kihoni, Babiloni dobu baneina
ma kadikadidilina mala emosi libahibahi u tuhagaya.”

¹¹ ‘Tu uneune hoi hipuli apo hina nugodubu duma dobuna
binei po hina tou, matababana ega iyai gehouna emoe-
motana po hai gapola ina gimalehi. ¹² Hai gapola naka gole,
po siluba po gaima namanamalihi po giniuba matahi po
kaleko gegehi po luilui namanamalihi po mayau dimudimu-
muhi po dona baneihhi po gawi po kopa po pawasi po gaima
wakewakekehi, ¹³ po naiya po dadi dimudimumuhi, gasi dadi
ani apuna binei po wakatu po gohogoho po wine po bunama
po pegapega po bulumakau po sipi po hosi po womtiteina po
tu bagibagi hinihi po alugohi gimagimalahi.

¹⁴ ‘Ega yaka tu uneune hi baha nae dobuna uyahina hi
pa, “Ginouli dewadewahi u lauhogalehi amaka hi kokoe mei
gasi om wasawasa wigiyana atapuhi amaka hi yababa po
apega una tuhaga mehi.” ¹⁵ Ma tu uneunehi tauhi naka
gapola baneina hi tutuhagaya dobuna uyahinei, uheiya hi
towotowolo babana dobuna a wiyuwa hi gagaleya po hi
matouta duma po anai nugowiyuwahi ma hi tutou, ¹⁶ hi pa,

“Aee, aee, kihoni, dobu noka tupo baneina
lolowa a wihiya gole kaleko gegehi po luilui wake-
wakekehi po kayakayahi,

ma gaima namanamalihi po giniuba matahi uyahina,

¹⁷ mala emosi hota ma a wasawasa atapuhi amaka hi
yababa.”

‘Ma tauhi wam tanitaniwagahi po tu gelugelu po tu bag-
ibagi po tu uneune atapuhi uheiya hi towolo, ¹⁸ ma dobuna
i alalahi bogahuna hi galeya ma hi laudalili hi pa, “Odubona
ega dobu baneina gehouna mei noka dobuna ma geke
hougana iyowai?” ¹⁹ Ega yaka tauhi tepahi hi gibahi ma hi
tou labatana hi pa,

“Aee, Aee, kihoni, noka dobu baneina
uyahinei tu kadakadau hai gapola hi tutuhagahi
mala emosi hota ma a wasawasa atapuna i yababa.

²⁰ Ona kaoha labatana taumi Yaubada a lawa hoi yada,
po a tu wiwoiyawona po a tu wituwetuwega po a tu
bahapiko ona kaoha labatana,

babana omi ani wiyuwa dobuna Yaubada a meiha amaka i weleya.” ’

²¹ Ega yaka tu winoyanoya kadikadidilina gaima banei dumana i wohepaya po i halena hopuneya hoi boga ma i baha i pa,

‘Babiloni dobu baneina apo ina peu duma po mei geka gaimana apega hina galena meya.

²² Uyahinei dobuna a kaoha apo ina kokoe po apega iyai gehouna ina lauina inaga bo ina igita bo himogo ina huwehuweni, po nima bagibagina tu hanahanapugehi apega hina memae, ma ulo gololona ina kokoe.

²³ Lampa yayatahi apega hina gelegeleta, po tu witawine ponahi apega hina nonoli dobuna uyahina. Matababana dobuna tu uneunehi hipuli atapuna hi gelagonihi babana hai balau uyahinei tu mehipuli atapuhi hi koyamehi.

²⁴ Ma Yaubada a tu bahapiko po a lawa waiwoiyawahi po lawa gehouhi talahi a kololo hi tutuhagaya dobuna uyahina.’

19

¹ Geka u mulina ma hoi yada gololo banei dumana gehouna a noonoli mei lawa bolu banei dumana ponaponahi ma hi ibaabani hi pa,

‘Haleluya, Yaubada ta wotalagiyeya tauna tu wiluyagohanita po tu kadikadidili dumana.

² Babana a luhetala i dewadewa po apapoe mihana i lidumaluya po tu matamaga dumana wawinena a matamaga uyahinei hipuli atapuna i iapapoeya mihana amaka i weleya.

Ma dobuna uyahina Yaubada a tu bagibagi talahi hi laikololohi mihana i wiapapoeya.’

³ Ma mala luwaga hi otu labatana hi pa, ‘Haleluya, Yaubada ta wotalagiyeya babana dobu baneina e alalahi ma bogahuna houga magomagouna e gegae.’

⁴ Ega yaka tanitaniwagahi magouhi ²⁴ ma mimituwa magouhi wohepali, hi polou hopu Yaubada anani mae wasawasa u matana hi wotalagae hi pa, ‘Moina, Haleluya, to wotalagiyem.’

⁵ Ega yaka ani mae wasawasa uyahinei baha gehouna i nenei i pa,

‘Taumi ata Yaubada a tu bagibagi
po tu matutena muhomuhomi
po balubalumi ona wotalagiyana duma.’

⁶ Ma apoma gololo banei dumana gehouna a noonoli mei lawa bolu banei duma ma mei guletutu gololona ma mei palele gololona baneina ma hi ibaabani hi pa,

Haleluya,

Babana Guyau Yaubada tu kadidili dumam e tanitaniwaga.

⁷ To gwauyala ma to kaoha labatana
po to wotalagiyem

babana Sipi Natuna a tawine tolehana i geleta
yaka agona amaka i wihiya tawine binei.

⁸ Agona a kaleko gegehi,

yeuyeuhi po wakewakekehi Yaubada i weleya.’

(Ma luiluina naka Yaubada tu wiwoiyawena hai dewa dumadumaluhi.)

⁹ Ega yaka tu winoyanoya uyahiu i baha mai i pa, ‘Baha geke una gilumi,’ po a gilumi, ‘Taumi iyawoi Yaubada i ototugemi Sipi Natuna a tawine tolehana uyahina apo ona kaoha.’ Ma tu winoyanoyana uyahiu i baha meme i pa, ‘Geka Yaubada a baha dumana.’

¹⁰ Ega yaka a guli hopu tu winoyanoyana u aena po a polopolou ma uyahiu i baha mai i pa, ‘Ega naka pite, tau Yesu a tu bagibagi mei tam, po mei walewalehimi tauhi Yesu gowana tu kawamoinena. Tamogi Yaubada uyahina una polopolou babana Yesu tu kawamoinena tauhi galenahi mei tu bahapiko.’

Hosi wakewakekena tu geluna

¹¹ Yada a gagaleyama i gunahoeya ma hosi wakewakekena i memae po tu geluna hi wigowaya hi pa, ‘Tu limoina po Tu lidumalu.’ Uyahinei taniwaga dumadumaluhi uyahihiyei e imeiha ma e igawiya. ¹² Ma tu geluna matana galenana mei mayau alalatana ma unununa unuhau gegehi boluhi he memae. Ma gowana hi gilugilumi ega emoemotana iyai ina hanapugeya. Tauna tunawana i hanapugena meya. ¹³ Ma a lului i ototeni tala i wihogoya ma gowana hi baheya hi pa, ‘Yaubada a Baha.’ ¹⁴ Ma tu wigawiya mi yadena hai hosi wakewakekehi hi geluhi ma hi wootagoya, hai kaleko gegehi, yeuyeuhi po wakewakekehi. ¹⁵ Ma gamonei kwasikwasi komkomna i gelegeleta apo uyahinei ani taniwaga hoi hipuli ina taniwaga lagonihi po a kodila pawasigei ina taniwagehi po gasi wine ani’mpihagana uyahinei ina lumutumutuhi,

naka Yaubada Tu kadidili a houga uyogigai baneina. ¹⁶ Ma a luilui po aena hi gilugilumihi hi pa,

TU WIWASAWASA HAI WASAWASA
PO TU WIGUYAU HAI GUYAU

¹⁷ Tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma kabudala uyahina i towotowolo po i otu labatana kiu lupalupahi atapuhi uyahihi i pa, 'Ona liya mai Yaubada a toleha baneina uyahina, ¹⁸ po on'am wasawasa uyogohi po gawiya kapekapehahi uyogohi po tu wigawiya uyogohi po hosi uyogohi po tu gelugeluhi uyogohi po lawa magomagouhi uyogohi po babada uyogohi po hai tu bagibagi uyogohi po lawa muhohohi po balubaluhi uyogohi.'

¹⁹ Ega yaka mimituwa bogei i gelegeletai ma hipuli wasawasahi hai tu wigawiya mitehi hi'mboina gogona ma ipa hina witona tauna hosi wakewakekena i gelugeluya a tu wigawiya mitehi. ²⁰ Po ega yaka Yaubada mimituwana a tu bahapiko koyakoyama mitehi i womomohihi po a yautuhi ma i wihulu hopunehi domo waipoya dumana galenana mei baya u hinena. Tu bahapiko waikoyakoyamana tauna lolowa a manini i ibagibagi mimituwana u matana po uyahinei lawa i koyamehi po tauhi mimituwana a wekiwekilala uyahihi i memae ma a talaoloto uyahina hi polopolou. ²¹ Ma kwasikwasi komkomna hosi tu geluna gamonei i hopuhopu uyahina mimituwana a bolu unihi po hi hilage, ega yaka kiu hi nei po uyogo hi'mam po koibahi hi hogohi.

20

Bolima magouhi tausana

¹ Tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma yadei i hopuhopu mai domo daodaona ani'mhoena ma gulawa banei dumana u nimana ma i nei ² po mogaya kayakayana i womomohi ma i panipani naka bolima magouhi tausana binei naka tauna mota odubo walihagana gowana Setani bo Tomodulele. ³ Tu winoyanoya mogayana i halena hopuneya domo daodaona u hinena ma i gudu tomgeya po ega lawa ina koyakoyamehi a siga bolima magouhi tausana hina kokoe. Apoma hina lupena haleya houga kuku hotana.

⁴ Ma lawa alugohi hai ani mae wasawasahi a gagalehi ma Yaubada hai taniwaga i welehi po hi tugula po ipa hina luhetala. Geka tauhi lawahi odubona Yaubada ma Natuna Yesu Keliso hai baha tu wibaabaniyehi gadouhi hi boliboli halehi. Tauhi ega mimituwa bo a talaoloto uyahina hita polopolou ma ega a wekiwekilala u tepahi bo u nimahi hita gilumihi. Geka tauhi apo hina luyagohana meme po Keliso mitehi hina tanitaniwaga bolima magouhi tausana u hinehi. ⁵ Naka tauhi tu towolo tahatahayahi ma tu hilahilage gehouhi

tauhi bolima magouhi tausana hina kokoe ma apoma hina luyagohana meme. ⁶ Tauhi tu towolo tahatahayahi apo hina kawaidewedeweni po hina wiwoiyaweni, yaka hilage wiluwagana apega ina taniwagehi ma tamogi tauhi Yaubada ma Keliso hai tu witalaguyaba po apo Keliso mitehi hina tanitaniwaga bolima magouhi tausana.

⁷ Bolima magouhi tausana hina kokoe ma Tomodulele apo panina hina lupena haleya po ina hopu ⁸ po ina nae hipuli tupo wohepali uyahihi po ina koyamehi. Naka tuponana Goga ma Megoga uyahihi, po Tomodulelena ina boina gogonohi gawiya binei ma hai maga apega a hiyawa pahi mei niha bubuna. ⁹ Uyahinei ma hipuli atapuna hi lugogoni po Yaubada a dobu baneina i lauhogaleya naka tu wiwoiyawena hai ani mae hi mewiwilehi ma mayau ebebalana yadei i hopu mai po atapuhihi i ala pahihi. ¹⁰ Ega yaka Yaubada Tomodulele waikoyakoyamana i waya po i halena hopuneya domo waipoya dumana galenana mei baya u hinena. Lolowa mimituwa ma a tu bahapiko koyakoyama mitehi hi hahalena hopunehi uyahina iyeta po uguwa wiyuwa ma tou ega sigasi-gaṅa.

Luhetala sigasigana

¹¹ Ani mae wasawasa baneina ma wakewakekena tu duhunena a galeya, ma u matana yada ma hipuli amaka hi yababa po ega emoemotana ta galena mehi. ¹² Ma tu hilahilage atapuhi a gagalehi balubaluhi po muhomuhohi, ani mae wasawasa u naona hi towotowolo ma buka hi lagahi. Ma buka gehouna hi lagahi tauna yautu bukana, po tu hilahilage i lauhetalehi bukahi u hinehi hai dewa i gilugilumihi uyahihiyei. ¹³ Tauhi boga uyahina hi eneno hi nei ma hiyoyowa tu enogena po hipuli tu hilahilagehi atapuhi hi liya mai ma yamoha po yamoha a dewa uyahihiyei i wimihehi ¹⁴ po tu hilahilage i wihulu hopunehi domo waipoya dumana u hinena, naka hilage wiluwagana. ¹⁵ Ma apo iyawoi ega gowahi ina tuhagahi yautu bukana u hinena yaka apo ina halena hopunehi domo waipoya dumana u hinena.

21

Yada wouna ma hipuli wouna

¹ Yada ma hipuli gapolahi odubohi a gagalehi ma hi lugowadehi po hi yababa ma yada wouna ma hipuli wouna hi lugeletehi ma ega boga. ² Ma dobu waiwoiyawana a gagaleya naka Yelusalem wouna i hopuhopu mai yadei ma Yaubada a wihiya galenana mei wawine tawine binei ma e ihiya ipa agona mitehi hina witutuhaga. ³ Ma ani mae wasawasa uyahina pona gololona baneina a noonoli ma i pa,

‘Hei, Yaubada a lawa mitehi apo hina megogona po tauhi a lawa po tauna mitehi. ⁴ Tauna mata diligwegwehi i hamaga halehi po apega hilage po wiyuwa po tou uyahihi ina geleta babana memae odubona amaka i kokoe duma.’

⁵ Ega yaka ani mae wasawasa tu miyena i baha i pa, ‘Ginouli magomagouhi amaka a liwounihi,’ ma i baha meme uyahiu i pa, ‘Geka bahahi una gilumihi babana baha dumahi po dumadumaluhi.’

⁶ Ma i baha meme i pa, ‘Ee, amaka i kokoe. Tau ani wawala po ani kokoe ma tau tu tahaya po tu wimuli.’ Ma iyawoi tauhi uyopopohi hina haleehi yaka luyagohana goilana e huhuleya a wele yababahi yautuhi binei. ⁷ Ma apo taumi iyawoi ona kadikili yaka geka ginoulihi dewadewahi a wele damanehi uyahihi po ona kawaiyaubadeu ma taumi a kawainatunemi. ⁸ ‘Ma lawa iyawoi ega hita itumaganeu nugonugolelehihi po nugonugobuhi tauhi tu’munugo po tu matamaga po tu balabalau po palouma tu witumaganehi po tu wikoyakoyama, naka tauhi hai dobu waipoya dumana galenana mei baya naka hilage wiluwagana uyahina e memae.’

Yelusalem wouna

⁹ Ega yaka tu winoyanoya magouhi 7 wiyuwa sigasigana keyakana magouhi 7 hi wiwinihi emosi i nei po i paliweleu i pa, ‘Una nei po Sipi Natuna a heliyam a wiatatiyem, ma apo ina lawagi po agona.’ ¹⁰ Ega yaka Alugo Woiyawa i weluwiniu po oya baneina u tepa dumana ma Dobu Waiwoiyawana i iatatiyeu gowana Yelusalem yadei e hopuhopu mai Yaubada uyahinei. ¹¹ Ma Yaubada a didiga yayatana dobuna uyahina i namanamali, po dobuna namalana mei gaima woyeuyeuna i lugiigila imahiyena dumaya. ¹² Ma dobuna galina i lata duma po i dao duma, ma matetana magouhi 12 ma matetahi uyahihi Isalaela gugunina magouhi 12 gowahi hi gilumihi mateta emosi po emosi uyahihi ma matetahi tu galena itetehi naka tu winoyanoya magouhi 12. ¹³ Ma galina tupo wohepali uyahihiyei, ma mateta magouhi tonuga tupo emosi po emosi uyahihi he memae; hoi tupo kaluwabu mateta tonuga, ma hoi tupo bauli mateta tonuga, ma hoi tupo yawana mateta tonuga, ma hoi tupo yalasi mateta tonuga. ¹⁴ Galina hi wogowogoya naka gali baneina, ma anani towolo gaima dewadewahi ma kadikadidilihi magouhi 12 u tepahi, ma gaimahi uyahihi Sipi Natuna a tu wituwetuwega magouhi 12 gowahi hi gilumihi.

¹⁵ Ma tu winoyanoyana mitehi to ibaabani u nimana ani’m luwa gole, uyahinei dobuna po matetahi po galina ina luwahi. ¹⁶ Dobuna a dao po a yawata tupo wohepali emoemotana. Ega yaka tu winoyanoyana a luwagei dobuna

i luwaluwaya a dao po a gae po a yawata naka kilomita magouhi tausana luwaga. ¹⁷ Ma galina yawegana nimanei i luwaluwaya naka guli magouna 36 mei tauta lawa ta yam-luwa pite. ¹⁸ Galina gaima dewadewahi po namanamalihi uyahihiyei hi dewaya, ma dobuna gole uyahinei hi dewaya po i lugiigila dumaya. ¹⁹ Dobuna anani towolo gaimahi hi laukidihi gaima namanamalihi galenahi tapuhi po tapuhi uyahihiyei. Ani towolohi emosi po emosi uyahina gaima emosi ani galenana uyahinei hi lukidi:

Gaima galenana mei yada

Gaima galenana mei kahi giniuba

Gaima galenana mei kiu duhelele

Gaima galenana mei modao belana

²⁰ Gaima galenana mei hiyai

Gaima galenana mei haba

Gaima galenana mei tuwoya goilana

Gaima galenana mei tawali wiidaidagana.

Gaima waimagomagololona

Gaima waihulehulelona

Gaima woyawoyawana

Gaima woyawoyawana ma namanamalina.

²¹ Ma dobuna guduhi giniuba matahi baneihi magouhi 12 uyahihiyei hi dewahi mateta emosi po emosi uyahina. Ma dobuna tahayana gole yawa po i lugiigila dumaya.

²² Dobuna uyahina ega numa dalabu ata galeya, babana Guyau Yaubada Tu kadidili dumana po Sipi Natuna tauhi hi winuma dalabu. ²³ Dobuna ega a luhogala ipa kabudala po wamahiya hina laalani, babana Yaubada a didiga atapuna e namanamali po gasi Sipi Natuna tauna dobuna yayatana.

²⁴ Ma tupo atapuhi lawahi yayatanei apo hina nena, ma hipuli wasawasahi hai gapola apo hina neihini mai dobuna uyahina. ²⁵ Ma dobuna ega hita guduguduya babana iyeta tu-nawana ma ega uguwa. ²⁶ Ma tupo atapuhi lawahi hai gapola wasawasahi po hai dewa wotalagaehi apo hina neihini mai dobuna u hinena. ²⁷ Ma ginouli gobugobuhi dobuna uyahina apega hina lui, tu bagibagi apapoehi po tu wikoyakoyama apega hina lui. Ma iyawoi nawa amaka gowahi hi gilugilu-mihi Sipi Natuna a buka waiyautuna u hinena, tauhi apo hina lui.

22

Luyagohana Goilana

¹ Ega yaka tu winoyanoyana yautu goilana i wiatatiyeu, goilana i lugiigila imahiyena dumaya, Yaubada ma Sipi Natuna hai ani mae wasawasa uyahinei e kolokololo hopu

mai. ² Ma ani kololona dobuna tahayana tipolinei e kolokololo hopu. Ma goilana u liyaliyana yautu mayouhi he towotowolo. Mayouhi wama hiya emosi po emosi uyahihi ugohi tapuhi po tapuhi, ma bolima emosi u hinena mala 12 he ugugo, ma luguluguhi hipuli wouna tu miyena hai mulamula. ³ Dewa awai Yaubada i palipaligubahi apega hina lui gae dobuna uyahina. Yaubada ma Sipi Natuna hai ani mae wasawasa uyahina hina memae ma Sipi Natuna a tu bagibagi uyahina hina wootalagae. ⁴ Tepana apo hina galey a ma gowana u tepahi ina memae. ⁵ Apega uguwa yaka lampa po kabudala yayatahi apega hina luhogalehi, babana Guyau Yaubada tauna hai yayata po mitehi hina itaniwaga ega sigasigana.

⁶ Ega yaka tu winoyanoyana uyahiu i baha i pa, 'Baha atapuhi u noonolihi naka baha dumahi po dumadumaluhi, babana Guyau Yaubada a tu bahapiko Alugonei i iatatiyehi naka pitenana geke hougana a tu winoyanoya i himiliyai po ipa a tu bagibagi uyahimi to wiatatiyana kikina ma apo awai hina gelegeletai ubeihi.'

Yesu a hopu mai

⁷ Ma Yesu i baha i pa, 'Hei, houg a kikina ma apo a hopu mahi uyahimi po taumi iyawoi bahapiko geke bukana u hinena o wootago imahi ona kaoha labatana.'

⁸ Tau Yoni, geke ginoulihi atapuhi a nonolihi po a galehi. Geke ginoulihi hi kokoe ma tu winoyanoyana u aena a guli hopu tauna geke ginoulihi i wiatatiyeu yaka uyahina a polou. ⁹ Ega yaka tauna uyahiu i baha mai i pa, 'Ega uyahiu una polopolou, tau tu bagibagi hota mei tam po walewalehim tu bahapiko po tauhi buka geke tu wiponawogogena Yaubada uyahina ta polopolou.'

¹⁰ Tu winoyanoyana uyahiu i baha meme i pa, 'Geke bahapikohi bukana u hinena ega una gowagowadihi babana houg amaka i tulabelabeni. ¹¹ Tauhi tu apapoe amaka ma uyahihi apapoe ina mewahaga, po tauhi hai dewa gobugobuhi uyahihi gobu ina mewahaga. Ma tauhi tu dewadewa uyahihi dewadewa ina mewahaga ma tauhi tu wiwoiyawa uyahihi woiyawa ina mewehaga.'

¹² Ega yaka Yesu i baha i pa, 'Kikina ma apo a nehi, po lawa atapuhi hai meiha a gutaya omi bagibagi hai lata naka pitenana, ¹³ babana tau ani wawala po ani kokoe ma tau tu tahaya po tu wimuli.

¹⁴ 'Ma ona kaoha labatana apo taumi iyawoi omi luilui amaka o laiyeuyeuhi ipa taumi omi taniwaga ona nonoli apo luyagohana mayouna ugon a ona ani po dobuna matetanei ona lui. ¹⁵ Ma dobuna uputana tu miyena galenahi mei

kedewa, naka lawa hai dewa gobugobuhi po balabalauhi po tu matamaga po tu'munugo po palouma tu witumaganehi po koyama tu luhogalena.

¹⁶ 'Tau Yesu ma u tu winoyanoya a himilihi uyahimi po geke ani limoinahi hi paliwelemi tu witumagana bolumi uyahimi. Tau Dawita gugunina uyahinei a nei po tau mei ubona malatomtom yayatana baneina.'

¹⁷ Ega yaka Alugo Woiyawa ma tu tawine wawinena hi baha hi pa, 'Yesu, una nei,' po apo taumi iyawoi baha geke ona nonoli yaka apo ona pa, 'Yesu una nei.' Ma taumi iyawoi uyopopomi hi halehaleehi ona nei, ma iyawoi nugonugomi ipa luyagohana goilana ona wiyababaya po on'umaya yaka on'umaya po ona luyagohana.

Ani kokoe

¹⁸ Taumi bahapiko bukana tu nonolina ona galena itete memi meka po apo buka geke u hinena baha gehouhi ona luwitanihi babana apo Yaubada omi wiyuwa buka geke u hinena i bahebaheya ina luwitanihi. ¹⁹ Ma ega buka geke u hinena baha gehouna ona wiwihaleya babana apo Yaubada omi guta mayouna lauyagohanana uyahinei ina wihaleya, po omi ani mae dobu waiwoiyawana u hinena geke bukana i bahebaheya uyahimiyei apo ina wihaleya.

²⁰ Geke babana tu limoinena i pa, 'Moina, kikina ma apo a nehi.'

Moina Yesu, una nei. Tam Guyau.

²¹ Yesu Guyau a lunugotootogo magomagoumi ina melabenimi. Moina.